

De Aeneis van P. Vergilius Maro, bestaende in XII. boecken

<https://hdl.handle.net/1874/24123>

IN 'S GRAVEN HAGE, by Iohannes Tongerloo.

D.N

D E
Æ N E I S

VAN
P. VIRGILIUS MARO,

bestaende in XII. Boecken,

uyt het Latijn in Nederduytsche rymen gebracht

DOOR
JACOB WESTERBAEN,
*Ridder, Heere van Brandwyck
en Gybland.*

In s' Graven-hage, by JOHANNES TONGERLOO,
Boeck-verkooper, woonende in de Hoogh-stract, 1662.

D. N.

Op het vertaelen

Van

VIRGILIUS MARO,

gedaen door den

Heere van Brandwijck.

SOu niet Virgilius sijn Geest noch ergens sweven?
Hoe wenscht' ick hem te sien, hoe poogd' ick hem
te geven

De kunde van de Tael, die Westerberbaen hem leert!
Kost hy s', hy kuste sich voorseker, dus gekeert
Van goet Roomsch in foet Haegsch; voorseker souw
hy trachten

Weer een Latynschen keer met nieuw' Romeynsche
krachten

Te geven aen dit werck: en deed' hy dat, goet Man,
Wat een Virgilius, denckt Leser, had men dan!

CONSTANTER.

Aen

Den Heere van Suylichem

op de voorgaende rympjes

SO noch Virgilius sijn Geest mocht ergens sweven
En wist ghy waer, so wilt hem doch geen kennis geven,
Heer Suylichem, dat ick dien prachtigen Poët
Heb derven steken in een slecht en Hollandsch kleed

En

En hem doen stameren, in plaets van wel te spreken,
 Voor duytſche klercken, voor de kinderen en leeken:
 Want ſo by ſulx door u mocht koomen te verſtaen
 So ſouw't my moogelyck niet al te wel vergaen.
 Hy mocht by doncker in mijn kaemer koomen ſpooken
 En voor mijn ledekant my in mijn ruſt beſtooken
 Om't ongelijck dat hy in deefen van my lee,
 Daer by van grooten angst my druppels ſweeten dee
 Gelyck als knickers van den top af tot de teenen,
 En vatte my by't hooft of trock my met de beenen
 Oferger noch als dat: en deed' hy dat, goet Man,
 Hoe quaelyck, denckt eens, was'er Weſterbaen dan an!

J. W.

Op de

Æ N E I S

Van

P. VIRGILIUS MARO.

vertaekt door den Edelen en hoog-geleerden Heere

J. WESTERBAEN,

Ridder, Heere van Brandwijck, &c.

AEN DEN LESER.

I Uſt u in Helden-dicht eens helder te verſtaen
 Hoe Troyen wierd vernielt, hoe Dido quam te sneuen,
 En wat Anchifes Soon door al ſijn balling-leven
 Te land heeft uytgerecht, te water uytgeſtaen?
 Wat hoeft ghy ſchool daerom of meeſter toe te gaen
 Of aen't Latynſch verhael oyt ſuyver uyt te geven?
 't Word u in ſuyver Duytſch hier ſo volmaeckt beſchreven,
 Als waere Maroos geeft verhuylt in Weſterbaen.

Veel hebben wel Virgyl hunn' moeder-tael doen spreken
En hem in Duytsch, in Fransch, in Spaensch gewaerd gesteken,
En Maro toegerust elck nae sijns lands manier:
Maer, Leser, so ghy eens dees' blaëren wilt doorrennen,
Ghy sult ('k en twijfel niet) rond uyt met my bekennen,
Dat Maro nergens bet nae Maro sweemt als hier.

J. DE DECKER.

Op

P. VIRGILIUS MAROOS

WERKKEN,

In nederduytsch Rym gebragt

Door

Den Edel Hoog-beroemden

Heer, mijn Heer

JAKOB WESTERBAAN,

Ridder, Heer van Brandwijk,

Gybland, &c.

*Titurus, & segetes, Aeneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput Orbis erit.*

Dit is het manlyk en hoog-dravend MAROOS werk.
Een wonder kunst-stuk en een kunstig stuk vol wonder
Een werk, waar aan de Nyd sich mager knaagt; hoe sterk
Haar gift, sy brengt sich doch door eygen Gift-braak t'onder.
Wanneer dat dicht'ren Hoofd, die MANTUAANSCH E Swaan
Sijn wieken uytspreyt en de pennen komt te roeren.
So hitst hy met sijn sang de Leegers moedig aan,
En doet d'opstelde Griek voor Troyen wapens voeren.
O Goon! ist moogelyk, dat eene Gorgel kon
So queelen, hoog in toon, op Boeren en op Helde?
Waar ofmen van Virgyl oyt rechte weerga von,
Of ymand slechts die Hem op duytsche voeten stelde?

Ik acht het vry so veel om Hem uyt Rooms-gefag
 Te brengen op de grond van onse Land-gevoeten ,
 En nederduytsche Taal doen spreekken , so men plag ,
 Dat yder hem verstaat , als was hy daar gesprooten ,
 Als Hem in het Latyn alleen maar te verstaan.
 Men keur het niet gering een Taal-man te verstrekken.
 Hoe seer verplicht gy elk , wel-eedle WESTERBAAN ,
 Wiens kleed niet is geciert met die Larynsche trekken !
 Wanneer men nu de soom van dees uw kleeding raakt
 So word ons Sieltje vlot ; de Geest word opgenoomen ,
 Die door geheyme brand vol dichtend' yver blaakt ,
 En niet te lesschen is dan door pimpleesche stroomen.
 De Min van Dido en Æneas boven drijft ,
 Wiens lange Ballingschap noch droevig schijnt voor d'Oogen ,
 Die Gy als MAROOS Tolk , en self als MARO , schrijft ,
 En kunt uw trant so net verlaagen en verhoogen.
 Die MANTVAANSCH E Swaan door dit voor eeuwig leeft ,
 't Geen als sijn laatste stem so helder op most klinkken.
 So lang sijn eedle naam op Famaas wickken sweeft ,
 Sal d'Uwe nevens die ons ook in d'oogen blinkken.
 Maar Gooden ! laat dees Swaan van Nederland , die grijs
 En oud is , dit gefang niet voor het lest na queelen
 Noch sterven , eer die heeft tot sijn' en onse prijs
 In Rym-sang aangefokt meer sijns-gelijke keelen.

Meditando.

JOAN BLASIUS, Adv^t.

Aan het Y.
 In Oegst-maend 1662.

I N H O U D

Des eersten Boecks van

P. VIRGILIUS MAROOS

Æ N E I S.

Eneas, de soon van Anchises en Venus, een man van Euytmuntende Godvruchtigheyt en dapperheyd, in het sevende jaer zyner doolinghen nae het innemen van Trojen seylende door de Tyrrhenische zee van Sicilien nae Italien, wiert door groote storm en onweder (dat Eolus, de Koningh der winden, hem toefond op het verfoeck van Juno aen het strant van Libyen gejaeght, ende op het land gegaen zynde schoot aldaer seven stucken grof wild, ende heeft de selve verdeelt, ende ghegeven op yder schip een (want even so veel scheepen waerender van zijne verstroyde vloot gheberght) en de maets ende sijne scheeps overstens (door langh omfwerpen ghematteert) vermaent met hem voorts te willen uytstaen de moeyte ende 't onghemack, datter noch overigh mochte zijn, ende haer versterckt door de hoope van haest op haer rust te fullen komen. Ondertusschen spreeckt Venus aen Jupiter voor haeren soon Eneas en zijne by hebbende Trojanen, en geeft aen Juno de schuld van alle ellende en swarigheden die sy geleden en uytgestaen hadden. Jupiter daer en tegen, haer openende het gheheym en 't vervolgh van het Nootlot, vertroost haer met de

hoop

hoop van 't geluck ende voorspoet die hare naekomelingen over 't hooft hanghen, ende van de toekomende macht ende groote heerschappye der Romeynen, door wiens redenen Venus ghehert zynde gaet haren soon Eneas te gemoet, die aldaer der wegen onkundigh, om de plaets ende 't land te ondecken herwaerts doolde, ende boodschaft hem dat de gemiste schepen behouden waren, ende toont hem dat hy niet verre van Carthago was, een stad, die aldaer gebout wierde van Dido (anders ghenaeamt Eliza) dochter van Belus Coningh in Phenicien. Derhalven geeft sich Eneas met Achates binnen Carthago, beyde bedeckt met een holle Wolcke, soo dat men haer niet en konde zien: alwaer hy sijne cammeraefts behouden vind en van Dido vriendelijck ontfanghen wiert. Venus evenwel, dewijl zy op Junoos herberginghe, ende de onstandvastigheyt der vrouwen, niet al te vast derfde staen so heeft sy het soontje van Eneas, genoemt Julius ende Ascanius, dat van sijn vader uyt de vloot ontboden was om te hoof by de Coninginne Dido te komen, in een diepen slaep doen vallen, en nae haer gheylighde plaetsen stilswygens heen ghevoert en haeren soon Cupido in sijne plaetse doen gaen inde ghedaente vande ghemelte Julius, om tusschen het omhelsen ende kussen de Coninginne te verraeden ende haer de liefde van Eneas in te blaesen,

Het eerste Boeck

Van

P. VIRGILIUS MAROOS
Æ N E I S.

ICk zingh den Oorlogs-held, die d' 1. eerste quam te landen
Uyt het Trojaensch gewest aen de Lavijnsche stranden

En in Italiën bracht Trojens overschot,
Voorvluchtich daer van daen door 't ongenadigh lot.
Veel is hem door 't geweld der Goden wedervaeren
Terwijl hy swirf te land en door de wilde baeren
Om 't onversoenbaer leed, dat Iuno by haer droegh.
Oock heeft hy veel geleen daer hy sich neder sloegh,
Door Oorlogh aengerand terwijl hy was aen 't bouwen
En syne Goden bracht (uyt Trojens brand behouwen)
In 't land van Latium, van waer 't Latynsch geslacht
En den Albaenschen Raed wel eer is voortgebracht
En haren oorsprongh kreeg de hooge stad van Roomen.
O Helden-zangh-Godin, wilt my te hulpe komen!
Doet my de redenen en oorsaeck recht verstaen!
Wien van de Goden was so seer te kort gedaen?
Wien sulcken leed geschiedt en daerom so verbeeten?
Hoe was de Koningin der Goden so verspeeten?
Wat had haer so gequetst, dat haer heeft aengeleyt
Een man so seer beroemt om zijn Godvruchtigheyd

1. Antenor is voor Eneas in Itallen gekoomen, mede een Trojaen, maer niet in Latium, ende dat quartier daer Eneas naderhand de Stad Lavinium gebouwt heeft, also geheeten na syne ghemaellinne Lavinia, dochter van den Coningh Latinus,

Te follen door fo veel gevaers en ſwaerigheden ?
 Wat hitft haer op , daer hy fo veel om heeft geleden ?
 Syn oock de herten in den Hemel fo verwoedt ,
 En ſteeckt fo grooten haet oock in der Goden bloed ?
 Daer was een oude Stad , Carthago , verre tegen
 Itaeljen over en des Tybers mond gelegen ,
 Gebouwt van 1. Tyryers , rijk , ſtrijdbaer : deſe had
 Sy liever , fo men zeyt , als eenigh land of ſtad ;
 Selfs , als zy 2. Samos dee ; hier hadde ſy haer waegen ,
 Hier haere wapens , en (kon 't noodlot ſulcx verdragen)
 Dees ſocht ſy metter tyd te maecten een Vorſtin
 Van veele volckeren ; dit had zy in haer zin ,
 Dit was haer wensch en wit : maer nu had zy vernoomen
 Hoe een geſlacht uyt het Trojaenſche bloed fou koomē ,
 Dat nae verloop van tyd het Tyriſche gebouw
 Ter neder werpen en haer Sloten ſlechten fou ;
 Een volck dat wyd en zyd ter wereld zou regeeren
 En Lybien met kracht van waepenen verheeren ,
 En koomen roeyen uyt haer ſoo geliefde ſtad :
 Dat het de Nood-godin alſo beſchooren had .
 Hier was ſy voor beducht , indachtigh hoe te vooren
 Sy voor het Griekſe volck (dat zy had uytverkooren)
 Tot Trojens ondergangh met yver had geſtreen ;
 So had ſy oock noch niet vergeeten 't geen voor heen
 Haer ſmert , en in haer hert de gramſchap had ontſteken ;
 Noch dee haer 't vonnis zeer dat Paris had geſtreken ;
 Noch had ſy vry wat diep in haren krop gelaen
 Het ongelijck , dat zy haer hiel te ſyn gedaen ,
 En dat zy door de ſmaed haers ſchoonheyds had gelede ;
 Oock het gehaet geſlacht , en d'eer van Ganymede ,
 Van haeren man geſchaeckt en tot het 3. ſchenckerampt
 Ten Hemel ingebragt . Hier over ſeer vergramt

1. Die met Dido uyt Tyrus gevlucht waeren.

2. Een Eyland , daer Iuno gebooren en opgevoedt en met Iupiter
getrouw was.

3. In de plaetſe van Hebe , Iunoos dochter , die Iupiter van het
ſchenck-ampt had afgeſet ,

Dee sy haer best om de Trojaenen afte weeren
 En ver van Latium het overfchot te keeren
 Dat den hardvochtigen Achilles was ontfnap,
 Noch van het vier verdelgt, noch van het swaerd gekapt,
 So dat sy flingerden en fwerfden veele jaeren
 Om alle kusten heen, door barningen en baeren,
 Van 't noodlot en beschick des hemels aengeraft.
 So veel wercks had het in, so swaer een hoofstuck was 't
 Den grond te leggē van het machtig Rijk van Roomen!

Sy waeren naeuwelijcx uyt het geficht gekomen
 Van het Sicilifch land, verheught en wel-gemoedt,
 En op het ruym geraeckt, en sneen de zoute vloed
 Met koopre stevens, als Vrou Iuno, die de smerte
 En ongeneesb're wond droegh binnen in het herte,
 Dus by haer selven sprack uyt een verspeete krop:
 Hoe? sal ick dan de faeck verwonnen geven op
 En 't geen ick heb begoft onmachtigh laeten steeken?
 Kan ik 'tvoornemen des Trojaenschen Vorst niet brekē?
 En uyt Italien, daer hy het heenen set,
 Hem weeren met zyn vloot? 't wert my quansuys belet
 Door 't Godlijck voorbeschick, was 'tdan in Pallas handē
 So licht de Schepen van de Griecken te verbranden?
 Kon sy so menigh man verdrencken inde zee
 Om 1. Ajax schuld alleen? een misdæd, die hy dee
 Uyt een onfinnigheyd? kost sy de blixem straelen
 Des grooten Donderaers selfs uyt de wolcken haelen
 En werpen 't vinnigh vier van boven uyt de lucht,
 En der Argiven vloot verftroyen met een vlucht,
 En keeren 't zee nat om van onder uyt zyn gronden?
 Kost zy, die uyt syn borst blies vlamme door syn wondē,
 Door kracht eens dwarrel-winds opvatten, en met een
 Hem klampen aen een klip: en Ick, die daer gae treen

1. Ajax de Soon van Oileus, na het innemen van Troje Cassandra in den Tempel van Pallas verkracht hebbende, ende de schipbreuck ontswommen synde op de klippen, en roemende dat hy het in weerwil en tegen danck van Pallas ontcoomen was, is van Pallas door den Blixem gestraft ende tegen een steyle rotse aengekletst.

Hoogh in mijn Majesteit, der Goden Coninginne,
 En Sulter van Iupijn en syne gemaelinne,
 Moet die so meenigh jaer met maer een volck alleen
 Gestaeigh in Oorlogh syn, en salmer noch wel een
 Hier naemaels vinden die my eeren sal of achten,
 En Iuno te geval een offerhande slachten,
 En vallen voor 't Autaer haer nederigh te voet?

Dus wrockte de Godin, en, in 't ontfleken bloed
 Sulcks overleggende, liet haer ten eersten vinden
 In 't Rijck van Eölus, het Vaederland der winden;
 Een plaetse, die van storm en onweer swanger gaet.
 De Coningh, onder wiens gebiedt het Eyland staet,
 Heeft onder zijn gezagh de wrevelige winden
 En weet de bulderaers te breydelen en binden
 In een geweldigh hol, en leyt de buyen vast
 En dwinght het raesend goed met kercker boey en bast;
 Waer over zy gebelght vol grimmigheid en tooren
 Ontrent de poort des berghs haer morren laeten hooren.
 De Coningh Eool met de Scepter inde hand
 Sit boven op den Burgh en houdt haer in den band,
 En weet met soetigheyd haer gramschap te versachten;
 Of anders souden sy met onbesuyfde krachten
 Vermengen zee en aerd en Hemel onder een
 En sleepen 't met gedruys door lucht en wolcken heen.
 Maer Iupiter, beducht voor sulck een wedervaren,
 Heeft haer in duyftere speloncken doen bewaeren,
 En ley der een gevaert van swaerte boven op,
 Van bergen, breed van voet en grof van lyf en top,
 En stelden over haer een Coningh, die sou weeten
 Haer op een vast verbond, wanneer hy 'them sou heeten,
 Den toom te geven, en die weer te halen in;
 Tot wien Vrouw Iuno toen (des Hemels Koninghin)
 Met groote nedrigheyd aldus heeft aengeheven:
 O Eool (want Iupijn heeft u de macht gegeven
 De zee te slechten of te heffen op met wind)
 Een volck, van my gehaet en dat my niet bemint,

Is op't Tyrreheensche vlack, en set het met haer sche-
pen

Recht nae Italien, en soeckt daer heen te sleepen
Haer Huyf-goon, die men heeft te voorens overmant,
Om weer een *I. Ilium* te stichten nae den brand:
Gae, hitst uw winden op, en doet de vloot verstroyen,
Ofin de zee vergaen met al de rest van Trojen.

'k Heb schoone Nimfen wel tot veerthien in 'tgetal,
Waer uyt ick u het puyck van alle geven sal,
Deiope, daer ick u mee sal laeten trouwen
Dat ghy die voor uw vrouw en eyge mooght behouwen,
Op dat s' om desen dienst veel jaeren met u leef
En u veel kinderen en schoone vruchten geef,
Het is uw werck, *Me-vrouw*, sprack Eool daer en tegen,
Yets te bedencken daer uw dienst fy in gelegen,
En 't is mijn plicht op uw bevel gereedt te staen.

Dit rijk, hoedanigh 't is; komt my van u van daen;
De Scepter, die ick voer, heb ick door u verkregen;
Ghy maect dat my Iupyn is gunstigh en genegen,
En dat ick aen den disch der Goden sitten mach,
En over wind en weer en buyen heb gefagh.
Dus sprack hy, en met een heeft hy syn staf geheven
En 't punt ter zyden in den hollen bergh gedreven.
De winden overhoops, gelijk als t' saem geruyt,
Die dringen elck om 't seerst met kracht ter poorten uyt,
En stormen over d'aerd' en beucken op de stroomen,
Sy wroeten 't waeter om, doen 't grond-zop boven ko-
men

En jaegen baer op baer en golven naer het strandt.
't Geschreeuw van 't bootvolck en het huylen van het
wandt

En touwen volght'er op; de wolcken rucken t'saemen,
Die den Trojaenen strax den dagh en't licht ontnaemen,
So dat men niet en ziet wat lucht of waeter is.
Een swarte nacht bestolpt de Zee met duyfsteris.

I. Troje.

Den Hemel dreunt en kraeckt van grove donderflagen;
 Dees geven vyer op vyer, dat 's uyt de wolcken jagen;
 Al watter is dat dreyght de mannen met de dood.
 Eneas, die zich vond in so een hoogen nood,
 Verstyft van kou, en heeft syn handen opgeheven,
 Hy sucht' en riep : o, hoe geluckigh, die daer bleven
 Voor Trojen, als men in 't gezicht der oudren vocht!
 Hoewel was hy daer aen dien sulcx gebeuren mocht!
 O dappre Diomeed, ghy kloeckste Grieck van allen,
 Waerom en quam ick niet voor Ilium te vallen
 En daer door uwe hand te sterven in het veld,
 Daer Hector viel, en daer 1. Sarpedon is gevelt?
 Daer 2. Simois een hoop van spieffen, hellebaerden,
 Van schichten, wapenen, van helmen, schilden, swaerden
 Sleept met syn stroomen heen, en neemt de rompen mee
 Van meenigh dapper man, en voertse nae de zee?
 Terwyl hy besigh is op deser wys te klaegen
 Is hem een Noorder buy vlack voor in 't seyl geslaegen
 En heft tot aen't gesternt de golven vande zee.
 De riemen breecken, en de steve wendt zich ree
 En 't schip raect over staegh en geeft syn zy de baeren
 Ten besten, die, als of het heele bergen waeren
 Van waeter, nae syn boord vast koomen rollen aen,
 Daer synder, die het schynt dat sy ten Hemel gaen
 En hangen aen den top der opgejaegde baeren,
 En andre schynen na den afgrond neer te vaeren.
 Het barnt'er dat het roockt. hier komt de zuyderwind
 En ruckter drie met hem na klippen bar en blind,
 Die in het 3. midden van het waeter syn gelegen
 En in Italien den naem van Are kreeghen.

1. De Soon van Iupiter die tot bystant van Priamus voor Troje gekoomen was.

2. Een rivier van 't Trojaensche land die sich met de rivier Xantus vermengt ende nae zee loopt.

3. Tusschen Afrika en Sardinie.

Een grouwelijcke rugh in 't hooghste vande zee.
 Daer komt een Oofte wind en sleept drie andre mee,
 En jaeght haer na het droogh en doetse 'tdiep verlaeten;
 Sy raecten aende grond en stooten op de plaeten
 (Dat deerlijck was om zien) en wellen in het zand,
 Dat haer gelijk een dijck omringht van alle kant.
 Een, daer de vroom' Oront en Lycius op waeren *Cyclos. 1.6*
 Dat wierd van achteren beloopē van de baeren *et Lycius de-*
 En kreegh een heele zee van waeter van om hoogh, *torum claus-*
 So dat de stierman van het roer voor over vloogh. *Orontem*
 Het draeyde driemael om, en sonck voorts voor syn oogen *non est igitur*
 gen. *nomi- vult*
at vult
notat.

De dracyfroom flockte't op, en heeft het neergetoogen.
 't Getal en was niet groot van die men swemmen sagh,
 En uyt so woesten wiel quam weynigh voor den dagh;
 Wat Scheeps-tuygh, riem' en spaen', en kloeten, luyc-
 ken, plancken.

'T schip van Ilioneus, hoe sterck, was nu aen'twancken;
 En dat van Abas en den dapperen Achaet
 En van den oud' Aleeth en weet niet langer raet
 Om zee te houden: 't weer heeft s'al te mael verwonnen.
 En meenigh reet en leck, die sy niet stoppen konnen,
 Set hare Scheepen vol van een vyandlijck nat.
 Het pompen helpt'er niet, en 't volck is afgemat.

Hier tusschen heeft Neptuyn uyt het gedruysch ver-
 noomen

Hoe dat'er onraed was in 't rijk van zyne stroomen,
 En dat men 't onweer had gelaeten van den band,
 En dat de zee was om-geroert tot op het zand.
 Waerom hy, heel ontitelt, stack boven uyt de baeren
 Syn hoeft van ondren op om't waeter te bedaeren
 En zagh Eneas vloot verstroyt door heel de zee,
 En wat gevaer en nood het volck van Troje lee,
 Dat tot het uysterste door 't onweer was gekoomen,
 En waer't haer quam van daen heeft hy wel haest ver-
 noomen.

Hy roept de winden, en aldus sprack hy haer aen:
 Derft ghy soo stout te werck op uwen afkomst gaen,
 En sonder mijn verlof u kaecken hier ontswellen,
 En in een anders rijck dus grof de pypen stellen,
 En mengen zee en aerd' en Hemel onder een?
 Die ick: maer best is dat ick't water stel te vreen.
 Weet dat u fulcx hier nae so wel niet af sal loopen,
 En ghy die misdæd al vry anders sult bekoopen.
 Packt u terstond van hier, en seght uw Koningh, dat
 Den fellen Drie-tand en't gebiedt van't woeste nat
 Aen my, en niet aen hem, is door het lot gebleven.
 De rotzen, daer ghy woont, die syn aen hem gegeven.
 Dat Eool in dat Hof so breed gae als hy magh,
 En houw syn kerker toe en hebbe daer gezagh.
 Dus sprack hy, en terstond bedaerden haer de baeren.
 Hy jaeght de wolcken wegh en doet haer heenen vaeren;
 De lucht scheurt, en de Son komt weder voor den dagh.
 De Nymf 1. Cymothöe en 2. Triton, wat hy magh,
 Soeckt van de scherpe klip de schepen los te maecken;
 Neptuyn self lichtse met syn vorck, om vlot te raecken,
 En maect een uytwegh door de woeste wadden heen
 En slecht de barningen, en sachtjes aengereen
 Dryft met de lichte raen lanx't bovenst vande stroomen.
 Gelyck als in een Stad een oploop is gekoomen
 En't volck in rep en roer en al het graeuw te been
 En de gemeente woedt vol ongestuymigheen,
 En steen en brandend hout lanx' straetē vliegt en steegē,
 En al voor wapen streckt wat sy in handen kregen,
 En haer de dulligheyd schaft allerley geweer,
 So dan een deftich man van achtbaerheyd en eer
 Sich daer ontrent vertoont, het volck begint te hooren
 Nae't geen hy seggen sal met opgesteken ooren,
 En hy met sachticheyd de muylers ondergaet
 En de gemoederen stilt met een soet gelaet:

1. Een Zee-Nymf, Dochter van Nereus, en Doris. 2. Een Seon van
 Neptuyn en Salacia, die de Pöecten verzieren te wesen de Trompetter
 van Neptuyn,

So hiel het onweer op, so flechten haer de baeren
 Als hem de Zee-vooghd quam lanx't waeter openbaeren
 En hy door d'open lucht op zijne koetle ree
 En aen de paerden gaf den teugel over zee.

De Frygen setten't na de naeitgelegen stranden
 En komen aen de kuff van Lybien te landen.
 Daer is een inham daer een goede haven valt
 Door dien het eyland die met vleugelen bewalt,
 Waer op het waeter breeckt, en wederzyts gefnede
 Een krommen boefem maeckt en geeft een stille reede.
 Aen d'een en d'andre hand is niet als klip en rots,
 Die met een dubble ry, op haere hoogte trots,
 Ten Hemel fteygeren met grouwelycke toppen,
 So dat m'er veyligh kan voor storm en onweer stoppen.
 Daer's altyds stille zee hoe dat het buyten waey';
 Een bosch ten wederzijd' hanght over dese baey
 En maeckt een vreeslyck woudt, dat met een boogh van
 boomen

Geeft naere schaduwen en deckt de gansche stroomen;
 Van vooren onder het gevaert der klippen is
 Een hol, en binnen valt het waeter soet en fris,
 Daer steene bancken syn, van de natuyr gehouwen.
 Dit is der Nyfen huys, hier hoeftmen reep noch touwen
 Noch dreggh noch anker tot verfekeringh van't fchip
 Op dat het niet en stoot' aen spaenders op een klip.
 Met seven seylen is de Vorst hier in gevaeren,
 Die hy van heel de vloot had saemen kunnen gaeren.
 Het volck springht over boort en geeft sich nae het
 strand

En fet de voet met vreugd op het gewenschte Land,
 En leyt sich neder in het zand met natte leden,
 Verswackt van't ongemack, by 't harde weer geleden.
 Achaat was d'eerste die het vier uyr keyen sloegh
 En brand in blaederen en drooghe ruyghte joegh;
 De gasten brengen hout en rys en dorre tacken,
 Die, om de vlam te yoen, sy op malkander smacken.

Toen

Toen tegen sy nae boord en kregen 't natte graen
 En alle nodighe gereetschap daer van daen
 Om den verdroncken tarw te droogen en te maelen.
 Terwijl zy befigh zyn met alles aen te haelen
 So klom Eneas op een hooghen bergh, en zagh
 Van daer te zee waert in, so ver hy ooghen magh,
 Of hy gheen Antheüs of Cäycus kan ontdecken,
 Of hy gheen maets en ziet die arm' en riemen recken,
 Waer de Galeyen zyn, waer Capys wesen magh:
 Maer hy verneemt haer niet en fiet noch seyl noch vlagh.
 Drie herten ziet hy gaen ontrent den oever weyen.
 Haer volght den heelen trop door graezige valleyen.
 Hier stondt Eneas stil, en, eer hy naeder gaet,
 Greep hy den hand-boogh en de pijlen die Achaet
 (Den trouwen) met zich droegh, en sonder langh te bey-
 den

Heeft hy voor eerst de drie, die heel de kudde leyden,
 Gevelt, met hoorenen als boomen op haer kop,
 Drie stucken, wel gekroont met meenigh tack en top.
 Toen heeft hy sich terstond nae d'andere begeven
 En alles overhoop ten boschwaert ingedreven,
 En ruste niet voor hy d'er seven neder schoot,
 Al grof wild, wel gevoedt, en maeckt' al even groot
 'T getal der stucken en van zyn gebergde zeylen.
 Doe keerd' hy weer nae-boord, daer hy die om dee dey-
 len

En oock de wijn, die haer de goed' Acestes gaf
 Doe s'uyt Sicilien te voorens voeren af,
 En heeft haer droef gemoed vertroost met dese reden:
 O kammeraeds (want 't is van gisteren noch heden
 Dat wy van 't ongeluck en rampen syn bestreen)
 Wy hebben dier-gelijck en argher wel geleen:
 De Goden sullen hier oock eens een eynd van maecken.
 Ghy dorst de dulle Scyll' en haere klippen naecken
 Daer 't altijd bast en huylt van 't grouwelijck gedrocht:
 Ghy hebt de rotzen van de Reusen oock bezocht:

Schept

Schept weder moet, en laet de vrees' en droefheyt vaerē.
Het sal misschien daer nae in u noch vreugde baeren
Als ghy gedenckt wat quaed dat ghy hebt uytgestaen.
Door so veel ongevals en swarigheden gaen
Wy heen nae Latium, daer ons de Goden toonen
Een plaets, daer wy in rust en vrede fullen woonen.
Daer is 't, dat weer het Rijck van Trojen op zal staen.
Volhardt, en spaert u tot het ons sal beter gaen.
So sprack hy met de mond, en, vol bekommeringhen,
Die hem met meenighte van alle kant bespringhen,
Toont hy een bly gelaet, maer binnen in syn hert
Kropt hy de droefheyt op, en smoort aldaer de smert.
De maets zyn bezigh om de proy te gaen bereyen
En maecken alles klaer ter maeltijd, en ontweyen
En helpen uyt den dos dit onverwachte wildt.
Sy hacken het van een en wijl 't noch leyt en lilt
So steken sy 't aen 't spit en braeden de quartier, en
Een ander doet op 't strand de ketel over 't vyer, en
Is besigh met te zien, en neer gestreckt in 't gras
Verstercken zy het lijf, dat swack en moede was,
En schranffen lustigh van 't gezoden en gebraeden
Tot zy haer buyck met wildt en oude wijn versaeden.
Maer als men nu genoegh gebrast had en gesmult
En dat het lijf met dranck en eeten was vervult,
Begonnen zy om haer gemiste maets te baeren,
Niet weetend' of zy dood of noch in 't leven waeren,
Of wat te hoopen staet, of wat men vreesen moet,
En waerom niemand op haer roepen antwoordt doet.
Eneas boven al zucht nu om 't geen den vroomen
Oront en Amycus hy self sagh overkoomen,
Nu om het wreede lot van Lycus, nu om 't geen
De dappre Gyas en Cloanthus had geleen.
En 't was nu uyt, wanneer Iupijn van uyt den hooghen
Sloegh over zee en land en volckeren zyn ooghen,
En staende op 's Hemels kruyn sterogde daer van daen
Op 't Rijck van Libyen, en wijl hy daer bleef staen

En by zich overley de faecke der Trojanen
 So sprack hem Venus aen met oogen vol van tranen:
 O! die daer eeuwichlyck hebt onder uw bestier
 Wat Goon en menschen raect, die voor u Blixem-vier
 Die voor u donderen doet Aerd en Hemel beven,
 Wat was so quaet dat mijn Eneas heeft bedreven?
 Wat heeft doch tegen u so grof en groot misdaen
 Het Volck van Troje, dat, nae soo veel uyt te staen,
 Nae so veel leeds geleên, nae so veel doên en lijcken,
 Men om Italien alleenich en de Rijcken
 Van Latium voor haer de heele Wereld sluyt?
 Ghy immers hebt wel eer voor vast beloofd, dat uyt
 Des oude 1. Teucers stam sou spruyten 't volck van
 Romen

En dappere Overstens en Vorsten souden koomen,
 Die men nae het verloop van jaeren soude sien
 Te water en te land met volle macht ghebien,
 En alle volckeren des Aerdrijcks overheeren.
 Wat is 'er, dat u van voornemen doet verkeeren?
 Dit was den troost die 'k had, dit stelde my te vreen
 In den bedroefden val, die die van Troojen deen.
 Ick sette tegen 't quaed't goed datter stond te hoopen.
 Nu sie 'k het selfde lot haer op de hielen loopen
 Die so langh zyn gesolt door allerley ellend.
 O groote Coningh, wat geeft ghy noch voor een end
 Van so veel swaerigheen? 2. Antenor kon voor desen
 Ontsluypen midden uyt de Griecken sonder vreesen
 En veyligh booren tot in het Illyrisch Land,
 Ender Liburnen Rijck, en buyten tegenstand
 Voor by den oorsprongh van Timavus heenen raecken,
 Waer uyt een steyle Zee, so dat de Bergen kraecken,

1. Die met sijn Schoonsoon Dardanus in het Lant van Troje geregeert heeft.

2. Een der Trojaensche Vorsten, die na den ondergangh van Trojen gekomen is tot in het binnenste van de golfe van Venetien (nu soo genaemt) heeft Patavien gebout eerst geheeten Antenorea, nu Padua, daer sijn graf noch hedendaeghs getoont wert.

Door negen monden stort, en deekt het hele veld
 Met ruyschend water. Hier heeft hy nochtans gestelt
 De Stad Patavien, en is daer neer geseten
 Met de Trojanen, die hy 1. na syn naem doet heeten
 En heeft de waepenen van Troje daer geplant
 En woonter ongemoecht in 't midden van het land:
 Maer wy, uw eygen bloed, die van u syn gesprooten
 En ghy den Hemel gunt, nae 't missen onser Vlooten
 Die werden om den wrock van een alleen verraen:
 Die houdmen verre van Italien van daen.
 Is de Godvruchticheyd by u aldus te loonen?
 Helpt ghy ons so weerom aen Scepteren en Throonen?
 Waer op de vaeder van de menschen en de Goon
 Met vriendelijck gelaet, waer mee hy is gewoon
 De Lucht te helderen en 't onweer op te klaeren,
 Syn Dochter kust' en sprack: wilt uwe forge spaeren.
 Wat u beschooren is sal vast en seecker gaen.
 Ghy sult Lavinium sien over eynde staen
 En de beloofde Stadt geslooten in haer wallen,
 En den grootmoedigen Eneas hoogh doen brallen,
 Tot aen de Sterren toe verheven door 't geluck.
 Oock ben ick niet van zin verandert in dit stuck,
 En wil, dewijl ick u dit zie ter herten trecken,
 Wat naeder openen en breeder gaen ontdecken
 Hoe het beslooten leyt in myn geheymen Raed;
 Hy sal een sware krygh, die hem te wachten staet,
 Met dappre volckren in Itaelje voeren moeten,
 Die hy verwinnen sal en onder syne voeten
 Ootmoedich buygen doen, en stellen haer de wet
 Nae dat hy zich drie jaer als Coningh heeft geset
 In 't Rijck van Latium, en stichten stercke Steden.
 Maer 't Kind Ascaen, datmen Iulus noemt op heden
 Maer Ilus was so langh als Ilium noch stond
 En in syn krachten was, sal dertich jaren rond

1. Antenorides,

Daer

Daer heerschen, en het Rijk naer Alba heenen brengen
 Van de Lavijnfche Stoel, een stad, die hy verlengen
 En sterck bewallen zal: daer onder 1. Hectors bloed
 Drie hondert jaeren langh de Scepter blijven moet,
 Tot dat sich Rhée, een Non uyt 2. Conincklijcken zade,
 Die Mars beswangren sal, van tweelingen onlaede.
 Daer nae sal Romulus, gezooght van een wolvin,
 En met de roffe huyd gedoft van zyne minn'
 Het Rijk aenvaerden en de strijdbre vesten bouwen,
 Alwaer het volk haer naem nae synen naem sal houwen:
 Romeynen sullen 't zyn. dees geef ick een gebiedt
 Dat pael noch maet en heeft, daer men gheen eynd af
 De harde Iuno selfs, die aerd' en zee en winden (ziet.
 En hemel moe maect om by haer wat hulps te vinden
 Uyt vreesse, die sy heeft voor haer beminde stad,
 Sal beter zyn beraen, en vallen op haer plat
 En met my koesteren en queecken 'tvolck van Roomen
 Om sulcken heerschappy ter wereld te bekoomen.
 'T gelieft my zoo. oock sal 't gebeuren metter tijd
 Dat het 3. Affarisch huys sal strecken breed en wijd
 Haer 4. Scepter over het doorluchtige Mycenen
 En Phty' en Argos en 't verwonne Griecken heenen,
 En brengen s' onder 't juck van haere slaeverny.
 Een Keyser die van der 5. Trojaenen afkomst zy
 Sal naemaels koomen, die men Iulius sal nommen
 (Een naem die van de groot' Iulus af sal kommen)
 Wiens Rijk so ver sal gaen als selfs den Oceaen,
 Syn lof en faem so hoogh als daer de sterren staen;

1. Van wegen Creusa, de Suster van Hector. Eneas gemalinne, moeder van Askaen.
2. Dochter des Coninghs Numitor, die Ilija en oock Rhea Silvia ghe-noemt word, een Priesterin of Non van Vesta,
3. Asaracus is gheweest een Soon van Tros Coningh der Trojaenen. dese heeft een Soon gehad, geheeten Capys, vaeder van Anchises.
4. Macidonien, door Paulus Emilius, ende Achaja door Mummius gewonnen zynde.
5. Door Venus, daer de Cefars haere afkomst af rekenden.

Die ghy hier naemaels, met den roof van 't Ooft behan-
Van alle zorgh ontlæen ten hemel sult ontfangen. [gen,
Men sal oock defen 1. met beloften roepen aen.

2. Dan sal den harden tijd van 't krijghen overgaen;
Dan sal de grijsle Trouw een Vesta, 3. nimmer moeder,
En Remus plegen recht met Romulus syn Broeder;
Dan salmen 't oorlogs huys, des bloeds en vechtens moe,
Met yfre grendelen en krammen kremmen toe;
De dulle Raeferny sal knarffen op haer tanden
Geseten boven op de waepens, en de handen
Gevleugelt op den rugh met meenigh koopre knoop,
Dat haer het schuym lanx haer bebloede backhuys loop.

Dus sprack hy, en terstond heeft hy Mercur geropen
En send hem nae bencen om 't land te houden open,
En dat de nieuwe stad haer niet geslooten zy,
Dat den Trojaenen blijf het gaen en keeren vry,
En Dido, onbewuft van 't geen daer is beslooten,
Dees niet en weere van haer kufft met haere vlooten.
Hy, met syn vleugelen, spoeyt door de ruyme lucht
Recht heen nae Lybien en was daer met een vlucht
En leyt syn last in 'twerck. het volck en Punisch' Heeren
Bedaeren van gemoed op 't goddelijck begeeren.
De schoone Coningin, Vrouw Dido, boven al
Toont dat de vreemdelingh haer welkom wezen zal:

Maer den godvruchtigen Eneas, vol van forghen,
Die hem bekommeren van 's avonds tot den morghen,
Nam voor des uchtens vroegh, so haest de nieuwe Son
Syn hoofd opsteken souw en weer den dagh begon,
Te zien wat land het is, en offer menschen houwen
Of wilde dieren (want hy ziet het onbebouwen)

1. Onder de Goden gestelt.

2. Ten tyde van Augustus, die de wereld beveredight hebbende den
Tempel van Ianus geslooten heeft,

3. Daer werden geseyt twee Vestaes geweest te zyn, de eene de moe-
der van Saturnus, de ander haer dochter. altijd maeghd. de eer-
ste werd genomen voor de Aerde ende de tweede voor het vyer.
alsmen van de Maeghd Vesta spreect, werd dese verstaen.

Wat

Wat kusten dat het zyn , die hy heeft aengedaen ;
 En seggen aen syn volck 't geen hy daer kan verstaen.
 Om eerst syn schepen in verskertheyd te stellen
 Kiest hy een holle rots , daer boomen over hellen
 Met naere schaduwen van een ontsighlijk woud.
 Achates neemt hy mee , op wien hy zich vertrouwt ,
 Twee spiefen inde hand met yser voor beslegen.
 In 't midden van het bosch quam hem syn moeder tegen
 In de gedaent' en schyn van een Spartaensche Maegd ,
 Met sulcke wapenen als so een jonckvrouw draegt ,
 Of van Harpalyce , die de geswinde stroomen
 Van Hebrus rent voorby met losgelaete toomen.
 Want als een jaegerin so voerde sy een boogh
 Op haeren rugh ; het hayr dat speelde soet en vloogh
 Haer om de schouderen met ongebonde tuyten ,
 De rock was opgeschort tot boven aen de kuyten ,
 En eer daer yemand sprack , riep zy , houd jonghmans
 houd ;

Hebt ghy niet by geval sien dwaelen hier door 't woud
 Een van myn Sufers , die een koocker had gelaeden
 Met pylen aen haer zy , of volgen lancx de paden
 In een gespickelt vel 't schuymbeckend Everfwyn ?
 Ey , wyft my wat voor wegh sy heen geloopt syn.
 Aldus sprack Venus , en haer Soon sprack so daer tegen:
 Ick hebbe niemand hier gezien op dese wegen
 Van uwe susteren. O maeghd , wie dat ghy bent
 En weet ick niet ; uw naem en is my niet bekend.
 Ghy syt geen sterflijck mensch aen uwe stem noch we-
 sen:

Maer ick vertrouwt dat ghy moet een godinne wesen ,
 En houwt het daer voor dat ghy Phebus Suster zyt
 Of van de Nymfen een. Gesegent zy den tyt
 Dat ghy ons hier ontmoet , wilt onsen nood verlichten
 Wie dat ghy wesen moogt , en naeder onderrichten
 Wat naem dit land , dees kust en dit geweste draeght ,
 Daer wy door onweer uyt de zee zyn aengejaeght.

Wy zyn hier onbekent en doolen lanx de landen :
 Uw auters sullen wy tot danckbaerheyd doen branden
 Met meenigh offer-vee. Hier op sprack Venus weer :
 Ick ken my selfs niet waerd uw aengeboden eer.
 De Tyrfsche maegden zyn gewoon, wanneer sy jaeghen,
 Een pyle-kooker en een boogh met haer te draeghen,
 En roode broosekens ten halven van de kuyt
 Te rijghen om het been ; 't volck, dat hier woont, is uyt
 Agenors stad al van Fenicien gekoomen,
 Een slagh van luyden die niet wel en zyn te toomen
 Met krijgh en waepen. ghy syt hier in 't gebiedt
 Der Peenen, maer de kust en 't land dat ghy hier ziet
 Is 't eynd van Lybien. Hier is een vrouw gesecten
 Ten konincklijcken throon, die Dido werdt geheeten
 En uyt Fenicien van Tyros herwaerts quam
 Vyt vreesse voor haer broer, daer sy de vlucht om nam.
 Souw ick u in het langh het ongelijck verhaelen
 Dat haer is aengedaen ick souw'er in verdwaelen.
 Ick sal het u so kort vertellen als ick kan.
 De rijckste van het land, Sicheus, was haer man.
 Sy had hem dapper lief. haer vaeder deedse paeren
 In 't alder eerste groen der maegdelijcke jaeren,
 Noch reyn, noch ongeraectt : maer 't Tyrfsche Rijck
 bezat
 Haer broer Pygmalion, die geene weer-gâe had
 In schellem-stucken en den wreedsten overtefte.
 'T geviel dat tusschen haer hem een krackeel verhefte :
 De goddeloose, blind door liefde van het geld,
 Heeft hem verraedlingh met een moord-priem neer ge-
 velt
 In 't heymlijck, voor 't auter, terwijl hy 't offer dede,
 Niet eens bekommert wat hier door syn suster lede,
 Die met so groote minn' haer man bezeten had.
 Hy hiel het langh bedeckt en wist haer dit en dat
 Te steken in de hand, en heeft de droeve vrouwe
 Met ydle hoop en met veel leughens onderhouwe.

Maer fiet, de geeft van haer noch onbegraeven man
 Verschijnt haer in den droom, so bleeck als hy wel kan,
 En openbaert wat in den godsdienst was bedreven,
 En bloot syn borst, en toont de wond aen hem gegeven,
 En brengh't voorts aen den dach al het verhoole quaed.
 Het schelmstuck van het huys aldus ontdeckt, so raedt
 Hy haer ten landen uyt op 't spoedigst te vertrecken
 En vluchtē daer van daen, en gaet haer voorts ontdeckē
 (Op dat het op de reys haer aen gheen geld ontbrack)
 Een onbekende schat die onder d'aerde stack,
 Een groot gewicht van goud en silver, langh verborgen.
 Hier door onstelt, en vol bekommeringh' en sorghen,
 Heeft sy haer tot de vlucht bereydt van stonden aen
 En maecter meenigh op om met haer deur te gaen.
 Wat tegen den Tyran met haet was ingenomen,
 Wat voor hem was bevrees't, is al by een gekomen;
 De schepen, by geval nu vaerdich; grijpen s' aen
 En hebben daer het goud en silver in gelaen.
 Dus voeren over zee de schatten van den vrecken
 Pygmalion. een vrouw heeft het beleydt in 't trecken.
 Ten lesten quamen sy alhier behouden aen
 Daer ghy alreeds sult sien een groote vestingh staen
 En 't Slot van 't nieuw Karthaeg hoogh nae de wolcken
 bouwen;

En 1. kochten (dat de naem heeft nae de daed behouwen
 En Byrsa werd genoemd) hier effen so veel grond
 Als met een ossenhuyd men pas omleggen kond.

Maer wat zyt gy voor volk, en waer van daen gekoomē?
 Waer leyt de reys nae toe die ghy hebt voorgenoomen?

1. Dido in Lybien aengedreven zynde, als haer het landen van Hiarbas, Coningh der Getulen, belet wierde, heeft looffelijck versocht soo veel lands te mogen koopen als men met een ossen-huyd soude kunnen beleggen. Het welcke verkregen hebbende heeft sy het leer in so veel kleyne snipperingen gesneden waer mede so grooten ringh gemaect wierd, datter so grooten stuck lands mede omvat wierd, dat sy, hebbende hare schatten aen haer mede gefellen en volck ver-toont, daer een stad op hebben ghebouwt, die sy daer nae Carthago genoemd heeft. Het Kasteel is Byrsa genoemd geworden naede ossen-huyd, die de Griecten so noemen.

Hier

Hier op versucht' hy diep, en sey voorts, o Godin,
Souw ick 't u altemael vertellen van 't begin,
En so 't u beuren mocht met onbelemmerd' ooren
Van onse swarigheen het heel verhael te hooren
Den dagh waer my te kort, en eer ick had gedaen
So sagh ick langh de Son in 't westen onder gaen.
Van Troje (so ghy oyt van Trojen hoorde spreekken)
Van 't oude Troje syn wy eertijds afgesteekken
En door verscheyde zeen gellingert en geplaecht,
En 't onweer heeft ons nu aen dese kust gejaecht.
Ick ben Eneas, de godvruchtige geheeten
(So ghy begeerigh zyt om mijnen naem te weeten)
Die onse Huyf-goon uyt den vyand sleypte mee
En voerse met een vloot van schepen over zee,
Ten hemel toe bekent en van Jupijn gesprooten:
Ick soeck Italien en oude lands-genooten.
Op 't goed geleyde van mijn moeder (een godin)
Voer ick uyt Fryghien en sette 't zeewaert in
Met twintigh zeylen, om het avontuyr te vinden
Dat my beschooren was, nu syn der door de winden
Maer seven overigh, al reddeloos gemaect
Door storm en onweer. selfs, daer ick ben aengeraeckt
Daer gae ick onbekent vast doolen lanx de landen
Van 't woeste Libyen, en sie gheen hulp voor handen
Gedreven uyt Euroop' en Afien van daen:
Maer Venus lee het niet dat hy souw verder gaen
En sprack hem aldus aen in 't midden syner klachten:
Wie dat gy zyt, ick derf het wel voor waerheyd achten
Dat ghy niet heel te mael zyt in der Goden haet
Dat ghy hier zyt gelandt. Hebt goeden moed, en gaet
U voorts nae 't hof en nae de Coningin begeven,
Want ick verseecker' u dat uwe mackers leven.
Sy, en haer schepen zyn gekomen aen de kust
Behouwen en geberght (weest vry daer in gerust)
Door 't keeren van de wind, so ick my niet bedriegh, en
So ick niet te vergeefs geleert heb, uyt het vliegghen

Der vogelen te zien wat is of wesen sal,
 En gaet mijn gis-kunft vast. Let op het twaelif-tal
 Van dese swaenen, die den Arend van te vooren
 Van boven uyt de lucht in haere vlucht quam stooren.
 Sie, hoe sy op een ry haer geven neder waert,
 En of gestreken syn of strijken op der aerd.
 Gelijck als sy, ontsnapt de klaeuw des wreeden veugels,
 Haer geven in een trop en spelen met haer vleugels
 En maecken soet geluyt: so loopt uw vloot, en al
 Het volck, ter haven in, of leyt al aen de wal.
 Gaet ghy maer voort daer u de wegh sal heenen leyden
 Dus spracks' en keerd' haer om en is van daer gescheyden.

Een blos gingh van haer neck in 't wenden als een roos.
 Een lieffelijke reuck van Goddelijck ambroos
 Vervulde gansch de lucht van achtren uyt de locken
 Van 't ongebonden hayr, en d'opgeschorte rocken
 Geraecken nae beneen en vloeyen lanx der aerd',
 En uyt haer tred bleeck klaer den goddelijcken aert.
 Hy, werdende gewaer, als sy nu was gewecken,
 Dat het syn moeder was met wien hy quam te spreken,
 Riep haer dus achter nae: wat reden magh'er zyn,
 O wreede, dat ghy mee uw zoon door valschen schijn
 So menigmael bedrieght? wat heb ick doch bedreven
 Dat wy malkanderen de hand niet moghen geven
 En houden tegens een een onvermomde praet?
 Dus klaeght hy over haer, en spoeyt syn wegh, en gaet
 Voorts nae Carthago toe: maer Venus heeftse beyden
 Om haer bedecktelijck en seker te geleyden
 Met duystre lucht omheynt, en om en om beset
 Met dicke nevelen, dat niemand haer belet
 Mocht onder-wegen doen, of sien, of haer genaecken,
 Of vraeghen wat zy daer te lande quamen maecken.
 Sy selfs vaert hoogher op nae Paphos, daer men haer
 Ter eere wieroock brandt op meenigen autae

En haeren Tempel ruyckt van versche roosen-hoeden
 En blommen sonder cynd. Sy ondertuffichen spoeden
 Haer wegh, die 't pad haer wijft, en waren nu al op
 Den heuvel die de Stadt ontdeekt van synen top
 En 't konincklijcke Slot. Eneas staet verslaeghen
 Dat, daer te vooren niet als laeghe hutten laeghen,
 Hy ziet so een gevaert van swaere wercken staen
 En met verwonderingh schouwt hy de poorten aen,
 En 't woelen en 't geraes en de gesteeende straeten;
 Men iffer druck in 't werck: een deel der onderzaeren
 Dat treckt de muyren op, en brenghet de swaere steen
 Tot bouwen van het Slot nae boven van beneen.
 Hier leytmen erylven af om huysen op te bouwen:
 Daer, om het volck in toom en onder sim te houwen,
 Verkieftmen Overheyd en stelt een wijzen Raedt:
 Gints graeftmen havenen daer men de schepen laet
 Hier leyt men gronden tot de Zeylen der Tonneelen
 En recht een Schouburg op om voor het volck te spelen,
 Waer toe men in 't gebergh pilaeren hackt en houwt
 Op dat het prachtigh werck zy heerlijck opgebouwt.
 'T is al in rep en roer en besigh, als de Byen,
 Die in het soetste van de Lenten heenen tyen
 Nae blom en bloeyfemen by lieve sonne-schijn
 Als zy haer jonghens voen, die haest volwassen zyn,
 De hoop van haer geslaght; of haere hoonighraeten
 Met voorraed stuwen op, en vullen al de vaeten
 Van haere Keldertjes met lieflijck nectar-sap;
 Of vliegen te gemoet haer ander mackerschap,
 Om, als sy uyt het veld gelaeden wederkeeren,
 Haer van haer vracht t'ontlaen; of van de korven weeren
 De leuye hommelen en all' in arbeyd zyn.
 De geurige honigh rieckt nae him en jasselmijn.
 O! riep Eneas, hoe geluckigh boven allen
 Syn sy, die nu haer stad sien rijfen uyt haer wallen,
 En sagh 't gebouw vast aen dat nae de wolcken klom.
 Hy geeft sich onder 't volck, met nevelen rondom

Wel dicht beset, en werdt, dat vreemd is te verhaelen,
 Vernoomen noch gesien van geen van altemaelen.
 Daer ley een boschjen in het midden van de stad,
 Van schaduw aengenaem, en dicht van loof en blad,
 Daer eerst de Punische, gejaeght door zee en winden,
 Een teyken groeven uyt, dat Juno haer dee vinden
 (Thooft van een strijdbaer paerd) ter plaetse, die sy had
 Voor best gekoofen tot het bouwen van een Stad:
 Also haer dit gebeent sou leeren en beduyden
 Dat dit land geven sou doorluchtig' oorlogs-luyden
 En dat m'er overvloed van lijftocht hebben souw.
 Hier was men besigh met een swaer en groot gebouw;
 Hier stichte sy een kerck, de nieuwe Coninginne,
 Geheylight tot den dienst van Juno de Godinne,
 Rijck van geschencken en geen kleynen heyligdom,
 Daer men de trappen op lanx koopre dorpels klom.
 De balcken waeren hier met koper t' saem gebonden.
 De deuren van de kerck die knersten in haer sponden,
 De kerren kryffelden, van koper al te mael.
 De bouten gierden in haer pannen van metael.
 Hier in dit bosch is hem wat nieuws te voor gekomen,
 Het eerst, dat hem de vrees een weynigh heeft benomen;
 Hier is hem eerst ontmoet het gheen hem hoopen dee
 Een uytkomst van het quaed (dat hem in 't herte snee)
 En hem wat moeds weer gaf, en syn verdriet versachte:
 Want onderwijl dat hy de Coningin verwachte
 En in dees groote kerck besichtight alle dingh
 En slaet op alles acht, en met verwonderingh
 Op 't werck der kunstenaers, van beytels en pinseelen,
 En wat des is te sien, syn oogen leydt uyt speelen,
 So vindt hy hier 't gevecht voor Trojen op een ry
 Heel levend afgemaelt in meen'ghe schildery.
 Hy ziet hier, hoe 't gerucht is over al gelooopen
 En heel de wereld door dien oorlogh uytgeroopen.
 Hy ziet hier Priamus en Agamemnon mee,
 En Peleus soon, van wien den een' en d'andre lee.

Hier

Hier bleef hy stille staen , en in syn hert bewooghen
Sprack dus Achates aen met traenen in syn ooghen :
O , mijn getrouwe vriend , wat plaets , wat hoeck , wat
end

Des werelts is'er , daer ons quaed is onbekent ?
Sie Priamus : hier werdt noch loon en lof gegeven
Aen deugd' en eer van die yet loffelijcks bedreven :
Hier werdt ons jammer noch van andere beschreyt
En 't ongeval beklaeght uyt mededoogentheyd.
Hebt goede moed , Achaet , en laet uw vreesen vaeren :
Dus ver bekent te zyn sal ons misfchien bewaeren.
Dus sprack hy , en verzaedt met ydele genucht
Syn hert in het paneel , en looft vast zucht op zucht ,
En maect syn wangen nat met meenighte van traenen ;
Want hier ziet hy , hoe dat het puyckje der Trojaenen
Den Griecken gingh te keer en uyt den velde sloegh
En haer al vechtende nae haere schepen joegh :
Daer , hoe Achilles weer haer met den helm vol pluy-
men

Te waeghen noopt' en de Trojaenen op dee ruymen
En nae de Stadt toe dreef. Oock wierdt hy hier gewaer
Aen meenigh witte tent 't quartier van Rhesus , daer
Hy overrompelt wierd langh eer 't begon te daeghen
En in zyn eersten slaep van Diomed verflaeghen ,
Die zyne paerden nae het leger heeft gewendt
Eer dat haer noch het voer van Troje was bekend
En eer sy proefden hoe het Xanthus-waeter smaecte.
Hy sagh hoe Troilus hier op de vlucht geraecte ;
Den armen jonghelingh , de kans en waepens quijt ,
Die sich begeven had in ongelijcken strijd
En met Achilles het gevecht had willen waeghen ,
En over-rugh geraeckt hingh van zyn leege waeghen
En sleypten achter aen (den toom noch in de hand)
En wierdt met hayr en neck getrocken door het zand.
Syn omgekeerde spies heeft in het stof geschreven.
De vrouwen tusfchen-bey van Trojen die begeven

Haer na den Tempel van de gramme Pallas heen,
 Bedroeft, in hanghend hayr, met tranen en gebeen
 En met geheylight doeck van falyen en wielen,
 En gaen ootmoedich voor haer auters neder knielen
 En slaen sich voor de borst. sy keert haer van haer af
 En sloegh haer oogen neer en hieltse strack en straf.
 Achillis had het lijck van Hector om de wallen
 Tot driemael toe gesleept, en liet het sich gevallen
 Dat hy 't voor gout verkocht. doe sucht' hy swaerelijck
 Als hy de waeghen, en den buyt, en selfs het lijck
 Van synen vriend hier zagh, en Priamus, den ouwen
 Syn handen steecken uyt; syn handen, 't saem gevouwen
 En weer en waepenloos. Oock heeft hy hier gesien
 Met Grieckse Vorsten en voornemen oorlogs-lien
 Sich selfs vermengelt, en de wapenen vernomen
 Des swarten Memnons, die uyt Oosten was gekomen
 Tot hulp van Priamus met meenigh mooreman.
 Penthetilea voert haer Amazoonen an
 Met schilden aen den arm als halfgewasse maenen,
 En onder duysenden tot bystand der Trojanen
 Munt sy in hitten uyt, en schort haer slincker borst
 Met gouden gordel op, en tegen mannen dorst
 Een jonk-vrou' aen gaen om met haer den strijt te wagen.
 Terwijl Eneas staet verwondert en verslagen
 En ster ooght sonder eens 't gesicht daer af te slaen,
 So quam Vrouw Dido nae den Tempel treden aen
 (De schoone Koninghin) met groot gevolg van Heeren,
 Gelijck wanneer Diaen gaet lanx de stroom spanceren
 En aen den ouver van Erotas haer vermeyt,
 Of over het geberght van Cynthus reyen leydt
 Terstond om de Godin zich duysend Nymfen ylen;
 Om hare schouders hanght de koker met de pylen,
 En gaende door het veld steeckt boven allen uyt,
 Latoon' is in haer schick al roept sy het niet luydt:
 So toonde zy; so quam zy vrolijck aengetreden
 In 't midden van het volck die haer alom bekleeden,

En dreef de bouluuy aen tot vordringh van het werck.
Van daer begaf sy haer in 't midden van de kerck
En op een hoogen throon gingh sy haer neder setten
Met lyfwaght dicht omheynt. hier gaf zy goede wet-
ten

En Rechten aen het volck, en steld' aen yder een
Een maet en tax van werck nae billickheyd en reen,
Of nae 't haer viel te beur door kavelen en looten,
Wanneer Eneas zagh dat Antheus een quam stootten
Met grooten toeloop, en Sergest, Cloanth, en meer
Scheeps-hoofden, die de storm en 't ongenadich weer
Van hem verfteken had en elders aengedreven.
Hy stond verslagen en Achates daer beneven,
Verbijstert en verbaest en weynich min als stom;
Sy branden om haer maets te heten wellekom
Vol vrees en blydschap: maer niet kunnende besinnen
Hoe dat het met haer stond so houd zich yder binnen,
En letten naeu (wel dicht geslooten in de wolck)
Hoe dat de saeck mocht syn gelegen met dit volck,
Waer haere schepen syn, waerom sy derwaerts quamen
In so een groot getal: want die sy daer vernamen
Was afgefonde volck van de geheele vloot
Om vry geley en heul te bidden in haer noot,
Die met een groot geroep ter tempel heenen teegen.
Wanneer zy ingetreen gehoor by Dido kregen
So hief Ilioneus met een bedaerden zin
Aldus syn reden aen: O brave Coningin,
Aen wien den Hemel gunt een nieuwe stad te stichten
En trotsse volckeren te temmen en te richten,
Wy arm' ellendighe Trojanen, door veel zeen
Gedreven heen en weer, versoecken met gebeen
Dat ghy 't verbranden van ons schepen wilt verbieden;
Verfchoon 't godvruchtigh volck, behoet de vrome lie-
den,

En wilt op onse zaeck wat naeder neemen acht,
Wy syn hier niet gelandt om met geweld en macht

Van

Van scheeps en oorlogs volk u huysgoon weg te voeren,
 En maecten 't vee tē buyt der Libyaensche boeren,
 En drijven 't nae de strand en onse schepen heen:
 By een verwonnen volck (gelijck wy zyn) o neen
 En is noch macht, noch moed, noch opzet, noch ge-
 dachten,

Noch de verwaentheyd om nae so een stuck te trachten.
 Daer is een landt, van ouds geseght Hesperien,
 Nu noemtmen nae een Vorst, en 't heet Italien,
 Oudt, strijdbaer, vet en goed, dat van Onotriaenen
 Wel eertijds is bewoont, nu van Italiaenen;
 Hier setten wy 't nae toe: wanneer een grouwlijck weer,
 Dat sich in zee verhief; ons schieelijck quam te keer
 En een baldaedigh volck van winden, uytgelaeten
 Tot ons verderf, ons joeg door droogten, banken, plaen-
 En blinde klippen heen, tot dat wy naederhand [ten,
 Van een verstroyt hier aen uw kusten zyn gelandt
 En met een kleyn getal van schepen aengedreven.

Wat slagh van volck is dit? wat menschen of hier leven?
 Wat is dit voor een land, so wild en onbeleeft
 Dat m'er den vremdeling op 't sand geen herberg geeft?
 Men maect de luyden op en soeckt ons te beletten
 Dat wy voor op het strand ons voeten komen setten.
 So men hier niet ontziet het menschelijck geslacht,
 Acht men haer wapens niet noch volck, noch oorlogs-
 macht,

Denckt dat'er Goden zyn, die inden Hemel woonen,
 Die 't quaede straffen en het goede sullen loonen.
 Eneas was ons Vorst, die in godvruchtigheyd
 Gheen wedergae en heeft, en die in krijgs-beleyd
 En oorlogs-daeden voor gheen mensch en heeft te wijc-
 So hy in 't leven is, en most hy niet beswijcken [ken.
 Voor 't noodlot, en is hy noch niet om hals geraeckt
 So dient'er van uw zy geen swarigheyd gemaect,
 En 't sal u nimmermeer berouwen noch verdrieten
 So ghy hem uwe hulp en vriendschap doet genieten

En door uw gunst en dienſt hem alder eerſt verbindt :
Weet dat men waepenen oock in Sicylje vindt
En vaſte veſtingen en volck en goede iteden ,
Dat men Aceſtes ſiet den Throon aldaer bekleden ;
Een Coningh , die mee uyt het bloed van Troje ſproot :
'T zy ons geoorloft ons ontrampeneerde vloot
Te voeren op het ſtrand , en 't ſtae ons vry te houwen
In uwe boſſchen , om ons ſchepen te verbouwen ,
En ons van maſten en van riemen te voorſien ,
Om onſe reys , indien 't de Goden niet verbien ,
Wanneer wy onſe maets en Coningh weer bekomen
Te mogen vorderen , ſo die was voorgenomen ,
En vroolijck hier van daen vertrecken van uw ſtrand
Vlack nae Italien en het Latijnsche land.
Maer is het met ons uyt , en valt 'er niet te hoopen
En zyt ghy in de zee van Libien verſoopen ,
Trojaenſche Vorſt ! is 't omgekoomen met Aſcaen ,
Dat wy ten minſten dan weer nae Sicylje gaen
En nae Aceſtes heen , van wien wy laeitmael ſcheyden ,
En daer ſy ons een ſtad en ruſt-plaets vaſt bereyden.
Dus dee Ilioneus het woord uyt aller naem :
Syn ſeggen wierdt op 't eynd beſtemt van al te zaem.
Doe ſloegh de Coninghin haer ooghen nae beneden
En ſprack tot hem aldus weerom met korte reden :
Trojaenen , dat ghy vry uw ſorgen vaeren laet.
De nieuwheyd van mijn rijck , de ſtand van deſen Staet
Die veel benyders heeft , dwinght my wel op te letten
En wijd en zijt met wacht mijn grenſen te beſetten.
Wien is den afkomſt van Eneas , wien de ſtad
Van Trojen onbekent ? wie hoorde niet hoe dat
Sich 't dapper volck aldaer thien jaren heeft gequeeten ?
Wie ſou van ſulken krijg , van ſo een brand , niet weeten ?
Wy Punifche , wy zyn ſo dom niet in dit land
En 't nieuwe Tyrus is ſo ver niet aen een kant
En van het Sonne-pad en menſchen af gelegen.
Syt ghy te trecken nae Italien geneghen ,

Nae 't Land daer sich Saturn voor Iupiter verstack,
 Of nae Sicilien, en wenscht ghy uw gemack
 Te nemen by de goed' Acestes, ick sal maecken
 Dat ghy hier vry van daen met goet geley sult raecken
 En bied mijn middelen tot uwer bystand aen:
 Of so ghy zijt gefint u hier ter neer te slaen
 En in dees landen u benevens my te vesten,
 De Stad, die ick hier bouw, die is tot uwen besten,
 Treckt uwe schepen op. de Tyrsche, de Trojaen
 Die sullen even diep in mijne gunste staen.
 Och, of den Hemel het geluck had willen geven
 Dat uwen Coningh selfs mee herwaerts was gedreven
 En aen mijn land gejaeght, gelijk u is geschiedt.
 Ick sal, om vast te gaen, door myn geheel gebiedt
 Gaen senden lancx de kust, en kondschap laten haelen
 Of hy niet ergens aen het uysterst myner paelen
 Magh opgeworpen zijn en met syn vloot geftrandt
 En doolt door bosch en bergh en 't onbekende land.

De Vorst Eneas en Achatas, door dit spreken
 Gehart, en met een brand in haer gemoedt ontsteken,
 Verlanghde uyt de wolck te koomen voor den dagh,
 Die het belette dat haer niemand niet en sagh.
 O! seyde Achatas, die zich d'aldereerst liet hooren,
 Eneas ghy die zyt van een Godin gebooren,
 Wat dunckt u nu? ghy ziet het alles buyten nood:
 Ons mackers syn geberght, behouden is de vloot:
 Een mistm'er maer, die wy in 't midden van de baeren
 Selfs saegen nae den grond met schip en mannen vaeren.
 De rest komt met het woord dyns moeders over een,
 Hy had dit naeuw geseyt, de wolck scheurt zich in twee
 Die haer omvingh, en is strax in de lucht verdweenen.
 Daer stond Eneas van den klaeren dagh omscheenen
 En blonck in helder licht, en leeck een van de Goon
 Van leest en aengesight, want Venus had haer zoon (de
 Vá schoon en weeldrig hayr, dat om syn schouders vloey-
 Op 't aengenaemst verzien; een verw, die flaeutjes gloey-
 de, Stond

Stond op syn kaecken , en een strael van minsaem
licht

Gingh uyt zijn ooghen met een deftig opgezight.
So kryght het elpen-been syn luyfter door de handen
Eens braeven kunstenaers ; so steeckt in gulde randen
Het silver af : so toond in't goud de marmer-steen.
Doe sprack Eneas , die so onversiens verscheen ,
Dus tot de Coningin : hier is de man te vinden
Daer ghy nae vraeght ; die het geweld van zee en win-
den

Aen uwe kusten is ter naeuwer nood ontruckt.
Oghy , die over 't quaed , dat den Trojaenen druckt ,
Alleen bewoghen zijt , die onser wilt ontfermen
En over 't overschot der Griecken u erbermen
Van allerley gevaer te zee te land bestreen ,
Die u verwaerdight ons , door langhe swarigheen
Van als behoefstigh in uw stad ter woonst te noden
En hebt uw eygen huys ter herbergh aengeboden ,
U te bedancken voor het geen ons hier geschiet
(Nae ghy verdient) en is in ons vermoghen niet ,
Noch in de macht van al die ovrigh zijn gebleven
Van Trojen , en verstroyt door heel de werelt sweven.
De Goden , so de deughd en een oprecht gewis'
En de gerechtigheyd by haer in achtigh is ,
Die willen u , Mevrouw , beloonen nae behooren ;
In wat geluckigh ceuw of ghy mooght syn gebooren ?
Wat ouders hebben so een dochter voort gebraght ?
So langh'er sterren staen ten dienste van de nacht ,
So langh den Oceaen ontfanght de soete stroomen ,
En groote schaduwen van hooge berghen koomen ,
So sal uw lofen naem staegh leven in myn hert
Waer 't oock magh zijn daer ick nae toe geropen werd.
So sprekend' is hy tot Ilioneus getreden
En heet hem wellekom , Sergestus was den tweeden ,
Engafaen die de recht' , aen dees de slincker hand ,
En aen meer ander' , en aen Gyas en Cloanth ;

De Coninginne van het rijfende Carthage
 Sat fo door het geficht verwondert, als verflaeghe
 Door't ongeluck dat fo een man had uytgeftaen,
 En haer bedaerende vingh dus te fpreken aen:
 O ghy Goddinne-zoon, wat rampen, wat gevaeren
 Vervolghe u fo ver door de verbolghe baeren?
 Door wat geweld fyt ghy aen defc kuft gejaeght
 Daer't onbefcheyde volck ontfag noch kennis draeght?
 Syt ghy Eneas, die van Venus wierd gebooren?
 Die fy gebaert heeft aen de Simöentsche ftoomen?
 Die felfd' Eneas, die fy by Anchifes won
 Niet verre van de Stad van 't Frygifch Ilion?
 My heught dat 1. Teucer uyt fyn vaederland gedreven
 Om hulp by Belus fich nae Sidon quam begeven
 En nae een ander Rijck door fyne byftand ftond.
 Mijn vaeder Belus, die fich doe in Cyprus vond,
 Verwoefte 't vette land dat hy had ingenoomen:
 Van dien tijd af heb ick de kennis al bekoomen
 Van Trojens ondergangh; ick heb van doen afaen
 De naem der Vorften en der Coninghen verftaen
 Van Grieckeland, en van Eneas hooren fpreken.
 Hy felfs, die vyend was, een Overfte der Greken,
 Was een die loffeljk van de Trojaenen sprack,
 En feyde dat hy was gekomen van een tack
 Die uyt den 2. ouden ftam der Teuceren was gefchoten.
 Daerom, ghy mannen, weeft ons ftads en huys-genoten,

1. De soon van Thelamon Coning van Salamine, gewonnen by Hefione, dochter van Laomedon Coningh van Trojen. Defc Teucer wiert na den oorlogh van Trojen van fyn vaeder in ballingfchap gejaeght om dat hy te huys quam fonder fyns broeders Ajax doot ghewroken te hebben, ende heeft door hulpe van Belus het eyland Cyprus ingenomen ende aldaer een nieuw Salamine gebou.
2. Niet alleen uyt Hefione, Laomedons dechter, maer oock uyt Teucer, diemetsijn schoon-soon Dardanus in 't Landt van Troas gheregheert heeft, van wien de Trojanen oock Teuceren fyn geheeten.

Neemt

Neemt u verblijf by ons. 't heeft my oock so gegaen:
 Een sulcken ongeval, als ghy hebt uytgestaen,
 Heeft my nae veel gevaers en swaerigheyt en sweven
 Gedwongen dat ick my heb hier ter neer gegeven.
 Ick heb gheleert door 't quaed, het gheen ick heb ghe-
 proeft,

Een ander by te staen die mijne hulp behoeft.

Dus sprack de Coninghin en gingh Eneas leyden
 Voorts nae haer hof, en dee met een ter kerck berey-
 den

Den Goden offerwerck, en heyligde den dagh,
 En sond de maets aen boord, so vaerdigh als men magh,
 Een groote meenighte van offen, schaepen, swijnen,
 Ea wijn, die 't hert verheught en droefheyd doet ver-
 dwijnen.

Maer binnen wierd het Hof met grooter heerlijkheyd
 Op konincklijcke wijz' heel prachtigh toe bereydt;
 In 't midden vande Sael recht men den disch om t'eten;
 De muiren syn rondom behangen met tapeeten
 Op 't kostelijckst gewrocht; de kleen en spreyn syn
 Van hooghe purper-verw en gloeyend carmosyn
 Een machtigh silver blinckt op taefels en bufetten,
 Waer op sy meenighte van gulde vaeten setten
 Daer in met groote kunst men siet gedreven staen
 Veel vroomme feyten, by voor-vaederen gedaen,
 Die uyt dees volckeren door langh vervolgh van jaeren
 Al van 't begin af op een ry gesprooten waeren.

De Vorst Eneas (want de vaederlijcke fucht,
 Die hem voor zynen soon op 't hooghsten hiel beducht,
 Gaf hem gheen rust in 't hert) heeft sonder langh te sle-
 pen

Den snell' Achaet voor-uyt gefonden nae de schepen
 Om dese tydinghen te draeghen aen Ascaen,
 En hem voorts nae de stad te brenghen daer van daen.
 Het hert des vaeders is heel over hem gehanghen.
 Hy last hem wijders de geschencken te gaen langhen

Die men behouden had uyt den Trojaenschen brand:
 Een zyde sluyer met een gulden omme-rand,
 Een tabbert styf van goud, waer mee de schoon' Helene
 Haer op te schicken plagh, die sy van uyt Mycene
 Doe sy nae Troje voer te schepe met haer nam;
 Een wonderlijk geschenck, dat van haer moeder quam;
 En noch een Scepter, van I. Ilione gedraeghen;
 Daer by een goude kroon, uyt eener klomp geslaegen,
 En om en om beset met meenigh Diamant,
 En oock van puerelen een kostelijck carquant.
 Achares spoejde sich om dit te gaen betrachten:
 Maer Venus voedende wat nieuw in haer gedachten
 Ley op wat anders toe en vond dit stuck geraen:
 Dat in de plaetse van het soete kind Ascaen
 Haer Soon Cupido koom' en neem des anders wesen;
 En onder syn gedaent met so veel uytgelesen
 Geschencken 't herte vande Coninginne doe
 Ontvoncken, en den brand tot in 't gebeente toe
 Door bloed en adren jaegh'. sy derft niet sekens bouwen,
 Noch op de Tyryers haer al te vast betrouwen,
 En Junoos ouden haet, die haer geen rust en laet,
 Bekommert haer gemoed nu 't na de nacht toe gaet,
 Wanneer de sorghen meest de hersenen bestooken;
 Daerom heeft zy aldus de Min-god aengesproken:
 Zoon, op wiens macht alleen ick my verlaten magh,
 Zoon, die geen donder vreesst noch fellen blixem slagh,
 Tot u neem ick myn vlucht en kom u bystand smeecken.

U is bekent, hoe dat door Junoos quaede streecken
 En onverfoenbren haet, die sy den Frygen draeght,
 Uw broer Eneas wert door alle zeen gejaeght,
 En veele jaeren swerft lanx oeveren en kusten:
 Myn droetheyd kon u mee al meenighmael ontruffen,
 En myne smert heeft u somwylen pyn gemaect.
 Hy is by Dido nu in Libyen geraeckt

a. De oudste dochter van Priamus.

Daer

Daer hy met soete praet van haer wert opgehouden :
 Ick ben beducht of ick my hebbe te betrouwen
 Op 't goed onthael , dat hem in Iunoos stad geschiedt ,
 En waer 't in 't eynd op uyt mocht draeyen weet ick niet :
 Maer dat s' in dit geval niet dapper en sal woelen
 Daer 't heele spel op draeyt dat kan ick niet gevoelen.
 Derhalven legh ick toe voorheen de Contingin
 Te krygen in het net , en in een nieuwe min
 So vast te wickelen , dat Goden of Godinnen
 Haer niet en fullen doen veranderen van sinnen ,
 Maer dat s' Eneas op het vyerighste beminn' .
 Daerom begryp' het wel , 't geen ick heb in myn zin ;
 En hoe ghy best verricht dat ick heb voorgenoomen.
 Het Konincklijcke kind sal nae Carthage koomen :
 Syn vaeder heeft om hem gesonden nae de vloot.
 Hy brengh gheschencken mee van 't geen ter nauwer
 nood

Den brand ontkomen is en de verwoede stroomen ;
 Ick sal 't hans over hem een diepe slaep doen koomen
 En nae Idalium hem brengen daer van daen ,
 Of in het Cythereesch geberght verstecken gaen ,
 Dat niemand weete waer de jonghen is gebleven
 En hy sich niemand en koom in 't gemoet te geven.
 Daerom, myn soon, wilt doch wat spoedich heenen gaen
 En maer voor eene nacht alleenlijck nemen aen
 Askaentjes aengesicht en syn bekende wesen ,
 Om , (als vrou Dido sal aen taefel vrolijck wesen
 Terwyl men bancketeert en 't glaesjen om sal gaen
 En sy in haeren schoot u minnelijck ontfaen
 En dicht omhelsen sal , en, om haer lust te blussen ,
 U op het vriendelijckst omarmen sal en kussen)
 Haer buyten achterdocht ter mond en boesem in
 Te blaesen het vergif van ongemerckte min.
 Cupido toont sich ree , en sonder tegenstreven
 Ghehoorsaemt hy 't bevel het gheen hem wierd gege-
 ven ;

Leyt syne vleugels af, en neemt blymoedigh aen
 Op syne moeders raedt het wesen van Ascaen,
En scheidt vermaeck dat hy in syne plaets magh treden.
 Een diepe slaep bevanght des anders oogh en leden
 Die Venus over hem ten eersten komen dee.
 Sy neemt hem in haer schoot en voert hem met haer mee
 Nae't hoogh Idalisch bosch; hier heeft zy haer ontladen
En onder't lieve loof en lommeringh der blaeden
 Het kind te rust geleydt, daer hem van elcke kant
De blommen bliesen toe haer reucken velerhand.
 Cupido gingh nu heen gelijk syn moeder seyde,
En bly en vrolijck met Achates, die hem leyde,
 Bracht de geschencken voor de Koninginne met,
 Die, als hy quam, haer pas aen tafel had geset
 Daer het behangen was met heerlijcke tapeeten
En zy ter gouder spond' in't midden aengeseten.
 Eneas met het puyck van syn Trojaenen quam
 Hier mee, daer elck zyn plaets op purpre kuffens nam.
 De knechts in groot getal syn ree om op te passen
En geven waeter, om de handen mee te wassen,
En uyt de korven brood van d'alderwiltste weyt;
 Servet goed, schoon ghewrocht, werdt yder voor ghe-
 leyt;

Tien mael vyf meysens syn daer binnen in de keucken
En rechten spys by spys, en vullen't huys met reucken
 Van allerley perfuym, en hondert boven dien
En so veel dienaers syn ontrent den disch te sien,
 Elck even frisch en fraey op't jeughdigft van haer le-
 ven,

Om alle schotels en gerechten op te geven,
En setten meenighte van bekeren met wyn.
 Men last den Tyriers, die sterck ter zaele zijn
 Daer't alles is bereydt tot vreugd en vroolickheden,
 Oock aen de taefelen een plaetse te bekleden,
 Die met verwonderingh sien de geschencken aen,
 (Die't hans gekomen syn) en den gemaect' Ascaen,
 Syn

Syn blaeckerend gezicht, syn nae-gebootste woorden,
 Den tabbert, en het voil omrandt met goude boorden.
 Maer d'ongeluckige, waer op men 't heeft gelaen,
 Eliza boven al en kan haer niet verzaen,
 En werdt tot in haer hert ontfteken door haer ooghen
 En te gelijk door 't kind en het geschenck bewoogen!
 De Minne-God als hy Eneas had gekuft,
 Omhelst, omarmt, en nu quansuys zyns vaeders lust
 En liefde dus verzaedt, teegh nae de Coninginne
 Die op hem hanghen blyft met ooghen, hert, en zinnen,
 (schoot,
 En haer niet moe kan zien. nu neemt s'hem in haer
 Nu set s'hem op haer knien, niet weetende hoe groot
 Een God hy is, helaes! die op haer is geseeten.
 Maer hy, gedachtigh 't geen zyn moeder had geheeten,
 Begint Sicheus haer te brenghen uyt het hoofd
 Allengskens, en het vyer, nu al een tyd gedooft,
 En de verstorven min weer opeen nieuw t'ontvoncken.

Men set (nae datmen wat gebrast had en gedroncken;
 Den eersten lust geboet, de taefels opgeruymt)
 De groote koppen op, en schenckte dat het schuymt
 Tot boven aen den rand, en boordt met wyn de schalen.
 Daer ryft een groot gheluyt; 't klinckt door de ruymzaelen

Dewyl zich yder nu wat luyder hooren laet
 En dat de wedergalm van boven neder slaet:
 De sackels geven licht, de kaersfen syn aen 't branden
 Op gulde kandelaers, en blaeckers aen de wanden,
 En kroonen aen 't gewelf: 't was of het middagh waer.
 Hier heeft de Coningin een kop geeyscht, die swaer
 Van goud was en gesteent', en heeft hem vol gheschoncken,

Den ouden Belus had daer eertyts uytgedroncken,
 En andre Koningen en erven van syn kroon
 Die waeren sulcx nae hen te plegen oock gewoon.

Doe sweegh 't al wat'er was ; elck stelde sich tot hooren.
 Och, sey sy, Iupiter (want menighmael te vooren
 Verstond ick u te syn het hoofd der gastery)
 Geeft doch dat desen dagh een dagh van vreugde zy
 Voor bey de volckeren : die of uyt Tyrus quaemen
 Of die van Trojen af haer wegh nae herwaerts naemen!
 Dat de nakomelingh daer altyts aen geheugh,
 Dat Bacchus met syn dranck't gheselschap doch ver-
 heugh,

En Iuno will' haer hier goedgunstigh laeten vinden!
 Enghy, o Tyriers onthaelt dees nieuwe vriden
 En maect u vrolijck met de gasten die hier zijn.
 Dus spracks' en storte doen een weynigh van de wyn
 Ter taefel voor de goon, en haere lippen even
 Nat maeckend' heeft den kop aen Bitias gegeven,
 Die van haer aengeport hem schoontjes heeft geleegt
 En so vol als hy was ten eersten uytgeveecht.
 De groote volgen hem die voorts aen taefel waeren.
 Ydpas, lanck van hayr, songh op syn cyter-snae-
 ren

De lessen die wel eer den grooten Atlas gaf;
 Van 't dwaelen van de maen, haer neemen aen en af;
 Van 't taenen van de Son, syn klauteren en daelen;
 Van waer den oorspronck is van mensch en beest te hae-
 len;
 Waer blixem, wind en wolck en regen komt van daen;
 Van veelerley gesternt, haer op en onder gaen;
 Wat dat des winters doet de Son so dapper spoeyen
 Om met den Oceaen syn wielen te besproeyen
 En dompelen zijn glans in Tethys gulle vloet,
 En hem des nachts so langh by haer vertoeven doet.
 De blyde Tyriers verdubbelen de vreugde
 Met vrolijck hand-gheklap nu haer de wyn verheug-
 de;

De Frygen volgen nae, oock bracht de Coningin
 De nacht met kouten deur, en dronck de min, vast in,
 Ramp-

Rampfaeligh' als sy is, en, heeft het druck met vraegen,
Hoe'tgingh met Priamus, hoe Hector wierd verflaegen;

Met wat voor waepens dat de swerte Memnon quam;

Wat paerden Diomeed van Coningh Rhesus nam;

Hoe groot Achilles was, van wat voor leeft en leden.

Iae, sey sy, waerde gast, wilt my eens gaen ontleden

Van het beginfel af hoe Troje wierd verraen

Nae dat het syn belegh so langh had uytgestaen,

En hoe ghy hebt gedwaelt, geswerft, en moeten **sweven**

Nae dat ghy u van daer te waeter hebt begeven:

Want 't is nu seven jaer dat u het ongeval

Kaetst over zee en land gelijk een lichten bal,

Eynde des eersten Boeckx.

Inhoud

I N H O U T

Des Tweeden Boeckx.

ENeas op het verfoeck van Dido verhaelt hier hoe Trojen is ingenoomen en verdelght, dat aldus is toegegaen. Als de Griecken in het thiende jaer van den Trojaenschen oorlogh hare macht te vergeefs besteedt ende nu geheel verzwackt sagen, ende haer selven mistrouden dat sy oyt tot eenen goeden uytkomst geraecken souden, namen haeren toevlucht tot list en bedrogh, en veynsende des nachts te vooren eer de stad wierd ingenomen dat sy vertrocken waren berghden haer achter de hoogten van het eyland Tenedos, laetende ter plaetse, daer sy van daen opgebroken waren, een houten paert, dat so groot was dat het door de poorten van Troje niet en mocht om daer door ingebragt te kunnen werden, en slooten in des selfs holte een gedeelte vā haer voornaemste Vorsten en Oversten. De Trojanen, ten deele door het bedrogh van Sinon verleyd en opgemaect, tē deele door de straffe, die Laocöon overquam, verschrickt, breeken een stuck van des stads muyren af, ende brengen het paerd daer binnen en setten het op den Burgh. De Griecken, by doncker des avonts van Tenedos onder zeyl gegaen synde, komen des nachts in de stad door het gat dat men in de muer gemaect had, en Sinon opende den buyck en de holte van het paerd, en liet de ingeslooten Kryschluy daer uyt, ende alles wierter met het swaerd

fwaerd'en vier aengetaft. Ondertuffchen wiert Eneas
 door Hectors geest in den flaep vermaët dat hy door
 de vlucht ſich ſelven wilde behouden en de Godē des
 vaderlands uyt den brand mede nemen. Hy even-
 wel, ſtellende een eerlijcke dood voor een ſchandel-
 lijcke vlucht, begeeft ſich in de wapenen ende nae
 den vyand toe. Den eerſten aenval geluckte hem, en
 ſyne byhebbende kameraets heel wel, tot dat ſy,
 door den raed van Chorebus Grieckſe wapenē aen-
 gedaen hebbende, door het werpen der ſchichten vā
 haer eygen volck wierden overvallē. Ondertuffchen
 wiert het konincklijcke Hof bevochten, en de Co-
 ningh Priamus wierd aldaer door Phyrrius, den
 Soon van Achilles, doorſtecken, ende als nu Eneas
 alles te vergeefs verſocht had en ſagh datter geen
 hoop meer overigh was, ſo beval hy het heyligdom
 en de Goden aen ſynen vader Anchifes, ende hem op
 ſyne ſchouderen ghenoomen hebbende vluchte uyt
 Trojen met ſyn ſoontjen Iulus of Aſcanius en Crēn-
 ſa ſyne gemaeline. De Griecten volgen hem van
 achteren, in welcken allarm hy gemelte Crēnſa ver-
 lieft, om welcke te ſoecken hy van buyten weder na
 de ſtad keert ende loopt de ſelve op en neer, tot dat
 hem hare ſchim verſcheen, die hem tydinge gaf
 van hare dood, en yets voorſeyde van 't geen hem te
 verwachten ſtond, waer op hy ſich weder na buy-
 ten en na ſyn geſelſchap gaf, alwaer hy een groot
 getal van mannen en vrouwen by malkanderen ver-
 famelt vond, die hem bereyt waren te volgen waer
 het oock weſen mochte daer hy haer na toe brengen
 wilde.

HET TWEEDE BOECK.

ELck sweegh, en heeft sich om te luyfteren begeven.
 Toen heeft Eneas dus syn reden aengeheven:
 Ghy wilt, o Coninghin, dewijl ghy 't my gebiedt,
 Dat ick mijn smert vernieuw en ophael een verdriet
 So groot, dat men het met geen tongen uyt kan spreken,
 Hoe ons erbermlijck Rijck vernielt is van de Greken,
 Hoe Trojen uytgeroeyt: en dat ick doe verflagh
 Van 't jammerlijckste dat ick met mijn ooghen sagh
 En daer ick selver oock mijn deel heb van geleden.
 Wat Myrmidonsch soldaet, wat krijfch knecht vanden
 Ulyffes was'er, die geen traenen laten souw [wreden
 Wanneer men sulx verhaelt: en oock de nagt, Mevrouw,
 Sackt van den Hemel af met vocht en dauw gelaeden;
 De sterren daelen vast, en schijnen ons te raeden
 Te scheyden hier van daen en nae het bed te gaen:
 Maer hebt ghy sulcken lust ons onheyl te verstaen
 En, 't geen ons overquam, van my in 't kort te hooren,
 Hoe eyntelijck de stad van Troje wierd verlooren
 En gaf haer leste snack (schoon dat my 't hert begeeft
 Als ick gedenck aen 't quaed dat sy geleden heeft)
 So sal ick vanghen aen. De Grieckse Vorsten waeren
 Door sulck een krygh en een belegh van so veel jaren
 Verfwackt en afgement, en door de staele wet
 Van 't harde nood-lot af-geslaegen en verset,
 Des vintmen goet een paert, gelijk een berg, te bouwen
 Door aendrift van Minerf; men doet de bomen houwen,
 Men hackt het dennen-hout en saeght'er ribben uyt
 En sluyts' in een, en dect haer met een plancken huyd.
 Sy veynsen dat men het aen Pallas sal vereeren
 Om veyligh daer van daen weerom nae huys te keeren.
 Dit stroyt men uyt, en vult stilswijgende den buyck
 En dit geweldigh hol, nae lootingh, met het puyck

Van dapper oorlogs-volck, en stopt de binne-gaeten
 Met wel-gewaepende krysch-helden en soldaeten.
 Daer leyt een eyland in 't gesicht noch van de stad,
 Men heet het Tenedus, geheel vermaert, en dat
 Van groot vermoogen was by Coningh Priaems tyden:
 Nu maer een inham en daer 't sorglijck is te ryden
 Voor ancker als men 't daer geset heeft op de ree.
 De Grieckse vloot, die wy geloofden dat al zee
 Gekoofen had en liep ruym-schoots na huys toe heenen,
 Nae Ithaka, nae Sparte en Argos en Myceenen,
 Had sich hier heymelijck verborgen onder 't land
 Aen een verlaete kust en onbewoonde strand,
 En Trojescheen nu heel van langen rouw ontslagen.
 Men set de poorten op, en yder heeft behaegen
 Te gaen nae buyten toe, en haest sich wat hy magh
 Om 't leger te besien, daer korts haer vyand lagh,
 En plaets en strand die de belegger had verlaeten.
 Hier laegen Myrmidons, hier Doloper soldaten.
 Hier was het daer de vloot van duysend schepen lagh.
 Hier stond Achillis tent, hier leverde men slagh.
 Veel staen verbaest, en sien 't geschenck aen, dat Mi-
 nerve

Ter eeren is gebouwt, maer Trojen ten bederve,
 Verwondert over so een vreeselijck gevaert.
 Thymeet was d'eerste die hard aendrongh dat men 't
 paert

Sou sleypen binnens stads en op den Burgh gaen setten,
 'T zy door bedrogh of dat des noodlots harde wetten
 So laegen over ons. Maer Capys, en al wat
 Van beter zinnen was, riep daer en tegen dat
 Men dit bedrieglijck en verdagt geschenck der Grieken
 Sou storten in de zee, of tenten 't hol met piecken,
 Of dat men met een boor eer datmen 't binnen broght
 Sou onderfoeckingh doen wat dat'er schuylen mocht,
 Of stecken 'tin den brand. Het volck, onwis van zinnen,
 Is onder een verdeylt en weet niet wat beginnen.

Laocöon voor al komt met een grooten hoop
 Vol vyer en vyer vanden Burgh met vollen loop
 En riep van verr', o ghy ellendige, onbezinde,
 Wat dulligheyd is dit? geloofst ghy, o verblinde,
 Dat onsen vyand is vertrocken hier van daen,
 En kunt ghy het geschenck der Griecken nemen aen
 Als of'er geen bedrogh of valscheyd in sou steecken?
 Hebt ghy Ulyffis hert niet beter noch doorkeeken?
 Ick meyn de Griecken syn verborghen in dit hout,
 Of dat men dit gevaert erglistigh heeft gebout
 Tot onsen onderganh, om over muyr en wallen
 In stad te sien en haer van boven overvallen,
 Of datter 't een bedrogh of 't ander achter zit.
 Betrouwt het paerd niet veel. Het zy of dat of dit
 Ick vrees de Griecken, oock als zy geschencken geven.
 Dus sprack hy, en met een heeft hy 't een spies gedreven
 Ter syden inden Buyck met alle macht, so dat
 Sy stond en trilde toen het yser had gevat.
 'Thol bomde en suchte en gaf een swaer geluyt van bin-
 En lagh het noodlot so, en waeren wy van sinnen [nen.
 Niet heel berooft geweest, hy hadde met syn pieck
 Het schennis uytgebracht, en van den loofen Grieck
 'T verraed en al ontdeekt, en Troje sou noch duyren
 En Priaems hooghe Slot stond noch in volle muyren.
 Maer ondertuffchen, fiet, de herders koomen aen
 En hadden by de kop een jongelingh gelaen:
 Syn handen waeren hem vast op den rugh gebonden
 Sy sleepten hem met groot geroep, so veel sy konden,
 Recht nae den Coningh toe, een onbekenden quant,
 Die haer al willens was geloopen in de hand
 Om desen aenslagh voor de Griecken te bestellen
 En Trojen openen. Het was een stout gesel, en
 Een die tot alle bey was even seer bereyt:
 'T bedrogh te voeren uyt of sterven in het feyt:
 De jeughd van Troje komt gestort uyt alle gaeten
 Nicusgierigh om te sien. en 't krielt'er op de straeten.

Elck schimpt en spot om strijd met den gevangen man.
 Hoort nu de loosheyd eens en slimme streken van
 De Griecken aen, en leert haer al te samen kennen
 Uyt dit stuck maer alleen wat luyden dat het bennen.
 Want als hy nu verbaest sich in den drangh bevond
 En weer en wapenloos voor Coningh Priaem stond
 En oversagh het heyr der Frygen met syn ooghen,
 Riep hy, wat land, wat zee sou my ontfangen mooghen,
 Of wat's nu overigh voor my bedruckte man?
 Die niet een schuytplaets by de Griecken vinden kan,
 En oock geen heul by die van Trojen heb te hoopen,
 Van wien, op my verhit, eenpaerigh werd geroopen
 Dat men my myne schuld doe boeten met mijn bloed.
 Door dit versuchten zyn de herten wat versoet
 En het geweld gestuyt der hevige Trojaenen.
 Wy geven hem wat moeds, en porren en vermaenen
 Dat hy ons seg van wien dat hy zyn oorsprongh nam,
 Wat tydingh dat hy brought daer hy om over quam?
 Op wat versekertheyd hy speelde met zyn leven,
 Of waer op dat hy sich in handen had gegeven?
 Waer op hy eyndlijck stelt syn vrees wat aen een zy
 En zey: O koningh, 't gae so als het wil met my,
 'T sal niet als waerheyd syn 't geen ghy van my sult hoor-
 ren.

Ick sal niet lochenen een Grieck te syn gebooren
 Voor 't aldereerste, en schoon my 't onrechtvaerdigh lot
 Ellendigh heeft gemaect, so sal het Sinon tot
 Geen leugenaer nochtans of een bedrieger maecken.
 Misschien of oyt de naem uw ooren quam te naecken
 Van Palamedes, die uyt Coningh Belus stam
 Syn hooghen afkomst door syn groote-moeder nam;
 Een man, heel wijd beroemt en hoogh in lof verhe-
 ven.

De Griecken hebben hem geholpen om het leven,
 Als of hy, om dat hy den krijgh had afgeraen,
 'T oogh nae den vyand had om 't leger te verraen,

Beschuldigt buyten schuld, wiens dood sy nu beweenen.
 Myn arme vaeder zond my herwaerts met hem heenen
 (Gelijck ick hem heel nae in bloed bestond) van dat
 Men eerst uyt Griecken quam bekrygen dese stad.
 So lang 't hem wel ging en syn macht en aensien duyde
 In de regeringh, die hy door zyn raed bestuyrde,
 Had ick oock wat bewinds en was in goeden staet:
 Maer als hy raeckte om hals door Prins Ulyffes haet
 (Gelijck een yder wee-) heb ick myn tyd verfleeten
 In rouw en eenfaemheyd, en kon het niet vergeeten
 Dat sulck een quaed myn vriend onnosel overquam,
 En kropte 't op, en in myn hert verhit en gram
 Had ick de wysheyd niet van stil te kunnen swygen,
 En swoer, indien ick maer gelegentheyd kon krygen
 En so ick immer quam verwinner in myn land,
 Dat ick het wreken souw, en heb tyt onverstand
 Hier door een bittren haet op mynen hals gelaeden.
 Dit was voor my 't begin en oorsprongh aller quaeden:
 Hier quam het my van daen dat staegh Ulyffes socht
 Te vinden yets op my, dat my in lyden brocht,
 En door een nieuwe lack my schrick op 't lyf te jaeghen.
 Hierom so stroyd' hy uyt, nae syn gewonne laeghen,
 Geruchten onder 't volck vol twyfelsinnigheyd,
 En heeft, waer dat hy kost, syn list te werck geleyt,
 En overtuyght in 't hert van 't schelmstuk, dat hy broude,
 Socht al syn waepens op waer op hy sich vertroude,
 En heeft niet eer geruft voor hy door Calchas: maer
 Waer toe is 't goed dat ick u dingen openbaer
 Die u niet aen en gaen, en moeylijck syn om hooren?
 En werden s'al by u op eene kam geschooren
 Wie Griecken zyn, en is dat schulds genoegh alleen
 Om my te d'oon, wat wil ick dan met dese reen
 U houden op? vaert voort en helpt my om het leven.
 Daer souw Ulyffes en d' Atryden veel om geven.
 Maer toe verlangden wy en branden eerst met lust
 (Van sulcke schelmery in 't minste niet bewust

En onverdacht op so een slag van Grieckse treken)
 Om d'oorfaeck te verstaen, en porren hem tot spreken.
 Hy vaer al bevend voort, en hiel ons dese tael
 Uyt een geveynsde borst: De Grieck was meenichmael
 Van zins te breecken op en weer nae huys te vaeren
 Den langhen oorlogh moe, en och of zy doch waeren
 Gegaen! maer dickmaels heeft de zee haer sulcx belet
 En weer en wint haer voor-genoomen reys verset.
 Bysonder als dit paerd gereedt stond en volbouwen
 So wierden sy door storm geduyrich opgehouden,
 Waerom wy, in de faeck beducht, een schicken af
 Nae het Orakel, dat dit droevigh antwoord gaf:
 Wanneer, ghy Griecken, eerst nae Trojen heen sout
 vaeren

Hebt ghy de wind met bloed versoent, en doen bedaeren
 Door 't slachten van cen maeghd: uw wederkeren moet
 Gefocht syn en gekocht door opgeoffert bloed
 En 'tlevens van een grieck den wegh nae griecken maken:
 So haest als dit gerucht quam onder 'tvolck te raecken
 Stond yder cen verbaest, een kouw bevingh haer leen
 En gingh door vleesch en bloed tot binnen in het been,
 Beducht wien sulck een deel van 't Noodlot was be-
 schooren,

En wie dat van Apol daer toe mocht syn gekooren.
 Toen ruckt' Ulysses met een grouwelijk gebaer
 Heer Calchas voor den dagh, den Opper-wichelaer,
 En vraegt hem af wien dat de Goden daer toe kooren.
 Daer was'er veel die my al spelden van te vooren
 Wat wreder schelmstuck, wat al voor bedriegery
 Den afgerechte vos in 't hert droegh tegens my.
 Thien dagen sweeg de Paep en wilde niemand noemen
 Wie't wesen mocht die men had tot de dood te doemen,
 Tot dat hy eyntelijck geperst, quansuys, door 't groot
 Geroep des Ithakois braght uyt ter naeuwer nood
 (Gelijck 't besteken was) dat ick de man moit wesen.
 Elck stond het toe en heeft my tot de dood verwesen;
 Bly,

Bly, dat hy 't quaed dat elck te vresen had voor heen
 Mocht schuyven, laes! op my ellendigen alleen.
 En nu was albereets den droeven dagh voor handen,
 Men stelde 't auter toe en 't meel, en offerbanden
 Om my om 't hooft te doen, wanneer ick in die nood
 My selfs, ick stae 't bekent, ontrock de wisse dood,
 En brack de banden los en sette het op een loopen
 En school 's nachts in 't moeras in ruygt en lies gekroo-
 pen

Tot dat de Grieckse vloot moght trecken hier van daen
 Indien sy mogelijk quam onder zeyl te gaen.
 So dat my armen man is alle hoop benoomen
 Van immermeer weer in mijn vaderland te koomen.
 Nu sal ick noyt weerom mijn soete kinders sien
 Noch lieven vaeder, die mijn vyanden misschien
 Noch sullen vorderen, om dat ick 't ben ontloopen,
 Tot straff, en mijne schuld d'onnosse doen bekoopen
 En suyvren met haer bloed, helaes! ick bid en smeeck
 U by de Goden, die dat ick de waerheyd spreeck
 Getuygen kunnen syn, by al wat by de grooten
 En minder' op der aerd noch over is geschooten
 Van reyne trouw, erbermt, erbermt u over my
 Die buyten mijne schuld dees swaerigheden ly.
 Dit baerde deerenis in 't herte der Trojaenen.
 Wy schencken hem het lijf op dees gemaecte traenen.
 De Coningh selver was den eerste die gebood
 Dat men de boeyen strax van syne handen sloot
 En weer ontvleugelde syn armen van de koorden,
 En sprack hem aldus aen met vriendelijcke woorden:
 Wie dat ghy zyt, ghy zult den onsen zyn voortaan.
 Vergeet de Griecten die nae huys toe syn gegaen,
 En segt de waerheyd op 't geen ick u voor sal houwen.
 Waer toe is doch van haer dit groote paerd gebouwen?
 Wat wil mer mee? is 't yet dat haeren godtsdienst
 raect,
 Of is 't een werck dat tot den oorloch is gemaect?

Dus sprack de Coningh : hy , ontslaegen van de banden
Hief, vol van griecks bedrogh, ten hemel bey syn handen
En riep , O eeuwigh vuyr , u suyvre godlijckheyd
Neem ick tot mijn getuyg' , en u , die 'k 't heb ontleyt ,
Autaeren , heyloos mes , slacht-bijl, en offerbande
Die ick gedraeghen heb gelijk een offerhande :
Het sy my vry den eed te breken die ick swoer
Den Griecten , als ick mee met haer ten oorlogh voer.
Het zy my vry haer voor mijn vyanden te houwen ,
Te brengen aen den dagh al wat zy doen en brouwen ,
Al wat'er schuylen magh ! oock ben ick aen geen wet
Verbonden van mijn land die 't seggen my belet.
Maer ghy , o Troje , maect dat ick u magh betrouwen :
En houdt uw woord aen my wanneer gy zyt behouwen ,
So ick de waerheyd spreek , en als ghy zult bevroen
Hoe seer ick 't goed beloon 'tgeen ghy my komt te doen.

De Griecten hebben staegh haer hoop en al 'tvertrouwen

Van d'aengevange krijgh op Pallas hulp gebouwen ,
Maer zedert Diomeed , die godloose , en syn maet
Ulyffes , vinder van schelmstucken en verraed ,
Bestonden 't Heyligdom , dat Troje most behoeden ,
Te haelen uyt de kerck , en op de waeckers woeden
Haer niet ontsiende 't al den beck te veegen wat
De wacht op 't hooge slot ontrent den Tempel had :
Te neemen Pallas beeld en met bebloede handen
De suyvre Godin haer hulsel , huyfen banden
Te raecken , gingh 't den Grieck so wel niet als wel eer ,
Haer hoop en moed verviel , de voorspoed nam een keer ,
Haer macht verminderde , de kanffen liepen tegen
En de Goddin en was haer so niet meer genegen
En keerde van dien tijd haer sinnen van haer af ,
Gelijck sy sulcx wel klaer aen haer te kennen gaf
Met vreeslijck voerspook , daer s' haer gramischap uyt
vernamen :

Want also haest als sy weer in het leger quamen

En dat men naeu'lijx daer het beeld had neer gefet
 Gingh vier uyt haer geficht, driemael gaf fy haer met
 Den fchild en fpeer om hoogh, driemael fagh men haer
 hupplen

En ziltigh fweet liep lanx haer lijf met groote drupplen.
 Terftond riep Calchas, dat men met de fchepen moft
 Sich geven over zee, en Troje niet en koft
 Met Grieckfe wapenen veroveren, ten waere
 Men weder om befcheydt nae Argos heenen vaere
 En daer de Goden vraegh wat oorber zy gedaen,
 En datmen de Godin daer weder bragt van daen
 Die fy te fchepe deen en voerden met haer heenen.
 En d'oorfaeck dat fy nu gefeylt zyn nae Myceenen
 Is om haer weer van volck en waepens te verfien
 En bidden dat de Goon haer byftand willen bïen,
 En fullen onverfiens hier wesen voor uw wallen
 Om u met meerder macht weer op het lijf te vallen.
 Dus feyde Calchas dat men 'tvoorspoock moft verftaen
 Nu heeft hy haer dit paerd te timmeren geraen
 In plaets van Pallas beeld, om defe fchuld te boeten
 En door fo een gefchenck haer gramfchap te verfoeten
 Maer heeft belast dat men 't fo hoogh fou bouwen, dat
 Men 't niet fou kunnen door de poorten van de Stad
 Doen brengen binnens muys en in de vefting trecken,
 Op dat het tot geen fcherm den borgren mocht verftrec-
 ken

Om d'oude godfdienft die fy van haer was gewent.
 Want fo door uwe hand dit offer wierd gefchent
 Sou't over Priaems Rijck (dat Goden niet gehenghen
 Maer storten 't op fyn kop) en den Trojaenen brenghen
 Een swaeren onderganh, maer fo het wederom
 In defe veftingh door uw hulp en handen klom
 Sou felver Afien nae Griecken trecken heenen
 En gaen haer leger flaen voor Argos en Myceenen,
 Dat fulcke fwarigheyd ons dan te wachten ftond.
 En dus fo wierden wy door Sinons leugen-mond,

Door traenen, die hy wist te persen uyt syn oogen,
 Door list en kunst van een meyneedige bedroogen,
 Die Diomedes, noch Achilles, noch een vloot
 Van duysend schepen, noch 't beleggh, so langh en groot,
 Dat thien jaer heeft geduyrt, had kunnen overwinnen

Hier viel wat anders voor dat de bedwelmde finnen
 In ons ellendige noch meerder heeft onstelt
 En swaerder indruck gaf als 'tgeen ick heb vertelt.
 Laocöon, een die het Prieſteramt beklede
 By lootingh, en Neptuin een plechtigh offer dede,
 Was besigh met een stier te slachten aen 't outaer:
 Maer fiet, twee slanghen (noch verschrick ick, en het
 hayr

Ryft my van vreesen op) met groote bochten komen
 Gelyck van Tenedos, en over slechte stroomen
 Begeven sich nae 't strand: haer maenen rood als bloed
 En borst en kop verheft sich boven uyt de vloed,
 De rest volght achter aen met kronckelen en krullen;
 Die vreeslijck syn om zien en ons met schrick vervul-
 len.

De zee gaf groot geluyt en schuymde tegen 't strand;
 En dit gedrocht was nu gekomen op het land
 Met ooghen vol van vyer en bloed en gloed, en lecken
 Met grouwelyck gefis en schuyfſen haere becken
 En drillen met de tongh, dat yffelijck geleeck.
 Wy vluchten doot van schrick: sy houden haere streck
 Recht nae Laocöon, daer sy twee soontjes vonden.
 Dees deen sy aen voor eerst, en krinckelden en wonden
 Sich alle bey om 't lyf der arme kindren heen
 En aeten hen het vleysch tot op het bloote been.
 Toe gingen s'hem te keer, die om se te verhindren
 Quam loopen met geweer tot hulpe syner kindren,
 En slingren sich wel vast tweemaelen om syn lyt,
 Tweemaelen om syn hals, en houden sich daer stijf,
 So dat sy boven hem haer hoofd en halsen steken.
 Hy doet syn best om met syn handen los te breken,

Het slijm en etter druypt van syn autae-gewaed.
 Hy schreeut dat het geluyt tot aen de sterren slaet,
 Gelyck een stier, die voor het auter heeft gekregen
 Een ongewisse slagh, en op de loop getegen
 Maeckt grouwelyk gebulck. De slangen schieten voort
 Nae Pallas tempel toe, die op hem was verstoort
 Om dat hy haer geschenck te voorens had geschonden;
 Daer s' achter het rondas een schuylplaets voor haer
 vonden

En sich verbergden by de voeten der Godin.
 Toen quamper nieuwe schrick en nam de herten in
 Van al wat datter was. Hy heeft syn loon gekregen
 Die syne lans, riep elck, had in de rib geregen
 Van het gewyde hout en 't paerd so gingh te keer,
 En schoot het in zyn zy met een vervloecte speer:
 Men brengh het nae de kerck, en stelle door gebeden
 En offerhanden de Goddinne weer te vreden.
 Dit 's den gemeynen roep. Het werck werd aengevat,
 Men werpt de muyr om ver en opende de stad.
 Elck slaet de handen aen; men helpt het paerd op rollen,
 Werpt touwen om den hals om 't nae de stad te sullen.
 Het 't dodelijck gevaert, tot ons bederf bereyt,
 Dat swanger gaet van moorden vol soldaeten leyt,
 Klimt onse muyren op, en maegd' en jongelingen
 Syn rondom in de waer, die vreugde-lietjes singen.
 'T is een genughede hand te hebben aen het touw.
 Het stijght ter vestingh in, en 't knickende gebouw,
 Als of 't ons dreygde, raect in 't midden onser wallen.
 O vaderland, o huys der Goon, o boven allen
 Vermaert door wapenen ghy vesten van Dardaen!
 Vier maelen quam het in den ingang stil te staen,
 Vier maelen rammelden de wapenen daer binnen.
 Wy gaender evenwel mee voort, berooft van zinnen
 En blind van yver, en 't rampsaelige gedrocht
 Wert van ons op den Burgh in 't Heylige gebrogt.

Oock feyt, Cassandra toen wat ons fouw overkomen,
 Maer 't geen dat sy voorsey wierd nimmer aengenomen
 Door goddelijck bevel om ongehouwe trouw.
 Wy, laes! dien desen dagh de leste wesen fouw,
 Vercierden kerck en koor met heyligh loof en meyen
 Door de geheele stad, daer wy ons door verspreyen.
 En ondertuffen viel de nacht ten hemel af
 Die over aerd en lucht een groote schaduw gaf,
 Die 't al met duyfternis bedeckte, en onder allen
 'T bedrogh der Griecten. De Trojaenen, langs de wal-
 len

Gelegen, waeren nu in rust en slaep geraeckt
 Vermoeyt en afgeslooft; De vloot had zeyl gemaect,
 De Griecten quamen, eer de maen begon te klaeren,
 Van Tenedos nae het bekende strand gevaeren
 En volgden de lantaern van haeren Ammirael.
 De schelmse Sinon, van de Goden altemael
 Onrechtelijk beschermt om 'tgeen ons op most komen,
 Heeft syn gelegentheyd en tyd mee waer genomen
 En opent heymelijck den buyck van 't houte paerd
 En laet de Griecten uyt, die bly en onvervaert
 Sich geven in de lucht om haeren aem te haelen.
 Strax quamen lanx een touw ter aerde nederdaelen
 Lyfander, Stenelus, twee Oversten, en voort
 De felle Ulyffes, en al met deselve koord
 Syn Thoas, Athamas, en Pyrrhus, en den vroomen
 Machaon, en de Vorst van Sparten neer gekoomen,
 En oock Epæus, die het paerd versonnen had.
 Sy overrompelen en vallen in de Stad

1. Apollo verliest op Cassandra, de dochter van Priamus, had
 haer bevolen te eyschen van hem wat sy begeerde voor haer maeg-
 dom, waer op sy eyschte de gave van voorsegghen, het welcke
 van hem verkregen hebbende heeft sy hem haer byslapen ghewey-
 gert, waer over hy vertoorent wesende ende de ghegheven gifte
 haer niet kunnende ontnemen heeft gemaect dat niemant haere
 voorseggingen geloof gaf.

Daer 't al in slaep en wijn versmoort lagh en verfoopen.
 Sy slaen de wachten dood en doen de poorten open,
 En laeten 't kryschvolck in dat buyten pasten op
 En van den aenflagh wift, en voegen trop by trop.

Ick was ontrent den tyd, dat door der Goden zegen
 De slaep is op haer soetst, in mijne rust gelegen,
 En fiet, het schein my dat ick Hector voor my zagh
 Ten uysterften bedroeft; een hoop van tranen lagh
 In syn bedruckt gesicht en rolden uyt zyn oogen,
 Hy was, gelijk als hy om Troje wierd getoogen,
 Swart van het stof en bloed, syn voeten blaeu en dick
 Geswollen van het touw en 't knellen van de strick.
 Hoe deerelijck, helaes, was hy om aen te kijcken!
 Hoe weynich had hy, dat dien Hector kongelijcken
 Die in de waepens van Achilles binnen quam,
 Of die de Griekse vloot gebracht had in de vlam!
 Van bloed en etter was hem 't hayr aen een gebacken;
 Syn baert hingh neer; hy was vol wonden, steecken, hac-
 ken,

Die hy met menichte wel eer gekregen had
 Rondom de muiren van syn vaderlijke stad.
 My dacht dat ick hem eerst aldus met droeve tranen
 Aen sprack: o eer van 't Rijck, o hoope der Dardae-
 nen;

Wat hiel u so langh op? van waer komt ghy ons by
 Dus spae, so langh van ons verwacht? hoe koomen wy
 O Hector, u te zien na so veel leets geleden,
 Nae so veel lijcken van u volck en swarigheden
 Van stad en borgeren, al moe en afgement?
 Wat heeft u 't aensicht so onwaerdiglijk geschend?
 Hoe sie 'k u dus gewondt? hy sweegh op mijne vraegen
 En heeft geen acht op al dees ydelheyd geslaegen,
 Maer haelende uyt syn borst een diepe sware zucht
 Riep hy, Goddinne-zoon, begeeft u op de vlucht;
 Pack u uyt desen brand: de vyand heeft de wallen,
 Het hooge Pergamum en Trojen is aen 't vallen.

Ghy hebt den Coningh en uw vaderland voldacn,
Had Ilium door kracht van handen kunnen staen
Het had door dese hand oock staende zijn gehouwen.
Nu komt de Stad aen u haer heyligdom betrouwen
En huysgoon, die sy u beveelt: neemt ghy haer mee
Tot uw gefelschap van al wat te land, ter zee,
U't nootlot geven sal; foeckt voor haer nieuwe vesten,
Die ghy noch bouwen zult, en groot, als ghy ten lesten
De zee fyt doorgheswerft, Dus sprack den Held, en
braght

Den heylgen offerband, en Vesta, groot van macht,
En 't altyds-levend vyer van binnen uyt de Kooren.
Toen liet sich meer en meer 'tgehuyl en 'tkermen hoo-
ren

Door heel de stad, en schoon ons huys wat achter af
En in 't geboomte lagh, so rees nochtans en gaf
'T geluyt sich hooger op; 'tgekrysch en klanck genaken
En 't schrickelijck gedruys, dat volck en wapens maken.
Ick vliegh nae boven toe en steeck myn ooren op,
En stond verbaest, gelijk een herder op den top
Der hooge bergen doet, wanneer door dulle winden
De vlam in 't kooren is aen 't wreuyen en verslinden;
Of als een snelle stroom met een gefwinden draf
Een grousaem waeter stort ter hooger bergen af,
Gaet over ackeren, vernielt het sweet der boeren,
Werpt heele bosschen om en weet se mee te voeren.
Toen sagmen het bedrog, toen bleeck der griecken trou
'T huys van Deifobus, een ruym en groot gebouw;
Lagh al ter aerden neer door 't felle vyer verwonnen
'Thuys van Ucalegon, daer naest, was oock ontgonnen,
Dat mee in korten tyd stond in een lichten brand:
De vlam schein over de Sigeesche zee en strand,
'Tgeschrey der vechters en het klincken der trompetten
Rijst tot den hemel toe. om my ter weer te setten
Bedwelmt en sinneloos schiet ick het waepen aen
En weet niet watter dient in desen tyd gedaen.

Maer 't hert brandt my in 't lyf door yver aengedreven
 Om met myn kammeraets my nae 't gevecht te geven
 En nae het Konings Slot te spoen gelijkerhand,
 De toorn en dulligheyd verhaeften het verftand,
 En 't fchiet my in den fin het braefft te zyn van allen
 Datmen voor 't vaderland al vechtende mach vallen.
 Maer Panthus, Othrijs soon, die Phebus prijfter was
 En godfdienst pleegd' in 't Hof, de grieckse wapens pas
 Ontglipt, had synen neef en d'overwonne Goden
 En 't heyligdom by fich, waer mee sy heenen vloten
 Nae 't strand toe, 't eynde raed. Hoe, Panthus, riep ick,
 hoe

Is 't met den Staet gestelt? waer gaen wy best nae toe?
 Wat Burgh besetten wy daer wy ons op vertrouwen?
 Ick hadde nauwelijx dees tael met hem gehouwen
 Of hy antwoorde my aldus met droef geklagh:
 Den tyd van Ilium en haeren jongsten dagh
 Is van ons al beleeft, en 't Rijk van de Dardaenen
 Is aen syn eynd geraeckt, en Troje en de Trojaenen
 Die synder al geweest, en al de lofen eer
 Van Teucers nae-geflacht leyt nu ter aerde neer.
 De gramme Iupiter droegh 't al nae Argos heenen
 Engaf ons heerschappy heel over aen Myccenen;
 De Griecken syn hier baes in d'aengesteke stad;
 Het hooge paerd, dat niet als kryschluy binnen had,
 Staet midden in den burgh, looft hopluy en soldacten;
 De valsche Sinon, thans verwinner en verwaeten
 En ons braverende stoockt over al den brand,
 En andre synder aen de poorten by der hand,
 Met so veel duysenden als noyt van Argos teegen;
 Hier syn weer andere en besetten stract' en steegen,
 Staen schrap en bieden punt, den degen in de hand;
 De wachters aen de poort bien naeulijx tegen stand
 En doen niet anders als wat blindlinx schermutsseeren.
 Door dese tael voel ick myn hert en moed vermeerren

En door't ingeven van den Goden vliegh ick voort
 Recht nae den vyand toe in 'theetft van brand en moort
 Daer my de dulheyd roept en het gefchreeuw der man-
 nen,

Dat tot den hemel gaet. met my fyn aengespannen
 Ripheus en Iphytus, Dymas en Hypanis,
 Gefelfchap, dat my te gemoet gekoomen is
 Op ftraet by maenfchijn; ook voegt fich aen myn zyde
 Chorebus, Mygdons foon, een jonghman toen ter tyde
 Tot hulp van Priamus gekoomen in de ftad

Om dat hy dul van min 't oogh op Cassandra had;
 Rampfaligh bruydegom, die niet had willen hooren
 Nae 't geen de dulle bruyd hem fpede van te vooren.

Toen ick haer altemael gemoedt fagh om te slaen
 So hief ick tegens haer aldus myn reden aen:

O dappre Mannen, fo ghy famen fyt verdraegen

Te volgen een die 't al en 't uysterfte wil waegen,

Ghy ziet hoe dat het hier met onfe dingen gaet:

De Goden, die te voor beminden defen Staet

En die van dit gebied de rechte fteunfels waeren,

Die hebben kerck en koor verlaeten en outaeren:

'T is te vergeefs dat ghy de ftad wilt helpen gaen

Die ghy alomme ziet in lichte vlammen ftaen:

Maer laet ons evenwel gaen fterven, en begeven

Ons midden in 't gevecht, en laeten daer het leven.

Een die verwonnen is heeft geen behoudenis

Als 't meynen datter geen voor hem te vinden is.

Dit heeft in 't jonghe hert een dulle moed gegeven.

Daer nae, als wolven die door honger heen gedreven

Haer aes al raefende gaen foecken by der nacht

Terwijl haer 't graege jongh met drooge keel verwacht,

Gaen wy recht toe recht aen door 'tmidden vande Grie-
 ken

Nae de gewiffe dood, door fwaerden, fchichten, piecken

En houden onfen wegh door 't hertje van de ftad.

Wy werden van de nacht met fchaduw en omvat.

Wie druckte nae den eylich de nederlaegh en't moorden
 Van dese nacht ons uyt met dies gelijcke woorden?
 Van wien wierd nae waerdy die swarigheyt beschreyt?
 Die oude stad, die so langh heerschte, valt en leyt!
 Veel werdter neer gemaeckt, die sy den beck af veegen
 Meest sonder tegenstand in huysen, straeten, steegen,
 Oock in de kercken, die ten godsdienst zyn gewijt,
 En de Trojaen is het alleen niet die dit lijt
 En boet syn schuld met bloed: die overwonnen waeren
 Die sagh men somtyds wel weer nieuwen moed vergaeren:

De Griecten sneuvlen mee, waer dat men heenen ziet
 Daer 's niet als rouw en schrick en jammer en verdriet
 En allerhande moord. Den eerste die w'ontmoeten
 Dat was Androgeos, gevolcht dicht op syn voeten
 Van vry een grooten trop. Hy meynde dat wy van
 De syne waeren, en sprack ons eerst vriendlijck an:
 Sa, mannen, haest u wat. wat heeft u doen verrucken
 Dat ghy so spaede komt? all' andre syn aen't plucken
 En maecken 't al te buyt, daer sy valt deur mee gaen,
 En komt ghy luy so laet eerst uyt de schepen aen?
 Dit sey hy, en terstond (want daer was geen van allen
 Die hem goed antwoord gaf) sagh hy te zyn gevallen
 In syne vyanden. Hy wierd verbaest en sweegh
 Ent' ad te rugh, als een, die schielijck onder weegh
 Een slingh treedt op het lijf en stelt het op een loopen
 Eer hy zyn ongeluck mocht met de dood bekoopen
 En vlucht voor 't inood gedrocht, dat sich tot wreken
 stelt

En om syn blaeuwen hals van gift en gramschap swelt.
 So is Androgeos strax van ons afgeschooten,
 Verschrickt door het gesicht: wy vallen in, en stooten
 Flux op hem aen, en sy omringht en dicht beset
 Van onse wapenen, verbystert en belet
 Door de verbaestheyd en onkundigh van de wegen
 Die hebben eer niet langh den onderlaegh gekregen.

Wy maecken haer ter neer. So heeft de Luck-godin
 Ons opset met haer gunst bescheenen in 't begin.
 Chorebus, bly dat dit so wel was uytgevallen,
 Sey, kammeraeden, hoort; dewijl 't blijkt aen ons allen
 Wat ons behouden kan, so laet ons 't saemen gaen
 Den wegh, die ons de hand en het geluck wyt aen.
 Laet ons veranderen van schilden en helmten
 En grieckse vederen op onse hoofden setten.
 Wie onderfoeckt in 't geen uw vyand doet of laet
 Of hy 't te weegh brengh voor de vuyft of door verraed?
 Sy selver sullen ons geweer en wapens langhen.
 Dus sprack hy, en terstont heeft hy op sy gehangen
 'T swaerd van Androgeos, set synen storm-hoed op,
 't Schild aen de slinker arm, de pluymen op de kop:
 Dit doet hem Rifeus nae en Dymis en meer andren
 Der jonge mannen, die van wapenen verandren
 En stercken haer vol lust met versch verkreege buyt.
 Wy geven ons op straet al mee voor Griecken uyt
 En mengen ons met haer, en hebben menigh werven
 Een blinde kans gegaen en doender veele sterven
 En sonden meenigh heen nae Plutoos duyfter rijck.
 Veel naemen nae de vloot en 't veyligh strand de wijck:
 Een deel, uyt blooheyd, heeft de vlucht nae 't paerd ge-
 noomen (men
 En kroop weer in den buyck daer 't pas was uytghekoo-
 En bergde sich in 't hol, hy haer bekennt voor heen.
 Maer tegen danck der Goon is 't al vergeefs gestreen.
 De Maeghd Cassandra, van de Griecken aengegrepen,
 Die saghen wy by 't hayr uyt Pallas tempel sleeten:
 Sy sloegh haer oogen nae den hemel, maer om niet.
 Haer ooghen, segh ick: want een wreede koord ver-
 biedt
 Haer teere handen nae de Goden op te heffen.
 Dees vreemden voorval quam Chorebus so te treffen
 Dat hy als rasend wierd, en gaf sich metter loop
 (Te sterven wel getroost) in 't midden van den hoop.

Wy volgen altemael wel dicht in een geflooten.
 Hier wiert voor eerst op ons van d'onse sterck geschoo-
 ten

Van boven uyt de Kerck; dit helpt'er veel van kant
 En maect een droeve moord, helaes, uyt misverstand
 Dat s' uyt de waepenen en grieckse pluymen kregen,
 De Griecten quaemen oock met meenigte aengetegen
 Op 't kermen van de maegd schier berstende van spijt
 Om dat men die weer uyt haer handen had bevrijt.
 Den dappren Ajax quam mee selver aengeloopen
 En Atreus zoonen bey en alle de Dolopen.
 Gelijk de winden, als sy breken van den band,
 Malkanderen somtijds bestormen, en op 't land
 En waeter bulderen en aen het vechten raecken;
 De boomen huylen en haer stam en tacken kraecken,
 Neptuyn daer onder stookt met syn beschuymden baert
 En 't grond-zop van de zee van ondren opperwaert
 Met zynen dry-tand wroet, oock quamen s'aengevlogen
 Die wy te voorens door de duyfsteris bedrogen,
 En joegen inder nacht door de geheele stad.
 Dees hebben eerst ontdeckt 't geen haer bedrogen had,
 Ons valsche wapens en geruyde beuckelaeren,
 En aen ons spracck ghemerckt dat wy gheen Griecten
 waeren.

Sy overromplen ons door t'ongelijck getal,
 Chorebus alder eerst bleef in dees overval
 Voor 't Auler van Minerf van Peneleus doorregen;
 Oock sneuvelt Rifeus en heeft mee de rest gekregen,
 Een, die in vromigheyd geen wedergae en had,
 En de rechtvaerdigste van 't heele land en stad
 (De Goden vonden 't goed) en Dymas is gebleven
 En oock is Hypanis geraeckt om lijf en leven,
 Geschooten van haer maets; en uw godvruchtigheyd
 En Myter van Apol gaf u geen vry geleyd'
 En kon, o Panthus, u voor 't vallen niet bewaeren.
 O afch van Troje en van die mijn verwanten waeren,

O alderlaetste vlam van mijn geboorte-ftad,
Ick neem u tot getuyg' en ick befweer u, dat
Ick noyt in uwen val gemijdt heb fwaerd noch piecken,
Noch immermeer een kans te waegen met de Griecken,
En, waer 't mijn lot geweest te raecken mee van kant,
Dat ick het heb verdient wel dubbelt met mijn hand.
Ick werd van daer geruckt met twee die by my waeren.
Dees waeren Iphytus, een man van hooge jaeren,
En Pelias, die van Ulyffes was gewondt
En niet wel voort en kost: geroepen, om terftondt
Het Hof van Priamus en hem te hulp te koomen.
Hier heb ick het gevecht fo hard en groot vernoomen
Als offer nergens meer gevochten wierd, en dat
Het fcheen of niemand wierd verflaegen in de ftad.
So woede Mars alhier, fo faghen wy met hoopen
De Griecken vallen aen en nae het dack toe loopen.
Den ingangh is beleyt, de storm-leer word gerecht.
Sy tyen nae om hoogh, en tegen het gevecht
Van boven foecken fy met schilden fich te decken
Aen haeren flincker arm, de rechter handen ftrecken
Sy nae de hooghte toe om daer te raecken op:
Daer tegen breecken de Trojaenen tin en top
En daken van het huys om fich daer mee te weeren
En haer in 't uyerfte tot dit geweer te keeren.
Vergulde balcken, der vooroudren pracht en eer,
Die werpt en wentelt men al mee van boven neer;
Beneen fyn andere die met geheele fchaeren
En het getrocken ftael de deuren daer bewaeren.
Wy krijgen nieuwen moed om daer nae toe te gaen
En 't konincklijcke Hof en defe by te ftacen
En den verwonnen op een nieuw weer moed te maken
Daer was een blinde deur, waer door men kon geraken,
Van achtren in het Hof en wel fomwijlen plagh
Eer 't Rijck van Priamus en Troje neder lagh
Alleen en sonder fleep Andromache te koomen
En had Aftyanax aen haere hand genoomen

En by syn grootvaer den kleynen naezaet brocht.
 Ick heb den ingangh van dees achterdeur gezocht
 En raeck op 't hoogft , van waer de Troysche sich vers
 weerden

En schichten wierpen die den vyand weynigh deerden:
 Hier stond een hooghen toorn , die verre boven 't daeck
 Was opgehaelt , van waer men eertyts met gemak
 Heel Troyen kon bezien , en over muer en wallen
 De vloot en tenten zagh : hier syn wy aengevallen
 En maecten d'anckers los , ontsloopen balck en bint
 Daer men de voeghsels van de laeste foldringh vindt ,
 En storten kap en kruyn van boven nae beneden ,
 Die over 't grieckse heyr zich wijd en zijd verbreeden.
 Dit maecte een dapper gat door so een swaere val
 Dat andre stoppen , en sy staen weer schrap en pal ,
 Schoon de Trojaenen in het schieten niet verflouwen
 En 't steenen hagelt , en men sonder op te houwen
 Sich dient van boven af van allerley geweer.
 Voor het portael van 't hof is Pyrrus in de weer
 En aen den dorpel selfs aen 't tarten en braveeren ,
 Den degen inde vuyft , den helm verzien van veeren ,
 In 't blinckend harrenasch , gelijk een boose slangh
 Van giftigh kruid ghevoedt , die heel de winter
 langh

Geswollen dick en bol terwijl de kouw hem knelde
 Sich in der aerden hiel , maer nae dat hy vervelde
 Sich nieuw en jeugdigh toont en treckt den ruggen op
 En baeckert in de son met opgesteke kop
 En met syn split-tongh sifft. Oock Perifas , den grooten ,
 Was een der mannen , die hem syne zyde slooten ,
 En oock Automedon , Achilles wapen-knecht ,
 Die hem zyn paerden had ten oorlogh afgerecht
 En voor de waghens dreef wanneer hy ree ten stryde ;
 Al wat van Scyros quam was oock aen syne zyde.
 Dees werpen vyer om 't daeck te helpen in den brand.
 Hy , een van d'eerste , grypt een byl selfs in de hand

En geeft sich voor de poort, haft deur en post aen stuckē
 En soeckt s'om ver uyt de metaele pan te rucken,
 En was nu met geweld door 't harde hout geraeckt
 En had als in de deur een dapper gat gemaect
 Waer door men't binnenst van de zaelen kon ontdeckē,
 Der oude Coningen, en kamers en vertrecken
 Van Priamus, en sagh voor aen den dorpel staen
 'tGewapent volck. Toen gingh het kermen binnen aen.
 En 't woelen en 't misbaer en 't jammeren en steenen:
 'T gehuyl der vrouwen klonck door de gewelften heenē
 Dat het geluyt tot aende gulde sterren sloegh.
 De moeders, die de vrees nu gints nu herwaerts joegh,
 De Iofferen vol angst omhelsen en omermen
 En kussen post en styl of dat haer mocht beschermen.
 Maer Pyrrhus onderwijl vaert met syn saecken voort,
 Fors, als syn vader was; geē slot noch wacht noch poort
 Kan langer tegenstaen; de deur door 't stadigh rammen
 Raect op de vloer, en springht uyt sponden pan en
 krammen (breeckt
 Men maect'er ruym-baen met gheweld en dringht en
 Door d'eerste tegenweer, en houwt en stoet en steeckt
 Het alles neder wat den inkomt wil beletten,
 Waer op 't de Griecken voorts met kryschluy dicht be-
 letten.

Een opgekropte stroom, daer dam en dijck af berst
 Wanneer het waeter daer te langh voor staet en perst,
 Stort so verwoedt sich niet op ackers en door dallen
 En sleept het alles mee, de beesten met de stallen.
 Ick heb toen selfs gezien hoe Pyrrus heeft gemoort:
 'Ksagh Atreus zoonen aen den ingangh van de poort:
 'Ksagh Hecuba met al haer aengehoude snaeren
 Die met een groot getal by haer versamelt waeren:
 'Ksagh Priaem met syn bloed het vyer besmetten, dat
 Op Iupiters autaeer hy selfs geheylight had.
 Die vijftich kamers en die grooten hoop van neven
 En nae-geslacht, die so veel beddens konden geven,

Die

Die stijlen , so met roof geciert , so rijck van goud ,
 Die leggen al ter neer; daer 't vyer beswijckt, daer houdt
 De Grieck het in. Misschien soudt ghy wel willen hoor-
 ren

Hoe Coningh Priamus het leven heeft verlooren.
 Wanneer hy sagh hoe 't met syn saecken was gestelt ,
 De stad in 's vyands macht , de poort van 't Slot gevelt
 En midden in syn Hof den vyand in gekoomen ,
 So heeft den ouden man de wapenen genoomen ,
 Die hy langh was ontwent , en hingh den degen om
 Vergeefs en bevende van hoogen ouderdom ,
 En gingh so toegeruft sich nae den vyand geven
 Om daer eer langh een eynd te krijgen van syn leven.

In 't midden van het hof in d'open lucht daer stond
 Een groot autær, waer by men een laurier-boom vond ,
 Die sich daer over met syn tacken heenen streckte
 En met syn schaduw en loof den Huys-goon deckte.
 Hier had sich Hecuba rondom ter neer gestelt
 Met haere dochters, dicht als duyven , uyt het veld
 Nae haere tillen voor het onweer heen gevloten ,
 En hadden te vergeefs de beelden van de goden
 Met hand en arm omhelst : maer als sy Priam sagh
 Self in de wapenen , die hy te draeghen plagh
 Toen hy wat jongher was, riep zy, waer syn uw zinnen
 Mijn arme man , waer heen ? of wat wilt ghy beginnen ?
 Ey lieve, sulcke hulp komt hier nu niet te pas.
 O neen, o neen, schoon dat mijn Hector selfs hier was.
 Kom, geef u hier by ons ; dit autær sal ons allen
 Beschermen, of ghy zult met ons te saemen vallen.
 So sprekende nam sy den ouden man tot haer
 En sett' hem neder by den heyligen autær.
 Maer fiet, een van syn soons, Polytes, pas ontkoomen
 De hand van Pyrrus, so hy had de vlucht genoomen
 Quam loopen heel gequetit de zaelen op en neer,
 Deur in deur uyt , door swaerd en schicht en spies en
 speer

Dwerfch door den vyand heen: maer Pyrrhus heel ont-
steken

En vol van vyer om hem noch voorts den hals te breken
Sat hem vast op de hiel, en naederde so dicht
Dat hy hem nu en nu bereyckte met syn schicht.
Als hy 't ten lesten tot voor syner oudren ooghen
Gebraught had viel hy neer, en heeft daer uyt gespoogen
Syn leven met syn bloed. als dit den oude sagh
En dat syn zoon nu doodt voor syne voeten lagh,
Schoon dat hy selver mee de dood sagh voor syn ooghen,
Heeft hy noch woorden noch syn gramschap in getogé,
Maer riep: so moeten u de Goden (so by hen
Noch yemand ovrig is die sich erbarmen ken)
Voor 't schelmstuck, voor het feyt, dat ghy hier hebt
bedreven,

Betaelen, en u loon nae uw verdiensten geven!
U, die u niet en hebt ontsien, o booze-wicht,
Den zoon te brengen om in 's vaeders aengesicht.
Achilles, daer ghy lieght te wesen afgekomen,
Die heb ick tegens my genaediger vernoomen
Schoon ick syn vyand was: hy schaemde sich het recht
En trouw te schenden aen een die vernedert leght,
En heeft het doode lijf van Hector stracx ontslaegen
Als ick ootmoedigh hem daerom was koomen vraegen,
Op dat ick het begroef. hy leverde my 't lijck
En liet my keeren stil en vredigh nae mijn Rijck.
So sprack den oude man en schoot met kleyne krachten
Hem met een schicht nae 't lijf, die licht was te verwach-
En anders niet en dee als dat sy hanghen bleef [ten
In 't leer, dewijl hy hem door 't kooper niet en dreef.
Ghy sult, sey Pyrrus, dan de sydingh met u draeghen
En sels de bode syn, en aen mijn vaeder klaeghen
Wat schelmstuck ick begingh; past dat ghy hem ver-
Hoe Neoptolemus is van syn vaer veraert, [klaert
Maer sterf nu: en met een sels nae het auter heenen
Trock hy hem bevend' en met glibberende beenen

Door't bloed van synen soon, en met de slincker hand
 Hem vattende by 't hair, met d' andre van den band
 Daer hy 't geweer in droegh uytruckende den deeghen
 Heeft hem het stael door't lyf tot aen 't geveest gereegen,
 Dit 's 't eynd van Priamus als hy syn stad in brand
 En Trojen vallen sagh: een Heer, die so veel land
 En volkren had beheerscht, leyt op het strand vergeten,
 Een onbekende romp daer 't hooft is afgesmeten.
 Toen heeft my eerst de schrick te degen aengevat,
 Ick stond gelijk als stijf. my quam te vooren wat
 Van vaeder wesen mocht, of hy noch was in 't leven,
 Als ick de koningh selfs, syn even-oudt, sagh geven
 Sijn geeft, so wreed gewond. oock quam my inden zin
 Hoe't wesen mocht met myn verlaete gemalin.
 Wat dat mijn huys, wat dat mijn zoon was wedervac-
 ren.

Ick sach eens om, wie van myn maets noch by my waren:
 Sy hadden my al t'saem verlaten, en van hier
 Gesprongen moe en mat nae d'aerd, of in het vyer
 Haer selfs, door wonden swack, van boven neer gege-
 ven.

En nu was ick alleen maer overigh gebleven
 Als ick in Vestaes kerck Heleene sitten zagh
 Verborgen in een hoeck. 't was klaer gelijk den dagh:
 Den brand gaf alsins licht waer ick my heenen wende.
 Sy, die den oorfaeck was van 't jammer en ellende
 Die Trojen overquam en oock haer vaederland,
 Had haer daer heymelijck geschoolen aen een kant:
 Sy vreesde voor't gevaer het geen sy had te loopen
 En dat sy lichtlijck met haer leven sou' bekoopen
 By den Trojanen het verdelgen van de stadt,
 En dat sy van de Grieck niet goeds te wachten had,
 Noch van haer man, dien sy haer eertyds liet ontvaeren:
 Mijn bloed geraekt'in brand en zood myn in myn aeren.
 Ick wierd getergt den val te wreken van myn land
 En straf van 't schelmse wijf te nemen met mijn hand.

Hoe, sey ick by my selfs, sal sy nae Sparten heenen
Behouden gaen en zien haer Vaderland Myceenen?
Sal sy aldaer, gelijk een groote Coningin
Op een triomf-koets op het prachtighst ryden in,
En by haer ouderen en man en kinders koomen,
Gedient van maegd en knecht van Trojen mee genoo-
men?

Sal dat door 't vyer verbrandt en Priamus door 't stael
Gevallen syn, en 't strand so dick en menighmael
Hier hebben bloed gefweet? o neen, dat magh niet wese.
Want schoon 't geen daed en is waerom men wert ghe-
presen

En naem noch eer en steeckt in vrouwen te verflaen;
Noch sal men seggen dat ick lofsijck heb gedaen
Dat ick so snoden pest verdelgt heb van der aerde
En 't heyloos wyf gestraft na haer verdienst en waerde;
En 't sal my goed doen dat ick koel myn gramme moed,
En onser vrienden as besproeye met haer bloed.

Dus teegh ick nae haer toe; vervoert door dulligheden,
Wanneer myn moeder my quam in 't gemoet getreden
So kenbaer, als sy noyt verscheen voor myn gesicht,
En straelde door de nacht in klaer en suyver licht,
Belydende dat sy was eene der Godinnen.

Sy was sodanigh en so groot, gelijk sy binnen
Den Hemel haer vertoont, en houdende my staen
Sprack sy my dus uyt haer roosfroode lippen aen:
Wat groote droefheyd, zoon, wat ongestuymigheden
Vervoeren u? wat raest en woedt ghy buyten reden,
Of waer is nu uw sorgh voor ons gevaeren heen?

Wilt ghy niet liever u begeven op de been
Dat ghy gaet sien waer dat uw vaeder is gebleven?
Of noch uw wyf en soon Ascaentjen zyn in 't leven
Daer's vyants troepen dicht om swermen, en, t'en waer
Dat ick het had belet, het vyer en swaerd had haer
Al over langh vernielt. de schoonste der Spartaenen
Daer ghy 't op hebt gelaen, noch Paris, noch Trojaenen

Van vrouwen-roof beticht, syn oorfaeck van het quaed:
 Maer 't komt u van de Goon : haer ongenae en haer
 Verdelgt dit machtigh Rijk : dit synfe , die de wallen
 Van 't prachtigh Ilium van boven neer doen vallen.
 Sie (want ick fal de wolck , die u rondom het licht
 Benevelt en belet , en 't sterfelijk gezicht
 Door hare vochtigheyd doet schemeren en missen ;
 Van u vertrecken doen met al haer duyfterniffen :
 Ghy maer alleenelijck en vreesft noch weygert niet
 Te volgen al wat dat uw moeder u gebiedt]
 Hier , daer ghy dit gevaert gevelt fiet en in ftucken ,
 En steen van steen en muyr van muyr ter aerde rucken
 En roock en stof om hoogh als waeter-wallen gaen ,
 Daer is Neptuyn in 't spel en tast van ondren aen
 Met syn getande vorck de muiren en gestichten ,
 En weefte met geweld uyt haeren grond te lichten
 En werpt de heele stad het bovenste beneen.
 De felle Iuno is weer ginder op de been ,
 Sy trock voor aen, en heeft de poort daer ingenoomen ,
 En ment de Griecken aen die uyt de schepen koomen
 En woedt als raefend met den degen inde hand.
 Wend nu uw ooghen , zoon , weer na een andre kant.
 Hier fiet ghy Pallas , die onfighlijck met de slanghen
 (Die in haer beuckelaer om 'thoofst van Gorgon hanghē)
 En blinckend' in een wolck fit boven op den top
 Van 't Slot. selfs Iupiter hitst Goon en Griecken op .
 Spreeckt des' een hert in 't lyfen schaft haer moed en
 krachten.
 Soon, geeft u op de vlucht, het is geen tyd van wachten.
 Ick fal u nergens niet begeven , waer het zy ;
 En in uws vaders huys u levren vranck en vry.
 Dus sprack sy , en terstond uyt myn gesicht verdweenen
 Verftack s'haer in den nacht, wanneer aen my verschee-
 nen
 Gedaenten , naer en wreed ; oock van de groote Goon ,
 Die tegen ons de hand aen onsen vyand boon.

Toen

Toen fagh ick, dacht my, eerst in vuyr en vlam en voncken

En gloed heel Ilium aen alle kant gefoncken,
En tot de grond vernielt de veftingh van Neptuyn.
Gelijck een ouden dijck, die boven op de kruyn
Van het geberghte van de boeren werd beftreden
Met byl en brods om hem te vellen na beneden,
Dreyght dat hy vallen fal en davert met fyn top
En ftaet en fchudt tot hy 't in 'tlaetft moet geven op
Verwonnen metter tyd door het geweld van hacken,
En geeft fyn lefte fucht en ftort met ftam en tacken.
Ick raeck op't goed geley myns moeders nae beneen,
En red my ongefchendt door vyer en vyand heen
Gelijck of 't alles had voor my de wijck genoomen.
Maer, als ick aen het huys myns vaeders was gekoomen,
Hy, die ick d'aldereerst wouw brengen daer van daen
En bergen in 't geberght, en die ick eerst dee aen,
Die weygerde met my fich derwaerts te begeven;
Als Troje was verdelgt wouw hy niet langer leven
Noch lyden ballingfchap. o, fey hy, neen, o neen:
Ghy die noch jongh en fterck en frifch fyt op uw leen
En die noch jeugdigh bloed voert in het hert en aeren,
Neemt ghy de vlucht van hier. indien de Goden waeren
Van zingeweest my noch in 't leven te behoen,
Sy hadden dat wel hier ter ftede kunnen doen.
Ick heb meer als genoegh aen eenmaels het verderven
Van defe ftad gefien, en liever wil ick fterven
Als dat ick haeren val noch eenmael overleef,
Dat men hier vry aen my den leften aenspraeck geeft
En legghen laet' als doot, en wilt fo van my fcheyden.

Ick fal my met de hand de wegh ter doot bereyden:
De vyand fal zich oock erbarmen over my
En uyt meedoogentheyd my helpen aen een zy,
En om de plunderingh het lichaem wel ontwaeden.
Het grafte derven kan den dooden weynigh fchaeden.

Ick heb in weerwil van de Goon al langh geleeft,
 Onnut en in de weegh, zints Iupiter my heeft
 Van uyt den hemel met syn blixem-vier geslegen.
 Hier bleef hy by en liet van niemand sich bewegen.
 Wy daer en tegen, ick, myn vrouw, myn zoon Ascaen,
 En 't heele huysgezin versochten hem en bân
 Met traenen en gekerm hy wilde doch niet maecken
 Dat het om synent wil al't saem om hals most raecken,
 En 't naekend' ongeluck wat uyt den weghe gaen.
 Hy slaet het af en neemt noch bee noch smeecken aen.
 Ick heb dan wederom de wapenen genoomen
 En wenschte dat de dood my haest mocht overkoomen.
 Want wat voor uytkomst of wat raed was hier voor my?
 Hoe, vader, seyde ick, dacht ghy dat ick sonder dy
 Een voet versetten souw en u hier laeten leggen?
 Komt uyt eens vaders mond so grouwelijck een seggen?
 Indien het by de Goon is goed gevonden, dat
 Niets overigh en blyf van so een groote stad,
 En hebt ghy by u selfs standvastelijck beslooten
 En lust het u, u selfs, uw bloed en huysgenooten
 Te brengen om den hals en t' saemen doen vergaen,
 So weet dat voor de dood dees deuren open staen:
 Eer langh sal Pyrrhus om het al den beck te veegen
 Hier koomen loopen aen met den verwoeden deegen,
 Noch warm en roockende van 't Konincklijcke bloed,
 Hy, die den zoon in 't oogh des vaders vallen doet,
 En die den vader slacht aen het autae der Goden.
 O moeder, hebt ghy my door levenden en dooden
 Door vier en vlam geredt om dat ick krygen souw
 De vyand in myn huys, en vaer en soen en vrouw
 D'een in des anders bloed sien vallen en versmach-
 ten?

Sa waepen, mannen, Sa: het is geen tyd van wachten:
 Den laetsten dagh roept den verwonnen in 't geweer.
 Breght my weeraen de man; vergunt my dat ick
 weer

Den ftryd hervatte en zie hoe 't verder af wil loopen.
 Wy fullen onse huyd den Griecken dier verkoopen,
 En heden altemael niet fterven fonder wraeck
 Te neemen van ons dood. Hier mede gord en haeck
 Ick 't fwaerd weer op mijn fy, en heb den fchild gekregen
 En teegh ten huysen uyt: maer fiet eens onderwegen
 In 't uytgaen viel myn wijf my om de beenen neer
 En hiel my vast dat ick niet kost of gints of weer,
 En ftelde my ons kind Iulus voor myn ooghen:
 Indien ghy fterven gaet, fo bid ick dat wy moogen
 Van uw gefelfchap fyn waer dat ghy heenen gaet:
 Maer fo ghy kans of hoop of trooft of toeverlaet
 In uwe wapens hebt, waer in ghy zyt ervaeren,
 So bid ick dat ghy wilt dit huys voor al bewaeren.
 Voor wien laet ghy alhier uw oude vaeder, en
 Uw kind, en my, die langh uw' echt-genoote ben?
 Indien ghy ons verlaet wie fal ons dan befchermen?
 So roepend' heeft fy heel het huys vervult met kermen,
 Wanneer een vreemd geficht ons voor quam metter
 haest
 Want (fiet eens) tuffchen onsluy beyden, heel verbaeft
 En droef in defen nood, quam fchielijck voor ons ooghen
 Een vyertjen op de kruyn van 't jonxke figh vertoogen
 En gaf een klaere glans, en ftraelde met een vlam
 Rondom zijn hayr, doch daer gheen letfel van en quam.
 Wy fidderen van fchrick en trachten al te maelen
 Den brand daer uyt te flaen: doen haestigh waeter haec-
 len
 Om 't heyligh vyer also te moogen bluffen, maer
 So haest mijn vader wierd dit wonder-ftuck ghewaer
 Heeft hy met bly gelaet 'tgezicht om hoogh gegeven
 En bey zijn handen nae den Hemel opgeheven
 En sprack: o Iupiter, die 't al hebt in uw macht,
 Indien het bidden heeft by u noch fo veel kracht
 Dat ghy door het gebed van yemand werd bewoogen,
 So bid ick ziet ons aen met wel-geneegen ooghen!

Dit maer alleen : en , fyn wy fo veel waerd by u
 Om ons godvruchtigheyd , fo bid ick dat ghy nu
 Ons oock uw hulp wilt bien , en met een kenbaer teec-
 ken

Dit voorbeeld stellen vast ! en ziet , op 's vaders spreken
 So hoordemen een slagh , die stracx den donder gaf
 Ter flincker zyde , een ster viel van den hemel af
 En sleept' een fackel mee met helder-lichte straelen.
 Wy zaghen dat , wanneer zy was aen 't nederdaelen
 Recht over 't dack van 't huys , sy schoot nae het gebergt
 Van Ida , daer zy haer heeft in het bosch geberght ,
 En teykende de wegh , waer lanx sy was gelooopen ,
 En maeckte door de lucht een spoor van vlammen open,
 En vulde 't land rondom met swavelige stanck .
 Myn vader overtuygt seyt stracx de Goden danck
 En heeft de heyl'ge ster godvruchtigh aengebeden :
 Nu riep hy ben ick ree , en laet my overreden :
 Ick volge waer ghy my wilt leyden met myn zoon.
 Bewaert myn huys en neef , o vaderlandsche Goon !
 Dit voorspooock komt van u ; en Troje , nu aen 't bran-
 den ,

En dat weer ryzen magh staen bey in uwe handen.
 Soon , ick gae nu met u waer dat ghy treckt van hier.
 Dus sprack hy , en men hoort door heel de stad het vier
 Nu klaerder als voor heen. de vlammen komen naeder
 En wellen nae ons toe. wel aen dan segh ick , Vaeder
 Set u op mynen neck : 't sal my niet lastigh zyn ,
 En tusschen uw gevaer en welvaert en de myn
 Sal geen verschillingh zyn , wat dat ons staet te vresen
 Of hoopen sal gemeyn voor alle beyde wesen.
 De kleyne Iulus zal aen myne zyde gaen ,
 Crensä volghe my en houw' haer achter aen.
 Ghy , myne knechten , let op 't geen ick u sal seggen :
 Ghy kent de heuvelen van ouds , die buyten leggen ,
 Daer een vervalle kerck van Ceres staet ontrent ,
 Wiens dienst men langen tyd aldaer is afgewent ,

En een cypreffen boom, die al voor veele jaeren
 Onf' ouders deden heel godsdienstelijck bewaeren:
 Dat sal de plaets syn daer men komen sal by een,
 Maer lancx omweegen en verscheyde steegen heen.
 Ghy, vaeder, slaet de hand aen 't heyligdom en Goden:
 Want die te handelen is my als noch verboden,
 Die uyt so heeten stryd en pas van doodslaen koom,
 Tot ick my selven heb gewasschen in de stroom.
 Dus sprekende heb ick een leeuwen-huyd gekregen
 Die op myn schouderen en op myn hals gelegen
 Den last ontfangen sou, daer ick my onder zett'.
 Afcaentje volgt my nae met ongelijcke tred
 En had syn vaeder met de rechterhand gelaeden,
 Myn vrouw volgt achter aen; door onbekende paeden,
 Door 't duyfter spoen wy voort, en ick, die kortst voor
 heen

Was nergens voor vervaert, en schicht, noch swaerd, en
 geen

Der Griecten had ontfien, hoe dick sy my ontmoeten,
 Nu bloo en vresende trad met beschroomde voeten,
 Om 't minste windeken om 't roeren van de lucht
 Voor mijn geselschap en myn pack te zaem beducht.
 En nu so waeren wy dicht by de poort gekoomen
 En al 't gevaer, dat ons te vooren had doen schroomen,
 Ontkoomen so het scheen, als ick gerucht vernam
 Dat schielijck ons op 't lyf, so als wy meynden quam
 En liet sich als een dicht gedruys van voeten hooren.
 Mijn vaeder, dien het mee gekoomen was ter ooren
 Endie het door de nacht van verre dacht te zien,
 Riep zoon, ey vlucht ey vlucht: 't is tyd, wilt ghy 'tont-
 vlien:

Sy naederden, ick zie 't geblick der harrenaffen,
 Ick zie het flickeren der swaerden en rondaffen.
 Hier weet ick niet wie van de Goden, op my gram,
 My door de schrick bedwemld' en myne zinnen nam:

Want wij ick loopende socht om en achter-wegen
Raeck ick van 't rechte pad, waer door mijn vrouw
verlegen

Bleef achter, en, helaes! ick weet niet hoe 't haer gingh:
Of sy my is ontruckt door 's vyands schicht of klingh
Dan of sy is geraeckt aen 't suckelen en dwaelen
Of so een langhe wegh niet wel had kunnen haelen
En moede sitten bleef wanneer ick was aen 't vlien,
En heb haer naederhand noyt wederom gezien
Noch acht op haer, die ick verlooren had, genoomen
Voor dat wy by de Kerck van Ceres zijn gekoomen
Die tot ons loop-plaets by den heuvel was gestelt.
Hier wierd sy eerst gemist nae dar men had getelt
En oversien wie daer by een versamelt waeren,
En heeft haer man en zoon en de gevluichte schaeren
En vader jammerlijck alhier te leur gestelt.

Wat Goon, wat mensch liet ick van dulheyd onge-
scheldt,

Of wat heb ick gezien in de verwonne wallen
Dat my so swaer so fel en bijster is gevallen?
Mijn vader en mijn zoon en 't heyligdom beval
Ick aen mijn metgefels en bergde s'in een dal,
Selfs heb ick wederom nae Troje my begeven
En schoot de wapens aen, door raserny gedreven,
Om alles op een nieu te waeghen als voor heen
En in gevaer en dood door heel de stad te treen.
Ick heb mijn wegh dan nae de veiten eerst genoomen
Engaf my op het spoor gelijk ick was gekoomen
Recht nae de poort, so veel de nacht en doncker lee.
'Twas alsins yselijck, en selfs de stilte dee
My schricken waer ick gingh, van daer ben ick getoo-
gen

Nae huystoe, of zy daer misschien, misschien, sou mo-
ghen

Te rugge syn geraeckt. de Griecken waeren hier
Gevallen in, en 't stond tot boventoe in 't vyer.

Dit had nu d'overhand in dack en kap gekregen,
 Ende verwoede vlam door tinn' en top gestegen
 Joegh gloed en voncken op tot in de hooge lucht,
 Van daer begaf ick my nae 't Slot toe met een vlucht
 En sagh hoe 't met het Hof van Priaem stondt geschoo-
 ren.

Hier saeten Fenix en Ulyffes, bey gekooren
 Tot hoeders van den buyt by Iunoos Vry-autaer,
 Die men vast uyt den brand van alle kanten daer
 By een vergaederde, men quam nae herwaerts slee-
 pen

Wat men in kerck en koor den Goden had ontgrepen
 En uyt de vlam gebergt; al den Trojaenschen schat,
 De gulde tafelen en meenigh kop en vat
 Uyt louter goud gesmeedt, en de geroofde rocken
 En kostelijck gewaed, den Goden uytgetrocken.
 De bange moederen, de jeugd, de maegde-blom
 Van Troje stonden hier met menighte rondom,
 Oock dorst ick overluyd my selven hooren laeten
 En vulde by der nacht met roepen steegh en straeten,
 En noemde met haer naem Creusa menigh mael,
 Maer alles te vergeefs. Terwyl ick swerfen dwael
 Straet op straet neer, en kruys de stad vast gints en hec-
 nen

Is my de geest van d'ongeluckige verscheenen,
 Maer grooter als sy was. ick saghe voor my staen
 En stond als dood en myn gevoelen was vergaen;
 Myn hayren refen op, myn stem was als bevroosen,
 Ick kon geluyt noch zucht uyt mynen boesem loofen.
 Toen sprack sy my dus aen: Wat neemt ghy, lieve man,
 Doch so veel moeytens die u toch niet helpen kan?
 Want sonder het beleyt en wil der groote Goden
 Geschien dees dingen niet. Het is van haer verboden
 Dat ick met u tot uw geselschap mee sou gaen,
 De groote Iupiter heeft het so niet verstaen.

Ghy

Ghy sult een langen tyd gelijk een ballingh sweven
 En werden door de zee dan hier dan daer gedreven
 Maer in Hesperien ten laetsten zyn gelandt,
 Daer Tufcus aen den stroom des Tybers heeft geplant
 Een volck uyt Libyen aldaer met hem gekoomen
 Daerhy door 't vruchtbaer land af vloeydt met sachte
 stroomen.

Daer sal 't u beter gaen, daer sult g'een koninckrijk
 En konincklijcke vrou verkrygen te gelijk.
 Staeck uwe traenen om Crēns', uw hoogst-beminde.
 Ick sal niet in de Steen der Myrmidons, noch in de
 Myceense vestingen den Griecten dienen gaen
 Noch tot de slaverny der Coninginnen staen
 Die selver uyt den stam van Dardanus geschooten
 Gehuwt was aen een man, van een Godin gesprooten,
 My houdt in dit gewest de moeder van de Goon.
 Vaert wel, en draecht goe forgh voor onsen kleynen
 zoon.

Als zy dit had geseyt is zy van my verdweenen
 Die veel te seggen had, en liet my onder 't weenen
 En suchten staen alleen. driemaelen dacht ick haer
 T'omhelsen, driemael, of 't een droom of schaduw
 waer,

Onschoot de schim my weer en slipte door myn handen.
 De nacht dus doorgebracht, en eyndlijk uyt het branden

En al 't gevaer geraeckt begaf ick my weerom
 Nae myn geselschap toe, en, fiet, als ick daer kom
 Vond ick een groot getal dat derwaerts was geloopt
 Van jonck en oud, van mans en wijs, met groote hoo-
 pen.

Een deerlijk volck, en ree te trecken daer van daen,
 By een versamelt om in ballingschap te gaen
 En wel gemoedt met my een reys ter zee te waegen.
 Sy hebben goed en bloed my willigh op gedraegen.

De morgen-ster was nu aen 't ryzen , en men zagh
Pas boven Idaes kruyn den leydsman van den dagh ,
De poorten wierden van de Grieck beset gehouwen ,
Daer was geen hulp noch hoop waer op men mocht ver-
trouwen :

Dies weeck ick daer van daen en heb het vorders, met
Myn vaeder op den hals , nae het geberght gezet.

Eynde des Tweeden Boecks.

In-

I N H O U D

Des derden Boecks.

NA dat Troje verdelgt was heeft Eneas het volk, dat het vyer en 'tswaert noch ontkoomen was, by een versamelt ende een vloot van twintigh schepen onder Antander gebout hebbende is hy eerst in Thracien gekomē, alwaer hy een nieuwe stad heeft beginnen te stichten, maer verschrickt zynde door yet wonderbaerlijcx dat hem daer bejegende van Polydorus, die door Polymnestor vermoort was, voer hy nae Delos. Hier beraede hy sich met het Orakel van Apollo, daer hy verstond dat hy most gaen nae syn oude moeder toe, dat is, nae het land daer de Trojaenen eerst van daen gesproten waren; waerom hy bedrogen synde door de quacdeuyt. legginge, die syn vader Anchises hier over gedaen had, het nae Crete heenen zette, maer als hy daer oock begonnen had syne vestinge te maecten ende het land en volck met een swaere plaegh en pest wierd aengetast, is hy des nachts van de huys-goden vermaent ende Creten verlaetende nae Italiē ghevaeren, maer door onweer eerst geland aen de eylanden Strofades, daer hy van de Harpyen gequelt wierd. Daer na geraeckt synde in Aëtium dede hy al daer offerhande aen Iupiter en stelde eenighe spelen in. Hier van daen voor by Corcyra varende is hy gekomen in Epyrus, daer Helenus, Priaems zoon, doen maels regeerde, die nae de dood van Pyrrus Androm-

mache ten houwelijck ghekreghen had. Dese heeft hem aldaer gheherberghende ende met alderhande beleeftheyd onthaelt ende geopenbaert wat gevaer en perijckel hem te water en te land over 't hooft hingh. Eneas van Epyrus ghescheyden en Tarenten ende de naeste kusten van Italien verby gezeylt zynde quam in dat gedeelte van Sicilien dat ontrent het gebergte van Etna leyt, alwaer hy Achemenides, een van Ulysses volck, die in het hol der Cyclophen achter gelaten was en hem alhier te voet viel, binnen scheepsboord neemt, en van hem onderricht zynde van de wreedheyd deser Reuzen het ancker licht ende sich wegh packt, ende gedenckende het geene hem van Helenus bevolen was ende mydende het gevaer dat hy van de Scylle en Charybdis te verwachten had Sicilien om gelopen ende te Drepanum gekomen is, daer Anchises quam te overlyden. Hier van daen zeylde hy weder nae Italien, maer wierd door een swaren storm en onweer, dat hem Æolus overzond, in Africa aenghejaeght, het welck in het eerste boeck verhaelt werdt.

HET

HET DERDE BOECK.

NAe dat het aen de Goon gelieft had de Trojaenen
 En 't Rijk van Aſien en Priaems onderdaenen
 (Hoe wel onſchuldigh) te verdelghen in de grond,
 En als nu Ilium, dat eertyts moedigh ſtond,
 Ter neder was geſtort en met ſyn hooge wallen
 Nae thien jaer oorelogs veroverd en gevallen,
 En Troje lagh en ſmoockte en heel de ſtad in puyn:
 Dat Troje, dat wel eer gebouwt was van Neptuyn:
 So wierden wy geport door teykenen en 't ſeggen
 Der wichelaers een reys te water aen te leggen,
 En langhe ballingſchap en armoe uyt te ſtaen,
 En vreemde landen door de zee te zoeken gaen.
 Dies bouwen wy een vloot niet verre van 1, Antander
 Aen het Ideeſch geberght, en trecken by malkander
 Al 't volck dat willigh was om mee met ons te gaen,
 Niet wetende waer wy ter neder ſouden ſlaen.
 Myn vaeder heeft, ſo haest de Lente quam, geboden
 Van daer te ſcheep, en voorts op 't goed geley der Goden
 Strax onder zeyl te gaen: toe ſcheyd' ick van het ſtrand
 Al ſchreyende en verliet de kuſt van 't vaderland
 En 't veld daer Troje ſtond, en 't zeewaerts ingevaeren
 Trock ick als ballingh heen met al die by my waeren,
 Myn reys-geooten, en myn vader en myn zoon
 En Goon van huys en haerd, en met noch hooger Goon.
 Daer is een land, dat groot en woest en ver geleege
 Van Tracers werdt gebouwt, daer ſy haer goddienſt
 pleegen
 Aen God 2. Gradyf: het is de plaets van zyn geboort,
 En 't Rijk heeft eertyds aen Lyncurgus toe behoort,

1. Een ſtad aen de voet van 't gheberght daer Paris tuſſchen de Godin-
 neu het vonnis had geſtreken,

2. Mars.

Een strengh en dapper Heer , dit land stond altyds open
 Voor de Trojaenen , eer het met haer was verloopen ,
 En 't volck in ouden tijd was daer der Frygen vriend
 Soo langh als ons 't geluck en voorspoed heeft gedient.
 Wy fetten 't derwaerts heen , daer ick , ter quader uyren
 Ghelandt , aen 't bouwen val , en recht mijn eerste muy-
 ren

Op d'inbocht van het strand , en gaf de borgery
 Een naem , en noemden haer Eneadijs nae my.
 Ick doe het offer aen mijn moeder , en daer neven
 Aen Goden , in wiens naem ick 't werck had aenghehe-
 ven ,

En slachte aen Jupiter een witte stier op 't strand.
 Hier was juyft by geval een graf-steen by der hand ;
 Den heuvel was beset met dichte rechte spieffen ,
 Die uyt cornoelien en myrte-boomen wiesfen.
 Ick trad bezyden af en trachte met mijn hand
 Wat groens te hebben , van het boschje , dat ick vand ,
 Om my te dienen tot het cieren der autzaeren ;
 Als my wat grouwelijx en vreems is wedervaeren ,
 Want als ick d'eerste loot-trock van de wortel af
 Soo sagh ick dat hy bloed en etter van sich gaf ,
 Dat op der aerden droop , die 't smette met sijn droppen
 Een schrick ghingh door mijn leen , die my het hert dee
 kloppen ,

En 't bloed wierd in mijn lijf soo koud , gelijk een ys.
 Ick vingh noch eenmaels aen , en ruckte een tweede rys.
 Om d'oorfaeck van 't geheym te deegen uyt te spooren.
 En heb het andermaels gevonden als te vooren.
 De tweede struyck droop weer van etter en van bloed.
 Waer over malend' en beducht in mijn gemoed
 Niet kunnende den grond uytvinden in mijn zinnen
 Bad ick de Nymfen aen en bosch en veld-godinnen ,
 En Mars , die men alhier voor's landts bescherm-heer
 cert ,

Dat dit gesicht door haer ten besten wierd gekeert

En ons dit voorghespooock niet qualijck mocht ghelucken.

Maer als ick quam om voor de derde mael te rucken
Een loot met meerder kracht, en met myn knien my
wil

Schrap setten tegen d'aerd (segh ick, 't of swygh ick stil?)

Soliet sich uyt het graf een droevigh suchten hooren,

En dese stem quam my van ondren in myn ooren:

Ay my ellendige! waerom verscheurt ghy my,

Eneas? laet de doon in haere graven vry;

Schent uwe handen niet met haere rust te stooren.

Ick ben u niet so vreemd: maer een Trojaen gebooren.

Dit bloed komt uyt de schors noch by de wortel niet

Van dese heyfteren. Maeck u van hier en vlied

Van dit goud-gierig strand; verlaet dees wreede landen.

Want ick ben Polydoor, die door vervloecte handen

Alhier ben omgebracht, de struycken, die ghy treckt,

Syn een gewas, dat door den heuvel die my dect

Uyt yfre schichten groeyt waer mee ick ben door reegen.

Ick stond als doot, en kon noch lidt noch tongh be-
weegen.

Dit was die Polydoor, die Priamus wel eer

Sond met een hoope gouds nae Thracien, wanneer

Hy sijne faecken niet te degen dorst betrouwen,

En vreesde dat hy niet wel uyt sou kunnen houwen

So een belegeringh als hy zagh te gemoet.

Hy wierd daer heymlijck by den 1. Coningh opgevoet.

Maer dees, wanneer hy zagh 't geluck ons tegen streven,

Heeft sich mee aen de zy, die boven dreef, begeven

En 't gaff vry recht geschendt, en Polydoor gevelt,

En maecte van het goud sich meester met geweld.

Vervloecte geld-zucht tot wat goddeloose dingen

Kunt ghy de herten van den broosen mensch niet dwinghen!

1. Polymnestor die Hione de oudste dochter van Priamus getrouwt had

Ick braght, als my de schrick was uyt delêen gegaen,
Den Overften van 't volck, en eerst mijn vaeder, aen
Dit vreemd en groufaem stuck dat daer was voorgeval-
len,

En vraeghde wat haer dacht het oorberlijcxt van allen
Om desen tyd gedaen. sy stemden allegaer
Gelijckerhand dat men vertrecken most van daer,
Uyt so een schelmsch ghewest, daer't gaff-recht was ge-
schonden

En geven ons in zee so haestigh als wy konden.
Waerom wy Polydoors lijck-staesy houden gaen
En brènghen meenigte van zand en aerden aen
En leggen 't op syn grat, en maecken rouw-altaeren
Voor d'overleede toe met doncker-groene blaeren
En kranffen van Cypres, waerom de vrouwen staen,
'Thayr wast haer nae de wijs van Trojen heel ontdaen;
Wy brenghen lauwe melck en offer-bloed met schaelen
En bekers aen, en doen de ziel ten grave daelen
(Aldus te vreen gestelt) en nemen voorts van hem
Oms lesten affsheyt, so men plagh, met luyder stem.
Daer nae, so haest men zee en weder mocht betrouwen
En ons een zuyder kouw de zeylen raedt t'ontvouwen,
Rept sich het volck en kruyt de schepen van het strand
En brengtse voorts in 't vlot. wy vaeren heen, en 't land
En steden wijcken wegh. Een eyland is gelegen
In 't midden van de zee, dat eertyts allerweghen
Om kufft en oevers dreef, en dapper was bemint
In 1. Æges van Neptuyn (daer men syn Tempel vindt)
En Doris, moeder van so veele zee-godinnen
Daer'tgladde vee de vloed doorsnijdt met rappe vinnen;
Dat den godvruchtigen 2. Apollo naederhand
Aen Mycon hechte en aen het Gyareesche land

1. Æges was een stad van Eubæa, alwaer een Tempel was van Neptunus Ægeus. 2. Apollo heeft het driftige eyland Delos, daer hy gebooren was, vast gemaectt.

So datter vast verblyf en woonplaets was te vinden
 En 't langher niet en had te vresen voor de winden.
 Ick set het derwaerts heen, daer wy ter goeder ree
 Geraecken moe en mat door 't tobben van de zee,
 En over welkom syn, en op het land getreden
 Apols geboorte-stad in alle nedrigheden
 Ons plicht en eer aen doen. Hier syn wy wel te pas
 Van 1. Anus ontmoet die daer de Coningh was
 En prijster van Apol, dien heylige laurieren
 En prijsterlijck gehul 't gewijde hoofd vercierren.
 Hy heeft zijn ouden vriend Anchises strax gesien;
 Quam ons syn rechter hand en huys en vestingh bien.
 Wy volgen hem en in Apolloos kerck getreden
 (Een oud en swaer gebouw) heb ick aldus gebeden:
 Geeft ons een eyghen haerd, verleent een vaste stad
 Aen de Trojaenen, moe en loof en afgemat
 Door so veel sucklens: bewaert de nieuwe muyren:
 Geeft ons een Ilium dat altyts mooghe duyren,
 En afkomst en geslacht: bewaert het weynigh, dat
 Gebergt en ovrigh is van so een groote stad
 En swaerd en vyer en vlam ten naeuwer nood ontvlodē.
 Wien volgen wy? of waer werd ons van u geboden
 Dat wy het setten heen om ons ter neer te slaen?
 Geeft ons een teyken, dat ons doe uw wil verstaen,
 En komt met uwen geeft in onse herten daelen.
 Ick had dit nauw gezeyt of 't schudden al te maelen,
 Het naest geberghte beeft, en de kappel onsluyt,
 Een naer geloey gaf sich ter heylger kooren uyt.
 Wy vallen neer, en ons quam dese stem ter ooren:
 Rampfaelige afkomst van 2. Dardaen, daer gy te vooren
 Van daen gesprooten syt moet ghy weer heenen gaen.
 Uw 3. oude moeder zal u daer met vreugd ontfaen,
 Daer 't al vol-op zal zyn: dies wilt u nu verkloecken
 Om die met alle vlijt en naerftigheyd te soecken.

1. Een soon van Apollo, die hy Coning en Priester over Delos had gestelt.
 2. Dardanus was mede uyt Italiē gesprootē. 3. Haer vaderlānd van oude
 Hier

Hier fal 3. Eneas huys van ftam tot ftam gebien,
 So wijd en ver; dat men geen eynd daer van fal sien:
 Dus sprack Apol, en op de goddelijcke woorden
 Rees itracx een groot gejuych van alle die het hoorden.
 Een yder vraegt, wat ftad, wat land het zy, en hoe
 Het heet, daer Phebus wyft de doolende nae toe.
 Toen liet Anchifes gaen te rugge zijn gedachten
 Door oude boecken en registers van geflachten,
 En overley wat hy gehoord had en verftaen
 En zey: ghy Overften, hoort mijne reden aen:
 Dat ghy te hoopen hebt dat fal ick u doen weeren.
 In 't midden van de zee daer leght het Rijck van 4. Cre-

ten,

Een eyland, hoogh beroemt door 't bergen van Iupyn,
 Daer Idaley, en wy van daen gefprooten zijn:
 Een vet en vruchtbaer land; daer hondert fteden leggen
 Van waer (heb ick het wel 'tgeen ick heb hooren seggen)
 Nae de Rhereefche Kaep den ouden Teucus quam
 Als hy in Phrygien plaets tot zijn Rijcx-ftoel nam,
 Eer Ilium daer ftond, eer men van muyr en wallen
 En Slot en Burghen wift. men woonde in laege dallen.
 Hy bragt den goddienft daer van moeder Cybelé,
 En voerde 5. cymbalen en Corybanten mee
 En dee 't geberghte daer den naem van Ida draeghen,
 Sloegh leeuwen in het touw voor der Goddinne waeghen.

Wel aen dan, laet ons gaen daer het ons wert geboon
 En volghen wy den wil en 't seggen van de Goon,
 En door ons offerhand de winden doen bedaeren,
 En nae het groote Rijck van Creten heenen vaeren.

3. De nakomelingen van Eneas in het Roomsche Rijck.

4. Crete, nu Candia genaemt, daer Iupiter van zijne moeder verborgen werde dat hem geen quaed over quam van Saturnus syn Vader, die wat soonen dat hem syn vrou baeren soude, belast had om te brengen. 5. Die Cybelé dede gebruycken om het schreyen van de kinderen te beletten op dat Saturnus dat niet en quam te hooren.

Het is niet ver van hier : door byftand van Iupijn
 So kunnen wy aldaer ten derden dage zijn.
 Dus sprack hy , en beval te flachten aen d' autieren
 Vee nae behooren : voor Neptuyn, den God der baeren,
 Een ftier , en oock een voor Apol : een swarten ram
 Voor 't onweer : voor den Wind ten Weste een zuyver
 lam

En haghel wit van vacht. hier loopen de geruchten
 Dat men Idomeneus had uyt zijn land doen vluchten ,
 En dat de vyand was geweecken daer van daen ,
 En huyf' en wooninghen in Creten ledigh ftien :
 Dies zijn wy wederom van Delos afgevaeren ,
 Verlaeten ftrand en kuff , en vliegen door de baeren
 By Naxos en Donyf' en Oliaros heen
 En Paros , dat fich toont snee-wit van marmer fteen ,
 En Cycladen , en lanx een meenichte van landen ,
 Door 't engh der zee gezaeyt , en barningen en zanden.
 Het fcheeps-volk roept om ftrijd en port malkander aē :
 Sa , gaffen , laet ons zo nae Creten heenen gaen
 Nae ons voor-ouders toe : fo kunnen wy niet feylen.
 Een voor-wind fat ons ftaegh van achtren in de zeylen.
 Wy koomen metter tijd aen der 1. Cureeten kuff.
 Dees woonden hier wel eer. ick val terftond met luft ,
 Aen't bouwen van een ftad, daer wy zo langh voor heenē
 Om wenschten , en het volck noem ick de Pergameenen
 Nae 't 2. oude Pergamum , en por de borgers aen
 (Met defe naem verblijdt) de hand aen 't werck te ftaen,
 En huysen voor haer felfs en oock een Slot te bouwen.
 De fchepen waeren nu gehavent en behouwen
 En op het droogh gebracht , en ftonden op het ftrand ,
 De jeughd aen 't hijlicken en ploeghen van het land
 En zaeyen , en ick was vaf befigh met de wetten
 Te maecken voor het volck en haer die voor te zet-
 ten ,

1. De eerste bewoonders van Creten. 2. By de oude wereld-be-
 fchryvers is onder de Steden van Creta Pergamum bekend.

Gaf elck zijn oord en plaets , wanneer ons schielijck
komt

Een vrcemde pest in 't land , die boomen en geblomt
En 't kooren en 't gewas doet stincken en verdwijnen.
De menschen sterven wegh of gaen ellendigh quijnen.
'T verbrand al watter wies , en het versengde land
Gaf greyn noch vruchten tot der menschen onderstand.
Mijn vaeder raedt ons nae 't Orakel weert te vaeren
En doen de wegh te rugh die wy gekomen waeren
En om genae en hulp Apollo bidden gaen
En wat voor uytkomst dat hy ons wil wijzen aen
Die moe en uytgemergt gaen quynen sonder krachten ,
Van waer ons hoop en troost en bystand staet te wachté ,
Waer 't ons te soecken staet , aen wat voor land of kufft.
'T was nacht , en op der aerd was al 't gediert in rust
Als ick de beelden by de Frygiaensche Goden ,
Die ick uyt Troje braght het vyer en vlam ontvloden ,
Sagh voor mijn oogen staen daer ick te slaepen lagh.
'T was volle maen , en 't licht so helder als den dagh
Scheen door de vensters heen . toen hebben s'aengeheven
Te spreken tegens my , en , om my troost te geven
In mijn bekommeringh , aldus tot my gezeyt :
Send aen Apollo niet nae Delos om bescheyt .
Al wat ghy daer van daen soudt herwaerts kunnen drae-
ghen

Doet hy u hier verstaen eer gy't hem daer komt vraegen ,
En send ons selfs by u . Wy volgen nae den brand
U , en uw waepenen , en hebben naderhand
Ons onder uw beleydt met u op zee begeven
En alles uytgestaen : oock sullen uwe neven
Door ons verheven zijn so hoogh de sterren staen ,
En timmeren een stad wiens heerschappy sal gaen
So ver de wereld streckt , die eeuwen langh sal duyren .
Bouwt voor so groote luy geen kleyne of enge muyren .
Swicht oock niet voor het quaed en lange ballingschap :
Maer stelt u tegens al uw ongelucken schrap .

Ghy moet hier weer van daen en elders heenen vaeren.
 Apollo zey u niet toen wy te Delos waeren
 Noch raede dat ghy zoudt nae dese kust toe gaen,
 En uw met al uw volck in Creten neder slaen,
 Daer is een plaets, die van de Grieckē werd geheeten
 Hesperien, daer zy wel eer zijn neergeseeten
 Die men Oenoters noemde, een oud en vruchtbaer land
 En sterck in wapenen, maer datmen naderhand
 Itaeljen heeft genaemt, en 't volck Italiaenen
 Nae haeren Overste. dit 's 't erfdeel der Trojaenen:
 Dit is de rechte plaets daer wy te ruste gaen,
 Hier was Iäsius en Dardanus van daen.
 Dit is de selfde Prins daer wy syn afgekoomen.
 Wel aen nu en staet op en wilt vry sonder schroomen
 Met dese tydingh nae uw vader heenen gaen.
 'Tis waer al 't geen ghy hoort, daer is gheen twyffel
 aen.

Verlaet het land daer ghy hier neder syt geseeten:
 God Iupiter ontseyt u 't Coninckrijck van Creten:
 Gaet nae Italien. Ick schrickt' en wiert vol schroom
 Van 't geen ick hoord' en zag: want het en was gheen
 droom (gen:

Dat my hier over quam: geen schijn heeft myn bedroo-
 Ick sagh haer aengezicht en wesen voor mijn oogen.
 Toen gingh my 't koude sweet van al mijn leden af.
 Ick sprongh ten bedden uyt, en stem en handen gaf
 Ick nae den hemel toe en offerde op d'autaeren
 Geschencken sonder smet, die reyn en zuiver waeren;
 En nae het offeren verblydt en wel te moe
 Gingh ick met dit bericht recht nae myn vader toe
 En kondschap doen van 't geen dat my was wedervaeren
 En hem dit nacht-gefight van stuck tot stuck verklaren,
 Hy merckt syn misverstand van 't 1. dubbelde geslacht
 En wat het was dat hem in doolingh had gebracht,

1. Van Dardanus, die uyt Italien, en Teucer, die uyt Creten gekomen was.

En dat hy door 't geschil der plaetsen was bedroogen.
O zoon, sey hy, ghy die gesien hebt met uw oogen
Wat Trojen overquam, ghy die so langen tyd
Van 't ongenaedigh lot aldaer geoeffent zijt,
Cassandra alleen heeft my sodaenige ongevallen
Somwylen wel gespelt: nu schiet my onder allen
In mijn geheugenis dat sy my heeft voorseyt
Dat ons geslacht dit land van 't lot wastoegeleyt.
Ick hoord' haer dickmaels van Hesperien vermaenen
En van Italien: maer dat noch de Trojaenen
Daer heenen souden gaen wie had dat oyt gedacht,
Of wie nam doenmaels op Cassandraes woorden acht?
Laet ons dan wijcken voor Apol ('t is ons geraeden
Te luystren nae het best) en volgen onbeladen
Daer hy ons heenen wijft. Terstond was elck bereydt
Om te gehoorsaemen het geen hy had geseyt.
Wy hebben ons dan oock alhier van daen begeven
Te sloop met alle man, so dat'er weynigh bleven;
En raecken onder seyl, verlaeten kust en strand
En steken zeewaert in. als wy nu lant noch zand
Maer niet als zee en lucht aen alle kanten saegen
Hingh my een blauwe wolck, die wind en regenvlaegen
En nacht en duyfter braght, recht boven over 't hoof.
Het sagh'er byster uyt en 't licht wierd ons berooft.
De winden steken op van stonden aen, en maecken
Een holle zee, so dat wy van malkandren raecken
Door 't ongestuymigh weer, de buyen liepen dicht
En naemen ons den dagh en hemel uyt 't gesicht;
So dat het nacht geleeck waer dat wy heenen saegen;
De wolcken gaven vier met dichte donderslaegen;
Wy raecken van ons cours en dreven op genae
Der Goden, onbewuft waer dat het heenen gae;
De stuyрман Palinuur kan selfs niet onderscheyden
Of 't nacht of dagh is, en waer hem de winden leyden
Door desen duyfter heen. dus doolden wy op zee
Drie daghen by de gis en so veel nachten mee,

Al blindlinx, sonder Son of Maen te sien of Sterre;
 Ten derden daghe schein dat sich het land van verre
 Dee op, en dat men roock en hooghe bergen zaghe.
 De zeylen vallen en de riem komt voor den dagh
 Waer mee sich mannelijk de scheeps-gesellen weeren
 Terwijl sy, dat het schuymt, de blauwe vloeren kee-
 ren.

Het eerste strand, daer wy behouden quamen aen
 Is van de Strofaden (eylanden, die hier staen
 In het Ionisch meyr) so noemen haer de Griecken.
 Hier was de snoo Celeen gekoomen op haer wiecken
 En veel 1. Harpyen meer, sints dat het vuyl gespuys
 Uyt vrees haer cerdren disch verliet en Fineus huys.
 Gheen droeviger gedrocht, geen pest en kan'er wezen
 So wreed en groufaem: noyt is uyt de hel geresen
 Door gramschap van de Goon so doodelijck een quaed.
 'T zijn vogels, die een vrou gelijken van gelaet,
 Met kromme klauwen en met altyds bleycke wangen
 Door hunger; van haer gaet een stank van vuyle gangen,
 Die niet om lijden is; den buyck loopt haer gestaegh.
 Noyt is den darm gestopt, des syn sy altijd graegh
 En even hungerigh. Alhier aen land gekoomen
 So hebben wy terstond veel runderen vernoomen
 En zaghen weeldrigh vee gaen weyden in het gras
 En kudden geyten daer geen herder by en was.
 Wy vallen'er op aen met ons geweer, en nooden
 Op een gedeelte van ons vanght de goede Goden
 En selfs Iupijn te gast; daer nae bereyden wy
 Den disch op 't bochtigh strand en houden gastery:
 Maer strax met groot gesnor so quamen des' Harpyen
 Uyt het geberght van daen, en de vervloecte pryen

1. Phineus Coningh van Arcadien heeft syne voorkinderen door raed en aendryven van haer styfmoeder de oogen doen uytsteken, om welke goddeloosheyd de Goden hem mede syn ghesicht hebben benomen ende dese monsters hem toegesonden die syn taefel en spyse met haere vuyligheyd begaeyen souden.

Aen 't grypen van de kost ; al wat sy raecken aen,
Werd van haer stanck besmet , en wat se lieten staen,
Dat overfmolten zy van achteren tot vooren.
Daer by so lieten sy haer selven vreeslijck hooren.
Wy hebben op een nieuws ons maelyd toebereyt
En 't vyer op het autaeer der Goden weer geleyt
Ver in een holle rots en rondom in de boomen
En naere schaduwen ; hier syn sy oock gekoomen
Heel uyt een andren hoeck en winckelen van daen
Met grouwelijck geluyt en kromme klauwen aen,
En vliegen om de spijs, die zy weerom besmetten.
Ick heb het volck gelaft dit grouwel te beletten
Met wapenen , en haer den oorlogh aen te doen,
Om voor dit vuyl gedrocht haer eten te behoen.
Sy wachten niet , en doen so ick haer had bevoolen ,
En hebben haer geweer en schilden wegh geschoolen
En in het gras gebergh. wanneer men dan vernam
Dat dit gespuys weerom nae 't strand gevlogen quam
So blies Miseen alarm uyt zijn geswolle kaecken
Van daer hy op 't gebergh gestelt was om te waecken.
De maets gaan haer te keer en vallen op haer aen
Om door een nieuw gevecht dees vogels doodt te slaen
Met haere wapenen ; maer 't stael kan haer niet deeren.
Het gaet niet door het vleysch en 'thegt niet op de veer e
Wat datmen steeckt of houwt ; maer met een snelle vlugt
Begeven s'haer om hoogh en stygen nae de lucht,
En laeten haere proyt , begaeyt en half-gegeten.
Een der Harpyen , die Celeno was geheeten,
Een ongeluckige waersegster , set haer op
Een hooge klip en gaf dees woorden uyt haer krop :
Wilt ghy voor 't slachten van de beesten ons bestryen
En hebt ghy in uw zin d'onschuldige Harpyen
Den oorlogh aen te doen , en uyt haer vaderland
Verjaegen om het vee , dat ghy hier hilpt van kant :
Trojaenen , hoort dan toe en laet myn woorden ghyen
Tot uwen boezem in : Ick , die der Raesernyen

Den alderoudste ben , verklaer en maeck u kond
 Het geendat Iupiter gaf in Apolloos mond
 En hy my wederom heeft willen openbaeren :
 Ghy zoeckt Italien en zult het oock bevaeren
 Als weer en wind u dient ; den tyd fal komen , dat
 Ghy daer zult havenen : maer eer sult ghy de stad ,
 Die u gegeven is , met muyr noch wal omringhen
 Voor dat den honger u so nyppen zal en dringhen
 Om 't ongelijk , dat ghy ons hier hebt aengedaen,
 Dat ghy uyt nood sult met de r. berden binnen gaen
 Die op uw taefel zyn en eeten uw tailjooren
 Dit zey zy , en is voorts ten boschwaert in geschooren
 Eé schrik bevāgt de maets, haer moet vergaet, en 't bloed
 Bevriest hem in het lijf. sy vinden niet meer goed
 Met wapenen , maer met beloften en gebeden
 Om vree te houden aen by die sy thans bestreden ,
 Het zy 't Godinnen dan in so een vreemden schijn
 Het zy het Furien of vuyle vogels zyn.
 Myn vader bidt de Goon met uytgestreck te handen
 Van 't strand af , en belast dat men met offerhanden
 Nae eysch van saecken en verdiensten haer verzoen'
 En roept , och, wilt ons voor dat dreygement behoen
 En so een ongeluck en grouwel van ons weeren
 En sulcke plaegen van der vroomen halzen keeren,
 Geeft last , dat men terstond de schepen dristigh maeck
 Op dat men van de wal en onder zeyl geraeck ,
 Wy loopen daer de wind en stuyrman ons doen vaeren
 Door schuym en golven heen. In 'tmidden vande baerē
 Doet sich Sakyntus op met menigh woud en bos.
 Wy zien Dulichium en Same en Nerytos
 Dat in de klippen leyt , die maen en sterren trotsen,
 En setten het voorby Lāertes Rijck en rotsen
 En myden Ithaka ; vervloecken 't vaderland
 Des wrede Ulysses , en vernemen naderhand

1. By de ouden wierden de tafel berden oock gemaect van korsten brood of koecken , daer men de spijs op ley.

De bergen van Leucaet, die tot de wolcken strecken
 En menigh schipper doen vertfagen, en ondecken
 Apolloos kerck, daer wy, nu moeloos van de zee,
 Het setten recht nae toe, en raecten op de ree
 Voor 't kleyne stedeken, en door de Grieckse stroomen
 Ten lesten aen het land heel onverwacht gekoomen
 Verfoenen wy Iupyn en doen hem offerhand,
 En vyeren by de Caep van Actium op 't strand
 Den dagh met spel, so wy wel eer in Troje deden.
 De maets ontkleden sich en smeeren haere leden
 Met oly vet en glad, en worstelen om stryd
 Op de manier van haer voorouders, wel verblyd
 Dat zy 't door 't midden van haer vyand zyn ontgleden
 En het gevaer ontsnapt lanx so veel Grieckse steden.
 Hier tusschen had de Son een ommereys gedaen
 En sloot den ringh van 't jaer: de winter quam nu aen,
 De lucht wierd streng, de zee min handzaem als voor
 heenen

Door winden uyt het Noord: ik recht alhier een steenen
 Pilaer, en hechte daer den schild van Abbas aen
 En schreef'er op, Dit nam Eneas den Trojaen
 Den Griecten af. toen heb ick onse scheepsgezellen
 Belast te steken af en sich ter neer te stellen
 Om met de riemen te geraecken van de wal.
 Sy roeyen elck om stryd wie dat'er voorgaen zal,
 So dat in korten tyd de hooghten der Pheaken
 Op onsen rugh en voort uyt het gezicht geraken
 Wy loopen lanx Epyr, en setten 't met de vloot
 Recht voor Chäonien, en landen te Buthroot,
 En gaen ten berghwaert op om in de stad te koomen.
 Hier hebben wy wat on-geloofelijcks vernoomen:
 Hoe dat daer Helonus, des Conings Priaems zoon
 Geraeckt was aen de 1. weeuw van Pyrrus en syn kroon

1. Andromache de weduwe van Hector was in 't deelen vanden Trojaenschen buyt Pyrrus te beur ghevallen ende van hem ten wyve genomen, die Helenus nae de dood van Pyrrus ghekregeen heeft met het rijk.

En heerscht' in Griecken, en Andromache getrouwt was
 Weerom aen een Trojaen, ick stond als of ick koud was,
 Verwondert en vol lust om uyt hem te verstaen
 Hoe zo een seldsaem dingh was in zyn werck gegaen.
 Ick gae de haven uyt, verlaet de vloot en stranden,
 En vind Andromache, die daer met offerhanden
 Niet verre van de stad ten boschwaert bezigh was,
 En hiel het jaer-geety voor haeren Hectors as,
 En heeft aen 't looze graf, dat zy van groene zooden
 In 't woud had toe geltelt, des dooden geeft ontboden,
 Daer s'aen den oeyer van een valschen Simöis
 (Also genaemt nae die in 't 't land van Troas is)
 Twee auters had gewijdt, een oorsaeck tot haer traenen.
 So haest zy my vernam, en wapens van Trojaenen
 Rondom my sagh, wierd sy als buyten haer verstand,
 En, siende sulck een volck so onverwacht in 't land,
 So stijf gelijk een deur; de warmte is wegh gewecken.
 Sy zeegh ter aerde neer en kost in langh niet spreucken.
 Eneas, sey s'in 't eynd: sie ick u hier in schijn,
 Of soud ghy mogelijk wel selfs de bode zyn?
 Syt ghy in 't leven noch? of, heeft het u begeven,
 Segt my waer dat myn man, mijn Hoctor, is gebleven,
 Sy storte een menichte van bittere traenen uyt
 En vulde 't over al met jammerlijck geluyt.
 Ick was onstelt en kon haer niet wel antwoord geven,
 Maer haper in myn reen. ick ben, sey ick, in 't leven:
 Maer 't leven dat ick leef valt my vry zuyr en swaar.
 Ick leef: geloofst het vry, want dat ick zegh is waer.
 Maer zeght my doch wat u al over is gekoomen
 Nae dat ghy zyt ontbloot van so een man, so vroomen
 En grooten oorloghs-held? wat lijdt ghy doch voor
 quaed
 Of wat geluck herstelt u weer in gooden staet?
 Quam Hectors weduw met Achillis zoon te trouwen?
 Kan Vrouw Andromacha het bed van Pyrrus houwen?
 Sy

Sy sprack heel flauw en floegh haer ooghen voor haer
neer :

Och, hoe geluckigh was Polyxena wel eer
Ver boven andere, die onder Trojens wallen
Geboden wierd door 't swaerd op 's vyand grafte vallen,
Die geene lootingh heeft behoeven uyt te staen
Noch met haer heer, als zyn flavin, te bed te gaen !
Ick hebbe, nae dat wy ons land in koolen zaegen,
Op zee gefuckelt en den hooghmoed moeten draegen
Van een verwaeten en hoovaerdigh jongelingh,
Die in myn slaverny van my een zoon ontfingh,
Maer om 1. Hermione my naderhand liet vaeren
Engingh met Ledaes nicht te Lacedemon paeren,
Entrok zyn sinnen voorts van my, zyn dienstmaegd, af,
Die hy aen Helenus, syn dienstknecht, over gaf.
Dit lee 2. Orestes niet, die, om dit stuck te wreken,
Met groote min tot syn onschaeckte bruyd onsteken
En van de Furien vervolgt om 3, moeders-slacht,
Hem onversiens besprongh eer dat hy daerom dacht
Aen 't auter van Apol, en braght hem om het leven.
Door zyne dood is 't Rijk aen Helenus gebleven
Voor een gedeelte, dat hy ter gedachtenis
Syns broeders heeft vernoemt, en thans geheeten is
'T land van Chaonien nae Chaon, daer hy boude
Op 't hoogh een Ilium nae 't voorbeeld van het oude.
Maer seght my eens, wat wind, wat vreemder avontuyr
Joegh u na herwaerts toe? wat Goon had ghy aen 'tstuyr
Die u onwetende dêen aen ons oever landen?
Wat isser van Askaen? is hy oock noch voor handen?

1. Dochter van Menelaus en Helene, die een dochter was van Leda die van Iupiter in de gedaente van een Swaen beslaepen wiert.
2. De soon van Agamemnon aen wien Hermione ten Houwelijck beloofst was.
3. Orestes had syn moeder Clytemnestra omgebracht, om dat sy om de liefde van Egistus haeren man Agamemnos gedoodt had.

Of hy noch wesen van syn goede moeder heeft
 Die hy soo vroegh verloor, het arme kind! en geeft
 Sijn vâer Encas en oom Hector in zijn sinnen
 Oock lust en prickel om haer voorbeeld te beminnen,
 En weckt het hem oock op tot deugd en dapperheyd?
 Dees woorden spracks' en heeft wel bitterlijck geschreyt
 En storte te vergeefs een menighte van traenen,
 Als Helenus, een soon des Conings der Trojaenen,
 Ons uyt de stad met groot geselschap tegen quam
 Sijn lansluy kennende so haest hy die vernam.
 Hy gingh met blijdschap ons weerom nae binnen leyden
 En snee zijn woorden met veel tranen tusschen beyden.
 Wy vorderen ons wegh en koomen in de stad
 Alwaer hy Ilium en 't groote Trojen had
 In 't kleyn wat naegebootit met vestingen en muynen.
 'K omhels de Sceese poort, wensch dat sy langh magh
 duyren,

En sie alhier een vliet die niet veel water heeft
 Maer die men evenwel den naem van Xanthus geeft.
 Hier is goe herbergh voor de Teucren oock te vinden:
 De Coningh selver heet haer welkom als zijn vrienden.
 Het vloeyt in 't hof van wijn, men recht het eeten aen
 In gulde schootelen en doet de glaeseng aen
 Rondom de taefel, en had nu met bancketteeren
 Twee daghen deur gebraght als het begon te weeren
 En uyt de zuyder hand de zeylen rond te staen;
 Toen sprack ick Helenus met dese woorden aen:
 O tolck der Goden, die in Troje zijt gebooren,
 Ghy die de waerheyd weet te seggen van te vooren,
 Die met de geest van God Apollo swanger gaet,
 Die op zijn 1. Drie-stal en laurieren u verstaet

1. Een slagh v n een gestoelte in de kercke van Apollo te Delphos, daer sich de Priesteressen op neder setten om den geest van waerseggen te ontfangen, met den welcken sy bevangen en als droneken synde ende laurier. bladeren knaewende antwoord gaven op 't geen daer het Orakel raed over gevraegt wierd.

En weet wat het gesternt en vogels willen seggen.
 En van haer tael en vlucht de teyckens uyt te leggen :
 De Goden spreken al uyt ecne mond en raen
 My nae Italien en landen heen te gaen
 Die ver gelegen zyn in onbekende hoecken,
 En daer met myn gevolch ons avontuyr te foecken :
 Celeno maer alleen, die schandelijcke pry,
 Een der harpyen kraeyt quaed weer, en spelde my
 Een grouwlijck dingh, dat ick niet wel derf openbaren,
 En vuylen hongers-nood die ons sou wedervaeren.
 Nu bid ick u dat ghy my doch ten besten raed
 En segt wat voor gevaer my eerst te myden staet
 En werwaerts ick moet gaen om my daer voor te wacht-
 ten.

Hy doet eerst runderen nae de gewoonten slachten
 En heeft de Goden om haer gunst geropen aen
 En d'offerbanden van 't gewyde hooft ontdaen
 En nam my by de hand, die door godvruchtigheden
 My selven vond beschroomt, en dee my met hem treden
 Tot binnen in de kerck daer hy my had geleydt,
 En met syn heylge mond heeft hy my dit gezeyt :
 Godinne-zoon, dewijl men vastlijck moet geloven
 Dat sonder aenlegh van de Goden van hier boven
 Ghy dese swaere reys niet over zee vingt aen
 (So had het Iupiter in synen raed verstaen)
 Sal ick aen u van veel een weynigh openbaeren
 Hoe ghy de vreemde zeen op 't veyligst sult bevaeren
 En in Italien u selver neder slaen,
 Want meer en deden my de Parken niet verstaen,
 En Iuno lijdt het niet dat ick u meer sou seggen.
 Italien, dat ghy meynt hier dicht by te leggen
 En dat ghy daer eer langh sult doen de havens aen
 Onkundigh van de reys, leyt hier noch ver van daen.
 Eerst moet ghy in de zee van de Sicilianen
 En van Autonien doen buygen riem' en spaenen,

Eerst

Eerst moet ghy nae de hel en Circes eyland gaen
 Eer dat ghy koomen sult daer uwe stad sal staen
 En op een vrye plaets uw vestingh kunnen bouwen.
 Dit sal het teycken syn het geen ghy moet onthouwen :
 Als ghy bezyden af sult aen den oever gaen
 Van een rivier , met veel bekommeringh belaan
 En daer een witte zeugh met dertigh witte biggen
 Rondom haer speenen vind op d'aerde nederliggen
 So teykent hier de plaets : want dese wijst u aen
 Waer ghy te bouwen hebt en op uw rust te gaen,
 En schrickt voor 't byten niet in uwe tafel-berden :
 Van 't noodlot sal de wegh en 't eynd gevonden werden,
 En Phebus sal daer syn om u zyn hulp te bien.
 Maer past voor alle dingh het land en kust te vlien
 Van dat Italien , dat naest by ons gelegen
 Van onse golven werd bescholpt , wanneer zy tegen
 Den oever overslaen en breken op haer strand.
 'T syn quaede Griecken die daer wonen in het land,
 De Locren , die wel eer van Naryx overtegen ,
 Die bouden hier een stad : de Salentynse wegen
 En velden over al syn met het volck , dat met
 Idomeneus vertrock uyt Creten , dicht bezet.
 Hier leyt Petilien in muyr en wal geflooten.
 Oock als ghy over zee geraeckt zyt met uw vlooten
 En voor 't autaeer (om u van 't geen ghy hebt beloofd
 Te quyten) staet op 't strand, so moetj' uw hayr en hoeft
 En aensight met een wyl van purper overtrecken,
 Op dat ghy in den dienst geen vyand komt t' ondecken
 Die u verstoort terwijl dat ghy uw offerhand
 Ter eere van de Goon op 't heyligh auter brand.
 Ghy en uw volck sult dit in 't offren onderhouden ,
 En de naekomelingh ontfangh' het van den ouden
 En houw sich in den dienst der Goden onbesmet.
 Maer als ghy 't nu van hier weer nae de zee toe zet
 En u de wind ontrent Sicilien sal brengen
 So houd het nae de kust als ghy de zee ziet engen

Die haer ter flincker zy aen u vertoonen zal.
 Vaert liever vry wat om en myd de rechter wal.
 Hier feyt men dat wel eer het land was aen malkandren
 (So kan den ouderdom en tyd een dingh veranderen)
 En dat het naederhand geberften is van een
 Met grouwelijck gedruyfschs de zee quam tuffchen twee
 En fcheurde met geweld een ftuck van beyde zyden
 En quam Itaeljen en Sicilien doorsnyden,
 En, fcheydende van een haer fteden en het land
 Schoot tuffchen beyden deur en maeckte een dubbel
 ftrand.

Hier heeft men Scylle nae de rechterhand te myden,
 Charybdis wederom beset de flincker zyden,
 Die driemael in haer balgh de woefte golven florpt
 En driemael weder uyt den hollen afgrond worpt
 Tot aen de fterren toe, maer Scylle wegh gefchoolen
 Houdt haer in een fpelonck, van waer fy uyt haer hoolen
 Het hoofd laet zien en treckt wat fchip dat haer ghe-
 naeckt

Nae hare klippen toe, daer't voort aen fpaenders raeckt.
 Sy is een maegd gelijk van aengezicht en leden
 En borft ten navel toe, met wolven nae beneden
 Is haer den buyck bezet, die ftaegh aen 't huylen zyn,
 Het onderlijf is als een ftaert van een Dolfijn.
 'T is beter verr en heel Sicyljen om te loopen
 Als eens dit drocht te zien, en dat gezigt te koopen
 Met fo een groot gevaer, en hooren het gebaf
 Der blauwe honden, dat ter rechter zyden af
 Uyt holle klippen flaet; noch fal ick daer en boven
 (So ick wat kondfchap heb en maghmen my geloven,
 My, die een pryfter van Apollo ben: fo hy
 Myn hert en boezem vult met waere prophecy)
 Een dingh voorzeggen, en voor al en menichmaelen;
 O foon van Venus, u doen heugen en verhaelen.
 Voor aldereerft fo moet ghy Iuno roepen aen;
 Ghy moet haer met gebeen ootmoedigh ondergaen.

Soeckt dese groote Vrou , de meeste der Godinnen ,
 Met veel geschencken en beloften te verwinnen.
 Als ghy Sicilien dan omgelopen zyt
 En dat verlaeten hebt, so zult ghy metter tijd
 De kust en stranden van Italiën genaecken ,
 En als ghy daer in 't land behouden sult geraecken
 En Cuma naedert en dicht by de Meyren zijt ,
 Die God' Apollo zyn geheylight en gewijt ,
 En by Avernus en den traghe stroom sult koomen
 Daer 't gilt en davert door het ruyschen vande boomen,
 Sult ghy de 1. rasende waersegger spreken aen.
 Sy houdt haer in een rots , daer s'yder doet verstaen
 Wat lot en avontuyr dat hem sal over komen ,
 En schrijft de letteren op blaeden van de boomen.
 De vaersen , die se schrijft , schickt zy op sekre maet ,
 Die sy al in haer hol geslooten leggen laet.
 De bladen blijven stil so sy die heeft beschreven ,
 Noch wijcken van de plaets die zy haer heeft gegeven :
 Maer so de deur onsluyt en maer een kleyne lucht
 Daer onder speelt , en raect dit goedjen op de vlucht ,
 So laet de priesterin van niemand haer bewegen
 Dat sy het weder schick gelijk het heeft gelegen ,
 Of neem' in haer spelonck of voege weer by een.
 De luy gaen even wijs en sonder kennis heen
 En vloecken dese plaets en woningh van Sybille.
 Neemt wat geduld so men alhier wat tijds verspille.
 Dit moet j'u niet ontfien. al port uw volck u aen ,
 De wind is goed , 't is tijd om onder zeyl te gaen :
 So wilt al evenwel van dese plaets niet scheidē
 Voorghy haer selver spreekt. 't is waerd om wat te bey-
 den.

Bid haer dat zy aen u 't orakel openbaer
 En dat zy mondelingh goedwilligh u verklaer

a. Sybille , aengeblaesen van eene goddelijcke rasensy.

Wat u voor avontuyr is van de Goon beschooren.
 Ghy sult van haer den staet van 't volck en landen hoorē
 Daer ghy te koomen hebt: wat krijgh daer op sal staen,
 En wat u nodigh is gelaeten of gedaen.
 Sy sal u seggen wat ghy hebben sult te lijden,
 En hoe ghy veel gevaers en swarigheyd sult mijden,
 En, om d'eerbiedigheyd, die ghy aen haer sult doen,
 U wijfen aen hoe dat ghy best u reys sult spoen.
 Dit is 't dat my u is geoorloft te vermaenen.
 Gaet gh y nu heen en heft de glory der Trojaenen
 Tot aen den hemel toe door uwe dapperheyd.
 Als de waersegger my dit minlijck had gezeyt
 Beval hy dat men sou nae 't boord toe draghen heenen
 Geschencken, swaer van goud, en kunst van elpen-bee-
 nen,
 En machtigh silver-werck en ketels van 1. Dodoon,
 En een pansier beset met maelyen, heel schoon
 En dicht met goud doorwrocht; oock dee hy my veree-
 Een kostelijcken helm met uytgelese veeren [ren
 Dit waeren wapenen die Pyrrhus eertijds droegh
 Toen hy voor Troje was. dit was hem niet genoegh:
 Mijn vader heeft hy oock geschencken laeten geven.
 Hy voegd'er paerden by en de pykeurs daer neven,
 En heeft de vloot en 't volck van alles doen versien
 Wat haer van noden was. Anchises onder dien
 Gaf aen de gasten last de zeylen klaer te houwen
 Om niet verlet te zyn als het begon te kouwen
 En 't weer ons dienen wouw, tot wien de Coningh met
 Veeleers gesproocken heeft: Anchises, die het bed
 Van Venus waerdigh waert, daer toe van haer verheven,
 O vriend der Goden, die twee maelen by uw leven
 Den val ontkoomen zyt die Trojen heeft geleen,
 Daer leyt Italien voor u, zeylt derwaert heen:
 Nochtans is 't nodigh dat geheel verby te loopen.
 Maer dat gedeelte, daer Apol u op doet hoopen

1. Dodona een stad van Epirus

Dat is een hoeck die ver van daer gelegen leyt.
 Gaet heen, geluckige om uw zoons godvruchtigheyd:
 Want waer toe is het goed u langer op te houwen
 Met spreken, wyl de wind begint vast op te kouwen?
 Andromache niet min, met grooten rouw belaeen
 Toen 't op een scheidengingh, quam met geschencken
 aen

En bracht een kostlijck kleed, daer goud was door ghe-
 weven,

En een Trojaenschen rock om aen Askaen te geven:
 Sy wou de minst niet zyn in heerlijkheyd en pracht
 En sprack haer neef ken aen dus rijckelijck bevracht:
 Dit 's, sey fy, van myn werck dat ick u kom te schenckē:
 Hier by kunt ghy uw moey Andromache gedencken:
 Houw dit van Hectors vrou tot een gedachtenis,
 Dat, laes, de leste gift van uwe vrienden is.
 O eenige, daer ick 't af beeldsel uyt kan lesen
 Van myn Astyanax! so was hy oock van wesen;
 Van handen, van gelaet, van eenen ouderdom,
 Die nu gelijk met u souw opgaen als een blom.
 Ick nam myn afscheyd en heb dus haer aengesproken
 Met traenen op de wangh, ten oogen uytgebroken:
 Vaert wel geluckige, die nu ten eynde zyt
 Van alle swaerigheyd: ick raeck van tyd tot tyd
 Van 't een in 't ander quaed: ghy hebt uw rust verkre-
 gen

En hoeft geen zee, als ick, te ploegen aller wegen,
 Noch een Italien noch land te soecken gaen
 Dat staegh te rugge loopt. Hier siet ghy Troje staen
 Van uwe hand gebouwt, hier hebt ghy Xanthus-ftroom-
 men

En Simois verbeeldt: noyt moet' u overkoomen
 In deese nieuwe stad het quaed dat d'oude kreegh!
 Noyt legge zy alhier den Griecken in de weegh!
 Als ick eens wesen sal den Tyber ingevaeren
 En daer het land sie dat de Goden voor my spaeren

En myn beloofde stad, dan sal men bey de steen
En onse volckeren, gesprooten bey uyt een'
En selve stam, en bey een avontuyr uyt stonden,
Vereenigen door liefd' en maegschap en Verbonden
En smelten onder een uw Trojen en het myn:
Dat wy ons kinderen bevolen laeten zyn.

Wy raecken hier van daen weer 'tzeewaerts in, en vaer
ren

Lanx de 1. Ceraunen die nae by gelegen waeren
Van waer Italien kan werden aengedaen.
Dit is de korste wegh om daer nae toe te gaen.
Hier tusschen sinckt de Son en bluft syn avond-straelen
De bruyne nacht verspreyt haer over bergh en daelen.
Wy roeyen nae het land, en lanx de water-kust
Ververschen wy het lijf en leggen ons te rust
In 't drooge zand, de slaep bekruypt de moede leden.
De nacht was naeuwelijx ter halver wegh gereden
Als stierman Palinuur sprongh uyt zyn kooy, en sagh
Wat weer het was en sloegh het oogh eens nae de vlagh
En peylt de sterren die stil met den hemel keeren,
Den Boer, de Sevenstar, de groote en kleyne Beer, en
Orion, die sich toont in 't gulden harrenas.
Als hy nu sagh dat heel den hemel helder was,
De sterren wel gestelt, en dat de wind schaveelde,
So gaf hy last dat men van de campagne speelde
Op de trompet en blies te boord-waert van het strand
Al wat sich uyt de vloot begeven had aen land.
Wy scheidten daer van daen om onse reys te spoeyen
En raecken weer te sloop ; het boots-volck valt aen 't
roeyen
En zet de zeylen by. nu liep de Morgen-stond
De Son en Dagh voor heen ; men sagh Auroraes mond
En wanghen van robijn en van corael en roozen
Doorzaeyt met blinckend goud op 't aengenaemst staen
bloozen,

1. Hoogh geberghte en Caep van Epirus tegen over Italien.

En het gesternte was nu heel aen 't onder gaen
 En 'twierd schoon dagh, als wy noch verre daer van daen
 Wat donckre heuvelen, die als benevelt laeghen,
 En landen, die sich laegh op deden, leggen zaeghen.
 Itaelj', Itaelje, riep Achates alder eerft.
 De gaffen volgen hem, en yder riep om 't zeerft
 Welkom Italien! Anchifes nam in handen
 Een volle kop met wijn tot boven aen den randen
 En staende op 't achter-fchip heeft dus de Goon gebêen:
 Oghy, die het gebiedt hebt over land en zeen
 En over weer en wind, wilt ons goe reys verleenen
 Geeft dat een goede wind ons brenghe derwaerts hee-
 nen!
 Het luchtje wackert strax en waeyt op zyne bête
 Gelyck hy had gewenscht, de wind quam uytter zee,
 Dies vondt men goed dat men het nae de wal liet loopen,
 So rafh wy naedren doet sich daer een haven open,
 Oock krijgen wy alhier een kerck in het geficht
 Die op een hoogen burgh voor Pallas was geficht.
 'T volck haelt de zeylen in en laet het ancker vallen.
 De haven heeft een bocht, die tuffchen hooge wallen
 Van klippen ooftwaerts loopt, waer op het water breekt.
 Hier schuyt fy achter en van wederzyden fteeckt
 Een muyr van rotsen uyt die wijd haer armen ftrecken
 En van het ftrandwaert af 't geficht des kercks beletten.
 Vier witte paerden (dat het eerfte teyken was
 Van voorbeduydingh) fagh ick weyden in het gras:
 Waer op Anchifes riep, o nieuwe vreemde landen,
 Ghy brenght den oorlogh mee en dreygt ons aen te ran-
 den,
 Want dese beesten voedt men tot den oorlogh aen,
 Men leerts' oock in 't gareel en in de ploegen gaen
 En luyftren nae den toom en voor de wagh en loopen
 In een gefpan, en zey: Daer is oock vree te hoopen.
 Wy bidden aldereerft de ftrijdbre Pallas aen
 En hadden voor 'tautaer een fluyer om gedaen

Op de Trojaensche wijz' en't hooft daer in verschoolen:
En hebben daer, gelijk ons scherplijck was bevoolen
Van Priester Helenus, ons offerhanden aen
De Griekse Iuno nae behooren oock gedaen,
So haest dit was volbragt met alle plechtigheden
En nu een eynd gemaect van offren en gebeden
So wenden wy den boegh en stevens van het strand
En scheyden wederom uyt dit verdachte land.
Het dacht ons alderbest dees kusten te verlaeten
En de gewesten die de Griecten hier besaeten.
Aen dese zyde lagh den inham van Tarent
Nae Hercules genaemt, waer voor het werd gekent
Nae het gemeyn gerucht: en weer aen d'andre zyden
Toont sich Lacinien, dat men aen Iuno wyde,
En Caulons hooghe Slot en Caep van Scylacee,
Daer menigh schip sich stoot aen spaenderen in zee.
Hier nae heeft sich van ver Sicilien verheven
Wy saghen in de lucht den bergh van Etna streven
En hoorden wijd en zijd een grouwelijck geluyt
Van't waeter, dat op't strand en harde rotten stuyt,
En't slaen der baeren die daer op de klippen breken:
Toen vingh mijn vaeder aen aldus tot ons te spreken:
Dit syn de klippen, dit is die Charybdis, daer
Ons Helenus van zey: hier leyt dat groot gevaer
Daer hy ons raede dat wy ons voor fouden mijden.
Sa, gasten, rept u nu en wilt met riemen strijden:
Elck weer' hem als een man, redt ons uyt desen nood.
Sy doen gelijckerhand het geen hy haer gebood.
De stuyрман Palinuyr bewaert sich voor't vervallen
En wendt syn schip en houdt de voorste van hun allen
Het nae de slincker hand, de reste doet als hy
En kiest met riem en zeyl al mee deselve zy:
Wy rijfen nae de lucht door't wenden met de baeren
En't schijnt strax weder dat wy nae den afgrond vaeren.
Driemaelen hoorden wy het grouwelijck geluyt
Dat het geberghte gaf ter holler klippen uyt:

Driemaelen faghen wy het fchuym om hoogh gevlogeⁿ
 Dat het gesternte droop dat daer mee was bespoogen.
 'T wierd avond onderwyl, de wind viel en begaf
 Ons met de Son, en 't volck was al vermoeyt en af.
 Wy waeren onbekent en lieten 't fachtjes loopen
 Nae 't land, en quamen aen de kusten der 1. Cyclophen.
 Hier is een ruyme baey, daer 't wel te leggen is:
 De winden doen'er aen geen fchepen hindernis:
 Maer Etna dondert met afgrijfelijke flaeghen
 Niet ver van daer, en werpt ten hemel toe by vlaeghen
 Haer swarte wolcken op, beswalckt de maen met roock,
 Spuwt vlam'en vonken uyt, en onder damp en smoock
 Rispt rotten op, en braeckt die uyt haer ingewanden,
 En is ten afgrond toe van onderen aen 't branden
 En blaest nae boven toe met yffelijck gezucht
 Het gloeyende gesteent en spreyt het door de lucht.
 Den 2. Reus Enceladus, gelijk de luyden seggen,
 Sou onder 't groot gevaert van dit gebergte leggen,
 En Et na boven op zyn lichaem, half verbrand
 Van 't blixem-vyer, hem zyn van Iupiter geplant.
 So feyt men, dat hy uyt syn boezem door de klooven
 Van den geberften bergh blaest vuyr en vlam na boven,
 En heel Sicilien, so meenigh mael als hy
 Sich moe van leggen keert eens op zyn andre zy,
 Doet beven, en 't gezicht des hemels aller weggen
 In damp en dompen dempt. Wy, in het bosch gelegen
 Die nacht, en wisten niet wat dat ons over quam,
 So groot was het geluyt, dat men aldaer vernam,
 Van grouwelijck gediert daer wy niet van en zaghen.
 Het was een donckre nacht, daer was noch Beer, noch
 Wagen
 Noch ster noch licht te zien, maer alles dick en dicht,
 Een staeghe swerte wolck benam de maen haer licht.

1. Reusen met een oog in het midden des voorhoofts.

2. Een der Reusen die den Hemel bestormden, soon van Titan en de Aerde.

De Zon des andren daegs was wederom aen 't schijnen
 En had de schaduw en duyfter doen verdwijnen
 Wanneer men uyt het bosch een man opkomen zagh,
 Een onbekende, en van een vreemd en deerlijck slagh,
 Heel dor en uytgeteert en armlijck in de kleeren.

Hy quam syn handen nae de strand ootmoedigh keeren.
 Wy kijken om: hy was van 't vuyl begroeyt en stijf
 En had een langhen baerd, een deken om het lijf
 Vol doornen, voor de rest schein hy een Grieck te we-

zen,

Een die nae Troje mee gefonden was voor desen.
 Wanneer hy nu van verr' aen de Trojaensche vlagh
 Aen onse wapenen en draght en kledingh zagh
 Wat volck wy waeren, wierd hy wat met schrick bevan-

gen

En bleef een weynigh staen en wat beteutert hanghen,
 Maer strax daer nae quam hy geloopt met een vlucht
 Naer 't strand, so veel hy mocht, met kermen en gezucht,
 En riep al schreyende met biggelende traenen:

Ick bid u om de min der Goden, o Trojaenen,
 En 't licht dat heden schijnt, ontfermt u over my,
 Neemt my van hier te schein, voert my waer dat het zy
 Dat 's my genoegh. ick wil niet lochenen te wezen

Een van de Griecken, die, als andere, voor desen
 Met de Myceensche vloot al mee voor Troje quam,
 En dat ick tegens u 't geweer in handen nam:

Waer door, indien gy meynt mijn doen so quaed te wese
 Verdrenckt my in de zee. ick sal de dood niet vresen.
 Indien ick sterf, het sal my zyn een blyden dagh
 Dat ick door handen van de menschen sterven magh.

Dus sprack de vreemdeling en heeft mijn knien omvan-
 En bleef gelijk een klit my om de beenen hangen. [gen
 Wy porren hem dat hy ons segge waer van daen
 En wie hy is en wat hy al heeft uytgestaen.

Anchises selver heeft hem strax de hand gegeven
 En door so goeden pand verskert van zyn leven.

Waer op hy wat bedaert sprack ons dusdaenigh an :
 'K ben Achemenides, een trouw geselschap van
 Den ongeluckigen Ulyffes, en gebooren
 In Ithaka, gelijk myn ouders van te vooren
 Daer oock gesprooten zyn. myn vaeder Adamaft
 Sond my nae Troje toe: hy was een arme gast,
 En och of my 'tgeluck standvastigh waer gebleven!
 Myn mackers hebben my vergeeten en begeven
 Hier in het land, terwyl sy vloten daer van daen,
 En lieten my in 't hol van Polyfemus staen,
 Een groot en doncker huys, daer bloedige bancketten
 Met stanck en vuyligheyd het allesints besmetten;
 Hy selfs is hoogh en langh en reyckt tot aen den maen
 (O Goon, helpt sulcken pest van d'aerde doch van daen)
 Syn aenspraeck of ghesicht heeft niemand niet te wen-
 schen.

Hy eet het ingewand en bloed der arme menschen.
 Selfs sagh ick hoe hy twee van d'onse met de hand
 Greep uyt den hoop, en wirp haer sonder wederstand
 En kletsse en kraeckte been en pan en herffens tegen
 De steenrots, op syn rugh in 't woeste hol gelegen,
 So dat het breyn en bloed vloogh van de wanden af
 Dat het een heele plas lanx vloer en aerde gaf.
 Selfs sagh ick hoe dat hy haer spier en bouten spilde
 Al heet al warm terwyl het vleysch noch lagh en lilde,
 En hoe hy 't ingewand en al den afval at,
 Doch ongewroken niet, Ulyffes en vergat
 Sich selven noch zyn tyd, maer let op syne saecken
 En het gevaer dat hy sich vorders sagh genaecken.
 Want als den Reus, verzaedt van 't bloedige bancket
 En vol van wijn, sich om te rusten had gezet
 En booch het hoofd en in syn hol aen 't leggen raeckte
 Langs d'aerde neergestreckt, en onder 't slaepen braeck-
 te

En brocken spoogh gemenght met etter, wijn, en bloed,
 So vielen wy te saem de groote Goon te voet

En looten waer hem elck fou hebben aen te tasten.
Toen sloegen wy om hem een ringh met al de gasten
En boorden met een staeck syn oogh uyt, dat hem stond
Recht voor syn stuyrse ster, so groot gelijk het rond
Sich van de Maen vertoont wanneer zy is volwassen,
Of als den ommerand der grootste der rondassen,
En naemen so de wraeck van onser vrienden moord.
Maer, o ellendige, packt u van hier en voort
Kapt touw en kabel af om in de zee te loopen.
Want welen honderd noch van andere Cyclopen
So groot en groufaem als des' onbeschofte vent
Houdt haer aen dese kant en swerft hier staegh ontrent
Door al dit hoogh gebergt en snuffelt lanx de stranden.
De maen heeft driemael nu gevult haer léege randen
Met het volkomen licht terwijl ick my alhier
In 't wilde bosch onthouw, daer menigh groufaem dier
Syn huys en hoolen heeft, en sie de Reusen komen
Ter rotfen af, die my doen zidderen en schroomen
Wanneer ick het gedruysch der groote voeten hoor
En haere stem van ver my davert door het oor.
By steenigh boom-gewas en beyen houd ick 't leven,
By kruyd en wortelen, die mager voedsel geven,
En slaen mijn oogen gints en herwaerts alle dagh:
Maer uwe vloot was 't eerst dat ick hier koomen sagh.
Ick quamper strax op aen, zy waere wie zy waere,
'T is my genoegh so ick dees wilde maer ontvaere,
Of so ghy niet verstaet dat ick met u magh gaen
So bid ick u dat ghy my liever dood wilt slaen
Het zy dan hoe het zy, hy had noch naeu syn reden
Dus ver gebracht, als wy den Reus sien komen treden
Met syne schaepjes aen van boven uyt het hoogh,
Een groot en groufaem drocht, wanschapé, sonder oogh
Hy quam nae syn gewoont aen de bekende stranden
En had een maste-boom gelaeden in syn handen
Die'm diende voor een stock om sekerder te gaen.
'T geselschap van zyn vee, met ruyge wol gelaen.

En 't fluytjen om syn hals kan hem alleen vermaecken
 En troofte in 't verdriet, waer op hy uyt syn kaecken
 Somtyds een deuntje blaest, als hy nu van het strand
 Een stuck wegs stond in zee, so wies hy met de hand
 Den draght en etter af, en knersfend' op zijn tanden
 Met yffelijck gesucht vol spyt, die hem dee branden
 Van boosheyd, gingh hy door het midden sonder dat
 Hy van het water wiert tot aen syn oxels nat.
 Wy haesten ons vol schrick om daer van daen te koomen
 En hebben binnens boords den armen man genoomen
 Gelijck hy had verdient, men snijt de touwen af
 Stilwijgende, so dat het geen geluyt en gaf.
 Het banghe bootsvolck valt gelijckerhand aen 't roeyen
 En setten 't zeewaerts in so veel sy kunnen spoeyen,
 De Reus wierd het gewaer en volgd' op het gerucht
 Dat van de riemen wierd gedraegen door de lucht.
 Maer als hy ons in zee bereycken noch beloop
 Noch achterhaelen kon, dee hy een backhuys open
 So grouwelijck, dat hy het waeter van de zee
 En d'aerde daveren en Etna loeyen dee.
 Op dit geluyt quam stracx een meenighte Cycloopen
 Uyt bosch en bergen nae den oever toe geloopen.
 Wy zien het heele strand vol groote Reusen staen
 Die ons, doch te vergeefs, heel grimmigh saegen aen :
 Een yffelijcken hoop van onbeschofte gasten,
 So langh als cyken syn of hemel-hooghe masten.
 Of 't bosch van Iupiter of 't woud was van Diaen.
 De groote vrees port ons te loopen hier van daen
 Waer dat het wil, en al de zeylen by te setten.
 Maer daer en tegen staet ons op den raed te letten
 Die Helenus ons gaf, en dencken op 't gevaer
 Dat men te loopen heeft indien men niet en vaer
 Recht tusschen beyden deur en kooome te vervallen
 Te nae aen deef' of die der wederzijdsche wallen,
 Daerom so vondt men goed weerom te rugh te gaen :
 En ziet een noorde wind quam van het land van daen

En uyt Peloorus engte ons in de zeylen waeyen.
 Wy raecken hier voorby Pantagyen en baeyen
 En bochten van Megaer en 't laege Tapsus heen ;
 So Achemenides , die nu een tijd geleen
 Met den rampfaligen Ulyffes had gevaeren
 Lanx dese kusten , my heeft weeten t'openbaeren:
 Daer leyt een eyland recht voor de Sicaense bocht
 Waer tegen-over staegh met de Plemmyrse vocht
 Den acker werd be vloeyt : het heete in oude jaeren
 Ortygien , daer sich Alfeus met de baeren
 Menght van Sicilien door 1. Arethusaes mond
 En onder door de zee een wegh uyt Elis vond.
 Hier doen wy eer in het voorby gaen aen de Goden ,
 Beschermers van de plaets , gelijk ons was geboden ,
 En raecken boven 't land daer Elor overvloeyt
 En door syn slijb en slijm een machtigh kooren groeyt:
 Voorts loopen wy voorby de klippen van Panchyne ,
 En om de Caep verthoont van ver sich 2. Camaryne
 Dat men niet roeren most , so het Orakel sey ;
 Oock sagen wy waer dat de stad van Gela ley ;
 De steylen Agragas , de pronck van syn gebuyren ,
 Verthoont ons mee van ver de 3. heerelijcke muiren
 Daer menigh edel paert wel eer is aengevoedt.
 Ick loop Selyn verby met goe voor-wind en spoed

1. Een Fonteyn , uyt de welcke men seyt door onderaerdsche hol-
 ten te spruyten de rivier abfeus in het landschap Elis.

2. Een stad gelegen aen een Moeras van de selvenaem , uyt wel-
 kers dampen als 'er een groote pestilentie ontstaen was ende het Ora-
 kel daer over wierd raed gevraeght of men het droogh maken soude ,
 so wierd'er geantwoort Roert Camarina niet : maer de inghesetenen
 daer niet op passende hebben het droogh ghemaect , waer door de
 sterfte ophiel , maer de vyand door het droogh gekomen synde heeft
 haere stad ingenoomen.

3. De Stad Agrigentum , op het hoogh ghebergh van Agragas ,
 van waer veel schoone paerden in Gricekenland ghesonden wier-
 den.

En raek geluckigh door de Lilybeefche zanden,
 Daer men het water fagh op blinde klippen branden,
 Tot dat ick eyndelijck beland in Drepanom,
 (Een ongeluckigh oord) en daer ter haven kom.
 Hier heb ick, die op zee door onweer van te vooren
 Gefolt was en gerolt, Anchifes (laes) verlooren.
 Alhier verlaet ghy my, o vader, die mijn raed
 En trooft en hope waert in allerhande quaed,
 Die ick, maer te vergeefs, nae so veel nederlaegen
 Op myne fchouderen heb uyt den brand gedragen!
 Dit had my Helenus, die so veel fwaerigheyd
 My spelde, noch Celeen, de bofe pry, voorfeyt.
 Dit is het uysterfte van 't geen ick heb geleden,
 Dit is het eynd, Mc-Vrouw, van myne fwarigheden
 Tot dat ick daer van daen ben weder 't zeyl gegaen
 En my een goede God joegh aen uw ftranden aen.

Dus heeft de Vorst verhaelt wat Troje was beschooren
 Terwijl het altemael was befigh om te hooren:
 Dus fprak hy van zyn reys en meenigh koers en kuft:
 Ten laetften sweegh hy ftil en gaf fich nae de ruft.

Eynde des derden Boeckx.

I N H O U D

Des vierden Boecks.

DE Koninginne Dido met groote minne op Eneas onsteken synde ondeckt haere verborgen liefde aen hare Sufter Anna, die haer raet een Houwelijk met hem aen te gaen. Juno neemt dese gelegentheydt waer om Eneas uyt Italien te moghen houden, ende hem ende de syne van het beloofde Rijk te verfteken, ende komt met Venus over een om met haer goed-vinden ende toestemmen een Houwelijk tusschen Eneas en Dido te maken, ende openbaert haer middel waer door sy het selve te wege brengen soude. Daegs daer nae in den morgenstond rydt Dido met Eneas nae de jaght, ende nu in het veld wesende en aldaer haer vermaeck nemende met jaegen, quamper schiekelijk door Iunoos beschik een groot ende vreeslijk onweder van alle kanten op met donder ende stortvlaeghen, waer door elck een om een goed heenkomen sagh om sich te bergen. Dido ende Eneas geraecken met malkanderen in eene ende selvige speloncke, alwaer sy alleen zyn de te saemen paeren. Jupiter onderwylen door Hiarbas, Koning van Getulien, die Dido te voorens ten houwelijk had verlocht ende van haer was afgheslaghen, aengheropen ende tot wraeck verlocht synde ontbiedt Mercurius ende sendt hem nae Eneas met last dat hy met den eersten uyt Africa sal hebben te vertrecken ende zyne reyse nae Italien te vorderen.

deren. Eneas gebod ontfangen hebbende ontbied by sich syne Oversten ende Officieren van de Vloot en geeft haer stilswygende last alles klaer te maecten om onder zeyl te mogen gaen. Dido dit voorne- men wel haest geroocken hebbende haelt hem dapper over ende doet haer best om met tranen en gebeden , soo door haer selven als door hare suster , Eneas van zyne voorgenomen reyse af te houden : Maer by in slaep wederom van Mercurius aengemaent zynde om het gebodt van Iupiter te volghen, licht zyn ancker ende geracckt onder zeyl ende zewaerts in, het welcke Dido des morgens vroegh met den dagh uyt den Schouw-tooren op haer Slot vernomen hebbende , vol wanhoop ende mistroostigheyt valt in het swaerd ende beneemt haer selven het leven.

H E T

HET VIERDE BOECK.

EEn yder hadde sich nu nae het bed begeven :
 Maer ach ! de Koningin door minne-tocht gedreven,
 En al een wyl voor heen geraeckt in 't ingewand
 Had in haer hert gelaen een heymelijcken brand ,
 Die in haer aeders heeft een binne-koorts ontftecken.
 De deugden vanden Held , die sy had hooren spreecken,
 De roem des dappren volcks quam haer weerom te voor :
 Syn woorden speelen haer gestadich in het oor :
 Syn wesen staet wel diep gedrukt in haer gedachten :
 De vaeck , de soete slaep , die in de stille nachten
 De moede lêen ververscht , bekruypt haer oogen niet
 Wyl de bekommeringh haer alle rust verbiedt.
 De Son des andren daegs was wederom aen't schijnen
 En Vrouw Aurora had de donckere gordijnen
 Geschoven van de lucht , wanneer de Koningin
 Uyt een ontfelde geeft door 't maelen van de min
 Dus aen haer suster sprack : O Anna , mijn beminde ,
 Wat twijffel-moedicheydt is 't daer ick my in vinde ?
 Wat droomen , wat gesicht belet my 's nachts mijn rust ?
 Wat voor een vreemdelingh quam hier op onse kust ?
 Wat nieuwe gäst is my te hoof besoecken komen ?
 Wat man is 't , die alhier zyn herbergh heeft genomen ?
 Hoe deftigh en hoe braef van opficht en gelaet ?
 Wat is hy koen en stout daer 't op een strijden gaet ?
 Ick meen , en heb oock reen waerom ick sulcx vermoede ,
 Dat hy gesprooten is uyt goddelijcken bloede.
 Onedel zaed werd door blooherticheydt verraen.
 Och , wat gevaerlijckheen heeft hy niet uytgestaen !
 Wat heeft hy ongemack en suckeling geleden
 Wat heeft hy uytgevoert daer dapper wierd gestreden !
H
Had

Had ick in mijn gemoed voor heen niet vast-gefet
 My noyt te geven weer tot yemands echte bed,
 Nae dat mijn eerste min, die 'k eertijds heb gedraegen,
 My door de dood bedroog: En had ick geen mishagen,
 Geen onlust, gheen verdriet van oyt te sijn gepaert
 En in een houwelijck met yemanden vergaert;
 Misschien dees eene reys gingh ick my noch te buyten.
 Want, suster, (tegen u sal ick mijn hert ontslyuten)
 Sints mijn rampsaeligh man wierd van mijn broer ver-
 moort,
 De Goon met bloed besprenght, en heel mijn huys ver-
 stoort,
 Heeft dees' alleen mijn hert en sinnen wat gebogen
 En mijn stantvastigheyd tot waggelen bewogen,
 So dat ick werd gewaer dat door mijn aeders rijdt
 Een brand, gelijk die was in den voorleden tijd:
 Maer liever had ick dat mijn 'taerdrijck in wou swelgen,
 Dat mijn de Donder-god met blixem kom verdelgen,
 Dat hy my na de hel en bleecke zielen zend
 Als ick mijn eer besmett' en haere wetten schend:
 Hy, die my eerst met hem gevoegt heeft door het trou-
 wen,
 Heeft mijne liefde wegh: hy moete die behouwen:
 Sy zy met hem in 't graf. Dus sprack sy, en met een
 Berst zy tot traenen uyt, die lancx haer wanghen heen
 Vast neder biggelen en in haer boezem daelen.
 O Suster, die 'k bemin meer als de lieve straelen
 Des heuchelijcken Sons, sprack Anna wederom:
 Sult ghy in dese jeughd dijns levens beste blom
 Dan zien in eenfaemheyd en ongehuwt verslenssen?
 Wilt gy geen kinders zien, daer anderen om wenssen?
 Geen vruchten van de Min? meynt gy dat stof en as
 Van afgestorven liën op sulcke dinghen pafs?
 Meynt gy dat sich daer aen der dooden geesten stooren?
 En schoon ghy hebt voor dees nae niemand willen hoo-
 ren,

Hiarbas zy verſmaedt : geen Vorſt van Libya ;
Geen dapper Overſte van 't zeegbaer Africa
En hebbe dy beweegt : maer wilj' oock tegenſtreven
Nu gy door eygen luſt wert tot de min gedreven ?
Tot min die u behaegt ? en ſult gy niet bevroen
Waer ghy geſeten zyt ? met wien ghy hebt te doen ?
Van deſe kant kan u Getulien beſpringen :
Het is een ſtrijdbaer volck, met waepens niet te dwingē ;
Daer leyt Numedien, een onbetembaer land :
Hier is de Syrtis en de zee van ontrouw zand :
Daer 't onbewoonbaer Hoogh, en dorre Wilderniffen ;
Hier de Barceen, die wijd te ſtroopen niet en miſſen :
Ick ſwijgh wat oorlogh u uyt Tyrus op ſal ſtaen :
Wat dreygementen dat u broeder heeft gedaen,
Ick houw het daer voor, en het is geen ydel waenen,
Dat door 't beſtier der Goon de vlote der Trojaenen
En door Vrouw Iunoos hulp het herwaerts heeft geſet
En uwe kuſt beſeylt. Let hier op, Sufter, let
Hoe uwe ſtad en ſtraet toenemen ſal en groeyen !
Door ſulcken houwelijck : hoe gy noch ſult ſien bloeyen
Uw aengevangen Rijck : hoe heerlijk, en hoe veer
Sich dan verheffen ſal Karthagoos roem en eer,
Als haer de waepenen van die van Troje ſtyven.
Doet ghy alleen uw beſt dat hy wat moge blyven :
Maeck u de Goon te vrend met offer en gebeen :
Onthaelt uw gaſt by u met alle minlijckheen :
Menght onder uwe reen, om hem te houden ſleepen,
De redenen, waerom hy met ſyn volck en ſcheepen
Noch te vertoeven heeft : terwylmen caleſaet,
Terwyl noch weer noch wind het reylen toe en laet,
En dat de holle zee is onbequaem te bouwen,
Hier ſchort wat aen het wand, aen taekelen en touwen,
Daer ſchort wat aen den buyck en ginder aen 't verdeck :
Den een is maſteloos en d'ander heeft een leck.
Met deſe woorden heeft ſy voorts den brand geſteken
In haer ontvonckte hert de hoop, door Annaes ſpreken,

Versterckt' en stelde vast haer waggelend gemoed,
 En schopte voorts beloft' en schaemte met de voet.
 Het eerste, dat sy doen: is nae de kerck toe treden
 En soecken 's hemels gunst door gods-dienst en gebeden.

Men slacht en offerter het uytgelesen puyck
 Van schapen op 't outaer, na kerckelijck gebruyck,
 Aen Ceres, aen Apoll', aen Bachus, en voor allen
 Aen 's hemels Koningin, die het sich laet gevallen
 De sorgh te nemen aen van 't echte bed en band.
 De schoone Dido selfs houd in haer rechterhand
 Den kelck met offer-wijn, en giet hem op de sterre
 Van een snee-witte Koe, of tredende van verre
 Voor het gesicht der Goon nae 't roockend auter toe
 Vernieuwt het offer-werck, en graeg te weten, hoe
 't Van binnen is gestelt, doorsnuffelt d'ingewanden,
 Noch lillend' onder 't mes en offerpriesters handen.
 Och arme wichelaers! uw oogen zyn hier blind:
 Wat helpt beloft' of kerck voor een die raefend mint?
 Het viertjen onderwijl verteert het mergh van binnen,
 En smeult vast heymelijck in haer verliefde zinnen
 En een verborgen wond draegt sy in 't ingewand:
 De Koninginne blaect en is in minne-brand,
 En het rampsaeligh wijf is t'eenemael aen 't maelen,
 En loopt door heel de stadt vast gints en weder dwaelen
 Gelijck een hind, van verr' en onverhoeds in 't woudt
 Getroffen met een pijl, die rust noch plaets en houd
 Maer loopt ten boswaert in door struycken en door blaeden

En heeft het doodlijck riet in haere zy gelaeden.
 Nu leyde den Trojaen door 't midden van de stad,
 En wijft hem hoe sy bouwt, en toont aen hem den schat
 Die sy uyt Tyros bragt: nu vangt sy aen te sprecken
 En haepert in haer reen en blijft in 't midden steecken:
 Nu wenscht sy (om met hem aen tafel weer te gaen)
 Dat het al avond was, en weder te verstaen

Hoe Troje t'ondergingh , met even groot verlangen ,
En blijft als met haer oor aen den verteller hangen .
En fiet hem uyt de mond de woorden die hy feyt .
Nae 't opftaen van den difch en dat men weder fcheydt
En 't Maentjen ondergaet , en dat de fterren fchijnen
Te feggen , gaet te bed , wy fullen haest verdwijnen ,
Treur fy in eenfaemheyd , en legt haer felven neer :
Daer fy , fchoon fy hem mist , fich inbeeldt dat fy weer
Haer lief Æneas fiet en hoort van Troje fpreecken :
Of fy , die door 't gelaet des vaders is ontftreecken ,
Heeft in haer fchoot gelaen de kleyn ' Afcanius ,
Of mogelijk de min die haer ontruffte , dus
Wat te vergeten waer , of van de hand te wijfen .
Men fiet de toorens niet , gelijk te vooren , rijfen :
Het ftaetter alles ftil : geen waepen-oeffeningh
En werdter meer gedaen van man of jongelingh :
Men maect geen havenen , noch weeringen , noch wer-
ken

Om tegen vyanden de nieuwe ftad te ftercken .
En al dat groot gevaert , dat tot de locht fou gaen ,
Van muyr' en metfel-werck blijft onder weege ftan .
So haest Jupijns Gemael de fiekten had vernomen
Die Didò raefen deen (om erger voor te komen ,
Dewijl fy noch op eer noch op haer naem en paff)
Heeft fy met defe rên Vrouw Venus aengetaft :
Gy feker , en uw foon , fult dapper' eer inleggen ,
Gy maect een rijcken buyt , en jeder een fal feggen
Wat lof gy hebt verdient , dat Goden met haer tweek
Verwonnen door verraet een enckle vrouw alleen .
Gy vreeft (ick weet het wel) ons veftingen en wallen ,
En hebt in 't rijfende Karthago geen gevallen :
Haer huysen zyn by u in 't oogh , en al verdacht :
Maer wat fal 't eynde zyn dat gy hier af verwacht ?
Of waer toe defen ftrijdt fo heftigh aengenomen ?
Vree maecten was ons beft en over een te komen :

Laet ons een houwelick gaen sluyten tuffchen tweek :
 Al wat gy wenschen kost dat hebt gy nu bestreen :
 De Koninginne brand tot binnen in haer aeren :
 Laet ons dees volckeren d'een met den ander paeren
 En heerschen over bey met even hooge macht :
 Lydt , dat zy dien' een man , een Phryger van geslacht,
 En haeren Tyrijer sy uwe hand bevoolen.
 Maer Venus , merckende wat dingen dat hier schoolen,
 Dat het haer was te doen om van Italien
 Het Rijck te wenden af tot die van Libyen ,
 Antwoorde weder dus : Hy waer berooft van oordeel
 Die fulcx niet aen en nam , of rekende tot voordeel
 Met u in strijd te zyn , indien het vast sal gaen
 En so 't gelucken wil 't geen gy komt voor te slaen :
 Maer 'k weet niet hoe het met het Noodlot is gelegen,
 En of oock Iupiter te voegen is genegen
 Twee volcken in een stad , en , dat van Troje quam ,
 En , dat nae herwaerts toe de vlucht uyt Tyros nam,
 En of hy is gesint die alle bey te mengen
 En onder een gebied en een verbond te brengen,
 Gy zijt syn vrouw : en 't is een saecke die u past.
 Dat gy uw mans gemoed met smeecken ondertaft :
 Gae voor, (ick volgh u nae. Laet my die forgh bevoolen,
 Sprack Iuno wederom , maer hoor om niet te doolen
 In 't geen voorhanden is) ick sal u doen verstaen
 Met weynigh woorden hoe ick 't werck sal leggen aen :
 Aeneas , den Trojaen , en Dido zyn versprooken
 So haest op morgen vroegh den dagh sal syn ontloken
 En zich de Son verthoont nae 't scheiden vande nacht
 Te saemen nae het bosch te ryden op de jagt.
 Terwyl men bezigh is met steken van de netten
 En yder even noest om alles te besetten
 Sal ick een swarte buy van regen storten neer,
 Met haegel dicht gemengt , en een vervaerlick weer
 Met meenig donderschoot sal ick haer over zenden,
 Dat elck niet weeten sal waer hy sich heen sal wenden,

En met een dichte nacht bedecken al den hoop,
 Dat yder een zyns weegs om sich te bergen loop.
 Maer den Trojaensen Vorst en Dido sal ick brengen
 Ter selviger spelonck: Ick sal m'er onder mengen,
 En, vind gy't oock so goet, haer voegen met haer
 twee

Door band des houwelicx, en koppelen aen een.
 Den Trouw-God sal der zyn, en't falder bruyloft we-
 fen.

Vrouw Venus loeger om en heeft de vond gepresen:
 Hier tuffchen rees in 't Ooft de frisse Daegeraet.
 De jeugd maect sich te been die vast ter poord uytgaet.
 Van netten wel versien, en sprieten sterck beslaegen
 Met yfers scherp en breed, en alle tuych tot jaegen:
 De ruyters zijn te paerd en rennen uyt de stad,
 De bracken, goed van neus, de bloed-jaght op het pad,
 De winden aen de leyts. Het puyck der Punisch' Hee-
 ren

Past voor de kaemer op terwijl dat in de kleeren
 De Koningin geraeckt, dat op haer staet en wacht
 Tot dat sy altemael in order is gebracht.

De klepper staet gereedt op't cierlijckst uytgestreken:
 Met goude stengen en met purpre zael en deken:
 Hy schrap en trippetrap vol dertelheyd en moed
 En speelt op zyn gebit dat hy het schuymen doet.
 Sy komt ten lange lest ter kamer uytgetreden.
 Haer volgt een dicke sleep: een jagt-rock deckt haer le-
 den

Op de Sidoonse wyz': een lijft, die met de naeld
 Is op het kostelijckst en konstelijckst bemaelt,
 Boordt hem aen alle kant: de kooker en de pijlen
 Heeft s' op den rugh gelaen, met hoorenen en stijlen,
 En is van enckel goud: goud isser in haer hayr
 Daer't mee is opgestriekt: goud is de gespe, daer
 Haer rock mee is geschort. Oock komen de Trojaenen
 En voegen sich te hoop; soo doet de bly Alcaen, en

Eneas, boven al in braefheyd ongemeen,
 Stelt sich aen haere zy en brengt al 't volck by een.
 Gelyck Apoll, wanneer hy nae de winter-weecken
 Scheydt van Patara weg, daer Xanthus uyt de beecken
 Syn silvre stroomen stort langs Cadmi bergen neer,
 En gaet nae Delos toe, daer hy zyn reyen weer
 Brengt op een nieuw by een, en danffen doet en singen
 En Creet en Agathys, en Drioop saemen springen,
 En gaet nae het gebergt van Cynthus, hoogh van top,
 En bindt zyn vloeyend hair met goud en loovren op.
 De pijlen rammelen die om zyn schouders hangen.
 So toond' Eneas oock: so blonck op zyne wangen
 En 't zyner oogen uyt een braev' ernsthafticheyd:
 Niet min scheen den Trojaen die haer ter jagt geleyd.
 Men was nu metter tijd gekomen in de bergen
 Daer 't wild te leggher gaet en sich in hoolen bergen.
 Hier sprongh de rappe rhee ter steyler klippen af
 Die haer voorts op de loop op top en kruynen gaf:
 Daer aen een ander oord doen zy de herten loopen,
 Die sich ten boschwaert uyt begeven na het oopen:
 Sy laten het gebérgt, en kopplen sich te gaer,
 Het stof rijft door het vlack als of 't een nevel waer.
 De jong' Afcanius weet zyn vermaeck te haelen
 Op 't rapp' en moedigh ros in 't midden van de daelen,
 En loopt den eenen nu, dan d'andere voor by
 En wenscht dat hem Diaen so ver maer gunstigh zy
 Dat onder 't bloo gediert een van de wilde swijnen
 Schuymbeckend' in 't gemoet hem quaeme te verschij-
 nen,
 Of dat een roffe leeuw quam van 't geberghete neer.
 Terwyl begint de locht te rommelen van veer:
 De wolcken dringen t'saem, den hemel kraeckt van
 donder,
 Het regent dat het giet, en haegel loopter onder.
 'T gevolg der Tyriers en de Trojaensche blom
 En Venus kleyne neef die sien vast om en om.

En loopen elck zyns weeghs om onder dack te komen.
 Her waeter van 't geberght stort af met heele stroomen.
 Maer den Trojaenschen Vorst en Dido met haer twee
 Syn vluchtende geraeckt in een spelonck by een.
 Het aerdrijck alder eerst en Iuno gaf het teecken.
 Den hemel was met vyer aen alle kant onsteecken
 En droegh hier kennis van: de Nimphen in het woudt
 Die huylde op den top daer men deef' bruylofs houdt.
 Die dagh is d'eerst geweest die oorfaeck heeft gegeven
 Dat sich de Koningin gebracht heeft om het leven:
 Dees heeft de grond geleyt van al het volgend quaed.
 Sy fiet niet watse doet, noch kreunt sich yemants praet.
 Sy leyt het nu niet aen, om haere vreughd te raepen
 Ter sluyck, en heymelijck by haren gast te slaepen:
 Sy noemt het houwelijck, en vindt die naem geraen
 Om te bewimpelen de schuld, by haer begaen.

Terstond so is de faem door Africa gelooopen
 En dee haer backhuys in de groote steden open:
 De faem, een quaed gedrocht, dat geene weergae heeft
 In snelheyd, nimmer stil, en dat in onrust leeft,
 En hoe het langer loopt hoe 't stercker werd van krach-
 ten.

Eerst houd de vrees haer kleyn en is niet veel te achten,
 Daer nae verheft sy haer, en werd in kort so groot
 Dat sy eer lang haer hoofd aen Maen en sterren stoot.
 Dees was het leste kind het welck de moeder Aerde
 Gebeeten op de Goon in oude tyden 1. baerde
 (Gelijckmen ons vertelt) tot geen veraerde Sus
 Van Coeus en zyn broer, de groov' Enceladus.
 Een vuyl en grouwlijck dier, in grootheydt ongemeen,
 en

In 't vliegen dapper snel, en vaerdigh op de beenen.

1. Om van de Reusen haere broeders, af te weeren de schuld van
 dat sy nae den hemel hadden ghestaen, en sich over de Goden te
 wreken door het melden ende uytbrengen van haere heymelijc-
 ke snoeperyen ende quaed bedrijf.

So veele veeren als dit dingh heeft op zyn huyd
 So menigh wacker oogh, dat noyt sich toe en fluyt,
 Schuylt onder 't pluym-gewas ('tis wonder om verhae-
 len)

So menigh mond en tongh spreeckt allerhande taelen,
 En so veel ooren steeckt sy recht op in de lucht,
 Sy vliegt by duystre nacht en maect een groot gerught,
 En schettert waer se treckt en doet sich alints hooren,
 Sy laet haer oogen noyt van soete slaep bekooren,
 Daegs sit zy op de wacht en houdt een waeckend oogh
 En loert vast gints en weer van boven uyt het hoogh
 Op spitse toorenen en op verheve daken ;
 Doet steden sidderen en over end geraecken ;
 Brengt quaed en valsch so wel als goed en waerheyd aen,
 En houdt een wijl het een so vast als 't ander staen.
 Dees heeft sich over al door Libyen doen hooren
 En met verscheyden praet gevult der lieden ooren,
 Van vreugd sich kittelend', en sonder onderscheyt
 Heeft watter was gebeurt en niet gebeurt geseyt :
 Hoe seeckeren Trojaen daer was in 't land gekomen,
 Eneas, en te hoof van Dido ingenomen ;
 Hoe sy hem waerdig hiel 't genot van haere min,
 Hoe hy gehouwt was met de schoone Koningin ;
 Hoe dat sy onder een in wellust en in weelden
 De winter bragten deur, en staeg moy weder speelden
 In schandelijcke min verzoopen dagh en nacht,
 En datmer noch om 't Rijk noch om regering dacht:
 Dees leelijcke Godin gaet dit alom verbreyden
 En brengt het onder 't volck, en sonder lang te beyden
 Tijdts nae Hiarbas heen, en zyn verspeeten bloed
 Hitst sy van nieuws weer op in zyn vergramt gemoed.
 Hy was uyt 1. Ammon en uyt Garamant gebooren,
 En in zyn ruyme Rijk had hy gesticht te vooren

1. Iupiter Ammon, die de dochter van Garamas Coningh van Li-
 byen, by de revier Bragada verkrachte, waer van Hiarbas ghe-
 koomen is.

Wel honderd tempelen en auters voor Jupijn,
En vuur hem toegewijdt, dat nimmer uyt mocht zijn
Om tot der Goden dienst te lichten in de nachten,
De vloeren vloejen hier door 't offeren en slachten
En d'aerd is altyds vet van het gestorte bloed,
De deuren zijn verciert met meenig roofen-hoed:
Men seyt, dat hy van spijt onfinnigh, en onsteken
Door een soo quade maar, daer hy van hoorde spreek-

ken,

Was in 't gesigt der Goon voor het auter getreen
En met zyn handen t'saem zijn vaeder had gebeent:
O groote Jupiter, tot welcker eer nu heden
Het Mauritaensche volck op haer tapijte kleden
Godsdienstig bancketeert en offert puyck van wijn,
Siet gy dit aen, en kan 't van u geleden zyn?
Of is het mallyghed dat u de menschen schroomen
Als gy uw blixem-vier doet van den hemel koomen,
En schrickt ons hert vergeeft door straelen uyt de lucht,
En is uw donderen een machteloos gerucht?
Een vreemde vrouw, die hier op onse grense dwaelde,
En op een brockje land, dat sy met geld betaelde,
Een steedjen heeft gebouwt, met welcken ick verdroeg
Hoe veel sy van het strand mogt breecken met de ploeg,
Die sloeg mijn houlijck af: Een dwaeling is gekomen
Uyt zee aen hare kust: sy heeft hem ingenoomen:
Eneas, een Trojaen, door s. hipbreuck daer geraeckt,
En hem tot man en voogd in haer gebied gemaect.
En dese Paris, en dees maer een bloode schyter
Met zyn half-manne volck, die een Meoonsen myter
Draegt op zyn hoofd, waer van den baltem nederloopt,
En onder zyne kin met zyde banden knoopt,
Heeft haer in zyn geweld en gaet met Dido strijcken.
Hy heeft de proey gevat en laet'er ons op kijcken,
Wy offeren quansuys ons gaeven in uw kerck,
En bouwen onse hoop op maer een ydel werck.

Jupijn heeft hem gehoord , die badt met fulcke reden
 En 't autær had gevat , en voorts op dees gebeden
 Syn oogh geslagen nae de Konincklijke stad
 Daer dit verliefde paer haer goeden naem vergat.
 Hy riep Merkuur by hem , en heeft hem dus geboden :
 Gae , sey hy , soon , ghy die de boo syt van de Goden :
 Ontbied de wind en maeck u tot de reys gereet :
 Spreeckt den Trojaenen Vorst , die thans sich selfs ver-
 geet ,

En leyt en pannekoect by Dido te Karthage ,
 En niet en denckt om 't rijk , dat hem is opgedragen
 By het beschick der Goon : bereyd u tot de vlucht
 Om 't geen ick seggen sal te dragen door de lucht :
 Dit was 't niet , dat van hem syn moeder dorst beloven :
 Syn moeder , die het al in schoonheyd gaet te boven :
 'T is niet om dit gevry dat men hem heeft gespaert
 En dat hy tweemaal voor de Griecken is bewaert :
 Maer sy versekerde , dat hy de man sou wesen ,
 Die heel Italien beheerschen sou nae desen
 Dat swanger van gebied veel Rijcken baeren moet
 Door macht van waepenen : en dat hy uyt zijn bloed
 Het hoogh-beroemt geslacht van Turcer voort sou set-
 ten ,

En heel de wereld door doen passen op zijn wetten.
 Ontvonckt hem lust noch eer van so een groot bewind ,
 En so hy swaerigheyd van synent halve vind
 Om voor zijn eygen self door veele moeylijckheden ,
 Die hier in mogen zyn , dien lof te zien bestreden :
 Sal hy , die vaeder is , benijden aen zyn soon
 Dat hy door hem geraeck te Roomen op den Troon ?
 Wat heeft hy in den sin ? wat blyft hy leggen draelen
 By die zijn vyand zijn ? wat doet hy in haer paelen ?
 Waerom slaet hy zijn oogh niet nae 't Lavinisch land
 En siet hoe zijn geslacht daer werde voort geplant ?
 Nae 'tland , haer toegeleyt door het beschick der Goden ?
 Hy geef sich onder zeyl dit 's 't slot van myn geboden .

Segt dit uyt mijnen naem. Hy sweeg, en had gefeyt.
 Merkuur heeft fich terftont op defe laft bereydt.
 Voor eerft gaet hy wel vast aen zijne voeten maecken
 Syn gulde vlegelen om op de reys te raecken,
 Waer mee hy door de lucht gelijk vliegt met de wind,
 'T zy hy fich over 't land of over 't waeter vind,
 Doe nam hy in zijn hand zijn roe, van groote krachten:
 Hier daegt hy zielen mee die in de hel vernachten,
 En brengt weer andere nae 't eeuwich-duyfter rijk:
 Geeft slaep en neemtse weer: fluyt oogen tot een lijck.
 Hier op verlaet hy fich: de wolcken maeckt hy open,
 De winden jaegt hy voort en doet haer henen lopen,
 En nu al vliegende fiet hy den kruyn en top
 En rugh van Atlas, die den swaeren hemel op
 Syn schoulers staenden houdt: Sijn hoofd met damp en
 dompen

En wolcken dicht omfet doet waeter neder plompen:
 Sijn lichaem is begroeyt met meenigh masten-woud:
 Van wind en regen werd gestaegh zyn rugh getouwt:
 Syn schoulers zijn met sneeuw wel diep en dicht befto-
 ven:

De stroomen storten aflanx synen kin van boven:
 Aen syn vervroofen neus hangt meenigh kevel aen
 En syn gekliffen baerd is heel met ys gelaen,
 Hier hangende wat stil heeft hy 't voor eerft gestreken.
 En als hy hier van daen syn wegh had overkeken
 Gaf hy fich met het lijf voor over nae de strand,
 Gelijck een vogel doet, die lanx de kust en kant
 Of om de klippen vliegt ontrent het waeter heenen:
 So vloog oock Atlas neef, gebooren op i. Cyllene,
 En hiel zijn weg en streeck dicht by de zee kant heen
 En heeft de wint en lucht met wiecken door gesneen.

s. Een bergh van Arcadien, alwaer Mercurius ghebooren is van
 Maja, dochter van Atlas, Coningh van Mauritanien, nu Bar-
 baryen genaemt.

So haest hy so veer was dat hy de stad genaecte
 En met syn vleugelen aen hut en huysen raecte,
 Sagh hy Æneas staen, die hy daer besigh vond.
 Men treckter huysen op en slooten uyt de grond
 En toorens nae de lucht, een kostelijcken degen
 Hing hem op zijne zy: 'tgevest was aller wegen
 Met Iaspis ingeleyt en meenich edel steen,
 En sterwijs altemael gescheyden wat van een.
 Een Konincklijcken rock, die heel van purper gloeyde,
 Hing van syn schouders af, die tot der aerde vloeyde
 En die tot een geschenck de rijcke Koningin
 Had met haer hand gewrogt met goud daer tusschen in.
 Strax dee Mercur hem aen: Gy zyt hier vast aen 'tbou-
 wen

En leght Karthagoos grond daer ghy u laet vervrouwen
 En 't geen u staet te doen en u wat naeder gelt,
 Uw eygen rijck en saeck, is uyt uw sin gestelt.
 Der Goden Koningh self, voor wiens almogentheden
 De aerd en hemel swicht, sendt my tot u beneden,
 En die heeft my belast u dit te seggen aen:
 Wat hebt gy voor? wat hoop doet u dus ledigh gaen
 In 't land van Libyen, en hier uw tijd verslyten?
 Beweecht het stuck u niet om selver aen te byten
 Daer so veel eers in steeckt: lust u die moeyte niet
 Om eygen lof te doen: ten minsten dat gy liet
 Op 't voordeel van uw Soon, wiens Son is aen het rijzen:
 Denckt om uw erfgenaem: 'tzijn Goden, die hem wijzen
 Recht nae Italien: daer is hem toegeleyt
 Ret rijcken 't Roomsche ghebied. Meer heeft hy niet
 gefeyt

En is voorts in de lucht van stonden aen verdweenen.
 Eneas stont verbaest, en stom gelijk de steenen.
 Sijn hayr rees over end, dat het te bergen stond,
 Syn stem bleef in zyn keel, zyn woorden in zyn mond.
 Hy brant om wegh te syn en om van daer te vluchten,
 En scheyden uyt dat land vol wellust en genuchten,

Verflagen en verfet door 't geen hy had verftaen
 En door den laft, by hem van hooger hand ontfaen:
 Helaes wat fal hy doen? hoe fal hy 't nu gaen maecten?
 Met wat voor woorden fal hy Dido derven naecten?
 Hoe fal hy 't blaeckend wijf met vleyen ondergaen?
 Van waer fal hy 't begin zijns redens vangen aen?
 Hy weet niet hoe hy fal: Nu wil hy 'rdus beginnen,
 Dan wil hy weder zoo, zijn dobberende finnen
 Die drijven nu na hier en dan nae ginder toe:
 Hy overleghet het al, op dat hy 't beste doe:
 Ten leften dunckt hem dit het oorberlijckft te wesen.
 Hy roept fyn Overften, de hoogft' en uytgelesen,
 Sergestus, Minestheus, en den dapperen Cloant:
 Men maeck de vloot gereedt ftillwygend aen het ftand,
 Men brengh de maets te boord, en men verfte de fche-
 pen
 Van koft, van dranck, van wand en ankeren en reepen,
 Van alle waepenen, van riemen en van spaen:
 En fwijg de reen waerom dit alles werd gedaen,
 Op dat hy onderwyl (als d'arme Koninginne
 Hier alderminft om denckt, of dat de knoop der minne
 So vast in een geleyt fou werden weer ontdaen)
 Sich hebbend' op dit ftuck wel rijpeliick beraen
 Hoe dat men defe faeck op 't raedfaemft fouw besteken;
 Verfpieden mocht den tijd, bequaemft om haer te spre-
 ken,
 Als 's in een goede luym en geen vermoeden was,
 En sien wat toespraeck best in sulck een voorval pafs'.
 S'ontfangen zijn bevel en gaen het strax verrichten:
 Maer luy die minnen zijn al qualijck op te lichten:
 De Koninginne wierd dees aenslagh eerst gewaer,
 En had de snufhaeft wegh van 't geen op handen waer,
 Die niet en liet oock voor het veylighste te schroomen.
 Al door de selfde faem is het bescheyd gekomen
 Aen 't hoofdeloose wyf, hoe dat op hare kufft
 De Phrygiaensche vloot wierd vaerdigh toegerufft

Om op het spoedigſte van daer in zee te raecken.
 Sy woedt, als t'eynde raed, en weet niet wat gaen maekē,
 En finneloos van ſpijt en raefende van min
 Loopt maelen door de ſtad : gelijk een Pryſterin
 Van Bacchus, vol en dol, loopt lanx de wegen tieren
 Daer zy 't drie-jarigh leeft by naere nachten vieren,
 Ten leſten ſpreect s'hem ſelfs met deſe woorden aen :
 O trouweloofe, liet ghy u te vooren ſtaen
 So grooten ſchellem-ſtuck voor my te kunnen decken?
 En met een ſtillen trom hier uyt mijn land te trecken?
 En heeft, noch onſe min, noch uwe rechterhand
 Die ghy my eertijds gaeft tot liefdens onderpand,
 Noch Dido, die ghy dwinght een wreede dood te ſmaec-
 ken,

So veel gewelds op u, of wilt u heen gaen maecken
 En geven op de zee in ſo een winter-tijd,
 Terwijl het weer en wind het vaeren niet en lijd?
 O wreede! ſegh my eens, ſo ghy niet moſt gaen ſoecken
 Een land, u onbekent, in onbekende hoecken,
 En ſtond oud Troje noch : vond ghy het wel geraen
 Nae Trojen ſelver toe in ſulcken tijd te gaen?
 Vlucht ghy van my? van my? van die u heeft verkoo-
 ren?

Om deſe traenen, en de trouwaen my beſwooren
 Met uwe rechterhand (dewijlder anders niet
 Voor my ellendige van 't mijn noch overſchiet)
 En om ons houwelijck, dat vaſt is aengevangen :
 Dee ick u immer goed, en heb ick yets gehangen
 Aen uw behoudenis, en aen u volck en vloot :
 Was u yets aengenaem dat gy van my genoot :
 Bid ick, ontfermt u mijns ; hebt met my medelijden,
 Met mijn huys, met mijn rijck, dat koningen benijden,
 En nu vervallen ſal ; en, ſo 'k genade vin,
 En, heeft noch 't bidden plaets, ſet dit uyt uwen ſin.
 Het is om uwent wil dat my veel volckren haeten
 En ſtrijdbaer Africa : om u heb ick verlaeten

Veel houwelijken, die my wierden aengeboon:
Om u heb ick versmaedt Hyarbas, en zyn Kroon:
Oock is mijn eygen volck om u op my gebeeten:
Om u went wil heb ick mijn eerbaerheyd vergeeten:
En (daer ick om alleen tot aen de sterren trad)
Mijn eertijds-goede naem heb ick om u bekladt.
Segh gaff (want desen naem, sints ghy my hebt verftoot-

ten,

Is 't al, wat van een man my over is geschooten)
Aen wien is 't, dat ghy my ter veege proye laet?
Wat is 't voor ongeval dat my te wachten staet?
Dat my Pygmalion hier eerfdaegs kom bestoocken?
Dat ick mijn werck gints heen, en muynen sie gebrooc-

ken?

En dat hy tot de grond verdelge dese Stad?
Of dat Hyarbas kom en my gevangen vatt' ?
Had ick ten minsten doch een vrucht by u gewonnen
Eer dat gy uyt mijn land te vluchten had begonnen!
Dat een Æneaske liep speelen door mijn Hof
Dat maer aen u geleeck! so had ick eenigh stof
Waer door ick in mijn rou wat troost noch mocht ont-

fangen:

So hiel ick my niet heel verlaeten of gevangen.
Dus ver de Koningin. Eneas, door de mond
Van Majas soon vermaent, wat hem te volgen stond
Uyt last van Iupiter, hiel sich gants onbewogen,
En geen verandering en sagmen in zyn ooghen.
Hy smoort de smert in 't hert, die hem gegeven word,
En antwoordt nae een wijl en maeckt zyn reden kort.
Hooghwaerde Koningin, ick wil het gaern belijden
En tegen 't geen gy segt sal ick als nu niet strijden:
Ghy hebt my deugd gedaen, ick weet het, en beken
Dat ick op 't alderhoogst aen u verbonden ben:
Ick moet u danckbaer zyn, en 't sal my noyt berouwen
Dat ick aen Dido denck, so langh ick sal onthouwen

I

Dat

Dat ick in 't leven ben : so langh ick leden roer :
 So langh ick geeft en bloed in hert en aeders voer.
 Maer , wat de faeck betreft , daer sal ick dit van seggen ,
 Dat ick (ick bid u wilt my sulcx te last niet leggen)
 Noyt heb gehoopt ter fluyx van hier te kunnen gaen
 Of eenigh houwelijck met u te vangen aen :
 Noyt heb ick my verlooft , of so aen u verbonden .
 Was het der Goden wil en van haer goed gevonden
 En lagh het noodlot soo , dat ick mijn leven kond
 Aenleggen nae mijn fin , en , so ick 't raedsaemst vond ,
 Nae so veel suckelens mocht op mijn rust geraecken :
 'Tvervallen Troje sou ick eerst weer op gaen maecken ,
 En al het overschot sou ick herstellen gaen ,
 En Priaems hoog Palleys sou over eynde staen :
 Maer nu so moet ick nae Italien gaen vaeren .
 Apollo wil het , en 't Orakel van Patare
 Heeft my de reys belast nae de Lavynsche kust :
 Daer henen streckt mijn fin : daer leyt ons land en lust .
 Kan u , ghy die zyt in Fenecien geboren ,
 't Gesicht van dese stad in Libyen bekooren :
 Houdt u Karthago hier : waerom magh den Trojaen
 Oock in Italien sich niet ter neder slaen ?
 Waerom benydt ghy ons , dat wy in 't reemde hoecken
 (Gelijck ghy hebt gedaen) een Koninckrijck gaen soec-
 ken ?
 So dickmaels als den dagh hier van der aerde scheydt ,
 So dickmaels als de nacht den dauw en duyster spreyt
 En met een vochtig kleed het vee en veld verdonckert ,
 So dickmaels het gesternt met gulde straelen flonckert :
 Verschrickt m' Anchisis geeft , en port my wegh te gaen
 In 't midden van myn slaep : So oock de jongh 't Afcaen ,
 En 't waerde hoeft dat ick quam te verongelijcken
 Indien hy wierd door my versteecken van zijn Rijcken
 En landen , die hem zijn van 't noodlot toegeleyt .
 T'hans quam der Goden tolck en heeft my aengeseyt
De last

De last die Iupiter had self aen hem gegeven.
 Ick segh 't en sweer het u by onser beyden leven
 Ick heb dien God gesien by klaer en helder licht
 Dat hy de stad in quam die van u werd gesticht,
 En heb zijn stem en last ontfangen in dees' ooren.
 Houd op van my en u met klachten meer te stooren.
 'Tis niet uyt eygen drift dat ick hier gae van daen.
 Sy sagh hem over dwers wel scherp en vinnigh aen,
 Terwijl hy besigh was met tegen haer te spreecken.
 'Tghelicht vloog gints en weer: zy heeft hen sterck be-
 keken

Van boven tot beneen en sprack geen enckel woord;
 Ten lesten berstes' uyt en quam hem dus aen boord:
 Meyneedigh', als gy zijt: Gy zijt niet voortgekoomen
 Van Venus, de Godin: oock hebt gy niet genomen
 Uw oorspronck van Dardaen en van so braef geslacht:
 De barre Kaucausus die heeft u voort gebracht
 In het onguyre Noord uyt grouwelijcke klippen:
 Gy hebt den Tygren melck gesoogen met uw lippen
 In't wild' Hyrcanien: daer zijt gy mee gevoedr.
 Want, segh my doch, waer toe is 't langer swijgen goed?
 Waer wacht ick nae, om hem noch erger uyt te luchten?
 Heeft hem wel iemand op mijn schreyen hooren such-
 ten?

Versett'hy zijn gelaet? Liet hy wel eenen traen?
 Is hem mijn bidden oock wel eens aen 't hert gegaen?
 Of toond'hy tegen my, met zijne minn' ontsteken,
 Wel eenigh mede-leedt of 't minste jammer-teken?
 En heeft dees droeve staet van zijn verliefde vrouw
 Hem wel soo veel vermurwt als wel een vreemde souw?
 Wat noem ick eerst, wat leest, van 't geen ick heb te kla-
 gen?

Kan Iupiter dit sien? Kan Iuno sulcx verdraegen?
 By niemand vindmen trouw: men is al om verraen.
 De storm had hem gejaegt op mijne kusten aen

Behoeftigh en beroyt : ick heb hem ingenoomen ,
 En dwaes en onbedacht heb ick hem laeten koomen
 Ten throon' aen mijne zy : ick bergde zyne vloot,
 En heb zyn arme volck gereddert van de dood,
 'k Werd raelende van spijt , en sal mijn sinnen missen.
 Nu weet men 't by Apol en wichelaers te vissen :
 't Orakel heeft dit so in Lycien voorseyt :
 Oock is der Goden Tolck in alle snelligheyd
 Met een gestrenghe bevel van boven afgesonden
 Selfs van God Jupiter , en quam dat hier verkonden.
 Ick denck 't den goeden Goon sich des te moeyen lust ,
 En dese sorgh , quansuys , den hemel oock ontruft ,
 Gaet vry : ick houw u niet : al wat ghy weet te seggen
 Dat staec ick toe , en wil een woord niet wederleggen :
 Gaet maer , en loopt voor wind en ty en stroomen heen
 Recht nae Itaeljen toe : soeck over golfen zeen
 Het rijck daer gy van raest : Maer isser noch vermoogen
 By degelijcke Goon , of eenigh mededoogen ,
 So hoop ick dat gy noch sult uwen loon ontfaen ,
 En in de barningen en klippen sult vergaen ,
 Gelijck gy hebt verdient , en daer uw schuld betaelen ,
 En roepen Dido , och ! och Dido ! menighmaelen.
 Vaer vry waer dat gy wilt , ick volgh u achter aen
 Met naere sackelen al waer gy heen sult gaen :
 En als de koude Dood mijn oogen heeft geloocken
 Sal u mijn geest alsins bywesen en bespooken :
 Ick sal u boeten doen het geen ick heb geleen ,
 O boofwicht , en men sal het hooren daer beneen.
 De Faem sal my de ty'nghe gaen brengen by de schim-
 men,
 Die, om my vreugd' te doen, ter hellen af sal klimmen.
 Met dese woorden brack s' haer reen ten halven af,
 En schuw van 't licht te sien , en heel ontstelt , begaf
 Haer wegh uyt zyn gesicht en ginck sich voorts verste-
 ken.

Hy stond beteutert en hy dreygde veel te spreken.

Haer

Haer Joffers liepen toe en hebben haer gevat
 Die flauw en machteloos nae haere kamer tradt,
 En leyden haer op 't bed om haer gemoed te stillen.

Eneas niet te min, hoewel hy wel souw willen
 Met troostelijcke reen de droevig' ondergaen
 En dees bekommernis haer uyt den hoofde slaen
 Selfs waerlijck suchtend' en niet weynigh aengevocht-

ten

En half beswijkende door kracht der minne-tochten,
 Volbrenghet der Goden last en gaet weer nae de vloot.
 Sijn komst ontvonckt de maets en maectt haer yver
 groot.

Men windt de schepen af om in het vlot te raecken:
 Elck man verstrecker twee, de ribb' en plancken kraec-

ken.

Sy slepen 't groene hout met tack en blaedren aen,
 En balcken, ongehackt, en rouwe riem en spaen:
 Soo groot is haren lust om hier van daen te loopen,
 Al wat van Trojen is, is op de been met hoopen
 En stort ter poorten uyt, so dicht als mieren doen
 Wanneer sy gaen op buyt en haer te velde spoen
 Om greyn met meenichte te rooven by de buyren
 En bergen 't onder d'aerd in haere koorenschuyren:
 Men fietter over 't veld het swarte leger gaen
 En voeren haeren roof lancx smalle wegen aen
 Besorght voor hongers nood by koude winter-daegen:
 Een deel van 't mieren-heyr is besig met het draegen,
 En 't geen 't niet machtigh is dat schuyft en stuwt het
 voor

Met zyne schouderen, en set syn voeten schoor:
 Een deel is besig met de troppen aen te drijven,
 Dat elck sich repp' en roer', en leuye te bekijken:
 De heele weg die krielt en roockt van arbeys-lien,
 Hoe waert ghy doe te moe als gy dit quaemt te zien
 Bedroefde Koningin? wat loofde ghy al suchten
 Uyt uw benaeuwde borst, doe, om van daer te vluchten

Uyt het verheven Slot gy faegt aen alle kant
 So grooten menigte krioelen op het strand,
 En al het water fwert van de Trojaense masten!
 En hoorde het fchor geroep van foo veel rappe gaffen,
 En loeyen zee en lucht door al dat rouw geluyt!
 O min, wat werckt gy niet in heete herffens uyt!
 Wat voert ghy heerschappy in de verliefde finnen!
 Gy dwingt haer op een nieuw met tranen te beginnen
 En wederom den wegh van fmeecken in te gaen.
 Noch eens een proef te doen vind zy voor haer ghe-
 râen

En onder liefdens juck ootmoedich sich te geven,
 Om, eer fy met de dood gaet wiffelen haer leven,
 Niets, wat haer helpen mocht, te laeten onversocht.
 O Anna, was haer woord, Gy fiet tot desen tocht
 Nu alles ree te zijn, tot feylen en tot roeyen:
 Gy hoort de zee en lucht van 'tvrolick bootfvolck loey-
 en:

Gy fiet hoe datmen woelt en spoeyt aen alle kant.
 De hoofden fijn aen boord, de fchepen zijn gemant,
 De zeylen aen de reën, en die maer loste maecken,
 En daer mee fal de vloot terftond in zee geraecken.
 De ftengen zijn verciert met menigh roofen-hoed
 En fchipper en matroos is bly en wel gemoedt.
 Had ick foo grooten quaed en fulcke droeve daegen
 My te gemoet gefien, ick had het oock verdraegen
 En waffer opgespitft. Nu, Anna, vind ick goed
 Dat gy dees dienft alleen aen uwe fuster doet:
 Want dees trouwloofse plag meer wercks van u te maecc-
 ken

Als hy van andre dee, en fyn geheymste faecken
 Heeft hy u toebetrouwt: gy wift de ftond en pas
 Wanneer hy wel gezint en best te fpreken was.
 Gae, goede fuster, nae myn trotsen vyand treden:
 Spreek hem ootmoedigh aen met nederige reden:

Ick ſwoer in 1. Aulis niet dat ick in Grieckeland
 Sou Troje roeyen uyt en leggen in den brand,
 En't prachtig Ilium verwoeiten en vernielen:
 Ick ſond nae Afien geen macht van oorlogs kielen:
 Ick heb zijns vaders afch noch beenderen verſtoort:
 Waerom wert dan van hem mijn ſeggen niet gehoort?
 Waerom ſluyt hy ſyn oor hardneckigh voor myn re-
 den?

Waer jacht hy ſo nae toe in aller haeftheden?
 Hy doe voor 't uyerſte dit te geval aen my,
 Aen my rampſaelige die om zijn liefde ly,
 Dat hy bequamer tyd tot zijne vlucht verbeyde,
 Tot dat een goede wind de wegh voor hem bereyde.
 Ick ſpreeck noch ſmeeck nu niet, dat hy voorgaende
 trouw,

Die hy gebroocken heef, om mynent halven houw:
 Noch dat hy 't ſchoone land van Latium laet vaeren,
 En't rijk ſtel uyt zijn ſin dat Goden voor hem ſpaeren:
 Wat uytſels is het maer, dat ick van hem begeer,
 Voor myne raſerny: tot dat den tijd my leer
 Alleen maer droef te zijn, en met bedaerder zinnen
 Het harde noodlot en dees dulheyd overwinnen.
 Dees weldaed bid ick noch dat ghy uw ſuffer doet,
 Die niet verſterven ſal by my, als met mijn bloed.
 Dus bad de Koningin, en Anna ſpoeyt zich henen
 En draegt vaſt gints en weer haer woorden en haer wee-
 nen:

Maer hy blijft even ſtrack, en acht gebed noch traen,
 En laet zich al 't gekerm niet eens ter herten gaen.
 Het noodlot lijdt het niet. Gelijk, wanneer de winden
 Ontrent een ouden Eyck haer t'ſaemen laeten vinden
 Om hem te roeyen uyt met alle man en macht
 Van d'een en d'ander zy, daer hy haer ſtormen wacht;

1. Een Haven van Beotien, vermaert door de vloot der Grieken
 ende haer t'ſamen ſweeringe van Helena wederomt e gaen eyſchen.

'tGeruyfch ſich hooren laet door tacken, en door bladren
 Die ſich beneen in 't louw met meenigte vergaedren,
 Maer hy met ſtijve ſtam houd ſtand op het gebergt
 En weet van vallen niet wat dat hem werd gevergt:
 Dewijl, gelijk om hoogh zijn tacken zijn verheven
 En rijsen in de lucht en nae den hemel ſtreven,
 Hy zijne wortelen oock nae den afgrond ſchiet:
 So ſtaet den Held oock ſchrap, en hy ontſet zich niet
 Hoe hy van alle kant geduyrigh werdt beſtreden,
 Hoe dat hy werdt beſtormt met traenen en gebeden,
 En zijn kloeckmoedig hert bezeft veel ſwaerigheyd,
 Doch houd zich onbeweegt hoe datmen bid en ſchreyt.
 Maer Dido, nu verſchrickt door 't gheen haer was be-
 ſchooren

Roept om de Dood, en wenscht dat uyr te zijn gebooren
 Om langer niet te zien het walgelijcke licht,
 En om te ſpoediger te komen tot verricht
 Van 't geen ſy was van zins, had ſy gezien in 't branden
 Als ſy op 'tautaer ſtoockt' haer heylig' offerhanden
 Dat het gewyde nat verkeerd' in droevigh ſwert
 En dat in heyloos bloed de wijn verandert werd'!
 Dit grouwelijk gezigt, dat zich daer openbaerde,
 Hiel ſy bedeckt, ſo dat ſy 't niemand en verklaerde,
 Self aen haer ſufter niet. Oock waſſer in haer Hof
 Een marmere kappel, met haegel-witte ſtot
 Behangen, en verciert met loof van meyeboomen
 Ter eere van haer man; hier uyt ſcheen haer te koomen
 Syn ſtem ter midder nacht wanneer ſy lag en ſliep,
 En hoorde, ſo ſy dacht, dat haer Sichæus riep.
 Oock had ſy meenighmael den Nacht-uyl op de daecken
 Een jammerlijck gehuyt by duyster hooren maecken:
 So dee oock, 't geen haer was van wichelaers voorſeyt,
 En veel voorſpoockery, van haerluy uytgeleyt
 Te ſyn vol ongelucx, haer voor den uytkomt ſchroom-
 men:

De wreed' Eneas ſelfs ontruſt haer in haer droomen.

Staegh

Staegh denckt s'alleen te syn, en datmen haer verlaet,
 En dat sy ongevolgt op lange reyfen slaet,
 Of dat sy haer weerom nae Tyrus gaet begeben.
 Gelijck als 1. Pentheus door kranckfinnigheyd gedreven
 De Raefernyen sagh met Legers op de been,
 Twe Zonnen in de lucht, twe Theben staen by een;
 Of als Orestes, die met dulligheyd beseten
 Vlucht voor syn 2. moeders sichim, die op haer zoon ge-
 bēten

Hem allesins vervolgt met slangen swert van vel,
 Met toorts en sackelen ontsteeken in de hel,
 Met al de Furyen, die hem 3. ter kerckdeur wachten.
 Als nu de Koningin had vast in haer gedachten
 Te sterven opgeset, van droefheyd mat en moe,
 Bestemtse by haer selfs den tyd wanneer, en hoe.
 Sy spreeckt haer suster aen, en blydelijck van wesen
 En helder van gelaet, als die geen quaed en vreesen,
 Bedeckt sy loofelijck 't geen sy beslooten had.
 O Anna, sey sy, nu heb ick het rechte pad
 Gevonden so ick acht (wilt om uw suster bly syn)
 Hoe ick hem weder krygh, of hoe dat ick kan vry zyn
 Van liefde die my quelt. Verr' uyt het moorenland,
 Alwaer den Oceaen stuyt aen het hooge strand
 En Atlas heeft gelaen den hemel op syn schoeren
 Met al de sterren, die of vast staen of zich roeren,
 Quam hier een Priesterin, van wien ick heb verstaen
 Dat sy het heyligdom en kerck plagt gae te slaen
 Der drie gefusteren, van Hesper afgekoomen:
 Dat sy het gulden ooft aldaer heeft waer genomen
 En op den Draeck gepast die 't fruyt had in behoed,
 En wirp hem honigh voor en eul, die rusten doet.
 Dees Priesteres vermeet zich de verliefde herffen
 Van alle min t'ontslaen door haere tooverversen,

1. Coning van Thebe. 2 Die hy had om gebracht als hier vooreas
 geseyt is. 3. Van de kercke van Apollo, daer hy sich niet uyc
 begeben dorst nae den Tempel van Pallas daer hy most gherey-
 nigh ende van syne misdaed gesuyvert werden. ■

En andre minnen doen , wie dat sy maer en wil.
 Wanneer het haer gelieft so staen de stroomen stil.
 De sterren gaen te rugh : sy doet den afgrond open ,
 De geesten koomen op als sy die heeft geropen ,
 So dat gy onder u het aerdrijck loeyen hoort :
 De boomen daelen van de bergen op haer woord.
 Ick sweer 't u by de Goon en by uw lieve leven :
 'T is tegen mijnen danck dat ick my moet begeven
 Tot swarte konstenaers en kracht van toversangh.
 Dat ick my dus behelp geschiedt uyt enckel dwangh.
 Gaet gy al heymelijck een staepel houts bereyden :
 Legt syn geweer daer op dat hy hier liet in't scheyden ,
 Syn kleeren en gewaet en 't bruylofs-bed daer by ,
 D'oorsaeck van mijn bederf. Sy vind het goed voor my.
 Dat men het al verbrandt dat ovrig is gebleven
 Van dien trouwloosen schelm : die last is my gegeven
 Van dese Priesterin : mit sweegh sy , en terstond
 Bestirf sy , als een doo , om wangen en om mond.
 Haer suster evenwel heeft noch geen achterdencken
 Dat sich de Koningin aen 't leven socht te krencken ,
 Of dat sy achter 't grijn van sulcken offerhand
 Haer dood verborgen hiel. so grooten misverstand
 Of so een dulligheyd quam noyt voor haer gedachten :
 Noch dat yets argers was uyt dese saeck te wachten
 Als 't geen haer nae de dood van haer voorgaende man
 Voor heen bejegt was : geen swaerigheyd en kan
 Sy sien haer te gemoet , die meer als die souw wegen :
 Dies volght sy het bevel het geen sy had gekregen.
 Maer Dido , alsoo haest de staepel was gerecht
 En greyn' en eycken hout was op een hoop gelegd ,
 Bespande sy de plaets en gingse toebereyen
 Met dood-kruyt en bestack die met Cipresse meyen ;
 Sy ley het bed daer op en beeld en schildery ,
 Syn swaerd, dat hy daer liet , syn klederen daer by ,
 Wel wetende wat stuck dat sy had voorgenomen.
 D' Autaren syn goreedt , de Priesterin gekomen.

Die met een stercke stem, als of 't een donder waer,
 Drie hondert Goden roept in ongebonden haer,
 Oock wist zy door haer kunst het waeter te vermengen
 Of uit den helbron was, dat sy al om gaet sprengen:
 Men soeckter jeugdig kruyd, vol gift, en met een zicht
 Van koper afgemaeyt by 't helder maene-licht:
 Men soeckt een klompje vleesch ten voorhoofd afghe-
 toogen

Van 't versch-geworpe vool eer dat het heeft gezoogen,
 En so de moer ontruckt, dat minnekrachten heeft,
 De Koninginne self, die om d' autieren sweeft,
 Met een been barvoets en vry van alle banden
 In losse klederen, neemt in haer suyvren handen
 Het heylig offer-meel: roept Goon en sterren aen
 Om ter getuygenis van hare dood te staen,
 En bidt, so onder haer noch yemand is te vinden
 Die sich bekommerde met menschen die der minden
 Maer niet van wederzijds volherden in haer trouw,
 Dat hy rechtvaerdig zijn en des gedencken wou.
 't Was nacht, en 't had zich al begeven om te slaepen
 Om door de soete rust weer nieuwe kracht te raepen:
 't Was stil in 't Bosch en beemd, de zee gaf geen gerucht,
 't Gesternt was halver wegh geloopt door de lucht,
 Als vee en vogel swygt, en die zich op de meeren
 En die zich in het wout en in de lucht geneeren,
 En wat in duysternis sit kommerloos en rust
 En door de soete slaep vergeet zijn minne-lust:
 De Koningin alleen kan aen geen rust geraecken.
 Sy tobt den ganschen nacht en kan niet doen als waken,
 Geen vaeck bekruypt haer leen: so dat noch oog noch
 hert

Van slaep of sluymer-sucht oyt overwonnen werd.
 Haer sorgen meerderen en 't minne-vier van binnen
 Verheft sich op een nieuw in haer ontstelde sinnen,
 En woedt met versche kracht; haer dobberend gemoed
 Werd gins en weer gevoert door ongemeene vloed

Van gramschap en van spyt. Sy sterooft met gedachten
 Wat dat haer staet te doen en wat sy heb te wachten^c
 En leyt dit swaere stuck dus over in haer hert:
 Wat maeck ick? sal ick dan, nu ick verlaeten werd,
 De vryers haelen aen die my voor desen vreedem?
 Sal ick ten houwelyck ootmoedigh met gebeden
 Die van Numidien nu selfs verfoecken gaen
 Die ick so menigmael voor desen af dorst slaen?
 Of wil ick mee met die van Trojen heenen vaeren
 En volgen haer bevel door 't midden van de baeren?
 Om, denck ick, dat het my so wonder wel bequam
 Dat ick haer in den nood by my ter herberg nam,
 En sy so danckbaerlijck mijn weldoen my beloonen?
 Maer, schoon ick quam daer toe geneghentheyd te toonen,

Wie sal 't my toestaen? wie van de Trojanen souw
 Sich doch verwaerdigen een uytgelachen vrouw
 Te nemen binnen boord in hare trotse schepen?
 Helaes, rampsaelig wijf! hebt gy noch niet begrepen
 Met wien gy hebt te doen, en neemt gy noch geen acht
 Dat dit meyneedig volck, dit trouweloos geslacht,
 Komt van I. Laomedon? en schoon het mocht geschiedē
 Sal ick, alleen, met het baldadig bootsvolck vlieden,
 Of met mijn Tiryers, met alle man en macht
 Hem volgen achter her, en, die ick pas hier bragt
 En die 'k ter naeuwer nood van Sidon mee kon sleepen,
 Weer nae de zee doen gaen en jaegen nae de schepen?
 Sterfliet, Dido, sterf, gelijk gy waerdigh zyt,
 En maeck een eynd door 't titael des droefheyds die gy lyt.
 Ghy, Susster, waert met my en myne min bewoogen
 Door traenen, die gy my saegt storten uyt myn oogen

a. Dese had Neptuyn en Apollo het opbouwen der muynen van Troje besteedt, ende als sy haer werck volbracht hadden wilde hy haer het bedongen loon niet geven. oock had hy syn woord niet ghehouden aen Hercules die sijn dochter Hefione van het Zee-monster verlost had.

Van liefde raefende : gy hebt my eerst geraen
 Myn lust te volgen in , in plaets van tegenstaen :
 Door u heb ick dit quaed op mynen hals geladen ,
 Gy gaest my in de macht van die my heeft verraden .
 Stond het my dan niet vry te leven ongehout
 En buyten schuld en blaem , als dieren in het woudt ,
 En in die swaerigheyd my selven niet te steken ?
 So quam ick oock mijn woord trouwlooselijck te breken
 Dat ick den affe van Sichœus had beloofst .
 Door so een groot gekerm wierdt zy van rust berooft :
 Dus maelde 't arme wijf. *Æneas* daer en tegen
 Nu vast van zins te gaen was in zijn koy gelegen
 En sliep gerustelijck , wijl alle ding was klaer .
 Hier wierd hy in syn slaep weer een gezicht gewaer :
 Van stem , van geluw hayr , van oogen en van wesen
Mercurius gelijk , so hy hem sag voor desen :
 Hy was van frisse jeughd en wacker op syn leen ,
 Die hem weer op een nieuw duste te vermaenen schein :
 Kunt gy , o *Venus*-soon , tot slaepen u verlegen
 In dees gelegentheyd , nu ghy van aller wegen
 Gedreyght werd van gevaer ? en syt gy noch so slecht
 Dat gy in desen tyd dus onbekommert leght ?
 Hoort gy niet hoe nae wensch de weste winden blaesen ?
 De *Koningin* , geheel door ongeduld aen 't raesen
 En tot de dood bereydt , is besigh met verraedt ,
 En heeft wat quaeds in sin , waer van sy swanger gaet .
 De gramschap drijft haer hert tot veelerley gedachten .
 Vlucht wijl ghy vluchten meught : het is gheen tijd van
 wachten .
 Ghy sult in korten tyd veel schepen sien in zee
 En 't strand in rep en roer en peck en kranen ree .
 Sy maect haer op de been , om sich van u te wreecken ,
 En alles vaerdigh om u vloot in brand te steecken ,
 So ghy tot morgen toe hier op de kust noch syt .
 Op , op , en maect u voort , het is geen toevens tyd .

Een

Een vrouw is los van hoofd : van sinnen niet geduyrigh
 En staegh veranderlijck en altyds wispeluyrigh.
 Dus sprack hy , en terstond eer dat hy antwoord wacht
 Mæckt hy sich daer van daen en menght zich met de
 nacht.

Eneas door 't gesicht , so schielijck hem verschenen
 En schielijck wederom ontдонckert en verdwenen,
 Springht vaerdigh uyt zijn koy en drijft het bootsvolck
 aen :

Sa , mannen , wacker op , wy moeten hier van daen ;
 De riemen over boord ; elck sette sich te roeyen ;
 Laet vallen zeyl en fock , en wilt u dapper spoeyen :
 Een God , ten Hemel afgefonden hier beneen,
 Raedt my op 't spoedighste van hier te scheyden heen
 En port ons metter haest de touwen los te maecken
 Of die te kappen af om hier van daen te raecken.
 Wy volgen , heyl'ge God , wie dat ghy syt of niet ,
 En sullen vlytigh doen het geen dat ghy gebiedt :
 Blijft ons maer gunstig by waer dat wy vaeren heenen,
 En geeft ons weer en wind. Dus sprack hy , en met eenen

Ruckt hy zijn blinckend swaerd blymoedig uyt de schee
 En kapt de touwen af. Het bootsvolck even ree
 En door de selve lust met haren Vorst gedreven
 Vat booms en haecken aen om sich van land te geven.
 Elck werckt en woelt om strijd : de Zee is als bedeckt
 Van schepen , daer maetroos syn arm' en riemen reekt
 En roeyt met alle kracht dat banck en spaenen kraeckē.
 En nu begon Auroor haer weder op te maecken
 En sprong ten bedden uyt van haeren grysen Boel
 En bracht op d'aerde weer nieuw licht en nieu gewoel,
 So haest de Koningin den daegeraet sagh komen
 En van haer tooren af de seyleen had vernomen
 En sagh te zeewaert in de vloot gesloten gaen ,
 En werf en haevens leegh , en alles daer van daen

En so van liever lee haer gaste n heenen vaeren :
Sloeghs' op haer schoone borst en trock de blonde hay-
ren

Mistrootstig uyt haer hoofd, en riep : Sal dan , o God,
O groote Jupiter , tot myner smaed en spot
Den vreemdelingh van hier so slecht gaen heenen strijc-
ken

En steecken dus den draeck met my en mijne Rijcken?
En sietmen dit van hier met goeden oogen aen ?
En waepent niemand sich, noch vrind noch onderdaen?
En sal de gansche Stad niet op de been geraecken
Om haer te volgen nae , en al te buyt te maecken ?
Sa , mannen wacker , Sa : dat elck sich haest en vlyt ?
Men brenge vuyrwerck schein : set al de seylen by :
Men roey haer achter her , en reppe riem en spaenen.
Wat segh ick ? of waer toe magh ick het volck vermae-
nen ?

Waer zyn mijn sinnen heen ? waer ben ick ? in wat land?
Wat drift , wat dulligheyd beneemt my mijn verstand?
Hoe nu rampsaelige ? syn goddelose stucken
Beginnen die nu eerst u aen het hert te drucken ?
Doe had het moeten zijn , doe gy hem op den thron
Liet sitten nevens u , en deelen aen uw kroon.
Besie die rechterhand , besie de trouw-beloften
Van die zyn ouden vaer geschort heeft op syn schoften
End droegh hem uyt den brand , en nam zyn land-goon
mee,

En voertse , so men seyt , van gints af over zee.
Kon ick zyn lichaem niet doen vatten en vernielen
En werpen 't in de Zee , en de Trojaense kielen
Met al zyn volck en maets doen steken in den brand ?
Kon ick Ascaentje self niet dooden met myn hand
En hem een stuck daer van ter taefel op doen rechten ?
Maer d'uytkomst is onwis wannermen is aen 'tvochtē.
Het waere so geweest en 'thadde my misgaen,
Wat hoefden ick te zijn in dese saeck belaeu ?

Die 't sterven was ghetroof waer voor had ick te schromen?

Ick had met vier en vlam zyn schepen bygekomen,
 En als ick heel de vloot had in den brand sien staen,
 En soon en vaer en al 't geslacht te niet gedaen,
 Had ick my selven oock geholpen om het leven
 En midden in de vlam met luchten sin begeben.
 O Son, die alle dingh onduyfter door uw licht
 En wat hier omme gaet doorstraelt met uw gesicht,
 En gy, o Iuno, die bewust zijt van mijn saecken
 En die des Houwelijcks krackeelen af kunt maecken,
 En gy, o I. Hecate, ter driesprong ingehuyt
 Van Ceres in de nacht als 't al in duyfter schuyt,
 En gy, Tyfiphone, gy Wraeck, gy helsche Goden,
 Die sorg voor Dido neemt, bereyt om sich te dooden,
 Hoort myne klachten aen en wendt u al tot straf
 Van hem, die oorfaeck tot myn bitter sterven gaf,
 En neygt een gunstich oor tot alle mijn gebeden.
 So dese booswicht komt in haevens of op Reeden,
 En leyt het nood-lot so, en kan 't niet anders zijn,
 En is 't besloten in den voorraed van Iupijn
 Dat hy met syne vloot behouden noch moet landen:
 So moet een dapper volck met oorlogh hem aen randen
 Dat hem met waepenen sy als ins op de hack
 En uyt den lande jaegh in eeuwigh ongemack
 Van droeve ballingschap, daer hy sich quell' en treure:
 Daer hem 't omhelsen van Iulus niet gebeure:
 Daer hy blijf afgescheurt van synen soon Askaen.
 Hy moere om bystand by de vreemde bidden gaen,
 Maer daer hy hulp versoeckt daer syse niet te vinden:
 Hy sie een deerlijck eynd en neerlaegh syner vrienden:

1. Proserpina, die van Pluto geschaect synde van haer moeder Ceres op de wegen en driesprongen des nachts met groot gehuyt gesoekt wierd.

En schoon hy vrede maect door schandelijk verdragh
So moett' hy evenwel niet leven tot den dagh
Dat hy kom tot besit van steden en van landen,
Maer sneuven voor den tyd, en midden in de zanden
Syn niemand die voor 't leest door een godvruchtig' hand
Syn doode lichaem deck met maer een weynigh zand.
Dit is mijn laetste bee die 'k storte met myn leven.
En voorts, ghy Tyriers, wilt syn geslacht en neven
Vervolgen met een haet, die nimmer eynden sal:
Doe dese vrindschap doch myn affche te geval.
Geen liefde, geene vree zy tusschen twee gevonden:
Men treede noyt met haer in eenige verbonden.
O! datter yemand uyt myn beenders op magh staen,
Een, die te vyer te swaerd den afkomst van Dardaen
Met macht besoecken gae, nu, of in vordre tyden
Wanneerder macht sal syn om tegen haer te stryden.
Staegh sy der vyandschap, strand tegen strand gekant,
Zee tegen zee, en hand geheven tegen hand,
Volck tegen volck, en noyt sy het geschil te slechten,
En de nakomelingh sy eeuwigh aen het vechten.
Dit sey sy, en gestaegh gedreven gints en weer
En nu haer leven moe, en vast gesint, hoe eer
Hoe liever, een besluyt van haer verdriet te maecten
En op het alderkorst aen haere dood te raecken,
Sprack sy de voedster-vrouw van haer voorleden man
(Want haere was al dood) met korte woorden an:
Gae, Barce, gae, en doe my suster by my komen:
Seg dat sy inder haest met waeter uyt de stroomen
Haer lichaem overspreng, en brengh' het offervee
So ick haer heb bericht, en al het soenwerck mee.
Sy kome soo: en gy laet u hier mede vinden,
En set een faly op van swert geheyligt linden.
Ick ben van meyning my ten godsdienst weer te spoen
En, die ick heb begoft, aen Pluto te voldoen,
En maecten eens een eynd der sorgen die my breken.
Ick wil den brand terstond in 't offer-hout gaen steken,

En 't beeld van den Trojaen , en al wat van hem quam
 En hier noch ovrig is , verdelgen inde vlam.
 Het oude wijfje gaet terftond nae Anna heenen
 En ftapt fo ftijf fy kan met ftijve ftramme beenen,
 Maer Dido bevende , en even als verwoedt
 En draeyend' heen en weer haer oogen, rood als bloed,
 Door 't grouwelijcke feyt het geen fy had begrepen ,
 En hier en daer gepleckt met paers' en blaeuwe ftreepen
 En bleeck , en hebbende de dood-verw al gheftelt,
 Die nu op handen was , liep binnen met geweld
 En is al raefende den hout-hoop opgevloogen ,
 En het Trojaense fwaerd heeft fy flux uytgetoogen
 Dat haer Eneas noyt en schonck tot fulcken end.
 En als fy nu alhier haer oogen had gewendt
 En sag de kleedren aen des Princen der Trojaenen
 En het bekende bed , door het gepeyns en traenen
 Een weynig toevende , viel fy op 't bedde neer
 En sprack dees laetste reyn : O klederen , wel eer
 My foet en aengenaem soo lang 't de Goden leden ,
 Ontfanght dees droeve ziel uyt afgematte leden
 En maect my mijn verdriet en al mijn forgen quijt.
 Ick heb ten eynd gebragt mijn leven en den tijd
 Die de Fortuyn my gaf. Myn geest van grooter waerde
 Sal fcheyden uyt myn lijf en vaeren onder d'aerde.
 Ick heb alhier geficht een heerelijcke stad,
 Mijn veftingen volbouwt , en hebbe wraeck gehad
 Van mijn vermoorden man : geluckigh boven allen ,
 Was de Trojaense vloot niet aen mijn kufft vervallen
 En had fy het alhier voor ancker noyt gefet !
 Dus spracks' , en met den mond fich druckend' in het bed
 Sey fy , hoe? fullen wy dan fterven ongewrooken ?
 Maer laet ons fterven. So? Jae fo , heeft fy gefproken ,
 So luft het my van hier die reys te nemen aen.
 De wreed' Eneas fie uyt zee de vlam opgaen.
 Die moet' hem over al waer hy fal heenen trecken
 Tot een getuygenis van mijne dood verftrecken.

Sy hadde naeuwelijx dees woorden uytgefeyt
Wanneermen werdt gewaer dat sy gevallen leyt
In het getrocke swaerd, dat van den bloede schuymde
Dat uyt de wonden gutfd' en haeren boefem ruymde.
'T geroep klinckt door het hof tot boven in den top.
De Faem loopt nae de Stad, en doet haer backhuys op
En vult het al met schrick. De mannen syn verflaegen,
De huysen daeveren van 't huylen en het klaegen
Van wijfs en kinderen, en 't kermen en 't gezucht
Verweckt een wederklanck van boven uyt de lucht,
Als of de vyand was te Tyrus op de wallen,
Als of Karthago was verraen en overvallen
En al het volck te been, en alles gingh te grond,
En de geheele stad in lichte vlammen stond.
Haer suster, hallif dood, quam haestigh aengelopen
En klopt sich voor de borst en krabt haer wangen oopen,
En roeptse met haer naem die leyt en adem-toogt:
O suster, was het dit waerom gy my bedroogt?
Lagh het op dese moer en wierd my dit beschooren
Door auters en door hout en offer-vier, te vooren
Door uwe last bereydt? ay my, verlaeten vrouw!
Waer van sal ick myn eerst beklaegen in mijn rouw?
Waerom en deed gy niet uw suster by u koomen
Dat s' u gefelschap hiel doe gy had voorgenoomen
Dees reys te neemen aen? och! had gy my genoodt
Om mee met u te gaen! een uyr, een swaerd, een dood,
Een lyden had ons bey van alle quaed ontslaegen.
Heb ick dan self het hout ten lijckvyer opgedraegen
En met mijn eygen stem de land-goon daer gedaegt
Op dat ick wegh fou zijn als gy dus deerlijck laegt?
O suster, gy hebt u en my gebracht om 't leven
En ten verderv' uw volck, uw' Raed, uw stad gegeven.
Brengh waeter by: ick sal de wonden waffen af,
En, of sy mogelijk noch eenig' aeffem gaf,
Die vangen in mijn mond. Hier mede was sy boven
Ter ladder opgeraeckt, en daedelijck aen 't sloven,

En had al fuchtende gelaeden in haer schoot
 Haer fuster, die nu niet veel minder was als dood,
 En was vast befigh met het bloed wat af te droogen,
 Maer Dido, poogende haer half geslooten oogen
 Nu weder op te slaen, besweeck weerom terstond.
 Recht onder haere borst piept de gegeve wond.
 Driemael hief sy sich op en driemael seegse neder,
 En, op haer elleboogh geresen viel sy weder,
 En soeckend' om wat lichts te vinden inde lucht
 Als sy't gevonden had heeft sy heel diep gesucht.

Vrouw Iuno onderwyl, door al dit ziele-toogen ;
 Door so een lange pyn en harden dood bewoogen,
 Sond Iris van om hoogh, die haer gebonde leen
 En worstelende ziel ontknoopen zou van een.
 Want, wyl sy niet en stirf door uytgeleefde jaeren,
 Maer sonder haere schuld ter zielen quam te vaeren,
 Onnosel, onverdient, en buyten 't stervens uyr,
 Ontsteken in haer hert door 't schielick minne-vuyr,
 So was noch't blonde hayr niet van haer kruyn geschoo-
 ren.

Door't mes van Proserpijn, noch oock haer hoofd te
 voeren

Aen Pluto toegeleyt. Daerom quam Iris af,
 Die boven in de lucht veel schoone kleuren gaf
 Recht over 't Sonnenrond in krom getrocke boogen,
 En nae beneden toe op pennen afgevloogen
 Van groen, van blaeuw, van geel en verwen van saffraen,
 Quam sy recht boven 't hoofd der Koninginne staen,
 En sey: Ick hebbe last dit hair u af te snyden,
 Aen Pluto toegewijdt, ick kom uw geest bevryden
 Van dit rampsaeligh lijf: en heeft het afgesneen.
 Mit ghingh de warmte wegh en 't leven dat verdween.

Eynde des vierden Boecks.

I N H O U D

Van het vijfde Boeck.

E Neas van Carthaghe nae Italien seylende is door onweder in Sicilien aengejaecht, daer hy minnelijk van Acestes ontfangen zijnde het jaergety houdt van syns vaders dood, die 's jaerste vooren te Drepanum gestorven was, ende ontrent het graf eenighe speelen instelt, ende prylen aen die geene die 't ghewonnen hebben uytdeelt. De roeystryd werd gewonnen by Cloanthus. Euryalus wint het met loopen door hulp van synen vriend Nifus, den ouden Entellus overwint Dares met de offeleere handschoenen. Eurytion wint het met schieten met den boogh, nochtans werd Acestes de eerste prys toegeleyt om synen ouderdom, wiens pyl in de lucht geschooten synde schielick in brand geraeckte. Africanus vertoont met een deel edele jongelinghen te paerd een spiegel-gevecht ter eere van synen grooten vader. De Trojaensche vrouwen ondertussen door het op rockenen van Iris en 'tverdriet, dat sy in de langhe reys hadden, steken de schepen in brand, waer van vier gheheel verbranden. De reste wierd behouden door een krachtighen slaghegghen die Jupiter schielick neder storten dee. Des nachts daer aen verscheen de gheest van Anchises aen Eneas in den droom ende vermaende hem uyt last van Jupiter dat hy den raed vanden ouden Nautes volgen soude ende de oude en swacke mannen en vrouwen in

Sicilien laeten ende voorts met het puyck van 't volck nae Italiën zeylen , ende voor al sich na de spelunke van Sibylle begheven , door wiens hulp en geleyde hy in de Elifeefche velden geraecken soude, alwaer hy hem de geheele ry syner nakomelinghen ende de uytkomst der oorloghen soude doen verstaen. Eneas de vermaeninge van synen vader ghehoorsaemende bouwt in Sicilien de Stad Acesta, ende laet aldaer de swacke mannen en vrouwen ende die een teghenzin in de zee hadden, ende vaert selfs voort met het beste en kloeckste volck nae Italiën. Neptunus ondertufschē op het bidden van Venus maect dat Eneas syne reyse veyligh ende met mooy weer voltreckt , maer Palinurus den Opper stierman van de vloot in slaep gewieght synde wierd van den slaep-god met een stuck van 't roer in zee gheworpen. Eneas set sich in syne plaetse ende beklacgt de dood van synen vriend.

HET VYFDE BOECK.

ENneas met de vloot was onderwyl aen 't vaeren
 En hiel een vaste koers door 't midden van de baeren
 Daer hy met noorder kouw de groene golven snee,
 En fiende nae de stad te rugwaerts uytter zee
 Vernam hy daer van daen het lyk-vuyr van Elyze,
 En wist de reden niet wat sulcken vlam dee ryzen.
 Maer den Trojaenen stond dit voorspooock niet wel aen,
 Wel wetende wat dat een vrouw al derft bestaen
 Die, dul van min en spyt, haer selven siet begeven,
 En om haer trouwigheyt een schandyleck aen gewreven.
 Wanneer hy nu so ver gesteken was van land
 Dat men niet sagh als zee en lucht aen alle kant
 Is hem een swerte wolck recht over 't hooft gekoomen
 Die nacht en duyfter braght en onweer op de stroomen.
 De zee zagh yffelick: de stuyrman Palimuur
 Riep selver tot het volck van achtren aen het stuur,
 Wat onweer dreyght ons hier? hoe hanght de lucht vol
 buyen?

Neptuyn, wat hebt ghy voor, of wat wil dit beduyen?
 Dus sprack hy, en belast te steken by de wind,
 Ruckt schoot en gaerden aen so veel hy kan, en bind
 De zeylen in, en zet het bootvolck aen het roeyen.
 Eneas, seyt hy, dit 's geen weer om weght te spoeyen:
 Ick heb geen moed om nae Italien te gaen
 Met sulcken weer, al wouw Iupyn daer borgh voor
 staen.

De lucht verdickt, de wind loopt om, en uyt het wes-
 ten

Valt hy ons voor den boeg, en schoon het luctt ten bestē
 Wy syn niet machtigh om daer tegen op te gaen.

Tis te vergeefs gewrocht en al ons best gedaen.

Wyl 't weer ons meester werd souw ick geraeden vinden

Te loopen daer 't ons werd gewesen van de winden.

Ick

Ick meyne , nae dat ick mijn giffingh maecken kan
 En leest de sterren sagh , niet wijd te wesen van
 'T land van Sicanien , en dat wy aen de stranden
 Van Eryx , 1. uwen brôer , geluckigh sullen landen
 En koomen daer eer langh ter goeder haven aen.
 Waer op Eneas sprack , Ick vind dat oock geraen ,
 'K heb al gemerckt dat het de winden so begeeren
 En dat men te vergeefs sich tegen haer wil weeren.
 Wend vry. daer is voor my geen aengenaemer land
 Als daer Acestes woont , 2. aen Dardanus verwant.
 Hoe kander voor my zyn een wenschelijcker haeven
 Als daer 't gebeente van mijn vaeder leyt begraven ?
 En hier mee setten sy . van 't onweer mat en moe ,
 Haer coers voor wind voor stroom recht na Sicyljen toe
 En koomen eyntelijck voor de Sicaense stranden
 Daer sy met vreugd aen de bekende kusten landen.
 Acestes had haer nu al van 't gebergh gezien
 En quamse te gemoet syn hand en vriendschap bien.
 Een rouwe beeren huyl had hy om 't lijf genoomen ,
 Een schicht in zyne vuyft. de god der versche stroomen
 3. Crinifus teelden hem by een Trojaentsche maegd.
 Hy toont haer bly gelaet terwijl hy kennis draecht
 Van syn voorouderen ; sy sijn hem wel-gekoomen
 Nu voor de tweede mael ; met vruchten vande boomen
 Met aerd en veld-gewas doet hy haer goed onthael ,
 Vertroufste met syn hulp en minnelijcke tael
 Die van de zee vermoeyt daer aen gelopen waeren.
 Als nu des andren daegs de Son quam aengevaeren
 En het gesternte voor het groote licht verdween
 So riep Eneas al zyn volck op 't strand by een
 En liet sich dus van een verheven heuvel hooren :
 O dappre mannen , die uyt Dardanus gebooren

- a. Een soon van Venus , en Butes' . den welcken Acestes in 't rijk van Sicilien gevolgt is.
- b. Een soon van Egesta dochter van Hippotes den Trojaen.
- c. Een Rivier van Sicilien.

En van der 4. Goden bloed wel eer gesprooten zyt,
 'T is nu een jaer dat wy Anchyses raecten quyt,
 Dat wy syn overschot en beendren deen vergaeren
 En slooten inder aerd' en rechten lijck-autaeren.
 Oock meyn ick dat, so ick my selven niet vergis,
 Den dagh van 't jaer-geety althans voor handen is,
 Den dagh, die my altyds sal suyt en bitter vallen
 En die ick houden sal in eere boven allen
 ('T was so der Goden wil) en vieren over al
 Schoon dat ick aen het bar Getulien verval.
 Indien my immermeer de stroomen sleetten heenen
 Nae 't machtich Argos of 't hoogmoedige Myceenen
 So souw ick evenwel niet laeten desen dagh
 Te vyeren so ick die op andere plaetsen plagh,
 En op het auter doen het plechtigh offer branden:
 Maer nu wy quamen in Sicilien te landen
 En dat de wind ons hier selfs by de vrienden bracht
 Niet sonder het beschick der Goden so ick acht,
 So vly sich yder om ter eere vanden ouden
 Met vreughd' en vrolijkheyd dit jaer-geety te houden.
 Laet ons om goede wind de Goden roepen aen
 Dat wy voorspoediglijck geraecken hier van daen,
 En daer wy onse stad eens komen op te bouwen
 In syne kerck eens's jaers dees scestdag mogen houwen.
 De goede Acestes, die al mee uyt Troje sproot,
 Vereert aen yder schip door de gehele vloot
 Een koppel offen:wilt de Huysgoon by u nooden
 En voeght haer aen den disch, en niet alleen de Goden
 Die ghy uyt Troje bracht, maer die oock onsen vriend
 Acestes hier te land voor syne Huysgoon dient.
 Voorts als de Morgen-Son nae acht verloope daeghen
 Sal op den negenden de duyfsteris verjaegen
 En boven 's werelds kim met versche straelen staen,
 Sal ick eerst voor het volck een roey-stryd stellen aen.

4. Dardanus was een soen van Iupiter en Electra.

Wie loopen wil om prijs, wie stout is op syn krachten,
 En derft de swaere want van't offe-leer verwachten
 Daer lood is ingevoerd, en sich dat spel vertrouwt,
 Of wie meer van de schicht of lichte pijlen houdt,
 Die koome voor den dagh syn kunst en kracht bewijfen
 En wachte lof en loon van opgehange prijfen.
 Toont uw genegentheyd en godsdienst met de mond
 En ciert uw hayr met loof. waer op hy selfs terftond
 Een krans doet om sijn hoofd van Venus-myrt-boomen.

Veel andere hebben mee van't selfde groen genoomen.
 So dee oock Helymus, Acestes en Alcaen,
 Dit heeft de heele jeugd van Troje naegedaen.
 Toen heeft Eneas sich van daer nae't graf begeben
 En duysenden met hem, door liefd' en lust gedreven,
 Die met een langhe sleep hem volgden achter aen,
 Daer men het offer nae behooren heeft gedaen.
 Hy nam twee kannen wijn en twee met melck gelaeden
 En twee met heyligh bloed, en liefelijcke bladen
 Van velerley gebloemt, van roosen versch en rood,
 Wirp hy op d'aerde daer hy d'offerkruycken goot,
 En riep, o zijt gegroet van my, geheylgde vaeder,
 Nu voor de tweedemael dat ick uw graf-steen naeder!
 O geeft en schim van die ick op mijn schouwers nam
 En bergde te vergeefs uyt Trojens leste vlam.
 Het mocht my niet geschien (den hemel was'er tegen)
 Met u Italien, waer't oock magh zijn gelegen,
 En landen aen te doen, alwaer den Tyber-God
 Sich aen den oever schuyrt, my toegeleyt van't lot.
 Hy had dit naeuwelijx geseyt, als uyt der aerde
 Een groote gladde slangh haer schielijck openbaerde
 Die menigh krol en bocht met staert en rugges gaf
 En stil en sachtjes kroop en wond sich om het graf,
 En glee lanx't auter op. hy was vol blaeuwe plecken
 En goud scheen op syn rugh door de lazuure vlecken,

So haer den regenboogh vertoont aen ons gezicht
 Wanneer zy in een wolck recht over 't sonne-licht
 Met honderd kleuren praelt. Eneas was verflaegen,
 En al die nevens hem dit stonden aen en saeghen:
 Maer 't glibberigh gediert al kruypende geraeckt
 Door kruyck' en schaelen heen: heeft pas 't gerecht ge-
 smaect

En sonder schae te doen van 't auter af gegleden
 Begaf sich wederom ten grave nae beneden.
 Hier op heeft hy den dienst met meerder moed hervat
 Diet tot zijns vaeders eer hy aengevangen had,
 Niet wetend' of hy dit moit voor de plaets-god achten
 Of voor Anchises knecht, en doet vijf schaepen slachten
 Vijfswerte runderen en so veel verkens mee.
 Met schaelen vol van wijn begoot hy 't offer-vee
 Endaegt zyns vaders geest om daer ter stêe te koomen
 Van onder uyt der aerd' en Acherontse stroomen.
 Sijn reyf-genooten nae dat yder was van macht
 Die hebben ten auter haer giften mee gebraght.
 D'een slacht de beesten, en een ander is aen 't stooken
 En besigh in het veld met braeden en met kooken.
 Nu quam den dagh die met verlanghen was gewacht.
 De Son had negen mael den duyfter van de nacht
 Ten hemel af gejaegt: het griemelt op de stranden
 Van menschen daer van daen en uyt de naeste landen
 Door de vermaertheyd van Acestes opgeweckt.
 'T getal van 't volck is groot dat herwaerts heenen
 treckt

So uyt nieuwigierigheyt als om een kans te waegen.
 In 't midden van het perck doet hy de prijzen draegen
 Die te verdienen staen, en setse daer ten toon:
 Drievoetigh ketel-werck van koper uyt Dodoon,
 Goud, silver, waepenen, en kostelijke kleeren,
 En palme-kranffen, om de winners te vereeren
 So die voor yder nae verdiensten zyn geset.
 Men blaest de spelen in van 't hoogh met den trompet.

Vier kloecke schepen uyt de gantiche vloot gekofen
 En nae den eysch versien van riemen en maetroofen
 Die vangen tegens een den stryd met roeyen aen.
 Mnestheus, daer het geslacht van Memmus komt van
 daen,

Is 't die de Walvisch voert, Sergestus voert den grooten
 Centaurus (die Sergest, daer ons is afgesproten
 Het huys der Sergyen) en Gyas de Chymeer,
 Versien van kloecke maets en machtigh roey-geweer,
 De blaeuwe Scylle voert Cloanthus, daer te Romen
 'T huys van Cluentius wel eer is afgekomen.

Een groot stuck weegs in zee recht over 't schuymend
 strand

Daer leyt een steenrots, daer het waeter tegen brandt
 Van oude tyden af by ongestuyme dagen
 Wanneer de winden daer de baeren over jaeghen
 En by de winter-tyd het hooge waeter swelt.
 Hier is by slechte zee een vlack en open veld
 Daer duyckers bakeren en meeuwen sich vermaecken:
 Alwaer Eneas voor de schippers tot een baecken
 Een hoogen eyken stam dee streven nae de locht
 Met top en bladeren, op dat men weten mocht
 Hoe ver men wesen most en waer het rack souw enden
 En waer men weder met de schepen had te wenden.
 Toen lootens' om de plaets. de Capiteynen staen
 Op 't achterschip met goud' en purpre rocken aen
 En flickren in de Son: de jonge gasten waeren
 Verciert met cranffen om het hooft van pople-blâeren
 En hadden 't boven lijf tot op het vel ontbloot
 Dat van den oly glomp die men daer over goot.
 Sy grypen met een lust de riemen in haer handen
 En setten sich vast op de bancken neer, en spanden
 Haer spier' en zenuwen, en yder luyftert toe
 En wacht met ongeduld dat men het teycken doe.
 'T hert klopt van hoop en angst, en de begeert en lusten
 Om eer te haelen doen het heete bloed niet rusten.

Wan-

Wanneer nu de trompet met bly en schel geluyt
'T gewenschte teycken gaf, schoot elck ter plaetsen uyt
Daer sy benevens een gereed en vaerdigh laegen.
'T geschreeuw van 't volck wierd tot de sterren toe ghe-
draegen,

Dat door de wederslagh de lucht en hemel loeyt.
Het water schuymt en bruyft al waer men heenen roeyt.
Sy houden 't samer slagh, en maecten diepe veuren
Dwers door de zoute vloed en doen de stroomen scheu-
ren.

Alwaer de gassen met haer riemen rucken heen
Daer gaep de zee van een door boeg en kiel doorsneen.
Gheen paerden vliegen so, die stoute voerluy mennen
Wanneer sy tegens een met losse teugels rennen
En sitten'er met sweep en prickels achter her.
Het gansche woud en het geberghte klinckt van ver
Door 't roepen en gejuych van die de roeystryd saegen
En zucht voor dees'en die van haere vrienden draegen.
De heuvels daveren door 't klappen in de hand:
De schelle wedergalm vliegt over 'truyme strand.
De kloecke Gyas is de voorste van hun vieren
Terwijl de kijkers op het strand en bergen tieren:
Hem volght Cloanthus, die wel beter is beroeyt
Maer met syn leuye schip so wel geen veld en spoeyt.
De Walvisch en Centaur syn even ver van d'andre,
En yder doet zijn best en arbeydt om malkandre
Voor by te gaen: nu is Sergest, nu Mnestheus voor,
En kryght zijn voordeel weer dat hy terstond verloor.
Nu syn zy neffens een of zy gekoppelt waeren.
De lange kiel doorsnydt het veld der zilte baeren.
Sy waeren nu alree de steene rots genaect
En haere baen ten eynde en aen het perck geraect,
Als Gyas, die de voorst'en meester was van allen,
Tot zijnen stuyrman riep: Meneeth, wilt niet vervallen;
Houw dregende; ghy kiest te zeer de rechterhand;
Wend hier nae toe, en laet het loopen by de strand

En aen de flincker zy dicht lanx de rotfen glippen;
 Een ander kiez' het diep : maer dees, die voor de klip-
 pen

Vervaert was, stevende nae zee toe met syn schip.
 Hy riep noch eens : Ick segh u houdt het nae de klip ;
 Wat loopt ghy my so breed ? mit heeft hy omgekeken,
 En zie, Cloanthus quam dicht achter aen gestreken
 En nam het korter om , en tuffen Gyas schip
 En tuffchen 't klateren en 't barnen van de klip
 Hiel binnen deur, en liep voor by den eersten heenen
 En raecte sonder schae in zee om rotz' en steenen
 En 't perck eer langh verby. Dit speet den jonghen held
 So dapper, dat hy wierd tot in zyn ziel onstelt
 En hem de traenen lanx zyn wanghen neder vloeyden,
 So dat hy, denckende noch om de luy die roeyden
 Noch om syn eygen eer, den fuckelaer Meneet
 Van 't stuyr af in de zee van boven neder smeet.
 Selsf gingh hy sitten in zyn plaets, nam 't roer in handen
 En gaf de gasten moed, en hiel 't wat nae de stranden.
 Maer als den ouden hals ten langhen lesten quam
 Opborlen van de grond, begaf hy sich en klam
 Op 't hoogste van een klip en raecte daer behouden.
 De Phrygen loegen, en bespotten hem, en jouden
 Terwijl hy viel, en swom, en met syn natte gat
 Al druypend' op de rots om sich te drooghen zat
 En spoogh het waeter uyt dat hy had in genoomen.
 Dit gaf Sergestus moed en Mnestheus om te koomen
 Voor Gyas, die hier door wat onklaer was geraeckt.
 Nu schijnt het dat Sergest een weynig voordeel maeckt,
 Niet dat hy 't heele schip al had voor uyt gekregen,
 De groote walvifch quam ontrent noch halver wegghen :
 Als Mnestheus, over 't schip vast gaende gints en heen,
 Dus tot syn bootsvolck sprack : Za, mannen, rept uw
 leen

Die certijds meenigh Grieck met Hektor quaemt te vel-
 Die ick verkooren heb voor myne metgesellen [len,
 Door

Door Trojens laetste lot; toont nu weerom uw kracht,
Toont uwe dapperheyd, so ghy voor desen plaght
In het Jönisch meyr, in wellen, wadden, zanden
Van't bar Getulien; gebruyckt de selve handen
Gelijck ghy deedt ontrent de Caep van Makea:
En weet dat ick nu niet nae't hoogste lot en stae
(Hoewel, och of de Goon!) ick geef het die gewonnen
Dien God Neptuyn en het geluck de winst wil gonnen:
Maer schaemt u dat men segh dat ghy de leste zyt,
Behoedt u selfs en my voor sulcke schand en spijt.
Sy vallen'er op aen met alle macht, en roeyen
En reken om voor by Sergestus heen te spoeyen.
'T schip lilde en trilde door de streecken die sy deen,
En de beslaege kiel vloogh over 't water heen.
Toen ging't'er dapper op een sweeten, swoegen, hygen,
So dat s' een drooghe keel en natte leden krijgen,
Als het geval haer gaf het geen dat Mnestheus bad.
Want als Sergestus, dul van yver die hy had
Om voor te wezen en't den andren af te winnen,
Te zeer syn steven nae de klippen zet, en binnen
Syn peyl niet wel en neemt; verviel hy met zyn schip
Telaegh, en raecte vast op 't uytsteek van de klip;
Men hoorde rots en kiel d'een tegen d'ander kraecken,
Het voorschip sleepte by, en riem'en spaenen braecken.
De gasten syn terstond met kloet' en boomen ree
En visschen't overschot der riemen uyt de zee
Met grouwelijck geroep, en weeren sich met haecken
Om haestigh van de grond en weerom vlot te raecken.
Maer Mnestheus bly door dit geluck schiep nieuwe moed
En spoeyde wat hy mocht met riemen, wind en vloed,
Die hy tot zyne hulp en bystand had geropen,
En liet het uytter zee lanx 't hellend waeter loopen.
Gelijck een duyf die in haer broeyen werdt gestoort
Spelonck en nest begeeft en packt sich schielijck voort
En vlieght nae't open veld uyt haer verhoole gaeten
Daer sy haer eyeren of jonxkens moet verlaeten

In 't eerste klapt en slaet en maect een groot gherucht,
 Maer naederhand bedaert en stil drijft op de lucht
 En sonder vleugelen of pen of wieck of veeren
 Te roeren, sacht en snel syn wegh weet aen te scheeren:
 So dede Mnestheus, so de walvisch, en doorsnee
 (Die d' achterst was van al) de vlackte van de zee
 En maecte vaert, door moed en eersucht aengestecken,
 En eerst is by verby Sergestus heen getreken
 Die vast syn best dee om te raecken vande klip
 En talmde en voorstelde met zyn bekayde schip,
 En heeft de Goden te vergeefs om hulp geropen
 En leerde vast met half-gebrooke riemen loopen.
 Toen peurde hy Gyas nae, die binnen korten tyd
 Mee achter leggen most. dees was syn stierman quyt.
 Nu was' er niemand als Cloanth voor by te raecken
 Terwijl sy zamen het gesette perck genaecken.
 Hy teegh hem achter her met alle macht en man
 En sette by al wat hy immer magh of kan.
 Toen dubbeld' het geroep van die het aenstaen kijcken,
 En geven Mnestheus moed om hem voorby te strijcken.
 De lucht waegt van't geschreeu, dat tot den hemel
 gaet

En over zee en strand en bergen weder slaet.
 Dien spyt het dat den prijs een ander wegh sou draegen
 En willen om den lof haer lyfen leven waegen:
 En dese wederom is moedigh op syn spoed
 En 't voordeel, dat hy kryght, en meynt hy sal en moet
 Het winnen, om dat hy het houdt als waer 't gewonnen,
 En leyt de winst sich toe om dat zy 't winnen kunnen.
 En mog'lijk waeren zy gelijk geraeckt aen 't end
 So sich Cloanthus niet tot bidden had gewendt.
 O Goden, riep hy, die 't gesagh hebt op de baeren,
 Ghy, die de zee gebied die wy althans bevaeren.
 Ick zal met blydichap u een witte stier op 't strand
 Hier stellen voor 't autae, en werpen 't ingewand

Snstorten 't bloed in zee, en wyn daer in doen gieten
 o ick de winst en prijs nae wenschen magh genieten.
 Dus bad en riep hy aen de Zee-goon, en teritond
 Wierd zijn gebedt gehoort tot onder in den grond.
 De Tritons koomen voor den dagh, de zee-godinnen
 En 1. Forcys heele rey begeven haer van binnen
 De stroomen uyt, 2. Portuyn slaet selfs de handen aen
 En doet het schip, gelijk een pijl, nae 't land toe gaen.
 Toen dee Eneas nae 't gebruyck het volck vergaeren
 En heeft Cloanthus voor verwinner doen verklaeren
 En hem het hoofd omkranst met groene laure blaen
 Drie rundren dee hy nae de schepen heenen gaen
 En wyn, en een talent van silver daer beneven
 En liet het, aen het volck van de verwinners geven:
 Den hoofden selfs gaf hy de pryfen na haer ry.
 Den eerst' heeft hy een rock van goud en purpre zy,
 En rijckelijck geboort tot een geschenck gegeven
 Waer in men Ganymeed heel aerdigh sagh geweven
 Versien van boogh en pijl, en hoe hy frisch en stout
 Het wild en herten volght in het Ideesche wout
 En nae zyn aeffem hijght door 't heftich nae te jaeghen,
 En hoe hy elders werd gevat en wegh gedraeghen
 Met kromme klauwen van den schild-knecht van Iupijn.
 De gryse wachters, die ontrent den jonghen zyn,
 Die hebben te vergeefs haer handen opgeheven;
 'T gehuyt der honden wert nae hem om niet gegeven.
 Den Arent voert hem wegh en past op geen gebas
 Dat in de lucht versterft. die nu de tweede was
 Der overwinners heeft hy een pansier geschoncken
 Vol goude malyen, drie-dick op een gekloncken,
 Die hy Demolëus selfs uytgetrocken had
 Dicht onder het gesicht en muyren van de stad.

1. Een soon van Neptunus met syne Zee-nymfen.

2. By de Griecken Palemon ghenaemt, hebbende het opslight op de havens.

Twee knechten hadden 'tquaed genoeg om die te draghē
 Waer mee hy eertijds plagh de vluchters nae te jaegen.
 De derde prijs was een paer ketels van metael
 Met twee drinckschuytjes, heel van silver, altemael
 Met schoon verheve werck heel meesterlijck gedreven.
 En nu had hy al dees geschencken wegh gegeven,
 De winners ginghen heen vol moeds en opgeschickt,
 Het hayr was haer om't hooft met Purper lint gestrickt,
 Wanneer Sergest, die aen de barre klip verhindert
 En een geheele ry van riemen was vermindert
 En sich ter nauwer nood geredt had daer van daen,
 Van yeder een bejouwt quam druypen achter aen.
 Gelijk somtijds een slagh, die van een swaere waegen
 Wiens wielen om en om met yser syn beslaegen
 Is op een harde wegh dwers over 't lijf gereen
 Of van een reyfend man getroffen met een steen,
 Vergeeffe bochten maeckt, half doodt, om wegh te raec-
 ken,

Steeckt kop en ooghen op, die als twee vyerē blaecken,
 En met het halve lijf haer toont afgryffelijck
 Maer met het achterste blijft leggen op den dijk:
 Met sulcken roey-tuygh quam Sergestus aengedroopen.
 Noch maeckt hy zeyl en is ter haven in geloopen.
 Eneas heeft den held oock met een prijs bedacht
 Om dat hy schip en volck behouden binnen braght,
 En geeft hem Folöê, een onder de slavinnen
 Die mooy en aerdigh was en afgerecht op spinnen,
 (Het handwerck van Minerf) en mee uyt Crete quam,
 En een paertweelingen had hanghen aen de mam.
 Als nu geeyndicht was de roey-stryd van de schepen
 Heeft het Eneas in een open veld begrepen
 Dat rondom met geberght en bosch omcingelt was.
 Daer lagh een dal, beset met dicht en jeugdigh gras,
 Dat als een schouburgh rees: Hier heeft hy plaets genoo-
 men

Die daer met duysenden van menschen was gekoomen,

En noodight yder een wie flux ter been en rad
Tot loopen lust en moed om prijs te winnen had.
Het sackt hier al nae toe, alleen niet van Trojaenen
Maer oock een menichte van de Siciliaenen.
Strax treden Nifus en Euryalus voor uyt,
Daer dese munt in jeugd en schoonheyd boven uyt;
En die in liefde, die hy droeg h den fraeyen jonghen.
Diores volgde en quam mee voor den dagh gesprongen:
Een wacker jongh-gesel van Konincklijke stam,
Die uyt het edel huys des ouden Priaems quam.
Oock quamen Salius en Patron aengestooten,
Waer van den eenen uyt Arcaanje was gesprooten,
En uyt Arcadien den andere van daen,
En van 't Tegeesche bloed, oock quamen hier ter baen
Panoop en Selymus, Sicaense jonghelingen,
In bosschen afgerecht tot loopen en tot springen,
Twee metgesellen van den ouden Heer Acest.
Behalven dese quam hier noch een groote rest
Die niet bekend en syn en ongenoemt gebleven.
Toen heeft Eneas dus in 't midden opgeheven,
Elck hoore toe, en neem met vreught mijn seggen aen:
Van u sal niemand on-beschoncken van myn gaen
Maer yder tot een gift twee lanssen met sich draeghen,
Crentense lanssen, bey met yser voorbeslaeghen,
En noch een vecht-bijl met veel silvers aen de steel.
Dees eer sal yder een verkrygen tot zyn deel:
Maer d' eerste drie, die hier de voorste sullen wesen,
Sal ick met pryfen noch beschencken boven desen,
En cieren met een krans van een olyve-boom.
Den eersten hebb' een paerd, met zael en tuygh en toom
Op 't heerelijckst verzien; den tweeden sal ick loonen
Met een pijlkoker op de wijz der Amazoonen
En met een riem daer toe en gouden haeck, die met
Een diamante knop is aen het eynd bezet;
Den derden hou zich met dees Grieckse helm te vreden.
Als hy dit had geseyt is elck op 't perck getreden

Daer men beginnen sou en heeft sich schrap gefet.
 Sy gingen af op het geluyt van den trompet
 So snel gelijk de wind, en hadde 't eynd in d'oogen
 Daer zy sich heenen spoen so veel als zy vermoogen:
 Maer Nysus gaet voor uyt, en laet haer altemael
 Ver achter hem, geswind gelijk een blixem-strael.
 Hem volgde Salius de naeste; maer het open
 Dat tusschen beyden bleef was vry wat groot in 't lopen.
 De derde voorste was de schoon' Euryalus.
 Hy wierd gevolgt van den Sicaensen Helymus,
 En dese van Diior, die, had het duyren mooghen,
 Hem was van achteren wel licht voorby getoogen.
 So stroopt' hy hem de hiel, en was so deun genaect
 Dat hy hem met de hand de schouder heeft geraect;
 En had op langer loop dat voordeel wegh genoomen.
 Sy waeren nu vermoeyt by nae aen 't eynd gekoomen,
 Als Nysus 't ongeluck in 't lopen is ontmoet
 Dat hy te glippen quam en glibberen door 't bloed
 Van beesten, die men daer den hals had afgesteken,
 Waer mee het gladde gras was boven overstreken.
 Hier quam de jongelingh, die de verwinner schein,
 Te struyckelen en kon 't niet houden op de been
 Maer wierd voor over in het bloed en dreck gesmeeten,
 Nochtans heeft hy zyn vriend en liefde niet vergeeten:
 Want ryfend uyt het slijm, daer hy gevallen was,
 So dee hy Salius mee tuymelen in 't gras.
 Dus raecte Euryalus de voorste van hun allen [en
 Door toedoen van syn vriend, en vloog op 'tbly geschal,
 Het vrolijk hand geklap der gunstelingen heen,
 En was den eerste aen 't honck daer men was afgetreten.
 Nae hem quam Helymus, Diiores was den derde,
 Die met de leste prijs aldaer beschoncken werde.
 Toen maecte Salius in 't midden van den ringh
 Voor alle d'Oversten van de Vergaderingh
 Een groot getier en riep, so men te recht wouw wyzen
 Dat men hem geven moelt den hoogsten van de pryfen,
 Waer

Waer van hy door bedrogh verfteken was : maer neen,
 De gunft en traenen en de deugd en fchoone leen
 Syn voor Euryalus, fo is Diorees mede.
 Dees riep met luyder ftem, het is dan buyten rede
 Dat men de derde prijs aen my heeft toegeftaen
 Indien dat Salius met d'eerfte door fal gaen.
 Toen feyde Eneas, hoort ghy jonge luy : de pryfen,
 By u gewonnen, fal ick u niet tegenwyzen :
 Sy fullen d'uwe zyn gelijk zy zyn verdient :
 Maer 't stae my vry dat ick my over mynen vriend
 Erberm', en 't ongelijck, het geen hy heeft geleden,
 Verfachte en met een gift hem weder ftel te vreden.
 Toen schonck hy Salius een grooten leeuwen huyl
 Met goude klauwen, die ter pooten keken uyt.
 Wel, feyde Nifus, staet'er fulcken prijs te hoopen
 Voor die verwonnen zyn, en fyn zy, die in 'tloopen,
 O Vorft Eneas, fyn gevallen tegen d'aerd
 Uw medelyden en fo een befchenkingh waerd :
 Waer fult ghy Nifus dan nae waerde mee vereeren,
 My, die den eerften prijs verdient had, en met eeren,
 So my het ongeluck, dat Salius de voet
 Heeft over dwers gezet, niet mee en was ontmoet ?
 En heeft met een getoont fyn aengeficht en leden
 Begaeyt met flijm en dreck en bloed en vuyligheden.
 Eneas loegh'er om als hy den jonghman fagh,
 En dee een beuckelaer ftrax brengen voor den dagh
 Van Didymaons kunft, aen een van de pylaeren
 Die in de kerck aen God Neptuyn geheylight waeren
 Den Grieck te buyt geraeckr, waer mee den goeden held
 Den braven Nifus oock te vreden heeft geftel.

Het loopen was volbraght, de pryfen omgegeven :
 Wie nu, feyt hy, fich voelt door dapperheyd gedreven
 Om met twee wanten van het onfaght offe-leer
 Met loode voeringen malkander gaen te keer,
 Die koome fich hier met fyn wapenen vertoonen ;
 En ftelt twee pryfen om de kampers te beloonen :

Voor die het wind een os met linten om de kop
 En een vergulde kroon van hoornen daer op:
 Voor die'tverliest een swaerd en een helmet met veeren,
 Om tot een troost aen den verwonnen te vereeren.
 De stercke Dares sprongh ten eersten voor den dagh
 Met groot geroep van 't volck, die tegen Paris plagh
 Alleen te worstelen en desen stryd te waeghen.
 De soon van Amycus had hy ter neer geslaeghen,
 Den grooten Butes, die hy so had afgerecht
 Aen 't graf van Hector in een sonderlingh gevecht
 Dat hy hem daer voor dood liet leggen tegen d' aerde.
 Sulck een was Dares die sich eerst hier openbaerde.
 Hy steekt het hoofd om hoogh, toont sich gereet ten
 En stercke schouderen en armen, swaeyt en smyt (stryd,
 Sijn vuyften door de lucht, men heeft terstont vernomen
 Wie't met hem waegen wou, maer niemand is gekomen
 Uyt so een meenigte die 't vechten dorst bestaen,
 En trecken tegens hem den looden handschoen aen;
 Waerom hy, staende voor Eneas koen en wacker
 En meynende daer was geen ander tegen macker,
 De stier greep by het hoofd, en sey, Goddinne-zoon,
 Dewijl der niemand sich steld tegens my ten toon
 So stae de prijs my toe. waer nae hebt ghy te wachten?
 Sy riepen altemael uyt eene mond, en achten
 Dat hy die had verdient. toen sprack Acestes aen
 Sijn vriend Entellus, die niet ver van hem van daen
 Op groene zoden zat: 'T is te vergeefs, Entelle,
 Datmen u langer in 't getal der helden stelle
 So men u eertijds plagh, indien ghy heden lydt
 Dat men met sulcken prijs gae strijcken zonder strijd,
 Waer is nu Eryx, waer die groote man gebleven,
 Aen wien wy te vergeefs den lof van vechten geven?
 Waer is Entellus, so vermaerd door 't heele landt,
 Die so veel pryfen heeft gewonnen met syn hand,
 Die so veel plunderingh, getuygen syner wercken,
 Hingh aen de wanden op in huysen en in kercken?

Waer

Waer op Entelles sey , myn liefd' en zucht om eer
 Te haelen leggen noch door blooheyd niet ter neer :
 Ick laet my niet uyt vrees verbluffen of vervaeren :
 Maer ick ben oud , en traegh geworden door de jaeren,
 Mijn bloed is koud , de kracht des lichaems is vergaen,
 Had ick de sterckte en jeugd so 'k eertijds heb gedaen ,
 Daer dees verwaende gaff derf sulcken moed op dragen,
 Geen os of winst of prijs sou my nae hier toe jaegen ;
 Ick acht die dingen niet. dus sprekende so smyt
 Hy midden in het perck twee wanten tot den strijd
 Van over swaer gewicht , die Eryx in syn tyden
 Gewoon was aen te doen wanneer hy gingh uyt fryden.
 Door sulcken leeren tuygh was al het volck ontroert
 Dat seven dick op een genaeyt was , en gevoert
 Met lood en yser. selfs stond Dares heel verlaegen
 En maecte swarigheyt om so den fryd te waegen.
 Eneas nam dit swaer gevaert selfs in de hand
 En wendt het gints en weer en sagh 't van elcke kant
 En band' en swachtelen , van boven en van ondren.
 Toe sey de gryz' Entel , hoe souw hy sich verwonderen
 Die van Alcides selfs de wanten had gesien
 En hier op dese strand met hem een slagh geschien ?
 Uw broeder Eryx plagh deef' eertyds aen te trecken
 En klonck het bloed en breyn uyt menigh herffe-
 ken ,

Waer van ghy ziet dat zy noch huynen zyn begruyft :
 Met deef' heeft hy getoont aen Hercules de vuyft
 En dorst hem tegenstaen : Hier mee plagt ick te fryden
 Toen ick in volle kracht was in mijn jonge tyden
 En my den ouderdom noch niet en had vertraeght.
 Maer so het Dares dus te vechten niet behaeght ,
 En so hy in de saeck sich selven voelt belaeden ,
 En vind Eneas en Acestes het geraeden ,
 So geefmen ons gelijk geweer : ick scheld hem quyt
 Met my , aldus versien , te treden in den fryd ,

En sal de wapenen van Eryx nederleggen: [gen
 Hy heb geen vrees daer voor, maer laet hem oock geleg-
 En legh de zyne neer, dus sprekende trock hy
 Sijn dubblen lijfrock uyt en wirp hem aen een zy,
 En toont sijn grof gestel van armen en gewrichten,
 En set sich vierkant in het perck, gereet te vichten.
 De vorst Eneas, die dees voorlach reedlijck vond.
 Dee brenghen in het perck gelijk geweer, en bond
 Twee wanten even eens aen yder kampers handen.
 Elck set sich schrap om strax malkanderen aen te randen,
 Bey even onverfaeght: elck recht sich op de teen
 En heft zijn armen op. zy raecken hands gemeen
 En het gevecht gaet aen, dat metter tijt wert grover.
 Sy weren met het hoofd te buygen achter over,
 Voor 't treffen haer te hoen, d'een, vaerdiger te voet,
 Schept op sijn jonckheyd en geswinde leden moed,
 Den andren wederom steunt op sijn stercke schoften
 En spieren, en vertrouut sich selve op de grofte
 Syns lichaems: maer 'tgebeet, door ouderdom vertraegt,
 Beswijckt by nae, so dat hy nae zyn aeffem jaeght.
 Sy hebben meenighmael de vuyft vergeefs geheven,
 Oock slaegen niet om niet malkanderen gegeven
 Dan op de borst, dan in de zy, dan op de kop,
 So dat het dreund'en klonck door 't vreeselijck geklop;
 De vuyften graezen dicht om d'ooren, op de kaecken,
 So dat haer tanden en het kinnebacken kraecken.
 De swaer'Entel staet stijf, en weet de slaeghen met
 Sijn ooghen af te zien en past op zijn verzet;
 Den ander woelt, als die een hooge stad bespringen
 En om en om bespien om ergens door te dringen,
 En soecken het nu hier en dan weer daer, en woen,
 Maer dickwils te vergeefs en sonder vrucht te doen.
 Entellus hadde nu zyn vuyft om hoogh geheven.
 Om Dares op zyn kop een swaere slagh te geven:
 Maer hy, geswind en rap en diese koomen zagh,
 Ontweeckte met een sprongh so vaerdigh als hy magh,

So dat Entel zyn kracht quam inde lucht te breken,
 Waer door den oude zelfs ter neder is gestreken
 Die swaer en lijvigh was, en storte tegen 't zand
 Gelyck een ouden eyck op Yde of Erymanth,
 Wanneer hy van een wind ter aerde wert gedreven
 En hem zyn wortelen van onderen begeven.
 'Tgeroep van 't volck is tot den hemel toe gegaen:
 Dees was voor den Trojaen, en die voor den Sicaen
 Met wederzydsche gunst en yver ingenomen.
 Waer op Acestes selfs terstond is aengekoomen
 Uyt medelijden tot zyn vriend, zyn even-oudt,
 En hief hem weder op, den helt, al even stout
 Noch door de wal verschrickt, heeft sonder langh te
 wachten

De kamp weerom hervat de gramschap geeft hem krach-
 ten.

De schaemte, die hy had, en het bewuste bloed
 Van eygen dapperheyd onstack het groot gemoed,
 En vol verbolgentheyd en sonder rust te geven
 Heeft hy zyn vyand door het heele perck gedreven
 En hiel niet af van slaen, nu met de rechterhand,
 Nu met de slincker weer, van die, van dese kant,
 En sat hem achter her en paste wat te raecken,
 So dicht, gelyck het klapt en rammelt op de daken
 Wanneer den haghel valt. Eneas vond gerâcn
 Dat hy niet langer in zyn gramschap voort sou gaen
 Noch tegen den Trojaen so hard en vinnigh woeden,
 En heeft, om Dares voor meer ongelucks te hoeden,
 Doen scheyden het gevecht, en so den man verlost
 Die 't moe en afgemaect niet langer harden kost;
 Hy streelde en trooste hem voorts met vriendelijcke redē
 O ongeluckige, wat voor onfinnigheden,
 Wat onbedachtheyd, wat benevelt uw verstand?
 Wijckt voor de Goon: dit komt u van een hooger hand.
 Dus sprack hy, en den strijd was met syn woord geschey-
 Syn cammeraeden en getrouwe spitsbroers leyden [den.

Hem nae de fchepen toe niet al te wel te vreen,
Die 't hooft van fchaemt' en fpijt vaft fchudde gints en
heen

En bloed en tanden fpoogh, hem uyt den beck geflagen,
Den helm en degen wierd hem achter nae gedraegen,
Dat den verwonnen tot een trooft was toegezeyt.

De ftier, des winners prijs, werd nae Entel geleyt,
Die moedigh op fyn winft fey, o Trojaenfe mannen
En ghy, Eneas, merckt wat fpiet ick plagh te fpannen,
Wat ick voor krachten had in mynen jongen tyd,

En met wins fterven dat ghy Dares hebt bevryd.
En fttaande voor den ftier heeft hy fyn vuyft gheven
En met de harde want hem voor fyn fter gedreven
Door been en herffens heen, fo dat het arme beeft
Ter aerde ftort' en lild' en gaf eer langh de geeft,
Waer over hy aldus vervolgde fyne reede:
Ontfangh, o Eryx, 't bloed dat ick u in de ftede
Van Dares offer op, en 't ftae u beter aen.

Nae defe winft treck ick de wanten noyt weer aen.

Waer fyn de fchutten nu die pijl en boogh beminnen?
De Vorft hanght pryfen op voor die het fullen winnen.
Men recht een hooge maff van een der fchepen op
Met alle man, en bind een duyf ontrent den top
Al levendigh, die haer fal voor een doel verftrecken.
De mannen koomen t'faem: hy doet de looten trecken
Uyt een metaelen helm. 't eerst krijgt Hippocöon,
Het tweede Mneftheus, die voorheen den roey-ftryd won,
Het derde lot is op Eurytion gevallen,
De broer van Pandarus, die 1. eertyds d'eerft van allen
Door laft van Pallas braek het onderlingh verbond
En d'eerfte fchichten nae de Griecken heenen zond.
De lefte was Aceft, die in fyn oude daeghen
Noch mee een fchootje met de jonge luy wouw wagen.
Elck fpant fyn boogh fo ftijf als zy het lyden magh
En haelt fyn pijlen uyt de kooker voor den dagh.

7. In 't gevecht van Menelaus en Patris, ll. 4.

Toen

Toen heeft Hippokoon, die d'eerste was door 'tlooten,
 Van zyn gespanne pees een pijl om hooch geschooten
 Die met een groot gefnor quam midden op de matt
 So dat hy stond en trild', en bleef er boven vast.
 De vogel schrickt' en heeft haer vleugelen geflagen
 En tegen een geklapt. 't geroep van die dit zaegen,
 Gingh tot den hemel toe en 't vrolijk hand-geflagh.
 Nae hem quam Mnestheus, die scherp op de vogel fagh,
 Maer jammer was het dat zyn pijl die niet en raecte:
 Hy schoot het touw aen twee daer men haer vast aen
 maecte,

Die vry en los door wind en wolcken heenen vlood.
 De snelle Eurytion, die ree stond tot zyn schoot,
 Riep Pandarus syn broer, om hem te hulp te koomen
 En hebbend' op de duyf syn oogh-merck naeu genoomē
 Die van het touw' verlost klapwieckte door de lucht
 Heeft haer dwers door het lijf geschooten in de vlucht
 So dat sy dood voor hem quam met de pijl te vallen.
 Acestes was'er nu maer ovrigh van hun allen,
 Maer prijs en was'er niet te haelen met den boogh:
 Nochtans so dee hy een verlore schoot om hoogh
 Voor de genucht, en om syn kunst te laeten blijcken,
 Hoe dat hy niemand van den jongen had te wijcken,
 Wanneer daer onversiens een seldsaem stuck verscheen,
 Een voerspooock, dat wat I. groots beteykende voor heen
 So by den uytkomst bleeck, maer daer de wichel-luyden
 Wanneer het was te laet het dreymen van beduyden.
 Want in de wolcken is de pijl in brand geraeckt
 En daer sy vloogh heeft sy een streep van vyer gemaect
 En is voorts in de lucht gelijk een ster verdweenen,
 Die men by heldre nacht somtyds siet schieten heenen.
 Al wat hier was stond heel verbaest, so den Trojaen
 Als den Siciliaen, en riep de Goden aen.

i. Het verbranden naementlijk van de vloer, dat de wichelaers te laet verstoncken door het aensteken deses pijls te syn beduyt.

Eneas heeft dit voor geen teyken aengenoomen
 Dat eenigh quaed voorsey, en dee geschencken koomen
 Die hy Acestes gaf, en heeft den ouden heer
 Omhelst en sprack: Ghy hebt dit wel verdient, en meer.
 Want Jupiter wil ons door sulcke teyckens seggen
 Dat men u oock een prijs van schieten toe moet leggen,
 Het was alleen het lot, dat u de beurt ontnam.
 Ontfangh van my dees kop die van mijn vader quam.
 Sy was heel kunitigh met verheve werck gedreven
 Die 1. Cyffeus eertijds aen Anchises had gegeven
 Tot een gedachtenis. Hy had naeu uytgeseyt
 Of heeft den eersten prijs Acestes toegeleyt
 En boven d'andre voor verwinner doen verklaeren,
 En cierd' hem met een krans van groene laure-blâeren:
 De goede Eurition nam 't oock niet qualijck dat
 Men aen een ander gaf 't geen hy gewonnen had,
 En om Acestes wil heeft het hem niet verdrooten
 Schoon hy de man was die de vogel had geschooten.
 Hem volghde Mnestheus, die de derde prijs ontfingh,
 Die 't touw aen stucken schoot waer aen het duyfsjen
 hingh.

De leste prijs is by Hippoköon genooten
 Die boven in de mast zyn pijl had vast geschooten.
 Maer Vorst Eneas eer dees strijd heel was gedaen
 Ontboo Epitydes, dien d'opficht van Ascaen
 Van hem bevoolen was, en sey hem, wilt u wenden
 Strax nae mijn soon, en siet of hy de jonghe benden
 En paerden heeft gereedt: dat hy sich maecke klaer
 En voer zyn ruyters op voor synen groote-vaer
 En desen dagh met syn geselschap helpe vieren,
 En sich in wapens toon met standers en banieren:
 Selsf gaf hy last aen 't volck om uyt de weegh te staen
 En voor de ruytery te geven ruyme baen.
 Sy sijn gelijckerhand al 't samen aengetoogen
 En sitten braef te paerd voor hunner ouders ooghen

1. De vader van Hecuba, Koningh van Thracia.

Dat

Dat elck verwondert staet. een rond-geschoore kroon
 Druckt haer het hayr van 't hooft, gelijk men was ge-
 Twee lanssen voeré zy met yser voor beslagē. [woon.
 Daer synder onder haer die gladde kookers draeghen
 Met pijlen op den rug, en hebben ketings aen
 Van goud, die om den hals met volle keeren gaen,
 En maeken famen uyt drie ruyter-compagnyen.
 Elck had syn Capiteyn die voor haer bende ryen,
 En yder volgden ses gelederen van tween.
 Van drie Ritmeesters was de jonge Priaem een,
 Polites zoon, die nae syn grootvaer was geheeten
 En op een bonten hengst van Thracien gezeeten,
 Een dapper paerd, dat voor twee witte voeten had
 En dien een brave kol recht boven d'ooghen zat,
 Wel opgezet van hals gelijk als van de swaenen:
 Een jongelingh, die noch een hoop Italiaenen
 Sou naemaels setten voort. de tweede van de drie
 Ritmeesters was Atys, de kleyne knaep, van wie
 'T geslacht van de Latynse Atysen is gesprooten.
 Dit was de liefste van Jūlus speel-genooten.
 De leste quam Ascaen, die boven yder een
 Uytmunte in braef gelaet en schoonheyd, aengereen
 Op een Sidonisch paerd, dat hem de Coninginne
 Elisa schonck tot pand en teyken harer minne
 Op dat hy haer daer by gedencken sou; de rest
 Was opgeseten op de paerden van Acest.
 De kijkers, die aldaer by een vergadert waeren,
 Ontfingen 't paerde-volck met vreugdige gebaeren
 En vrolijck hand-geklap, en sien met lust en vreughd
 Der oudren aengeficht en wesen in de jeughd
 Als sy nu altemael by een vergadert stonden
 Voor al de kijkers, die hier in haer vreughde vonden,
 So was een yder op 't gegeven teyken ree
 Dat met zyn sweep van ver Epitydes haer dee.
 Sy reden twee en twee, en slooten haere troepen,
 En openden weer haer geledren op het roepen

En quamen tegens een en drilden het geweer
 En ſwenckten ſlinx en rechts en maeckten keer op keer.
 Nu neemen zy de vlucht, nu wenden zy, en maecken
 Een ſpiegel-ſtrijd tot dat zy weer in vrede raecten.
 Gelyck den doolhof in het hooge Creten had
 Veel weghen gints en her en meenigh avrechts pad
 Waer door de doolende geen giffingh wiſt te maecken
 Wat wegh hy volgen moſt om daer weer uyt te raecten,
 Alſo verwert de jeugd van Trojen onder een
 Terwijl ſy tommelen en trecken aen en heen
 En 't afgerechte paerd doen luyſtren nae de toomen,
 En ſpelen even als de Dolſjns in de ſtroomen.
 Dit ſlagh van vechten, dees gewoonte braght Afcaen,
 Als hy zyn muyren trock om Alba, weer ter baen,
 En dee het oude volck van Latium dit leeren
 En deſen feeftdagh met fulck ruyter-ſpel vereeren,
 En ſo hy in ſyn jeugd dit ſelver had gedaen
 Met zyn Trojaenen, dee hy 't doen van den Albaen.
 Oock voerde Romen in dees kinder-oefeningen
 Haer ouderen ter eer daer zy die van ontſingen:
 Noch noemt men 't het ghevecht van de Trojaenſche
 bend,

En 't is daer heden noch met deſen naem bekend.

Tot noch toe had men ter gedachtenis des ouden
 Anchifes heylgen-dagh dus onder 't volck gehouden
 Wannecr als de Fortuyn haer ruggen heeft gekeert:
 Want, wylmen aen het graf zyn jaer-gety vereert
 Met velerhande ſpel, is Iris afgeſonden
 Van Iuno nae de vloot. ſy droegh haer oude wonden
 Noch in het hert, en had veel in het hoofd gelaen
 En deedſe met de wind voorſpoedigh heenen gaen
 Die lanx een krommen boogh ten hemel afgeſtegen
 Die duyſend kleuren had en ſwanger gingh van regen
 Haer reys gevordert heeft en vaerdigh neder quam
 Eer dat men 't wierd gewaer of yemand haer vernam.

Sy vind de haven leegh en heel de vloot verlaeten
Van mannen, maer de wijfs van de Trojaenen zaeten
Entreurden lanx het strand, van waer in eenfaemheyd
Anchises dood by haer beklaeght wierd en beschreyt,
En zaegen 't zeewaerts in. Och, riefen zy, wat baeren,
Wat golven moeten wy noch t'samen overvaeren,
Wat wegh noch doen ter zee, nu swack en afgement,
En wie ziet noch van als den uytflagh of het endt?
Dit was 't gemeyne woord, dus kermden al de vrouwen.
Sy bidden daer in 't land een stad te mogen bouwen:
De moeyte van de zee staet haer niet langer aen.
Weshalven Iris, om haer tyd wel gae te slaen,
Verandert van gedaent', en geeft sich in het midden
Der wijven, die om rust en hier te blijven bidden,
En neemt het wesen aen van d'oude Beröe,
Het wijf van Doriklus, die in voortyden mee
Van naem was en geslacht en wel voorfien van zoonen,
En quam in 't midden van de vrouwen haer vertoonen.
O, seys', ellendige, die in uw vaderland
De Griecken zyt ontsnapt, en van de vyands hand
Noch voor noch in de stad van Troje doodt gebleven,
Oghy rampsaligh volck, waer toe of u het leven
Tot noch toe is gespaert? tot wat voor quaed of dood
Ofghy van 't ongeluck tot heden overschoot?
Nae Trojens onderganh werd het nu zevenjaeren
Dat wy, land aflagh aen, door barningen en baeren,
Door 't ruym door 't engh, door rotz' en klippen vaeren
heen,
Geflingert en gezolt door allerhande zeen
Om eens in het beloofd' Italien te raecken,
Dat wyder van ons vlucht hoe naeder wy 't genaecken:
Hier is het land, dat van Eneas broeder quam,
Hier heerscht de goed' Acest die ons ter herbergh nam
Wie souw ons hier een stad te timmeren beletten
Daer sich de borgeren ter neder mogen setten?

Ovaderland, en ghy huys-goden, die den brand
 Van de verdelgde stad ontvoert zyt en de hand
 Der Griecten te vergeefs, sal het dan noyt niet wesen
 Dat men een Troje sie weer uyt syn affch verresen?
 Sal ick de Xanthus stroom dan nergens zien vernoemt
 Noch die van Simois, so ver en wijd beroemt?
 Wat, spant dan liever aen met my, en leent uw handen
 Om dees rampsael'ge vloot van schepen te verbranden.
 Want ick heb in myn droom Cassandra selfs gesien
 My een onsteeke toors met eygen handen bien;
 Hier, sey sy, is uw t'huys: wilt hier te bouwen trachten,
 En soeckt uw Trojen hier, oock dient ghy niet te wacht-
 ten

Op sulcke wonderen, hier staen, gelijk ghy ziet,
 Vier auters voor Neptuin, hy, die de zee gebiedt,
 Reyckt selfs de sackels toe en geeft s'in uwe handen
 En nodicht u om al de schepen te verbranden.
 Dus sprekende greep sy op 't strand van stonden aen
 Een hout al brandende van het auter van daen
 En wierp het in de vloot, als dit de vrouwen saghen
 So wierden sy verbaest en tot in 't hert verflaegen.
 Een was'er onder haer die eertyds meenigh kind
 Van Coningh Priamus gevoedt had en gemint,
 'Twas Pyrgo: dese riep, o Ghy trojaensche vrouwen
 Dit is geen Beröe: wilt haer voor die niet houwen:
 Siet wat een godlijckheyd zy voert in het gelaet,
 Siet wat een vuyr en glans dat uyt haer oogen gaet,
 Hoe levendigh is zy van geest, hoe braef van leden,
 Hoe klonck haer stem, wat heeft s' een deftigheydt in 't
 treden!

Ick selfs heb Beröe niet al te wel te pas
 Gelaeten, en t'onvrëen dat zy alleenigh was
 Verstecken van de feest, en uyt de vreugd moft blyven
 Die men ter eere van Anchises sou bedryven.
 Dit seyde Pyrgo: maer de moeders in 't begin
 Vol twyfelmoedigheyd, en ongewis van zin

Door liefde van het land, daer sy alree nu waeren,
 En van 't beloofde Rijck waer heen sy mosten vaeren,
 Aensaghen vast de vloot met een bekommert oogh
 Als de Godin van daer recht nae den hemel vloogh,
 En snijdende den boogh dwers door de wolcken heenen
 Is sy voorts metter vlucht uyt haer gesicht verdweenen.
 Toen schricktens' altemael en 't schreeuwen dat gaet
 aen,

En door een dulligheyd vervoert en onberaen
 Loopt elk om strijd nae 't vuyr. sy plonderen d'antaeren
 En werpen 't offerhout en tacken, loof, en blâeren
 Al brandend in de vloot. de vlam komt voort te slaen,
 Grijpt planck en banck en riem en touw, en taeckel aen,
 En woedt met vryen toom van achteren tot vooren.
 De bode Eumelus brengt aen der Trojaenen ooren
 Ontrent Anchises graf, daer men ter schouw-plaets sat,
 Hoe dat men heel de vloot in brand gesteken had:
 Sels hebben sy den roock oock inde lucht vernoomen.
 Ascaen vlieght d'eerste daer nae toe met volle toomen
 So hy te paerd sat en zyn volck aenvoerde, en stoot
 Recht toe recht aen om raste wesen by de vloot:
 Daer's niemand die hem in syn loop kan tegen houwen.
 O, riep hy naeckende, wat maect ghy, arme vrouwen,
 Wat dulligheyd is dit, helaes, waer 's uw verstand?
 Het is geen Grieckse vloot die ghy hier steeckt in brand,
 Maer 't is de hoop daer wy ons op verlaeten moeten.
 Siet, ick ben uw Ascaen. mit wirp hy voor haer voeten
 Syn helm ter aerde neer, daer hy te voorens mee
 Den spiegel-strijd vertoond' en voor syn benden ree.
 Hier volgd' Eneas op en de Trojaense troepen.
 De vrouwen, vol van vrees, verschóyen 'op dit roepen
 En vluchten lanx het strand d'een hier en d'ander daer,
 En tyen nae het bosch en klippen, daer sy haer
 Verstecken in een gat waer sy haer bergen konnen,
 En hebben groot berouw van't werck dat zy begonnen.

Het licht verdriet haer nu de zinnen syn bedaert
 En Iuno wederom uyt haeren boesem vaert
 (Die haer bezeeten had) en haere misdaed kenden:
 Maer daerom liet het vier de schepen niet te schenden
 Met onbesuyfde kracht, dat in het teer en roet
 Vindt drooge en vette stof die brand en vlammen voed.
 Het werck dat tusschen in de plancken was gedreven
 Siet men in dampigh hout en natte naeden leven,
 Met dicke smoock: het vuyr allengskens voort gegaen
 Taft romp en overloop en kiel en alles aen.
 Het volck en helden, hoe sy haer met gieten weeren,
 En kunnen het verderf niet uyt de schepen keeren.
 De vrome Eneas heeft syn klederen gescheurt
 En bey syn handen nae den hemel opgebeurt.
 En al de Goon tot hulp en bystand aengeroopen:
 Ogroote Iupiter, so men van u magh hoopen
 Dat ghy d'ellendige Trojaenen niet en haet
 Tot op den lesten man: so u ter herten gaet
 Der menschen welstand: hebt ghy eenigh medelyden
 Met den ellendigen als in voorlede tyden:
 So bid ick, staet ons by in desen laetsten nood,
 Behoud de scheepen en bevryd ons van de dood!
 Of, heb ick het verdient, laet uwe blixem-straelen
 (Dit is noch overigh) op desen boezem daelen
 En schiet my met uw hand alhier ter aerde neer.
 Hy had noch naeuwelijcx dees woorden uyt, wanneer
 Een ongewoonlijck weer is schielijck opgekoomen.
 Het dondert dat het dreunt en over veld en stroomen
 Stort van den hemel af so vreeselijcken slagh
 Van regen, datmen noyt een diergelijck en sagh,
 So dat de boorden van het water overloopen.
 Het half verbrande hout en touw en takel droopen,
 En 't storten hiel niet op voor dat de heele vloot
 Wierd vanden brand bevrydt en raeckte buyten nood,
 Behalven vier, die gansch van't vuyr verslonden waeren
 Maer Vorst Eneas, door dit droevigh weder vaeren

En bitter ongeval getroffen in het hert;
 Vind sich verlegen en vol twijfelingh, en werd
 Door forge gints en weer en buyten raed gedreven,
 En overley of hy sich daer ter neer wou geven
 In het Sicilifch land, en inde wind fou slaen
 En setten 't uyt syn zin het geen hem wiert gerâen
 Door 't nootlot: of syn reys hervatten en gaen vaeren
 Voorts nae Italien: als Nautes, oud van jaeren
 En boven andere door sonderlinge gunst
 Van Pallas afgerecht en kloeck in wichel-kunft,
 Hem diende van bericht in 't geen hem was van noden
 Te weten wat hy van de gramfchap vande Goden
 Door fulcke teyckenen voor sich te vrefen had,
 Of hoe het alles inden raex van 't noodlot zat,
 En sprack aldus om hem wat moeds en trooft te geven:
 Men volge so men van het noodlot wert gedreven
 En gints en weer geruckt; hoe dat het ons wil gaen
 Men dient al watter valt geduldich uyt te staen.
 Acestes, uyt de stam van Dardanus gekoomen,
 Ishier, die van u tot een raedsman dient genoomen
 En die u als een vriend syn hulp vrywilligh biedt:
 Geef hem het volck dat van de schepen overschiet,
 Wat swack is en vervaert; wat onlust heeft in 't vaeren
 En u te volgen door de wilde woefte baeren,
 Al wien 't is tegen 't hert om langer mee te gaen
 En 't eynd met u te zien van 't geen ghy dorft bestaen,
 En schiet en monstert uyt om hier aen land te blyven
 Wat u niet dienstigh is van oude mans en wyven,
 En laet haer toe dat zy hier timmeren een vest
 Die men Acesta noem ter liefde van Acest,
 Dus heeft zyn oude vriend hem wel wat moeds ghege-
 ven
 Maer de bekommeringh niet uyt het hooft gedreven
 Die hem geduyrigh hiel in allerley gepeys.
 De bruyne Nacht was nu ten halve van haer reys

Wanneer syn vaeder scheen te daelen nae beneden
 Ten hemel af, en hem te houden dese reden :
 Zoon, die ick liever als mijn eygen leven had
 Toen ick het leven door der Goden gunst bezat :
 Zoon, die so veel in 't lot van Trojen hebt geleden,
 Die so langh zyt gefolt door alle swarigheden :
 Ick kom alhier door last die Iupiter my gaf,
 Hy, die de vlammen joegh van uwe schepen af
 En sich ten laetsten noch liet over u bewegen :
 Hoort nae den raed die ghy van Nautes hebt gekregen,
 En steltse vry in 't werck die u den oude gaf.
 Voert nae Italien van dese kusten af
 Het puyckje van uw volck en uytgelese gasten ;
 Want daer ghy komen sult syn harde en rouwe quaften,
 Een dapper volck, die ghy daer overwinnen moet.
 Maer past dat ghy een reys nae onder d'aerde doet
 En my in Plutoos Rijck voor heenen aen komt spreken
 Want ick en ben niet, daer de droeve schimmen steken,
 In 't heyloos Tartarum by goddeloos gespuys,
 Maer in 't Elyfigh veld en beemden ben ick t'huys
 Daer sich de zielen der godvruchtige vermeeyen.
 De suyvere Sibil sal u daer heenen leyen
 Na 'toffren van veel bloeds van schapê, swert van vacht,
 Die men om d'onder-gôon te zoenen heeft geslacht,
 Daer sult ghy dan uyt my uw afkomst kunnen hooren
 En wat haer voor een stad en vestingh is beschooren.
 Nu, zoon, vaer wel : het is al over middernacht,
 Den tijd en lijdt het niet dat ick hier langer wacht :
 De Son sal met den dagh haest uyt het oosten koomen ;
 Ick heb het snuyven van zyn paerden al vernoo men.
 Als hy dit had geseyt verdween hy in de lucht
 Niet anders als een roock. Eneas riep, waer vlucht
 Ghy doch so haestigh heen ? wie is'er van de Goden
 So nydigh die my u t'omhelsen heeft verboden ?
 Mit stond hy van zyn bed en haelde voor den dagh
 Van stonden aen het vyer dat onder d'assen lagh, .

En heeft ootmoedigh den Trojaensen haert-steen-goden
(Met wien hy uyt den brand van Troje was gevloten)
En de Godinne Veste een offerhand gedaen
Van heyligh meel en zout, en stack den wieroock aen.
Voorts send hy aen Acest, ontbied syn reys-genooten,
Seyt haer syns vaeders last en wat hy had beslooten.
Den Raed en sammelt niet, vind alles goed en wel,
Acestes weygert niet te volgen het bevel.
Men schrijft de naemen op van die hier willen blijven
En timmeren een stad; schiet mannen uyt en wijven,
Al volck dat door geen zucht van eer gedreven werd.
De rest, kleyn in getal maer groot van moed en hert
Om 't uysterst' uyt te staen, vertimmert doft' en banken,
Boet ribb' en balcken en de halfverbrande plancken,
Maeckt nieuwe riemen ree, vertakelt touw en wand,
Calfaet en brenghet de vloot weerom in goeden stand.
Eneas dee de ploegh hier ondertusschen drijven
En ley voor 't volck, dat in Sicilien sou blyven,
De plaets aftot een stad, deylt erven uyt by 't lot,
En seyt waer Ilium sal staen, wat Burgh en Slot,
Wat Troje wesen sal en daer de naem af draeghen.
Acestes den Trojaen scheidt wonderlijck behaegen
In dit syn nieuwe Rijck, stelt Raed en Rechtbanck in,
Kiest uyt het gansche volck Wethouders nae zyn zin,
Maeckt keur' en wetten en belastet 't onderhouden,
En doet op Eryx bergh een kerck voor Venus bouwen,
Geeft aen Anchises graf een priester met een woud
Dat ver en wijd sich streckt met dicht en duyfter hout:
Als men met al het volck nu negen heele daghen
Wel had gebancketeert en ten autae gedraegen
Geschencken voor de Goon en offerhand gedaen,
Riep haer een zuyder wind om weer in zee te gaen,
En 't koelde wacker op: toen ginght'er op een ker-
men

En huylen lanx het strand en kussen en omarmen.

Het duyrt een etmael langh eer datmen fcheyden kan.
 Nu wil het alles mee, nu wenschen vrou en man
 Die in de zee so veel gevaers en moeyten zaegen
 Noch onlanx, watter is te vresen of te draeghen
 Veel liever uyt te staen als fcheyden hier van een.
 De goed' Æneas heeft met minnelijcke reën
 De droevige vertrooft en hy beval met traenen
 Aen syn verwant Acest de blyvende Trojaenen.
 Toen heeftmen door syn last drie kalveren geslacht
 Voor Eryx, en een lam voor 't Onweer, swert van vacht,
 En heel de vloot ontmart om t' zeewaerts in te dryven.
 Hy selver, met een krans van blaeden der olyven
 Om 't hooft, stond voor op 't schip, en had in syne hand
 Een kop met wijn gelaen, en wirp het ingewand
 Engoot de wijn in zee, en is voorts heen gevaeren.
 Een goede voor-wind joegh haer door de soute baeren.
 Het scheepsvolck roeyt en veegt de vloeren van crystal,
 Maer Venus, vol van sorgh hoe 't voorts geluëken sal,
 Sprack onderwijl Neptuyn en voerd'hem dese klachten:
 O zeevoogd, Iunoos toorn en wrockende gedachten
 En staeghe wraecklust doen my foecken door gebeen
 Wat bystands over al, die Iuno, die door geen
 Godvruchtigheyd of dienst of offeren en slachten
 Noch door verloop des tijds haer selven laet versachten.
 Iae 't onversoenlijck wijf woed altijds aen en past
 Op Noodlot noch Iupijn, vraeght nae besluyt noch last.
 Het was haer niet genoegh te grond toe te vernielen
 Der Frygen schoone stad en duysenden van zielen
 Uyt gruwelijcken haet, en dat sy joegh en dreef
 Door allerhande ramp al watter overbleef:
 Noch laet sy niet 't gebeent der dooden te vervolgen.
 Sy wete wat haer maect so bitter en verbolgen:
 Ick kan de reden van haer gramschap niet verstaen.
 Ghy selver weet wat dat sy eertijds heeft gedaen
 In 't Meyr van Libyen en ons is wedervaeren,
 Daer sy den hemel dee vermengen met de baeren

Toen

Toen sy haer te vergeefs op Eolus vertiet
 En sulcke dingen dorst beftaen in u gebiedt:
 Bezie nu eens wat quaed sy onlanx heeft gebrouwen;
 Hoe sy door byftand van een deel Trojaense vrouwen,
 Die sy beseten had, de vloot hilp inden brand
 Datmen genootfaeckt was te laeten aen het land
 Veel reyfsenoten, die men door 't verlies van schepen
 Niet machtigh was te laen of verder mee te flepen.
 Nu bid en smeek ick u (waer toe ick inde nood
 Myn toevlucht nemen moet) dat, watter van de vloot
 Noch overschiet, op u sich mooge doch vertrouwen
 En aenden Tyber-ftroom koom veyligh en behouwen,
 Indien 't gheen ick versoeck door 't noodlot magh ghe-
 schien

En haer de Parken daer geen vestingh en verbien.
 Waer op de Zee-god haer dees reden heeft ghehouwen:
 O Venus, het is meer als billick uw betrouwen
 Te stellen op mijn rijk, waer uyt ghy selver sproot.
 Oock heb ick het verdient in velerhande nood.
 Ick heb de dulligheyd in myn gebiedt en baeren
 Wel dickmaels ingetoomt, en 't stormen doen bedaren
 En 't woeden neergeleyt van hemel en van zee.
 En wat ick oock te landt voor uw Eneas dee
 En wat al forgh ick daer oock heb voor hem gedraeghen
 Daer soude Simôis en Xanthus van gewaeghen.
 Wanneer Achilles het Trojaense leger joegh
 Tot binnen in haer wal, en duysenden versloegh
 Der Burgren, die syn swaerd en schichten niet ontvlo-
 den,

So dat de Stroom-gôon om de menighte der dooden
 Versuchten in haer kolck, verlegen, en verkropt,
 En saegen haeren, wegh te zee waert toe gestopt.
 Ick heb hem, die sich vond in ongelegentheden
 Als hy met Peleus-soon was in 't gevecht getreden,
 Hem ongelijck in gunst der Goden en in kragt,
 Gegrepen in een wolck en uyt den nood gebraght,

Schoon dat ick was gefint om het meynedigh Trojen
 (Van mijne hand gebouwt) ten grond toe om te goyen.
 Noch ben ick hem, gelijk te vooren, toegedaen,
 Noch is hy in mijn gunst: dies laet uw vresen staen.
 Hy sal behouwen aen Avernus haven koomen
 Gelijk ghy wenscht en bidt, een man maer uytgenoo-
 men

Die hy op zee alleen verliefen sal van al
 Syn volck. een hooft, dat men voor veele geven zal.
 Als nu Neptunus met dees vriendelijcke reden
 De blyde Venus had gestreelt op haer gebeden,
 Sloegh hy van stonden aen syn paerden in, en broght
 'Tgeschuynde mond-stuck in den beck van 't wild ge-
 drocht, [len
 Geeft haer den vollen toom, en vliegt met blaeuwe wie-
 Licht over 't water heen. de woeste haeren vielen,
 De zee werd kalm en stil en als een effen pad,
 'Tgetwolle water slecht sich onder 'tsnorrend rad,
 De winden loopen heen, de wolcken die verdwijnen.
 Men fiet een vreemden hoop ontrent syn koets verschij-
 De groote walvisch laet sich boven 't waerer zien [nen.
 En Glaucus oude rey komt hem haer dienst aanbien;
 Hier is Palemon en de Tritons, snel van vinnen,
 En Phorkus heele heyr. de glatte Zee-goddinnen,
 Vrou Tethys, Melité, de jonckvrou Panopé,
 Thaly, Cymodocé, en Spio met Nisé
 Syn aen syn flincker hand, die hem alom versellen.
 Eneas, wiens gemoed gestaege sorgen knellen,
 Dat noyt geruft en was en steets in twijffel hingh,
 Gevoeld' een vrolickheyd die hy in 't hert ontfingh,
 En gaf aen 't scheeps-volck last de masten op te setten,
 Dé zeylen aen te slaen, en sonder te verletten
 Haer reys te vorderen. Het volck past vlijtigh op,
 Recht masten over eynd, hijft zeylen nae den top, [wen
 Maeckt schoot en gaerden klaer. de wind begint te kou-
 En valt van achtren in de doecken, breed ontvouwen.

De kloecke Palinuer vaert als een Ammirael
 Voor al de schepen heen, sy volgen altemael
 Gelyck haer is belast. de Nacht met volle toomen
 Was nu ter halver wegh of daer ontrent gekoomen:
 Het bootvolck had sich by de riemen neer gestreckt
 En haere leden lanx de bancken uytgereckt
 En was daer hard en wel in diepe rust gelegen,
 Wanneer de Slaep-god uyt de sterren neer gezogen
 De nevelighe lucht en duyfter heeft verdunt
 Om u, o Palinuur, op wien hy 't had gemunt,
 In slaep tot uw verderf onnosel te doen koomen.
 Hy had thans de gedaent van Forbas aengenomen,
 En sette sich by hem ontrent de stier-plecht neer.
 Wat is het, sey hy, nu een mooy en lieflijk weer!
 De vloot wert selver van de dyningh voort gedreven.
 Hoe effen waeyt de wind! u werd een uyrgegeven
 Om wat te rusten; leght u hoeft wat neer, en maect
 Uw ooghen versch; sy syn vermoeyt en afgewaect,
 En wilt my voor een poos uw plaets alhier betrouwen.
 Hy, die beswaerelijck syn ooghen op kon houwen,
 Antwoorde, hoe? meynt ghy dat ick niet wyzer ben,
 En dat ick van de zee de luymen niet en ken,
 Of niet en weet wat van dit monster zy te houwen?
 Wilt ghy dat ick de Vorst en schepen sal vertrouwen
 De trouweloose wind, en van het stuyr sou gaen
 Die door het moye weer so dickwils ben verraen?
 Dus sprack de man, en is so vast aen 't roer gebleven
 Of hy genagelt was, en wouw niet overgeven
 Het geen hem was vertrouwt, en sloegh de sterren gae
 En hielse staegh in 't oogh. de Slaep-god achter nae
 Heeft hem met eenen tack, die hy had mee genoomen
 En droop van 't sluytmrigh nat van de vergetel-stroo-
 men,
 De slaepen van het hoeft te wederzy geraeckt
 En op het leste bey syn ooghen toegemaect

Schoon hy zyn best dee om de slaep-zucht te verdryven.
 Wanneer nu Palinuyr nae worstelen en wryven
 Was onverhoeds in rust, viel hem de Slaep-god voort
 Met alle macht op 't lijf en heeft hem over boord
 Van 't stuur af met een stuck van 't roer en achterstevan
 Van boven neer geruckt en in de zee gedreven,
 Die te vergeefs syn maets om bystand heeft gebeen.
 De Slaep-god gaf sich op syn wiecken, en verdween.
 Noch hiel de vloot haer streck in 't midden van de
 stroomen

Op de beloften van Neptunus, en gekoomen
 Ontrent de klippen van de Meereminnen, daer
 De schipper van syn schip en leven loopt gevaer,
 Noch wit van het gebeent van die daer syn gebleven,
 Hoort men een heesch geluyt de rotsen van haer geven
 Ver over zee, wanneer Eneas merckte dat
 Het schip syn stierman mist hy heeft het roer gevat
 En set sich op de plecht om selfs by nacht te stieren
 Het schip, dat nu begon te slingeren en fwieren:
 En dickmaels suchtend'om 't verlies van synen vriend
 Die hem so langh en trou voor stuyrman had gediend
 Sey hy, o Palinuyr, die 't weer te veel betroude
 En al te seker op het slechte water boude,
 Uw lijck, wanneer ghy werd geworpen aen het land,
 Sal leggen ongedeckt op 't onbekende strand.

Eynde des vijfden Boecks.

I N H O U D

des Sesten Boecks.

Eneas te Cuma gelandt sijnde begeeft sich nae de
 speloncke van Sibylle ende offerhande nae den
 eysch ende gewoonte gedaen hebbende gaet te rade
 met het Orakel van Apollo, daer hy zijn aenstaen-
 de gevaer ende uytkomst der oorlooghen uyt ver-
 staet. het doode lichaem van Misenus, op het
 strand gevonden, doet hy verbranden ende begraeft
 het overschot onder den naesten bergh die den naem
 van Misenus nae hem behouden heeft. Daer nae
 door de aenwysinge der duyven komt hy by den gul-
 den tack, die hy afpluckt, ende door 't slachten van
 offerhanden de beneden Godé geeert hebbende gaet
 op het goed geley van Sibylle nae den ingangh van
 Avernus. Vindt Palinurus lanx de Stygische poel
 swerven om dat hy de eer van 't graf derfde, de wel-
 ke willende mede nae d'andere zyde overvaren van
 Sibylle belet werd, ende door het oprechten van een
 grafftede ende hoop van begraeften en uytvaert ge-
 troost. Eneas daer nae het veer van Styx overghe-
 raeckt zynde ende den Hel-hond Cerberus door een
 toe ghemaecte brock in slaep gheholpen hebbende
 gaet door de plaetse der jonghe kinderen ende der
 geener die op valsche beschuldigingen om'tleven ge-
 holpen waeren. Van waer hy komt by die door on-
 verduldige liefde haer selven te kort gedaen hadden.
 hier vint hy Dido, teghen welcken hy sich socht te
 ver-

verontschuldighen, die ghebelgt en vol spijt uyt zijn gesicht vliedt. Voorts gekomen sijnde daer sich onthouden die door vroomme oorlogs-daeden vermaert ende door-luchtigh zijn, vindt hy Dëifobus, door vele wonden en quetsuyren onwaerdelijck geschent ende verstaet van hem hoe schandelijck dat hy mishandelt en om hals gebracht was. daer nae den onsaelighen Tartarus aen de slinckerhand gelaeten ende van Sybille verstaen hebbende de straffen die de boof-doenders aldaer lyden gaet hy nae Plutoos hofstad, daer hy den gulden tack in den ingangh nedersteeckt, ende gaet voorts nae de plaetsen daer sich de salige zielen houden, daer hy Musæus vindt, van wien hy by zijn Vader gebracht werd. hier verhaelt Anchises aen zijn zoon wat Coninghen van Alba en Roomen te verwachten staen, ende overlopende de naemen van eenige doorluchtighe Romeynen komt hy tot den lof van Julius Cesar, ende Augustus, ende verheft sonderlingh Marcellus, de soon van Octavia, door een ontydige dood wegh geruckt. Eneas daer nae door de Yvoire Poort uytghelaten gaet nae zijn vloot en volck, ende Kuma verlaetende set het nae Cajeete toe.

HET SESTE BOECK.

DUs sprack hy van syn vriend al schreyende, en met
 eenen
 Set hy het ruymſchoots nae de kust van 1. Kuma
 heenen

Daer hy in 't laetst belandt, men werpt het ancker uyt
 En wendt de schepen nae de zee toe met de snuyt
 En met het roer nae't strand, en boordt alsoo de kusten.
 Het bootsvolck vol van lust en sonder langh te rufen
 Springt op den bodem van Italiën, en slaet
 De keyen tegen een en foeckt aldaer het zaed
 Van het verborgen vuur: sleept heysteren en struycken
 En ruyght en ryfen by, waer in de dieren duycken
 En sich het wild verberght, en wijft den andren aen.
 Wat stroomen datter zyn, wat bosschen dat'er staen.
 Maer Vorst Eneas door godvruchtigheyd gedreven
 Heeft sich ten eersten nae de kercken heen begeben
 Die onder het gebiedt van Godt Apollo staen,
 En is nae't vreeslijck hol van de Sibil gegaen
 Om aen de wetenschap van het geheym te raecken.
 'T orakel blaest haer in de kennis veeler saecken
 En geeft van profezy, en opent door haer mond
 'T geen in der Goden raed voor heen beslooten stond.
 Sy vorderen haer wegh, tot dat s' in't leest geraecken
 Tot in Dianaes woudt en by de gulde daken
 Des Tempels van Apol. men seyt, dat Dedalus
 Toen hy de vlucht nam met den jongen Icarus
 Uyt 2. Minos Coninghrijck en derfde sich betrouwen
 Op zyne vleugelen, quam over zee behouwen
 In't koude noorden door een onbekende baen,
 En luchtigh op het Slot van 3. Chalcis eerst bleef staen,

1. Een stad in Italiën in het quartier dat nu Terra di Lavoro heet.

2. Creta, nu Candien:

3. Te Cuma.

Daer hy ten lesten streeck. so rasch hy hier belande
 Heeft hy Apollo tot een heylig' offerhande
 Sijn wiecken toegewijdt, en stichte daer een kerck
 Tot syner eer', een groot en kunstigh wonder-werck.
 Hier saghmen in 't portael hoe dat de Prins van Creten,
 1. Androgeos, wierd van d' Atheners dood gesmeten,
 En hoe dat dese schuld door haerer zoonen bloed
 Tot zeven in getal wierd jaerelijx geboet.
 Daer staet de bus, daer elck syn lot heeft uytgenoomen.
 Hier tegen over doet sich midden uyt de stroomen
 Het land van Creten op; hier is de Coningin
 Pasifaë te zien, die door een vreemde min
 Onsteken op een stier en heymelijck geslooten
 In een gemaeckte koe haer lusten heeft genooten.
 Hier sietmen het 2. gemenght gheslacht van mensch en
 stier

Tot een gedenckenis van 't schandigh minne-vier,
 Hier is den vreemden hof daer niet was uyt te raecten:
 Maer Dedalus, die met ontfermingh over 't blaecken
 Der 3. Konincklijke maegd in 't hert bewoogen was
 Heeft selfs ondeckt hoe dat men daer den weder-pas
 Kon vinden lanx een draed en uyt den doolhof keeren
 Die men in 't ingaen van de paeden had te scheeren.
 In dit voortreflijck werck had ghy, o Icare,
 Al mee uw deel gehad so 'svaeders herten-wee
 Sulx toegelaeten had en hy 't verkroppen konnen.
 Twee maelen had hy al ontworpen en begonnen
 Den deereelijcken val te beelden uyt in 't goud,
 En tweemaal is syn hand besweecken en verflout.

1. De soen van Minos en Pasipæ, die van die van Athenen, als hy s'alle in het worstelperck overwonnen had, verradelijck is omghebraght, waer over Minos seer vergramt wesende die van Athenen door oorlogh heeft aengetast ende haer gedwongen jaerelijx seven jongelingen en so veele jonghe dochteren in Creta te moeten senden om van het monster Minotaurus opgeheeren te werden. 2. Minotaurus. 3. Ariadne, op Theseus verliest.

Sy hadden naeder noch op alles, acht genoomen
 Indien Achates niet te rugg' en waer gekoomen
 Die van Eneas was gefonden wat voor heen
 En met 1. Dëifobe quam schielijck aengetreen,
 Een Priesteresse van Apol en van Diane.
 'T en geef, sey sy, geen pas, o Vorst van de Trojaene,
 Datmen syn tyd alhier aen dit gesicht bestee:
 'T was beter dat men thans het plechtigh offer dee
 Van seven runderen, noyt onder 't juck gedreven,
 En datmen slachte so veel schaepen daer beneven,
 Al uytgelese goed. dus sprack i' Eneas aen,
 De mannen hebben strax nae haeren last gedaen
 En wierden inde kerck vande Prystersch geroopen
 Die sich speloncks gewys doet inde rotsen open
 Diep uytgehouden, daer door hondert breede paen
 Men heenen werd geleydt en hondert deuren staen,
 Waer door Sibyll' haer laet met so veel stemmen hooren
 Wanneer sy antwoordt uyt de heylige binne-kooren.
 Sy quamen nu tot aen den dorpel, als de maegd
 Sey, het is tyd dat ghy bescheydt van 't noodlot vraegt;
 Daer is de God, daer, daer. sy kreegh een ander wesen
 En kleur op kleur, haer hair is overend gereesen
 Terwijl sy voor de deur dees woorden sprack. zy swol
 En hygde nae haer âem, den boezem wiert haer v *al*
 Van raserny: sy schein veel grooter als te vooren
 En haere stem klonck meer als menschelijck in d' ooren
 Nu haer Appollo heel het lichaem had vervult
 Met syne godlijckheydt. Eneas, riepse, sult
 Ghy langer wachten met beloften en gebeden?
 De groote deuren van den tempel sullen heden
 Sich doch niet openen voor dat ghy sulcks en doet.
 Een groote schrick gingh den Trojanen door het bloed
 En haeren Coningh viel met al syn hert aen 't bidden:
 O Phebus, die u plaght t' ontfermen in het midden

1. Den eygen naem van dese Sibylle van Cumen.

Van alle swarigheen die Troj' heeft uyt gestaen :

Die Paris 1. hand bestierde en synen pyl deed gaen
In 't lyf van Peleus zoon : so veele zeen en stroomen

Die 't aerdrijck om en laux bespoelen en bezoomen

Heb ick op uw geley bevaeren en doorkruyft :

Ick heb het land besocht, daer de 2. Massyler huyst,

En vreemde volckeren en vergelege stranden

En menigh plaet en klip en sorgelijke zanden :

Nu hebben wy in 't laetst nae so veel swarigheen

Italien beseylt dat staegh te vluchten schein.

Dus langh hebb' ons het lot, dat Troje was beschooren,

Van achteren gevolght : nu sou het wel behooren

Dat wat noch ovrich is van 't volck van Pergamum

Gespaert wiert voor de 3. Goon, die tegens Ilium

En de Dardaensche macht wel eer gebeeten waeren.

Enghy, o heylge maegd, ghy die, door 't openbaer en

Van God Apollo, weet wat wesen zal of niet :

Geef (ick verloeck geen Rijk 't geen my mijn Lot ver-
biedt)

Dat de Trojaenen met haer Goon en heylighdommen

Die met haer over zee tot hier toe dwaelen kommen

Sich in Italien ter neder moogen slaen !

Dan sal ick stichten voor Apol en voor Diaen

Twee marmre tempelen, en feest en heylge daegen

Instellen haer ter eer' en haeren naem doen draegen.

Oock sal ick timmeren Cappellen in mijn Rijk

Voor u, o Prophetes, daer ick sorgvuldighlijck

Den nytspraeck en 't gheheym, 't welck ghy sult open-
baeren

Van't geen my raect en myn geslacht, sal doen bewaren,

1. Om te raecten die plaetse van Achilles lyf daer hy ghequetst kon werden, namentlijck syn voet, die syne Moeder in haer handt had als sy hem inde poel Styx doopte, waer door het gansche lichaem hard ende ongequestbaer was. 2. Volckeren in Ari- ca 3. Neptunus, Vulcanus, Iuno, Pallas. &c.

En mannen kiesen , die ick daer toe wyen sal :
 Schryft maer uw verffen niet (dit bid ick u voor al)
 Op blaeden, 1. die de wind kan lichtelijck verstooren
 En dryven door de lucht : maer 'tgeen ons is beschooren
 Wilt ons dat mondelingh doen hooren en verstaen.
 Dus sprack hy , en daer mee was zijn gebed gedaen :
 Maer de waerseggerin , die haer besecten voelde
 Van Phebus en noch niet wouw laeten temmen , woelde
 Als dul in de spelonck om zich te redden van
 Den God , die haer berydt , so 't immers wesen kan ,
 Maer hy soeckt des te meer haer inden toom te brengen
 En te doen luyfteren na syne hand en stengen :
 Ment haer ten lesten af en temt het woeste hert
 En tommeltse so langh tot hy haer meester wert.
 En nu so dede zich de hondert deuren open
 Waer uyt de Propheres dit antwoord heeft geropen
 Dat het klonck door de lucht : O! ghy , die noch op 't
 laetst

'T gevaer der zee , daer ghy zijt gints en weer geckaetst,
 Ontkoomen zijt , hebt noch veel grooter svaerigheden
 Op 't land te wachten als j' op 't waeter hebt geleden.
 Die van Dardanien die sullen komen in
 'T Lavynsche Rijck (set vry die twyflingh uyt uw zin
 En laet die sorgen en bekommelingen vaeren)
 Maer wenschen oock dat sy daer noyt gekoomen waren.
 Krygh , grouwelijcke krygh , zie ick u te gemoet ,
 So dat den Tyber stroom sal schuymen van het bloed.
 Hier sal 't u weder aen geen 2. Simöis ontbreken ,
 Noch aen geë 3. Xanthus, noch aen legers vande Grekē.
 Hier is een anderen 4. Achilles voor u ree ,
 Oock een Goddinne-zoon , en Iuno sal haer mee

1. Dit siet op 't geene Helenus hem had geseyt in het derde boeck.

2. 3. In plaetse van Simois en Xanthus rivieren van Trojen , die van het bloed geverwt wierden en met de lijcken der verlaegene Grieken en Trojaenen menighmael verstroyt sult ghy de rivieren vanden Tiber en Numicuis in Italien hebben.

4. Turnus de soon van de Nymf Venilia.

Hier laeten vinden en u sitten op de hielen
 En trachten 't overschot van Troje te vernielen.
 Wat stêen en volckren sult ghy daer niet smeecken gaen
 Om u in uwen nood met krysch-volck by te staen.
 Een uytheemsch houwelijck, een 1. wyf, gelijk voor
 desen,

Sal d'oorfaeck wederom van desen onheyl wesen.
 Swicht niet voor'tquaed maer dringt'er stoutter tegen aen
 So ver als u uw lot toelaten sal te gaen.

Een 2. Grieckse stad, daer ghy het minst van soud ver-
 trouwen,

Sal d'aldereerste syn die om u te behouwen
 De wegh sal openen. met dese onwisse reen
 Vol nacht en duyfternis en twyfelinnigheen
 Liet zich uyt de kappel Sibylle vreeslijck hooren,
 En loeyd' in de spelonck het geen hem was beschooren
 Maer brengt de waerheyd niet volmondigh in het licht,
 De raefende werd dus van Phebus afgericht.

Als nu de dulligheyd had weerom eynd genoomen
 En sy in stilte en tot haer selven was gekoomen
 Heeft den Trojaenschen Held aldus tot haer geseyt:
 O goddelijcke Maegd, geen slagh van swaerigheyd
 Geen moeyte komt my vreemd of onverwacht ter oore;
 Het is my altermael al langh gespelt te vooren
 En selver heb ick 't in mijn hert wel overleyt,
 Een dingh bid ick alleen, dat ick (dewyl men zeyt
 Dat hier de deur is om in Plutoos Rijck te koomen,
 En 't duytere moeras uyt overloop der stroomen
 Des helfchen Acheron) myn vaeder magh gaen zien
 En spreken: wilt daer toe my uwe bystand bien
 En wyfen my die wegh om by hem te geraecken
 En de vervloecte poort der hellen open maecken.

1. Lavinia aen Turnus verlooft, de welke hem onthouden wer-
 dende sal hy daerom grooten Oorlogh voeren, als Menelaus ghedaen
 had om Helena die hem ontnomen wierd. 2. Pallantem, de stad van
 den Arcadischen Evander.

Op dese schouderen droegh ick hem uyt den brand
 Door duysend pylen heen, en bergd' hem voor de hand
 Van zijne vyanden : hy heeft my allerwegen
 Verselschapt op myn reys waer ick ben heen getegen :
 Hy heeft met my alom door allerhande zeen
 Gefuckelt en geswerft en stormen afgereen,
 En alles uytgestaen wat dat'er viel te draegen,
 Schoon boven syne macht in swacke en hooge daegen.
 Sels heeft hy my belast al biddende, dat ick
 Nae uwe woonplaets gaen en dit ootmoedelick
 Op u verfoecken sou ; ick bid u, heb meedoogen
 Met soon en vaeder : want het is in uw vermoogen
 En dese dingen staen al t' saem in uw geweld.
 Ghy zyt van Hecate niet te vergeefs gestelt
 Om in de bosschen van Avernis te gebieden.
 So Orfeus, steunend' op syn snaeren-spel en lieden,
 De schim van syne vrou van onder d'aerde brocht :
 So 1. Pollux met syn dood syns broeders leven kocht ;
 En gaet hy gints en weer dat pad so menighmaelen :
 Wat heb ick 2. Hercules, wat 3. Theseus te verhaelen ?
 De hooghste Iupiter was oock mijn grootevaer.
 Dus bad Eneas met syn handen aen 't autaeer,
 Waer op de Profetes haer dus weerom liet hooren :
 Doorluchtige Trojaen, uyt godlijck zaed gebooren,
 Te daelen nae de hel is van een kleyne macht :
 Des swarte Plutoos deur staet open dagh en nacht :
 Maer daer van daen weerom nae boven te geraecken
 Daer steeckt wat arbeyds in, en 't syn geen kleyne saec-
 ken.

Oock synder weynige dien dit gebeuren mocht,
 Schoon dat Iupyn bemint, van Goden voortgebracht

1. Dese onsterfelijck synde verfocht aen Iupiter dat hy met syn broeder Castor, die gestorven was, syne onsterfelijckheyd mocht deelen, het welck vercregen hebbende seytmen dat sy om beurten leefden.

2. Die om Cerberus te haelen nae de hel toe gingh. 3. Die met Pirithous Proserpina uyt de hel haelde.

Of door haer eygen deugd ten hemel toe gestegen.
 Het midden is beset met bosschen allerwegen
 Waer om Cocytus loopt met waeter, swert als int:
 Doch is uw lust so groot en syt ghy vast gezint
 1. Tweemaal de hel te sien, en kan 't u niet beswaeren
 Tweemalen over 't veer des helschen Styx te vaeren,
 En hebt ghy smaeck in so een roeckeloofse daed:
 So luyftert wat voor heen u te verrichten staet.
 Daer wafst een tack, wiens loof en hout van louter goud
 is,

Aen een seer dichten boom, die van het heele woud is
 Belommert en gedeckt, gewydt aen Proserpyn:
 Dees moet tot een geschenck aen haer gegeven zijn:
 Want sonder die is 't niet geoorloft te koomen
 In 't onderaerdsch gewest. als dees' is wegh genoomen
 So groeyter wederom een ander in syn stec,
 En is al mee van goud gelijk den eerste dee.
 Sie daerom wacker toe om desen op te spooren,
 En pluckt hem, als j'hem hebt gevonden, nae behooren:
 Want hy sal u van selfs en sonder tegenstand,
 Indien u 't noodlot roept, wel koomen in de hand
 Die anders niet en waer met krachten afte rucken,
 Noch van uw staele swaerd sich houwen liet in stucken.
 Noch leyt'er yemaud van uw goede vrienden doot,
 Wiens lijck (ghy weet het niet) besmet de gansche vloot
 Terwijl ghy vraegt om raed en in Apolloos tempel
 Vol twyfelmoedighydt blijft hangen aen mijn drempel,
 Gaet en bestelt hem eerst ter aerde, daer 't behoort,
 En bergt hem in het graf. brengt swerte schaepen voort
 En soeckt eerst door haer bloed u selven reyn te maec-
 ken,

So sult ghy eyntelijck in 't Strygisch woud geraecken
 En 't Rijck besichtigten der onderaerdsche Goon,
 Alwaer den levenden den ingangh is verboon.

e. Eens by u leven ende eens na uwe doot.

Dus

Dus sprack s'en sweegh voort stil, Eneas sloegh syn oogē
 Bedroeft ter aerde neer, en inde saeck bewogen
 Gaf zich uyt de spelonck, en overley in 't hert
 Den duyftren uytkomst die hem daer gegeven wert.
 De trouwe Achates gingh met hem, niet min verlegen
 In alles als de Vorst. sy hadden 't onderwegen
 Druck met malkanderen wie dat het wesen mocht
 Die sy begeerde dat men eerst ter aerde broght,
 Mit hebben s' op het strand 'tlijck van Miseen vernoomē.
 Die soon van Eölus, onnosel omgekoomen;
 Een, die geen meester had noch weergae in syn tijd
 Om 't volck met de trompet te hitsen tot den strijd
 En haer met hert en moed den boesem te doen swellē.
 Den grooten Hector plagh hy alzins te verzellen;
 En op trompet en pieck gelijklijck afgerecht
 Hiel zich ontrent zijn lijf gestaedigh in 't gevecht;
 Hy had, als Hector was gekoomen om het leven,
 By den Dardanischen Eneas zich begeben
 En volgde desen held, die hem niet minder scheen:
 Maer thans, als by geval den dapperen Miseen,
 Niet al te wel beraen, blies op syn hollen hooren
 So dat het over zee klonck door der Goden ooren
 Die hy te tarten scheen, had Triton opgepast
 (Naeyvrigh van syn kunst) en schielijck hem verrast;
 En van de klippen af, van daer hy was geseeten
 (So men 't geloven magh) den man in zee gesmeeten,
 Die nu van al het volck, en noch insonderheyd
 Van den godvruchtigen Eneas wierd beschreyt.
 Rondom syn lijck wierd veel misbaer enrouw bedreven.
 Toen hebben sy haer op het spoedigste begeben,
 Al weenende, om den last, die haer Sibylle gaf,
 Te voeren uyt en hem te helpen in het graf;
 En om een lijck-autaer hoogh in de lucht te bouwen
 Gaen sy nae 't oude bosch, daer zich de dieren houwen,
 En vellen eyck en esch met brods en bylen neer,
 En leggen dennen om, vol greyn en hars en smeer,

En kappen ypen olm, en rollense van boven
 De bergen af, die sy met slegg' en wiggens kloven.
 Eneas selver is haer hier in voorgegaen,
 De vel-byl in de vuyft, en port syn mackers aen
 En wyl hy overley vol droevige gedachten
 (Aenziende'twoefte bosch) waer op hy hier most achten;
 Bad hy aldus: och, of my in dit groote woud,
 In sulcken wildernis, verscheen de tack van goud,
 Gelyck het nergens aen de waerheyd heeft ontbroken
 In'tgeen de Profetes heeft van Miseen gesproken!
 Hy had naeu uyt, wanneer hy schielick met een vlucht
 Twee duyfsjes daele sagh van boven uyt de lucht
 En onder syn gesicht ter aerde neder scheeren
 En strijcken in het gras. Den helt ken aende veeren
 Sijn moeders vogelen, en bidt vol vrolijkheyd:
 So yewers hier een wegh door het boschagie leyt
 So wilt mijn leydsfluy syn, en mijn den boom gaen wyfen
 Die hier den vetten grond beschaduwet met syn rijfen
 En blaen van enkel goud, en U bid ick voor al
 Goddinne moeder, dat ghy my in dit geval
 En twijfelmoedigheyd doch niet en wilt begeven:
 Als hy dit had geteyt is hy wat staen gebleven
 En lette wat sy hem voor teykens mochten doen,
 En sloegh vast gade waer sy heenen wilden spoen,
 Die voor hem weyende nu liepen dan wat vloogen
 So dat hy haer van ver kon volgen met zijn oogen.
 Tot dat zy eyntelijck gekoomen aen den mond
 Van den Avernus, die uyt vuyle moddergrond
 Geeft swaere lucht en stanck, zijn haestich heen getegen
 En vliegend' om en her weer uyt de lucht gezeegen,
 En ter gewenschter plaets haer selven setten neer
 Recht op den boom, alwaer de gulde tack van veer
 (Die anders was van kleur als'tgroen der eyke blaedren)
 Hem flickerd' in't gesicht als hy die quam te naedren.
 Gelyck het vogel-lijm des winters in het woud
 Sich aen de boomen toont so geluw als een goud:

So scheen door 't duyfter loof den tack oock in zyn ooghen,

So kraeckte 't blaeder-goud door fachte wind bewogen;
 Strax greep Eneas toe en brack hem vlytigh af,
 Waer mee hy sich nae 't hol der Prophetesse gaf,
 Mifeen wiert onderwijl beschreyt met vele traenen
 En voor het uyerste berecht van de Trojaenen.
 Eerst hebben sy voor hem een groote stapel hout
 Van vette dennen en van eyken opgebout
 Die men rondom bestack met cyparisse meyen
 En met veel dood-kruyd tot een lijck-vyer ginch bereyen.

Men vlechte bruyn-groen lof tot boven inden top
 En ley 'er tot cieraet syn blancke wapens op.
 Een deel maect water warm en wascht en salft sijn ledé,
 En weent en maect misbaer, en leyt de overleden
 Beweent op 't lijckbed neer, en brenght syn kleeren aen
 En purpere gewaet, gelijk hy plagh te gaen,
 En werpts'er boven op. een deel schort op haer schoudré
 De baer (een droeve dienft) en nae'tgebruyck der oudren
 Ontsteect het lijck-vyer met het aensicht omgekeert,
 Dat wierooock, offerspijs, en oly heeft verteert
 Die sy vast in de vlam met heele bekers gooten.
 Het vyer ginch uyt, en 't geen daer over was geschooten
 Dat wascht men inde wijn en leest de beenders uyt,
 Die Chorinéus in een vat van koper sluyt.
 Driemael heeft hy de maets die daer versamelt waeren
 Met suyver waeter en de weelderige blaëren
 Van een olyven-boom besprenckelt en gewijd,
 En riep (gelijk men is gewend in sulcken tyd)
 De laetste woorden uyt, en wenscht' hem wel te vaeren
 Tot inder eeuwigheyd en buyten tal van jaeren.
 Maer den godvruchtigen Eneas heeft den helt
 Een groot en swaer gevaert daer tot een graf gestelt
 En dee 'r oock een pael aen het geberghte setten,
 En hingh syn riem daer aen en wapens en trompetten,

Dat noch op heden heet 't geberghte van 1. Miseen
 En altijd heeten sal, toen is hy voort getreen
 Om 't geen Sibil hem had bevolen uyt te voeren.
 Hier's een spelonck, bevrijdt door modderen en moeren
 En met een duyster bos van alle kant omrinckt,
 Daer'tgrouwlijk uyt eé poel van 't swarte water stinckt.
 Daer gaet so swaeren lucht van ondren door haer kaeken
 Dat geene vogelen haer veyligh kunnen naecken
 Waerom de Grieck dees plaets 2. Avernus heeft geseyt.
 Eerst heeft de Prijsterin vier runders hier geleydt,
 Swert over heel haer lijf en steltse voor d'autaeren,
 Begiet haer ster met wijn en pluckende wat hayren
 Recht tusschen beyden van haer hoorenen van daen
 Werpt sy s'in 'theyligh vyer en vangt het offer aen
 En daghvaert Hecate. de sommige gaen haelen
 Het slacht-mes voor den dagh en vangen 't bloed in
 schaelen.

Eneas keelde selfs een swert lam voor de Nacht,
 En heeft een queen voor Vrou Proserpina geslacht.
 Toen vingh hy aen voor den Groot-meester van der
 Hellen

Den Koningh Pluto nacht-autaeren toe te stellen
 En heele stieren dee hy leggen in den brand
 En oly gieten op het brandend ingewand.
 Maer fiet, ontrent den tijd als 't licht begint te koomen
 So loeyde 'taerdrijck en 'tgebergt met bosch en boomen
 Begon te daveren en schudden so het schein,
 De honden huylde door de dichte schaduw heen
 Op 't nadren der goddefs'. O, riep de priesterinne
 Geen ongewijde koom alhier ten boschwaert binne.
 Volgh my en trek van leer en toon u kloeck en koen
 Eneas, want alhier is dapper hert van doen.

1. *Monte Miseno*, en *Capo Miseno* genaemt.

2. Dit Avernus werd by den Griecken eygentlijk genoemd *Aornor*,
 dat so veel te seggen is als *sonder gevegelte*. Heden wert het ghe-
 noemt *Lago de Tripergola*.

Mit is fy ter Spelonck' als raefend ingetreden: [den.
Hy volght fyn leyds-vrou nae met onverschrocke fchre-

O Goon, die over Hel en Sielen hebt gefagh,
Ghy stille fchaduwen, ghy plaetsen sonder dagh,
Afgrond en Flegeton, het fy my toegelaeten
Het geen my is vertelt aen andre voort te praeten.
En 't zy met uw verlof indien men van my hoort
Wat inde duysternis en onder d'aerde smoort.

Sy gingen door de nacht en doncker heenen ftrijcken
Door leege wooningen en Plutoos ydle Rijcken,
Gelijck de luyden doen die by een duystre maen
Door ontrouw schemer-licht in dichte boffchen gaen
Wanneer als Iupiter de lucht heeft overtrocken
En dat de nacht het al bedeckt met swerte rocken
En alle kleur beneemt. Eer dat men binnen gingh
Stond voor aen het portael Rouw en Bekommeringh
En droeven Ouderdom, hier wonen bleecke Quaelen
En Vrees en Honger, die de menschen meenighmaelen
Tot quaede dingen raedt, en Armoë, vol van fchand,
En Arbeyd, Dood en Slaep, haer naefte bloed-verwant.
Al ylijck om te sien, hier tegen over stonden
Verkeerde Vreughd, de Krijgh, die Lijcken maeckt en
wonden,

En d'yfre bed-koets van de Raferny, de Twist,
De Tweedracht, dien het hayr met slangen was geklist.
In 't midden stond een Olm die wijd fyn armen sprejde
En dicht van tacken was en oud, van wien men seyde
Dat ydle Droomen haer hier onder fyne blaen
Onthouden, en by daegh aldaer te ruste gaen.
Noch vondtmer in de poort gedrochten en ondieren
Van velerhande slagh, van Scyllen, halve stieren,
Den grooten Briareus, die honderd armen had,
De slangh van Lerna, die hier vreeffelijcken sat
En fiste en schuyfelde, en Chimeer, die vlammen
braeckte,

Harpyen, Gorgons, en **x.** die met drie lijven maeckte

Drie schaduwen : wanneer Eneas wierd vervaert
 En ruckende van leer boo het getrocke swaerd
 Aen die hem naderden , en had'er in gehouwen
 En te vergeefs van een de schaduwen doen spouwen
 Had syn geselschap hem geen onderricht gedaen
 Dat dit maer schimmen syn , en hem niet doen verstaen
 Dat dese sonder lijf in die gedaenten sweven.
 Toen hebben s'haer van hier nae Acheron begeven ,
 Eê stroom, die opwaerts welt, en braekt syn slijk en zand
 En modder in Cocyt. Hier past de grijse quant
 De schipper i. Charon op , en let op 't overvaeren.
 Een ongehavent vent ; syn baert met rouwe hayren
 Hanght slordigh en verwart aen syn bemorste kin ,
 Syn ooghen staen als vyer , men fiet'er vlammen in.
 Hy heeft een vuyle py geslaegen om syn schoeren ,
 En dient sich van een kloet en zeyl in 't overvoeren
 Der zielen met syn boot ; van jaeren is hy oudt,
 Maer die sich evenwel noch groen en jeugdigh hout ;
 Het krielt'er lanx de kant van jonge , van bejaerde ,
 Van mans en vrouwen , van getroude en ongepaerde,
 Van teere maegden , en van meenigh oorlogs-held
 En dappere Overstems , gestorven in het veld.
 'T loopt alles hier nae toe , so dick , gelijk de boomen
 Haer bladen ruyen als den herfft begint te koomen:
 Gelijk de vogels , die de kou vertrecken dee
 En nae een warmer land haer geven over zee
 Met schoolen sonder eynd. Hier stonden sy en baden
 Den nortsen veerman om haer in syn pont te laeden.
 Elck wilde d'eerste zyn en stack zyn handen uyt.
 Den suy: muyl neemt nu die , dan desen, in syn schuyt,
 En andre drijft hy wegh dat zy niet over mooghen.
 Eneas (want hy was verwondert en bewooghen
 Door 't raesen) sey : o Maegd , segh my eens wat bediet
 Den grooten toeloop van de schimmen nae de vliet?

1. De Veerman der Helle , die de Poeten seggen met een leere schuytje de zielen der verstorvene over de Stygische poel te setten.

Wat is doch haer verfoeck? wat willen dese zielen
 Die hier met menigte dus krevelen en krielen?
 Wat is de reden, dat den een magh over gaen
 En dat den andere moet voor den oever staen
 En werden van de kant en uyt de schouw gedreven?
 Waer op sy hem in 't kort dit antwoord heeft gegeven:
 O ghy, die waerlijck zyt van goddelijcke ras,
 Dit is Cocytus en het Stygische moeras
 Waer by de Goden niet lichtvaerdigh sweeren derven:
 Den heelen hoop, die ghy hier gints en weer siet swerven
 Is onbegraeve volck: wie Charon over vaert
 (Die hier de veerman is) die zyn gedeckt met aerd:
 En niemand magh dees traeg' en yselijcke stroomen,
 Voor dat syn beenders op haer rust syn; over komen.
 Sy doolen hondert jaer en sweven hier ontrent
 Lanx dese water-kant: dan werdt haer in het end
 Den overtocht vergunt daer zy so langh op wachten.
 Hier bleef Eneas staen, vol deernis en gedachten
 Om 't ongeluckigh lot dat sulcken over quam,
 Als hy Leucaspis en den I. Capiteyn vernam
 Van 't schip van Lycien, bedroeft en onbegraeven,
 Die haer met hem op reys van Troje in zee begaven,
 Bey door de storm met schip en volck en al vergaen.
 De stierman Palinuur quam hier oock waeren aen
 Die uyt Sicilien de laetste mael gevaeren
 Van 't schip gevallen was in 't midden van de baeren
 Terwijl hy besich met de sterren gâe te slaen
 Op kours en streecken let, die hy had aen te gaen.
 Eneas, den bedroefde in al de duyfterheden
 Noch naulijx kennende, bestond met dese reden
 Hem eerst te spreken aen: segh my, o Palinuur,
 Wie van de Goden nam u achter van het stuur?
 Wie van haer heeft u doen verdrencken in de stroomen?
 Segh op, want ick en heb geen manghel oyt vernoomen

8. Orontes, waer van in ' eerste boeck gesproken werd.

Aen't seggen van Apol, maer dese reys alleen
 Vind ick my selven vry bedrogen in het geen
 Dat hy my zey: dat ghy behouden door de stroomen
 En aen de kusten van Italien soudt koomen.
 Sie nu eens wat het was daer ick my op verliet:
 Had hy my dit beloofst? Apol bedroogh u niet
 Antwoorde Palinuur: oock was'er geen van allen
 Den Goden die my dee verdrencken: maer gevallen
 By ongeluck van't stuur, dat my bevolen was,
 Terwijl ick op myn plicht en dienst en sterren pas
 Quam ick het roer (dat door een groot geweld in stukken
 Geraeckte by geval) mee over boord te rucken.
 Ick sweer't u by de zee, die wilde woeste plas,
 Dat ick so seer voor my toe niet bevréeft en was
 Als dat u, dien syn stuur en stuurman was ontnoomen,
 Mocht eenigh ongeluck by onweér overkoomen.
 Drie nachten voerden my de zuyder-winden heen
 Door rouw en wintersch weer en eyndeloose zeen:
 Den vierden dagh ben ick so ver ter nood gekoomen
 Dat ick Italien sagh boven uyt de stroomen.
 Ick swom te met aen land, en was geberght, indien
 Het ongenadich volck my niet en had gesien,
 Die, meynende van my wat roofs of buyts te maecken,
 My overrompelden eer dat ick wegh kon raecken,
 Die lanx de klippen op most klauteren, en met
 Mijn natte klederen my selven vond belet.
 Nu leght mijn lijck in zee of't slingert lanx de stranden.
 O onverwinbaer Held, met uytgestreckte handen
 Bid ick u om al wat u lief of is of was,
 Om 's hemels lieve licht, om uwes vaders as
 En hoop van uwen zoon, hebt met my mededooghden
 Helpt my uyt dese ellend', en ('t is in u vermoghden)
 Werpt my wat aerd' op 't lijfaen de Velijnse strand!
 Of so der middel is om aen den oever-kant
 Te raecken, en indien een wegh, behalven desen
 U van de teel-godin, uw moeder, is gewesen

Want

(Want dat ghy oyt bestond om over dese vliet
Te koomen sonder gunst der Goon geloof ick niet)
So geef my uwe hand en neem my met u mede
Dat ick ten minste nae myn dood geraeck in vrede.
Waer op de Profetes dus wederom vingh aen :
Van waer komt u doch die vervloecte lust van daen ?
Wilt ghy, o Palinuur, bezien de droeve stroomen
En sonder oorlof aen den over-oever koomen
Noch onbegraeven ? laet die hoop vry vaeren heen ;
Men kan het noodlot niet verketten door gebeen :
Maer troost u, als ghy by u selfs sult over leggen
Uw bitter ongeval, in 't geen ick u sal seggen.
De naeste volckeren en steden daer ontrent
Door wonder-teycken en gedreygt en aengement
Die sullen uw gebeent doen suyveren, en bouwen
Tot uwer eer een graf, en vieren daer en houwen
Een plechtigh jaer-gety, en inder eeuwigheyd
Sal 't heeten Palinuur daer uw gebeente leyt.
Dees woorden stelden hem een weynigh weer te vreden,
Endreven van syn hert de grootste swaerigheden
En het vermaectt hem noch dat men aldaer het land
Sal noemen nae zyn naem. Sy naedren dan de kant.
Engaende voorts haers weegs syns aen de vliet gekomē.
De schipper, die haer uyt syn boot al had vernoomen
Endoor het eenfaem bosch sagh nae den oever gaen,
Sprack eerst en heeft haer dus al grauwend aengedaen :
Wie dat ghy zyt, die hier gewapend aen komt treden
En myne stroom genaectt, segh op ; wat is de reden
Van uwe komst ? en past my verder niet te gaen.
Ick segh u, stae, en blijft van dese kant van daen :
'T is hier de plaetse van de schaduwen der dooden,
Van slaep en nacht, en 't is my scherpelijck verboden
De levende over 't veer te voeren met mijn schouw.
'T bequam my niet heel wel, en ick heb noch berouw
Van dat ick Hercules wel eer heb ingenoomen,
Dat ick Pirithous en Theseus in liet koomen,

Schoon dat sy waeren uyt een goddelijcke stam
 En onverwinnelijck : waer van den eenen nam
 Sels van des Conings Troon den wachter van der hellen
 En sleept' hem bevend' heen, en d'andere gesellen
 Bestonden Plutoos bruyd te schaecken uyt syn bed.
 De Priersters' heeft hem dus kortlijck neer geset :
 Ontfelt u niet, myn vrient; wilt niet bekommert wesen;
 Voor sulcke laegen hebt ghy van ons niet te vresen.
 'T geweer dreygt geen geweld; de groote wachter pafs'
 Op syne wacht, en houw met grouwelijck gebas
 De schimmen vry in vrees; de kuysche Proserpyne
 En lyde noyt geweld in haere bed-gordyne :
 Eneas den Trojaen, door syn godvruchtigheyd
 En wapenen vermaert, werdt hier van my geleydt
 En komt syn vader by de schaduwen besoecken
 In 't diepste van der aerd, so 't voorbeeld van so kloecken
 En deugdelijcken man op u niet en vermagh
 So draegt aen desen tack ten minsten wat ontsagh,
 (Mits toond' hy hem den tack) Toen sloncken hem zyn
 aeren

Die hem van gramschap dick en opgeswollen waeren.
 Hy sprack voorts niet een woord, maer bleef verwon-
 dert staen

En sagh 't onschelijck geschenck verflaegen aen,
 Dat hy in langhen tyd daer niet en had vernoomen,
 En is strax met syn schuyt dicht aen de kant gekoomen.
 All' andre zielen dreef hy van de bancken heen
 En maeckte ruymt' en liet Eneas binnen treen.
 Het bootje kraeckt' en heeft veel waeters ingenoomen.
 Hy is aen d'overzy ten laetsten aen gekoomen
 En heeft se bey in 't slib behouden opgeset.
 Hier tegen over leyt den grooten hel-hond met
 Syn driemael-dubble kop, en doet uyt so veel muylen
 Dees Rijcken daveren met bassen en met huylen.
 Sibylle sien de dat hem lanx syn rugh en kop
 Het vreeselijcke hayr en slangen resen op

Wirp hem een slaep-koeck toe, met mengfel veler krui-
En honigh toegemaect, om hem in slaep te zuyen, [en
Hy, dul van honger, greep den toegeworpen brock
En schockt' hem gulfigh in, en ley sich neer in 't hock
So langh gelijk hy was, en is in rust gekoomen.
Eneas heeft syn tyd ten eersten waer genomen
Terwijl de wachter slaept, en stapt van stonden aen
Ter poorten in, en spoeyt sich van de vliet van daen
Daer 't niet geoorloft is weerom te rugh te vaeren.
Hier hoorden sy, so haest sy op den dorpel waeren,
Het gillen en 'tgeschrey van kleyne kinderen,
Verfteken van het lot des soete levens, en
Ontydigh door de dood noch in haer eerste daegen
Van 's moeders borsten af geruckt en wegh gedraegen,
Hier nevens houden sich die valschelijck beticht
Ter dood verwesen syn, en mosten 't lieve licht
Onnosel, buyten schuld, verlaeten met haer leven.
Maer sonder rechter is dees plaets haer niet gegeven
Of sonder lootingen of stemmen toegeleght :
De strenge Minos sit hier boven aen in 't Recht
En hutst de lotbus om, hy doet de schimmen daegen
En roept den Raed by een, en ondersoect met vraegen
En neemt 'er kennis van wat yder heeft begaen.
Hier volgen de bedruckte en droevige naest aen
Die met haer eygen hand sich braghten om het leven,
Onschuldich, en alleen door wanhoop aengedreven
Haer zielen wirpen wegh moe langer 't licht te sien.
Hoe wenschten sy nu wel, indien het kon geschien,
Weer in de lucht te zyn, en armoe daer te lyden
En kruys en ongemack als in voorgaende tyden?
Maer 't noodlot lijdt het niet, en 't droeve water van
D' onwedervaerb' re poel maect datmen niet en kan
Geraecken daer van daen, of weer te ruggen koomen,
En stuyt de schimmen voor wel negen dubbele stroomen.
Hier by leyd een gewest dat wyd en zyd sich spreyd
Nae alle kanten, en den Treur-hoeck werd geseyt :

Alhier verfchuylen fich die ongeluckigh minden
 In 't dichte myrten-bofch en fteegen , niet om vinden :
 Dien felver nae de dood haer quellingh niet verlaet.
 Hier fiet hy 1. Phedra , daer is 2. Procris , ginder gaet
 De droeve 3. Erifilé , en toont haer wreede wonden ;
 Hier wierd 4. Evadnes en Pafifæ gevonden ;
 Hy fiet Laodamy mee in 't gefelfchap treen ,
 En 5. Ceneus , nu een vrouw , een jongelingh voor heen
 En nu door 't noodlot weer tot haer geflacht gekoomen.
 Hier heeft hy Dido van Fenicien vernoomen.
 Sy doolde door het bosch mee onder defe fchaer.
 Haer dood-wond bloede noch. als hy fe wierd gewaer
 Was fy benevens hem , die door de duysterniffen
 Niet wel wift of fy 't was dan of hy wel mocht miffen ,
 Gelyck die door een wolck in 't eerfte van de maen
 In twijfel fyn of fy die sien of faghen ftaen.
 Maer als hy metter tijd haer naeder had bekeken
 Begon hy haer aldus uyt liefde toe te fpreken
 (De traenen liepen hem van fyne wangen af)
 Ellendige , die my dan eerst de tydingh gaf
 Dat ghy u felven had geholpen om het leven
 En met uw eygen hand het fwaerd in 't hert gedreven
 Braght my geen leugens aen. ick sweer 't u by de Góon ,
 By , fo der noch geloof is ovrig by de dôon ,
 By Son en fterren : dat ick fcheyde van uw ftranden
 Was tegen mynen danck. 't quam my van hooger han-
 den

1. De Vrouw van Theseus , op haer Stieffoon Hippolytus verlieft.
2. De Vrouw van Cephalus , die uyt jaloursheyd haer felven in het bosch achter de blaederen verborghen hebbende van hem dood gefchooten wierd.
3. Van haer soon omgebracht om dat fy fyn vaeder verraeden had.
4. De vrou van Capaneus die haer felven in fyn lijck vier begaf.
5. Cænis van Neptuyn verkracht fynde verkreegh van hem dat fy in een man verandert wierd , en niet gequetft kon werden. defe veranderinge van geflachte veranderde mede van naem , ende wierd Cæneus geheeten.

En't was der Goden last, die my nu hier doen treen
 Door nacht en schaduwen en vuyle plaetsen heen.
 Oock had ick noyt gelooft, en't kon in my niet koomen
 Dat mijn vertreck by u so swaer sou syn genoomen.
 Vlucht niet uyt mijn ghesicht, maer houd een weynigh
 stal :

'T is voor de laetste mael dat ick u spreken sal.
 Dus sprack hy s'aen en liet daer by syn traenen volgen
 En hadde Dido, die vol gramschap en verbolgen
 Hem overdwers besagh, wel gaeren wat bedaert :
 Maer sy afkeerigh sloegh haer oogen tegen d'aerd'
 En wierd niet meer ontset door syn begonne reden
 Als oyt een harde rots of Noordse klippen deden.
 Ten laetsten gingh sy deur en liep ten boschwaert in,
 Alwaer Sichæus haer met even groote min
 Bejgent als voor heen. Eneas vol meedoogen
 En om het ongeval des arme vrouws bewoogen
 Siet haer al schreyende van verre nae, en werd
 Om des' onschuldige weemoedigh in syn hert.
 Toen vorderd' hy syn reys en quam tot inde velden
 (Gelegen aen een kant) daer het van Oorloghs helden
 En dappre mannen woelt : hier quam hem te gemoet
 Adrast en Tydeus, en, uyt Atalantaes bloed
 De vroomme Parthenoop, en hoofden der Trojaenen,
 Gevallen inden strijd, en die met veele traenen
 Op d'aerde syn beschreyt. Hier sucht' hy diep, als hy
 So veele dooden sagh van kennis op een ry,
 Die dese velden hier met menigte bewoonen :
 Medon, Therfilochus, en drie Antenors zoonen
 En Glauk en Polybeet, aen Ceres toegewydt.
 En oock I. Idæus, die, als of hy gingh ten strijd,
 Noch dapper was in 't spel met wagenen en wielen,
 Eneas wierd omringt met meenigte van zielen,

6. De koetsier van Priamus, die nae sijn dood noch had de genegen-
 heyd tot het geene daer hy by sijn leven mede had omgegaca.

En 't is haer niet genoegh eenmael den man te zien,
 Sy hebben lust om hem te naedren, of misschien
 Sy d'oorfaeck van syn komst van hem te weten quamen.
Maer als hem d'oversten van 't Griekse heyr vernamen,
En Agamemnoos volck het blanck en blinckend swaerd
 Sagh door den duyfter heen, was 't al voor hem vervaert
En steld' het op de vlucht, gelijk sy eertyts liepen
 Nae haere schepen toe. oock waerender die riepen
 Of poogden het te doen, maer 't magere geluyt
 Bleef steken onderweegh en wou ter keel niet uyt.
Hier heeft hy Priaems soon, Dëifobus, gevonden
 Die wreed en lelijck was mishandelt en geschonden:
 Hy had noch hand, noch neus, noch oor, die tot een spot
 Hem schandigh waeren af gesneden, en geknot,
 So dat Eneas hem dus naeuwelijx en kende. [de
De schimme stond en beefd' en van beschaemtheyd wé-
 Sy 'taensight van hem af, en deckte sich, op dat
 Men niet en sagh wat straf dat hy geleden had
En hoe syn vyand sich had over hem gewrooken. [ken:
Toen heeft de Vorst hem dus eerst minlijck aengesproo-
Strydbaere man, ghy die uyt Teucers edel bloed
 Gesprooten zyt, wie was so tegen u verwoedt,
 Wien was'er over u so groote macht gegeven
 Die u so wreedelijck gebragt heeft om het leven?
Men seyde my dat ghy in Trojens jongste nacht
 Nae dat veel Griecken van u waeren omgebragt
 U selven boven op de dooden had begeven
 Van 't stryden afgemat, en daer waert doodt gebleven.
Toen heb ick u terstond op het Rheteesche veld
Een loose graf-stee met mijn handen toegestelt
En driemael overluyt uw geest aldaer doen daegen
En heb het graf uw naem en wapens laeten draegen:
Maer, vriend Dëifobus, uw lichaem vond ick niet
 Wat moeyte dat ick dee, hoe ick u soecken liet,
En kon uw beenderen, wanneer ick most vertrecken,
 In 't lieve vaederland met aerde niet bedecken.

Waer op Deifobus hem dit tot antwoord gaf,
 Ghy hebt genoeg gedaen aen my en aen mijn graf:
 Maer, laes, myn eygen lot en de vervloecte *x.* vrouwe
 Van Lacedemon heeft my al dit quaed gebrouwe,
 Die my dees teykens liet tot een gedachtenis.
 Ick meyn dat u de nacht noch niet vergeten is
 Toen 't ons so fuyr vergingh, door valsche vreugd be-
 droogen,
 Dat wy het doodlijck paerd in onse vestingh toogen,
 Dat in syn hollen buyck gewapent voetvolck had
 En steygerd' over muur en wallen in de stad:
 Sy haer gelaetende de Bacchus-feeft te houwen
 En voerende den rey van de Trojaensche vrouwen
 Had selver in haer hand een groote toorts gelaen
 En heeft den Griecken uyt het Slot een sein gedaen.
 Ick, afgement van sorgh en van de vaeck gedreven,
 Was al te bed en had my tot de rust begeven
 En lagh wel vast en fliep, wanneer het lieve wijf
 Dee al 't geweer aen kant, en 't swaerd, daer ick mijn lijf
 Op te vertrouwen plach, van 't bed heeft weg genoomen,
 Roept Menelaüs in en laet hem binnen koomen,
 Op hoope dat haer lief dit soude nemen aen
 Gelijck een groote gunst, en, had sy haer ontgaen
 Of in voorleden tyd yets tegen hem bedreven,
 Om dees goedhertigheyd haer alles sou vergeven.
 Maer, wat houw ick u op? sy vallen met geweld
 In myne kamer, met den Ithakois verzelt,
 Den rockenaer van al het quaed en fielteryen.
 O Goden, staet het vry den geenen, die hier lyen,
 U straf te vorderen, so bid ick dat ghy dat
 Den Griecken set beraelt. maer ghy, segh my eens wat
 Gheval u herwaerts bracht daer ghy noch zyt in 't le-
 ven?
 Waert ghy verseylt, of heeft een storm u hier gedreven?

x. Helene, die nae de dood van Paris met syn broeder Deiphobus ge-
 trouw was.

Of hebben u de Goon tot defe reys geraen?

Wat pord' of dwongh of dreef u hier nae toe te gaen

En defe droevige, dees naere en duyftre hoecken,

Daer Son noch Maen en fchynt noch Sterren, te befoeck
ken?

Hier tuffchen was de Son het Zuyen al voor by

En meer als halver wegh, en moglijck hadden zy

Met diergelijcke kout haer felven voorts vergeeten

En al den tyd' die haer gegeven was, verfleeten,

Maer de Priesters sprack hem met korte woorden aen:

Eneas, het werd laet, den dagh fal haest vergaen,

De nacht komt voor de hand; wy spillen en verslyten

Ons uyren te vergeefs met klaegen en met kryten.

Hier is de plaets daer sich de wegh verdeelt in tweek:

Ter rechter hand loopt sy nae Plutoos vestingh heen

En nae 't Elyfium, daer beemden zyn en wouden.

Dit is het rechte pad, en 't geen wy moeten houden

Om te geraecken in het fael' ge Elyfium.

Ter flincker loopt sy nae het heyloos Tartarum,

Daer men de boofe straft om't quaed, by haer bedreven,

Waer op Dëifobus aldus heeft aengeheven:

Verstoort u niet, ick fal vertrecken hier van daen,

O groote Priesterin, en weer nae duyfter gaen.

Vaert wel, o eer van ons geflacht, ick wandel heenen,

Heb beter lot als wy; en mit is hy verdweenen.

De Vorft keeck schielijck om, en aen de flincker hand

Sagh hy een groote ftad gelegen aen de kant

Van een verheve rots, driemael omringht met muyren.

Den helfchen Flegeton loopt met een ftroom vol vuuren

Rondom de veften heen, daer 's niet als vlam en gloed:

De keyen klincken die hy mee sleept met zijn voed.

Recht tegen over ftond een ftercke poort, en waeren

Van loutren diamant de posten en pylaeren.

Geen kracht van mannen had daer kans van winnen aen:

Sy kon selfs het geweld der Goden wederftaen,

Een yfren tooren staet 'er in de lucht verheven.
 De wacht en opzicht is Tyfifone gegeven,
 Die aenden ingangh zit met haer bebloede kleet
 En op past nacht en dagh en van geen slaepen weet.
 Een jammerlijck gesteen, geklets van felle sweepen,
 Geluyt van slaegen, en van 't rammelen en sleepen
 Der yfre ketingen quam uyt dien hoeck van daen.
 Eneas schrickte en bleef alhier verflaegen staen:
 Segh my sey hy, o Maegd, wat slagh van schelmeryen
 Bedreven deel, en wat voor straffen of zy lyen?
 Waer op Sibylle sprack: o dappere Trojaen,
 In dees vervloecte plaets den drempel te begaen
 Staet niemand vry die vroom en fuyver is van leven:
 Maer wijl myn Hecaté het opficht heeft gegeven
 Van het Avernische woud, heest sy my seifs geseyt
 Wat straffen van de Goon aen elck syn toe geleyt,
 En onderrichte my van wat hier is te kijcken.
 De strenge Radamanth bezit dees harde Rijcken.
 Hy vraeght en onderfoeckt wat yder heeft gedaen,
 En dwinghtse tot beken, die, meynende t' ontgaen
 De straf van 't quaed dat zy stilswygende bedreven,
 De boete stelden uyt ten eynde van haer leven.
 De felle Tififoon sit haer van stonden aen
 Met sweepen achter her, en dreyght haer onder 't slaen
 Met slangen, die sy in de flinckerhand gelaen heeft,
 En roept tot straffe van den booswicht, die misdaë heeft,
 Haer wreede susteren. ten langhen lesten wierd
 De poort geopent, die afgryselijcken gierd'
 En gruwelijck geknars in d' yfre pannen maecte.
 Hier saghen wat gedroght dat het portael bewaecte.
 Sie, seyfe voort, wien men den ingangh heeft vertrouwt:
 Een felle waeter-slangh met vyftigh hoofden houwt
 Daer binnen syn verblyf, en spart syn swerte kaecken
 Om 't doodelijck vergif en etter uyt te braecken.
 De Tartar self onsluyt een afgrond nae beneen
 Noch tweemaal dieper als men nae den hemel heen

'T gebergte van Olymp fiet in de hoogte streven.
 Hier leggen Titans soons (Saturnus groote neeven,
 Die d'Aerd te voorschyn bracht) gewentelt over een
 In 't diepste van de Hel, die Iupiter daer heen
 Met synen blixem dreef. hier sagh ick in voortyden
 De grove lichaemen van beyde d'Alöyden,
 Twee, die den Hemel mee met onbesuyfde kracht
 Bestormden, toen men bergh op bergh en Offa bracht
 Op Pelion, om hem van synen Throon te jaegen.
 Ick heb Salmoneus hier sien pynigen en plaegen
 Om dat hy 't blixem-vier en 't grouwelyck gerucht
 Des donders trachte nae te bootsen inde lucht.
 Dees had voor syne koets vyer paerden ingeslaegen
 Als voer hy ten triomf op de victory-waegen,
 En ree door Elis met de fackel in de hand
 En wilde dat hem 't volck dee dienst en offerand
 Als men de Goden doet, en had met yfre raden
 En draf der paerden, dwaes, vermetel, onberaeden,
 Op een metale brugh het donkren nae gespeelt:
 Maer Iupiter, dien dees laetdunckentheyd verveelt,
 Schoot uyt een dichte wolck geen rookerige lichten
 Of vyer van fackelen, maer waere blixem-schichten,
 En wirp hem neder met een groote dwarrelwind.
 Hier sagh ick Tityus, des Aerdens voedsterkind,
 Die met syn lyf beslaet geheele negen bundren.
 De felle en graege gier is alle daegs aen 't plundren
 Op 't vruchtbaer ingewand. en weyt syn lever at
 Die daeglijx weder groeyt tot eyndeloose straf.
 'K wil van Ixyon noch Pirithöus vertellen
 Daer ick een swarte klip gesien heb overhellen
 Die steeds te vallen dreyght en yder oogenblick
 Te storten op haer kop, en houd s'in staege schrick.
 De gulde tafels syn gedeckt met heerlijck eeten:
 Der Rafernynen een, benevens haer gezeeten,
 Verbiedt al gracuwende de spys te raecken aen
 Of dreyghtse met de toorts in 't aengezigt te slaen.

Hier fyn fy die , terwijl fy waeren in het leven ,
 Haer broeders haeten, die haer ouden verdreven ,
 Haer vader braghten om , die haeren onderdaen
 Verkorten met bedrogh in plaets van voor te ftaen.
 Hier fyn fy , die veel goeds vergaeren in haer leven
 Maer aen haer vrienden niet met allen wilden geven
 (En defe maecken wel den grootften hoop van al)
 Oock die om overspel geraeckten inden val ,
 En om den hals met een ; Hier werden s' opgeflooten
 En tot de straf bewaert die 's Heeren geld' genooten
 En tegen 't vaderland en tegen eed en eer
 Meyneedigh , trouweloos , misbruyckten haer geweer.
 Wilt haere misdaed niet forgvuldigh ondervraegen ,
 Noch foeckt te weten wat voor straffen dat zy draegen
 D' een rolt een groote fteen ter hooger bergen op
 Die hem geflaegh onfchiet eer hy komt aen den top :
 Een ander , op een rad gebonden aen de fpeken ,
 Draeyt altyds om , en heeft geen kans om los te breken,
 En Theseus fit daer hy voor eeuwigh fitten fal:
 Den arme Flegyas roept overluyt aen all',
 Ick waerschouw u, wilt de rechtvaerdigheyd betrachten
 En leert van my voor al de Goden niet verachten.
 Dees heeft fyn vaderland verkocht om krachtigh geld
 En in de handen van een machtigh heer gefelt: [men:
 Schreef wetten, brackse weer, nae'r voordeel af kon koo-
 Dees heeft het bedde van fyn dochter ingenoomen :
 Om kort , fy hebben all' yet grouwelijcx beftaen
 En ftoutelijck uytgevoert het geen fy vingen aen. [den
 Al was mijn ftem van ftael, fchoon dat ick hondert mon-
 En hondert tongen had, noch waer het niet gevonden
 En my onmogelijck , dat ick u dee verhael
 Van al haer fchelmery , en dat ick altemael
 De namen noemen fou der straffen , die fy draegen,
 Als nu de Priefterin van Phebus, oud van daeghen ,
 Dees woorden had gefeyt, vervolgte zy, wel aen
 Eneas , wilt uw werck nu voort voltrecken gaen :

Wy moeten ons wat spoen : ick sie der Reusen muynen
 Die sy optrocken uyt haer ovenen en vuyren ,
 En de verwelfde poort hier tegen over staen ,
 Alwaer ons is belast , eer dat wy verder gaen ,
 Telaeten dit geschenck. dus gingen sy te saemen
 Door'tduyster van de wegh, daer zy het midden naemen,
 En naederden de poort. Eneas toefde niet ,
 Maer sprengende syn lyf met water uyt de vliet
 Is hy van stonden aen ter poorten ingestreken
 En heeft den gouden tack in 't ingaen neer gesteken.
 Wanneer dit was verricht en het geschenck voldoen
 Aen de Godinne , syn sy weder voort gegaen
 En quaemen eyntlijck daer de sael'ge sich onthouwen,
 Daer schoone boschen syn en lustige landsdowen,
 Hier is een ruymmer lucht en klaerder , en bekleet
 De velden met een gloor van purper , en men weet
 Oock van een andre son en sterren daer beneden.
 Een deel doet in het gras wat oeffeningh van leden
 Of worstelt in het zand ; een deel is aen den dans
 En springht en singht een lied by d'opgehanghe krans ,
 De Priester Orfeus laet syn luyt daer onder hooren.
 Hier vond hy menigh held , in beter tyd gebooren ,
 En Teucers oud gellacht : Hier was Assaracus ,
 Oock was'er Ilus en den ouden Dardanus ,
 Die Troyen heeft gesticht : haer waepens en geweeren
 En leege wagenen en lancien en speeren
 (In d'aerde neer geplant) sagh hy van verre staen ,
 En door malkanderen de paerden weyen gaen.
 De lust die yder had tot wapens in zijn leven ,
 Tot voelen aen te vœen , heeft haer noch niet begeven :
 Die volght de doode nae so sy voorheenen was.
 Ten wederzijde sagh hy andere in het gras
 Gezeten aen den disch en lustigh bancketeeren ,
 En aen den blyden rey een liedje quinceleeren
 In 't ruyckend laure-bosch , alwaer den Eridaen
 Van boven neder valt en voert syn stroomen aen.

Hier was een meenigte van moedige oorlogs-helden
 Die voor het vaderland haer lijf en leven stelden :
 Van vroomen wichelaers , die door Apolloos geeft
 Voor seyden dingen die hem waerdich sijn geweest :
 Van kuysche priesters , die so langh s'in 't leven waeren
 Haer hielden onbesmet : van kloecke konstenaeren :
 Van die haer oeffenden in nutte wetenschap
 En brachten die tot op den alderhoogsten trap ,
 En daerom langh , nae dat hen 't leven heeft begeven ,
 In de gedachten van de menschen blyven leven.
 Dees hebben altemael om 't hooft een witten band.
 Hier heeft Sibil de schaer , die haer van alle kant
 Becingelde , dus aengesprocken , en bysonder
 Musæus (want hy stack met hals en schouders onder
 Den drangh van d'andere uyt :) o deftige Poet
 En fael'ge zielen , seght ons of ghy niet en weet
 Waer sich Anchises houdt , om sijnent wille komen
 Wy herwaerts over 'tdiep der ver gelege stroomen
 Des helschen Erebus. waer op in 't kort den held
 Dit antwoord gaf : ons is geen seker huys bestelt :
 Wy leven onder een in dese dichte wouden
 En versche beemden daer wy onse wooningh houden :
 Maer ghy ; so 't u gelieft , begeeft u uyt dit dal
 En over desen bergh , daer ick u brengen sal
 Op een gemaklijck pad. en wat voor uyt getreden
 Wees hy haer van de kruym de velden , die beneden
 Met veelerley gebloemt haer lustigh open deen,
 Toen lieten zy den top en gingen nae beneen.
 Anchises sagh alhier in eene der valleyen
 De zielen over , die van d'andere afgescheyen
 Nae boven souden gaen , en telde by geval
 Wat onder dese van syn afkomst wesen zal ,
 En sagh wat noodlot , wat geluck, haer was beschooren,
 Wat men van haer gebiedt en wapenen sou hooren,
 En siende synen soon Eneas koomen aen
 Door de begraefde beemd is nae hem toe gegaen

En heeft van blyfchap bey zyn handen uytgeftoken,
 De traenen liepen van fyn wangen onder 't fpreken :
 Ghy comt dan eens, myn foon, en door godvruchticheyt
 Hebt ghy dees fwaere reys ten laetften afgeleyt :
 Ick heb dan het geluck van u te sien en hooren.
 Oock had ick 't fo gegift, en op uw komft te vooren
 Al rekeningh gemaect, en 't is my niet gemift,
 Noch ick en heb my in myn hoop noch tyd vergift.
 Door hoe veel landen, door hoe veel verwoede ftoomē
 So veele stormen en fo veel gevaers ontkoomen
 Ontfangh ick u, myn zoon ! wat was ick wel belaan
 Voor 't Rijk van Libyen hoe 't u daer fou vergaen !
 Wat vreesd' ick dat u dat yet grooters fou beletten
 En doen Italien uyt uwe zinnen fetten !
 Uw geest, antwoorde hy, uw droeve beeltenis
 Die my fo menighmael des nachts verfcheenē is,
 O vader, dreef en dwongh my herwaerts aen te koomen ;
 Ick heb myn vloot gefet op de Tufcaenfe ftoomen,
 Vergun my dat ick u myn rechterhand magh bien,
 Geef dat ick u omhels', en wilt niet heenen vlien.
 Hy weende bitterlijck en liet veel traenen daelen,
 Drie maelen focht hy hem t' omarmen en driemaelen
 Greep hy de fchim vergeefs, die fchielijck en gefwind
 Hem als een droom onfchoot of als de lichte wind,
 Eneas onderwijl heeft hier ontrent vernoomen
 Ter zyden in een dal door 't ruyffchen van de boomen
 Een afgefondert bosch, en de vergeetel-vliet,
 Die door het vreedfaem oord fyn traege ftoomē fchiet.
 Hier was een meenigte van allerhande zielen
 Van volckren fonder eynd, waer van de kanten krielen,
 Dees vliegen hier rondom, gelijk by soomer-weer
 En heldre fonne-fchijn de byen vallen neer
 Op thym en lelyen, en weyden op de blommen,
 En doen het heele veld en berg' en daelen brommen.
 Eneas fchrickende door 't fchielicke geficht
 Vraegt nae de reden, en te werden onderricht

Wat dit voor stroomen zyn, wat mannen dat het waeren
 Die d'oevers hier beslaen met sulcke groote schaeren,
 Dit zyn de zielen, die hier wederom van daen
 (Antwoorde Anchises) in een tweede lichaem gaen :
 Dees drincken uyt de vliet, die Lethe werd geheeten
 En doet haer alles wat voorleden is vergeeten,
 Ick heb den tyd van u te sien al langh verwacht
 Om onder dees' aen u te toonen wat geslacht
 Van ons noch komen sal; op dat ghy u in tyden
 Als ghy Itaeljen vond te meerder mocht verblyden,
 Hoe vaeder, fullen dan hier eenige van daen
 Weerom nae boven en den open hemel gaen
 En voor de twede mael in 't traege lichaem keeren?
 Wat reden isser dat sy 't leven weer begeeren?
 Wat port den armen hoop weer nae het licht te gaen?
 Ick sal 't u seggen, hief Anchises weder aen,
 En u niet langh, myn soon, in twyfel hangen houwen:
 En heeft van stuck tot stuck hem alles gaen ontvou-
 wen.

Voor eerst is'er een geest die 't alles leven doet
 En hemel aerd en zee en sterren binnen voet,
 Een ziel, die sich verspreydt door al des werelts leden
 En aen dat groot gevaert gheeft syn bewegentheden.
 Hier komt het al van daen: hier uyt spruyt mensch en
 vee

En vogelen en de gedrochten van de zee;
 Sy syn van goddelijck en krachtigh zaed gesprooten
 En van den hemel af den schepsels in gegooten,
 En vol van vyer, so langh 't haer niet en werd belet
 Door sterffelijcke lêen en lichaemen, waer met
 Sy haer vereenigen en mengen en vergaeren
 Die met een logge stof de geest en ziel beswaeren
 En dooven 'themelsch vyer. hier komt het haer van daen
 Dat vrees, begeerte, vreugd en rouw haer hangen aen,
 En dat, so langh sy in dien kerker syn geflooten.
 Sy niet te rugge zien van daer sy syn gesprooten,

En, alster laetster uyr het leven hen verlaet,
 Begeeft haer niet geheel de vuyligheyd noch 't quaed
 En de besmettingen die haer van 't lichaem koomen.
 Het vat'er op, gelijk de griften op de boomen,
 En 't kleeft en hangt haer aen en 'tvuyl wil qualijck af,
 Daerom so werden zy gereynicht door de straf:
 Den eenen hangtmen te verluchten aen de boomen
 En andre spoelt men af en wascht haer in de stroomen
 Of brandt het quaed daer uyt. Elck is syn straf gestelt.
 Daer nae so werden wy gefonden in het veld
 Van 't ruym Elyfium en lustige landsdouwen
 Daer sich de zielen in de blyde beemden houwen
 Tot dat, nae het verloop van eeuwen, haer den tyd
 Van 't aenggroyde vuyl en smetten heeft bevrydt
 En weder reyn gemaect, gelijk sy eertyds waeren.
 Dees werden altemael, nae dat sy duysend jaeren
 Hier hebben toegebracht, aen de Vergetel-vliet
 Gedagvaert van Merkuur, op dat sy nergens niet
 Van wetende sich weer nae boven mochten geven
 En krygen lust om in de lichaemen te leven.

Dus sprack den oude en heeft Eneas en met een
 De pryfterin geleydt nae de vergaeringh heen
 In 't midden van 't gewoel en 't raesen van de schaeren,
 Die daer met meenighte by een versaemelt waeren,
 En nam een heuvel in, van waer hy 't alles kost
 Sien recht in 't aengesight wat daer of wild' of most
 Nae toe gaen of voorby, en is dus voort gevaeren:
 Wel aen, ick sal u hier in 't kort gaen openbaeren
 Wat eer beschooren zy den afkomst van Dardaen:
 Wie uyt Italien ons te verwachten staen,
 Wat neven, wat geslacht nae het verloop van jaeren,
 En wat voor avontuyr u daer sal wedervaeren.
 De jonghman, die ghy op syn lans fiet leunen staen,
 Sal d'eerft van d'uwe zyn die nae de lucht sal gaen:
 'T is Sylvius, die u Lavinia sal baeren
 Uyt Itaeljaensen bloede in 't aegaen uwer jaeren,

Dien syne moeder in de 1. bosschen op sal voen:
 Hy sal een Koningh zyn, die Koningen sal doen
 Voortkoomen uyt syn stam, en het beginsel geven
 Van het Albaenische gebiedt aen onse neven.
 De naeste is 2. Procas, die de roem sal zyn en eer
 Van het Trojaense volck: dit's 3. Capys, en daer veer
 Is Numitor, en dees (die men nae u zal noemen)
 Eneas Sylvius, die sich sal doen beroemen
 Door zyn godvruchtigheyt en wapenen 4. indien
 Hy immermeer het rijk van Alba sal gebien.
 Sie wat voor krachten dat dees jongelingen toonen?
 Maer die ghy ziet om 't hoeft met 5. burgerlijke kroo-
 nen
 Van eyken-loof verciert, die sullen stêen by stêen
 En veitingen in 't land opbouwen, daer voor heen
 Noch stad noch sterckte was, maer plaetsen sonder nae-
 men.
 De dappre Romulus, met 6. Numitor te saemen
 Gespannen, sal hem weer herstellen op syn throon
 En voeren voor een tyd beneffens hem de Kroon.
 Hy sal van moeders zy uyt onsen bloede wesen,
 Uyt het doorluchtigh huys van Affarac geresen.
 Siet ghy niet op zijn kruyn een dubbele pluym-bos staen,
 En dat hem Iupiter een plaets van nu af aen
 Ten hemel heeft bereyt op dat hy daer, beneven
 De Goden, nae zijn dood in eeuwigheyt mocht leven?

1. Daer Lavinia nae toe gevlucht was nae de dood van Eneas uyt vrese van Ascanius
2. De derthiende koningh van Alba, vader van Numitor en Amulius.
3. de sevende nae Ascanius.
4. Eneas Sylvius, de derde koningh van Alba heeft laet ende al vijftigh jaeren oudt zijnde het rijk weder gekreghen dat sijn Voogt vermeestert had. 5. een kroon van eyken-loof wierd gegeven aen die een borger bewaert had, oock aen den geenen die steden gebout hadden. 6. de vader van Iliu, Romulus moeder, uyt zyn rijk van zijn jongher broeder Amulius gestooten ende naemaels door Romulus en Remus herstelt

Door syn aenleggen sal, so ver de wereld streckt,
 Het strijdbaer Roomen haer gebiedt sien uytgereckt
 En haer grootmoedigheyd tot aen de sterren stooten,
 Dees stad alleen sal u bemuyren seven Sloten
 En groote menighte van mannen brengen voort,
 Gelijck als Cybelé draeght moet op de geboort
 Van so een hoope Góon, die uyt haer syn gesprooten,
 En hondert neven telt, al's hemels disch-geuooten,
 Wanneer sy op haer koets komt vrolijk aengereen
 Gekroont met toorens door de Frygiaense steen.
 Keert herwaerts uw gesicht, siet hier u volck van Roomen:

Dit's Cesar, en die van Iulus fullen koomen
 En nae de lucht toe gaen: en die ghy daer siet treen
 Dat is Augustus, die u dickwils is voorheen
 Belooft en toegeseyt, van goddelijcken bloede:
 Die weer een gouden tyd, des krijgs en oorlogs moede
 Sal brengen in het land van Latium, gelijck
 Als 't by Saturnus was, en het Romeynsche rijck
 Tot over Libyen en d'uyterste Africaenen
 En 't land van Garamas en over Indiaenen
 En verre volckeren uytbreyden buyten 't pad
 Dat jaerelijcx werd doorrent van 't snelle Sonne-rad,
 En daer den hemel werd gestut op Atlas schoeren.
 Het Rijck van Caspyen is nu alree in roeren
 En schrickt voor syne komst: 't Mëotische gewest,
 Egypten, daer de Nijl den kooren-acker mest
 En syne stroomen looft in zee door seven monden,
 Ontsetten haer door 't geen. d'Orakelen oirkonden

- v. Schoon dat de Orakelen als Christus gebooren was gesweghen hebben, evenwel so hebben sy van alle delé des werelts voor syne geboorte geseyt dat ter een onverwinnelijcken Coningh voor de geheele wereld soude gebooren werden, dat daer nae op Augustus geduydt wierd, so datter vele volckeren in vrese waeren.

Selfs Hercules heeft so veel landen niet doorsweeft
 Schoon hy de hinde van Diaen geschooten heeft
 Die koopre klauwen had : schoon dat hy hulp om 't leven
 De slangh in 't Lernisch meyr, die 'tdaer alom dee beven:
 Schoon hy beveyligde 't geberght van Erymant
 En 't vreeslijck verken vingh, verwoester van het land :
 Noch 1. hy, die in 't ghetouw twee tygers had gheslae-
 gen

En dreeffe zeege-rijck voor syn victory-waegen
 Door Nifaes berghen heen, ghekranst met wijngaerd-
 blaen :

En vresen wy ons in Itaeljen neer te slaen,
 En twyfelen wy noch kleynmoedige Trojaenen
 Door dapperheyd den wegh tot sulcken Rijk te baenen?
 Maer wie is dese die men ginder ver siet staen
 Met tackjes van olyv' en offerhand gelaen ?
 Ick ken syn grysen baert, die tot de 2. kroon van Roomé
 Uyt een geringen stad en arm gewest sal komen,
 En d'eerste koningh zyn die het grootmachtigh land
 Door wetten styven zal : dien 3. Tullus naederhand
 Sal volgen in het rijck en stellen het in roeren
 En 't afgewende volck weer tot de wapens voeren.
 Nae hem komt 4. Ancus, die sich al van nu afaen
 Te zeer verheugt by de gemeeynte wel te staen.

1. Bacchus uyt Indyen, daer de stad Nisa lagh, overwinner kome-
 de quam ryden op een waghén die van een gespan tygers getroe-
 ken wierd, die hy mende met toomen van wijngaerd-rancken.
2. Numa Pompilius, de tweede Coningh van Romén, is uyt het
 stedeken Cures tot het Rijk geropen, een besorger van vrede,
 godsdienst en wetten:
3. Tullus Hostilius, derde Coningh, genegender tot oorlogk.
4. Martius Ancus, vierde Coningh, dien door gunst van den Raeden
 het volck het Rijk opgedragen is.

Begeert ghy dat ick hier oock wyfe de 1. Tarquynen
 En u de groote ziel van 2. Brutus doe verfchynen
 Die van het ongelijck wraeck nemen fal en ftraf,
 En fetten Koningen en dwingelanden af?
 Dit is den eerfte, die de Burger-voogd fal wesen
 En doen de quaede voor de 3. roe en bijlen vreefen.
 Syn 4. eygen zoonen fal hy niet ontzien ter dood
 Te vorderen, indien de vryheyd komt in nood
 Door nieuwen oorlogh die fy naemaels fullen ftooken,
 Niet eens bekommert hoe daer werde van gefproken.
 De lof, van 't vaderland te hebben voor geftaen,
 Sal by hem boven 't bloed van fyne kinders gaen.
 Siet daer de 5. Decien, en 6. Drufen, en den 7. ftrengen
 Torquaet, die met de bijl syn foon fal om doen brengen
 Om dat hy tegen het verbodt, dat hy hem dee,
 Een veld-flagh had gewaecht, en met den vyand ftree,

1. Tarquinius Prifcus en Tarquinius Superbus, de vijfde ende zevende Coningh van Romaen.
2. Iunius Brutus, die wraeck ghenomen heeft over het fchoffieren van Lueretia, ende de Coningh Tarquinius Superbus, wiens foon dat feyt begaen had, verdreven, ende de vryheyd herftelt ende in plaetfe van Coningen een regeringe van Borgemeefteren ingevoert die jaerlijx verkooren wierden.
3. Voor de Magiftraecten van Roomen wierden van de gherechts-dienaers bondelen ghedraegen waer in roeyen ende daer binnen een nytkijkende bijl gebonden waeren.
4. De gemelte Brutus heeft fijn zoonen, die met andere jonghe edelluyden aengespannen waren om de Tarquynen weder in te roepen, met de bijl doen ftraffen.
5. De vader en de foon die fich voor het welvaeren van het vaderland opgeoffert hebben.
6. Waer van den eenen Hafdrubal een broer van Hannibal heeft overwonnen, ende den anderen de hoog-duytfche getemt.
7. Titus Manlius Torquatus.

Al was 't hem wel geluckt 't geen hy had ondernoomen.
 Siet daer Camillus met de 1. standers weder koomen.
 Maer die 2. twee zielen die ghy ginder siet by een,
 En soo eendrachtig zyn terwijl haer hier beneen
 De nacht bedeckt, en in gelijcke wapens blincken,
 Hoe salmen tegens een haer klingen hooren klincken
 Indien zy eens in't licht geraecken hier van daen?
 Wat slagen fullen zy d'een tegen d'ander slaen,
 Wat nederlaegen en wat borger-moord verwecken
 Wanneer de 3. schoon vaer uyt het West sal komen trec-
 ken

Van het Alpijnsch gebergt om nae de Stadt te gaen,
 De schoon-soon tegens hem sijn volck sal voeren aen
 En sich met bystand uyt het Oosten toe sal rusten?
 Och, myne kinderen, gewent u quade lusten
 Tot fulcken oorlogh niet. verschoont het vaderlandt,
 Noch toont uw krachten op uw eygen ingewand.
 En 4 ghy, den eerste, van den 5. hemel afgesprooten,
 Myn bloed, hou op en spaer uw bond en land-genooten

En werpt de waepens wegh. Dat 's Mummus, de man
 Die 't hooge Capitoel, nae het verdelgen van
 Corinthen, met de koets zeeghaftig in sal ryden:
 Dees' is Emylius, die in aenstaende tyden
 'T geslacht van Eacus, en Argos, en Myceen
 En Agamemnons Rijck, en menighte van Stêen
 En veele vestingen der Griecken uyt sal roeyen,
 En voeren in triomf met ketingen en boeyen
 Ghevange Koningen, en wraeck doen over 't geen
 By sijn voorouderen in Troje was geleen,

1. Die de Galli onder den Veldbeer Brennus wegh voerden, ende Camillus wederom haelde die de Stad oock weder in nam.
2. Van Cesar en Pompejus.
3. Cesar, wiens dochter aen Pompejus getrouwt was.
4. Cesar, die Pompejus overwonnen had.
5. Om Venus, Eneas, Julius, daer hy van gesproten is.

En over 't schenden van Minervaes heyligdommen.
 O, Cato, wie sou u voorby gaen sonder nommen?
 Wiefweegh van Cnoffus stil, wie van de Gracchen, wie
 Van bey de Scipioos, twee oorloghs-blixems, die
 De macht van Libyen met voeten fullen treden?
 Wie van 1. Fabricius, die met sijn kleyn te vreden
 Een machtigh man sal zyn? wie sprack niet van 2. Se-
 raen

Die men sal haelen van den ackerbouw van daen
 Om 't borgemeester-ampt te Roomen te bekleden?
 O Fabyen, waer ruckt ghy my met moede leden?
 Ghy syt die 3. Maximus, die eenige, die 't al
 Met draelen redden en de saeck herstellen sal.
 Een ander mooghe sich verstaen op yser-smeden,
 Geel-gieten, koper-slaen, en aerdiger de leden
 En 't wesen beelden uyt in hout en marmer-steen,
 Of kunstiger een saeck met cierelijke rēen
 Bepleyten voor den Raed, of boven andre weeten
 Wat van de sterren zy, van vaste, van planeeten,
 En de gesteltenis des Hemels wyzen aen:
 Maer ghy, Romeyn, neemt ghy 't gebiedt der volckren
 aen,

En zyt gedachtich dat ghy daer toe syt gebooren.
 Dit sijn de kunsten, die u eygen toebehooren:
 Te zetten toon en maet op oorelog en yree,
 Te spaeren die ghy vindt ootmoedigh en gedwee,
 En den hooghmoedigen met wapenen te dwinghen.
 Dus ley Anchifes uyt de toekomst deser dingen,
 En voegd' 'er by: Sie hoe 4. Marcellus boven uyt
 All' andre munt, en treedt hooghmoedigh op zyn buyt:

1. Dese versmade het goud dat hem van de Ambassadeurs der Samnyten aengeboden wierd.
2. Cujus Attilius toegenaemt Seranns.
3. Fabius Maximus, die Hanibal door ophouden en draelen verwon ende de schilt der Romeynen ge noemt wierd.
4. Claudius Marcellus, die getoont heeft dat Hanibal kon werden overwonnen, en der Romeynen Swaert geheeten wierd.

Die den beroerden Staet en 't waggelende Roomen
 Met syne ruytery sal onderfuttē koomen
 En 't heyr van Hannibal en Gallen houwen neer,
 Een wederfpannigh volck; en Romulus ter eer'
 De schilden, en panfiers en zadelen en ftangen,
 Die hy de derdemael zal krygen, op doen hangen.
 Toen feyd' Eneas (want hy zagħ een jongelingħ
 Die schoon was van gedaente en met Marcellus gingħ
 In blinckend harrenafch, maer droef en neergellaegen
 Van ooghen en gezicht) ick moet u, vader, vraegen
 Wie dat die jongħman is die 'k nevens hem fie treen:
 Is het fyn foon, of der naekomelingen een
 Die uyt het groot geflacht van hem is afgefprooten?
 Wat wil al dit geraes van syne met-geuoeten?
 Hoe sweemt hy nae Marcel: wat over een komt is
 Van weezen tuffchen haer? maer met een duyfternis
 En droeve nacht is hem het hooft alom betooghen.
 Waer op Anchifes sprack met traenen in zyn ooghen
 O zoon, vraegħt niet fo naeuw wat quaed of ongeval
 Den uwen nu of dan noch overkoomen zal.
 Het nood-lot fal hem maer de wereld eens vertoonen:
 Meer lijdt het niet, en wil fyn jonckheyd niet verfchoo-
 nen.

De Goden fyn beducht dat haer 't Romeyns geflacht
 Te groot fal werden in gebiedt en oorlogs-macht
 Indien fo dappre luy langħ in het leven blyven.
 Wat rouw fal men om hem op 't veld van Mars bedry-
 ven!

Wat zuchten daer van daen doen hooren in de Stad!
 Wat fal den Tyber zien een lijck-pracht uyt zyn wadd'
 Als hy voorby het graf komt neerwaerts aen gedreven!
 Noyt fal een kind van de Trojaensche ftamme geven
 Sijn oudren fo veel hoops: noyt yemand onder al
 De jonghe mannen zijn, die Roome queecken zal,
 Op wien men fulcken moed zal draegen, als op desen.
 O vroomigheyd, ô trouw, zo als die plagħte wesen

In overouden tyd, ô onverwonne hand!
 Geen man ſou ongeftraft hem hebben aengerandt
 'T zy dat hy was te voet wanneer hy wierd beftreden
 Of van een moedigh paerd de lenden had beſchreden.
 O jongelingh, die wel beklaegens waerdich zyt,
 Ghy zult Marcellus zyn in dien't het nood-lot lijdt.
 Het harde nood-lot, dat de Goden u beſcheeren,
 Brengt handen vol geblomt', op dat ick magh vereeren
 De ziel van mijnen neef met een geringh gheſchenck
 En door een ydele gift ten minften hem bedenck'.
 Dus doolden fy vaſt door dees ruyme en oopen landen.
 Als nu Anchifes in de beemden en waranden
 Sijn ſoon had omgeleydt, en hem het herte-bloed
 Ontfonckt door ſulcken naem tot dapperheyd en moed,
 Heeft hy hem voorts verhaelt wat hem ſou wedervaren,
 Wat oorlogh, wat gevaer hem te verwachten waeren,
 En van 't Laurentſche volck en van Latinus ſtad:
 Wat hy had uyt te ſtaen, wat hy te myden had.
 Daer ſyn twee poorten, die den Slaep-God toe behooren.
 Waer van den eene werdt geſeyt te zyn van hooren:
 Door deſe ſnappen licht de waere geeſten heen:
 Den ander' is van wit en glimpend elpen-been:
 Dit is de poort, waer door de valſche droomen koomen,
 Den oude Anchifes heeft ſyn aſſcheyd hier genoomen
 En liet haer alle bey uyt dees' yvoire poort.
 Eneas ſpoeyde ſich van ſtonden aen nae boord
 En nae ſyn mackers toe die op de ſchepen waeren.
 De vloot gingh onder zeyl, en is van daer gevaeren
 Recht nae de haven van Cajete lanx het ſtrand.
 Hier wirp men 't ancker uyt en ſette 't onder land.

Eynde des ſefte Boeckx.

I N H O U D

Des ſevenden Boecks.

Æneas begraeft ſijne Voedſter-Vrouw Cajeta en noemt de plaetſe nae haeren naem. Daer nae feylt hy voorby den hoeck daer Circe haer onthiel, ende komende met eenvoor-wind voor de mond des Tybers loopt de rivier in ende zy gaen te lande op den Laurentijſchē bodem, alwaer hy uyt de woorden van Aſcanius afnemende dat dit het land was dat haer by het nood-lot toegeleyt was, hondert afgefanten ſtiert nae den Coningh Latinus, die aldaer regeerde, om uyt ſynen-naem aen hem eenige geſchencken te geven ende te verſoecken een plaets om een ſtad te bouwen. De Coningh deſe gefanten goed gehoor gegeven hebbende heeft niet alleen haer verſoeck toegeſtaen maer daer en boven uyt ſijne eyghe wil aen Æneas ten houwelijck geboden ſijne dochter Lavinia, die hem door 't Orakel van ſijn vader Faunus belaft was aen een uyt-heemſch man ten houwelijck te geven. Juno midde-lerwijlen wegens den voorſpoet der Trojaenen niet wel te vreden ſynde, roept Alccto ter hellen uyt om de vrede te verſtooren, die eerſt Amate, Latinus gemael, ende daer nae Turnus ſelfs, dien deſe Lavinia genoegſaem was ten houwelijcke beloofd, met haere rafernijen vervult, ende daer van daen ſich begevende nae de Trojaenſche jeughd, die by geval aldaer op de jaght waeren, werpt haer een tam hert te vooren, dat de kinderen van Tyrreus, die de wacht en opſight

had op des Conings vee, seer lief hadden, het welck van Ascanius met een pijl gequest wierd, waer over de boeren op de been raecten ende vallen met haer geweer op de Trojaenen. Alecto blaest allarm van om hoogh. In desen oploop blijft Almon, oudste soon van Tyrrheus, ende oock Galesus, den rycksten huysman van dat geheele land, de welcke doodt in de stad gebragt zijnde soo heeft de Coninginne Amate ende Turnus den Coningh Latinus opgehitst om den oorlogh tegen den Trojaenen aen te neemen ende het gedaen ongelijck met de wapenen te wreken. Maer als hy, des nood-lots ende des verbonds, dat hy met de Trojaenen had aengegaen, gedachtigh, niet en konde gebragt werden om haer den oorlogh aen te seggen, soo heeft Juno selve de oorlogs-poorten geopent. Turnus vangt daer over den oorlogh aen ende hem volgen Mezentius ende Lausus, sijn soon, mitsgaders Aventinus, die Hercules by Rhea gewonnen had, en Catillus en Coras van Tibur, twee gebroeders; oock Camilla uyt het geslachte der Volscen, een dapper krijfchvrouw, en meer andere, waer van de lijste tot aen het eynde deses boecks verhaelt werdt.

HET SEVENDE BOECK.

EN ghy, 1. Cajeta, hebt hier stervende gegeven
 Een naem aen onse kust die eeuwiglijk sal leven,
 En nu blijft noch uw graf door desen naem bekend
 En in Italiën in eer', en ongeschend,
 So voor de doden hier wat eers is op te bouwen.
 Maer als Eneas nu den uytvaert had gehouden
 Van sijne Uoedster-vrouw en haer een graf gemaect,
 En dat de holle zee in stilte was geraect,
 So vordert hy sijn reys en is van daer gescheyden.
 De wind rees met de nacht, de Maen quam hem geleyden

Die t water flickren dee : sy hielen 't by de strand
 En liepen langs het naest-gelegen Circes-land,
 Al waer de 2. dochter van de Son de naere wouden
 En 't yffelijck gebergt doet, sonder opte houden,
 Weer-galmen van haer zangh, terwijls' op 't weef-ge-
 touw

De spoel door 't webbe schiet, en in haer trots gebouw
 Welriekend' olyen van vette cederboomen
 Voor nacht-licht branden laet. Men hoort van 't strand af
 koomen

Het brullen in der nacht van leeuwen, nôo aen band,
 Men hoort het schreeuwen van de verkens uyt het land,
 'T gehuyl der wolven en het brommen van de beeren.
 Dit waeren menschen die s' in beesten dee verkeerren.
 Dees trock de wrêe Godin het eerste wesen uyt
 En stack s' in borstelen en wilder-dieren huyd

1. Een Trojaensche vrou, die van sommige geseyt werd de voedster van Eneas geweest te zijn, andere meynen van Creusa, andere van Afkaen, die Eneas keerende uyt de hel ontrent de strand begraven heeft alwaer een stad gebouwt is die Cajeta genoemd wierd.
2. Circe, seer ervaren in de swarte konsten en toverijen, dochter van de Son ende de Nympe Perfes.

Door kruyden, groot van kracht. De goede God der baeré,
 Om de godvruchtige Trojaenen te bewaeren
 Dat sy gheen hindernis van fulcke monsters léen
 En dees vervloecte kust uyt nood niet aen en déen
 En nae dees havens niet en wierden heen gedreven ,
 Heeft haer een goede kouw vlack in het zeyl gegeven
 En joegse voor-winds door de barreningen heen
 Het heyloos land voorby. En nu quam aengereen
 En blonck ten hemel af verciert met goud en roosen
 De schoone Dageraet, de Zee begon te bloosen
 Door 't nieuwe morgé-rood, de wind viel schielijck neer,
 Het wierd heel stil op zee en mooy en lieflijk weer ,
 De riemen raecten uyt en al de maets in roeren ,
 Sy keeren elck om strijd de murwe marmre vloeren
 Wanneer Eneas een geweldigh groot en dicht
 Boffchaedjen uytter zee van ver kreegh in 't gesicht
 Waer tusschen Tyberyn sich 't zeewaert in quam snellen
 En met veel geluw zand en volle stroomen wellen ,
 Dat lustigh was om zien. Hierboven en ontrent
 Vernam men veelerley gevogelte (gewent
 Haer aen den oever-kant en 't water te geneeren)
 Die lucht en hemel met gefangh en quinckeleeren
 Vermaeckten op het soetst en vloghen door het woud.
 Hy riep terstond dat men de schepen wenden zoud'
 En setten het nae land, en liep voorts onbekommert
 En bly den Tyber in , van 't dichte bosch belommert.

Welaen nu , Erato : ick wil ontvouwen gaen
 Hoe het in Latium wel eer is toegegaen ,
 Wat Koningen aldaer in oude tyden waeren
 Als 't uytheemsch leger met een vloot is komen vaeren
 En aen de kusten van Itaeljen eerst gelandt.
 Ick sal den oorspronck des gevechts en oorlogs van 't
 Begin gaen haelen op : wilt my te hulpe koomen ,
 O Zang-godin , in't geen dat ick heb voor genoomen ,
 En staet den Dichter by. Ick sal gaen doen vermaen
 Van gruwelijcke krijgh , van vechten en van slaen ,

Hoe legers wederzyds malkanderen ontgingen,
 Hoe Koningen verhit den een den ander gingen
 Met felle moed te keer, hoe de Tyrreheensche macht
 En heel Hesperien in wapens is gebraght.
 My werd een grooter reex van dinghen nu gebooren:
 't Is werck van meer gewichts dat men voortaan sal hooré.

Latinus, hoogh bejaert, was Coningh en besat
 Sijn ryck in langhe vrêe: sijn vader Faunus had
 (So veel wy van de saeck en waerheyd weten kunnen)
 By een Laurentsche Nymf, Marica, hem gewonnen.
 Dees Faunus vader was de Coningh Picus, die
 Uw foon was, ô Saturn: ghy zijt de stam, van wie
 Den afkomst quam waer uyt Latinus wierd gebooren,
 En desen was het door het Noodlot so beschooren
 Dat hy geen foonen had noch eenigh manlijck oir
 Tot Erven van zijn kroon, die hy heel jongh verloor
 En in haer eerste jeughd hem quamen af te sterven.
 Een dochter maer alleen most al zijn Rijcken erven
 Die rijp en houwbaer was. De braeffte vrijers van
 Geheel Aufonien en meenigh edel man
 Verfochten haer ten wyve; oock stond 'er boven allen
 De schoone 1. Turnus nae, en socht haer te gevallen,
 Een Prins van grooten huize en overoudt geslacht.
 De 2. Coninghinne drongh met allen ernst en macht
 Dit houlijck voort, en sagh geen dagh noch dingh so gaeré
 Als haere dochter met die schoon-zoon rasch te paeren:
 Maer veel voorteykens van de Goden gaven schrick
 Om met dien jonghen Vorst te treen in houwelick.
 Een heylige Laurier, die meenighte van jaeren
 Men uyt godvruchtigheyd en vrees had doen bewaeren,
 Stond midden in het Hof: Latinus seyt men dat
 Toen hy het Slot eerst boude hem selfs gevonden had
 En Phebus toegewijt, en dat hy d'ingefeten
 Nae desen Laure-boom Laurenters had doen heeten.

1. Koningh der Rutulen.

2. Amata, Latinus Gemael.

Een swarm van bijen, dick en dicht, met groot gerucht
 Quam schielick op den top gevallen uyt de lucht,
 Die met de voeten in malkanderen geslooten
 Bleef hanghen in een bos aen een der groene looten.
 De Wichlaer riep terstond: Wy sien een uytheemsch man
 Sich spoeyen herwaerts aen en vreemde volkren, van
 Het een' en 't selve land, sich nae een land toe keeren
 En stellen hier ter neer en op het Slot regeeren.
 Behalven dit, terwijl de maegd Lavinia
 Ontrent haer vader stond en met den fackel na
 Het auter toe getreên het offer gingh ontfteecken,
 Sofscheen 't als of de vlam ('t is yslijck om te sprecken)
 Sloegh in het hanghend hayr, en dat in lichten brand
 Stond hoofd en kroon, verciert met menigh diamant,
 En zy voorts heel in roock en vlam begon te raecken
 En 't vyer te spreyen door de konincklijcke daken.
 Dit was een dingh dat vry vervaerlijck was om zien,
 En dat men sey wat groots en wonders te bedien:
 Want hier uyt spelden de Waerfeggers van te vooren,
 Dat een doorluchte naem de Jonckvrouw was beschooré,
 Maer swaeren oorlogh voor het volck te wachten stond.
 De Koningh, die sich in bekommeringen vond
 Om 't vreemd gefight, dat hem so schielijck was ver-
 scheenen,
 Gingh nae 't Orakel van zijn vader Faunus heenen
 (Dien 't van de Goden was vergunt te leggen uyt
 't Geheym des nood-lots, dat door voor-spooock werd be-
 duyt)
 En selver onder 't hoogh Albunea bevraegen
 In een geheylight bosch en 't grootst van die daer laegen.
 Het duyfter woud dat klinckt door 't ruyffschende geluyt
 Van een gewijde bron, en werpt en waessemt uyt
 Een swaere swavel-roock, alwaer d'Italiaenen
 En al het volck van 't land der oude r. Onotrienen

1. Italien is eerst genoemt Hesperien, daer nae Ausonien ende noech nae-
 derhand Oenotria nae Oenotrus, soon van Lycaon uyt Arcadie.

In duystre saecken om bescheyd en antwoord gaen.
Als hier de Priester brenghet sijn offer-gaven aen
En in de stille nacht sich neer legt om te slaepen
Op vellen, die m'er spreyt, van de geslachte schaepen,
So fiet hy veel gespoocks, dat met een vreemd gewier
Nugints nu herwaerts vlieght op veelerley manier,
En hoort 'er meen'ge stem en spreeckt 'er met de Goden
In 't diepste van Avern en het gewest der dooden.
Latinus selver heeft toen antwoord hier verfocht
Die honderd schaepen aen 't autae ten offer brocht,
En leggende ter aerde op de gespreyde vachten
Van dit geslachte vee om antwoord te verwachten
So hoord' hy strax een stem diep uyt het woud van daen:
O, zey zy, zoon, ô! wilt doch uwe dochter aen
Een man uyt Latium niet soecken uyt te geven,
Vertrouwt het houwlijck niet dat nu werd aengedreven
En al voor hande schijnt; daer komt een schoon-zoon uyt
Een vreemd gewest, die haer moet hebben tot zijn bruyd
En onsen naem tot aen de sterren sal doen stijgen
Door afkomst en 't geslacht dat hy uyt haer sal krijgen,
Dat alles onder heur gesagh sal buygen zien
En land' en volckeren beheerschen en gebien
Van daer de Son rijft op tot daer hy komt te daelen
En d'een' en d'andre zee beschijnt met gulde straelen.
Latinus selver hiel dit by zich niet, noch sweegh
Het antwoord, dat hy 's nachts van vader Faunus kreegh:
En nu had het Gerucht (gevloogen door de steden
Van heel Aufonien) dees maar al doen verbreden
En dit bescheydt gevoert door 't omgelege land,
Als de Trojaenen aen de grasige oever-kant
Nu besigh waeren om haer schepen vast te maeren.
Eneas, d'Officiers, en die de Hoofden waeren
Van sijne vloot, de schoone Julius, gingen heen
En setten sich in 't groen ter neder onder een
Verheven boom, die wijd sijn tacken van hem streckte,
Daer men op d'aerd in 't gras en kruyd de tafel deckte

En

En heeft (so had voor heen selfs 1. Jupiter geseyt)
 De kost op berden van gerst-koecken neer geleyt
 En hoopte s'op met fruyt en ooft van wilde boomen.
 Maer als men t'eynde spijs in 't eeten was gekoomen
 En honger en gebreck van kost haer porden aen
 Om hun gebit in 't kleyn geback van 't brood te slaen
 En heylge korsten dorst ontwijen met sijn handen
 En beet 'er in met stoute en onverfaegde tanden,
 Gelijk het nood-lot lagh: so riep de Prins Ascaen,
 Hoe dus! wy tasten oock ons disch-tailjooren aen.
 Meer zey hy niet. Dit woord, gehoord van haer luy allen,
 Was 't eerst daer men het eynd van soo veel ongevallen
 (Te water en te land geleden) uyt verftond.
 Eneas vatte 't eerst en nam 't hem uyt de mond,
 En door den 1. uytslag van 't Orakel heel verlaegen
 Riep, wel-kom lieve land, nae so veel droeve daghen
 My door het voor-befchick des hemels toegeleyt,
 Wel-kom Trojaensche Goon vol van trouhertigheyd.
 Dit is ons vaderland daer wy te huys behooren.
 Mijn vader (want het komt my wederom te vooren)
 Heeft my uyt fulck geheym myn avontuyr gespelt:
 Soon, als den honger u so dapper nypt en quelt
 Ter onbekende kust, nae langhe suckelingen
 Te water, dat sy u door grootē nood sal dwingen
 Uw disch-tailjooren aen te tasten, nae dat al
 De kost vernielt en opgegeten wesen sal,
 Gedenckt dan (lijdens moe) te hoopen dat het ende
 Voor handen is van al uw jammer en ellende,
 En dat het tyd is dat ghy aen het bouwen valt
 Van huysen, en aldaer een nieuwe stad bewalt.
 Dit was dien honger, dit most ons noch overkoomen
 Voor 't uysterste van al wat dat op zee en stroomen

1. Door de harpijen, hier vooren in 't derde boeck verhaelt.

1. Uolgens 't geen hem van de harpijen ende de Priester Helenus was voorseyt.

Onswedervaeren is : wel aen dan , mannen , laet
 Onsvrolyck sijn , en , als den nieuwen dagheraet
 Haer merghen weder aen den hemel sal vertoonen ,
 Gaen sien wat land dit is , wat volckren dat 'er woonen
 En wat voor vestingen en steden dat hier sijn :
 Haelt nu de schaelen voort ter eere van Jupijn
 En wilt myn vader oock aenroepen met gebeden
 En brenght de wijn ten disch. Nae 't eynde deser reden
 Heeft hy een groene krans rondom sijn hoofd gedaen
 En riep de plaats-god en de bosch-godinnen aen ,
 En d' Aerde , 2. d'eerste der Godheden , en Rivieren
 (Hoe wel haer onbekent) en Nymfen , Nacht en Vieren
 En het Gesternte dat sich in der nacht vertoont ,
 De 3. Moeder kan de Goon die Phrygien bewoont
 En 4. bey sijn ouderen , en Jupiter van 5. Ide ,
 Die sijnen donder strax liet hooren van ter zijde
 Drie maelen , helder op , en sijnen blixem schoot
 Ter wolcken uyt , van goud en vuur en straelen rood.
 Strax liep 't gerucht door de Trojaensche troepen heenen
 Hoe dat die blyden dagh ten laetsten was verscheenen
 Dat men gaen bouwen souw de lang-gewenschte stad.
 De mael tyd wierd om s'tryd weer op een nieuw hervat :
 De wijn wierd met een schuym tot aen den boordge-
 schoncken

Die sy vol vreugde d'een den andere toe droncken
 Met groote bekers op de welkomst in het land.

Als sich des andren daegs de Son weer aen den rand
 Des aerdryx toonen quam met nieuwe morgen-straelen
 Liep yder een' sijn weegs om kondschap te gaen haelen
 Wat volck , wat vestingen , wat steden dat m'er vond ,
 Hoe 't met de kust daer was , hoe 't met de grensen stond ,

1. Als de eerste moeder det Goden.

2. Cybele.

3. Venus en Anchises.

4. Van den bergh Ida in Phrygien , of I da in Creten daer Iupiter is op-
gevoedt.

Daer haer Nûmicus fijn staende water toonde ;
 Hier was de Tyber-stroom ; een dapper volck bewoonde
 Het land van Latium. Toen heeft Anchises zoon
 Gezanten uyt zijn volck gekoofen en geboon
 Tot honderd in 't getal (die al te saemen waeren
 Rondom het hoofd gekranft met groene 1. olyveblâeren)
 Terftond te trecken nae de heerelijcke Stad
 Alwaer de Coningh van dat land fijn woonplaets had
 En sijne Rycks-stoel was , en dat fy haer verfaegen
 Van veel gefchencken die fy met haer fouden draegen,
 En hielen by hem aen om vry-geley en vree
 Dat niemand overlaft noch vyandfchap en dee
 Aen het Trojaensche volck. Sy, sonder langh te wachten,
 Vertrecken strax om zijn bevelen te betrachten.
 Hy selfs laet onderwijl de ploegh gaen door het land
 En wyft de stad-plaets aen , doet leggen lanx het strand
 De hutten in een wal , en voor't geweld van buyten
 (Als of 't een leger was) met paeliffaden fluyten.
 De mannen hadden nu haer reys en wegh gedaen,
 Sy sien de torens en de hooghe huysen staen
 En naederen de Stadt : de blom der jonghelingen
 Was befigh voor de poort en dee haer oeffeningen ,
 Dryft paerden in het touw en temt s' in 't stof en zand ,
 Oftommelt s' en pikeert s' en maeckte wel ter hand ,
 Offpant den fellen boogh , of werpt met taeyschichten
 En tart malkandren uyt op sterckte van gewrichten ,
 Of loopt en rent om prys : wanneer een boote paerd
 Voor uyt gelopen aen den Coningh , hoogh bejaert ,
 De tydingh braght in't hof hoe dat in vreemde kleden
 Veel groote mannen nae de stad toe quamen treden,
 Waer op hy strax beval datmen haer binnen braght ,
 En sette sich ter neer in konincklijcke pracht
 Op 's groote-vaders Throon in't midden fijner heeren
 Om aen te hooren wat het is dat fy begeeren.

1. Tot een teycken dat zy vrede quamen verfoecken:

Een groot en heerlijk huys stond boven in de stad
 Daer s' alderhoogst was, dat wel hondert pylers had,
 Des Conings Picus Hof, ontlichlyck door sijn wouden.
 En goden-dienst, van de voorouders daer gehouden.
 De Coninghen van't land die waeren hier van daen
 Gewoon den Rycks staf en de Kroon te vaerden aen:
 Hier wierd aen haer de Byl en Bondels opgedraegen.
 Dees tempel was haer hof: hier wierd het vee gellaegen:
 De Vaders oud en grys, den Raed was hier gewent
 Te sitten aen den disch en tafels sonder end
 Op 't Heylige Banket: veel oude beelden stonden
 Voor in 't portael. Alhier wierd Jtalus gevonden,
 Sabijn en Bacchus, die sijn snoey-mes had gevat,
 Saturn en Janus, die twee aengesichten had,
 Gehouwen altemael uyt oude 1. Ceder-boomen,
 En andre Coningen daer 't Rijck van was gekoomen
 Al van 't beginsel af, gewond voor 't vaderland
 Dat sy beschermden met de wapens in de hand.
 Veel krygs-tuygh en geweer hingh aen de heylge stylen,
 Genome wagens en slaghswaerden, sabels, bylen,
 Helmetten, pluymen, en poort-flooten, grof en swaer,
 En menigh schicht en spies en schild en beuckelaer
 En snuyten, afgeruckt den schepen in het vechten.
 Self Picus, die so braef de paerden af kon rechten,
 Sat hier gegordelt met een korte purple rock
 En in sijn slinckerhand droegh hy een wichel-stock.
 Hy, die van sijn Gemael, als sy van liefde blaecte
 En hem het lichaem met haer gulde roede raeckte,
 Door toverdrancken in een 2. vogel wierd verkeert
 Met bonte vleugelen en wit en swart geveert.
 Latinus, sittende in den Tempel van de Goden
 Op sijn vader Throon, heeft dadelijck geboden

1. In het cederen houdt komt de molm niet, waerom sodanige beelden langh duynen.
2. Picus wierd van Circe verandert in een voghel van sijnen naem, die wy een Specht noemen.

Dat men de Tröische Gezanten binnen braght
 En sprack haer minlijck aen met woorden zoet en zacht :
 Segt my, ghy mannen, van Dardaen wel eer gesprooten
 (Want uw geslacht, uw stad, uw schepen en uw vlooten
 Aen myne kust gelandt zijn my niet onbekent)
 Wat is 't dat ghy verfoeckt? hoe zijt ghy hier belendt?
 Wat oorsaeck, wat gebreck, (nae dat ghy zo veel baeren
 So veele barninghen zijt door en door gevaeren)
 Heeft u genoodsaecht om Itaeljen aen te doen?
 't Zy dat ghy zijt verdwaelt, 't zy dat ghy door het woën
 Der winden van uw koers en uyt de zee gedreven
 (Dat fulcken veel gebeurt, die sich daer op begeven)
 Hier ingelopen zijt en in mijn havens legt :
 Schuwt dese herbergh niet, en weeft vry onderrecht
 Dat de Latyners, van 1. Saturnus afgekoomen,
 Een volck zijn, dat door vrees noch door bedwangh of
 toomen

Der wetten, maer van selfs en onbedwongen doet
 (Gelijk in sijnen tyd) wat billick is en goet,
 En de gewoonte volgt van zijne gulde jaeren :
 En het gedenckt my dat 'er oude Aruncers waeren
 ('t Gerucht is door den tyd ten naeste by vergaen)
 Die ons verhaelden hoe 2. Dardaen hier trock van daen
 (Daer hy gesproten was) en quam tot in de steden
 En 't land van Phrygien, en Samos, datmen heden
 Noemt Samothracien, en dat hy naederhand
 Vertrocken van Coryt uyt het Tyrreensche land
 In 't hemelsche Paleys is wellekom geheeten
 Daer op den hoogen Throon de Goden zijn gezeten,

1. Saturnus van sijn soon Jupiter uyt sijn Rijk verdreven vluchte in Italien alwaer hy sich langh verborgen hiel by koningh Ianus.
2. Dardanus een soon van Iupiter by Electra ghewonnen vluchte om de neerslagh van sijn broeder Iafius uyt Italien naer Samothracien ende daer van daen nae Phrygien ende had het heyligdom uyt Italien met sich derwaerts ghebraght het welck Eneas nae veele eeuwen weer in Italien heeft gebracht.

Daer

Daer gulde sterren staen en hy 't getal vermeerct
 Van die men op 't autaeer met offerhanden eert.
 Waer op Ilioneus sich dus weerom liet hooren :
 Obrave Coningh, die van Faunus zijt gebooren,
 Gheen onweer dwongh ons hier te koomen op de rée :
 Gheen sterren deden ons verdwaelen in de zee :
 Ons vloot is niet verseylt, geen strand heeft ons bedrogé:
 Wy zyn nae dese stad voordachtelijck getoghen
 Nae dat wy uyt ons Ryck en landen zyn verjaeght,
 So groot' als eenigh, dat van daer het 's mergens daeght
 De Son beschynt tot daer hy in de zilte baeren
 Des avonds onderhaelt sijn hooft met gulde hayren.
 Wy kunnen rekenen ons afkomst van Jupyn :
 De Troische jeugd roemt hem haer grooté-vaer te zyn.
 Eneas den Trojaen, ons Coningh, van de grooten
 En uyt het hooghe bloed van Jupiter gesprooten,
 Heeft selver ons belast nae uwe itad te gaen,
 Nae dese vestingen, en zendt ons herwaerts aen.
 Wat onweer, uyt het wreed Myceenen opgekoomen,
 Sich over Ida storte en gingh met volle stroomen :
 Hoe dat twee werelden van Afie en Euroop
 Sich schockten tegens een met ongetemde loop :
 Dat quam oock dien ter oor die door de zee en stranden
 Van ons gescheyden zyn in ver-gelege landen
 Tot aen het uyterst eynd; oock heeft men het gehoort
 Aen d' andre zijde van het onbewoonbaer oord.
 Wy, die nae sulcken vloed (ons over 't hooft gekoomen)
 Gesleept zyn en gefolt door so veel woeste stroomen,
 Verfoecken maer alleen datmen ons in dit land
 Een kleyne plaets vergunn', een vry en veyligh strand
 Voor onse Land-goon, die van ons voorouders koomen;
 Dat door uw onderdaen ons niet en werd' ontnoomen
 Het water en de lucht, die yder open staen.
 Wy sullen in uw Ryck ons so niet stellen aen,
 Dat wy het tót een schand en oneer souden wesen :
 In tegendeel, ghy sult ten hooghsten zyn gepresen,

Q

En

En 't goed, dat ghy ons deed, sal klincken verr' en wyd
 En noyt en sal den danck versterven door den tyd;
 'T en sal oock nimmermeer berouwen d'Itaeljaenen
 Dat zy in haeren schoot ontgingen de Trojaenen.
 Ick sweer by 't noodlot, dat Eneas overquam,
 En by zyn rechterhand, 't zy yemand die vernam
 Trouw in 't gegeven woord of sterck in oorlogs-daden,
 Dat ons veel volkeren (wilt ons doch niet vermaeden
 Om dat wy eerst by u met dees' olyve-blaen
 Verschynen, en om vree en vriendschap houden aen)
 Selfs hebben aengesocht om ons met haer te mengen:
 Maer 't godlyck voor-beschick en wild' het niet gehen-
 gen

En dreef ons herwaerts. Hier is Dardanus van daen.
 Apol gebiedt ons nae den Tyber toe te gaen.
 Voorts heeft Eneas ons belast aen u te geven
 Dees kleyne ghiften die hem ovrigh syn gebleven
 Van syn voorgaende staet, geberght uyt Trojens brand.
 Aen 't heyligh aut er dee Anchifes offerhand
 Uyt dese goude kop; de Koningh der Trojaenen
 Droegh desen tulband als hy aen syn onderdaenen,
 Nae het gebruyck by een geropen, wetten gaf:
 Dit was syn kleed, en dit des grooten Priaems Staf.

Dus sprack Ilioneus: Latinus floegh syn ooghen
 Ter aerde neer en bleef eerst sitten onbewooghen
 Syn ooghen draeyende met aendacht gints en weer.
 De staf van Priamus en 't purper gingh so seer
 Hem niet ter herten, noch 't borduyrsel der gewaeden
 Als hy in 't houwlyck van syn dochter was belaeden
 Terwyl hy in syn hert de woorden overley
 Die hem 't Orakel van den ouden Faunus sey,
 Hoe door veel teykenen gespelt wierd van te vooren
 Dat hem een schoon-zoon van het Noodlot was beschoo-
 ren

Die uyt een vreemd gewest souw koomen derwaerts aen
 En heerschen in het Ryck gelyck hy had gedaen:

Hoe

Hoe uyt dit houwelyck een nae-geflacht fouw koomen,
In moed en dapperheyd van daden uytgenoomen,
Dat haere vendels fal doen voeren over al
En heel de wereld met de wapens winnen zal.
Ten leste sey hy met een bly en vrolyck wezen :
Ick bid de Goon dat sy ons gunstigh willen wesen
En segenen het werck dat wy nu vanghen aen,
En dat het haer geliev' haer voorspooock by te staen.
'T gheen ghy verfoeckt fal u geworden : uw gheschenc-
ken

Syn my oock aengenaem, en ghy hoeft niet te dencken
So langh Latinus voert de Ryx-staf in syn hand
Dat het u hier aen vet en vruchtbaer ackerland
Noch aen den overvloed van Troje fal ontbreken.
Laet maer Eneas selfs (verlangt hy my te spreken,
Soeckt hy syn herbergh hier, en is zyn lust so groot
Myn vriend te werden en te zyn ons bond-genoot)
Sich spoeyen herwaerts aen en het gesicht niet vresen
Van synen vriend ; 't fal my een deel der vrede wesen
Dat ick myn rechterhand magh voegen met de zyn.
Ghy ondertusschen draeght aen uwen Coningh myn
Bevelen over : 'k heb een dochter uyt te houwen,
Maer met een inheemsch man magh ick haer niet doen
trouwen :

Dat lyd het antwoord niet, dat my myn vader gaf
Uyt syn kapel, en heel den hemel raedt het af.
Sy spellen hoe dat my een schoon-zoon is voor handen
Die herwaerts koomen zal uyt verr' en vreemde landen,
En dat sulx Latium noch te verwachten staet :
Een, die so ver de Son van 't oost ten westen gaet
Ons naem en roem tot aen de sterren fal doen stygen
Door afkomst, die wy uyt dit houlyck fullen krygen.
Dit is hy, meyn ick, die het noodlot my toe leyt,
En wensch het, so myn geest de wachheyd my voorseyt.
Nae dese woorden dee de Coningh van syn stallen
Veel schoone paerden tot drie honderd in getal, en,

Gestopt en spiegel-glad, ten eersten leyden af,
 Die hy tot een geschenck aen de Trojaenen gaf,
 Gefwind en rap te been, gedeckt met purpre kleden
 Van goud borduyrfel styf; ten hals' af nae beneden
 Tot aen de schenckels was de borst met goud verciert,
 De toomen mee van goud, waer op dit eel gediert
 Staegh was aen 't knabbelen en met de tanden speelde
 En trippe-trappelde van dertelheyd en weelde.
 Maer aen Eneas, die niet tegenwoordigh was
 Sond hy een wagh en met twee hengsten, hemelsch ras,
 Die Circe heymelijck 1. haer vader had onstoolen
 Door een gespronge meer van zijne 2. Sonne-voolen.
 Vuur bliefen s' uyt haer neus. De mannen dus vereert
 Syn heerelyck te paerd nae haeren Vorst gekeert,
 En braghten hem de vree met 'S Konings antwoord
 mede.

Maer fiet: Vrouw Juno ganfch verbittert en t' on-
 vrede

Voer weer van Argos en sagh uyt de lucht van daen
 (Al van Pachynus af) Eneas den Trojaen
 Heel vrolijck, en sijn vloot verfekert en behouwen.
 Sy sagh hem besigh met een nieuwe stad te bouwen:
 Sy sagh sijn schepen leeghen en al sijn volck aen land:
 Dies berstende van spyt hiel zy een weynigh stand;
 Toen schudde sy het hooft en storte dese reden
 Ter krop en boesem uyt vol wederwaerdigheden:
 O, dit gehaete volck! moet dan oock eeuwich zyn
 Der Phrygen Noodlot in-gespannen tegen 't mijn?
 Heeft men haer in het veld door 't swaerd wel vellen
 kunnen
 Of overwinnen toen sy waeren overwonnen?

1. De Son.

2. Een hengst-paerd werd een vool genoemt by de Roskammers; so
 noemen sy een springh-hengst oock een spring-vool.

Heeft Trojen haer verbrandt toen 't selfs te branden
quam,

En hebben sy een wegh door 't midden van de vlam
Door 't midden van 't gevecht gevonden om t' ont-
koomen ?

Maer myne godheyd is ten leff' haer macht benoomen
(Denck ick) en leyt 'er toe, ick ruft en ben verzaedt
In myne wraeck-lust en ten eynde van myn haet.

Jae, ick bestond haer te vervolgen in de baeren
Vól gramfchap, toen sy uyt haer land gedreven waeren,
En heb my tegen de voorvluchtige gestelt

Met de geheele Zee, en te vergeefs 't geweld
Van lucht en zee gespilt. Wat hulp my zand' en plaeten ?
Wat heeft my Scylle, wat Charybdis kunnen baeten ?

Sy leggen binnen den gewenschten Tyber vry
En hebben forgh noch vrees voor wind, noch zee, noch
my,

En syn ten eynde van haer slingeren en swerven.
Mars kon het vreeslyck volck der 3. Lapithen bederven:
Der Goden vader self gaf over aen 1. Diaen

Het land van Oeneus om haer wraeck-lust te verzaen :
En waerom most dat volck so swaere straffe draegen ?
En waerom had dat land verdient so groote plaegen ?

Maer ick rampsaelige, des hemels Coningin,
Des grooten Jupiters hoogwaerde Gemaelin,
Die alle dinghen my heb derven onderwinden
Om over Trojen eens myn lust geboet te vinden,
En nu het een en dan weer 't ander quaed bedacht,
Sie van Eneas my verwonnen en veracht.

3. Om dat hy van Pirithöus benevens andere Goden en Centauren op syne bruylofs-feest niet genodight was.
1. Diane ghestoort zynde dat men de Goden van de versche vruchten ge-offert en haer vergeten had sond een vreeslyck wild verken in het land van Calydonien, dat naemaels van Meleager des Conings Oeneus zoon wierd omgebracht.

Doch so 't my aen de macht myns godheyds mocht ont-
breken

Sal ick al wat 'er is om hulp en bystand smeeken.

Kan ick den hemel niet doen buygen met gebeen :

So sal ick regel-recht gaen nae de hel toe treen

Om die te ruyen op, en Acheron bewegen.

Maer 't is vergeefs gewoelt, het Noodlot leyt 'er tegen,

Onmooglijk is 't dat men hem Latium onthouw,

Lavinia is hem beschooren tot een vrouw :

Het zy zo : maer nochtans magh men so groote saecken

Wel werpen in het war : men magh haer voortganh
staecken

En houden slepende : nochtans staet het my vry

Dat ick de volkeren aen d' een' en d' andre zy

Van bey de Coningen malkandren doe vernielen.

So staet haer dit Verbond op duysenden van zielen ;

Dat vaer en schoon-zoon vry vergaer' op dese voet.

Ick sal der Rutulen en der Trojaenen bloed

Door oorlogh wederzijds met menighte doen plengen.

Dit goed, Lavinia, sult ghy ten houlijck brengen.

De bloedige Belloon sal zijn uw speel-genoot.

2. Cyfscis gingh alleen niet van een fackel groot

Die Trojen branden dee : maer Venus heeft ons mede

Een sulcken zoon gebaert ; daer sal in Paris stede

Een andre Paris sijn, en weer een houwelijck

Ten onderganh van Troje en 't weder-rysend Rijck.

Sy had noch naeuwelijx een eynd gemaect van spre-
ken

Of teegh nae d'aerde toe verbolgen en onsteken

Met grammen moet en een afgryfelick gesicht,

En daghvaert de verdoemde 1. Alecto nae het licht

2. Hecuba, dochter van Cyffeus, droomde toen sy van Paris groot gingh dat zy een toortse baeren soude waer door Troje soude verbranden.

1. De Poeten beschryven drie hellsche gesusters by haer genoemt Furien en Eumenides, Alecto, Megæra, en Tyfifone, dochter van de Nacht en Acheron.

Van uyt de duyftre hel en 't hol der der Raezernyen ,
Die de bedroefde krygh , verraed , bedriegeryen ,
Toorn , moord , en allerley schelmftucken , alle quaed
Beherticht en beftiert van Pluto zelfs gehaet
Oock van haer fusters , die 't gedroght niet luchten mo-
ghen :

So fel en yflijk is 't soo grouwelyjk van ooghen ,
So veel gedaenten so veel tronjens neemt hetaen ,
So veel serpentes heeft het om fijn hoofdgelaen .
Toen liet Vrouw Juno fich met dese woorden hooren
Om s' op te hitsen : o ghy Jonckvrouw , die gebooren
Zyt uyt de swarte Nacht , neemt desen arbeyd aen
En wilt my te geval hier in ten dienste staen
Dat myne faem en naem magh blyven onvermindert ,
Maeck dat het houlijck van Eneas zy verhindert
By den Latynfchen Uorft , en den Trojaen belet
Dat in Italien hy fich ter neder zett .

Ghy weet eendragtige gebroeders op te maeken
En doetse tegens een in 't yfere harnas raecken :
Het is in uwe macht geflachten uyt te roen :
Ghy keert de huysen om , kunt daken branden doen :
Ghy weet tot alle quaed veel middlen te bedencken
En duyfend kunften om de menfchen mee te krenc-
ken :

Schud uwen boefem uyt die altyds fwanger gaet ,
Breeckt de gemaecte vree , en zaeyt het oorlogs zaed ,
Op dat de dappre jeugd tot wapens zy genegen ,
Roep' om geweer en gryp met eenen nae den degen .
Nae desen woorden paff Alecto daedlijck op ,
De slanghen slingeren om haer verwoede kop ,
En hebbend' het venijn der addren ingezoogen
Is fy nae Latium ten eerften heen getogen
Daer 't hooge Hof van den Laurentfche Coningh staet ,
En fet fich heymlijck op den dorpel van Amaet
Die om de komft van de Trojaenfche vreemdelingen
En Turnus houwelyjk was vol bekommeringen

En gramfchap, dat haer hiel in vrouwelijck gequel.
 Dces wirp s' een slangh toe uyt haer vlechten, blaeu van
 vel,

En heeft s' haer tot aen 't hert ten boezem in doen glippé
 Op dat s' al raefende 't geheele hof in rippen
 En roeren ftellen mocht en werpen 't overhoop.
 De slangh, die tuffchen borft en kleeren binnen floop,
 Heeft haer ftilfwygende verfchalckt en ingeblaefen
 Syn adderigen âem en hilf het wyf aen 't raefen.
 Nu kromt fich 't groot ferpent en werpt hem felven als
 Een goude ketingh om der Coninghinnen hals,
 Nu glydt het langs haer leen of windt fich om haer tuyté.
 En als nu d' eerfte smet van 't klam vergif van buyten
 In haere zinnen trock en aen 't gebeente quam
 Eer heel de borft en 't hert vervult wierd van de vlam
 Sprack zy weemoedigh nae 't gebruyck der moeder-
 vrouwen

Veel traenen ftortend' om haer dochter en het trouwen
 Met een uytheemfchen Vorft: O vader, fal men dan
 Aen een der ballingen van Trojen, aen een man
 Die vreemd is in uw land en uyt het zijn verdreven
 Lavinia befteen en hem ten wyve geven?
 Hebt ghy geen deernis met u felven, met uw kind,
 Noch met de moeder, die hy met den eerften wind
 Trouloos verlaeten en haer dochter fal ontflepen
 En voeren wegh als een vry-buyter met fijn fchepen?
 Heeft niet de vreemdelingh van Troje fo gedaen?
 Is hy niet met Helene uyt Sparten t' zeyl gegaen?
 Waer is uw trouw, waer is die oude zorgh gebleven
 Die ghy voor d'uwe droeght? waer toe hebt ghy gegeven
 So dick en menighmael uw woord en rechterhand
 Aen Turnus, onfen neef en eygen bloed-verwant?
 So u door 't noodlot, fo u door de wil der Goden
 Haer aen een uytheemfch man te geven werd geboden:
 Vereyft dat Latium en ftact dat by u valt,
 Werd ghy daer toe geperft door vader Faunus laft:

Voor-

Voorwaer ick houw 't daer voor dat alle vrye landen,
 Die buyten ons gebied en sceptor onser handen
 Behooren, uytheemfch zijn, en dat 's, meyn ick, de zin
 Der Goden, en dat heeft uw vaders antwoord in.
 Indien men nu 't geslaght van Turnus nae wil kycken,
 Hy is gesprooten uyt de Grieckse Coninckrycken
 Van Inachus en van 1. Acrifius, den een
 Tot Argos Coningh en den ander te Myceen.

Als sy nu sagh dat hy niet luyfteren en wilde
 Maer by zyn opset bleef en zy haer woorden spilde
 En het vergif tot in haer ingewanden glee
 En nu door 't heele lyf en alle leden ree
 Geraeckte 't arme wyf aen 't mymeren en maelen,
 Liep door de groote stêen lanx steeg' en straeten dwaelen
 Als dul en zinneloos door 't grouwelyck vergift
 Gedreven als een tol, die met een snelle drift
 Vlieght door een ruyme zael, daer hem de kinders jaegen
 En sitten achter her met menigthe van slaegen:
 D' onnoosle wichters staen verwondert en als stom
 Dat so een stukken houts swiert gints en weer en om
 En lanx de leege vloer: de taeve sweepen geven
 Hem vaert en moed. So werd de Coningin gedreven,
 Loopt door 'tverwoede volck door 'tmidden van de stad,
 En haer gelaetend' of God Bacchus haer bezat
 Recht erger stucken aen, en buyten spoor en reden
 Bestaet zy dingen van noch grooter dulligheden;
 Sy vlieght de bosschen in, versteect haer dochter daer
 In blaen in wildernis in ruygh gebergt, om haer
 Aen de Trojanen niet ten houwelijck te geven,
 Roept, Bacchus Evohé: ghy zijt daer toe verheven

1. Danæ, de dochter van Acrifius, in een kist geslooten en in zee geworpen zynde door haers vaders last, is in Italiën aen 't land gedreven in het quartier dat men Apulia plagh te noemen (nu *La Puglia*) alwaer Pilumnus haer troude, waer van Daunus gekomen is, de vader van Turnus, wiens moeder is geweest de Nymphē Venilia, suster van de Coninginne Amata Latinus gemaele.

Alleen,

Alleen, en anders geen is waerdigh dese maegd.

Want het is u ter eer dat sy de spieffe draegt

Bewonden met het loof van klim of wyngaerd-blâeren,
Dat zy de reyen voert en danst om uw autaeren
En voedt het heyligh hayr en langhe vlechten aen.

Terstond is het gerucht door 't heele land gegaen

En vliegt vast voort en helpt de vrouwen aen het raesen,

Die van het selve vyer ontvonckt en aengeblaesen

Door eenerhande drift om elders heen te gaen

Verlaeten huys en hof en tyen daer van daen

En geven hals en hayr ten besten aen de winden.

Daer sijn der andre die vermaeck in 't huylen vinden

En met een naar geluyt vervullen lucht en land

Met vellen om het lyf en spieffen de hand.

Men ziet Amaet vol vyers in 't midden van de vrouwen

Selvs een ontssteke toorts in haere handen houwen;

Sy zingt het bruylofs-lied van Turnus en Lavyn,

En draeyende 't gesicht, so rood als kermozyn,

Roept met een straffe stem heel schielijck, O, ghy vrou-

wen

Uyt Latium, waer ghy u selven moogt onthouwen

Hoort toe: Indien ghy noch draegt een' gezucht of min

Uyt mededoogentheyd tot uwe Coningin,

Tot my rampsaelige: kan myn verdriet u smerten,

Hebt ghy gevoelen in uw moederlijcke herten

Van 't ongelijck dat aen een moeder werd gedaen:

So maect uw hayr-snoer los en spant u met my aen

Om t' saemen 't hooghe feest van Bacchus te gaen vie-

ren.

Dus wierd s' in 't woud en het verblyf der wilde dieren

Met Bacchus prickels van Alecto aengehitst,

Die meynende genoeg te hebben nu gespist

Dees' eerste dulligheyd en al om ver gestooten

Wat dat de Coningh by zich selven had beslooten

En 't heele Hof geset in roeren en verstoort,

Teegh metter haest op haer muys-vaele wiecken voort,

En

En van een snelle wind gevat en opgenomen
En door de lucht gevoert is in de stad gekoomen
Des stouten Rutuler. Men seyt dat, Danaë
Daer aengedreven door de wind die bouwen dee.
De plaets wierd Ardea in ouden tyd geheeten,
En naemaels heeft de stad die groote naem bezeeten.
'T geviel dat Turnus hier gemakkelijck en zacht
Lagh op het hooghe Slot ontrent de middernacht
In 't beste van zijn rust: Alecto ley haer leden
En 't felle weezen af met al haer dulligheden,
Neemt de gedaente van een beste-moeder aen,
Doet frons by frons in een gerimpelt voorhoofd staen
En set een pruyckjen op van silver-witte hayren,
Sy vlecht een krans daerom van groene olyve-blâeren
En maekt zich toe gelijk een oude Calybé
Die dienst en offerhand in Junoos Tempel dee.
Dus quam zy voor zijn bed en hiel hem desen reden:
Prins Turnus, most ghy so veel moeyte dan besteden
Om niet met al, en siet ghy nu geduldigh aen
Dat vreemdelingen met uw scepters heenen gaen?
Dat men uw Rycken den Trojaenen op gaet draegen?
Uw houwlijck werd u van den Coningh afgeslaegen
Die aen een ander geeft uw bruyd en hylicks-goed
Dat ghy verkreegt door uw en uwer borgren bloed.
Men soeckt een erfgenaem van buyten in te haelen.
Gae nu vry heen en laet met spotten u betaelen:
Begeef u in gevaer en heb noch danck noch eer:
Gryp de Toskaenen aen, maeck haer slagh-ordens neer
Dat de Latyners doch in vrede moghen leven.
De groote Juno selfs heeft my de last gegeven
En wilde dat ick, als ghy in de stille nacht
Ter rust gelegen waert, u dese boodschap braght.
Wel aen dan lustigh, doet uw volck in wapens koomen,
Jaegt de Trojaenen uyt de schoone Tyber-stroomen,
Steeckt haere vloot met al haer Overstens in brand.
De Goon gebieden 't zo, en 't komt van hooger hand.

De Coningh selfs, so hy zijn woord niet komt te houwen
 Noch zijne dochter u laet volgen om te trouwen,
 Beproof ten laetsten eens wat Turnus voor een held
 In 't yfre harnasch is en wat een man in 't veld.

Hy lacht haer uyt en laet sich dus daer tegen hooren :
 Die tyding, so ghy meynt, vloog niet voorby mijn ooren
 O lieve bestemoer : ick heb het al verstaen
 Dat de Trojaensche vloot quam in den Tyber aen :
 'T en is zo quaed niet als ghy 't my foeckt uyt meeten,
 En Juno heeft ons noch niet heel en al vergeten :
 Maer ghy zijt oud en suft, en door een langhe ry
 Van jaeren is in uw die geest van profecy
 Al swack en uytgeleyt, en in so groote dingen
 Die kroonen raecken daer sijn uw bekommeringen
 Niet als een ydle vrees : moeyt ghy u met de kerck,
 Neemt daer de beelden waer, dat is uw ampt en werck :
 Maer wat de faecken raect die vree en oorlogh roe-
 ren

Laet daer de mannen mee begaen, dien 't oorlogh-voeren
 En't vrede-maecten past. De helle-veegh ontfack
 Van groote gramfchap om de woorden die hy sprack,
 Waer op de Jongeling van angst begon te beven,
 Sijn leden schudden, sijn gesicht is staen gebleven,
 So vreeslijck bliesen de serpentes om haer kop,
 So yslick sags' en sulcke blicken floegh sy op
 Haer ooghen draeyende ; die in haer voorhoofd branden,
 En wild' hem voorts, die noch meer dinghen had voor-
 handen

En haer te seggen socht, niet hooren, recht een paer
 Serpentes over eynd uyt haer afgryflick hayr
 En klapte met haer sweep, en voegde dese woorden
 Schuymbeckende by het geklaeter van de koorden :
 Ick ben dan oud en suf, en door een langhe ry
 Van jaeren is in my de geest van profecy
 Al swack en uyt geleyt, en in so groote dingen,
 Die kroonen raecken, daer : sijn mijn bekommeringen
 Niet

Niet als een ydle vrees: maer sie eens herwaerts aen.
 Ick, ick, die ghy hier fiet, hier voor uw' oogen staen,
 Kom uyt de hel en 't hol der dulle Raefernyen,
 Ick voer in mijne hand krygh dood en moorderyen.
 Dus sprekende wirp sy de fackel, die sy had,
 Met kracht nae Turnus toe: de toorts heeft hem gevat
 En trof hem met de vlam recht op de borst, en maecte
 Dat hy van groote schrick haest van sijn slaep ontwaecte.
 't Sweet brack hem uyt en liep langhs al zyn leden neer.
 Hy raest als dul en roept om wapens, om geweer,
 En soeckt s' in't bed en door de kamer aller wegghen;
 Hy woedt door boose lust tot oorlogh en den degghen,
 De gramschap komt 'er by gelijk de snelle vlam
 Na dat s' in't dunne rys der tacke-bossen quam
 Maeckt groot gedruys en helpt het water aen het zieden
 So dat het raest als of 't de ketel uyt wouw vlieden,
 En springht van hette, en schuymt, en heft sich op, en
 walt

Het vat uyt, dat voort aen niet groot genoegh en valt:
 De swarte waesslem vlieghht ter schouw uyt door het stooc-
 ken.

Hy vind dan goed, als of de vrede was gebrooken
 De treffelijckste van de jonge mannen heen
 Te senden nae het hof des Conings, en met een
 Beveelt hy yder sich ten oorlogh toe te rusten,
 'T land te beschermen en den vyand van de kusten
 Te doen vertrecken; kent sich sterck genoegh alleen
 Om tegens alle beyd' in oorelogh te treen
 En meynt met so veel machts in't veld te sullen koomen
 Dat hy Trojaenen noch Latynen hoeft te schroomen.
 Met dese last liet hy haer nae den Coningh gaen
 En riep de Goden om haer gunst en zegen aen:
 Waer op de Rutulers om s'ryd malkandren wecken
 En ruyen op om met den Prins te veld te trecken.
 Dees' is hem toegedaen om dat hy jongh en fris
 Een braef en wacker heer en schoon van wezen is:

Dees'

Dees' om sijn afkomst (als van ouden tijd gekoomen
 Van Coninghen) en dees' is voor hem inghenoomen
 Om d' eer die hy verwirf selfs door sijn rechter-hand,
 Terwijl nu Turnus dus door het geheele land
 Den Rutuler met moed den boezem op doet swellen
 So tyt Alecto met haer wiecken van der hellen
 Nae de Trojaenen toe nae dat zy had verspiet
 Waer dat de schoon Ascaen het wild belaegt of schiet
 Of naejaegt aen het strand. Hier heeft sy goed gevonden
 T'onsteken metter haest het bloed van zijne honden
 En brengtse met haer neus op versche voet en locht
 Op dat het vinnigh goed te heeter drijven mocht,
 Dat eerst tot al het quaed de reden heeft gegeven
 En 't rouwe land-volck tot de wapenen gedreven.
 Daer was een hert ontrent, dat boven andre schoon
 Van lichaem was en groot en cierelijck van kroon,
 Dat Tyrheus jonghens, die het roofden van de moeder,
 Sels hadden opgevoedt: haer vaeder was den hoeder
 Van 's Conings vee en tot bewaerenis gestelt
 Der landen wyd en zyden opficht van het veld.
 Het was heel mack en liet sich handelen en raecken
 Haer suster Sylvia plagh werck daer af te maecken,
 Te vlechten bloempjes door de tacken van sijn kroon,
 Te kemmen met de kam, te havenen, en schoon
 In suyver water van de klaere stroom te wassen.
 Dit lee't, en was gewent op 's meesters disch te passen.
 Oock gingh hy nae het bosch laveyen, waer van daen
 Hy wederom van selfs nae huys toe wist te gaen
 Schoon 't laet was in de nacht. De heete honden dreven
 't Wild op de voet dat sich had ver van huys begeven
 En voorstrooms afgingh langs den groenen oever, daer
 Het zich te koelen socht; hier wierden zy 't gewaer
 En kreegen het te been. Julius selfs gedreven
 Door liefd' en lust tot lof socht het een schoot te geven
 En sette een scherpe pijl op sijn gespanne boogh.
 Alecto selver hilp hem micken met haer oog.

Het huylend riet ging: twild door buyk en darmen heenē
 Dit gaf sich strax nae huys, vervulde het al met steenen
 En kermde jammerlijck, bebloedt en swaer gewondt
 Als of 't om bystand bad. De suster slaet terstond
 Met handen voor haer borst en heeft om hulp geropen.
 Het rouw geboert quam strax ten bosfchen uytgelopen
 Dees met een brandend hout, die met een swaere knuyft
 En wat de dulligheyd haer eerst gaf in de vuyft.
 De vâer, die by geval vast doende was met kloven
 En breecken van een eyck, heeft grouwelijck gesnoven,
 Hy greep zijn bijl en riep met vreesfelijk geluyt
 Het land-volck overhoop en sagh 'er grimmigh uyt.
 De wree Godin had nu gelegentheyd gekregen
 Om quaed te doen en is de daken op gestegen
 Uyt haere schouw-plaets, daer sy alles had beloert,
 Begaf haer op een stal en gaf aen het geboert
 Het teyken van alarm, blies op den krommen hooren
 En liet haer helsche stam door 't veld en bosfchen hoorē
 Van 't bovenst van de nock, so dat het heele woud
 Strax daer af dreund', als of door 't dichte en diepe hout
 De felle dondergingh. Dit heeft van ver vernoomen
 'T 1. Meyr van Diaen, en 2. Nar, die langs sijn groene
 zoomen

Send stroomen nae de zee die wit van swavel zijn.
 Oock hebben dit gehoort de bronnen van Velijn
 De moeders beefden van angstvalligheyd en druckten
 Haer kindren aen de borst. Toen zaemeldē en ruckten.
 De land-luy sich gefwind by een op het geluyt
 Van onraed, dat sy blies ter holler hooren uyt,
 En quamen als verwoed en dul met groote hoopen
 Daer haer het teycken riep van alle kanten loopen
 Met sulcke wapenen als elck kreegh in de hand.
 Maer de Trojaensche jeugd niet min aen d'ander kant

1. Aricinus lacus.

2. Een rivier die de Sabynea en Umbren scheidet, heden *la Solforata* genoemd.

Ontfluyt haer leger oock en stort met volle stroomen
 Uyt haer begraevingh om Ascaen te hulp te koomen.
 Men set sich wederzyds in order tot een slagh
 En vecht nu niet, gelijk men by de boeren plagh,
 Met harde stocken noch met half-gebrande staeken,
 Maer met het scherpe stael: de bloote lemmers maecken
 So dicht als 't kooren staet een grouwelijck gezicht.
 'T geweer blinckt in de zon: een snel en flickrigh licht
 Straelt door de weer-schyn uyt den flickerenden degghen:
 Gelyck de zee, als hem de winden eerst beweghen
 En 't water wit begint te werden, naederhand
 Allengskens ryst en swelt en stort zich over 't strand
 En werd van uyt de grond ten hemel toe geheven.
 Hier is den oudste foon van Tyrreus dood gebleven,
 De jonghman Almon, die sich selven had gestelt
 Voor in het spits, daer hy wierd van een pyl gevelt.
 Want gaende door zijn strot bleef s' in de wonde steeken
 En sloot met bloed de wegh van 't leven en van spreken.
 Ontrent hem raecten 'er noch meenigh in de pan.
 Hier viel Galefus, een bedaeght en vreedsaem man,
 Terwyl hy socht de peys te maecken tusschen beyden,
 Vroom boven ander, en in ackeren en weyden
 De ryckste die men in Itaelien eertyds vand.
 Met honderd ploegen brack en bouden hy zijn land,
 Vyf kudden schaepen dee hy hoeden aen der heyden,
 Vyf koppen runders dreef men t'huys uyt zijne weyden.
 Terwijl men dus in 't veld ten wederzyde vocht,
 Als nu Alecto haer beloften had volbrocht,
 De wapenen met bloed geverwt, en met het leven
 Der ingesetene den oorlogh aengeheven,
 Verlaet s' Italien en geeft haer daer van daen
 Om hoogh toe nae de lucht en spreeckt vrouw Juno aen
 Met trotse woorden als een die 't nu had gewonnen:
 Sie daer, ick heb volwrocht het gheen ick had begonnen,
 'T is oorlogh: gae, en segh dat zy vry onder een
 Verbonden maecken en vast met malkandren treen

In vriendschap, nu ick heb de handen der Trojaenen
 Bezoedelt met het bloed van veel Italiaenen.
 Dit zal 'k noch voeghen by al wat ick heb gedaen
 So ghy my uwe wil daer over doet verstaen,
 Dat ick door het gerucht de steden op zal maecken
 Die naeft gelegen zijn, dat zy te been geraecken
 En met haer buyren tot den oorlogh spannen aen:
 Ick sal haer herten tot de krygh onsteken gaen
 Dat zy van liefde tot de dulle wapens branden:
 Ick sal die stróyen gaen door ackeren en landen
 Dat het van alle kant tot hulp en bystand komm'.
 Schricks en bedrogs genoegh, sprack Juno wederom,
 Hebt ghy te weegh gebraght: de krygh heeft nu haer re-
 den.

Daer werd nu van naeby en hand aen hand gestreden.
 'T geweer, dat het geval haer eerst in handen bracht,
 Is met nieuw bloed besmet. So moete 't braef geslacht
 Van Venus hylicken, so moet' Eneastrouwen
 En self Latinus met sijn dochter bruyloft houwen!
 Hy selver, die 't bewind des hoogen hemels heeft,
 Sou' niet verstaen dat ghy hier boven langer sweeft
 En omwerft door de lucht dus stout en overgeven.
 Vertreck van hier: al wat noch ovrigh is gebleven
 Dat sal ick selver wel bestieren nae myn zin.
 Dit was het antwoord van des hemels Coningin.

Sy packt haer voort en vliegt op dat bevel van boven.
 Haer vleugelen, die vol serpentes hingen, snoten
 En huylden door de lucht, die sy verlaet, en tyt
 Nae haere woonstee aen den hel-stroom van Coryt.
 Daer is in 't midden van Italiën gelegen
 Een plaets heel onder het geberght, en aller wegen
 Vermaert, Amfanctus dal: ten wederzyden leyt
 Een bosch, dat dicht van blaen een swarte schaduw
 spreyt,

In 't midden loopt een beek, die met gedraeyde stroomen
 Ruyscht door de keyen heen, die uyt de rotzen koomen:

Hier is een yflick Hol, des Hel-gods aeffem-gat :
 Een grondelooze poel vol vuyl en pestigh nat
 (Uyt Acheron gewielt als hy was door gebroken)
 Sendt hier haer dampen uyt, alwaer zy neergedoken
 ('T gehaete monfter) aerd' en hemel heeft ontlafst.
 Maer Juno niet te min heeft dapper opgepafst
 Om het begonnen werck terwylen uyt te voeren :
 Een groote menigte van herderen en boeren
 Komt storten in de stad uyt het gevecht, en brengt
 Gelaes en Ammon mee, wier bloed daer was geplengt
 En die in dese slaggh bey waeren dootd gebleven.
 En hebben tot de Goon haer handen opgeheven
 En bidden dat hier in de Koningh wil voorzien :
 Prins Turnus is 'er by om haer de hand te bien,
 En midden onder het beschuldigen en klachten
 Verdubbelt hy de schrick van 't geen haer staet te wacht-

ten

Van brand en moord : feyt dat men vreemde roept in 't
 Rijck,

De Phrygen onder haer vermenght door houwelijck
 En hem ten huys' uyt jaeght. Oock koomen sy met hoo-
 pen

Wier moeders door het bosch en wildernissen loopen
 Van Bacchus geest geraekt en hupplen op en neer
 En springen in de bocht den Wyngert-god ter eer.
 Want oock Amataes naem is hoogh in 't land verhe-
 ven.

'T rot al te saem en door de selve tocht gedreven
 Roept waepen, waepen: houdt om heyloos oorlogh aen
 Schoon door voor-teykenen de krygh werd afgeraen,
 Schoon dat het anders met het Noodlot is gelegen
 En dat der Goden wil leyt regelrecht daer tegen.
 Sy dringhen all' om 't hof des Konings even heet :
 Maer hy staet als een rots die van gheen wycken weet,
 Gelijck een rots in zee, die midden in de baeren
 Sich houdt in zijn gewicht hoe dat de winden baeren,

Hoe

Hoe 't water om hē baft, hoe dat het ruyscht en druyfcht :
 Het fchuym rondom vergeefs door fteen en klippen
 bruyfcht,

De wier ftuyt op hem af en werd te rugh gedreven.
 Maer als fy op haer blind voorneemen ftaande bleven
 En hy tot haer verfet gheen middel weet noch raed
 En alles nae de wil des felle Juno gaet

Roept hy den hemel en de Goden tot getuygen.
 Wy moeten, fey hy, voor 't geweld van 't Noodlot buy-
 gen,

Het onweer fleeps ons mee : maer met uw godloos bloed
 Sult ghy, ellendige, felfs boeten dat ghy doet.

En ghy, O Turnus, fult de misdaed mee betaelen :
 Ghy fult een fwaere ftraf op uwen halse haelen
 En, als 't te laet fal zijn, de Goden roepen aen :

Want ick ben oud en van myn ruft niet ver van daen,
 Ick zie de haven al : my werd alleen benoomen
 Geruft en vredigh in myn graf te moogen koomen.
 Meer fey hy niet en fluyt fich binnen 't hof, en laet
 Hem glyden uyt de hand den teugel van den Staet.

In Latium was een gebruyck, dat by den ouden
 Albaenen naederhand is heyligh onderhouden,
 Nu doet het Romen oock, die 't heerlijckft is van al,
 Wanneer men fich van nieu's ten ftryde rusten zal,
 'T zy men de Geten of Arabers of Hyrcanen
 Den droeven oorlogh aen wil doen, of d' Indiaenen
 In 't ooft befoecken gaen en nae den dagheraet
 Het leger voeren daer de morge-zon op gaet,
 Of, om fijn i. standerts weer te voederen, wil peuren
 Nae den ftrydberen Parth. Daer zyn twee oorlogs-deu-
 ren

(So werden zy genoemt) door goden-dienft en fchrick
 Van den verwoeden Mars geheel onficchelick

1. De Parthen hadden de Romeynfche ftaande M. Crassus en Antonius ontnomen, die fy aen Augustus wederom fonden uyt vrees dat hy haer den oorlogh foude koomen aendoen.

Men sluytse toe met meer als honderd yfre boomen
 En bouten, die sich voor geen tyd noch eeuwen schroomen ;

De wachter Janus, die staegh aen den dorpel staet ,
 Wyckt niet een voet van daer. Wanneer nu in den
 Raed

De krijgh is vast gestelt, so siet men daer verschynen
 Met een Quirynsen rock en gordel der Sabyne
 Den Burgren-meeſter , die de deuren open sluyt
 En roept in dit gewaed den oorlogh selver uyt.
 De jonghe manschap volgt en de trompetten paeren
 Haer heefſche klank met hen. De Koningh , oud van
 jaeren ,

Werd ook door dit gebruyck geboden , den Trojaen
 Eneas en zijn volck de krygh te seggen aen ,
 En bey die droevige krygs-poorten op te maecten :
 Maer hy en wilde die met hand noch vinger raecken
 Schuw van so vuylen werck ; begaf sich daer van daen
 En is sich heymelick in 't hof verſteken gaen.

Doe quam de Coningin der Goden nederdaelen
 Van boven uyt de lucht , en , sonder langh te draelen ,
 Slaet selfs de poorten op , ruckt die ter sponden uyt
 En breekt en bryfelt al wat dat de deuren sluyt.

Itaelje, dat in ruſt en vrede ſat te voeren ,
 Brandt nu van oorlogs-luſt : dees laeten haer bekooren
 Om dienſt te voet te doen ; dees geven sich te paerd
 En doen het moedigh ros hoogh draven uytter aerd ,
 Self hoogh en moedigh , dat het veld en wegen ſtuyven:
 'T is niet als wapenen dat s' al te ſaemen ſnuyven.

Daer veegt men 't ſwaerd en ſmeert het ſchild en ſpies
 met vet ,

Hier werd de pieck geſchuyrt en daer de byl gewet ;
 Het doet haer goed te ſien ſtandaerd' en vendels voeren ;
 Sy juychen op 't geluyt van trompen en tamboeren ;
 Het aenbeeld dreunt in vyf van d' aldergrootſte ſtêen ,
 Daer 't alles beſigh is met wapenen te ſinêen

En helmen hooft, om 't hooft voor 't quetsen te bewaeré;
 Sy breyen hordekens van ryst tot beukelaeren
 Om die met leer te klêen; dees maect een borst-ftuck
 toe

Van koper; dese, dat hy voor sijn scheenen doe,
 Van leemigh silver; al de lust tot ploegh en eggen
 En al der seyffens eer is nu ter neergaen leggen;
 De groote-vaders klingh verfmeeft men wederom
 En werd van nieu's verstaelt, en nu so slaet de trom
 En de trompetten gaen en geven 't oorlogs-teeken.
 Dees grypt sijn degghen, die hy in het dack heeft steken;
 Dees neemt sijn storm-hoed met der haest; een ander
 spant

Sijn paerden in, en vat den teugel in de hand,
 Dees schiet het pantzer aen wel dick en styf van goude,
 Dees gord het swaerd op zy daer hy sich op vertroude,
 En vat den beuckelaer. O Zang-godin, onsluyt
 Nu uwen Helicon, en singt de naemen uyt
 Van al de Coningen die hier te saemen spannen,
 Wat volck elck braght te veld, wat blom van oorlogs-
 mannen

Men in Italien al in die tyden vond,
 Door wat voor wapenen het land in vlammen stond.
 Want het gedenckt u wel, en ghy kunt het verhaelen:
 Een kleyn gerucht alleen is tot ons koomen daelen.
 De wrêe 1. Mezentius aen de Tyrreense kust
 Was d' eerste die sich heeft ten kryge toegeruft
 En 't volck in wapens braght dat hy had op ontboden;
 Hy was onhandsaem, een 2. verachter van de Goden.
 Sijn soon, een jongelingh, de schoonte die de Son
 Bescheen, behalven dat het Turnus van hem won

1. De Koningh der Tyrthenen, die om sijn tyranny verdreven, sich met sijn soon Lausus begaf by Turnus.

2. Hy wilde dat sijne onderdaenen de thienden die sy den Goden schuldigh waeren, aen hem offeren souden.

(Sijn naem was Laufus) quam met hem om mee te vech-
ten :

Die Laufus, die so braef de paerden af kon rechten
En menigh groufaem dier gevelt heeft op de jaght,
En duyfsend mannen nu uyt Agillyne braght,
Die mee (maer te vergeefs) met hem in aentoght waeren,
Wel waerdigh 3. beter by sijns vaders rijck te vaeren
Of dat Mezentius sijn vader niet en was.

Nae dese volgde en quam braveeren door het gras
Den schoonen Aventyn op sijn Victory-waegen.
Hy had 'ereen gespan van paerden voorgeslaegen
Waer mee hy menighmael als overwinner plagh
Verciert met zeege-palm te komen uyt de slagh.
Sijn vaders wapen van wel hondert blauwe slangen
En noch een 1. Hydre die met adders was omhangen,
Voerd' hy in sijnen schild : Rhea de Priesteres
Had hem ter sluyck gebaert, een maegd met Hercules
Vermengelt in het bosch op d' Aventynse heuven,
Wanneer hy quam, als hy 2. Geryon had doen sneuven,
In Latium en dreef des' Conings ossen mee
En in den Tyber wies 't Iberiaensche vee.

Sijn volck voert schichten en bedeckte steeck-geweeren
En vecht met punten, fel en scherp, en spitse speeren.
Hy selver was 3. te voet en had een leeuwen huyl
Geslingert om sijn lyf: zy sagh 'er groufaem uyt
Met witte tanden en afgryfselijcke maenen,
Rouw, ongekeemt (gelijck sijn vader plagh te gaen) en
Hy had het kop-stuck op sijn hooft geset als of
Hy Hercules was, en trad aldus in 's Konings Hof.

3. Het waere beter voor hem dat sijn vader en heerschend Koningh was als een ballingh.
1. Een waterflangh in het meyr van Lerna met vyftigh hoofden, die in de omleggende plaetsen veel quaeds dede en van Hercules is omgebraght.
2. Coningh van Spanjen, die drie lichaemen had.
3. Nae de manier van sijn vader.

Nae dese quamen uyt de lande der 1. Sabyen
 Catill en Coras, twee gebroers, met Tiburtynen,
 Een volck, dat nae haer broer Tiburt so wierd genomt
 En nu te velde met dees jonghelinghen komt.
 Van Argos waeren sy, en Amphiarans foonen,
 Diehaer voor in het spits als twee 2. Centauren toonen
 Uyt wolcken voortgebraght, gelijk die komen af
 Van het gebergte met een onbesuyfden draf
 Wanneer sy Omolé en Othrys hooge toppen
 Verlaeten eer de sneeu' den afgangh komt te stoppen:
 Het bosch zich opruyt en al wat geen plaets en maectt
 Van haer met voeten werd vertreden dat het kraectt.
 Oock quam hier die de stad Prenefte dede bouwen,
 De Coningh 3. Ceculus, die altyds is gehouwen
 Te sijn Vulcanus zoon, en onder 't vee gebaert
 En onbezeert in 't vyer gevonden op den haerd.
 Hy had by hem een gros van land-volck uyt Prenefte,
 Van dat in Gabyen bewoont het ryck geweste
 Daer Juno werd gedient, van dat de koele kant
 Van Anio beslaet en 't steenigh Hernisch land,
 Dat wyd bevochticht werd van vlieten en rivieren,
 Daer 't ryck Anagnia voor groote en minder dieren
 En vader Amazeen geeft overvloed van gras.
 Dit was een volck dat niet van als gewapent was,
 Niet altemael verzien van klinckende harrenaffen,
 Van oorlogs-wagenen, van schilden noch rondaffen.

1. Tiburtus, Catillus en Coras nae dat haer vader Amphiaräus op eene vreemde wyze voor Thebe om hals geraectt was, begaven haer van Argos nae het land der Sabyne en hebben daer een stad gebouwt die nae den oudsten van de drie gebroeders Tibur genoemt is.
2. Ixion verliest zijnde op Juno sprack haer van byslapen aen, het welke Jupiter van haer verstaen hebbende heeft hem een wolck in de gedaente van Juno onder gegeven, waer uyt de Centauren gekoomen sijn, half mensch half paerd.
3. Dese versch gebooren zijnde wierd van de herders in 't vyer gevonden sonder daer van eenigfins verzeert te sijn, en wierd daerom gehouden te wesen een soon van Vulcanus. Andere verhaelen dese fabel anders.

De meeste wirpen met blaeuw' erreten van loot
 Uyt felle slingers, en een deel van dese schoot
 Met snelle schichten die zy voerden in haer handen,
 Een muts van wollifs-vel met ruyge roffe randen
 Was 't deckfel van haer hoofd, en haere slincker voet
 Was bloot, en d' ander met een rauwe huyd geschoet.
 Maer Vorst Messapus, den afrechter van de paerden,
 Neptunus soon, en die van niemanden met swaerden
 Noch vyer te vellen was, braght metter haest te been
 En in de wapenen sijn volck, dat langh voor heen
 Den krygh was af gewent en traegh en laf geworden,
 En doet het swaerd weerom op zijne zyde gorden.
 Dees hebben onder haer het Fescennynsche heyr,
 Den billicken Falisc, en het Cymijnsche meyr
 Met het gebergte, dees Soractis bergh-kasteelen,
 En die den acker van Flavinia beteelen,
 En die sich houden in de bosschen van Capeen.
 Sy trecken even sterck van ryen en geléen,
 En singhen haeren Vorst en Overste tereeren,
 Gelyck de swaenen, als sy tsaemen weder keeren
 Van daer zy aefden, een vermaeckelyck geluyt
 Slaen tusschen 't luchtigh swerck ter langer halfen uyt:
 De poel van Asia, de stroom Cäyster, geven
 De weer-galm van haer zangh, ver door de lucht gedre-
 ven.

Men sou niet dencken dat het was gewapent volck
 Dat dus komt trecken aen, maer neemen 't voor een
 wolck

Van heefche vogels, die uyt zee nae 't strand toe vlogen.
 Siet, Clausus komt oock met zyn troepen aengeto-
 gen

Van 't oud Sabynse bloed. Hy voert een groote macht
 Selfs minder niet als die; dees is 't, van wien 't ge-
 slacht

En 't huys der Claudien door Latium verspreyt is,
 Nac dat de Roomse stad ten deele toe geleyt is

Aen het Sabyne volck by 1. onderlingh verdragh,
 By wien men oock een hoop van Amiterne fagh
 En al de benden van Mutusken en Ereten
 En die van ouden tyd Quiryten sijn geheten,
 Die van Nomentum, die van 't vruchtbaere Velijn,
 Die van Severus bergh en uyt de rotfen zijn
 Die sich afgryfelijk in Tetrica vertoonen,
 Oock die Casperien en Foruli bewoonen,
 En die aen de Rivier Hymel gefeten is,
 En die den Tyber drinckt en 't nat van Fabaris,
 Die 't koude Nursia te hulp sendt, die d' Ortynen
 Doen draven over 't veld, oock koomen de Latynen,
 En die, daer Allia het landschap scheidt van een
 En naemaels Fabius de neerlaegh heeft geleen,
 Met sulcken menigte gelijk 'er baeren storten
 In 't meyr van Libyen wanneer de daghen korten
 En by de winter-tyd de fell' Orion in
 De zee sich bergen gaet, of als 'er in 't begin
 Des zomers aeren door de heete Son verbranden
 In 't veld van Hermus of de geele koren-landen
 Van Lycien. Het klinckt en knarft van menigh schild
 En harnasch door de lucht, en d' aerde dreunt en drit
 En davert onder het getrappel van de voeten.
 Oock komt Halesus, die van Agamemnons bloet en
 Een dapper vyand was van den Trojaensen naem.
 Hy spant sijn paerden in, ruckt duysenden te zaem
 Van volckeren ten dienste van Turnus, rouwe gasten,
 Die met de ploegh 't gebergt van Massicus aentaften
 Om wyngerden te voen, en die van 't hooge land
 En heuvelen den Raed der oude Auruncen zand,
 En die daer woonen aen de Sidicyne stranden,
 Al wat de stad verlaet van Cale, watter van den

1. Nae het onschaecken van de Sabyne jonge dochteren is 'er tusschen Romulus en Tytus Tatius een verbond gemaect dat de Sabyners mede in de stad van Romem souden ontfangen werden ende in alles borgers van Romem wesen behalven te mogen stemmen tot verkiezinge van magistraeten.

Doorgaenbaeren rivier Vulturnus komt van daen,
 Oock fiet m' een grooten hoop van Oskers trecken aen
 En quâe Satikulers. Haer wapenen sijn scherpe
 En dunne spiesjes, die s' uyt taeye slingers werpen,
 Een kleyn schild aen den arm een fabel op de zy.
 Dit's haer geweer wanneer zy vechten van nae by.
 Men sal oock uwen naem in mijn gedichten hooren,
 O Ebalus, die van een Nymfe zyt gebooren,
 De dochter van Sebeet, daer Telon u by wan
 Nu al bedaegt, toen hy te Caprea, dat van
 Tlebojers wierd bewoont, den rycks-staf had in handen.
 Sijn zoon, die niet te vreen was met zijns vaders landen
 Had de Sarraften wyden zyd in sijn gebiedt
 En wat de Sarnus-stroom bewaertert uyt sijn vliet,
 Wie Rufe en Batulum, en velden en gewesten
 Besitten van Celenn', en die men uyt de vesten
 Van 't appel-ryck Abel van boven oversiet.
 Dit is een volck dat op de duytsche wyze schiet
 Met schichten, en het hoeft gewoon is te bedecken
 Met schorffen die zy van de kurke-boomen trecken.
 Haer kopre schilden, die als halve maenen sijn,
 En swaerden glinsteren gelijk een sonne-schijn
 'T berghachtigh Nursia heeft u oock heen gefonden
 Ten fryde, ô Ufens, die in aller menschen monden
 Leeft door de groote naem die ghy met dapperheyd
 Verkreegt, en door 't geluck van menigh oorlogs-feyt
 Te hebben uytgevoert. De groufaeme Æquicolen
 Sijn uw voornaemste volck, uyt wildernis' en holen
 Gewent het wild gediert te stooren, en de jaght
 Gestaegh te oefenen, en daer de kley onfacht
 En hard van kluyten is te bouwen haere landen
 Met het geweer op zy en wapens in de handen.
 Sy scheppen groot vermaeck in staegh te loopen uyt
 Om nieuw' en verschen roof, en leven van den buyt.
 Oock is de Priester van Marrubien gekoomen.
 Het groen en weligh loof van vette olyve-boomen

Vercierde zijn helmet ; Archip , de Coningh , zond
 Dien dappren Umber uyt , den ſterckſten die men vond.
 Hy braght in ſlaep door zijn begochlen en gezangen
 'T vergiftige gedrocht van adderen en ſlangen ;
 Hy wiſt haer boosheyd te verſaghten en genas
 Door ſijne kunſt al wat daer van gebeten was :
 Maer hy wiſt ghenen raed door ſinghen en belezen
 Van een Trojaenſche punt de wonde te genezen ;
 Syluyſtert nae gheen zangh die ſlaepen doet , en paſt
 Op kunſt noch kruid dat op de Marſer-berghen waſt.
 In 't boſch Angitie beweenden hem de boomen :
 Fucyn beſchreyd' hem in de klaere water-ſtroomen
 Van zijn kryſtalle Meyr. Oock gaf ſich nae den ſtryd
 De ſchoone Virbius , de ſoon van Hippolyt.
 Hy wierd gefonden van ſijn moeder Aricye ,
 Een wacker karel , in het boſch van Eugerie
 Stil-ſwygend opgevoedt by d' oevers van Hymet ,
 Alwaer Diana met der beeſten bloed en vet
 Haer licht verzoenen laet , en eyscht geen offerhande
 Van koſtlijck menſche-vleys dat op haer auter brande.
 Want nae dat Hippolyt gekoomen was om hals
 Door ſlimme treken van ſijn ſtiefmoer Phedra , vals
 Van haer beticht , en hy voldae had met ſijn leven
 De ſtraf en vloeck die hem ſijn vader had gegeven ,
 Door ſchrick der paerden op den hol geraeckt , geſleurt
 En , in de leyts verwart , tot ſlenteren geſcheurt ,
 Werd hy geſeyt weer van de dood te zijn verreſen
 En in het leven op een nieuw gebraght te weſen
 Door kracht van heel-kruid en de liefde van Diaen.
 Maer Jupiter gebelgt dat yemand daer van daen ,
 Van uyt de duyſtre hel een ſterflijck menſch ſouw haelen
 En brengen weer in 't licht , dreef met ſijn blixem-ſtraelen
 Den vinder van dees kunſt en drancken 1. Phebus zoon ,
 Nae 't Stygiſche maras en woonplaets van de doon :

1. Æſculapius.

Maer doch Diana heeft Hippolytus verscholen
 En aen Eueria gefonden en bevolen
 Om in de bosschen van Italien alleen
 En onbekent sijn tyd aen 't jaegen te besteen,
 En wilde dat men hem daer Virbius souw nommen
 Hierom is 't dat 'er noyt geen paerden moghen kommen
 Ontrent de kerk of 't woud, geheylight aen Diaen,
 Om 't ongeluck dat van de paerden quam van daen,
 Om dat sy schrickten voor de groote zee-gedochten,
 De waghē wirpen om, en om het leven brochten
 Den armen jonghelingh 2. toen hy was op de vlucht.
 De zoon nam niet te min in 't ryden zyn genucht
 En dee sijn paerden lanx de vlacke velden draeven
 Die vol van vyer en moed den roock ter neus' uyt gaven,
 En rende nae de krygh met volle toomen heen.
 Prins Turnus selver, braef van lichaem en van leen,
 Is een van d'eerst' en steeckt sijn hooft met hals en schoerē
 Uyt boven all', en doet sich door de troepen voeren.
 Hy had sijn swaerd op zy, een driemael dubble veer
 Stack op zyn helm en op den top stond een Chimeer
 Die vlam en voncken blies uyt haer begloeyde kaecken.
 Hoe meer de stryders in den slag ter neder maecken,
 Hoe meer de hitte waft door 't storten van het bloed:
 Hoe meer zy grimt en giert, hoe meerder vyer en gloet
 Sy uyt haer backhuys spoegt, maer 3. io, nu bewasse
 Met hayr, en nu een koe, vercierde zyn rondasse
 Met blinkend goud en stack haer hoornen op (een groot
 Bewys en blyck van wat voor ouders dat hy sproot)

2. Hippolytus de vlucht voor sijn vader Theseus genomen hebbende geraeckte met sijne wagen op het strand aen 't hollen door dien sijn paerden aldaer verschrickten van de zee-monsters, die Egeus aldaer bestelt had op 't versoeck van sijn soon Theseus om sich te wreken over 't ongelijck dat hy meynde op de aenklachte van vrou Phedra hem van sijn soon Hippolytus gedaen te zyn.
3. De dochter des Konings of Stroom-god Inachus, daer Jupiter op verliest was, en om van Juno, die op den aengangh quam, niet bekent te wesen in een koe van hem veranderd.

Oock fiet m' er Argus, dien de jonck-vrou was bevolen,
 En vader Inachus, die half in 't liefch verschoolen
 Uyt een gegroefde kruyck fijn klaere stroomen schiet.
 Hem volgt een wolck van volck te voet so ver men ziet.
 Het heele veld is dicht en dick van beukelaeren.
 Hier is d' Argyffe jeugd, 1. die van sijn lands-luy waeren,
 Aruncers, Rutilers, en volckren die wel eer
 Sicaenen sijn genoemt: hier is 't Sacraensche heyr
 En de Labiscen met geschilderde rondassen,
 En wat de boschen, die ontrent den Tyber wassen
 En heylgen oever van Numykus, ploeght, of bouwt
 De Rutels' heuvels met de kouter: wat sich houdt
 In het Circeesch gebergt en steden die daer leggen
 In 't land daer Jupiter van Anxur heeft te seggen,
 En daer 2. Feronia vermaeck neemt in haer woud
 Dat zy weer groenen dee met nieuw-gewaffen hout:
 Oock die in Satura aen 't swerte water paelen,
 En daere de koele stroom van Ufens door de daelen
 Sijn wegh foeckt nae den zee. Hier komt Camilla by,
 Een dapper oorlogs-wyf, en voert een ruytery
 Wel opgezeten en die van het koper glommen.
 Sy was van het geslacht der Volscen afgekomen
 En niet gewent, gelijk 't met andere vrouwen gaet,
 Het spinrock van Minerf te handlen, noch haer naet
 Noch soom te naeyen, maer sich t' oefenen in 't sryden,
 En, noch een maegd, in 't veld te harden, en te lyden
 'T gevaer en ongemack des oorlogs, en geswind
 Te loopen op een ren te voet voorby de wind.
 Sy had wel over gras en koren heen gevlogen
 En onder haer en had noch top noch aer geboghen,

1. Volgens 't geene dat in dit zevende boeck hier vooren van Amate geseyt is van Turnus, Hy is gesprooten uyt de Griecsche Koninckrijcken.
2. De Godinne der boschen, dese had een bosch leggen onder den bergh Soractes het welcke by ongeluck verbrande, ende als de omleggende luyden haer beelt daer van daen elders wilden brengen schielijck wederom groen wierd.

Of over zee gefnapt en baeren , fonder dat
 De vlugge zoolen van haer voeten wierden nat,
 De jongh' en oude , wijs en kinderen met hoopen
 Ten huizen uytgestort en van het land gelopen
 Verwondren zich en sien haer met verbaeftheyd aen ,
 En blijven met den mond verflaegen open staen
 Hoe heerlijk 't purper ciert en dect haer gladde fchoe-
 ren ,
 Hoe fy haer hayr met goud weet aerdigh op te snoeren ,
 Hoe fy een Lycifchen pyl-koker heeft gelaen
 En voert een herders staf van myrt met fcherp voor aen.

Eynde des zevende Boecks.

I N H O U D.

Des achtsten Boecks.

TUrnus steeckt het vendel ten burghe van Laurenten uyt ende verweckt tot sijne hulpe gansch Latium ende de omleggende Steden. Oock werd Venulus nae Argos aen Diomedes ghesonden om hem mede tot den oorlogh op te hitsen. Dit heeft Eneas, sich op de weynighte van zijn volck niet wel betrouwende, bewogen, op de aenspraeck van Tyberinus de rivier op te vaeren nae de plaetsen daer Romen naederhand gebouwt is, ende aldaer hulpe te versoecken van de Coningh Evander, die voorvluchtigh uyt Arkadie op den bergh Palatinus een stad gebouwt had ende de selve Pallanteum genoemt. Evander sijne komste verstaen hebbende heeft hem vriendelijck ter herberge ontfangen ende mede op 't offerfeest van Herkules, dat hy juyft doemaels hiel, genodight ende de oorfaeck van dien kortelijck verhaelt hebbende de vermaerste plaetsen van dat ghevest aengewesen. Eneas des anderen daegs vier hondert ruyters onder het bevel van den Prince Pallas, Evanders eenige zoon, van hem gekregen hebbende heeft een gedeelte van sijne troepen de rivier af ghesonden ende is met de reste getrocken nae Agylla, een van de beste steden der Tyrreenen, die met een doodelijcken haet ingenoomen was tegen Mezentius en hem om sijne wreedheyd en tyranny uyt sijn rijck gejaeght had. Ondertusschen smeedt Vulkanus, door
de

de vleyerijen van sijne gemaeline Venus bewoogen, wapenen voor Eneas die van haer aen hem wierden gebracht, die groote vreugde in de fraeyheyd der selve scheppende alles neerstigh doorfiet ende zich ten hooghten daer over verwondert byzonder over den schild, waer op alle 't geen dat van zijne nackomelingen soude uytgevoert werden, seer kunstigh was uytgebeeld.

HET ACHTSTE BOECK.

Sohaest als Turnus had het Vendel uytgesteken
 Van het Laurentsche Slot, ende trompet het teken
 Des oorlogs blies, en hy de sweep aen 't heet gespan
 Van sijne paerden gaf, en het gerammel van
 De wapens hooren liet, geraeckte 't land in roeren,
 Heel Latium te been, en alle volkren swoeren
 Te faemen, heel onstelt, met onderlinghen eedt:
 De jonghe manschap dreygt en toont haer woest en heet:
 Messapus, Ufens, de verachter van de Goden
 Mesentius, en noch meer Overstens, ontboden
 En ruckten 't al by een van over al van daen,
 Ontblooten 't land van volck om Turnus by te staen:
 Nae 1. Diomedes stad werd Venulus gefonden
 Om hulp aldaer te gaen versoecken, en oirkonden
 Hoe dat Eneas is gevallen in het land
 En met sijn volck in 't hert van Latium houd stand
 En voert sijn Huys-goon in, verwonnen van te vooren,
 En feyt dat hem dat Rijck van 't Nood-lot is beschooren:
 Hoe voorts veel volckeren hem daer zijn toegedaen
 En sich vervoegen aen de zy van den Trojaen:
 Dat men van zynen naem weet over al te spreken:
 Dat Diomedes, by Latinus vergeleken
 En Turnus in dit stuck, selfs beter afzien kan
 Wat dat het opzet zy van den Dardaensen man,
 Wat voor een uytflagh van den oorlogh hy te hoopen
 En te verwachten heeft indien 't wel af wil loopen
 En de Fortuyn hem komt te dienen in het veld.
 Dus gingh 't in Latium: maer den Trojaenschen held
 Dit alles siende werd door veel bekommelingen
 Gedreven gints en weer, die sijn gemoed bespringen,

1. Diomedes uyt sijn Rijck Ætolien verdreven of geweken zijnde
 heeft in Apulien sich begeven ende aldaer een stad gebout die Argos,
 of Argyripa ende naemaels Arpos genoemt is.

Dat hy verdeylt en ruckt gefwind nu hier en dan
 Weer derwaerts heen , , en al wat hem ontmoeten kan
 Leyt hy vast over in sijn finnen en gedachten.
 Gelijck by sonne-schijn of in de klaere nachten
 By 't helder maene-licht het koopre becken geeft
 Haer weerschijn, en den glans van 't nat, dat daer in leeft,
 Door alle plaetsen vlieght , en in de lucht geheven ,
 Werd tot de folders en gewelffels toe gedreven.

't Was nacht , en al het vee en al 't gevogelt moe
 En vast en diep in slaep, floot nu zijn ooghen toe ,
 Wanneer Eneas , vol van zorgen en gedachten ,
 En in de krijgh belaeen , die hy hier had te wachten ,
 Daer droefheyd en verdriet en swaerigheyd in stack ,
 Sich aen den oever-kant en onder 't kouwe dack
 Des blaeuwen hemels in het gras ter neder ley , en
 Geraeckte metter tyd in slaep , nae langhte beyen ,
 Gelijck 't de sulcke gaet die so bekommert zijn.
 Hem scheen de plaets-god self , den ouden Tiberijn ,
 Te borlen op uyt sijn ghenughelijcke stroomen
 En rijfen onder 't loof van popeliere-boomen.
 Hy had' een blauwe keel van enckel linnen aen
 En om zijn hayr een krans van ruygt' en riet gelaen.
 Toen dacht hem dat hy hem dus aen begoft te spreken
 En zijne sorghen met dees woorden af te breken :
 O ghy , die van 't geslacht der Góon gesproten zijt ,
 Die de Trojaensche Stad , haer vyanden ter spijt ,
 Ons weder toevoert en de Pergameense muyren
 In uw bewaeringh hebt , die eeuwich fullen duyren :
 Die , op den bodem van Laurenten langhen tijd
 Verwacht , in Latium nu aengekoomen zijt :
 Hier is uw huys daer ghy sult vast en seker wonen.
 Houw maer niet af , en wilt u kloeck en hertigh toonen:
 Weest voor het dreygen van den oorlogh niet vervaert :
 De moed en gramschap van de Goden zijn bedaert.
 En nu , op dat u dit niet schijn maer ydel droomen ,
 Sult ghy ontrent het strand en onder eyke-boomen

Sien leggen tegen d'aerd' een wit en machtigh swijn
 Met dertigh biggens, die rondom haer speenen zijn
 Aen 't zuygen, mee al wit. Dit is de rechte stede,
 Dit is de plaets, daer ghy nae all' uw swaerigheden
 Een stad sult timmeren: hier sultg' in veyligheyd
 En seker rusten gaen van all' uw arrebeyd.
 Askaen sal nae 't verloop van dertigh jaeren bouwen
 De stad van Alba; wilt het vry voor waerheyd houwen
 Dat ick u spel, en neemt wel acht op 't gheen ick u
 In 't kort verhaelen zal hoe ghy die dinghen nu
 Te boven koomen zult die thans zyn voorgenomen:
 D' Arkaders, een geslacht van Pallas afgekoomen,
 Die met I. Evander aen-gespannen de banier
 Des Coninghs volgden tot geselschap, koosen hier
 (Nae dat hy uyt het Ryck sijns vaders was verdreven
 En door sijns moeders raed sich had te sloop begêven)
 Een plaets in dit gewest en timmerden aldaer
 Een stad in het geberght, die nae haer groote-vâer
 (Den ouden Pallas) Pallanteum is geheeten.
 Dit volck is tegen die van Latium gebeeten
 En staegh in oorelogh: voegt dees' aen uwe zy,
 Maeckt saemen een verbond en staet malkandren by.
 Ick selver sal u, langs den oever, myne stroomen
 Met riemen tegen-strooms voorspoedigh op doen koo-
 men.
 En u geleyden gaen. Op, op, Godinne-zoon:
 En, al so haest den dagh het sterre-licht komt dôon,
 Draeght uw gebeden op aen Juno nae behooren:
 Soeckt met ootmoedige beloften haeren tooren
 En dreygementen te verwinnen, en als ghy
 Uw saeck te boven sijt doet dan wat eer aen my.

1. Evander, achter-nees van Pallas, nae het ombrengen sijns vaders uyt Arcadien voorvluchtigh is in dit quartier van Italien met de zijne die hem vergeselschapen gekomen, daer hy de Aborigenes verdreven heeft ende een stad gebouwt die hy nae sijn over-groote vader Pallanteum genoemt heeft, alwaer naemaels de stad Rome gesticht is.

Ick ben den Tyber, die ghy ziet met volle stroomen
 De kanten schuyren die my wederzijds bezoomen,
 Die met mijn blauwe vloed het vette land besny.
 De Goden hebben gheen rivier so lief als my.
 Hier is mijn groote huys, dat boven hooghe steden
 Sijn hoofd verheft. Dit was het eynd van zijne reden.
 Hy had geseyt, en gingh sich wederom terstond
 Verbergen in sijn kolck en gaf hem nae de grond,
 Waer mee de nacht en slaep Eneas strax begaven.
 Hy ryft, en siende dat de Son begon te draeven
 Ter Oost-poort uyt so heeft hy met een holle hand
 Godsdienstelick z. geschept wat waters aen de kant
 En sijne stem aldus ten hemel op geheven:
 O Nymfen, Nymfen van Laurenten, daer het leven
 En afkomst en geslacht der Stroomen komt van daen,
 En ghy, O Tyberijn, neemt doch Eneas aen:
 Ghy, met uw' heylge vliet, will' eenmael hem bevryden
 Van al't gevaer, en maeck een eynde van zijn lyden.
 Wat water dat het zy, wat bron, wat sprongh, wat vliet,
 Daer ghy u in onthoudt, die over ons verdriet
 Toont uw meedoogentheyd: waer ghy van daen moogt
 koomen,
 Wat land ghy overvloeyt, O schoonste van de stroomen,
 Waer ghy uw hoofd verheft: ick sal u nimmermeer
 Vergeten dienst te doen met danck en offer-eer.
 Gehoornde heerscher der Hesperische Rivieren
 Staec ons ten laetsten by, en maeck doch goedertieren
 Uw godlijckheyd by ons een weynigh naeder vast.
 Dus spreeckt de Vorst en geeft daer op ten eersten last
 Uyt sijn geheele vloot twee jaghten toe te stellen,
 En die van wapenen, van kloecke boots-gezellen
 En riemen te verzien. Maer fiet eens wat men daer
 Een vreemd en wonder stuck heel schielijck wierd ge-
 waer:

2. Om sich met het levend water te zuiveren, drie maesen daer van
 proevende.

Men fiet in 't bosch aen den begraefden oever-liggen
Een haghel-witte zeugh met haghel-witte biggen ,
Die den godvruchtigen Eneas slachten dee
En brengen voor 't autaar van Juno, om daer mee
Haer offerhand te doen en wat te vreen te stellen.
De Tyber had des nachts zijn stroomen doen ontswellen
En heel dien tyd de vloed te ruggewaert doen gaen
Waer door het water was gezackt en blyven staen
So stil en effen als het doet in staende poelen
Of in de meyren die gheen vloed noch ebbe voelen,
Op dat men met gemak de stroom op roeyen kost :
Waerom het bootsvolck met een groote lust begoft
De reys te vorderen die men had voorgenoomen.
De schepen, wel geroet, gaen stuyven door de stroomen.
De boschen , 't waeter bey verwondren haer alhier
(Sulcks ongewoon) te zien van verr' op de rivier
'T geflicker van geweer, helmetten, beuckelaeren ,
En schepen dryven die heel móy beschildert waeren.
De maets en rusten niet, haer snelle riemen gaen
Geduyrigh dagh en nacht : sy roeyen wacker aen
En raecten menigh rack en bocht door d' effe stroomen
Te boven tusschen 't groen van velerhande boomen
Dat haer weersijds bedeckt. De Son-koets was geraeckt
Tot aen het zuyder steyl, daer hy de middagh maect,
Als men van verr' het Slot en muyren heeft vernoomen
En enckle daken, die de moogentheyd van Romanen
Nu tot den hemel toe heeft door de lucht gebraght.
Evander toen ter tyd was noch van kleyne macht.
De gasten setten het strax derwaert heen, en stuyren
De schepen nae de stad en naederen de muyren.
'T gebeurde by geval dat op dien selven dagh
De Coningh in een woud, dat voor de vestingh lagh,
Den grooten Hercules en andere Goden mede
Tereere, nae gewoonte een plechtigh offer dede.
Sijn zoon, die Pallas was geheeten, en de blom
Des jonghe manschaps en het puyck der edeldom

En's Conings armen Raed braght reuck-werck by, en
 roockte
 Met wicroock op 't autaeer, daer 't lauwe bloed opsmoock-
 te.

Maer also haest als zy de schepen, hoogh-geboeyt,
 Vernaemen daer van daen: dat men het bosch in roeyt
 En tusschen 't dichte hout quam soetjes aengevaeren:
 Verschrickten s' altemael die aen de taefels waeren
 En stonden op, verset door 't onverwacht gesicht.
 De stoute Pallas grijpt ten eersten nae een schicht,
 Gebiedt dat zy hierom de feest niet af en braecken
 En vliegtse te gemoet die dese stooringsh maecken.
 Hou, mannen, riep hy van een heuvel af, en segt
 Wat oorfaeck dat u port een onbekende weght
 Te soecken herwaerts aen: waer is de reys gelegen?
 Wat volck? waer hoort ghy 't huys? hoe zijt ghy ons
 genegen?

Brenght ghy ons peys en vree of krygh en oorlogh mee?
 Waer op Eneas hem terstond dit antwoord dee
 Van de campanjen af, en heeft hem toe gesteken
 Een vree-tack van olyv', en vingh dus aen te spreken:
 Ghy ziet hier mannen die van Troje zijn van daen,
 Die tegen den Latijn het harnas trecken aen
 Van wien wy vyand zijn, die uyt het land verdreven
 Door trotze krygh ons nae Evander toe begeven:
 Hem soecken wy; ey, brengt hem dese boodschap aen
 En wilt uyt onsen naem den Coningh doen verstaen
 Dat uyt Dardanien veel braeve en uytgenoomen
 Crysch-vorsten hier om hem te bidden sijn gekoomen
 Dat hy met zijne macht haer wapens by wil staen
 En onder een verbond den vyand tegen gaen.
 Op dese groote naem stond Pallas als verstaegen:
 O, zeyt hy, wie ghy zijt, die hier om hulp komt vrac-
 gen,

Treedt uyt uw schip en spreeckt mijn vader selver aen,
 Neemt herbergh in ons huys: 't sal voor u open staen.

Hy

Hy greep hem by de hand en bleef 'er vast aen hangen ,
Omheld' hem dicht en heeft hem vriendelijck ontfan-
gen.

Sy gingen nae het bosch en scheidten hier van daen.
Toen sprack Eneas der Arkaden Koningh aen
Met minnelijcke tael : O beste der Argyven ,
't Heeft de Fortuin gelieft met tacken van olyven
In mijne hand my hier by u te senden om
Een bee te doen, by wien ick onbekommert kom :
Want ick en heb my niet geschroomt u aen te spreken
Schoon dat ghy waert een Vorst een Overste der Gre-
ken

En uyt Arcadien ; schoon ghy waert bloed-verwant
Der 1. beyde Atryden van uw over-groot-moers kant :
Maer mijne vroomheyd en d' Orakels van de Goden
Van wien ick herwaerts aen te koomen ben geboden ,
En ons voor-ouders aen malkanderen vermaegt ,
Daer by uw groote naem, daer 't over al van waegt ,
Die hebben my by u doen sonder vrees begeben
En door het noodlot vry en willigh hier gedreven.
Dardaen, gelijk als van de Griecken werd geseyt,
Die d' eerste gronden heeft van Ilium geleyt,
Trock heen en gaf sich nae der oude Teucren landen.
Hy was 1. Electraes soon, en zy een dochter van den
Beroemden Atlas, die den hemel onderschraecht
En op sijn schouderen met al de sterren draecht.
Uw vader was Merkuur, dien (so men moet geloven
Het gheen ons is geseyt) de blancke 2. Maja boven

1. Van Sterope, de dochter van Atlas, is Oenomaus gekoomen, ende van hem Hippodamia, waer by Pelops gewonnen heeft Atreus, de vader van Agamemnon en Menelaus, die hier Atryden werden genaemt, dat is, Atreus soonen.

1. Een dochter van Atlas by welke Jupiter Dardanus wan.

2. Een dochter van Atlas daer Jupiter Mercurius by wan, van wien Evander gekoomen is.

Op 't koud geberght ontfinch en baerd' : een dochter van
Den eygen Atlas, so dat men veel hooren kan
Dat onser bey geslacht is uyt een bloed gesprooten
En van ter syden uyt de selve stam geschooten.

Waer op ick steunende voor my niet nodigh vond
Dat ick voor uyt aen u gefanten herwaerts zond
Of eerst behendiglijck door andere dee vraegen
Om u te spreken, ick, ick selfs heb 't willen waegen,
Ick heb mijn eygen hooft noch leven niet ontsien
Om u te bidden of ghy my de hand wilt bien.

De selfde 3. volckeren van 4. Daunus, die u quellen
Met wreden oorlogh, sijn 't, die tegen my haer stellen
In wapenen en hard vervolgen, vol van waen
Dat heel Hesperien, so zy ons hier van daen
Verdryven, onder 't juck van haer sal moeten bucken,
En, so haer tegen ons den oorlogh wil gelucken,
Sy meester sullen zijn eer langh van bey de zeen,
So van, die boven 't land bespoelt, als die beneen.

Laet ons malkanderen beloven trouw te wesen :
Ick hebbe mannen, die den oorlogh niet en vresen :
Een dapper volck, dat langh de proef heeft uytgestaen.

Terwijl Eneas sprack sagh hem Evander aen
En luysterde met ernst en aendaght nae zijn reden,
En liet sijn oogh gestaegh van boven tot beneden
En over heel zijn lyf met groot verwondren gaen.
Toen sprack hy dus in 't kort : Manhaftighe Trojaen,
Hoe welkom zijt ghy my ! met wat genegentheden
Ontfangh ick u ! hoe komt in uw gesicht en leden
En stem den dapperen Anchises my te voor !
My dunckt dat ick hem zie en selver spreken hoor.
Want het gedenckt my noch, al is 't vry langh gele-

den,
Dat Priam treckende nae sijne susters Steden,

3. De Rutilers.

4. De vader van Turnus.

Nae Salamyne , 't koud Arcadie onderweegh
Eens quam besichtigten : ick had toen noch te deegh
Gheen baerd , en d' eerste wol begon eerst uyt te
koomen.

Ick sagh de Vorsten der Trojaenen , mans als boomen ,
En Priaem selver sagh ick met verwondringh aen :
Maer boven alle stack Anchises uyt in 't gaen.

'T bloed wierd my in het hert met groote lust onste-
ken ,

Ick was begerigh om die man eens aen te spreken
En wenschten hem de hand te geven : daerom trad
Ick tot hem toe en braght hem binnen mijne stad
Van Pheneus, daer hy my in 't scheidyden heeft gegeven
Tot een schenckage een rock, daer goud was door ge-
weven ,

Een koker was 'er by, met pylen gestoffeert
Uyt Lucien, heel schoon ; noch heeft hy my vereert
Twee goude toomen, die 'k aen Pallas heb gegeven,
Aen mijnen soon, by wien s' in eere zijn gebleven
En tegenwoordigh noch te vinden souden zijn.
Daerom, 't geen ghy versoect, uw rechterhand en
mijn

Sijn al voor heen gevoeght, 't verbond is al geslooten,
En mergen uchtend, als de Son weer aen komt stooten
En 't dagh geworden is, sal ick u hier van daen
Verblydt en wel te vreen met bystand laeten gaen
Van volck en geld. Maer nu versoeck ick u, mijn vrin-
den ,

Wijl ghy gekoomen zijt, dat ghy u oock laet vinden
Met ons op 't jaerlijx feest, dat nodigh voort moet
gaen

En zit goed-gunstigh met uw bond-gepooten aen.
Viert desen blyden dagh met uwe kammeraden
En leert van nu af aen haer tafel niet versmaeden.
Dus sprack hy en beval dat men de spijs weer op
De tafels brengen sou', en bekers tas en kop

Weer

Weer haelen voor den dagh, en fette de genoden
 Selfs neer op bancken van een deel begraeftde zooden
 Eneas, muntende ver boven andren uyt,
 Boo hy een zitten van een ruyghe leeuwen huyd
 Op sijn ahornen throon. Het puyck der jonghelingen,
 De Priestrs van 't autae, elck even vlijtigh, bringen
 Gebraeden ingewand van offer-stieren aen
 En heele korven broods tot boven toe gelaen,
 En krygen wijn om daer de bekers mee te vullen.
 Eneas, en met hem de jeugd van Troje smullen
 Van rugh en ribben en 't geheylight ingewand.
 Als nu den honger was geboet en hand en tand
 Begon te leggen heeft de Coningh aengeheven
 Trojaenen, die u hier ter herbergh hebt begeben,
 Gheen ydel by-geloof noch geen onwetenheyd
 Der oude Goden heeft ons hier toe aengeleydt.
 Dat wy dit jaer-feeft, dees gewoone maelyd houwen,
 Dat wy dit auter voor so grooten godheyd bouwen,
 Dat doen wy en dees' eer vernieuwen w' alle jaer,
 Om dat wy eertyds van een gruwelijck gevaer
 Behouden sijn geweest. Wend eerst uw' oogen heenen
 Nae dese klip die daer hangt met gebrooke steenen,
 Hoe dit gevaerte wijd geworpen leyt van een,
 Hoe woest dit bergh-huys staet, hoe dese rots van steen
 Een groote val heeft mee gesleept. Hier plagh voor desen
 Des rovers Cacus hol, half mensch half beest, te wesen
 Ver achter in 't geberght, dat niemand kennen kon,
 So wild was het begroeyt: de straelen van de Son
 Bescheenen 't nimmermeer en konden 't niet genaeken;
 Staegh was'er d'aerde laeuw van versche moord; op staec-
 ken
 Stond menigh menschen hoeft of hingh'er voor de
 poort
 Van etter vuyl en bleyck van die hy had vermoordt.
 Het was Vulcaen die dit wanschappen monster maecte,
 Dat met een grooten romp daer heenen trad, en braecte

En spoogh sijns vaders smoock en vyer ter kaecken uyt.
 De tyd heeft eenmael oock ons ongeluck gestuyt
 En braght ons bystand, daer w' om wenschten, by door
 't koomen

Van desen God. Want als den dapperen en vroomen
 Verlosser Hercules wel eer uyt Spanje quam,
 Daer hy Geryon met drie lijven doode, nam
 Hy hier zijn deurtocht, bly en moedigh op de zeege
 En op sijn goeden buyt, by hem aldaer gekreege,
 En dreef sijn stieren en geweldigh vee alhier
 Ter weyde, daer hy 't dal besloegh aen de rivier
 Maer Cacus heet op roof en dievery te plegen
 En als verwoedt, om niet te laeten achterwegen
 Van schalckheyd en bedrogh en alle schelmerij,
 Kreegh heymlyck uyt de stal vier stieren aen een zy
 Van d'alder schoonste die in heel de koppel waeren,
 En so veel koeyen mee, heel fraey en jongh van jaeren,
 En heeftse nae sijn hol getrocken met de staert
 Op dat gheen voorwaerts spoor van die hy achterwaert
 Getrocken had de plaets souw melden of beklappen:
 En, hebbende de wegh met ruggelinge stappen
 Verbystert, had hy s' in sijn duyftre rots gebrocht,
 Alcides vond se niet hoe naerstigh dat hy socht,
 Om dat de voeten hem van de spelonck afleyden.
 Als hy nu was gereedt om daer van daen te sicheyden
 En dreef het zatte vee ter stallen uyt, begon
 Het goed te bulcken so vervaerlijck als het kon
 En vulde 't heele bosch en heuvelen met loeyen
 Als het de wey verliet: wanneer een van sijn koeyen
 Uyt het geweldigh hol daer loeyde tegen aen
 En heeft de koe-dief in sijn ydle hoop verraen.
 So haest als Hercules dit bulcken quam ter ooren
 Ontack hem 't bloed, de gal door dulligheyd en too-
 ren

Geraeckt in brand; hy vat de wapens in de vuyft
 En krijght sijn swaere knods met menigh quast en knuyft,
 En

En loopt de bergen op die nae de wolcken streven.
 Toe saghmen d'eerste mael den rover Cacus beven
 En van gesicht verbaest. Hy stelt het op de vlucht
 En snelder, dan de wind vlieght door de dunne lucht,
 Set hy 't recht uyt, soo veel als hy kon reken, heenen
 Nae zijn spelonck: de vrees geeft vleugels aen de beenen.
 't Was noch niet langh geleen dat hy sich hier verstack
 Daer hy de keetens met der haest in stucken brack
 En wirp den swaeren steen van boven nae beneden
 Die aen het yser hingh door 's vaders kunstigh smeden,
 En naeulyx was den boom noch voor de deur gedaen,
 Of fiet Alcides komt als dul gestooten aen
 En sagh rondom of hy geen toegangh kon verspieden.
 Hy knarft op zijn gebit, de gal was aen het zieden
 Van gramschap; driemael is hy om 't gebergh gegaen
 Van Aventijn, driemael sloegh hy sijn handen aen
 De steene poort, maer te vergeefs om die te wricken,
 Driemael vermoeyt gingh hy in 't dal sich neder schicken.
 Recht boven op den rugh van 't hol van desen dief.
 Daer stond een spitse klip, al waer sy haer verhief
 Tot in de lucht toe met veel afgekante rotzen:
 Sy was heel hoogh om sien en scheen de maen te trotsen,
 Een rechte plaets voor 't quaed gevogelt, om daer op
 Te nestelen; sy hingh en helde met haer top
 War nae het water, aen de slincker zy gelegen;
 Hy zet zijn voeten schrap en duwt-en schuyftse tegen
 De rechter over, wrickt en schudtse gints en weer
 En maect haer wortel los te grond toe, stortse neer
 Met alle macht: de lucht gaf door het nederkoomen
 Een gruwelijck geluyt, den oever van de stroomen
 Sprongh van malkandren, de rivier liep ruggewaert
 Van groote schrick: maer 't hol en yffelijck gevaert
 Van Cacus roof-nest is heel aen den dagh ghekoomen
 En 't duyftere Paleys heeft strax het licht vernoomen.
 Gelijk of d'aerde . door een groot geweld van een
 Geborsten, opende de plaetsen van beneen,

En 't bleyke Rijk dat so gehaet is van de Goden,
 Onflood, so dat men in den afgrond van de dooden
 Dat grouwelijcke hol van boven neerwaerts zagh,
 En schimmen fiddren door den inkomst van den dagh.
 Weshalven Hercules hem, die door 't schielijck lichten
 Was tegen hoop betrapt, beschoot met felle schichten
 En sat hem achter her met allerley geweer
 Hy diende sich van als, en gingh hem dicht te keer
 Met tacken van 't geboomt, met groote molesteenen,
 Die vreeslijck baerd' en bruld' en niet en wist waer hee-
 nen,

Dewijl de holle klip hem om en om besloot.

Maer Cacus fiende zich in groot gevaer en nood
 En dat hy 't met de vlucht hem niet en kon ontleggen
 Blies uyt sijn keel-gat ('t is een wonder om te seggen)
 Een gruwelijcken roock, die de speloncke met
 Een dicke duyfsteris rondom heeft vol gezet,
 Gemengt met vyer en vlam, die schielijck opgekoomen
 Het hol verdonckert heeft en het gesicht benoomen.
 Dat lee Alcides niet, die vol van moed begaf
 Sich haestigh met een sprongh door 't vyer van boven af
 Daer d'alderdickste smoock van ondren op quam wal-
 len,

En is den rover voorts in 't duyfster aengevallen
 En vatt' en klemd' hem dicht die vier en vlammen
 spoogh,

Maer te vergeefs, soo dat hem 't een en 't ander oogh
 Vloogh uyt de kop, en hingh wel haest op sijne wangen,
 En liet niet af van hem te persen en te pranghen
 Voor dat hy hem de keel toe worgde, droogh van bloed.
 Hy ruckt de deur strax op, geeft aen 't gestoole goed
 Den open hemel, sleept hem buyten met de beenen
 En werpt het lichaem van 't wanschaepen drogh gints
 heenen.

De luyden konden haer met kijcken niet verzaen
 Aen 't felle wezen, aen sijn groufame ooghen, aen

De borstelige borst van die half mensch half dier was,
 Noch aen sijn keel, daer 't nu al doof en sonder vier was.
 Sints vierde men het jaer-gety van desen dagh
 En de naekomeligh doet so zijn voorzaet plagh.
 Het heeft zijn aenvangh van 1. Potitius genoomen:
 Pinarius en die van hem sijn afgekoomen
 Die dienen den autaeer als men den godsdienst houdt
 Van Hercules. Desen heeft hy opgerecht in 't woudt
 Wy sullen die altydts den alderhoogste noemen
 Hy sal 't oock altyds sijn daer wy op sullen roemen.
 Daerom, ô jonghe luy, tot een erkentenis
 Van dese weldaed, die ons hier bewesen is,
 Bekranst uw hair met loof, reyckt wijn toe met uw han-
 den,
 Roept den gemeynen God dien wy dit offer branden,
 Weest rustigh schenckt en plengt den wijn in overvloed
 Ter eere van den held door wien wy zijn behoedt.
 Dus sprack Evander, als een krans van 1. pople-blae-
 ren,
 Van verwetwederley, beschaduwde de hairen,
 En 't loof van Hercules om 't hooft gevlochten hingh
 En yder in sijn hand den heylgen 2. kop ontfingh.

1. Hercules had aen Potitius en Pinarius, twee oude Arkaders, ge-
 wesen hoe hy gedient wilde zijn: maer Pinarius 's avonds niet
 wel opgepast hebbende quam als het ingewand van de offerhande
 was opgegeten, waerom Hercules verstoort wesende ordineerde
 dat het gezin van Pinarius alleen, als men hem offerde, dienen
 soude terwijlen Potitius ende de zijne het offerwerck deden en banc-
 ketteerden.
1. Als Hercules een reys ter helle doen soude, koos hy voor sijn krans
 de witte popelier, welckers blad aen de eene zijde, die sijn hooft
 raeckte, wit gebleven is, sijnde de andere bruyn geworden van de
 verwe der helle.
2. In oude boecken leest men dat Hercules gaende nae Italien een
 grooten houten beker mede nam, die sy in haeren godsdienst ge-
 bruuykten, ende om dat hy niet vermolfemen soude met hars of
 peck gestreken bewaerden.

Strax plengden s' altemael de wijn met vrolickheden
 Op tafel voor de Goon en hebben s' aen gebeden.
 En nu begon het nae den avond toe te gaen
 Wanneer de priesters en Potitius voor aen
 Heen gingen om van nieu's de tafel toe te stellen.
 Sy droegen offer-vyer : met ruyge bonte vellen
 Was haer het lyf omgordt, gelijk aldaer de wijz'
 En haer gewoonte was : zy brachten leckre spijs
 Voor 't andere gerecht en laen de heylg' autaeren
 Met groote schotelen die niet bekrompen waeren.
 Hier op so quamen de dans-prysters by de hand
 En sprongen op den zangh, terwijl het offer brandt,
 Om 't aengesteken vyer. Sy hadden 't hooft gelaeden
 Met kranfen 't saem-gevelecht van popeliere-bladen.
 Twee reyen waeren hier te saemen aen den dans,
 Dees' is van jonghe luy, en die van oude mans,
 Die bey op maet-gedicht de dappre daden zongen
 En 't Lof van Hercules : hoe hy, een kleyne jonghen,
 Noch in de wiegh, voor 't eerst het vreeselijck gedroght
 Van sijne stief-moer met sijn hand had omgebrought,
 Twee slangen sticken dee, die s' hem had toegesonden
 En hy so prangde dat sy 't niet ontwringen konden :
 Hoe hy Oechalien en Troje tot de grond
 Door oorlogh heeft verdelgt: hoe hem 1. Euristheus zond
 In allerley gevaer en duysend swaerigheden
 Door Junoos bittren haet, daer hy nae toe gingh treden
 Op 't konincklijck bevel. O! onverwonnen held,
 Ghy hebt 2. Hylæus, ghy hebt 2. Pholus neergevelt,
 Uyt wolcken voortgebraght met twederhande leden,
 Half mensch half paerd : ghy hebt den fellen stier bestre-
 den,

1. Coningh van Mycenen, die ten dienste van Juno Hercules overal in groot gevaer en perykelen dede gaen, hopende dat hy daer door soude overwonnen werden.

2. 2. Dese waeren Centauren, half mensch en half paerd, gebooren uyt de wolck die Jupiter in plaetse van Juno en in haer Gedaehte Ixion onderworpen had uyt welck beslaepen de Centauren gekoomen sijn.

Ghy slacht' in Creten dien vernielder van het land :
 In het Nemeefche bosch versloeght ghy met uw hand
 Dien grouwelijcken leeuw : ghy hebt de schrick gegeven
 Aen d' Icker-poelen, en de hel en hond doen beven
 Die die bewaect, en op geklove bouten lagh
 In sijn bekrengde hol. Gheen ondiër, van wat slagh
 Of maecksel dat het was, heeft immer u doen vrezen,
 Jae selfs 3. Typhæus niet, hoe hoogh dat hy mocht wesen,
 Schoon hy sijn wapenen had in de hand gelaen ;
 Als ghy de water-draeck rondom uw lyf faegt staen
 Met so veel hoofden, bleeft ghy echter sonder schroomen
 En onverbaest. O ! ghy, die waerlijck zyt gekoomen
 Van Jupiter : ghy, die daer syt sijn rechte zoon
 En nu een plaets bekleedt daer boven by de Goon,
 Wy groeten u : ey wilt doch by sijn met uw segen
 Ons en den gods-dienst die wy t' uwer eere plegen.

Dees sijne feyten en noch meer verheffen zy
 Met zangen : boven al so voegen sy daer by
 Van Cacus hol en hoe hy vier bliës uyt sijn kaecken.
 't Woud weergalmt van 't geluyt, dat dese reyen maec-
 ken,

De heuvels davren. Als men nu den godsdienst had
 Voltrocken, gingen sy alt'faemen nae de stad :
 De Coningh, boogh bejaert, heeft sich op gangh begeven,
 Eneas en sijn zoon Prins Pallas gingh 'er neven
 Daer hy op leunde en had haer met de hand gelaen
 De wegh verlichtende met kouten onder 't gaen.
 De Vorst Eneas is gelijk als opgetoogen
 En, vol verwonderingh, wendt gins en weer zijn oogen
 En fiet de plaetsen met vermaeck en blijdschap aen.
 Hy ondervraegt wat daer in 't land plagh om te gaen,
 Wat heughenis daer was, wat teykenen van oude.
 Toen sprack Evander, die den 2. burgh van Rome boude:

1. Een van de Reusen die den Hemel bestormden.
2. Pallanteum, naemaels het Palatium van Rome.

Woud-göon en Nymfen en een volck, dat uyt de stamm³
 En stroncken van de harde en quaftige eyken quam,
 Bewoonde dit bosschaeghe; een rouwen, onbedreven
 En ongeschafden hoop, maniere-loos van leven,
 Die van gheen bouwen wist, noch stier noch os en sloegh
 In het getouw, om 't land te breecken met de ploegh,
 Noch kennis had van goed of rijckdom te vergaeren
 Noch die te krygen of 't gekrege te bewaeren,
 Maer leefde van 't geboomt en 't geen de jaght haer gaf.
 Saturnus eerst quam van den hoog' Olympus af
 Voorvluchtigh voor Jupijn en uyt sijn Rijck gedreven:
 Dees heeft se tam gemaect en wetten haer gegeven,
 En het onleerfaem volck, dat door 't gebergte wyd
 En zyd verstroyt was, doen bedaeren metter tyd.
 Het land heeft hy de naem van Latium gegeven
 Of Schuyt-plaets, om dat hy, nae dat hy was verdreven,
 Sich daer verschuylen quam en vond sijn veyligheyd.
 Ten tyde van sijn Rijck, gelijk 'er werd geseyt,
 Was het een gulden eeuw, om dat hy 't volck regeerde
 In vrede tot dat met ter tyd den tyd verkeerde
 En in de plaets van die een ander quam, die aen
 De gulde niet geleeck maer anders was gedaen,
 En dullen oorlogs lust om andere te verheeren
 En gierigheyd en zucht van hebben en begeeren.
 Toen quam d' Aufonyer met groote hoopen aen
 En veele volckren uyt Sicilien van daen:
 En het Saturnsche rijck heeft somtijds aengenomen
 Een andre naem; toen zijn daer Coningen gekoomen
 En Tybris rouw en grof van lichaem quam in 't land
 Nae wien men de rivier genoemt heeft naederhand,
 So heeft d' ouw' Albula sijn rechten naem verlooren.
 D' almachtige Fortuin en 't gheen my was beschooren
 Door 't Noodlot, dat men niet ontworstelen en kan,
 Heeft m' hier ter neer geset, een wegh-gedreven man
 En die sijn vaderland geperft was te verlaten,
 Waer uytick my op zee gaf met veel onderzaeten.

Mijn moeder, Nymf Carment, door yffelijck vermaen
 Dreef my, en God Apol heeft het my oock geraen.
 Hy had dit naeu gefeyt of wees in 't verder koomen
 Het auter en de poort die nae haer naem te Roomen
 De Carmentaelfe heet, en, fo ons werd bericht,
 Ter eere van de Nymf Carmente wierd geficht,
 De Prophetersche, die te spellen wift te vooren
 Wat dat de menfchen by het noodlot was befchooren,
 En d'eerfte fongh dat men 't Eneadyns geflacht
 Souw in 't toekomende zien groot en hoogh van macht
 En Pallanteum tot een edle ftad gerefen.
 Daer nae heeft hy hem het geweldigh woud gewefen
 (Hier maecte Romulus een plaets van vry geley)
 Lupercal oock, dat aen de koude rotfe ley,
 Also geheeten op de wijze van Arcadije
 Nae den Lyceefchen Pan, daer hy hem oock 't bos-
 fchaedje

Van Argiletus toont, roept tot getuygen aen
 De plaets en feyt hoe het met 1. Argus was gegaen,
 Vertelt zijn dood en hoe dat hy was omgekoomen
 Die hy geherbergh had en in fijn huys genoomen.
 Van daer heeft hy hem nae Tarpejus-bergh gebraght
 En 't Capitoel, dat, nu verguldt, te voorens plagt
 Een wildernis van haeg' en heyfteren te wefen.
 'T onfagh der plaetfe dee al doemaels 't land-volck vre-
 fen,

Toen waeren zy voor bosch en rotfen al beschroomt.
 Dit woud fey hy, dees bergh, die ghy met veel geboomt.
 En blaeden ziet bedeckt, bewoont een God van boven,
 Doch wie en weet men niet: d' Arkadyers geloven,
 Dat het Jupijn is, nae hier werdt gezeyt van wien
 Hy met fijn bruyne fchild fouw felver zijn gezien

1. Een man, die van Evander ter herberge genoomen hem meynde van kant te helpen, het welke de vrienden van Evander gewaer werdende hebben Atgus omgebraght.

Wanneer hy met fijn hand die fchudde menigh maelen
 En regen-buyen uyt dé lucht dee neder daelen.
 Daerboven ziet ghy dees twee muyrelooze ftêen
 Die omgeworpen zijn en leggen nu gints heen.
 Dit 's een gedachtenis en 't overschot der oude,
 Waer van Saturnus d' een' en Janus d' andre boude,
 Dees was Janiculum, en die Saturnia.
 Dus koutende onder een fokingen fy vast na
 Des armen Conings hof, en zaghen veele koeyen
 Alfins en hoorden s'op het Roomfche merckt-veld loeyē
 En daer nu prachtige en verheven huysen ftaen
 Die nae den hemel toe met dack en gevel gaen.
 Hier, fey hy, als hy aen fijn woonplaets was gekoomen,
 Heeft felver Hercules zijn herbergh in genoomen:
 Dit is 't palleys, dat hem ontfangen heeft nae dat
 Den zeghe-rijcken held de winft bevochten had.
 Derf, waerde gast; de pracht verachten van de rijcken,
 Maeck u mee waardigh om by Goon te vergelijken,
 En ftoot of ftoort u niet aen mijn gelegentheyd,
 Die nedrigh is en arm. Evander had gefeyt
 En leyden onder 't dack van fijn bekrompe wooningh
 En 't enghe hof de groote Eneas, daer de Coningh
 Hem op een zitten van wat bladen zette neer.
 Waer op een huylagh van een Libyaenschen beer.

De nacht valt, en omhelst het aardrijck met haer fwerte
 Gesloote vleugelen: maer Venus, in haer herte
 Niet te vergeefs onstelt door dreygementen van
 De Laurentynen en 's lands oproer, heeft haer man
 Vulcanus op het bed beginnen aen te spreken
 Met zoete woorden en in zijne borst onsteken
 Een goddelijcke min in 't goude Ledekant.
 Terwijl de Coningen, zey zy, van Grieckeland
 Verwoesten door de krijgh de Pergameensche wallen
 En Burgh van Ilium, verwefen om te vallen
 Door 't vyer der vyanden, heb ick gheen onderftand
 Voor den ellendigen verfocht en van uw hand

En kunst gheen wapenen geeyscht, noch u gebeden
 Dat ghy om niemendal uw arbeyd soud besteden,
 Mijn lieffte bed-genoot, schoon dat ick op dat pas
 Aen Priaems kinderen op 't hoogst verbonden was,
 Schoon dat ick menigh mael moit aen mijn ooghen klae-
 gen

De swaerigheyd die mijn' Eneas had te draegen.
 Nu sloegh hy sich ter neer door last van Jupiter
 Op den Latynschen boom ontrent den Rutuler:
 Daerom is 't dat ick my ootmoedelijck verneere
 Voor uwe godheyd, die by my altijd in eere
 En heyligh is geweest, en bid u om geweer,
 Een moeder voor haer zoon. Heeft 1. Tethys u weeer,
 Heeft 2. Tithons bed-genoot met traenen u bewoogen,
 Sie wat al volckeren t' hans koomen aengetoogen,
 Sie wat een menighte van vast bemuyrde stêen
 Te been en bezigh is met wapenen te smêen,
 En tegens my en om de mijne te bederven
 Maeckt swaerd en degen scherp tot steken en tot kerven.
 Dus sprack s' en wyl hy wat vertoefde omhelsde zy
 Hem sacht en zoet en viel van d' een en d' ander zy
 Hem vriendlijck om den hals en stoofd' hem in haer ar-
 men,

(Haer armen, wit als sneeuw) of zy hem kon verwar-
 men.

Terstond onfingh hy de gewoonelijcke vlam,
 Sijn hert ontvonckte en een bekende hitte quam
 Hem door het mergh en sijn' ontroerde beenders loopen,
 Gelijck, wanneer een wolck berst door den donder open,
 Een vyer-strael gaet so ver fy van malkander splyt
 Dit merckte sijn gemael, in dit bedrogh verblydt,
 En die bewuft was van haer eyge schoonigheden.
 Toen heeft de Vader haer gehouden dese reden

1. Om wapenen te smeeden voor haeren soon Achilles.
2. Voor haer soon Memnon, die Priamus voor Troje te hulp quam.

Door eynde-looze minn' aen haer wel vast verknocht:
 Waerom dit, O Godin, so verr' en diep gefocht?
 Wat reën of oorfaeck hebt ghy van u mis-vertrouwen?
 Had gh' in voorgaende tijd my sulcke tael gehouwen
 Als ghy nu doet, ick had oock doemaels den Trojaen
 Van wapenen voorfien, en 't had my vry gestaen.
 Dat Troje stond dat had de Vader van de goden,
 D' almachtige Jupyn, noch 't Noodlot niet verboden,
 Noch oock dat Priamus noch andere thien jaer
 Bleef leven, en indien nu uwe sinnen daer
 Toe strecken dat ghy 't op een oorlogh aen wilt leggen:
 Wat forge dat ick in mijn kunst u toe kan seggen,
 Al wat men maecken kan van yzer, wat men van
 Metael of smeedt of giet, al wat de blaes-balck kan,
 Al wat het vyer vermagh, wilt my daerom niet smeeken
 Als of 'er yet aen uw vermogen mocht' ontbreken.
 Dus sprekend' heeft hy haer omhelt nae sijne lust
 En sich in haeren schoot begeven tot de rust.
 Daer nae, wanneer de nacht ten halven was verlopen
 En d' eerste vaeck, die al de leden had bekropen,
 Door 't slaepen was verjaeght, heeft hy geen tijd ver-
 fuymt
 En 't sachte bed, om te gaen smêen terstond geruymt,
 Gelijk en zuynigh wijf, dat met een draed te spinnen
 Tot voorstand van haer huys een stuyver foeckt te win-
 nen,
 Den haert ontrekent en de koolen voncken doet
 En met een stuck des nachts de korte daghen boet,
 En met een lange taeck haer meysfens en slavinnen
 Houdt besigh by de lamp en doetsē naerstigh spinnen
 Om 't bedde van haer man voor schande te behoen
 En haere kindertjes met eeren op te voen.
 Dicht by Sicylijen en 't Eolische Lipare
 Daer legt een eyland, dat sich midden uyt de baeren
 Met hooge klippen heft, waer uyt een staegē roock
 Gaet nae de wolcken toe en vult de lucht met smoock.

Hier 's de spelonck van de Cyclopen, daer van ondren
 Men hoort der Reufen uyt-gebarnde fchouwen dondren
 En 't hol verfuchten en weer-galmen van 't geklop
 En hamer-flagen, die de ftercke guylen op
 D' aenbeelden geven, dat de ftaele voncken ftuyven
 En fnorren door het ruym, het vyer doet niet als fnuyven
 In fmiffen en forneys en hyght vaft nae zijn âem.

Dit is Vulcanus huys en 't heet nae fynen naem.

Hier quam de Vyer-god uyt den hemel nederdaelen :

De Reufen waeren nu met harden en verftaelen

Van 't yfer befighen in 't groulijck hol aen 't finêen,

Pyragmon, Steropes en Brontes, naeckt van lêen.

Daer had men voor Jupyn den blixem onder handen,

Die hy met menigte tot fchrick van luy en landen

Werpt van den hemel af; een deel was opgewrocht

En gepolyft, een deel was noch niet heel volbrocht.

Aen defen hadden fy drie ftraelen vaft gekloncken

Van haghel-buyen, drie van regen, drie van voncken,

Drie van gefwinde wind, en oock fo deden fy

't Ververlijck flickren van 't weerlichten daer noch by,

En mengden fchrick en fchroom en toorn en gramfchap

onder

Haer werck ende 't weecke ftael, en 't dreunen van den

donder :

Gints maeckten zy voor Mars een wagen, met een loop

Van snelle wielen, om de menschen over hoop

Te helpen en de krygh t' onfteken in de fteden.

Daer had men 't druck met een afgryflijck fchild te sme-

den,

Het waepen van Minerf daer zy haer op vertrouwt,

Verciert met fchobben van serpentes, daer het goud

Schynt door het groen en blaeuw en adderen en flangen

Voor der goddinne borft door een gekronckelt hangen

Om 't hoofd des Gorgons, dat ten halfen afgefneen

Sijn oogen noch verdraeyt. Gaet, zeyt hy, hier mee

heen,

Wilt

Wilt uw begonnen werk wat aen een zyde leggen,
Ghy Reuzen, en neemt acht op 't geen ick u sal seggen.
Men moet nu wapens voor een dapper man gaen smeen.
Nu is 'er kracht van doen: past dat ghy nu die léen
En rappe handen rept: hier toe souw wel behoeven
Al wat ghy weet, en 't is geen tijd om langh te toeven.
Meer zey hy niet: maer zy sijn al gelijk gereedt
En vallen aen het werck, een yder van hun weet
Het sijn by lotingh, 't goud met koper vloeyt met beeken,
Het stael, dat wonden maect, werd in het vyer gesteken
En smelt in 't ruym forneys: hier van so maecten zy
Een grooten beuckelaer, voor steeck en schooten vry,
Die machtigh zy alleen om alles af te keeren
Dat hem geen schichten der Latynen sullen deeren,
Die seven dick op een geen doortocht en verdraeght.
Daer treckt men lucht en wind ter blaesbalgh in, en
jaeght

S' er weder uyt; hier doet men 't gloeyend yser kiffen
In 't koel-vat; ginder sprenght men water door de smif-
fen.

't Hol huylt en zucht van al d' aenbeelden die der gaen.
Sy heffen onder een haer armen op, en slaen
Om beurt met groote kracht, en houden slagh, en keeren
Het yser met de tangh, gelijk als sy begeeren,
Dan om, dan wederom. Terwijl dat dus Vulcaen
Dit stuck behertight dat het spoedigh voort mocht gaen,
So komt Evander door het voedsaem licht t' ontwaecken,
Dat in het laege hof schein 's morgens door de daken,
En wierd door 't vroegh gefangh der voglen opgeweckt
Van uyt de nock, die haer en oock den Coningh dect.
Den ouden Heer staet op en geeft sich in de kleden,
Schiet sijnen lyfrock aen, gordt die om zijne leden
En bindt zijn schoenen vast op sijn Toscaens, toen hingh
Hy sijn geweer op zy met een Tegeesche klingh,
En heeft een panthers vel om sijnen rugh gelsaegen.
Twee honden, die des nachts voor 's Konings dorpel lagé.

En hielen daer de wacht, treen mee de trappen neer
 En houden nu in 't gaen gefelschap haeren Heer.
 Den held, noch hebbende 't gespreck in zijn gedachten
 En 't geen hy had belooft, is, om dat te betrachten,
 Recht nae de kamer van Eneas heen gegaen,
 Die mee, niet min als hy, heel vroegh was opgestaen.
 Dees had Achaet by hem, Evander had genomen
 't Gefelschap van zijn zoon, en nu by een gekomen
 So gaven sy terstond malkanderen de hand
 En setten sich ter neer in 't ruym en 't midden van 't
 Vertreck, daer eyndelijck haer vryheyd wierd gegeven
 Van spreken, en dus heeft de Coningh aengeheven:
 O alderbraefste Vorst der Teucren, die my doet
 Onkennen dat, so langh den hemel u behoedt,
 De Staet van Trojen en haer Rijcken zijn verlooren,
 Wy hebben kleyne macht om, so 't wel souw behooren
 Nae dat ghy zijt beroemt, u in de krijgh de hand
 Te sien: De Tyber-stroom sluyt ons aen dese kant,
 Aen d' andre zyde zijn de Rutulers ons buyren,
 Die ons benaeuwten en dicht onder onse muiren
 Haer wapens hooren doen: maer ick ben uyt om een
 Geweldigh leger uyt veel volckeren en stēen,
 Die ryck en machtigh zijn, voor u te doen vergaeren,
 Een onverwacht geval schynt dit geluck te baeren:
 Ghy komt van passen daer u 't noodlot hebben wil.
 Niet ver van hier bewoont men d' oude stad Agil,
 Alwaer een srydbaer volck uyt Lydien gekoomen
 Wel eer op het geberght zijn woonplaets heeft geno-
 men

En sich ter neer geset in het Etrurisch land.

Veel jaeren bloeyde zy. De Coningh naderhand
 (Mezentius) heeft haer door wapenen gedwongen
 En met het volck, gelijk een dwingh-land, omgespron-
 gen,

Wreed en hovaerdigh. Wat wil ick verhaelen van
 Het groulijck moorden en het wōen van de Tyran?

De Goden moeten hem sijn schelmery betaelen
 En op zijn kinderen en zijn geslacht verhaelen !
 Hy had een slag van pijn , dat hy de doden bond
 Vast aen de levende , de hand aen hand , en mond
 Op mond te zaem , so dat sy eyndelijck het leven
 In so een jammerlijck omhelsen mosten geven ,
 Van etter vloeyende , verfmacht van slijm en stanck.
 De borgers eyndelijck dus tegen wil en danck
 Mishandelt en nu moe dees grouwelen te lyen
 Geraecken 't saemen in de wapenen , en tyen
 Nae hem toe ; men beset het hof gemeender hand ,
 Slaet daer sijn mackers doot en steeckt het voorts in
 brand.

Hy onder 't moorden glipt , en het gevaer ontkoomen
 Heeft sijne toevlucht nae de Rutulen genoomen
 En Turnus wapenen tot hulp verfoecken gaen.
 Geheel Hetrurien is hierom opgestaen
 En tegen hem te been , met recht op hem onsteken.
 Sy vordren hem tot straf om sich van hem te wreken,
 En met de wapenen in handen eyschen zy
 Dat men den Coningh aen haer overgeef. O ghy
 Eneas, ick wil u gaen tot een Veldheer geven
 Aen so veel duyfenden ; de kust en havens leven
 Van volck en schepen en men geeft vast last om heen
 Te trecken met de vloot ; i. een Wichelaer alleen ,
 Een man van ouderdom en aensien houdt het tegen
 En singht haer dus hoe 't met het Noodlot is gelegen :
 O, uyt Mëonien ghy uytgeleze jeugd ,
 O blom des manschaps , daer de dapperheyd en deughd
 Der ouden noch in steeckt van wien ghy zijt gelproo-
 ten :

Ghy, dien den overlast rechtvaerdigh heeft verdrooten
 En dien de spijt en smert dryft nae uw vyand heen
 Met recht op hem verhit om 't geen ghy hebt gelêen ,

1. Tarchon, een overste der Tuskaenen terwyl de ryksloel ledigh was.

Dus leyt het Noodlot : dat de Goden niet gehengen
 Dat een Italiaen oyt onder zich sal brengen
 So dappre volckeren : fiet nae een ander om,
 En neemt een Veldheer aen die hier van buyten kommⁿ.
 Het heyr dus afgeschrickt heeft zich hier neer geslae-
 gen.

Self Tarchon heeft aen my den Scepter opgedraegen
 Die hy my toezond door Gefanten met de Kroon ;
 De mercken van het Rijck heeft hy my aengeboon,
 En wilde dat ick my begaf nae 't leger heenen
 En het gebied en Rijck aenvaerde der Tyrreenen :
 Maer mijnen ouderdom en jaeren raen 't my af.
 Ick ben verfwackt en gae met eene voet in 't graf,
 En kom te laet om my yets dappers t' onderwinden.
 En voor mijn zoon kan ick 't oock niet geraden vinden,
 Wijl hy van 's moeders kant is een Italiaen
 Also zy was uyt der Samnyten land van daen.
 Ghy dappre Vorst, dien 't door geen jaeren werd ver-
 boden

Noch door geslacht, jae die verfocht werd van de Goden,
 Gae neem' het hoogh bewind van bey de volckren aen,
 Van de Trojaenen en van den Italiaen.

'k Zal desen Pallas, die mijn troost is en vernoegen,
 Daer ick mijn hoop op stel, noch daer beneven voegen,
 Op dat hy onder 't oogh van u, en uw beleyd,
 Den oorlogh leer' en zich gewen de swaerigheyd
 Van dien te draghen, en uw daden in 't byzonder
 Aenmerck', en van jongs af zich over u verwonder.
 Twee honderd ruyters uyt Arcadien van daen
 (Al uytgelezen volck) sal ick met hem doen gaen
 En op zijn eygen naem sal hy dien hoop vermeerren
 Met even sulck getal als ick u sal vereeren.
 Hy had noch naeuwelijcks geeyndight, of de Vorst
 En de getrouw, Achaet die sloegen langs hun borst
 Haer ooghen nederwaert en saten heel verflaegen
 Dewijl zy in de zaeck veel swaerigheden saegen,

En vonden zich in 't hert ten uysterften belae
 So Venus uyt de lucht geen teyken had gedaen.
 Een weerlicht, onvoorfiens ten hemel afgedreven,
 Quam met een donder-slagh, die dreunen dee en beven
 Al wat 'er was, so dat heel schielijck alles schein
 Te storten overhoop en tuymelen daer heen,
 En een geluyt van de Tyrreheensche veld-trompetten
 Te loeyen door de lucht. Zy sien om hoogh, en letten
 Wat dat hier gaende zy: het dondert wederom
 En weder, slagh op slagh, den hemel kraeck alom.
 Sy sien hoe tuffchen in de wolcken wapens blincken
 Daer 't klaer en helder is, en donderen en klincken
 En klaetren tegen een: 't Geselschap heel onstelt
 Verschrickt en wierd verbaest: maer den Trojaenschen
 held

Ken het geluyt en dacht aen 't geen hem van te voren
 Sijn moeder had beloof, en sey: het geen wy hooren
 Onstelt u daer niet in, en onderfoeckt oock niet
 Wat dat dit voorspoock zy het geen ghy hoort en ziet,
 Of wat geval dat door dees wondren zijn beschooren:
 Den hemel vordert my. Van wien ick ben gebooren,
 Mijn moeder de Godin, heeft my voor heen gefeyt
 Dat sy my fenden souw dit teyken tot bescheyd
 So 't oorlogh werden souw, en sturen nae beneden
 De waepens uyt de lucht, die sy sou' laeten sineden
 Van Mulciber voor my en tot mijn onderstand.
 Helas! wat nederlaegh zie ick nu voor de hand!
 Wat sal d' ellendige Laurenters overkoomen!
 Wat straffen, Turnus, hebt ghy noch van my te schroom-
 men!

O vader Tyberijn, hoe menigh schild en swaerd
 En helm en dapper lijck sal met u nederwaert
 Gaen wentlen nae de zee door uw bebloede stroomen!
 Dat sy, vry foecken om met ons aen 't slaen te koomen,
 Men roep' om oorlogh, men verbreeke zijn verbond
 En houde woord noch eed. Dus sprack de Vorst en stond

Van

Van 't hooge zitten op ; hy doet het vyer weer leven
 Op Hercules autær , dat ovrigh was gebleven ,
 En geeft zich nae de haert en huys-goon heel verheught.
 Evander , en so doet oock de Trojaensche jeugd ,
 Slacht puyck van schaepen met gewoone plechtigheden.
 Daer nae so gingh de Vorst nae sijne vloot toe treden ,
 Besoect de maets en kiest de vroomst' uyt haer getal
 En wat hem alderbest ten oorlogh dienen zal
 En volgen in de krygh. Al die der overblyven
 Send hy weer heen en laet haer sacht beneden dryven
 Voor strooms den Tyber af , op dat zijn soon Ascaen
 Uyt haeren mond de stand der saecken mocht verstaen.
 Men geeft strax paerden aen dit puyckje der Trojaenen
 Dat nu gaen trecken souw nae 't land van de Tuskaenen:
 Een uytgenome Ros wierd voor den Vorst geleydt ,
 Waer op een leeuwen huud met gulde klauwen leyt ,
 Die 't heele beest bedeckt , van achteren en vooren.
 Terstond liep het gerucht en liet sich schielijck hooren
 In 't kleyne stedeken , en heeft aldaer verbreydt
 Hoe dat 'er Ruytery in aller haestigheyd
 Quam nae Hetrurien en de Tyrreensche steden.
 De vrouwen dubblen haer beloften en gebeden
 Uyt vrees , die haer 't gevaer en oorlogh in den schijn
 Vervaerelijcker toont en grooter als zy zijn.
 Evander had zijn zoon valt met de hand gelaeden
 Diet' hans vertrecken souw , en kon zich niet verzaeden
 Met weenen. Och , sey hy , of my de God Jupijn
 Mijn jaeren weder gaf die nu verlopen zijn !
 Gelijck ick eertyds was doe 'k onder 't hoogh Preneste
 Des vyands spits aengreep en velde 't voor de veste ,
 Daer ick een heelen bergh van schilden heb verbrandt
 En Coningh Herilus met dese rechter hand
 Ter neer geleyt en hem gefonden nae der hellen.
 Sijn mōer Feronia ('t is groulijck om vertellen)
 Braght hem ter wereld met drie zielen , so dat hy
 Drie mael most sijn bestreen , en die ick noch daer by

Drie mael verwinnen moft en drie mael moft doen vallen ;

Die ick toen evenwel met defe hand van alle
Die zielen heb berooft , en drie mael 't harrenas .
Heb uyt gefchudt. O zoon , fo ick die man noch was
'k Verliet u nergens niet waer dat zy henen teegen
Oock had Mezentius , fo nae by my gelegen ,
Tot myner fpyt of spot fo veele menfchen niet
Moordaedigh omgebracht , gelijk nu is gefchiedt ,
Noch fo veel borgers in de ftad door 't fwaerd doen val-
len.

Maer ghy , O Goden , en ghy opperfte van allen
O groote Jupiter , hebt medelyden met
Den Coningh van Arcaedj' en luyftert nae 't gebed
Dat van een vader komt : So ghy mijn foon wilt fpaer-
ren ,

So hem het noodlot in gefontheyd wil bewaeren ,
Leef ick fo langh dat ick hem sien fal wederom ,
Sal het gebeuren dat ick weder by hem komm'
En hy by my , fo bid ick langh te mogen leven
Getrooft om uyt te ftanen wat quaed den tyd magh ge-
ven :

Maer fo my de Fortuyn dreyght met een fwaeren flagh
So bid ick, och, dat ick het wrede leven magh
Nu breken af, terwijl dat mijn bekommeringen
Noch twyfelachtigh zijn , terwijl men van de dinghen
Die noch voor handen zijn geen vafte hoop en heeft ,
Terwijl ick u , mijn zoon , die my alleenigh geeft
Noch wat vermaeck en vreugd in defe hooge jaeren ,
Noch in mijn armen heb , op dat geen quaede maeren
Gheen droeve tydingen mijn ooren feer en doen.
Dees woorden ftorte de bedruckte vader , toen
Hy aen fijn foon voor 't left fijn affcheyd heeft gegeven.
De knechten hebben hem neer zygend' opgeheven
En binnens huys gebracht Nu was de ruytery
De poortal uytgereen : Eneas , en daer by

Achates,

Achates, onder d' eerst' ; hem volgden wat beneden
 Veel dapper Officiers ; Prins Pallas quam gereden
 In 't midden van den troep ; hy had een ry-rock aen
 En schoone wapenen, met verw heel fraey gedaen,
 En munte dapper uyt, gelijk als in het daegen
 De Morgen-ster (waer in Vrouw Venus meer behaegen
 Schept als in andere die aen den hemel staen)
 Sijn heyligh hoofd verthoont nat van den Oceaen
 En dryft den duyfter wegh. De moeders, heel bewogen
 En bangh, staen op de wal en volgen met haer oogen
 Den nevel van het stof en het geflicker van
 De blaencke wapenen so ver men oogen kan.
 De ruyters stooten voort en soecken door de haegen
 Den alderkorsten wegh daer zy een doortocht zaegen.
 't Geroep gaet op, en zy op 't ruym wat meer in een
 Geslooten setten 't op een vollen vier-voet heen
 Dat veld en acker dreunt. Ontrent den koelen Ceris
 Leyt een geweldigh woud, een plaetse die wel eer is
 Geacht voor heyligh, en daer voor gehouden wyd
 En zyd, om gods-dienst, die aldaer voor langen tyd
 Van d' oude wierd gepleeght, omringt van denne-boos-
 men
 En holle heuvelen, die 't dicht rondom bezoomen.
 't Gerucht is dat dit woud Sylvaen is toe gewyt
 (Den Vee en Acker-god) in der Pelasgen tyd,
 Die d' aldereerst' aldaer de landen der Laurenten
 Bezeten hebben : hier had Tarchon sijne tenten
 Gespannen, en het heyr van de Tyrrenen lagh
 Hier vast en veyligh, so dat men 't van verre zagh
 En 't heele leger van een heuvel kon ondecken.
 Eneas en sijn uyt-gelese benden trecken
 Hier te gelijk op aen, en koomen in 't quartier,
 Daer zy, moe van den tocht, ontvingen goede cier
 En voor haer paerden vôer, en sich van als ververst.

Maer Venus de Godin quam uyt de wolcken ber-
 sten

En bracht haer giften mee , en fiend' in een valley
 (Die van den koelen stroom wat afgesondert ley)
 Eneas haeren zoon , is nae hem toe getreden ,
 Sprack hem eerst selver aen en hiel hem dese reden :
 Sie hier de wapens , my belooft en toegezeyt
 Van mijn gemael, en nu voltrocken en bereydt :
 Dees heb ick mee gebragt om die aen u te s'chencken.
 Soon, wilt u nu niet langh beraeden of bedencken
 Om de vermeetele Laurenters , of den koen'
 En barssen Turnus selfs den oorlogh aen te doen ,
 Of uyt te daegen en te vordren voor den degen.
 Nae dese woorden heeft s' haer zoon omhelst, en tegen
 Hem over by een eyck geleyt op d' aerde neer
 De blancke wapenen en 't blinckende geweer.

Eneas heel verblydt om 't geen hem wierd gegeven
 Van de Godin, en door so grooten eer verheven ,
 Die hy van haer onfingh, laet vast sijn ooghen gaen
 Van stuck tot stuck en kon met sien zich niet verzâen ;
 Verwondert sich, en nu neemt hy den helm in handen
 Die heel vervaerlijck was met kam en top en randen ,
 En vlammen braeckte ; nu beziet hy 't doodlijck swaerd :
 Nu wickt hy het panzier dat borst en buyck bewaert
 En styf van koper stond ; 't was groot en bloedigh, even
 Als 't schynzel dat van ver de blauwe wolcken geven
 Wanneer de Son haer geeft een vermiljoene rand ;
 En nu so neemt hy de s'cheen-stucken in de hand ,
 Glad, van electer en fyn goud te saem gedreven ,
 Befichtight lans en schild, die konstigh was doorweven
 En so doorwrocht dat men het niet vertellen kan.
 De Vyer-god Mulciber, die niet onkundigh van
 Waer-seggen was en wist wat dat den tyd souw geven
 In het toekomende , had aerdigh nae het leven
 Op desen schild, verbeeldt wat datter naederhand
 Geschieden souw in het Italiaensche land ,
 En de triomfen van het zeege-rijcke Romen.
 Hier was 't gellaght te zien , dat van Askaen sou' komen,
 En

En d' ooreloghen , al vervolgens , op een ry.
 Oock sagh m' er een wolvin gelegen half op zy
 Met tweelingen in 't hol van Mars , die onbewogen
 En sonder schroom de mam van dese moeder zoghen
 Die zy bey speelende had hangen aen de speen ,
 En buygende den hals nae haer luy toe nu d' een
 Nu d' ander streeld' en leckt' en met haer tongh de leden
 Der kindren fatsoeneerd'. Oock had hy hier doen smeden
 Hoe men te Romen de Sabynsche maegden nam
 En schaecté 't jofferschap , dat om te kyken quam ,
 En voerde wegh van uyt de bancken der tonneelen
 De jonghe dochters der gebuyren onder 't spelen :
 Hoe schielijck tusschen 't volck van Romulus en dees ,
 So onfatsoenelijck bejement , oorlogh rees ,
 En hoe dat naderhand de vrede wierd gevonden.
 De 1. Koningen van d' een' en d' andre zyde stonden
 Gewaepent aen 't outaer , met schaelen in de hand ,
 En slachten voor Jupyn een zeugh tot offerand
 En sterken het verbond gelijk 'er was verdraegen.
 Vier paerden sagh m' er oock aen Metius geslaegen
 En jaegen elck zijns weegs en scheuren den Albaen
 In vieren , om dat hy sijn woord niet had gestaen.
 Hier sleepte Tullus het gedarmte en ingewanden
 Van desen leugenaer door bosschen en waranden
 So dat men doorn en haegh sagh druypen van zijn bloed.
 Niet ver van daer gebiedt 2. Porfenna , hoogh van moed ,
 Dat men Tarquinius sijn rijck weerom zal geven
 En Romen ruymen in , daer hy was uytgedreven ,
 En heeft sich dapper vast gelegert om de stad ,
 Maer daer 's gheen schrick die op Eneas af komt vat ,
 Sy gaender tegen aen wat dat 'er valt te draegen
 Getroost om alles voor de vryigheyd te waegen.

1. Romulus en Tatius, door het tusschen koomen der geroofde Sabynsche vrouwen versocht terwijl zy wederzijds in slaghe ordre stonden om te slaen.

2. De Coningh der Hetruscen , de Tarquinius wederom te Romen socht te herstellen nae dat hy verdreven was.

Spijt en verstoortheyd ziet men hem ten ooghen uyt
 Om dat hy voor de brugh door 3. Cocles wierd gestuyt
 En 4. Clelia haer selfs bevryde van de banden
 En door den Tyber swom uyt haer bewaerders handen.
 Op 't bovenst van den schild stond 5. Manlius, die het
 'Tarpeische Slot bewaerd', en daer den Tempel met
 Het Capitoool hiel in, wanneer de stad van Romem
 Verlooren was en van den vyand ingenomen.
 Het Hof van Romulus dat was met stroo gedeckt.
 De silvre gans vlieght door de gulde zael en weckt
 De wacht, en maect alarm met roepen dat de Gallen
 De stad beklommen, en nu waeren s' op de wallen
 Door doorn en haegen met een stillen trom geraeckt
 Terwijl den duyfter en de nacht haer veyligh maect.
 Haer baerd en hayr was geel als goud met langhe locken ;
 Sy hadden purpere gestrepte korte rocken
 En waeren om den hals, die wit was als een melck,
 Verciert met kettingen van rooder goud, en elck
 Had een paer schichten die sy met haer handen drilden,
 Het heele lichaem was gedeckt van langhe schilden.
 Hier had hy Saliens, Mars priesteren, gemaeckt
 Al huppelende : daer 1. Luperken, moeder-naeck,
 En priester-mutsen die met wol verheven waeren,
 Oock van den hemel neer-gevalle beuckelaeren.
 Het kuysche Jofferschap, dat in rosbaeren zat,
 Geleydt den Ommegangh door 't midden van de Stad.
 Noch sagh m'er in 't verschiet de woningen der zielen
 En Plutoos hooge hof, en hoe men daer de fielen

3. Horatius Cocles, die de vyand so langh op hiel tot dat de Romeynen de brugh achter hem afwirpen.
4. Een Nonne van Vesta, die aen Porfenna in ontlage gegeven haere wachters bedrough ende over den Tyber by de haere binnen geraeckte.
5. Door de gapen wacker gemaeckt als het Capitoolum stilswygens beklommen wierd.
1. Priesters van Pan, die op haer seeft dagen naecte over de straeten en wegen liepen.

En schelmeryen straft met veelerhande pijn.
 Gints aen een klip daer hingh de snoode 2. Catilijn,
 Een klip, die over stack en dreygde neer te koomen,
 Mé sagh hem voor 't gesicht der Raezernyen schroomen.
 De zacl' ge zielen had hy ver van d' andren af
 Gezondert op haer selfs, die Cato wetten gaf.
 Hier tusschen liep de zee die wijd haer stroomen streckte:
 Hy had s' in goud verbeeldt; het gryse schuym bedeckte
 De blauwe baeren, daer sich menigen dolfyn
 Van silver in vertoont, die 't vloeyend cristalyn
 Met staert en vinnen veegt en snydt het van malkander.
 Men sagh voor Actium twee vlooten d' een den ander
 Slagh leveren en heel Leucaet als in den brand;
 De golven glinsteren van goud; aen dese kant
 Sagh men Augustus op de scheeps-campanje staen, en
 Sich geven in 't gevecht met sijn Italiaenen:
 Hier waeren huys-gôon en de groote goden by
 En vaders van den Raed en Roomsche borgery.
 Men sagh van sijn helmet ten wederzyden op gaen
 Vuyr-vlammen, en de Ster zijns 1. vaeders op den top
 staen.

Gints staet de braev' 2. Agripp' en voert zijn vleugel aen,
 Hem schynen weer en winden Goden by te staen.
 Hy heeft een heerlijk merck van eer, ter zee bevochten,
 (Een scheeps-Kroon) op sijn hooft met galioens door-
 vlochten.

Daer komt Antonius met hulp van vreemden aen
 Sceghastigh uyt 3. het Oost en 't roode meyr van daen,

2. Een. bekent Romeyn ende hooft van een t' saemen sweeringe tegen het vaderland, die door Cicero ondeckt wierd als hy Borgemeester van Roman was.
1. Julius Cesar, wiens uytvaert geduyrende heeft men seven dagen langheen ster gesien, die als met hayr was, die geloofst wierd te zijn de geest van den selven Cesar, ende wierd oock gestelt op sijne beelden en statuen, en van Augustus op den top sijns helms gedraegen.
2. De schoon zoon van Augustus.
3. Daer hy de Parthers met achtien veldslagen had overwonnen.

En sleept veel volckeren , van daer de Sonne-waghen
 Haer's morgens vroegh vertoont als het begint te daghē,
 En heel Egypten en de verre Bactren mee ,
 En het Egyptifch wyf, O fchande ! volgt ter zee.
 Sy komen over 't vlack gelijckerhand aen fteven.
 'tSchuym rijft door 't roeyen dat het bruyft voor boegh
 en fteven.

Sy fetten 't nae het diep ; 't gelaet niet anders dan
 Of men eylanden door de zee fagh dryven , van
 Het vafte land gespoelt of groote bergen tegen
 Malkandren komen aen. So tasten aller weggen
 De mannen 't groot gevaert der zee-kasteelen aen
 Die op het achter-fchip tot in de lucht toe ftaen.
 Sy werpen met de hand vyer-werck, gepeeckte reepen
 Al brandend, 't hagelt pyl' en fchichten op de fchepen ,
 Debouten vliegen lanx den overloop en 't boord,
 Den acker van Neptuyn werd rood van nieuwe moord.
 De Coninginne felfs in 't midden roept de fchaeren
 Met klinckend 3. rael-tuygh van haer Egyptenaeren
 En hiftte tot den ftryd, die het vergiftigh 4. paer
 Serpenteñ achter haer noch niet en wierd gewaer.
 Hier is den baffenden. 1. Anuub, en allerhande
 Slagh en gedrochten van de goden haerer lande,
 Die tegen Venus en Neptunus en Minerf
 Staen in de wapenen. Mars midden in 't gefwerf
 En 't vechten, uytgefneen in 't yfer, heet van bloede,
 Is met de Vloeck en Wraeck-godinnen aen het woeden,
 De Tweedraght treedt met een gefcheurt kleed wel ge-
 moedt ,
 Bellone volght haer met een geeffel , rood van bloed.

3. Een Egyptifch instrument dat fy mede in den oorlogh gebruyckten
 gelijck de Romcynen de trompet,
 4. De Koninginne Cleopatre werd gefeyt fich felven door twee flangen
 om gebraght te hebben.
 1. Een afgod der Egyptenaeren , die fy in de gedaente van een hond
 dienden.

Apollo Actius sagh dit vast aen van boven
 En spande zynen boogh : d' Egyptenaers verftoven ,
 D' Araber , d' Indiaen hier door verschrickt gaet heen
 En keert den rugge ; selfs de Coninginne schein
 (Of sy de winden tot haer bystand had geropen)
 De schoot te vieren en voor wind voor stroom te loo-
 pen

Te zeewaert uyt. Vulkaen af beelde s' onder het
 Gevecht en d'oon of sy de dood-verw had geset
 Van de toekomende. Recht-over dee sich open
 De groote Nyl , bedroeft , en quam haer tegen loopen ,
 Onfloodt zyn boesemen , riep de verwonne vloot
 Dat sy haer bergen quam en kruypen in sijn schoot.
 Maer Cesar driemael aen malkandren binnen Romem
 Op de Victory-koets zeeghaftigh ingekomen
 Dee zyn beloften aen de Goden van het land
 En dienft door heel de stad met menigh offerand
 In driemael honderd der aensienelijckste kercken.
 't Was al verheugt op straet met woorden en met wer-
 ken ,

Met spelen , met gelagh , met vrolijck hand-geklap ,
 In alle kerken was het vrouw en jofferschap
 Aen reyen , over al autaeren , voor d' autaeren
 Veel rundren , die geslacht ten offerhande waeren.
 Augustus selfs , die aen den witten dorpel zat
 Van Febus marmre-kerck , nam kennis van al wat
 Aldaer geschoncken wierd van die veroverd waeren.
 Haer giften hingh hy aen de prachtige pylaeren.
 Men sagh de volckeren gaen op een langhe ry
 So onderscheyden in de spraeck als in kleedy
 En wapenen. Hier sagh men den Numidiaen , en
 Een hoop van losf' en on-gegordelde Africaenen.
 Hier hadde Mulciber de Lelegers verthoont :
 Daer had hy 't volck gebootst dat Carien bewoont :
 Hier had men het gesicht van de Geloonse schutten :
 Daer sagh men den Eufraet : hy schein sijn loop te stutten

En

Engingh nu traeger als hy eertijds was gewent :
Hier zijn de Moriners van 's werelds uysterft end :
Daer den tweehoornden Rhyn, die door gesplifte kolcken
Sijn water looft, en woest' en ongetemde volcken
Van Dacien : hier is 1. Araxes, die de 2. brugh
Wel eer niet lyden wouw maer nu draegt op zijn rugh.

Eneas, onbewuft van dees' aenstaende faecken
Die hier zijn uytgebeeldt, neemt in 't geficht vermaeck,
en

Schort op zijn schouderen vol van verwonderingh
De naem en faem en 't lot van sijn naekomelingh

1. Een rivier van Armenien.

2. Dit fiet op de brugge die Alexander daer over had doen macken ende wegh gespoelt wierd.

Eynde des achtsten Boecks.

I N H O U D.

Des negenden Boecks.

IN't afwefen van Eneas ende terwijl hy in Tuskaenen befigh was om volck tot zijne hulpe te bekoomen, wierd Turnus van Juno door Iris aengeport dat hy fo fchoone gelegentheyd om yets te kunnen uyt-richten niet en soude verzuymen, waerom hy met fijne troepen de vyanden naedert. Dese hielden zich binnen haere vestingen en wallen ende gaven hem geen gelegentheyd om met haer in't vlacke veld te moghen slaen, waerom hy poogde haere fchepen te verbranden om haer alle hoope van te ontluchten te beneemen. Het hout daer dese van gebouwt waeren was gewaffen en gehouwen op het geberghte van Ida in't woud van moeder Cybele, waerom Jupiter door fijns moeders bidden bewoogen alle dese fchepen voor den brand bewaerde ende in fo veel zee-nymfen veranderde. Daer nae als den nacht aen quam heeft Turnus ontrent de poort eenige van fijne troepen op de wacht gefteilt om den vyand binnen de ftad te houden ende haere uytvallen te beletten, ende heeft aen Mefapus het bevel over de felve gegeven. Ondertuffen als de Overften der Trojaenen krijfchraed hielen ende vaft overleyden wien fy beft nae Eneas fenden fouden om hem haeren nood ende gevaer bekend te maecten, fo naemen Nifus en Euryalus dien laft gewilligh aen, fijnde twee groote kameraeden. Dese 's nachts ter ftad uyt gegaen zijnde ende de wachten des

des vyands in wijn en slaep als versmoort vindende hebben Rhamnes ende veele Rutulers den beck geveecht ende haer selven met hunne plunderaedje verciert: maer tegen den dagh haer deur packende ende door de ruytery van Volscens ontdeckt zijnde vluchten zy ten boschwaert in. Hier wierd Euryalus, door het gewicht zijner wapenen ende onkunde van de wegh belemmert, van den vyand gekregen ende van Volscens doorsteken, dat Nisus te vergeefs met bidden socht te beletten, die den gemelten Volscens mede ter neder ley ende nae dat hy de dood van Euryalus gewroken ende selfs veele wonden gekregen had zich selven geworpen heeft op het lichaem van zijn kameraed ende aldaer de geest gegeven. De hoofden op spiessen gesteken zijnde wierden in het leger gebraght, daer sy bekent werdende van de Trojaenen, die op de vesten waeren, een groote rouw en droefheyd onder hun gaven. Ondertusschen bestormt Turnus de stad met alle macht ende daer bleef'er aen beyde zijde veel doodt. Ascanius door schiet Numanus met een pijl, die seer ongebonden uyt voer. Pandarus en Bitias, openen de poort dryvende den vyand, die tegen haer indrongh, met groot verlies te rugge. Turnus dit verstaen hebbende dringht door de geopende poort in en drijft de Trojaenen op de vlught, maer ten lesten door de menighte van alle kanten overvallen wijckt hy nae de zyde van de stad daer de rivier voor by loopt ende swom de selve over so gewapent als hy was en is behouwen by de zijne gekoomen.

HET NEGENDE BOECK.

EN wylmen hier ter stee so ver en wyd verscheyden
 Dus besigh is om sich ten oorlogh te bereyden
 Send Juno Iris af nae Turnus, die in 't dal
 Van het geheylight woud sijns vaders by geval
 Alldoen geseten was, tot wien zy dese woorden
 Sprack met een mond, die twee roos-roode lippen boor-
 den :

Sie Turnus, sey s', u werd van selfs nu aengeboon
 Door 't dienen van den tyd dat niemand van de Goon
 Souw hebben derven u verskren noch beloven
 Schoon ghy 't gewenscht had en gebeden van daer bo-
 ven :

Eneas, hebbende verlaeten stad en land
 En kammeraets en volck en vloot, is ver van kant
 En nae Evander toe, en 't is daer niet gebleven :
 Hy heeft sich wyders nae Hetrurien begeven
 Tot in het uysterste van Corytus, daer hy
 Treckt de Tyrreensehe macht en Lyden op zijn zy,
 Brengt boeren in 't geweer en waepent acker-lieden :
 Nu is het tyd om rois' en wagens opt' ontbieden.
 Wat mart of twyfelt ghy? breeckt alle hindernis
 En tast het leger aen terwyl 't in roeren is.
 Dus sprack zy en is nae den hemel toe gevlogen
 En heeft in haere vlucht een grooten boogh getogen
 Dwers door de wolcken heen. Hy kende s', en terstond
 Hief hy zijn handen nae de sterren op, en zond
 Haer dese woorden nae : O, Iris, eer en luyster
 Des hemels, wie joegh u nae my toe door het duyfter
 Der wolcken neer? waer komt dit helder weer van daen
 So schielijcken? ick sie den hemel open gaen,
 De lucht scheurt sich van een, ick sie de sterren sweven.
 Wie dat ghy zyt die wilt dat ick my sal begeven
 In wapenen, ick volgh so grooten voorspoock nae.
 Dit feggende begaf hy sich te been, en drae

Nae de rivier toe uyt Pilumnus woud getreden
 Schept water met de hand en roept met veel gebeden
 De Goden menighwerf om haeren zeghen aen
 En heeft den hemel met beloften overlaen.
 En nu so was geheel het leger aen 't marcheeren
 Op 't open-veld, van goud van paerden en van kleeren
 Op 't rijckelijkt verzien en uyt-gestrecken, daer
 Messaep de voortocht had; den achter-tocht en paer
 Van I. Tyrrhuszoonen; voor het gros quam aengere-
 den

De Veldheer Turnus, die van 't hoeft af tot beneden
 Gewapent was en stack ver boven andere uyt,
 Gelijk de Ganges waft, die, sonder veel geluyt
 Te maecken, swygende laedt seven stille stroomen
 Die in zijn diepe kil al sachtjes vloeyen koomen,
 Of als de vette Nijl wanneer hy 't veld verlaet
 En wederom sich in zijn kolck verbergen gaet.

Het lee gheen langentyd of de Trojaenen zaghen
 Een swarte wolck van stof, die nae haer toe quam jaegen,
 En doncker over 't veld door zijne dichte gaf.
 Cäykus aldereerst riep van een hooghten af,
 Wat voor een duyfsteris komt dryven langs der aer-
 den?

Rasch, mannen, nae de wal, grijpt schichten, gordt uw
 swaerden,

Daer is de vyand: fa! De Teukren lopen met
 Een groot gekrysch strax nae de poorten, men bezet
 En mant de vesten: want Eneas, wel-bedreven
 In 't stuck van oorlogh, had haer dese last gegeven
 Eer hy van daer vertrock, indien haer midlertyd
 Yets voorquam, dat zy met de vyand geenens stryd
 En souden waegen noch haer in het veld vertrouwen
 En soecken maer alleen haer vestingh te behouwen
 En die verdedigen; waerom sy, schoon de spyt
 En schaemt' en gramschap haer aenmaende tot den
 stryd,

De poorten fluyten en des Veldheers laft betrachten
 En haeren vyand in de holle toorens wachten.
 De dappre Turnus, die voor-uyt gevlogen was
 Terwijl het leger quam aen, trecken op zijn pas,
 Vertoont fich onvoorfiens en komt de ftad berennen
 Met twintigh ruyters eer dat zy gewaerfchout bennen.
 't Was uytgelefe volck dat by hem was; hy fat
 Op een kloeck Tracifch paerd, dat witteplecken had.
 Zijn hooft bedeckt' een helm van goud met roode veerē.
 Wie is 'er onder u, fey hy, ghy jonge heeren,
 Die d' eerste met my nae den vyand toe derft gaen?
 Siet, dat 's u voor: en heeft een fchicht van ftonden aen
 Tot een begin van het gevecht om hoogh gefchooten,
 En geeft fich in het veld, vol moeds: fijn met-genoo-
 ten

Ontfangen met gejuych de woorden, die hy zey,
 En volgen op de fchoot met vreeslijck veld-geschrey.
 Sy zijn verwondert van de lafheyd der Trojaenen
 Dat zy geen kamp met hun in 't vlacke veld beftaen, en
 Uyt haer beschanfingh niet een uytval komen doen
 En trecken haer te moet, maer 't neft daer blyven broen.
 Hy rydt nu hier nu daer, befichticht muyr en wallen
 Of 'er geen kans en is om aen te moghen vallen,
 En foeckt een toegangh door onwegen, heel ontroert.
 Gelijck een wolf, die op een volle fchaeps-kooy loert,
 Des nachts huylt om de ftal en winden lydt en regen
 Terwijl de lammen by haer moeders zyn gelegen
 En veyligh blaten daer hy buyten blyven moet
 En te vergeefs op haer met alle boosheyd woedt,
 En dul en raefende van al te langh te vafte
 Soeckt met fijn drooge muyl in 't bloed en vleefch te ta-
 ften:

Alfo onfteeckt het bloed van Turnus in fijn hert
 Die 't al rondom befpiedt, en brandt van toorn en fmert
 Wat toegangh dat hy heb te vinden of te maecken
 Daer hy een proef op doe om in de ftad te raecken,

Of door wat middel hy s' uyt haer beschanfingh jaegh'
 En krygs' op 't vlack, daer hy een veld-slagh met haer
 waegh.

Dicht aen de wal was de Trojaensche vloot gelegen
 Met dyck en stroom bewaert : hier is hy heen getegen
 En port zijn volck om die te steken in den brand,
 Vat selfs verhit een hout al barnend in de hand.

Toen sijn s'er al gelijk met kracht op aengevallen
 (Sijn tegenwoordigheyd geeft moed aen elck en allen)
 En grypen uyt het vyer wat haer in handen quam.
 Peck-toortsen, fackels, met een dicken roock en vlam
 Gemengelt, senden vast haer voncken nae de starren.

O Zang-godinnen, wilt my dese saeck ontwarren!
 Segt my wie van de Goon dat in dien hoogen nood
 So grouwelijcken brand afweerde van de vloot.
 Men seyt van ouds en 't is altyds voor waer gehouden
 Dat, als Eneas eerst een vloot begon te bouwen
 Aen het Ideesch gebergt en sijne schepen dee
 Toe rusten om daer mee te vaeren over zee,
 De moeder van de goon Jupyn met dese reden
 Heeft aengesproken: Zoon, gun my op mijn gebeden

Ghy die den hemel door mijn hulp in vree bezit,
 't Geen tegenwoordigh u dijn lieve moeder bidt:
 Ick heb een maste-bosch, dat ick van lange jaeren
 Bemin: hier is een woud dat duyfter is van blâeren
 En loof van hars-boom en ahornen, daer men my
 Van ouds geoffert heeft: dees boomen heb ick bly
 En uyt mijn goede wil Eneas aengeboden
 En schonck s' hem toen hy die had tot zijn vloot van no-

den:
 Nu vind ick my in angst en volbekommeringh:
 Soon, help my uyt de vrees, gun my 't geen ick be-

dingh
 En laet uw moeder dit op haer gebed verwerven:
 Geef dat zy nimmermeer op 't water en bederven,

Noch

Noch flyten op de vaert, noch door de wind vergaen,
 Om dat s' uyt mijn gebergt en boschen zijn van daen:
 Laet het haer voordeel zijn aldaer te zijn gewaffen!
 Hier tegen sprack de soon, die om des hemels affen
 Den loop der sterren stiert: O moeder! waer roept ghy
 Het Noodlot heen, of wat eyscht ghy voor haer van
 my?

Dat schepen fouden, die gebouwt zijn van de menschen,
 't Recht van onsterfijckheyd genieten nae uw wen-
 schen?

En dat Eneas geen gevaer op zee en ly
 Daer 't staegh gevaerlijck is, en sonder vrese zy
 Daermen voor alles heeft te vresen en te beven?
 Wien van de Goden is soo groote macht gegeven?
 Maer als 'er van haer reys een eynd eens is gemaect
 En sy ter haven in Itaeljen zijn geraect,
 Al wat dan wesen sal ontkomen zee en zanden,
 Wie den Dardaenschen Vorst in de Laurentsche landen
 Behouden overbrenght, sal ick 't verganckelijck
 Afnemen, en gebien te zijn in Nereus Rijck
 (Gelijck als Galatee en Doto) zee-goddinnen
 Sodanigh zy de vloed en schuym met borst en vinnen
 Doorsnijden in het diep. Dus sprack Jupijn en swoer
 Het by de stroomen van sijn onderaerdschen brôer,
 By pick en swavel-poel, op dat s'er op mocht steunen,
 En dee met eene knick den heelen hemel dreunen.
 En nu so was den dagh gekomen en den tijd
 Vervult, als t'ongelijck, dat sy van Turnus lijdt,
 Vrouw Cybele vermaent de sackelen te weeren
 En van 't geheylight hout de vlammen af te keeren.
 Hier heeft zich eerst vertoont een nieuw en helder licht,
 Een groote vyer'ge wolck verscheen voor haer gesicht,
 Die van het Oosten door den hemel aen quam dringen;
 Men hoorden aen den rey Ideeche vrouwen zingen,
 Een grouwelijcke stem quam uyt de lucht van daen,
 En vulde 't leger van den Rut'leren Trojaen.

Wceft

Weest niet bekommert, rieps', ô Teucren, om te strijden
 Voor dese vloot en die voor 't branden te bevrijden,
 Spaert hier uw wapenen, daer hoeft geen tegenweer:
 Want Turnus zal geheel de zee uytbranden, eer
 Dat hy met al zijn vuyr het hout van dese kielen
 En de geheyligde pijn-boomen sal vernielen.
 Gaet los en vry, en zijt goddinnen van de zee,
 De moeder Cybelé gebiedt het zoo: hier mee
 Ruckt elck de reep in tweeën waer aen zy was gebonde.
 Sy duycken als Dolfijns, haer snuyten gaen te gronde
 So datm' er op een stond so veele maegden sagh
 Als het getal was van de schepen dat daer lagh.
 Een seldsaem wonder-stuck dat men daer sagh gebeuren,
 Waer op zy dadelijck voort nae de zee toe peuren.
 Men fiet de Rutulers, die 't monster sagh en aen,
 In haer gemoed verbaest en heel verbijstert staen.
 Messapus selver schrickt en sijne paerden steken
 Haer ooren op van angst; den Tyber is geweken,
 De schorre Stroom-god loopt te rugg' in sijne vliet.
 Maer daerom sact de moed des stouten Turnus niet:
 Hy spreeckt s' een hert in 't lijf die heel verflaegen waer-
 ren

En heeft se dus bestraft: wat laet ghy u vervaeren?
 Dees monsters dreygen die van Troje: selfs Jupijn
 Berooft haer van het geen haer toevlucht plagh te zijn.
 Sien wy niet dat sy voor ons vuur en schichten schroo-
 men?
 S'en wachten 's niet. So is de zee haer dan benoomen;
 Daer 's nu geen hoop van onst' ontkoomen: t'eene deel
 Der dingen zijn zy quijt, aen 't ander schort niet veel,
 't Land is in ons geweld; veel duyfenden van mannen
 Die in Italiën met my te samen spannen
 Sijn in de wapenen, en 't noodlot vrees ick niet
 Schoon de Trojaenen van hun geven dat 'er yet
 Tot haeren voordeel leyt in 't antwoord dat zy kregen.
 Dat lot en Venus, die haer altyds was genegen,

Sijn ruym genoegh voldaan dat fy luy sijn gelandt
 In 't vett' Italiën, Ik heb van myne kant
 Mijn noodlot oock, dat ick haer alle sal verdelgen,
 Dat ick uytroeyen zal de stammen en de telgen
 Van den godlofen hoop die met mijn bruyd gaet heen,
 En dese spijt en raect d' Atryden niet alleen,
 En oock is het niet toe-gelaeten aen Mycene
 Alleen de wapenen t'aenvaerden om Helene.
 Maer is het niet genoegh eenmael te zyn vergaen?
 't Waer oock genoegh geweest te hebben eens misdaen
 En 't vrouwelijck geslacht geheel en al te haeten.
 Die sich nu op een wal en gracht alhier verlaeten
 En moedigh zyn op 't geen niet anders geven kan
 Als ons wat hindernis en haer wat uytstels van
 Te sterven, hebben die te vooren niet de vesten,
 Selves van Neptunus hand gebouwt, ten langen lesten
 Sien winnen, en de stad die sulck een sterckte was
 Ter aerde storten en zich wentlen in haer as?
 Maer ghy mijn kammeraets en uytgelese gasten
 Wie is bereydt met my haer vestingh aen te tasten
 Te stormen op haer wal, en maecten met geweld
 Een bres in haere muyr, terwijl zy zijn onstelt?
 Ick heb geen wapenen van Mulciber van noden,
 Oock heb ick tegen haer geen schepen op ontboden
 Tot duysend in getal, gelijk de Griecken deen.
 Dat heel Hutrurien zich voege vry by een:
 Wy sullen haer by nacht niet komen overvallen,
 Noch het 1. Palladium by duyster uyt haer wallen
 Gaen haelen door maer laff³ en blode dievery
 En helpen swijgende de wachters aen een zy,
 Noch in een paerde-buyck ons heymlijck gaen verber-
 gen
 Maer haere muiren by den lichten dagh op mergen

7. Het beeldt van Pallas, dat Diomedes en Ulysses by nacht uyt Trojen
 haelden waer van hier voor in het tweede boeck gesproken werd, als
 mede van het houre paerd.

T'omcingelen met vyer is by my vast gefet.
Ick fal haer doen verftaen en voelen dat fy met
Geen Menelaüs, noch met jonghe Griekfche laffen
Te doen hebben noch met fulcke luy te fchaffen
Die Hector thien jaer langh voor Ilium hiel ftanen.
Maer nademael den dagh ten deelen is vergaen
So wilt het overfchot, nu 't wel is afgelopen,
Besteden om het lijf wat deegs te doen, en hoopen
Dat mergen wederom het vechten aen fal gaen,
Elck zy verheugt en ree om my weer by te ftanen.
Men geeft Meffapus laft de wachten uyt te fetten
Ontrent de poorten om 't uytvallen te beletten,
En vyer te ftoken om de veftingh in de nacht.
Men kiest'er veerthien, uyt de Rutlers, om de wacht
Met hondert knechten elck rondom de ftad te houwen,
Al jonghe karels, daer men figh magh op betrouwen,
Die blinckende van goud, met pluymen op haer kop
Van purper ronde doen en gaen nu af nu op
Haer beurte fchild-wacht ftanen, of in het gras gelegen
Malkandren met de kroes toelichten, diefe veghen
Schoon uyt en keeren s'om; de vyeren maecken 't licht;
De vreugd en 't fpele houdt de vaeck nyt haer geficht;
Sy brengen 't nachje deur met waecken. De Trojaenen
Sien 't van de wal af daer fy op haer' hoede ftanen, en
Haer toorens houden dicht met wapenen befet;
Sien naer de poorten of haer niemendal en let
Vol vrese van des nachts te worden overvallen.
Sy maecken alles klaer en vaerdigh op de wallen,
Men voegt de bruggens aen de torens; brengt geweer
En alle krijgs-tuyghaen; hier's Mneftheus in de weer
Met den kloekmoedigen Sergeftus; dese drijven
De mannen aen; dees' had Eneas daer doen blijven
Als hy vertrock, en haer tot Overftens gefelt,
En gaf haer 't hoogh bewind van als in haer geweld.
So daer yet wichtigs in zijn afzijn voor mocht vallen.
De kryfchluy looten om te waecken op de wallen,

Den een treckt nae de wacht, den ander komt 'er af,
En elck bewaert zijn post die hem de lotingh gaf.

De dappre Nifus, zoon van Hyrtakus, gebooren
Op Ida (die hem aen Eneas langh te vooren
Sond tot gefelschap mee) had aen de poort de wacht
Op schieten afgerecht en vaerdigh tot de jaght
Met boogh en licht geschut van pijlen, en beneven
Hem was Euryalus daer oock de wacht gegeven,
De schoonste van al wat in Troische wapens stack,
Een jonghelingh, dien pas het eerste vlos uytbrack
En dien den baerd noch noyt was van de kin geschooren.
Hy was van Nifus tot sijn spits-broer uyt gekooren.
D'een had den anderen al even lief, en waer
Te strijden viel wirp elck zich in gelijk gevaer.
't gebeurde dat sy toen oock by 'malkandren waeren
En schildwacht hielen daer de poort was te bewaeren
Als Nifus tot hem sey, mijn grōote kammeraet
Euryalus, ick weet niet hoe 't ter wereld gaet,
Sijn het de Goden, die my defen yver geven,
Of sijn de lusten, daer een mensch door werd gedreven,
Een yders god? myn geest port my gestadigh aen
Tot vechten of om yet hooghwichtighs te bestaen
En maeckt dat ick my niet gerust en stil kan houwen
Ghy ziet hoe sorgeloos en in hoe goēn vertrouwen
De vyand is, hoe dun dat haere lichten sijn,
Sy hebben haer ter neer geleyt vol vaeck en wijn,
't Is al in rust en stil soo ver als men kan hooren.
Verstaet nu voorts van my wat dat my quam te vooren
En ick geraeden vind: Dat men Eneas hael
Begeert den Raed en 't volck; sy roepen altemael
Van mannen derwaerts heen te sēden, die hem seggen
En vaste kondschap doen hoe hier de saecken leggen.
So s' u beloven 't geen ick eysch (want ick begeer
Daer voor gheen ander loon te hebben als de eer)
So dunckt my dat ick wel een wegh fou kunnen vinnen
By geenē heuvel heen, die my fouw brengen binnen

De Palatynsche stad. Waer op Euryalus,
Verlaegen door so groot een lust tot lof, aldus
Sprack tot sijn vriend, die met die liefde was ontfeken:
O Nifus, vreesst ghy dan dat my yets mocht ontbreken
Dat ghy so grooten stuck wilt sonder my bestaen?
Sal ick in sulck gevaer alleen u laeten gaen?
Mijn vâer Ofeltes; die al van sijn jonghe jaeren
Een groot soldaet en in den oorlogh was ervaeren,
Heeft my sulx niet geleert: my, die ben opgevoedt
Terwijl het Grieckse heyr voor Trojen heeft gewoedt.
Oock heb ick my by u siodaenigh niet gedraegen
So langh ick onsen Vorst (die 't al heeft willen waegen)
Eneas heb gevolgt. Hier, hier in dese man
Daer steeckt een hert in dat het licht verachten kan
En dat den lof, daer ghy van zin zyt nae te streven,
Wel waerdigh acht om die te koopen met sijn leven.
Waer op hem Nifus weer tot antwoord gaf: ick sweer
U dat ick noyt en heb getwyfelt aen uw eer,
Noch sulx op u vermoedt: het waer' oock buyten reden.
So werde nimmermeer van Jupiter geleden
Of yemand die dit fiet met gunstige ooghen aen
Dat ick met goed geluck daer weder kom van daen.
Maer of de Goden my geen goeden uytflagh gaven
En eenigh ongeval my tegen quam te draeven
Gelijck het menighmael in groote dingen gaet,
Die so gevaerlijck zijn, daer sulx te wachten staet,
So soud ick gaeren u in desen aenslagh spaeren
Dat ghy mocht ovrigh zijn (want uwe jeugd en jaeren
Sijn 't leven waerdiger) op dat 'er yemand zy
Van kennis, die my uyt de dooden hael', of my
Voor geld gae lossen en mijn lijck ter aerde brenge
Nae de gewoont', of, so 't Geluck dat niet gehenge,
Van ver mijn uytvaert houw' en in mijn afzijn my
Vereere met een graf; oock dat ick niet en sy
De man, die oorfaeck fou uw' arme moeder geven
Van een so grooten rouw, die niet en is gebleven

Als andre moeders in des groote Acestes stad
 En 't hert, van veelen een, om u te volgen had.
 Waer op hy weder zey: uw moeyten is verlooren,
 Door ydle redenen laet ick my niet bekooren,
 Ick en verander niet: kom laet ons henen gaen
 In aller haest; met een spreeckt hy de gasten aen
 En maeckt se wacker om in haere plaets te treden.
 Strax zijn zy ree en gaen haer beurt en post bekleden.
 Hy geeft zich van de wacht en spant met Nifus aen
 Om nae den Coningh voor geselschap mee te gaen.

Al 't andere gediert was op het veld gelegen
 In rust en sorgeloos, het vee en vogels fwegen
 En daer is niemand die sijn swaerigheden heugt:
 De Vorsten en het puyck van de Trojaensche jeugd
 Die hielen t' faemen raed van 't hoogh bewind der sacckē
 En overleyden vast hoe dat men 't best sou maecken,
 Wie aen Eneas souw de tydingh brengen gaen
 En kundschap geven hoe dat hier de dingen staen.
 Haer schilden hadden s' aen den arm gelaen en leunden
 Op lange spieffen, daer s' al staende wat op steunden
 In 't midden binnen de beschanfingh van de stad,
 Als Nifus en sijn vriend terstond aendicnden dat
 Sy van yet groots en daer gheen uytstel in kon vallen
 Te spreken hadden; Prins Iulus eerst van allen
 Ontfingh de haestige en beval aen Nifus dat
 Hy seggen souw wat dat hy voor te stellen had,
 Waer op hy dus begon te spreken: O Trojaenen,
 Aenhoort met lydsaemheyd het geen wy brengen aen, en
 Schat dese dingen niet nae dat ons jaeren zijn
 Maer nae de billickheyd. De Rutulen, van wijn
 En vaeck verwonnen, zijn heel vast in slaep gelegen,
 't Is stil in het Quartier, men hoort 'er gheen bewegen;
 Wy hebben selfs gesien een plaets, van waer men haet
 Belaegen kan, ontrent de water-poort, alwaer
 De wegh sich snydt in twee: men siet se niet meer stookē
 Haer vyeren gaen vast uyt die hier en daer maer smookē.

Indien ghy toeftaet dat wy de gelegentheyd
Gebruycken, die fo schoon voor ons nu open leyt,
Sult ghy Eneas sien van Pallanteum koomen
Eer langh met buyt gelaen, den vyand afgenoomen
Nae groote nederlaegh: wy weeten wegh en pad
En hebben menichmael geweest ontrent de stad
Die wy van verr' uyt de valleyen ryfen saghen
En kennen heel den stroom door ons geduyrigh jaegen.
Toen sprack Alethes, die een man van rijp verstand
En oud van jaeren was: O Goden van ons land,
Die Trojen altijds in beschermingh hebt genoomen,
't Is noch niet ganfch met de Trojaenen omgekoomen
En ghy en fyt noch niet gefint geheel en al
Haer te verdelgen nae fo jammerlijcken val,
Dewijl 't u heeft gelieft fo dappre jongelingen
So trouwe harten en kryfch-lieden voort te bringen.
Dus sprekend' heeft hy haer bey by de hand gevat
En maecte zijn geficht met veele traenen nat
Die in 't omhelfen langs fijn wangen heenen dreven,
Wat, fey hy, falmen u tot een vergeldingh geven,
Wat loon voor fulcken lof als ghy alhier behaelt?
Het schoonfte fal u van de Goden fijn betaelt
En uwe vroomheyd fal haer felven best befolden.
Oock fal Eneas fulx niet laten onvergouden.
Maer strax erkennen wat voor dienft hem is gedaen.
Oock fal het nimmermeer uyt de gedachten gaen
Der jongh' Askaen, die dat fal in zijn hert bewaeren
En loonen als hy is gekoomen tot zijn jaeren.
Jac (volgde die daer op) ick, wiens behoudenis
Alleen de wederkomst van mijnen vader is,
Sweer 't u by al de Goon van onsen haerd en landen;
Mijn welvaert, Nifus, stel ick heel in uwen handen,
'k Vertrouw 't u al; gaet haelt mijn vader wederom,
Op dat ick hem magh zien maectt dat hy weder kom,
Ick heb geen fwaerigheyd als hy magh wederkeeren
Twee bekers fal ick u tot een gefchenck vereeren,

Van silver, en met hoogh gedreven werck doorwrocht,
 Die selfs mijn vader uyt Arisba met hem brocht
 Als het verovert wierd; noch sal ick u bedencken
 Met twee talenten gouds, en daerenboven schencken
 Een paer dry-voeten en een oude kop, die my
 Van Dido is vereert. Maer so 't geluckt dat wy
 Itaeljen nemen in, en aen den Scepter raecken
 En looten om den buyt die wy daer mochten maecken:
 Ghy hebt gesien op wat een paerd dat Turnus zat,
 Wat kostelijck geweer en wapens dat hy had,
 Hoe dat hy blonck van goud: die schild, die roo pluymage
 Geef ick u, Nifus, van nu af tot een schenkage,
 (Ick sal die buyten 't lot doen houden) boven dien
 Sal u mijn vader met een heel dozijn versien
 Van schoone vrouwen, en uyt de gevangens geven
 Een goed gefal met al haer wapenen daer neven,
 En boven dat noch al Latinus landery.
 Maer ghy, Euryalus, die met uw jaeren my
 Niet ver ontloopt die by de mijne nader koomen,
 Eerwaerde jongelingh, werd van my aengenoomen
 Met al mijn hert, en ick omhels u van nu aen
 Voor mijnen met-gefel waer dat ick heen sal gaen.
 Ick sal my sonder u ter plaetse niet begeven
 Daer eer te haelen is, en 't sy w' in vrede leven
 Of oorlogh, ghy sult zijn het hooft van mijnen Raed
 En d' eerste dienaer van mijn Koninckrijck en Staet.
 Waer op Euryalus tot antwoord heeft gegeven:
 In wat gevaer het zy, men sal dien dagh niet leven
 Dat yemānd seggen sal dat ick mijn vriend verlaet
 Het zy dan dat het ons of mee of tegen gaet,
 Maer een dingh heb ick noch van u te bidden, boven
 Al 't geen dat u belieft aen my hier te beloven:
 Ick heb een moeder van het over-oud geslacht
 Des Conings Priamus die my ter wereld bracht:
 Om my te volgen heeft zy, arme vrouw, verlaeten
 Het land van Ilium, en liet haer niet bepraeten

Om in Acestes trad, so andere vrouwen deen,
Te nemen haer gemack; nu gae ick swygend heen
En heb mijn affcheyd van mijn moeder niet genoomen;
Sy weet niet wat gevaer dat my mocht over koomen,
Hoe groot het zy of niet dat ick aldaer verwacht.
Uw rechterhand zy mijn getuyg' en dese nacht
Dat my niet mooglijck waer haer schreyen te verdrae-
gen:

Maer ick bid u dat ghy my daer in wilt behaegen
Dat de rampsaelige wat troost en hulpe vind
By u, als sy haer fiet verlaeten van haer kind.
Geef dat ick dese hoop van u magh mede draegen,
Ick sal my over al te stouter derven waegen.
Den Raed en Overstens en boven al Alcaen
(Die om sijn vader zich dit liet ter herten gaen)
Bewogen konden haer van traenen niet onthouwen.
Toen seyde Julius: wilt u vry daer op betrouwen,
Ick segh u toe al wat dees dingen waerdigh zijn
Die ghy begint, en houw uw moeder voor de mijn,
Créusaes naem alleen sal aen de saeck ontbreken.
Van eer en danck sal so een vrouw noyt sijn verstecken
Om sulck een waerde vrucht als sy gedraegen heeft,
Wat uytslaghet geval in desen aenslaghe geeft.
Ick sweer u by dit hooft, waer by oock plagh te sweeren
Mijn vader, wat ick u, so ghy mooght wederkeeren
Behouwen van uw reys, belooft heb, dat dat al
Uw moeder en geslacht voorfeker volgen sal
So sprack hy weenend' en gaf hem van sijne zyde
Een schoon verguld geweer, dat in voorgaenden tyde
Lykaon wonderlijck en konstigh had gesneen,
Daer was een schede toe van suyver elpen-been.
Een vreeslijck leeuws-vel schonck hem Mnestheus, den
getrouwen
Aleeth een helm en heeft de sijn' in plaets gehouwen.
Aldus gewapent treen sy dadelijcken voort,
De hoofden leyden haer gelijcklijck nae de poort,

Daer volgde jonck en oud met wenschen en gebeden.
 De schoone Ascanius, die in noch teere leden
 En voor sijn jaeren had een hert gelijk een man
 En mannelijcke sorgh, gaf haer veel dingen van
 Belangh in 't scheyden aen sijn vader mee te draegen,
 Maer alles te vergeefs en in de wind geslaegen.
 Ter poorten uytgegaen passeerden zy de gracht
 Nae 's vyands leger toe door 't duyfter van de nacht,
 Maer daer zy menigh man den beck af sullen veegen
 Eer dat sy verder gaen. Hier sien zy 't volck gelegen
 Ter aerde vast in slaep en droncken van de wijn,
 De wagens staen op strand die uytgeslaegen zijn,
 En tusschen wapenen, getouwen, wielen, vaeten,
 Drinck-bekers, neer gestreckt hopmannen en soldaeten,
 En niemand op de wacht. De soon van Hyrtakus
 Dit dus bevindende sey tot Euryalus:
 Nu lustigh kammeraed, hier is een kans te waegen.
 Hier dient door onse hand een hoop te sijn verlaegen:
 De saeck port ons nu selfs yet dappers te bestaen:
 Hier leyt de wegh daer wy door heenen moeten gaen.
 Ghy, op dat niemand ons van achtren kom verraffen,
 Dient hier wel toe te sien en wacker op te passen.
 Ick sal dit ruymen op en maecken hier een baen
 En leyden u daer ghy gemacklijck door kunt gaen.
 Dit seyde Nifus en heeft kort daer op geswegen
 En taste te gelijk met sijn getrocken degen
 Den trotsen Ramnes aen, gelegen toen ter tijt
 Hoogh in zyn leger-bed op kostelijck tapijt
 Daer hy geheel de slaep uytronckte door sijn longen.
 Hy was een Koningh, die van Nifus wierd besprongen,
 En oock een wichelaer, van Coningh Turnus op
 Het alderhoogst bemint, maer van sijn eygen kop
 Had hy de kennis niet het ongeluck te keeren
 En kon door sijne konst de dood niet van hem weeren.
 Noch ley hy nevens hem drie van sijn knechts ter neer,
 Gelegen te vergeefs in 't midden van 't geweer,

En priemde Rhemus knaep, den draeger van sijn waepen ;

En sijn koetzier, die by de paerden lagh te slaepen,
Sloegh hy de kop af die wat op sijn schouders hingh.

Toen nam hy selfs den heer het hooft af met sijn klingh

En liet den romp aldaer op d'aerde leggen hicken

En reutlen nae zyn aem met doodelijcke snicken.

Het swarte bloed heeft aerd en bedde nat gemaect.

Daer nae is Tamyrus oock in de pan geraect

En Lamus en Serræen, die goelijck was van wesen,

Noch jongh van jaeren en in schoonheyd uytgelesen,

Die veel van dese nacht gespeelt gedobbelt had

En nu verwonnen van de wijn, en vol, en zat

Teraerde nederlagh. Geluckigh fouw hy wezen

Had hy getuyght tot dat de Son was opgerefen

En spelende den dagh en nacht aen een geknoopt,

Gelijck een graege leeuw, die in den avond loopt

En hoopt dat hier of daer wat avontuyr sal vallen,

Geraect hy ergens in de volle schaepstallen,

(Daer hem den honger jaeght uyt louter ongeduld)

Het stom en weerloos vee verslindt en sleept, en brult

Met een bebloede muyl: Niet minder is den jongen

Euryalus in 't spel, die dieper ingedrongen

Verhit en raefende valt kleynen aen en woedt

In 't midden onder een deel slecht en naemloos goed:

Oock braght hy Hebefus en Fadus om het leven,

Heeft Abaris de rest en Rhetus oock gegeven

Eer 't yemand wierd gewaer: maer Rhetus waeckt' en
had

Het alles aengesien van daer hy achter zat

(Het was een groote kop) en derfde sich niet melden

Uyt vrese dat hy 't mee mocht met den hals ontgelden,

Die hy in 't opstaen stack het heele lemmer recht

Van vooren in de borst tot boven aen het hecht

Dat hy hem met de dood ten wond' heeft uyt getogen.

Dees heeft sijn roode ziel met eenen uytgeispogen

En wirp de wijn weer uyt, gemengelt met zijn bloed.
 Den ander gaet al voort met moorden, heet van moed,
 En nu so wild' hy nae Messapus ruyters heenen
 Daer hy de vyeren sagh of haest of al verdweenen
 En haere paerden, vast gemaect so als 't behoort,
 Gaen weyden in het gras: als Nifus met een woord
 (Want hy gevoelde dat de lust van dus te moorden
 En bloed-dorst van het swaerd gingh verder als 't be-
 hoorden)

Hem seyde 't is genoegh: wy moeten hier van daen,
 Laet ons ophouden eer den dagh ons komt verraen,
 Die al op handen is; wy sijn genoegh gewrooken
 En door het midden van den vyand heen gebroken;
 Wy hebben 't pad gemaect. Sy sijn dan voort gegaen,
 En laeten veel geweer en wapenen daer staen
 Van louter silver, en tappijten, schaelen, koppen.
 Euryalus nam het getuygh met goude doppen
 Van Rhamnes paerden, dat de rijcke Cedikus
 Tot een schenckage sond wel eer aen Remulus,
 Als hy afwesend' hem zijn huys heeft aengeboden
 En om zijn herbergh daer te nemen dede noden;
 Wanneer hy storf had hy het aen sijn neef gemaect
 Maer nae zijn dood was 't aen de Rutulers geraect.
 Hy schickte desen buyt op zijne stercke schoeren,
 Maer te vergeefs, en, die Messapus quam te voeren,
 Een handigen helmet, heel heerelijck van top
 En pluymen, greep hy oock en sette s'op sijn kop.
 Sy gaen het leger uyt langs daer sy 't veyligst vonden:
 Een troep van ruyters, uyt Latinus stad gefonden
 Op dat zy kondschapaen den Coningh Turnus deen,
 Quam onder Volcens in der haest voor uyt gereen
 Terwijl het voetvolck op het veld vertoeft, en waeren
 Drie honderd paerden sterck, voorzien van beuckelae-
 ren.

Sy naecken 't leger vast en waeren nu alree
 Gekoomen voor 't quartier, als sy van ver deest wee

Ondeckten, die haer wegh ter flincker zijde naemen,
 Waer nae sy daedlijck door de scheemringh rijden qua-
 men

Dewijl Euryalus was door sijn helm verraen
 Die daer niet om en dacht. Sy hieuwen der op aen
 Van waer de flickeringh haer ooghen quam bestraelen.
 't Is niet voor niet gesien of ons gesight most dwaelen
 Riep Volcens uyt den hoop, staet mannen, segh ick, staet,
 Segt wat voor volck, van waer, en waer ghy henen gaet?
 Sy swegen hier op stil en setten 't op een loopen
 So veel sy kunnen nae de boschen toe, en hoopen
 Dat haer den duyster van de nacht bewaeren sal.
 De ruyters spreyn sich, besetten 't over al
 De roepaen, stellen wacht op de bekende stegen.
 Het bosch was wild en ruygh van doornen aller wegen,
 Van haeg' en eyken dicht bewaffen, hier en daer
 Liep een verborge pad, dat swaer te vinden waer
 Den duyster van 't geboomt van tacken en van blaeden
 Den roof en swaeren buyt, waer mee hy was gelaeden,
 Belet Euryael, en de vrees bedwelmt hem, dat
 Hy mist en maelt en dwaelt in 't vinden van het pad,
 Maer Nifus gaet voor uyt, was nu 't gevaer ontkoomen
 En 's vyands hand onsnapt, eer hy 't noch had, vernomen,

En al voor by het meyr, nae Alba nu genoemt
 En door de hallen van Latinus toen beroemt.
 Als hy nu stil bleef staen en te vergeefs sijn ooghen
 Te rugge wende nae sijn macker, heel bewoghen,
 Riep hy, Euryale, rampsaelige als ghy zijt,
 Op wat plaets liet ick u, en waer ben ick u quijt
 Geworden, of waer langs loop ick u weder tegen?
 Hy tijt terstond te ruygh door de verwarde wegen
 Van het bedrieglijck bosch, begeeft sich op het pad,
 Neemt sijn voetstappen op die hy gelopen had
 En dwaelt door heg en haeg, door doorenen en braemen,
 Hoort paerden, hoort gerucht van die haer volgen qua-
 men, En

En 't lee niet langh of het geroep quam hem ter oor
 En fiet Euryalus, die nu verbyftert door
 't Gefchreeuw, dat fchielijck in de nacht was opgekoo-
 men,

En valsheyd van de plaets gevangen wierd genoomen,
 En 't was al te vergeefs wat weerftand dat hy dee.
 Wat fal nu Nifus doen in dit geval? waer mee,
 Met wat geweld, met wat geweer fal hy hem derven
 Gaen rucken uyt haer hand? fal hy om mee te fterven
 Gaen loopen wel getrooft den vyand in de mond
 En een lof-waerde dood verhaeften door een wond?
 Hy grijpt terftond een fchicht, heft nae de Maen fijn
 ooghen

Om hoogh, en bidt: Oghy Godin van groot vermogen,
 Die d' eer van al 't gesternt en bosch-befchutfter zijt
 Staet my genaedigh by in defen fuyren tijd,
 Indien mijn vader oyt gefchencken heeft gedraegen
 Voor my op uw autaer: heb ick die met mijn jaegen
 En eygen wild vermeert: fo ick van 't geen ick vingh
 Yet onder het gewelf van uwen tempel hingh.
 So laet my toe dat ick magh defen troep verftroyen
 En helpt my door de lucht mijn fchoot te degen royen.
 Hy had gefeyt en wirp de spies met all zijn macht.
 Sy vliegt en fcheydt van een de fchaduw van de nacht,
 Die Sulmo in fijn fchild van vooren heeft gekregen
 Daer fy in fturen brack nae dat s' hem had doorregen.
 Hy viel ter aerde neer en wentelde door 't zand
 En fpoogh een warme ftroom koud uyt fijn ingewand,
 Sijn darmen fchudden hem door een gevolgh van hicken.
 So dat hy eyntelijck quam in fijn bloed te fticken.
 Sy fien rondom: maer strax was Nifus weder ree
 En fchoot noch vinniger als hy te voorens dee
 Een tweede fchicht, die hy van 't oor af onderhaelde.
 Dees, wyl zy fijn verbaeft, onkundigh waer 't hun faelde,
 Quam fnorren op het hoofd van Tagus, die hem gingh
 Door bey de flaeppen heen, daer hy het yfer vingh

Dwers

Dwers door sijn herfenen so dat het daer bleef steken.
 De dulle Volcens woedt en brandt om dit te wreken,
 Maer fiet de man niet die de schooten heeft gedaen,
 Dies weet hy niet wien dat hy weer te keer sal gaen
 Met grammen moede, op wien hy 't weder mocht ver-
 haelen.

Ghy ondertuffen, sey hy, sult voor twee betaelen
 En met uw warme bloed ontgelden dese schuld.
 Hy ruckt zijn degen uyt en gingh met ongeduld
 Recht op Euryalus, als Nifus, buyten finnen
 Verschrickt en t' eynde raed wat dat hy souw beginnen,
 Riep wat hy mocht (want hy en kon sich langer niet
 Verborgten houden, noch fulck jammer en verdriet
 Verdraegen) my, och my: het gelde my het leven,
 Het gelde my; ick ben de man die 't heeft bedreven:
 O Rutulers, keer uw geweer nae dese borst:
 Die jongelingh heeft niet misdaen, noch kon noch dorst.
 By desen hemel, by de sterren, die het saegen,
 Sweer ick en bid haer dat sy hier van kennis draegen,
 Dat hy niet quaeds en dee als dat hy sijnen vriend
 Die ongeluckigh is, te dapper heeft bemint.
 Dus sprack hy: maer 't rapier met alle macht gedreven
 Gingh sijnen gangh en nam Euryalus het leven
 Dwers door sijn ribbens en den blancken boesem heen.
 Hy storte doot ter aerd' en langs sijn schoone lēen
 Liep hem het bloed, en 't hoofd zeegh slap op zijne schôe-
 ren,

Gelijck een blom, die met de ploegh-schaer van de boere
 Werd afgesneden, valt en sterft, of even als
 De swaere mankop met een overladen hals
 Als 't hard geregent heeft het hoofd op zy laet vallen.
 Maer Nifus werpt zich in het midden van hun allen
 En onder alle soeckt hy Volcens maer alleen,
 Op Volcens heeft hy 't maer gemunt, op anders geen:
 Maer sijne ruyters, die dicht om zijn lichaem swermen,
 En alle soecken haer Ritmeester te beschermen,

Die

Die keeren Nifus af, van die, van dese kant :
 Hy dringht 'er evenwel, spijt al haer tegenstand,
 Met meerder moed op in, tot dat hy zijnen deghen
 Ten lesten in den mond des Rutulers, die tegen
 Hem over stond en riep, van vooren stack, en hem
 Al stervende benam het leven met de stem.

Toen wirp hy sich doorwondt en eyndlijck omgekoo-
 men

Op sijnen dooden vriend en heeft aldaer genoomen
 Sijn rustplaets met de dood. O ghy geluckigh paer !
 So mijn gedichten yet vermoghen, sal geen jaer,
 Gheen tijd, gheen eeuwen u uyt de geheughenissen
 Der menschen noch uw naem uyt haer gedachten wiffen
 So langh Eneas huys en d' af komst van Ascaen
 In wezen is, so langh het Capitoel zal staen
 Op d' onbewooge rots, en Romen over lieden
 En landen wijd en zijd sal heerschen en gebieden.

De Rutulers aldus zeeghaftigh en gelaen
 Met buyt en plundje reen voorts op het leger aen
 Daer sy al weenende den dooden Volcens braghten.
 Hier was geen minder rouw maer alles vol van klachten
 En kermen als men daer vond Rhamnes neer gevelt
 En Numa en Serraen en menigh oorlogs-held
 En veel voorneeménste gelijklick doodt geslaegen.
 Het quam hier al nae toe van alle kanten jaegen
 Met grooten toeloop, nae so veele lijcken van
 Voortreffelijcké luy en menigh dapper man,
 Daer't lauw was van die versch daer waren doodt gesteken
 En 't bloed noch schuynd' en liep langs 't veld met volle
 beeken.

Sy kennen strax den buyt, den glimmenden helmet
 En pluymen van Messaep, en 't paerde-tuygh dat met
 So veel gevaer en sweet en moeyte was verkregeen.

En nu was Vrouw Auroor (te bedde moe gelegen)
 In til, en, flux uyt het saffraene ledekant
 Gesprongen van haer boel, bespreyde 't heele land

Met

Met nieuw herboore licht : de nacht was aen 't verdwy-
nen ,

En nu begoft de Son de wereld te beſchynen
En joegh de duyſternis van alle dingen af,
Wanneer ſich Turnus ſelfs in het geweer begaf,
Hingh 't ſwaerd op zijne zijd' en heeft den ſchild genoo-
men ,

En d' yfre benden in de wapenen doen koomen ,
Daer elck de zijne tot den ſtryd aenport en met
Verſcheyde tydingen haer moed en gramschap wet
Daer boven hadden zy de hoofden afgehouden
En ſtaken die (dat droef en deerlijk was 't aenſchouwen)
Op langhe ſpieffen met een groot geſchreeuw om hoogh.
D' Eneadynen , dien de moed niet licht ontvloogh ,
Gehardt in tegenspoed door menigte van jaeren ,
Die ſteden om de ſtad en veſtingh te bewaeren
Sich aen de ſlincker zy der muiren tot den ſtryd
(Want aen de rechter werd zy van de ſtroom bevrydt)
Daer ſy haer binnens-wals en breede grachten houwen
En in haer weeringen en toorens zich betrouwen.
Sy ſtaen bedroeft als ſy die hoofden op het end
Der piecken ſaghen , haer maer al te wel bekend ,
Die nu van bloed en ſlym en ſwarten etter droopen.
Strax is de faem door de verbaefde ſtad gelooopen ,
Gelijck ſy vaerdigh is en vlieght ten eerſten voort.
Dit heeft de moeder van Euryalus gehoord ,
Waer op ſy ſtyf beſterft, werpt ſpil en ſpint daer heenen ,
Vlieght voort ten huysen uyt met huylen en met ſteenen
En ruckt en pluckt het hayr miſtrooſtigh uyt haer hoofd ,
En ſinneloos en als van haer verſtand berooft
Begeeft ſich nae nae de wal en die ſe naeft beſetten ;
Gheen vrees van vyand geen gevaer kan haer beletten ,
Daer ſy den hemel met haer klaegen heeft vervult :
Euryale mijn ſoon , ſie ick u dus , en ſult
Ghy ſijn mijn hoop en trooft in mijne hooghe jaeren ?
O wreede , kond ghy ſo uw moeder laeten vaeren

En ,

En, sonder haer eens aen te spreken, heenen gaen
 Om so gevaerelijck een aenflagh te bestaen?
 Mocht ick u niet een kus voor 't laetit in 't scheyden ge-
 ven?

In 't onbekende land legt ghy berooft van 't leven
 Daer ghy fult wesen der Latynsche honden aes
 En spijfen met uw vleys de vogelen! helaes
 Mijn zoon! en wilde dan den hemel niet gehengen
 Dat ick uw koude lijck ter aerde dede brengen?
 Mocht niet de moeder als haer kind den aeffem gaf
 Sijn ooghen luycken, sijn quetsuren waffen af,
 En met een kleed, wanneer de dood hem van haer
 scheyde,

Hem decken, dat sy dagh en nacht daer toe bereyde,
 Daer zy haer ouderdom en sorgen mee verdreef?
 Waer wend ick my om u te vinden, of waer geef
 Ick my nae toe, nae wat gewesten, in wat hoecken,
 Daer ick uw lijck en af-geknotte romp gae soecken?
 Is dit het dat ghy my van u brengt wederom?
 Is 't dit, waerom ick u soo verre volghen kom
 Te water en te land? Hebt g' eenigh mededoogen
 O Rutulers, so schiet my neer met uwe boogen,
 Werpt al uw schichten al uw spieffen nae dit lijf,
 Helpt my doch eerst van kant, een arm ellendigh wijf!
 Of ghy, ô Vader van d'onsterfelijcke Goden,
 Hebt deerenis met my, laet my den donder dooden,
 Schiet uwen blixem-strael op dit gehaete hoofd
 Nu mijn Euryalus van 't leven is berooft,
 Wilt my met uwe hand nae 't helsche rijck toe fenden
 Wylick niet anders kan mijn zuyre daghen enden!
 Door dit gekerm, door dees bedroefde traenen werdt
 Al 't volck ontroert tot in het binnenst van haer hert,
 Het steent al wat 'er is, de moed is aen het sacken,
 De krachten tot den strijd beginnen te slabacken:
 Waerom Ilioneus en de bedroefde Ascaen,
 Die dapper weend' en sich dit liet ter herte gaen,

Bevel aen Actor en Idæus heeft gegeven

De vrouw van daer te doen, die door haer smert gedreven

Veel van de mannen selfs braght tot weemoedigheyd :

Waer op zy dapelijck wierd aen een kant geleydt

En binnens huys gebraght daer zy haer op deen fluyten.

Maer de Trompet van ver gaf vreeselijck geluyt, en

Daer op volght een gefchrey, dat nae den hemel gaet

En met een groot geloey weer nae beneden slaet.

De Volcens onder het verdeck der schilden, stellen

't Recht nae de gracht, om die te vollen, en te vellen

De Paeliffaeden; een gedeelte doet haer best

Om metter haest een wegh te maecten door de vest

En over muyr en wal met ladders te geraecken

Daer 't dunst van mannen is, die de besettingh maecten.

Hier tegen deden de Trojaenen (langhen tyd

Gewent haer muynen te beschermen) alle vlyt

Om de bestormers van de wallen af te keeren

Met harde kloeten en met allerley geweeren,

En wentlen steenen nae beneen van boven af

Of 't ergens openingh in 't dack der schilden gaf

Om 't overdeckte volck te blooten en verjaeghen

Die alles onder dat getrooft zijn te verdraegen,

En nu niet machtigh om dat langer uyt te staen :

Want daer sy dick en dicht met drommen dringen aen

Sijn d'ander' in de weer met wentelen en sollen

Van groote steenen, die sy storten doen en rollen

Van boven nae beneen, dat menigh man verplet

En breeckt het schilden-dack, waer door de vyand met

Een nieuwe moed, nu hy doch niet gedeckt kan blijven,

Valt op de Teukren om haer van de wal te drijven

Met schieten; elck om stryd. Gints aen een andre kant

Daer swaeyt Mezentius een fackel met de hand

Die groufaem van gesicht de stad foeckt aen te steken :

Messaep, een dapper man te paerd, was hier aen 't bre-

ken,

Ruckt

Ruckt van de wal een ftuck en roept, brengh ladders aen.
 Komt, Zang-goddinnen, om den Dichter by te ftanen!
 Seght my, ick bid het u; wat hier al nederlaegen
 Van Turnus zijn gedaen, wie van hem zijn verlaegen,
 Wie yder nae de hel met eygen handen zend,
 En helpt my defe krijgh ontrollen tot het end,
 Want ghy, Godinnen, hebt het altemael onthouwen
 En kunt het, fo ghy wilt, vertellen en ontvouwen.
 Daer ftond een tooren, die fteyl op te kijken was,
 Met hooge foldringh en gelegen wel te pas,
 Die al de Rutulers beftormden en bevochten,
 Met alle macht of fy die nedervellen mochten,
 Waertegen die van Troje aenwenden haer gewelt
 Om te beletten dat zy niet en wierd gevelt
 Sy wirpen grouwelyck met fteenen nae beneden
 En fchooten fchichten met gefwinde en fwacke leden
 Uyt holle venfteren fo dicht of 't haghel was.
 Prins Turnus wirpeen toorts al brandende; die ras
 Quam vliegen en ter zy bleef aen den tooren kleven.
 Het vyer vat in 't befchot, dat door de wind gedreven
 Gingh graefen en eer langh de poften braght in vlam,
 Waer door een groote fchrick in die van binnen quam,
 Die te vergeefs het quaed arbeyden te vermijden.
 Terwijl zy haer te rugh begeven en ter zijden
 Daer't vry was van den brand, fo ftort den tooren, eer
 Sy dat bevroeden, door't gewicht voor over neer.
 Men hoort van het gedruys den heelen hemel kraecken
 Als of het donderde. Door defen val geraecken
 Sy doodt met al dat groot gevaert van boven neer
 Veel al doorfteken van haer eygen felfs geweer
 Of van het harde hout verplettert en doorreegen.
 Helenor maer alleen en Lycus daerentegen
 Sijn voor die mael de dood ter naeuwer nood ontgleen,
 Waer van Helenor was den oudfte van haer tween,
 Die voor den Coningh van Mëoonje buyten oogen
 Ter fluyck van de flavin Lycymnie opgetoogen

En tegen het gebod van haer gefonden was
 Nae Trojen in de krijgh : Hy voerd' een i. wit rondas,
 Een licht gewapent gaff, en had een blooten degen
 En geen blazoen noch in den oorelogh verkregen.
 Als hy fich nu rondom in fijnen vyand vond
 Die met veel duysenden aen alle zijden stond,
 Is hy (de dood getrooft) in 'tmidden van hun allen,
 Daer hy haer alderdichtst by een zag, ingevallen,
 Gelijk een swijn, dat van de jaegers is omringt
 En fiet de sprieten en de dood voor ooghen, dringht
 Daer echter tegen aen en los daer in sal schieten
 En somtys met een sprongh gaet over spies en sprieten.
 Maer Lycus, beter als den andere te been,
 Vlucht door de vyand en door al de wapens heen.
 Hy kryght de muyr en pooght daer boven op te koomen
 Of van sijn kammeraeds te werden opgenoomen,
 Dien Turnus te gelijk volght met de loop en schicht
 Hem dus berispende : Wat meynt ghy, arme wicht,
 Dat ghy ons handen soud ontkoomen met uw loopen ?
 Waer zijn uw zinnen dat ghy dat hebt derven hoopen ?
 Met eenen grijpt hy hem, die halver wegen hingh,
 En ruckt hem met een groot stuck muys te ruggelingh,
 Gelijk een arent nae den hemel toe gaet scheeren
 Met een geprenten haes of swaen met witte veeren,
 Of als een felle wolf die met een lam deurgaeft
 En niet eens om en fiet hoe dat de moeder blaet.
 Daer ryft een groot geschreeuw : sy koomen aengevallen
 Van allerweeg' en om te raecken aen de wallen
 Vult men de gracht met aerd ; oock brenght men brand-
 tuygh aen
 En doet de toortfen nae de hooge daken gaen.

1. Die in den oorlogh noch niet groots begaen of gedaen hadden voerden een wit of onbeschilderd schild, waer in sy naemaels als yet lofselijcks hadden verricht sodanigen blafoen voerden als haer goed dacht daer in te stellen.

Lucetius, die't vyer quam nae de poort toe draegen,
 Wierd van Ilioneus daer onder dootd geslaegen
 Met een stuck van een rots, en heeft het niet vertelt.
 De dappre Liger heeft Eumatlion gevelt,
 Afylas Chorineus, twee afgerechte mannen,
 Dees op de schicht, en die op synen boogh te spannen
 En pylen, die van ver bedrieghlyck koomen an.
 Gints raect Ortygius van Ceneus in de pan,
 Die weer op staende voet van Turnus wierd verslaegen
 Dat hy geen tijd en had zijn roem daer van te draegen.
 Hy maect' oock Itys neer en matste Clonius
 En Sagaris en Diocip, en Promulus,
 En Idas, die sich voor de toorens dapper weerde.
 Hier viel Privernus mee door Capys hand ter eerde.
 Hy had een schamp-schoot met de lancy van Themil
 Voor heen gekregen, en terwijl hy voelen wil
 Waer dat hy was gequetst en nae de wonde taste
 En dwaesselijck sijn schild daer heenen wirp, verraste
 Hem een geswinde pijl; sy hechte sijne hand
 Vast aen sijn flincker zy, vloogh hem nae 't ingewand
 Daer s' hem een dood-wond in de longhen heeft gegeven
 En metter haest benam sijn aeffem met het leven.
 De soon van Arcens stond heel braef in 't harrenas
 En had een rock aen die vol fraey borduyrfel was
 En nae den roffen trock, een karel schoon van ooghen
 En aengesicht, en van sijn vader opgetoogen
 In 't bosch van Mars ontrent de stroomen van Symeth
 Daer sich het vet autae van de Paliscen met
 Geringer offerhand laet paeyen als te vooren.
 Driemaelen slingerde Mefents selfs om sijn ooren
 Den slinger, leggende sijn andre wapens af,
 Waer mee hy sulcken slaggh hem voor sijn voorhoofd gaf
 Dat hem het heete lood gingh door sijn herffe-becken
 So dat hy viel en in het zand zich uyt most strecken
 So langh gelijk hy was. Hier feyt men dat Askæen,
 Die van te vooren plagh op 't schuwe wild te gaen

En't vluchtige gediert een schrick op't lyf te jaegen,
 Sijn aldereerste pyl ten oorlogh wilde waegen
 En met zijn eygen hand Numanus ley ter neer,
 Gebynaemt Remulus, een sterck en dapper heer,
 Met jonger suster van Prins Turnus korts getreden
 In houwelijck, en die met veele schamperheden
 En spot braveerde die van binnen, so hy stond
 Voor aen in't spits en al wat hem quam in de mond
 (Of 't floot of niet) vol moeds en dapper opgeblaesen
 Door't nieuwe 1. Koninckrijck, met bulderen en raesen
 Riep, O ghy Frygen, die twee maels verwonnen zyt,
 Die twee maels uwe stad en vestingh raecten quyt,
 Hebt ghy geen schaemt u weer van nieuws te zien belegen
 En voor de derde mael u te beschermen (tegen
 Het sterven) binnens wals, en achter gracht en muyr
 Te weeren van uw hals het leste levens uyr?
 Siet wie ten houwelijck ons dochters eysschen koomen
 Met wapenen! wat god, wat sotheyd dee u droomen
 Van nae Italiën, nae sulck een land, te gaen?
 Siet dese volckren voor geen Atreus soonen aen,
 Voor geen Vlyssen, voor bedriegers noch las-backen.
 Wy zijn een hard gellacht, van jongs tot ongemacken
 En arbeyd opgevoedt; de soonen brengh men hier
 Als zy gebooren sijn strax heen nae de rivier
 En leertse nat en vuyl en kouw en ys verdraegen.
 De jongheyd is terstond aen't ketfen en aen't jaegen
 En loopt de boschen plat; den boogh te handelen
 Het paerd-beryden is het spel der kinderen.
 De jonghe mannen, die tot arbeyd zijn bedreven
 Van kinds been af en met een kleyn gewent te leven,
 Betemmen 't ackerland met spae en ploegh en egh,
 Of dwingen vestingen en steden met belegh.

1. Als hebbende getrouwt des Konings dochter, want de soonen en swaegers en broeders der Coningen wierden certijds mede Koningen genacmt.

Met ſtael en yſer ſlyt men al den tijd van 't leven
 En daer den os of 't paerd werd voor de ploegh gedre-
 ven

Daer heeft den ackerman terwijl hy eght en eert
 Een pieck in handen, met het yſer omgekeert,
 Daer hy het juck mee dryft en ſit haer op de ribben,
 En deſe moed doen ons de jaeren niet ontſlibben,
 Dien yver, deſe luſt, dit vyer werdt niet verdooft
 Door traegen ouderdom: wy drucken 't gryſe hoofd
 En grauwe hayren met den ſtorm-hoed, en vermaecc-
 ken

Ons ſelven dat wy ſtaegh aen verſchen buyt geraecken
 En leven van den roof: ghy komt in 't purper aen,
 Uw kleeren ſijn gedoopt in verwen van ſaffraen,
 Ghy hebt in leuyheyd luſt en neemt vermaeck in danſ-
 ſen,

Draeght langhe mouwen aen uw rocken, en met kranſ-
 ſen

En huyven dect ghy 't hoofd. O ghy, die in der daed
 Trojaenſche wyven zyt maer geen Trojaenen, gaet
 Nae 't hooge Dindymus 't gewoone pypjen hooren
 Dat dubble toonen geeft, vermaeckt aldaer uw ooren
 Met bom en trom en met de Berecyntſche fluyt,
 Die roept en nodight u met lief en laf geluyt,
 En laet de mannen het geweer en wapens handlen,
 Den deghe paſt u niet, gaet weer nae Ida wandlen.
 Dit ſwetſen wierd Aſcaen ten langen leſten moe
 En, keerende ſich nae den den quaelijck-ſpreker toe,
 Set uyt ſijn kooker op de pees van paerde-darmen
 Een pyl, en reckende met alle macht ſijn armen
 Van een, bad hy en dee beloften aen Jupijn
 Met deſe woorden: Och! wilt my behulpsaem zyn
 In dit mijn ſtout beſtaen dat ick heb voorgenoomen!
 Ick ſal in uwe kerck met plechtigh offer koomen
 En voor uw auter, O ghy groote Jupiter,
 Een jongh en ſpier-wit rund met een vergulde ſter

Doen

Doen flachten , dat alree fo hoogh is opgefchooten
 Als fijne moeder doet , en al gefint te ftooten ,
 't Zand met fijn klauwen fchrap en werpt het in de lucht.
 Hy hoorde 't, en terftond heeft men een kleyn gerucht
 Van donder, daer het klaer en helder was, vernoomen,
 En aen den flincker zy ten hemel afgekoomen.
 Met eenen rammelde den boogh, de pijl ginghaf
 Die een afgryfelijck gehuyt in 't vliegen gaf ,
 En heett Numaen recht in de flaep van 't hoofd getroffen
 Tot in fijn herfenen. Gae heen nu met uw stoffen ,
 Houw met de vroomheyd en de Frygen vry de spot
 Die tweemaal zijn vermant : dit fenden defe tot
 Een antwoord, fe y Askaen, aen uw' Italiaenen.
 Dit wierd gevolght met groot geroep van de Trojaenen :
 Haer moedigheyd rijft nae de lucht met bly gefchal.
 Hier overfagh Apol van boven , by geval
 Gefeten op een wolck met fijn vergulde hayren ,
 Het leger en die in de ftad belegert waeren ,
 En sprack van daer aldus den overwinner aen :
 Ojongelingh , ghy die dees' eer hier hebt begaen ,
 Dit is de middel om ten hemel in te dringhen.
 Ogodlijck zaed en die in uw naekomelingen
 Noch 1. Goden krygen fult, met recht fal door 't geflacht
 En 't huys van Affarak ten eynde zijn gebraght
 Wat 2. krygen door 't beschick der Goden lijn gerefen ,
 En Troje fal voor u te kleynen erfdeel wesen.
 Dus sprekende quam hy van boven nae beneen
 En fpouwende de lucht en windekens van een
 Begaf fich nae Ascaen , nam de gedaente van den
 Bejaerden Butes aen , van ooghen en van handen
 Den ouden man gelijk, die eertijds den Trojaen
 Anchifes in fijn huys veel dienften had gedaen

1. Julius Cefar en Augustus.

2. Dit fiet op Augustus, die het Roomfche Rijk in vrede gebraght
 heeft ende den Tempel van Janus doen fluyten.

En sijne wapens droegh wanneer als hy te veld was
 En van Eneas tot gefelschap nu gestelt was
 By synen soon. Dus is Apollo aen getreen
 En quam in alles met den andren over een
 In stem, in wapenen, in kleur, en gryse hayren.
 Hy sprack julus, die verhit was en sijn aëren
 Vol vyers en yvers had, met dese woorden aen :
 Eneas zoon, wilt u vernoegen dat Numaen
 Door uwe pylen so geluckigh is gebleven :
 Dees' eerste lof wil u de groot' Apollo geven,
 En hy benydt u niet dat ghy met het geweer
 Dat nae het zyn gelijckt behaelde prijs en eer :
 Maer wilt niet verder in 't gevecht met yemand treden.
 Dus hief hy aen : maer in het midden van zyn reden
 Ley hy de sterflijcke gedaente van hem af,
 Waer mee hy zich om hoogh en nae den hemel gaf
 En is voorts in de lucht verdweenen uyt haer ooghen.
 De hoofden kenden hem : sijn goddelijcken boogh, en
 Pylkoocker wierden sy aen 't rammelen gewaer,
 Dies hebben zy Afcaen geboden in 't gevaer
 Op 't goddelijck vermaen sich verder niet te geven,
 Die nu door hitte tot den strijd wierd aengedreven :
 Selsf sijn zy wederom in het gevecht gegaen
 Om alles met gevaer haers levens uyt te staen.
 Een groot geroep is langs de gansche wal geresen.
 Men spant den fellen boogh met doodelijcke peesen,
 Schiet spieffen uyt den riem, werpt schichten met de hand
 So dat de menighte bedeckt het gansche land ;
 De schilden kloncken van de slaegen, die s' ontfingen,
 En holle helmen door de schichten, steenen, klingen.
 Daer rijst een hard gevecht : niet anders dan wanneer
 Een somer-regen-vlaegh slaet tegen d' aerde neer,
 Of als by winter-tijd de swaere hagel-buyen
 Sich storten in de zee als Jupiter van 't Zuyen
 Het onweer jaeght en 't hol der wolcken open doet.
 Twee broeders, Pandarus en Bitias, gevoedt

In 't woud van Jupiter by Idaes hooge kruynen ,
Alcanors foonen bey , en karels , hoogh als duynen
Of dennen als 'er op 't Ideefch gebergte ftaen ,
Die hebben toen de poort van binnen opgedaen
Die haer de Vorft beval , en nodigen van buyten
Den vyand in de ftad die fy voor hem onfluyten
Haer felfs verlaetend' op haer wapenen , en ftaen
Ter recht' en flincker hand en hebben 't harnas aen ,
Den helm-kam flickert op haer hoogh-verheve koppen.
So ftaen twee Eyken , die met ongefchoore toppen
Langs de Liquentfe froom , of aen de groene ftrand
Des luftig' Amefis , of aen den oeverkant
Van Padus in de lucht en nae de fterren ftreven
En knicken met den top van haere kruynen geven.
Waer op de Rutulers aenvallen , alfo ras
Sy fagen dat de poort voor haer ontflooten was.
Hier gaven Tmarus , die oplopende van bloed was ,
De brave Equicolus en Hemon , die vol moed was ,
En Quercens zich te rugh met al haer volck , en voort ,
Of lieten 't leven voor den dorpel van de poort.
Toen heeft van wederzijds de gramschap toegenoomen.
De Frigen rucken zich te hoop by een , en koomen
Sterck nae de poort , daer fy nu derven vechten hand
Aen hand , en vallen uyt. Gints aen een ander kant
Is Veltheer Turnus aen het stormen en aen 't flooren
Van de verweerders , als 't gerucht hem komt ter ooren
Hoe dat de vyand is verhit op nieuwe moord
En fet de poorten op : hy tijt ten eerften voort
En ftaeckt aldaer het werck , het geen hy had begonnen ,
En is , door grooten toorn gedreven , heen geronnen
Nae de Dardaenfe poort , daer het hoogmoedigh paer
Gebrôers aen 't woeden was. Den eerfte , die hem daer
Ontmoet , was Antifaet , een balfert van den grooten
Sarpedon en uyt een Thebaenfche vrouw gefprooten :
Hy fchiet en velt hem met een fchicht ter aerde neer.
't Italiaenfche hout van de cornoelje-fpeer

Vliegt door de dunne lucht, en , door de maegh gedrongen ,

Gingh hem voorts nae de borst en binnen in sijn longen ,
So dat het schuymend bloed ter holler wond' uyt sprongh
En 't yser laeuw wierd in sijn doorgetroffe longh.

Toen heeft hy Merops en Afidnus doodt geschooten ,
Toen veld' hy Erymanth , toen Bitias , den grooten ,
(Die oogen had als vyer en knarft' op zijn gebit
Van gramfchap) maer met geen gemeene schicht , want
dit

Was geen geweer daer hy het leven aen souw geven ,
Maer die 't hem dee dat was een vyer-schicht , die gedreven

Quam als een blixem en gingh snorren door de locht
Met yffelick gehuyt: geen schild noch borst-stuck mocht
Hem tegenstaen , schoon die met dubble stiere-vellen
Omtoogen was, en dit met dicke dubble schellen
Van goud op trouw gemaect : dat groove lichaem magh
't Niet houden staen en stort ter aerde , met een slagh
Of 't donderd' , op sijn schild : so aen de Bajer-stranden
In het Euboojer meyr een steene Kaep , met handen
En kracht van mannen op getrocken in de zee ,
Voor over valt en sleept het gansch gevaerte mee
En zyght , nu heel ondaen , in barningen en baeren.
De watren menghen haer die onderscheyden waeren :
So dat sich 't swarte zand van ondren boven geeft.
Het hoogh Prochyte dreunt van het gedruys en beeft ,
En oock Inarimé , daer Jupiter den i. trotsen
Typhöeus ley te bed en deekt' hem met de rotsen.
Hier heeft de krysch-god de Latynen moed en kracht
Gegeven , en de schrick in d' andere gebracht
So dat 'er waeren die zich op de vlucht begaven.
Sy koomen herwaerts aen van alle kanten draeven

1. Een van de Reusen die den hemel bestormden ende van Jupiter met den blixem geslaegen wierd , die hem het eyland Inarime op 't lichaem sette.

Dewijl 'er kans tot een gevecht gegeven werd
 En haer den oorlogs-god quam vallen in het hert.
 Wanneer nu Pandarus sijn broeder sagh verlagen,
 Hoe 't daer gebaekent was en haere faecken laghen,
 Kroo hy de poort met sijn brêe schoeren weder aen
 En liet 'er menigh van de sijne buyten staen
 En in een hard gevecht veel van zijn mêt genooten,
 Oock heeft hy andre met sich in de stad geslooten
 Daer hy ontfingh al wat daer ingelooopen quam,
 Wel slecht en sinloos dat hy Turnus niet vernam
 Noch midden onder 't gros den Coningh in sagh dringen
 En self hem binnen floot, als onder hockelingen
 Of ander weerloos vee een groulijck tyger-dier.
 Sijn ooghen gloeyden hem in 't voorhoofd als een vyer,
 Sijn harnas knarste dat men ysde, en sijne pluymen
 Die trillen op den helm die van den bloede schuymen,
 Een flickrend weerlicht schiet hy uyt sijn beuckelaer.
 D' onsteld' Eneadyns die werden haest gewaer
 't Vyandlijck aensight en d' onmenschelijcke leden.
 De groote Pandarus quam daedlijck aengetreden,
 Die om sijns broeders dood vol gramschap was en haet:
 Ghy ziet hier niet, sey hy, het hof dat u Amaet
 Ten houlijck heeft beloofd, en Turnus moet niet droo-
 men

Dat hy hier in de stad sijns vaders is gekoomen:

't Sijn uwe vyanden die ghy voor u liet staen,

Daer is geen middel om te raecken hier van daen.

Prins Turnus lacht' hem toe en sprack met koele zinnen,

Hebt ghy wat herts in 't lijf ghy hoeft maer te begin-
 nen:

Komt, lust u wat, en rept uw handen tegen my:

Ghy mooght aen Priamus vertellen gaen dat ghy

Oock hier te land weer een Achilles hebt gevonden.

Maer Pandarus heeft hem een spies nae 't lijf gesonden

Van rouw en quastigh hout met al sijn krachten, maer

De lucht ontfingh de wond (Vrouw Juno paste daer

Te wesen byder hand) de spies is afgeweken
 So dat s' hem niet en trof en in de poort bleef steken.
 Maer, seyde Turnus, 't geen met kracht mijn rechter
 hand

Sal schieten dat en sult ghy niet ontvluchten (want
 Hy had hem niet geraeckt noch geen quetsfuyr gegeven)
 Waer mee hy daedlijck sijn swaerd heeft opgeheven
 En trof hem tusschen bey de slaepen van het hoofd
 Soo dat hy hem de kop heeft midden deur geklooft
 En met een groote wond sijn ongebaerde kaecken
 Van een gedeylt. De pan en kinnebacken kraecken
 En 't aerdrijck dreunt, so swaer quam 't grove lichaem
 neer,

En stervende bestort hy 't harnasch en geweer
 Met bloed en breyn; het hoofd hingh met gelijcke sticken
 Op d'een en d'ander schôer. Dit doet de Teukren schric-
 ken :

Sy keeren hem den rugh en vluchten, en indien
 Den overwinner strax te recht had toe gesien,
 Het slot van binnen op gebroken, sijn soldaeten
 En wat 'er buyten stond ter poorten ingelaeten,
 't Had van de krijgh en 't volck den lesten dagh geweest.
 Maer neen : de dulligheyd den moord-lust, in sijn geest
 Onsteken, hebben hem daer tegen in gedreven.
 Eerst most het Phalaris bekoopen met sijn leven
 En 't gelde Gyges, dien hy met een goê barlaf
 Ontsingh, die hy hem in sijn knie en haessens gaf.
 Toen greep hy spieffen, die de vluchters van haer smee-
 ten,

Van d'aerden op, en heeft haer achter her geseeten.
 Danck hebbe Juno, die hem moed en krachten gaf.
 Oock sond hy Halys voor gefelschap nae het graf,
 En Fegeus, dien hy schild en lijf aen een dee kleven.
 Daer nae heeft hy zich nae de muyren toe begeven,
 Alwaer hy onvoorfiens Alcander, Pritanis,
 Nöeemon, Halius op 't lijf gekoomen is

Die 't volck aenvoerden om den vyand af te weeren.
 Toen heeft hy Lynceus, die om hem van daer te keeren
 Sijn kameraden riep en stelde sich te weer,
 In eene slaghe de kop met helm en al ter neer
 Van sijne schouderen gekloncken met den swaerde
 Dat sy daer henen vloogh een stuck weegs langs der
 aerde.

Toen Amykus, een groot vernielder in het woud
 En bosschen van het wild dat sich aldaer onthoudt,
 Een, die geen weergae had om punten van de pijcken
 En pylen met vergif en salven te bestrijcken,
 Oock Clytius, die uyt Eoolje was van daen,
 En Creteus, die den Zang-goddinnen toegedaen,
 Haer vriend en metgesel. in dichten en in snaeren
 Staegh sijn behaegen had en zangh met spel te paeren,
 Staegh zongh hy op sijn Lier het een of 't ander lied
 Van paerden, van een slaghe, van ouds of nieus ge-
 schiedt.

Als nu de Hoofden der Trojaenen dit vernaemen
 Ten lesten, quam Sergest en Mnestheus hier te sae-
 men

En siende dat haer volck de wijck genomen had,
 Dat men den vyand had gelaeten in de stad,
 Riep Mnestheus, houw en staet, waer heen jaeght u de
 vreesse?

Wat muyren of wat stad hebt ghy, behalven deesse,
 Daer ghy u bergen kunt en kruypen in een gat?
 O Borgers, is het wel van u te lijden, dat
 Een enkel man alleen, en binnen uwe wallen
 Rondom becingelt, nae sijn lust en wel-gevallen
 En veyligh, onder u so grooten neerlaeghe doe
 En 't puyck van onse jeugd sendt nae der hellen toe?
 Hebt ghy geen deerenis, noch eenigh mededoogen
 Met oude Goden, die met u sijn heen getoogen,
 Noch met uw vaderland, dat ongeluckigh land?
 Sijt ghy so laf, dat ghy het reket voor geen schand

Eneas,

Eneas, uwen Vorst, so lelijck te begeven?

Met dese woorden sijn sy weer wat aengedreven

En bleven met een troep in een geslooten staen.

Nu meynde Turnus was het tyd om deur te gaen

En zich uyt het gevecht allengskens heen te packen,

Dies liet hy 't sachtjes nae de water-kant toe sacken

En deysde nae de zy die op den Tiber ley.

De Frygen, nu gemoedt, verheffen haer geschrey

En koomen dick en dicht met hoopen aengedrongen.

Gelijck een felle leeuw, wanneer hy werd besprongen

Aen alle kanten van de jaegers, kryght een schrick

En fiet haer lelijck aen, en brult afgryfelick,

En noo te rugge wyckt, en vind sich selfs verlegen,

Sijn moed en gramschap lydt het vluchten niet, en tegen

De mannen en 't geweer en spietsen in te gaen

Is niet van sijne macht: so was 'er Turnus aen,

So trad hy achterwaerts met onverhaefte schreden:

Het bloed ziet hem in 't hert van spijt en grimmighe-
den.

Jaetweemaal sett' hy 't noch in 't midden van den hoop.

En dreeffe tweemaels lanx de muyren op de loop:

Maer heel de macht van de Trojaenen quam te saemen

So haest zy den allarm in het Quartier vernaemen,

Waer tegen Juno hem niet langer by dorst staen,

Want Jupiter sond van den hemel Iris aen

Sijn Gemaelin met last die haer niet wel en smaecte

So Turnus zich terstond niet uyt de stad en maecte.

Waerom de Jonghman met zijn schild en rechter hand

Niet langer kon bestaen, die nu van elcken kant

Wierd aengetaft en met een menigte van schichten

Dicht overvallen en beschoten sonder swichten.

Den hollen helm ringkinckt geduyrigh om zijn kop

En berst van een en geeft het aen de steenen op,

De pluymen werden hem van 't hoofd daer heen geslae-
gen,

Sijn schilt beswyckt en kan het langer niet verdraegen.

De

De Frygen vallen der met piecken dick op aen ,
Selfs Mneftheus is hem als een blixem toegegaen.
Toen liep hem (want hy kon fijn âem niet langer kry-
gen)

't Sweet lanx fijn lichaem af , en onder 't flaen en hygen
Van moeheyd gaf hy met een fprongh zich daer van daen
Steyl neer in de rivier met al zyn wapens aen ,
Die hem in fijne diept' ontfingh in 't nederkoomen ,
Droegh hem gemaklijck d'oor de fachte ftille ftoomen ,
Wies hecl fijn lichaem af van fweet en stof en bloed
En zond hem aen fijn volck vol blijdschaps uyt zyn
vloed.

Eynde des negenften Boecks.

INHOUD.

I N H O U D.

Des thienden Boecks.

Jupiter de Goden ter vergaderinghe geropen hebbende vermaent haer tot eendraght, alwaer Venus over het gevaer der Trojaenen ende Junoos onverzadelijcken haet haere klachten doet ende eenige ruste en stilstand van so veel elenden ende swaerigheden verfoeckt. Juno daerentegen leyt al de schuld van dien op de Trojaenen, als eerste oorfaecke des oorloghs, ende oock op Venus selver. Derhalven Jupiter, hebbende te vergeefs gesoght haer te vereenigen, verklaert dat hy geen party kiefen sal ende zich onzydigh houden, om noch zijn wijf noch zijn dochter te verstooren, maer dat hy nae zijne billickheyd alles nae het noodlot zal laeten afloopen. Ondertusschen vanghen de Rutulers den storm wederom met alle macht aen, ende de belegerde bereyden sich met geen minder moed om haer af te slaen. Terwijl dese dinghen in Latium omgaen keert Eneas wederom nae de zijne met een vloot van dertigh schepen hebbende in Hetrurien alles verricht nae zijn begeeren. Onderwegen ontmoeten hem eenige zee-nymfen, die van te vooren sijne schepen waeren ende nu die gedaente gekregen hadden. Uyt dese verstond hy het verlies van zijn vloot ende in hoe grooten nood en gevaer de zijne waeren, ende gekomen zijnde onder het gesicht van den vyand set sijn volck aen land. De Rutulers verlaeten de bestorminge, begeven sich nae't strand toe
ende

ende foecken het landen te beletten, alwaer met groot verlies ten wederzijde gevochten ende Pallas, nae dat hy veele zijner vyanden had neder geleyt van Turnus ten lesten verflaegen wierd, waer over Eneas seer bedroeft ende onstelt zijnde veel Rutulers tot een lijckoffer voor den doden Pallas heenen zendt: Askaen ter stad uytvallende voeght sijn volck met zijns vaders heyrkracht te saemen. Juno in dese saecken bewogen ende voor Turnus dapper bekommert ende van Jupiter oorlof verkregen hebbende verlost hem uyt het aenstaende gevaer hem voor worpende een valschen schijn van Eneas, die Turnus tot in het schip toe vervolght daer dese schim nae toe vluchte, wanneer Juno het schip los maecte ende hy nae sijns vaders stad Ardea door de zee en wind gevoert wierd. Ondertuschen quam Mezentius in zyne plaets ten strijde door het aenmaenen van Jupiter ende verflaet een meenichte van Trojaenen en Hetrusken, tot dat hy met een schicht van Eneas gequetst onder de bescherminge van Lausus ter nauwer nood uyt het gevecht geraeckte om zijne wonde te verbinden. Lausus willende sich over sijnen vader wreecken wierd van Eneas omgebracht, het welck Mezentius vernomen hebbende klimt weder te paerd ende begeeft sich nae den strijd, daer hy van de selfde hand wierd verflaegen.

HET THIENDE BOECK.

Hier tuffchen doet men het Paleys des hemels open :
 Den Raed der Goden werd van Jupiter geropen
 Om te vergaëren in de Sterre-zael by een ,
 Alwaer hy van om hoogh zijn oogen nae beneen
 Slaet over d' aerde en ziet het leger der Trojaenen
 En al het kryfch-volck der Latynfche Italiaenen.
 Sy fetten haer ter neer daer zich het hooge dack
 Ten wederzyde onflood en hy dus tot haer fprack :
 O groot' inwoonders van den hemel , wat voor reden
 Of oorfaeck hebt ghy van uw ongeftadigheden ?
 Wat is 'er dat u weer van zinnen wiffen doet ?
 Wat twift ghy onder u met fulcken wrevel-moed ?
 Ick had verboden dat Italie de Frygen
 Den oorlogh aen zouw doen en haer van nieus bekrygen:
 Wat tweedraght doet u gaen recht tegen mijn gebod ?
 Wat vrees heeft dees' of die in 't hert gevat en tot
 De wapenen geraen ? den tijd is al befchooren ,
 (Ghy en behoeft hem niet te haelen van te vooren)
 Oock fal hy koomen , dat men moeten vechten zal ,
 Wanneer Carthago door den fellen Hannibal
 Het Alpifche geberght fal i. openen , en koomen
 Aentrecken tot verderf van 't hooge Slot van Roomen.
 Dan fal 't geoorloft zijn te ftryden onder een
 Met haet en nyd, en met zijn roof te trecken heen :
 Houdt u nu ftill en wilt all' uwe tweedraght ftacken
 En onderlingh een goed verbond en vrede maecken.
 Dus fprack Jupyn in 't kort : hier op vingh Venus aen
 Maer fy en heeft fo kort haer reden niet gedaen.
 Jae vaeder , fey fy , O ! die eeuwigh over menfchen
 En Goden heerfchet, want wat kan men beters wenfchen,
 Wat anders fouw men van u smeucken met gebeen ?
 Ghy ziet de Rutulers hoe moedigh dat zy treen ,

1. Hannibal bracht fijn leger in Italien over de Alpes maeckende aldaer een paffage door azijn en vyer.

Hoe zy d' Eneadyns befotten en braveeren,
 Hoe Turnus rydt en draeft in 't midden zyner heeren
 En opgeblaefe door de zeege, die hy heeft
 Bevochten, over veld met rofs' en waghē streeft.
 In een besloote stad magh de Trojaen niet duyren,
 Jae in de poorten selfs en binnen wal en muiren
 Werd hy van hem bestreen, de grachten zijn vol bloed,
 Eneas is van kant en weet niet wat m'er doet.
 Sal het belegh van de Trojaenen altijd duyren?
 De vyand leyt weerom voor haer herboore muiren,
 Een nieuwe heyrkracht dreycht haer met een tweede val.
 Een tweede Diomeed staet weder op, en zal
 Geloof ick vastelijck (dit schynt 'er aen te schorten)
 My weder op een nieuw mijn godlijck i. bloed doen stor-

ten,

En ick, uw dochter, heb een sterfelijcke hand
 Te vresen. Hebben de Trojaenen nae dit land
 Sich tegen uwen danck en weder-wil begeben:
 Dat sy dan boeten 't geen van haer luy is misdreven,
 Doet haer oock geene hulp; maer trocken sy daer heen
 Op menigh antwoord, haer van boven en beneen
 Gegeven, waerom kan dan yemand van de Goden
 U doen veranderen, en tegen uw geboden
 Een ander nood-lot smeen? ick swygh hoe aen het strand
 Men in Sicilien haer schepen heeft verbrandt,
 Hoe men den Coningh van de winden opgingh ruyen
 En sond haer op het lyf een storm met dulle buyen
 Van uyt Eölien, en hoe men Iris joegh
 Door lucht en wolcken heen. Dat was noch niet ge-

noegh,

Nu heeft men noch de hel daer by te hulp genoomen.
 Die was noch ongemoeyt: men doet Alecto koomen
 En stiertsē schielijck uyt den afgrond van beneen
 Nae boven toe, die door d' Italiaensche stēen

1. Venus siet op de quetsuyr die sy voor Trojen van Diomedes kreegh.
 Homer. 5. van Ilias.

Liep of zy raesend was. Ick laet het Rijk nu loopen
 Daer ick wel eer op zag; wy plegen dat te hoopen
 Doe 'r kans toe scheen te zijn; ick magh wel lyden dat
 Sy 't winnen d'enghy 't gunt, en, is 'er land noch stad
 Daer met believen van uw harde wijf de Frygen,
 So langh van haer vervolght, een woonplaets moghen
 krygen:

So bid ick u, om den beklaeghelijcken dagh
 Dat Troje wierd verdelgt en in sijn affchen lagh,
 Dat my geoorloft zy voor dese krygs gevaeren
 Mijn neef Afcanius, o vader, te bewaeren,
 Dat ick hem 't leven bergh: Eneas werde vry
 Door onbekende zeen gefolt, en waer het zy
 Hy volge daer 't geluck of ongeluck hem dryve:
 Stae my alleen maer toe dat dees behouden blyve,
 Wilt my vergunnen dat ick hem beschermen magh
 En voeren yeuwers heen uyt defen wreden slag.
 'k Heb Amathus, ick heb 't hoogh Pafos en Cythere,
 Ick heb Idalium, Hy blyve sonder eere,
 Hy leve als onbekent en leg de wapens neer;
 Belast vry dat het trots Carthago gae te keer
 Die van Aufonien, doet Tyros over lieden
 En landen door geheel Italien gebieden,
 So hebben sy gheen quaed te wachten van die kant.
 Wat heeft het hun gebaet door 't midden van den brand
 Den vyand en de pest des krygs te zijn ontloopen,
 Te water en te land so veel gevaers met hoopen
 Te hebben uytgestaen terwijl men Latium
 Gaet foecken en een nieuw opgaende Pergamum?
 Was het niet beter dat men door de wilde baeren
 Nae 't land, daer Troje stond, te rugh weer had gaen
 vaeren

En zich gefet in d' as des vaderlands ter neer?
 Geeft den ellendigen Trojaenen Xanthus weer
 En Simöis, en laet my dit van u verwerven
 Dat sy de wegh weerom nae Troje moghen fwerren.

Toen

Toen hefte Juno dus met groote gramfchap op :
 Wat dwinght ghy my mijn ruft te breeken om mijn krop
 En mijn verhoolen leed met woorden t' openbaeren ?
 Wat krabt ghy wonden op die alaan 't heelen waeren ?
 Wat menfch, wie van de Goon heeft uwen zoon geraen,
 Wie perfte Eneas om den krygh te vangen aen,
 En tegen Turnus fich als vyand te verklaeren ?
 Het Noodlot heeft hem nae Italiën doen vaeren,
 Dat wees hem derwaerts heen : genoomen jae, en 'tzy
 So als ghy voorgeeft, door Caffandres raeferny
 Gedreven : heb ick hem fijn leger doen begeven
 En aen de lichte wind betrouwen lyf en leven ?
 Wie heeft hem aengeport het opperfte bewind
 Des oorloghs in de ftad te laeten aen een kind,
 Gerufte volckeren t' ontrufften en ontroeren
 En de Tuskaenen op te ruyen om te voeren
 De wapens tegens die met wien zy zijn verknocht ?
 Wie van de Goon heeft hem in fwaerigheyd gebroght ?
 Door wat geweld is hy daer toe van ons gedreven ?
 Waer of hier Juno is dien men de fchuld magh geven ?
 Waer Iris, die men uyt de wolcken foud van daen ?
 Het is onredelijck dat den Italiaen
 Het ryfend Ilium met vyer en wapens naeder
 En 't voeght Prins Turnus niet, die tot een groote vader
 Pilumnus had en tot een moeder de Godin
 Venilia, met ruft en vree blyf zitten in
 Sijn eygen vaderland : maer voeght het of is 't reden
 Dat Latium van de Trojaenen werd beftreden,
 Dat hier een vreemdelingh den landzaet onderdruck
 En d' ingefetene doe bucken onder 't juck,
 Gae ftrycken met den buyt, fchoonvaeders foeck te
 maecken
 En maegden uyt den fchoot haers bruydegoms onfchaec-
 ken,
 Dat men met tacken van olyven in de hand
 Quansuys om vrede bidt en goed quartier in 't land

En onderwijl sich toont in wapen op sijn schepen ?
 Ghy kost Eneas , als hy dapper was benepen ,
 Der 1. Griecken handen doen bedecktelijck ontgaen
 En helpt hem door een mist uyt het gevaer van daen :
 Ghy kunt sijn schepen in so veele zee-godinnen
 Veranderen , en zo ick mee yets wil beginnen.
 Tot hulp der Rutulers en haer soeck by te staen
 Dat maect ghy uyt of het heel quaelijck was gedaen.
 Eneas is van kant : hy zy van kant en keere
 Niet wederom. Ghy hebt hoogh Pafos en Cythere ,
 Ghy hebt Idalium : wat reden is het dat
 Ghy wrevelmoedigh volck komt tergen , en een stad
 Die swâer van oorlogh gaet ? soeck ick de losse saecken
 Van Frygien te doen heel in de grond geraecken ?
 Ick ? of die d' eerste den ellendigen Trojaen
 Den Griecken wirp te voor ? waer quam het ons van
 daen ,

Wat oorfaeck dee Euroop' en Asien geraecken
 In oorlogh tegens een , en door het vrouwe-schaecken
 Verbreecken haer verbond ? is onder mijn beleyd
 Eens anders bed-genoot uyt Sparten wegh geleyt
 Van een Trojaensche pol ? heb ick geweer gegeven
 Of door de min de krygh gevoedt en aengedreven ?
 Toen had ghy moeten voor uw vrienden sijn beducht :
 Nu komt ghy al te laet , en klaeght , en kyft en zucht
 Om 't geen waer toe dat ghy en hebt noch recht noch
 reden.

Dus voer Vrouw Juno uyt vol toorn en hevigheden.
 De Goden mompelden (nae yder was gezint)
 Tweedrachtigh onder een , gelijk van ver de wind
 Wanneer het waeyen zal zich even maer laet hooren
 En zacht komt ruyschen aen , dat in der schippers ooren
 Brenght tydingh dat 'er storm en onweer is in til.
 Toen sprack Jupyn en met sweegh heel den hemel stil ,

Het aerdryck beefd' en al de winden gingen leggen,
De zee wierd als een vloer. Hoort, sey hy, nae mijn seg-
gen

En laet mijn woorden vry in uwe herten gaen :
Dewijl 't niet wesen kan dat tusschen den Trojaen
En den Aufonyer de vrede werd gevonden
En men haer wederzijds vereenigh door Verbonden
En ghy geen eynd en maect van onderlingen twist,
Sal ick, hoe 't heden gaet, hoe 't elck geluckt of mist,
Wat kans dat yder heb te hoopen of te vresen
Het zy 't een Rutuler of een Trojaen magh wesen,
Gansch onpartydigh zijn en trecken 't my niet aen
't Zy dan 't beleggh geschied van den Italiaen
Door zijn beschoore lot, 't zy het een mis-verstand is
Dat de Trojaensche vloot in Latium gelandt is,
En dat de Frygen niet ten besten zijn geraen
Of de voorleggingen niet wel van haer verstaen
De Rutuler en werd van my oock niet onslaegen :
Wat yder heeft begoft daer sal hy 't zijn af draegen
Het zy dan goed of quaed. D' almogende Jupijn
Sal voor den een niet meer als voor den ander zijn.
Het Nood-lot gaet sijn gangh en zal voor niemand wyc-
ken.

Hy swoer het by den poel der onderaerdsche Rijcken,
By Styx, by Flegethon en oevers swart van pick
Dat altijd ziedt en barnt, en staefde 't met een knick
Dat heel den hemel daer van stond en beefd' en kraeckte,
Waer mee Jupyn een eynd van zijne reden maecte.
Toen rees hy overend uyt sijnen gouden throon
Van waer hy wierd geleydt in 't midden van de Goon
Tot aen den dorpel toe. En ondertusschen waeren
De Rutulers in 't spel en voerden haere schaeren
Dicht op de poorten aen en wirpen met de hand
Veel vuur-werck om de stad te helpen in den brand
En deden menigh man ter aerde nedervallen :
Maer het Trojaensche heyr werdt binnen haere wallen

Gehouden allezins belegert en bezet
 En zy en zien voor haer geen hoop of kans om het
 T'ontvluchten, laes! en staen vergeefs om sichte wee-
 ren

Op hooge toorens, en om 't stormen af te keeren
 Beringen vast de muyr met maer een dunne kroon.
 Hier waeren Jafius en, Hycetaons zoon,
 Thymetes van de voorst' en beyde d' Affaraken,
 Daer Thybris, de bedaegd', en Castor by geraecken,
 Dien bey de broeders van Sarpedon, Clarus en
 Sijn broeder Hemon, uyt het edle Lycien
 Gefelschap houden; oock quam Acmon aengetreden,
 Een karel die in hoogte en sterckte zyner leden
 Sijn vader Clytius noch Mnestheus niet en weeck.
 Hy droegh een steen, die haest een halven bergh geleeck
 En hy met al zijn macht getorst had op zijn schoeren.
 Den eene soeck den storm met schichten aen te voeren,
 Den ander soeckte weer met steenen af te slaen.
 Hier brengt men brand-tuygh om de stad te steken aen,
 Daer set men pylen op de peezen syner boogen.
 Askaen, daer Venus is ten hoogste mee bewoogen
 En teere sorgh voor draeght, staet midden onder haer
 Met ongedeckten hoofde, als een gesteente, daer
 Men hayr of hals mee ciert, steeckt af in gulde randen,
 Of als het elpenbeen dat, door des meesters handen
 In terpentyne hout of bosch-boom ingeleyt,
 Een glinsterenden glans en luyster van hem spreyt.
 Sijn vloeyend hayr wat op gestrickt met goude snoeren
 Speelt los en weeldrigh om sijn blancken hals en schoe-
 ren.

Ghy oock, O Ismarus, hebt u in het gesicht
 Der dappre volckeren gequeeten met een schicht
 En een vergiftigh riet van uwen pees geschooten,
 Uyt edlen huysen van Mæonien gesprooten,
 Alwaer de vette grond van mannen werd gebouwt
 En de Pactool bevloeyt den acker met sijn goud.

Oock

Oock was 'er Mnestheus by, 't hans moedigh en ver-
heven

Om dat hy Turnus uyt de vestingh had gedreven,

Oock Capys, daer de stad van Capua nae heet.

Terwijl men wederzijds dus heftigh vocht en smeeet

En dees' aen 't stormen en die aen 't verweeren waeren

Doorsnee Eneas in der nacht de wilde baeren :

Want al so haest hy van Evander was gegaen

Nae het Tyrrhensche heyr sprack hy den Coningh aen,

Sey hem wie dat hy was, sijn afkomst, sijn begeeren

En wat hy selver bracht, wat volckren in 't geweer en

In wapens tegens hem Mezents te velde bracht,

Hoe fel dat Turnus was, hoe vinnigh en onzacht,

Vertoond' hoe luttel men op menschelijcke zaecken

Sich te verlaeten had en rekeningh te maecken,

En hiel met bidden om zijn hulp en bystand aen.

Terstond was Tarchon ree en sonder stil te staen

Voeght sijne middelen en macht by de Trojaenen

En sluyt een vast verbond. Toen gingen de Toskaenen

Te scheep, van 't noodlot vry, dien het door last der

Goon

Sich by een inlandsch Vorst te voegen was verboon.

Maer onder het beleyd eens vreemden haer te geven

't Schip van Eneas vaert voor uyt, dat op zijn steven

Twee frygse Tygers voert daer Ida overhingh

Heel aengenaem voor den Trojaenschen vluchtelingh.

Hy selfs was boven op het achter schip geseten

Vast overweegende de vreemde en ongeweete

Uytkomsten van den krygh; Prins Pallas sat 'er by

En hiel sich selven dicht aen sijne flincker zy.

Nu vraeght hy hem op wat gesternt hy heeft te letten

Om by de nacht sijn kourfs' en streken wel te zetten :

Nu wat hy al gevaers en ongemacken lee,

Wat hy had uytgestaen te land en op de zee.

Godinnen, wilt my nu den Helicon onsluyten

En helpt my aen de zangh, op dat ick recht magh uyten

Wie met Eneas trock uyt het Tuskaensche land,
 Met wat voor volckren hy sijn schepen heeft gemant,
 Wie hem gefelschap hiel en over zee quam vaeren.
 Het schip de Tyger was het eerste, dat de baeren
 Met een beslaege kiel doorsnee, en had gelaen
 Prins Maffikus: hy quam met duysend mannen aen
 Die all' uyt Clusium en Cosen met hem voeren.
 Dees hadden licht geweer, een koker om haer schoeren
 Met pylen en daer by een dodelijcken boogh.
 Den barffen Abas volght, en al wat met hem toogh
 Was braef in wapens tot de minste die der waeren:
 Op't achter-schip blonck een Apol met gulde hayren.
 Van Populonia had hy ses honderd man,
 Ervaere kryfchluy, en noch driemael honderd van
 Het eyland Ilve, dat van yfer overvloedigh
 Niet uyt te putten is en daer op trots en moedigh.
 Asylas was de derd', Hy was der Goden tolck
 Door wien sy haer geheym ondeckten aen het volck,
 Die 't ingewand van 't vee en sterren uyt kon leggen,
 Die het voorspoocksel van den blixem wist te seggen
 En wat de vlucht en zangh der vogelen beduydt.
 Dees maeckte rasch een gros van duysend knechten uyt
 Dicht met haer spieffen in malkanderen geslooten,
 Die die van Pise (by d' Alpheesche stroom gesprooten)
 Uyt haere stad, op den Tyrrheenschen boom gebouwt,
 Hem hadden toegevoeght en sijn gebiedt vertrouwt.
 Den schoonen Astur volght, die braef en welgeschaepen
 Sich op zyn paerd verlaet en op zyn weer-schijn waepen.
 Drie hondert karels had hy by zich, die hem al
 Bereydt te volgen zyn waer hy haer brengen zal,
 Die de Cereters, die de Minionsche velden,
 Die 't oude Pyrgum en Gravisken hem bestelden.
 O Cygnus, 'k sal u oock niet laeten ongenoemt,
 Der Lygren Overst' en door oorlogh hoogh beroemt,
 Noch u, Cupavo, met uw kleyn gevolgh verfwygen,
 Op wiens helm nae om hoogh de swaene-veeren stygen,
Een

Een tēycken van de minn' uws vaders, van sijn schuld
 En voorigh weezen. 'Want als hy met ongeduld
 Betreurde Phæthon en onder 't loof en blâeren
 Der populieren, die voor heen 1. zijn susters waeren,
 Verfoete met gefangh zijn minn' en droefenis,
 So feyt men dat hy in een swaen verandert is,
 En, in den fachten dons aflevende zijn jaeren,
 Alsingende van d' aerd nae het gesternt gevaeren.
 Sijn soon verfellende sijn mackers in de vloot
 Dee den geweldigen Centaurus met een groot
 Getal van riemen door het water heengaen streven.
 Hy bruyft 'er deur en hoogh tot in de lucht verheven
 Gelijckt een groote klip en dreyght de diepe zee
 Die met een langhe kiel hy van malkandren snee.
 Oock werden Oknus uyt sijn vaderlijcke landen
 Sijn troepen: 2. Mantus zoon, des Profetes' en van den
 Stroom Tyberis. Hy had de stad van Mantua
 Getimmert en bemuyrt, en haer geheeten na
 Sijn moeder. Mantua so ryck van groote-vaders:
 Maer niet uyt eene stam of uyt de selve aders
 Gesprooten altemael. 't Geslacht is drierhand
 En elck heeft onder zich vier volckeren in 't land;
 Sy selfs is 't hooft van all', een dees' haer onderdaenen:
 't Geweld en macht is by het bloed van de Tuskaenen.
 Oock wapent 'er Mezents vijf honderd hier van daen
 Die alle tegens hem het harnas trecken aen,
 Daer Mincius (uyt het Benaker meyr gesprooten)
 Het hooft met water-liesch bedeckt mee aen quam stoo-
 ten

In een vyandlijck schip. Ooc komt Aulethes aen
 En doet sijn volck de zee met honderd boomen slaen.
 De wadden schuymen door het veegen van de vloeren.
 Hy voert den Triton, die de stroomen stelt in roeren

1. Phæthons susters in popelier boomen verandert. De Fabel van Cygnus is te sien in het tweede boeck der Transform. van Ovidius.
2. Dochter van den waarfegger Tiresias.

Met zijnen hoorn; sijn borst en boven lijf, tot aen
Sijn middel toe, is voor gelijk een mensch gedaen
Met rouw en borstligh hayr; sijn buyck gelijckt een wal-
vis

En eyndight in een staert die t' eynde langhen smal is.
't Schuym bruyfcht den wildeman van vooren tegen 't
lijf.

De schepen maecten uyt een vloot van ses mael vijf
Daer so veel Oversten en uytgelese hoofden
Mee quamen aen tot hulp van die van Troje, en kloofden
Met kopre galioens het bracke vlack van een.

En nu so was den dagh heel van den hemel heen,
De Maen ten halven met haer nacht-karos gekoomen,
Eneas selfs had aen het roer sijn plaets genoomen
En floegh de zeylen gae (want sijn bekommeringh
En sorgen leden niet dat hy te ruste gingh)
Wanneer hem quam op zee ontrent ter halverwegen
Een Rey van Nymfen, van sijn reyf-genooten, tegen,
Die uyt meedoogentheyd de Moeder Cybelé
Van schepen had gemaect 1. Godinnen van de Zee,
En nu gelijckerhand aen swommen en de baeren
Doorsneen so sterck als zy voor heen van schepen waeré.
Sy kenden haeren Vorst van verr' en gaven haer
Als danssend' om sijn schip. Cymodocé, die daer
De welbespraeckste was, slaet aen den achter-steven
Haer rechterhand, en met den rugge wat verheven
Roeyt met de slincker vast stil onder 't water voort.
Toen sprack s' hem aen die hier niet van en had gehoort
En niet en wist wat dat haer over was gekoomen.
Eneas, sey zy, die uw oorsprongh hebt genoomen
Uyt Godé, waect ghy niet? waect vry en vier de schoot.
Wy waeren onlangs noch uw schepen, uwé vloot,
En eertijds boomen, eer dat gh' ons hebt doen bouwen,
Op het Ideefch geberght gegroeyt en omgehouden:

1. Hoe dat dit in sijn werck gingh is hier in het negende Boeck ver-
haelt.

Nu fijn wy Nymfen , die , wanneer met vyer en vlam
 De felle Rutuler ons overvallen quam ,
 Uw touwen tegen wil en danck in ftucken braken ,
 En foecken u in zee om u bekent te maecken
 Wat dat ons overquam. 't Was Moeder Cybelé
 Die uyt meelyden ons dit weezen krygen dee
 En de gedaente van Godinnen heeft gegeven
 Om onder 't water voorts in defen fchijn te leven :
 Maer 't kind Askanius werd binnen muyr en gracht
 Omcingelt en befet van 's vyands gansche macht
 En hard bevochten van de woedende Latynen.
 Nu is het paerde-volck der wackere Arcadynen
 Dat zich gemenght heeft met den dapperen Tuskaen
 Al op de plaets daer hun belaft is heen te gaen.
 Prins Turnus heeft in zin en vaftlijck voorgenoomen
 Strax tuffchen beyden met fijn ruytery te koomen
 Om te beletten het vervoegen met de ftad.
 Op op dan, en beveelt uw kameraden dat
 Sy haer ten eerften in de wapenen begeben
 So haeft de Dageraet den duyfter heeft verdreven ,
 En neemt uw fchoot-vry fchild, dat u de Vuyr-god fchóck
 En rondom met een rand van louter goud beklonck.
 Op morghen , fo ghy acht wilt neemen op mijn feggen ,
 Sult ghy de Rutulers met menighte zien leggen
 Verflaegen in het veld. Hier mee had fy gedaen
 En met haer rechterhand in 't fcheyden heeft zy aen
 Het fchip van achteren een fulcken duw gegeven
 (Gelijck als fy van ouds op 't vaeren was bedreven)
 Dat het door 't water vloogh fo spoedigh en gefwind
 Gelijck een fchicht of pijl die voet houdt met de wind.
 De vordre Nymfen deen oock d' andre fchepen spoeden.
 Eneas felfs wift niet wat dat hy fouw vermoeden
 Onkundigh in de faeck , en fat als ftom en ftijf.
 Dit voorfpooock evenwel geeft hem een hert in 't lijf.
 Toen heeft hy fijn geficht geflaegen van beneden
 Nae 't hemelfche gewelf en dus in 't kort gebeden :
O goede

O goede Cybelé, O moeder van de Goon,
 Ghy die daer steden voert met toorens om uw kroon,
 Die Dyndyma bemint, ghy die voor uwe waghen
 Twee roffe leeuwen hebt in een gespan geflaegen,
 Nu sal 'k my onder u begeben in den strijd:
 Ick bid u dat ghy den Trojaenen gunstigh zijt
 En dat dit voorfpoock ons ten besten magh gedyen,
 Dus sprack hy, en de Son quam ondertulfschen ryen
 En weerom rollen aen en dee de nacht vergaen.
 Voor eerst belast hy elck te volgen sijne vaen,
 Spreeckt hun een hert in 't lijf, vermaent zijn metgesellen
 Haerte bereyden en zich tot den strijd te stellen,
 En nu kreegh hy de zijn' en 't leger in het oogh
 Van de campanjen af, en heeft terstond om hoogh
 Met sijnen slinckerarm sijn vlammen schild geheven,
 Waer op sy dadelijck van uyt de de muiren geven
 Een yffelijck geschrey, dat tot de sterren gingh
 De hoop van 't eynd te sien van haer belegeringh
 Ontvonckt de gramfchap in den boesem der Trojaenen.
 Sy werpen schichten, dick en dicht, gelijk de kraenen
 Delucht doorsnyden, die met groot en bly geluyt
 Beneen de wolcken haer begeben voorwinds uyt
 Het zuyden van de Nijl nae de Strymonsche stroomen.
 Dit 's Coningh Turnus als wat wonders voor gekoomen
 En 't schein sijn' Overstens een vreemd en seldsaem
 dingh
 Die niet en wisten waer dat die veranderingh
 Van daen quam tot dat zy omzaegen en in 't ende
 De Vloot vernaemen, die het nae den oever wende,
 En zaegen heel de zee met schepen dryven aen.
 Een vuyr schein van den top des helms om hoogh te
 gaen,
 Eneas gulde schild dee niet als vlammen braecken,
 So de Comeeten by een heldre nacht staen blaecken,
 Vervaerlijck, rood als bloed: of so de fellen hond
 Des somers staet en gloeyt, en heet en ongesond

Den menschen hitt' en dorst en siekten brengh en
koortsen

En steekt het bloed in brand met doodelijcke toortsen

En maect den hemel droef. Maer Turnus even koen

Laet daerom niet terstond zich derwaerts heen te spoon

En het aenkomend heyr het landen te beletten

En te verhinderen de voet op 't strand te setten ,

Spreeckt selfs sijn kryschvolck aen en port en moedight
haer :

Sa, mannen, sey hy, nu hebt ghy verkregen daer

Ghy menighmaelen om gewenscht hebt van te vooren :

't Komt u nu selver t' huys ; nu is den tijd gebooren

Dat ghy uw vyand voor de vuyft kunt tasten aen ;

Het is in uwe macht en handen hem te slaen ;

Elck wille nu zijn wijf en huys gedachtigh wesen

En doen gelijk als sijn voorouders deen voor desen ;

Elck houw zich vroom en soeck met sijne rechterhand

Eer in te leggen ; laet ons selfs gaen nae het strand

En lopen haer te moet terwijl sy zijn in 't vresen

En haer de voeten noch niet vast en sullen wesen

En glippen als zy eerst getreen sijn op het land.

Men siet dat het Geluck den stouten biedt de hand,

Dus sprack hy , en heeft by sich selven overwoghen

Wie dat hy het beleghe souw toe vertrouwen moghen

En met wat troepen haer best trecken te gemoet.

Eneas middlerwijl onscheept sijn volck en doet

Haer met touw-bruggens uyt de hooge schepen landen

Veel namen 't water waer wanneer het van de stranden

Weerom te rugge liep en nae de zee toe drongh ,

Die haer begeven op de bancken met een sprongh ,

Oock waren 'er die langs de riemen neder strecken :

Maer Tarchon, die van verr' een plaets had afgekeeken

Daer diepte scheen te zijn en tegen 't ryzend strand

Het water niet en brack , maer wassende nae 't land

Gingh sonder barningen en stil en effe vloeyde ,

Belaste 't bootvolck dat men derwaerts beenen roeyde.

Sa,

Sa, zey hy, braeve maets, ruckt uwe riemen aen,
 Rept u en spoeyt en doet de schepen derwaerts gaen,
 Snydt met uw stevens dit vyandlijck land in stucken
 Dat selfs de kielen daer een veur in d' aerde drucken:
 Ick maeck gheen swaerigheyd mijn schip op sulck een
 strand

Te breken soo 'k maer eens geraecken magh te land.
 Toen vielen s' altemael op Tarchons last aen 't roeyen
 En deen de schepen met geweld van riemen spoeyen
 Nae den Latynschen bôom en setten 't tegen 't land
 Tot dat sy quamen met den boegh op 't drooge zand,
 Daer s' al te saemen on-beschaedicht zitten bleven
 Behalven Tarchons schip, dat, zo het wierd gedreven
 Met alle kracht op 't hoogh van een oneffen banck,
 Bleeft hanghen waggelen en slingerde so lanck
 Op d' een en d' ander zy, hoe 't oock wierd opgehouden,
 Tot dat de barningen het van malkander spouden
 En setten al het volck in 't midden van de zee
 Dat het afloopen van het water sleepte mee,
 En door de stucken van de riemen, doften, bancken
 (Die 'r dreven in de weegh) en masten, sprieten, plancken
 Belemmert niet en wist te raecken aen het land.
 De dappre Turnus past te wesen by der hand
 Ruckt al zijn macht by een, treckt sijnen vyand tegen,
 Set sich op 't strand om hem te stuyten onderwegen.
 En nu blies men alarm: Eneas d' eerst van all'
 Op hoope dat de slagh hem wel gelucken zal
 Is op de benden van het landvolck aengevallen,
 Velt de Latynen neer, oock Theron, onder allen
 D' uytstekenste, die selfs quam op Eneas aen.
 Dees heeft hy 't punt dwers door sijn kopren schild doen
 gaen,

Door kolder, styf van goud, tot binnen in zijn zyde.
 Toen trof hy Lykas, die nae 's moeders overlyde
 Was uyt haer lijf gesneen en Phebus toegewijdt,
 En die, 't gevaer des mes ontkomen doe ter tijd,

Nu sterven most. Niet ver van daer ley hy ter aerde
 Den fellen Gyas en Cisseus den onvervaerde,
 Die heele troepen met de knodse maecten neer.
 Maer nu en konden haer noch Herkules geweer
 Noch eygen vuyften noch haer stercke spieren spaeren,
 En 't baet' haer niet dat zy Melampus zoonen waeren,
 Alcides kammeraed die hem geselschap hiel
 So langh voor hem op d' aerd yet uyt te richten viel.
 Oock heeft hy Faro, die aen 't snurcken was en poffen
 Vol ydelheyd en wind, vlack in sijn keel getroffen
 En hem voor eeuwigh met een schicht de mond gestopt
 Dat hy sijn woorden voorts heeft in sijn hals gekropt.
 En ghy, O Cydon, had al me de rest gekregen
 Van de Dardaensche hand en doodt in 't zand gelegen
 Niet eens meer wetende van al de liefde, daer
 Ghy ongeluckige mee swanger gingt, ten waer
 Debende van uw broers u bystand had gegeven
 En uwe zy gestut met een getal van seven,
 Dat telkens een gelijk getal van schichten schoot
 Uyt seven handen, die ten deele sonder nood
 Of hinder hem te doen van schild en helm af springen,
 En die ten deele mis en hem bezyden gingen
 Door gunst van Venus, die se van hem weerden af
 Of maecte dat het maer een lichte schamp-schoot gaf.
 Toen sprack hy tot Achaet: Lang schichten aen en pieckē
 Van die daer stonden in het lichaem van de Griecken
 In 't veld voor Troje: nu en sal der geen van al
 De Rutlers zijn daer ick om niet nae schieten sal
 Of die my te vergeefs een schicht sal doen verspillen.
 Toen heeft hy met de hand een groote pieck doen drillen
 En wirpse; dese vloogh door 't schild van Meon heen
 En gingh hem door 't pansier en door sijn borst met een.
 Sijn broer Alkanor is terstond te hulp gekoomen
 En heeft hem in den val in sijnen arm genoomen
 Hem ondersteunende: de pieck hiel haeren pas
 En trof hem in den arm, so bloedigh als zy was,

Die aen sijn schber, gelijk als doodt, is hangen blyven
 Dat hem zijn rechter hand en senuwen verstyven.
 Toen vatte Numitor ten eersten nae de speer
 En ruckte s' uyt het lijf zijns broeders, die hy weer
 Wirp nae Eneas toe, maer zy kon hem niet treffen
 En heeft gheen ander quaed gedaen, als dat zy effen
 Den dapperen Achaet een schrap gaf in sijn dy.
 Oock quam 'er Clausus jongh en frisch van lichaem by,
 Die op sijn Curen en Sabyne sich verhefte.
 Hy wirp een schicht van ver nae Dryopes en trefte
 Hem onder sijne kin heel swaerlijck in de stroot
 Dat hem het leven en de spraeck gelijk onfschoot.
 Hy storte tegen d' aerd en heeft veel bloeds gespoogen.
 Drie Thracers, herwaerts uyt het noorden aengetoogen,
 En noch drie andre, die haer vader Idas zand
 Van Ismarus van daen, hulp hy al me van kant
 En ley s' altsaemen neer door veelerley gevallen.
 Oock quam Habesus en d' Arunkers met haer allen
 Aen loopen en Messaep, Neptunus zoon, daer by,
 Die heerlijck toonde met sijn brave ruytery.
 Nu trachten die, nu dees', elkandren wegh te jaegen.
 Sels op den dorpel van Aufoonje werd geslaegen.
 Gelijk de winden, als sy in het ruyme vack
 Des hemels raecten aen 't krackeelen, even strack
 En met gelijcke moed en macht te saemen kampen,
 Sy onder haer, noch zee, noch wolcken willen schampen,
 't Gevecht hanght langen tijd in twyfel (wyl het al
 Staet tegen een gekant) wie dat het winnen sal:
 Niet anders fiet men d' een den anderen ontmoeten.
 Men vecht 'er hand aen hand, set voeten tegens voeten.
 Maer aen een ander oord (daer door een harden stroom
 Den oever was beslept met menigh key en boom)
 Prins Pallas ziende dat sijn paerd-volck, onbedreven
 Tot een gevecht te voet, hun paerden most begeven
 Dewyl d' onesse plaets haer ried te sitten af,
 En zich voorts op de vlucht voor de Latyners gaf,

Heeft

Heeft (dat hem maer alleen was overigh gebleven
 In desen hoogen nood) d' Arkaders moed gegeven ,
 En nu met bidden , nu met woorden , fcherp en straf ,
 Haer 't hert weerom ontvrickt dat fcheen dat hun begaf .
 Waer , riep hy , vlucht ghy heen mijn beste kameraeden ?
 Ickbid u , om u felfs , om uwe dappre daeden ,
 Om Vorft Evanders naem , om meen'gen flagh en tocht
 Die ghy met hem begoft en tfaemen hebt volbrocht ,
 En om mijn lof , die zijns nae-yvrigh ben en gaeren *
 Souw volgen 't fpoor van eer , dat hy is ingevaeren ,
 Betrouwt uw voeten niet : wy moeten derwaerts gaen
 Van waer de vyand dichtft op ons komt dringen aen
 En maecken met de hand en wapenen een open ;
 Daer werden ghy en ick weerom nae toe geropen ,
 En ghy , en Pallas , van ons vaderland gedaeght .
 't Is geen geweld noch macht van goden dat ons plaeght :
 't Zijn menfchen , fo als wy , waer mee wy vechten moete .
 Sy hebben niet meer als twee handen en twee voeten :
 Die hebben w' oock , en zijn niet minder in getal .
 Aen d' eene kant fchut ons de zee als met een wal :
 Te land en is voor ons geen kans om wegh te raecken :
 Of willen w' over zee nae Troje zeyl gaen maecken ?
 Dus fprack de Vorft en gingh recht op den vyand aen
 En brack 'er midden in daer hy fe dichtft fagh ftaen .
 Hier heeft zich Lagus hem eerft in de weegh gegeven
 Door 't ongeluck van zijn rampfaeligh lot gedreven ,
 Dien Pallas , wyl hy tracht een groote fwaere fteen
 Van d' aerd te tillen , trof recht in het rugge-been
 Daer het de ribbens fcheydt : maer Hisbon in het bucken
 Dacht hem , terwijl hy focht de fchicht daer uyt te rucken ,
 Van boven onvoorfiens te raecken , maer het gingh
 Hem tegens zijne hoop : want Pallas felfs ontfingh
 Hem eerft en duwde hem (terwijl hy was onfteken
 En raefend' om de dood fijns kameraeds te wreken)
 Deklingh in zijne longh . Toen is hy Stenelus
 Te keer gegaen ; nae hem gold het Anchemolus

Die uyt het oude huys van Rhetus was gesprooten
 En syne wellust by zijn stief-moer had genooten
 En in sijns vaders bed een bloedschand dorst bestaen.
 Oock sagh men hem aldaer twee Rutulen verflaen,
 Gebroers en tweelinghen, die Daucus zoonen waeren,
 Laryd en Tymber: so gelijk van leeft en hayren
 Van aengesicht en als, dat selfs haer ouders daer
 In dwaelden, dat voor hun een soete doolingh waer:
 Maer nu heeft Pallas haer een hard verschil gegeven.
 Want Tymber heeft hy 't hooft ter schoudren afgedre-
 ven

En van Larides arm hiew hy de rechterhand,
 Die nae hem soeckt en leyt en lilt en rept in 't zand
 Met vingren, hallif-doodt, en tast vast nae den degen.
 D'Arkaders, door de spijt en schaemte, die zy kregen,
 En door dit scherp vermaen onsteken in haer bloed
 En siende wat haer Prins al vroomde daeden doet,
 Ontfingen nieuwe kracht en moed om weer te wennen.
 Toen heeft hy Rhetus, die hem dacht voorby te rennen
 En op sijn waghén met twee paerden henen vlood,
 Doortroffen met een spiets die hy nae Ilus schoot,
 Die desen tyd noch kreegh tot reckingh van zijn leven
 Want Pallas had 'er een met kracht nae hem gedreven
 Die Rhetus, tusschen bey gekomen, onderschiep
 Als hy voor Tenthras en zijn broeder Tyres liep,
 So dat hy buytelde half dood van zyne waghén
 En 't veld der Rutulers met hielen heeft geslaghen.
 En even als, wanneer de wind den herder dient
 Des zomers nae zijn wensch, hy boschen ruygt en grient
 Steeckt hier en daer in brand, die weeligh haest gaet
 weyen

Nae't midden toe en zich voorts wijd en zijd verspreyen:
 Hy zit en ziet het aen met vreughd en wel te vreen:
 Niet anders ruckt zich al de macht weer om by een
 (Om Pallas by te staen) van die aen 't vluchten waeren.
 Maer ziet, Halesus een groot kryschman en ervaeren

In 't ftuck van wapenen treckt onder het behoed
Van fijn helmet en fchild den vyand te gemoet ;
Neemt Ladon, Pheres en Demodokus het leven ,
Hackt Strymons rechter hand , die hy had opgeheven
Om hem te keelen , met het blinckend lemmer af ,
Werpt Thöas met een fteen recht voor zijn ftaren gaf
Hem fulcken lick dat hem het bloed en breyn en oogen
Gemengelt onder een ter kop en pan uytvloogen.
Sijn vader, willende voor 't noodlot hem behöen ,
Had hem bedeckelijck in de boffchen op doen vöen :
Maer als den ouden man in 't eynd fijn gryfe braeuwen
Geloocken had fo heeft de Schick-godin haer klaeuwen
Op hem geflaegen en 't Evandrifche geweer
Halefus toegewydt , dien Pallas gingh te keer
Dus biddende voor heen : Wilt, vader Tyber, geven
't Geluck aen defe fchicht , die ick heb opgeheven ,
Dat door Halefus borft dit yfer moghe gaen :
Ick fal fijn wapenen en defe plundjen aen
Uw cyken hangen op. Hy heeft gehoor gekregen :
Want den rampzaeligen Halees , terwijl hy tegen
Den vyand zijnen vriend Imäon dect , onbloot
Hy zijne borft en kryght een onverhoede fchoot.
Maer Laufus niet te min is by den troep gebleven ,
En, om gôe moed aen het verbaefde volck te geven
Dat in die nederlaegh niet weynigh was onftelt ,
Drongh weder in , en heeft eerft Abas neer gevelt
Die voor in 't fpits ftond en alleen den vyand ftaen hiel ,
Daer menigen Arkaed en Tusker en Trojaen viel
Die eertijds 't vinnigh fwaerd der Griecken was ontgaen.
De troepen quamen op malkander ftooten aen
Gelijck in Overften in krachten en in knechten ;
Van achtren dringen s' aen om voor te zijn aen't vechten
En dubben de geleen fo dicht en dick , dat zy
Noch wapens door den drangh noch handen hebben vry.
Aen d' eene kant werdt haer van Pallas moed gegeven ,
Aen d' andre werden zy van Laufus aengedreven ,

En haeren ouderdom verschilt niet veel van een :
 Twee jongelinghen, schoon van aengesicht en leen,
 Maer die de Luck-godin geweygert had te keeren
 Weer in haer vaderland, en 't was Jupijns begeeren
 Dat zy bey tegen een niet quamen aen de hand :
 Een grooter vyand zal haer helpen haest van kant.
 En ondertusschen quam Prins Turnus met sijn waghē
 Dwers door de troepen heen in aller haest aen jaeghen
 Om Lausus op 't vermaen *i.* sijns susters by te staen
 En sprack sijn kameraeds met dese woorden aen
 So haest als hy haer sagh : 't Istijd den strijd te staecten,
 Ick maer alleen wil my nae Pallas her gaen maecken,
 Hy is voor my alleen : ick wenschte dat zijn vâer
 Om dese kamp te zien hier tegenwoordigh waer.
 Op dit bevel zijn zy ter zyden af geweken.
 Dit siende Pallas en verwondert over 't spreken
 Van Turnus stond als stom en zaggh hem doncker aen
 En liet sijn ooggh van ver rondom den Coningh gaen,
 Befiet het groote lijf van boven tot beneden
 En gaf hem wederom dit antwoord op zijn reden :
 Of om den vette buyt die 'k hier sal haelen, of
 Om een doorluchte dood sal men mijn naem met lof
 Verhaelen, en wat lot dat ick van tweek sal krygen
 Daer is mijn vader mee te vreen ; wilt van hem swygen
 En laet uw dreygen staen. Hier mede trad hy stout
 In 't midden van het veld. D' Arkaders werden koud
 En 't bloed bestirf haer om het hert als zy dit saghē.
 De forsse Turnus flux gesprongen van sijn waghē
 Heeft zich om hem te voet te nadren toegestelt.
 Gelyck een leeuw, die van een hooghte verr' in 't veld
 Een stier fiet staen, die 't zand om hooggh werpt met sijn
 pooten
 En 't vechten heeft in zin en garen was aen 't stooten,
 Vliegh haestigh nae hem toe: so quam oock Turnus aen,
 En als hy nu so wijd van Pallas was van daen

i. Juturna, de suster van Turnus.

Dat dees' hem meynde nu te hebben binnen micken,
 Trad Pallas d' eerste toe of 't zich had willen schicken
 En 't luck hem dienstigh zijn, die een gevecht bestond
 Waer in hy zich niet wel gelijck van krachten vond,
 En heeft dees woorden nae den hemel toe gefonden:
 Om 't huys mijns vaders, daer ghy herbergh hebt ge-
 vonden,

Om sijne tafel, daer ghy waert een vreemdelingh
 En ghy gingt sitten aen en hy u aen onfingh,
 Bid ick u, Hercules: wilt my te hulpe koomen
 In het grootmoedigh stuck dat ick heb voorgenoomen!
 Hy zie half-doodt dat ick 't bebloede harrenas
 Hem van sijn lichaem ruck daer hy so trots op was,
 En Turnus ly en zie het aen met stervende ooghen
 Dat hy verwonnen is en van my uytgetoogen.
 Alcides hoorde 't aen en smoord' een swaere zucht
 In 't binnenst van zijn hert en storte sonder vrucht
 Vergeeffe traenen uyt. Toen sprack met soete reden
 Jupijn zijn 1. zoon dus aen: Stell' u hier in te vreden;
 Elck is zijn dagh geset. Den tijd des levens van
 Den mensch is kort, die hy oock niet herhaelen kan:
 Maer sijnen lof en faem door daeden te doen duyren
 Dat is een werck des deugds. Rondom de hooge muyren
 Van Troje vielen so veel soonen van de Goon,
 Sarpedon bleef 'er oock al was 't mijn eygen zoon.
 Eerlangh werd Turnus van sijn noodlot oock geropen.
 Hy is al mee sijn perck by nae ten eynd gelopen
 Dat hem te leven van de Goon was toegestaen.
 Dus sprack Jupijn en sloegh zijn oogen daer van daen
 En wende sijn gesicht wegh van der Rutlen landen.
 Maer Pallas schoot een spies nae Turnus uyt sijn handen
 Met alle kracht en ruckt het blinckend swaerd van leer.
 De schicht vlieght voort en komt ontrent sijn schouder
 neer

1. Hercules, van Jupiter gewonnen by Alcumena.

Alwaer sy in den rand des schilds een open maeckte
 En even met een schrap den grooten Turnus raeckte,
 Die toen een eyke schicht, met een verstaelde punt
 Voor aen, nae Pallas wirp op wien hy 't had gemunt
 En al een wijl gemickt eer dat hy heeft geschooten.
 Sie, sey hy, of de mijn niet beter deur sal stooten,
 Die midden door sijn schild, door menigh kopre plaet
 En overtreckfels van veel offen-huyden gaet
 En door 't pansier tot in sijn borst is voortgevlogen,
 Daer hy de schicht, maer te vergeefs, heeft uytgetogen.
 Door eene selve wegh loopt bloed en leven uyt.
 Hy stort op sijne wond' en geeft een groot geluyt
 Met sijne wapenen met hem ter neer gesmeeten
 En heeft in 's vyands aerd' al stervende gebeeten.
 Maer Turnus staende met sijn voet op Pallas borst
 Sey, ghy Arkaders, brengt dees boodschap aen uw
 Vorst,

Ick send zijn zoon hem t' huys gelijk als zy verdienden,
 't Graf schenck ick hem en al wat daer aen voor de vrienden

Of eer of troost is vast. Het staet hem kostelijck
 Dat hy Eneas heeft geherbergh in sijn Rijck.
 Dus sprekend' is hy aen het plunderen getegen
 En ruckt hem van het lijf den draegband van zijn degen,
 Waer op men 't schelmstuck en de bruygoms had ver-
 beelt

Die men i. op eene nacht den beck af had gespeelt
 En schandelijck vermoort in haere bruylofs-kamer.
 Dit had Eurytion heel konstigh met den hamer
 Op 't kostelijck beslagh gedreven in het goud,
 Die Turnus maeckt te buyt en voor de sijn nu houd
 En daer hy bly mee is dat hy die heeft gekregen.
 De menschen weeten niet hoe 't noodlot is gelegen

1. De dochters van Danaus tot vijftigh in getal hebben de soonen van Egyptus haere mans op eene nacht omgebracht behalven eene Hypemestra, die haeren man Lynceus het leven behouden heeft.

En wat voor deel of lot haer te verwachten staet,
 Noch maet te houden als 't haer wel en weeldrigh gaet.
 De tijd sal koomen dat zich Turnus sal beklagen
 Dat hy sijn handen oyt aen Pallas heeft geslagen,
 En wenschen dat hy dat afkooopen kon, hoe duyr
 Het hem oock quam te staen, en desen buyt en uyr
 En dagh vervloecken. Maer de metgesellen leyen
 Den dooden op een schild met veel gekerm en schreyen
 En droegen 't lichaem wegh. O Pallas, die tot eer
 En grooten lof en rouw dijn ouden vader weer
 Te huys komt, dese dagh was d' eerste van uw leven
 Die u ten oorlogh zond en u de geest dee geven,
 Doch niet voor dat ghy had door uwe rechterhand
 Een hoop van Rutulers gestapelt in het zand.
 En 't waeren nu alleen geen lopende geruchten
 Die tydingh braghten van dees nederlaegh en 't vluchten
 Der Teukren, maer een boe komt haestigh vliegen aen
 En doet Eneas de gelegentheyd verstaen
 Hoe 't meer als tijd was om zijn volck te hulp te koomen
 Dat nu al deynsd' en had misschien de vlucht genoomen.
 Al wat ontrent hem was maeyt hy ter aerde neer
 En maectt zich midden door den drangh met sijn geweer
 Een ruyme baen, vol hitt' en toorn, om u te vinden
 O Turnus, die noch laeu van 't doodslaen zijner vrienden
 Hoogmoedigh treedt in 't veld. 't Is al Evander, 't is
 Al Pallas wat hy ziet; de tafelen, den dis
 Daer hy, een vreemdelingh, had onlangs aen geseten,
 De handen, wederzijds gegeven onder 't eeten,
 Sijn hem alfins in 't oogh. Hier grijpt hy met sijn hand
 Vier jonghmans, levendigh, en aen een andre kant
 Noch so veel, om die voor de schimmen van de dooden
 Te doen op offeren aen d' onderaerdsche Goden,
 En haer lijck-vyeren te begieten met het bloed
 Van de gevangens en 't te plengen in den gloed.
 Toen meynd' hy Magus met een felle spies te raecken,
 Maer dees' ondoock 't en wist door list zich vry te maec-
 ken;

Sy vloogh hem over 't hooft, en hy vol nedrigheyd
 Omhield' Eneas knie en heeft tot hem gefeyt:
 Ick bid u om de geeft dyns vaders, om 't vertrouwen
 Dat ghy hebt op Askaen, wilt dese ziel behouwen
 Voor vader en voor zoon! Ick heb een groot kasteel
 Daer ick veel fchatten heb begraven leggen, veel
 En machtigh filver-werck, gehouwen en gedreven.
 Tot veel talenten toe (noch heb ick daer beneven
 Een groot gewicht van goud, gewrocht en ongewrocht;
 Der Teukren zeege bleef daerom niet onvolbrocht,
 Daer draeyt haer winst niet op. Een ziel, eens menschen
 leven

Kan niet veel onderfcheyds in haere faecken geven.
 Hy had gefeyt, waer op Eneas hem dit weer
 Voor antwoord gaf: Uw goud en filver en wat meer
 Van uwe fchatten is, daer ghy af weet te practen,
 Soeck dat uw kinderen en erven nae te laeten:
 Dit krijgs-quartier dat nam eerft Turnus wegh, wanneer
 Hy Pallas ombraght: dit doet mijnen vader zeer,
 Dit voelt sijn geeft, dit voelt Askaen. Nae dese reden
 Grijpt hy hem by den helm ('t was te vergeefs gebeden)
 Met zijne flijncker hand, ruckt hem den hals op zy
 En duwt 'er 't lemmer in tot aen 't geeft. Dicht by
 Stond Emons zoon: hy was een priester der Godinne
 Diaen en van Apol, en onder zijne kinne
 Bond hy zijn hulsel met gewyde banden vast.
 Hy was in 't wit gekleedt en blanck geharrenast
 En ftaek geweldigh af van boven tot beneden.
 Dees dreef hy langs het veld met hem in ftryd getreden,
 En ftaend' op sijne borst fo hy gevallen lagh
 Heeft hem geoffert en voor eeuwigh van den dagh
 En licht berooft. Sereft, om tot een zeege-teyken
 Sijn wapens Mars ter eer te hangen aen een Eyken,
 Droeghs' op sijn fchouders wegh. Vulcanus zoon quam
 aen

('t Was Coningh Ceculus) en hiel de troepen ftaen

Met

Met Umbro, Colonel de Marsen : die te saemen
 Haer volck herstelden dat sy weer in order quaemen.
 Eneas dringht al voort : had nu de flincker hand
 Van Anxur met zijn swaerd en den geheelen rand
 Van sijnen schild gehackt. Dees had van groote saecken
 Gesproken en hem dacht daer toe te fullen raecken
 En dat 'er macht souw zijn by 't geen hy had geseyt,
 En hief misschien sijn moed vol van vermetelheyd
 Tot aen den hemel toe en had zich gryse hayren
 Beloofte en toegeseyt met ouderdom van jaeren.
 Tarquyt braeverend' in een blinckend harrenas
 (Die van een bosch-god by een Nymf gewonnen was)
 Gingh op Eneas aen, die dapper was onsteken
 En heet op moorden, maer een tree te rugh geweken
 En onderhaelende sijn spies braght hem so swaer
 Een schoot, dat sy hem gingh dwers door sijn beuckelaer
 En panzer heen en hem het naderen belette.
 Doe hieuw hy hem, die sich om veel te seggen zette
 En smeekte te vergeefs, 't hoeft van zijn schouders, dat
 Het tegen d' aerde ploft, en 't laeuwe lichaem wat
 Voortschoppende sprack dus op 's vyands boefem staede :
 Legh daer nu neer, ghy, die u so onfighlijck waende :
 Uw liefste moeder sal u niet ter aerde doen
 In 't graf dyns vaders, maer ghy sult de vogels voen
 Op 't wilde veld, of komt de stroom u mee te trecken
 So sal de graege visch uw bloed en wonden lecken.
 Toen sat hy Lykas en Anthæus achter her
 Die bey den voortocht van den stouten Rutuler
 (Van Turnus) leyden, en twee dappre Hoofden waeren,
 Vervolgde Numas en Kamertes, geel van hayren
 En soon van Volscens die t' Amyklen heerschte, rijk
 Van vaste gronden en die niemand zijns gelijk
 Had in Aufonien van eygen erv' en landen.
 Gelijk Egëon, die men seyt dat honderd handen
 En honderd armen had en vuur en vlammen spoogh
 Uyt vijftigh monden, als hy so veel swaerden toogh

En tegen Jupiter en sijne blixem-schooten
 Met vijftigh schilden stond: Niet anders gaet den grooten
 Eneas aen in 't veld en schiet en houwt en woedt
 Nae dat zijn swaerd eens laeu geworden is in 't bloed.
 Nu komt Nifæus met vyer paerden in sijn waghē :
 Hy gaet 'er tegens aen. De beesten, als s' hem saghen
 Van ver met yffelijck gekrysch aen komen treen ,
 Begeven haer van schrick te rugg' en tyen heen
 Nae 't strand toe op de loop, en werpen man en waghē
 Hol over bol. Terwijl komt Lycagus aen jaegen
 Met een gespan van twee spier-witten in den trop
 Recht midden deur, en had sijn broeder Liger op.
 Dees mend'en d'ander had sijn blancke swaerd getoogen.
 Dit kon Eneas niet verdraegen in sijn oogen
 En lee niet dat sy dus onfinnigh voeren voort,
 Dies viel hy daer op in en quam hem selfs aen boord
 En is haer met een spies in sijne vuyft verscheenen,
 Tot welcken Liger sprack: Ghy moet by loo niet meenen
 Dat dit de paerden sijn van Diomeed, O neen :
 Op dese wagen heeft Achilles niet gereen :
 Dit's 't veld van Troje niet: maer hier sal men u geven
 Eer langh het eynde van den krygh en van uw leven.
 Dees woorden wirp den op-geblaese Liger uyt,
 Maer den Trojaenschen held floegh daer op geen geluyt
 En heeft met woorden hem geen antwoord willen geven
 Maer nae sijn vyand een gewisse schicht gedreven,
 En so als Lucagus voor over hingh en joegh
 De paerden deunder aen en voor haer billen floegh
 En sijne slincker voet voor uyt sett' en bereyde
 Zich om te vechten, vloogh de schicht (die niet en beyde)
 Beneden door den rand sijns blinckenden rondas
 Recht in sijn slincker lies, dat over wiel en as
 Hy van sijn wagen rold' en quam voor doot beneden,
 Tot wien Eneas sprack met serp' en scherpe reden :
 Het was, O Lucagus, der paerden traegheyd niet
 Die uwe waghē in het vluchten hier verried,

En d' ydle schimmen of de naare geesten holpen
 Haer niet aen 't hollen dat ghy over quamt te stolpen :
 Ghy springht 'er selver af. Dus sprekende greep hy
 De paerden met den toom en ruckte s' aen een zy.
 Sijn broeder Liger, mee ter waghen af gedreven,
 Stack bey sijn handen uyt en bad hem om sijn leven
 Rampfaeligh, wapenloos : Grootmoedige Trojaen,
 Om u, om d' ouders daer ons sulck een quam van daen,
 Och! laet my leven en erbermt u over eenen
 Die hier ootmoedigh leght en bidt aen uwe beenen.
 Ghy, sey Eneas, singht nu heel een ander lied
 Als fluskens : sterf nu en verlaet uw broeder niet,
 En heeft voorts in de borst, den schuyl-hoeck van het
 leven,

Hem met de punt van 't swaerd een openingh gegeven.
 Dus floegh de Veldheer der Trojaenen 't al ter neer
 Gelijck een stort-vlaegh of by ongestuynigh weer
 De winden vellen wat zy vinden onderwegen.
 Ten lesten berst Askaen met de vergeefs-belegen
 Trojaenen uyt de poort en geeft sich daer van daen.

Jupijn spreekt onderwijl dus eerst vrouw Juno aen :
 O Suster en met een mijn lieve gemaeline,
 Ick merck dat Venus de Trojaenen heel met minne
 Bezit en ondersteunt, gelijk ghy hebt gegift,
 En uwe meyningh heeft in desen niet gemist.
 Het zijn gheen mannen dien haer handen staen tot stry-
 den,

En daer een hert in steeckt dat ongemack kan lyden
 En geen gevaer onfiet : waer op met nedrigheyd
 Dit Juno wederom tot antwoord heeft gezeyt :
 Wat reden hebt ghy, mijn Gemael, mijn uytverkooren
 En schoonste bed-genoot, om mijne rust te stooren,
 Die vol van hertzeer voor uw strenge woorden vrees?
 Was uwe min tot my so krachtigh als voor dees
 En als sy wesen moest, so souw ick wel vertrouwen
 Dat ghy u tegens my niet weygerigh soud houwen

Dat

Dat ick uyt defen slagh mocht Turnus voeren af
 En hem behouden aen zijn vader Daunus gaf.
 Hy raecke nu om hals en laete vry sijn leven
 Den Frygen te geval die niet en heeft misdreven.
 Dat hy nochtans uyt ons gesprooten is is waer,
 Oock was Pilumnus zijn oud-over-groote vaer.
 Hy heeft oock menighmael met onbekrompe handen
 In uwe tempelen gebraght sijn offeranden.
 Waer op de Coningh van den hemel sprack in 't kort :
 So ick daerom alleen van u gebeden word
 Dat ick den veegen maer wat uytstels wille geven
 Van sijn aenstaende dood en noch wat tijds van leven,
 Sijt ghy van meningh oock dat ick 't hem toe kan staen :
 So neemt hem met de vlucht ten eersten hier van daen
 Om hem voor 't sterven, dat hem nadert, te bewaeren.
 Tot daer tõe staen ick toe voor dees tijd hem te spaeren.
 Maer schuyt 'er yets in uw verfoeck, dat verder ziet,
 En meynt ghy dat men den geheelen krygh te niet
 Doen of verandren sal, so zijt ghy verbedroogen,
 Toen seyde Juno met de traenen in haer oogen :
 Och, of ghy my alleen stilswygend toe woud staen
 En metter herten gaest 't geen ghy vind ongeraen
 My toe te seggen en uw woord daer van te geven,
 Dat Turnus wesen mocht versfekert van dit leven!
 Nu staet hem buyten schuld een swaer en droevigh end
 Te wachten, of my is de waerheyd onbekent.
 En och, of 't waer was dat ick hier in wierd bedroogen,
 En dat het werck (gelijck dat is in uw vermoogen)
 Dat ghy begonnen hebt een beter uytkomst kreegh!
 Nae dese woorden gingh zy haestigh deur en teegh
 Ten hoogen hemel af, en met een wolck omvangen
 Joegh door de lucht een buy, die om haer lijf bleef hangē,
 En sette 't metter haest nae bey de legers heen
 Daer de Trojaenen met de Laurentynen streen.
 Toen heeft zy uyt de lucht een dunne schim geschapen
 In de gedaente van Eneas, met een waepen,

En beuckelaer en helm en pluymen als de sijn
 (Een wonderlijck gedrocht in menschelijcken schijn)
 En haer zijn tred , en stem , doch sonder zin , gegeven ,
 Gelijck men seyt dat nae de dood de geesten swebben
 Of als een droom die 's nachts den slaeper doolen doet.
 De schim vertoont zich voor het spits , en wel-gemoedt
 En bly braveert en tart vast Turnus met den deghen
 En terghet hem met haer stem. Hy stelt zich strax daer
 tegen

En gaet haer flux te keer ; werpt met een snelle vlucht
 Een schicht van verre dat het huylde door de lucht.
 De schim biedt hem den rugg' en stelt het op een loopen.
 Hy volghet vol ydle hoop en heeft haer nae geroopen
 Dewijl hy meynde dat Eneas voor hem vliedt :
 Waer vlucht ghy heen ? verlaet uw ondertroude niet ;
 Verloopt gheen houwelijck dat met u is geslooten.
 Het land , dat ghy so langh gefocht hebt met uw vlooten
 Ter zee , sal dese hand u geven hier ter stee.
 Dus roept en volghet hy met den deghen uyt de schee
 En fiet niet dat zijn vreughd is wind en ydelheden.
 't Gebeurde by geval dat hier een schip beneden
 Lagh aen een klip gemaert met brugg' en ladders ree ,
 Waer mee i. Ofinius gebraght was over zee :
 Hier is Eneas schim van bangheyd in gekroopen ,
 Dien Turnus even rad in 't achter aen te loopen
 Deun op de hielen zit , daer 's niet dat hem belet ,
 En heeft het over brugg' en vlonders heen geset.
 Hy was naeuw binnens boords of Juno ruckt de reepen
 En touwen los , en doet de stroom en winden slegen
 Het schip weert 't zeewaert in. Eneas middlertijd
 Soeckt den afwesenden tot een by zondren strijd
 En braght 'er veel , die hem ontmoeten , om het leven.
 Toen heeft de lichte schim haer voor den dagh gegeven

1. Ofinius Massikus hier vooren verhaelt , die van Clusen quam met
 het Schip den Tyger.

En socht gheen schuylplaets meer daer sy haer bergen
mocht,

Maer vloogh om hoogh, daer zy haer in de bruyne locht
Vermengde met een wolck, nu Turnus was aen 't vaeren

En hem een dwarrel wind joegh midden door de baeren.

Hy, onbewuft wat dat hem wedervaeren is

En zich wandanckende van zijn behoudenis,

Siet om, en heffende ten hemel bey sijn handen

Riep, O Almagtighe, hebt ghy my dese schanden

En so een swaere straf te lyden waerd geacht?

Van waer kom ick, of waer werd ick nae toe gebraght?

Hoe en hoedaenigh sal ick ginder weer verschynen?

Sal ick de muyren en het leger der Latynen

Wel immer weder zien? hoe sal 't met hun luy gaen

Die mijne wapenen gevolght sijn herwaerts aen,

Die 'k in den nood, O foey! laet sitten al te maelen

En sie nu d' eene gints en d' ander herwaerts dwaelen

En onder 't vallen hoor versuchten? wat sal ick

Gaen doen? wat aerde gaept so wijd en yffelick

Die my in swelgen kan? ghy liever, wilde winden,

Ontfermt u myner dat ick trooft by u magh vinden.

Voert my, dit bid ick u van herten, nae een klip

Nae droogt' en zanden toe en plaeten, daer dit schip

Zich tegen stoot' en heel in spaenderen geraecke,

Die nimmer eenigh mensch noch kat noch hond ge-
naecke,

So dat geen Rutuler oyt het gerucht en hoor

Waer ick gebleven ben, noch waer men my verloor.

Dus sprekende werd hy vast gints en weer gedreven

Van veelgedachten, die hem door sijn herffens sweven:

Of hy, onfinnigh om so schandelijck een stuck,

Het punt van sijn geweer zich in den boesem druck'

En 't koude lemmer door zijn ribbens heen wil jaegen,

Of liever in de zee een stoute sprongh wil waegen

En soecken nae het strand te swemmen, om zich weer

Nae de Trojaenen toe te geven in 't geweer.

Drie maelen heeft hy het besoght door bey de wegen :
 Drie maelen hiel hem weer de groote Juno tegen
 En fett' uyt deerenis den Jongelingh ter neer.
 Het schip voor wind voor ty doorsnydt het diepe Meyr
 En is aen d' oude stad zijns vaders aengedreven.
 Maer middlertijd heeft zich Mezentius begeven
 Op Jupiters vermaen vol hitte nae den slag
 In Turnus plaets, daer hy 't de nood vereyffchen sagh,
 En gingh aldaer te keer de juychende Trojaenen,
 Op wien van stonden aen de troepen der i. Tuskaenen
 Afkoomen, met haer all' op eenen man alleen
 En werpen menighte van schichten nae hem heen.
 Hy staet gelijk een rots, die niet en weet van kreucken
 Hoe hem de wind bestormt, hoe hem de baeren beucken,
 Maer onbewoogen blijft en drijft de spot daer mee
 En lacht het dreygen uyt van hemel en van zee.
 Nae dat hy Hebrus, soon van Dolikæon, velde
 So gold het Latagus en Palmus, die het stelde
 Op't lopen. Latagus sloegh hy ter aerde met
 Een groot stuck van een rots, dat hy hem had geset
 Recht voor in sijn gesicht: maer Palmus, traegh van ledert,
 Had hy van achteren de haeffens door gesneden
 En liet hem wentelen en rollen tegen d' aerd,
 Schonck Lausus 't wapen en de pluymen met het swaerd.
 Oock sloegh hy Evas doot en Mimas, die voor desen
 Plagh Paris even-oud en metgesel te wesen.
 Hy was ter wereld van Theano voortgebracht,
 En Amykus (zijn vâer) geleverd op de nacht
 Als Hecuba haer zoon, de toorts van Troje, baerde,
 Die in sijns vaders stad geraeckt is onder d' aerde
 Daer Mimas onbekent leyt in 't Laurentsche land.
 Gelijk het everfwijn, dat door den bitfen tand
 Der honden van 't gebergh nae 't bosch toe is gedreven
 En het mast-rijcke woud van Vesulus het leven

1. Als dapper op hem gebeeten om de tyranny die hy over haer gepleeght had als hier voor in 't achste Boeck verhaelt werd.

Veeljaeren heeft bewaert en 't Laurentynsch moeras
 Daer het is opgevoedt met riet en liefigh gras :
 Als 't aen de gaerens komt, die alle pas besetten,
 Stil staen blijft, gnort en schreeuwt afgryfslyck voor de
 netten

En steeckt zijn borstels op, so dat 'er gheen so koen
 Van al de jaegers is die 't verken aen derft doen
 Noch met den daggen of harts-vanger deun genaecken,
 Maer soecken het van ver met schieten af te maecken
 En roepen 't toe van daer zy veyligh zijn en vry :
 So is 'er niemand oock van allen, hoe dat hy
 Met recht verhit is op Mezentius, die tegen
 Hem aengaen derve met den uytgetrocken degen.
 Sy tergen hem van ver alleen met het geschiet
 Van schichten en geroep, maer hy en acht het niet
 En even onverfaeght wacht haer van alle wegen,
 Knarft op sijn tanden en fet sijnen schild daer tegen
 En kaetst de schichten op de stiere-vellen af.
 Den Grieksen Akron (die zich herwaerts aen begaf
 Van 't oude Corytus, daer hy de vaste knopen
 Sijns houwlijcks, eer het wierd voltrocken, had ontlo-
 pen)

Was midden onder 't heyr vermengelt in den slagh
 Wanneer Mezentius van ver den jonghman sagh
 Met pluymen op zijn helm van karmozijne veeren
 En met een purpre charp van sijne bruyd brageeren.
 Gelyck een graege leeuw, die door den honger werd
 Gedreven, so hy by geval een vluchtigh hert
 Of geyt verneemt, daer hy de vangst af heeft te hoopen,
 Van verr' al gaept en doet een groulijck backhuys open,
 Het hayr zet overeynd en sijne klauwen slaet
 Tot in het ingewand en daer op leggen gaet
 En wachet in 't vuyle bloed sijn wrede muyl en tanden :
 So valt Mezents met het geweer in sijne handen
 En met een wackre moed recht op sijn vyand aen
 Daer hy de drommen dichtst en over hoop siet staen.

Den

Den armen Akron valt, van hem ter neer geschooten,
 So dat hy d' aerde met zijn hielen komt te stooten
 In 't geven van zijn geest; en verwt de stucken rood
 Van de gebroocke schicht met bloed dat hem onshoot.
 't Was hem de pijn niet waard dat hy Orodes velde
 Van achteren, so als hy 't op een lopen stelde,
 Noch dat hy hem een spies door sijne rugge reegh,
 Maer maectt dat hy hem in 't gemoet van vooren kreegh
 Om voor de vuyft met hem man tegen man te vechten,
 Niet dat hy loofer was, maer beter afgerecht, en
 Een dapper man ter hand en fix op sijn geweer.
 Toen riep hy staend' op hem en steunend' op sijn speer
 So hy ter aerde lagh: Siet hier, mijn kameraden,
 Orodes leyt'er toe, een man van groote daden
 En in des vyands heyr de minste niet van al.
 Sy volgen sijn groep met luyd en bly geschal
 Waer op Orodes zey die nu de geest moest geven:
 Wie dat ghy zijt, die my verwonnen hebt en 't leven
 Benoomen, ghy en hebt dit niet voor niet gedaen:
 De vreugd, die ghy daerom bedrijft, sal haest vergaen
 En wat my overkomt dat staet u mee te vresen.
 Dit selfde veld sal mee eer langh uw kerckhof wesen.
 Waer op Mezentius niet sonder gramschap tot
 Hem zey half lacchende: Sterf nu, en al wat God
 Jupijn heeft met my voor dat staet my te gedoogen.
 Hier mee heeft hy de schicht hem uyt het lijf getogen
 Waer op een harde rust en slaep van yser sloot
 Orodes ooghen met een eyndeloofse dood.
 Hier wierd Alkathöns van Cedikus verflaghen,
 Sakrator sine Hydasp den draed af zyner daghen,
 Den stercken Orfes wierd en oock Parthenius
 Van Rapon neergeleyt; Messaep maest Clonius
 En Erykates uyt Arcadien: den éenen
 So hy viel met sijn paerd, dat los was op zijn beenen
 En ongetoomt: te voet quam hem den ander aen,
 Waerom Messapus van zijn paerd is afgestaen

En heeft met hem gelijk en oock te voet gestreden.
 De Lycifche Agis was een stuck voor uyt getreden,
 Maer quam van Valerus, die niet en was veraert
 Van zyner vaden deughd, te storten tegen d' aerd,
 Atroon van Salius, en die weer van den wiffen
 Nealkes, die sijn doel niet licht en plagh te missen
 Met schicht of pylen, die van verre koomen aen
 En lichtelijck den mensch bedriegen en verraen.

En nu so was den rouw en het getal der zielen
 Die in dit hard gevecht ten wederzyde vielen
 Gelijk en even groot: sy weeten van geen vlucht
 Noch dees noch die: de Goon sien boven in de lucht
 Uyt Jupiters Paleys vast aen met medelyden
 Hoe dat de legers te vergeefs aen bey de zyden
 Met ydle gramfchap woen, en wat al swaerigheyd
 Het sterfelijck geslacht malkanderen bereydt.
 Aen d' een zyde zit vrouw Venus om te kijken
 En op een ander oord vrouw Juno van gelijken:
 De bleycke Tyfifoon, gelaeten uyt de hel,
 Is midden onder zo veel duysenden in 't spel
 En woedt als raesend. Maer Mesentius komt treden
 En drilt een grove spies, en vol onstuymigheden
 Stapt over 't veld so groot of 't een Orion was,
 Die door het midden van Neptunus diepe plas
 Te voet de wegh doorsnydt en boven uyt de baeren
 Sijn schouders steeckt, of met een esch-boom, oud van
 jaeren,

Geladen uyt het hoogh geberght komt stappen aen,
 En heft sijn hoofd bynae tot boven aen de Maen:
 So trad Mezentius gewapent lanx den velde.
 Encas had hem al van verr' in 't oogh, en stelde
 Zich selven toe om hem in het gemoet te gaen,
 Die in het minste niet verzet blijft vierkant staen
 In sijn gewicht, en wacht vol moeds en onbewoo-
 gen

Sijn dappren vyand in. Als hy nu met sijn ooghen

Had

Had afgemeeten wat zijn arm bewerpen kan
 Sey hy : mijn rechter hand verftrecke my een van
 De Goden, en zo wil my defe schoot gelucken !
 Ick fal de wapenen met defe handen rucken
 Den roover van het lijf, en u die trecken aen,
 Soon Laufus, daer ghy mee sult als een zeegh-boom
 staen.

Toen heeft hy hem van verr' een schicht nae 't lijf ge-
 dreven,

Die wel een snel gefnor heeft door de lucht gegeven
 Maer ftuyte van zijn schild en vloogh ter zyden af
 Daer fy een swaere wond den braven Anthor gaf,
 Recht tuffchen zijne zijde en darmen ingevlogen.
 Dien Anthor, die, wel eer van Argos wegh getogen
 Met Herkules, hem by Evander hiel, en had
 Zich neergefet in een Italiaenfche stad.
 Den arme karel valt, by ongeluck getroffen.
 Hy ziet den hemel aen, en in het nederploffen
 Denckt hy aen Argos noch, wel eer van hem bemint.
 Toen wirp Eneas mee een schicht uyt, die gefwind
 Vloogh nae Mezentius en gingh hem door rondas en
 Drie kopre plaeten, door drie dobbel kaneffaffen
 En offen-huyden heen tot in zijn eechenis,
 Daer fy hem fitten blijft en t' eynde krachten is.
 Eneas, fiende 't bloed van den Tyrheen, verblyde
 Sich dapper, rückt terftond het swaerd van fijne zyde
 En gaet hem fel te keer, dien hy beteutert vond.
 Als Laufus fagh hoe dat het met fijn vader ftond
 Verfucht' hy fwacreljck en wift niet wat gaen maecken.
 De traenen rolden hem van liefde lanx zijn kaecken.
 Lofwaerde jongelingh, ick fal het hard geval
 Van uwe dood, noch u (indien dat immer zal
 So grooten werck geloof in volgende eeuwen krygen)
 Noch uwe deugd noch uw godvruchtigheyd verfwygen.
 Hy dus belemmert en onnut ten ftryde trad
 Te rugg' en weeck, en fleep de fpies nae, die hem zat

Vaft in fijn fchild. De foon gefprongen tuffchen beyden
 Menght zich in het gevecht om haer van een te fcheyden.
 Hy was Eneas nu gekomen onder 't fwaerd
 En heeft zijn vader voor een fwaere flagh bewaert,
 Die hy verfette dat s' hem niet en quam te raecken,
 Waer op fijn mackers groot geroep en blydfchap maecken
 En houden met gefchiet van verr' Eneas ftaen
 Tot dat de vader quam behouden daer van daen
 Door 't fchild van fijnen zoon. Eneas raeft terwylen
 En houd fich felfs bedeckt voor fulck een hoop van pylen
 En fchichten, en gelijk, wanneer een regen-buy
 Met haghel nederftort, de befige ackerluy
 Gaen loopen uyt het veld, de reyfer tijt aen 't vluchten
 Nae een vervalte Slot, nae hutten en gehuchten,
 Nae holle bergen, nae den oever van een vliet
 Die dicht bewaffen is, terwijl 't vaft water giet,
 Om daer te fchuylen tot dat het begint te droogen,
 En die haer werck, en dees' haer reys, vervordren mogen:
 So ftond Eneas (die dus overvallen was
 Van fchieten) onder het behoed van zijn rondas
 Den ftorm des oorloghs en fo dichten buy van fchichten
 Kloeckmoedigh uyt, tot dat s' in't eynd begon te lichten:
 Beftraft' oock Laufus en gaf hem een dreygement:
 Wat onderwint ghy u't geen ghy niet machtigh bent?
 Wat loopt ghy in uw dood en haeft u om te fterven?
 Ghy fult u onverhoeds bedriegen en bederven
 Door uw godvruchtigheyd. Maer Laufus onberaen
 Laet daerom niet met fijn braveeren voort te gaen.
 En nu begon het bloed des Veldheer van de Frygen
 Wat hooger op te zïen en nae het hoofd te ftynen,
 En oock de Schick-godin fpon nu den leften draed
 Van Laufus leven: want Eneas lemmer gaet
 Den jonghman in het lijf door fchild en rock, doorweven
 Met fmydigh goud, die hem zijn moeder had gegeven.
 't Bloed vloogh hem over 't lijf, het leven dat verdween
 En zijn bedroefde geeft gingh nae de fchimmen heen.

Maer als Eneas fagh fijn wesen en fijn wangen,
 Sijn doodsche wangen aen, met deerenis bevangen
 Versucht' hy swaerelijck: en hem quam in den zin
 De beeltenisse van de vaderlijcke min.
 O, sey hy, Jongelingh, wel medelydens waerdigh,
 Die u getoont hebt dus godvruchtigh en goed-aerdigh,
 Waer mee doch sal men u beloonen nae waerdy?
 Wat sal Eneas doen om u den lof, die ghy
 Verdient hebt door uw deugd, nae uwe dood te geven?
 Houd uwe wapenen, waer mee ghy in uw leven
 Vermaect waert, en ick send (hebt ghy daer wesen af)
 U by 't gebeent van uw voorouders nae het graf.
 Hier in moet ghy nochtans u troosten boven allen
 Dat ghy door 't swaerd des groote Eneas zijt gevallen.
 Hy port de traege met-gefallen selver aen
 En heft hem op, dat zy hem brengen daer van daen
 Die met zijn bloed bemorst fijn fraey-getoyde locken.
 De vader middlerwijl uyt het gevecht vertrocken
 Wiesch sijne wond af aen den oever van den stroom
 Des Tybers, daer hy zich geset had aen een boom.
 Sijn schild lagh in het gras, sijn helm en pluymen hin-
 gen
 Daer aen een tack, een hoop van brave jongelingen
 Stond om sijn lijf terwijl hy ruste swack en moe
 En hygende, sijn baerd hingh tot sijn middel toe.
 Staegh vraeght hy nae zijn zoon, doet boden derwaerts
 loopen
 Dien hy beveelt dat hy te rugge werd geropen
 En dat sy hem den last zijns vaders doen verstaen.
 Maer ondertussen quam den dooden Laufus aen
 Die van zijn kameraeds wierd op sijn schild gedraegen,
 Een dapper jonghman van een dappre hand verslaegen.
 Sy schreyden jammerlijck en maecten groot misbaer.
 De vader werd van verr' aen sijn gemoed gewaer
 Wat dit bedied' en wat zijn soon was wedervaeren,
 Bestroyt met aerd en stof sijn hoofd en grysc hayren,

Heft bey ſijn handen nae den hemel toe en blijft
 Op 't lichaem hangen , daer hy groeten rouw bedrijft.
 Had ick dan , ſey hy , zoon ſo grooten luſt te leven
 Dat ick het toe kon ſtaen dat ghy u ginght begeven
 Voor my in het gevecht , en was ick ſo verblind
 Dat ick in mijne plaets liet treen mijn eygen kind ?
 Is mijn behoudenis door deſe wond gegeven ?
 Behoud de vader door de dood ſijns ſoons het leven ?
 Ay my ellendige ! nu voel ick eerſt de ſmert
 Van mijne ballingschap : nu treft die wond mijn hert.
 Ick heb door mijne ſchuld u oock een vleck gegeven
 Door nijd van mynen thron en uyt mijn rijck gedreven.
 So ick mijn vaderland en bittren onderdaen
 Een ſtraffe ſchuldigh was , ſo had ick beſt gedaen
 Dat ick, die ſchuldigh was, mijn leven had gegeven
 En alle dōon geleen : nu ben ick in het leven
 En noch verlaet ick niet de menſchen en het licht ,
 Maer ſal het doen. Hier mee heeft hy zich opgericht
 Op ſijn gequetſte been , en ſchoon hy zich verhindert
 Vond door de diepe wond en ſijne kracht vermindert ,
 So hiel hy evenwel zich vroom en wel gemoedt
 En eyſcht ſijn paerd, dat hy ſtrax voor hem brengen doet.
 Dit was ſijn eer , zijn trooſt , in tochten en in ſlaghen ,
 Dit had hem uyt den ſtrijd altyds met winſt gedraghen.
 Hy ſprack het treurigh beeft met deſe woorden aen :
 Wy hebben 't ſaemen veel , O Rhebus , uytgeſtaen
 En langh geleeft , indien yet langh is by de menſchen :
 Van deſen dagh ſult ghy (indien 't my gaet nae wenſchen)
 Eneas hoeft en die bebloede plundery
 Verwinner dragen wegh en neemen wraeck met my
 Van Lauſus dood, of, ſo daer niet is door te breken ,
 Niet vrefen om met my gelijk de moord te ſteken.
 Want ick geloof niet dat ſo edlen dier als ghy
 Souw lyden dat zijn rugg' een ander heer beſchry ,
 Noch zich verwaerdighen een vreemdelingh te draegen
 Of nae de hand en toom van een Trojaente vraegen.

Hier

Hier mee nam 't paerd hem op : hy fette zich ter neer
 Gelijck hy was gewent , verfacgh sich van geweer
 En scherpe schichten , die hy laed' in bey sijn handen.
 Dé helm blonck op zijn hoofd met kopre kruyn en rande
 En sijn pluymage was een ruyge paerde-staert.
 Dus sett' hy 't midden in den vyand met een vaert.
 Hy was in zijn gemoed van raserny onsteken
 Gemengt met rouw en schaemt' en hitt' om zich te wreke;
 De liefde tot zijn soon gaf hem een spoor in 't hert
 Dat van bewufte deughd voort aengedreven werd.
 Toen heeft hy zijne stem drie maelen opgeheven
 En riep Eneas , die strax antwoord heeft gegeven
 (Also hy dadelijck sijn vyand hand in 't oogh)
 En dus met blijdschap bad : So doe hy , die om hoogh
 Sit in den hemel en de vader is der Goden !
 Dat werde van de groote Apollo niet verboden !
 Begin maer werck. Meer sprack Eneas niet en trad
 Hem tegen met een spies die hy geladen had.
 Maer hy : wat soeckt ghy my voor 't sterven te doen
 schroomen

O alderwreedste , nu mijn zoon my is ontnoomen ?
 Daer was gheen andre wegh tot mijn verderf als dees.
 Wy hebben voor de dood noch voor de Goden vrees ,
 Daer 's niemand van haer al die wy onfien of spaeren :
 Houw daerom op , en laet uw dreygementen vaeren :
 Ick kom hier selfs nu om te sterven aengereen ,
 Maer neem eerst dit geschenck dat ick u send voor heen.
 Doe wirp hy schicht op schicht en vloogh met groote
 keeren

Rondom zijns vyands lijf , die om sich te verweeren
 Op zijnen gulden schild al dese schooten vingh.
 Drie maelen ree hy om Eneas in een ringh
 Al werpende , drie mael droegh onder dit pyckeeren
 Den held van Trojen om een groufaem bosch van speere.
 Maer als hem metter tijd dit sammelen verdroot
 En so veel schichten uyt te trecken , als hy schoot ,

En in een ongelijck gevecht met hem getreden
 Hy zich benepen vond en veele swaerigheden
 Bezefte, berst hy uyt in 't eynd en werpt een schicht
 In 't hoofd van 't strydbaer paerd recht boven sijn gesicht.
 Het steyert in de lucht en weer voor neer gekoomen
 Slaet groulijck achter uyt en vraeght nae hand noch
 toomen.

De ruyter raect de zael en beugels quyt, en stort
 Ter aerde, daer hy van zijn paerd gevollight word
 Dat hem viel op het lijf en met sijn schoften druckte.
 Hier rees een groot geschreeuw: Eneas haefte en ruckte
 (Hem strax toevliogende) sijn felle swaerd van leer.
 Waer is nu, sey hy, die Mezents, so fier wel eer?
 Waer is die moed en dat verwoede hert gebleven?
 Waer op hem de Tyrheen dit antwoord heeft gegeven
 Nae dat hy tot sich selfs gekomen was, en had
 De lucht weerom geschept: O bittre vyand, wat
 Spreeckt ghy my quaelijck toe en dreyght my met het
 sterven?

Met mijne dood-slagh is gheen schande te verwerven:
 Daer steeckt gheen misdaed in: hier op quam ick oock
 niet

Ten strijd' en Laufus is, als hy zijn leven biet,
 Met u voor my op die voorwaerde niet verdraegen.
 Een eenigh dingh alleen heb ick van u te vraegen:
 Dit bid ick maer (indien men uyt meedogentheyd
 Sijn vyand yet vergunt als hy verflaegen leyt)
 Dat ghy my toestaet dat myn lichaem 't graf magh krygē,
 Hier staen der veel die nae mijn bloed en leven hygen
 En my vervolgen met een doodelijcken haect:
 Dees dulheyd, bid ick, dat ghy haer niet toe en staet,
 Noch dat sy aen mijn lyck haer hitte moghen kouwen,
 Maer laet my in het graf mijn soon geselschap houwen.
 Hier mee geeft hy sijn strot voordachtigh aen 't geweer
 En stort sijn bloed en geeft lanx zijne wapens neer.

I N H O U D.

Des elfden Boecks.

ALS Mesentius verflaegen was rechte Eneas een zeege-boom op ter eere van den kryfchgod Mars, ende fendt het doode lichaem van den Prince Pallas met een groote toefellinge en flaezy nae Evanders stad, daer hy met seer groote droefheyd van fijn vader ende alle de zijne wierd ontfangen, Middlerwylten verkrygen de afgefanten van Latinus voor twaelf daghen stillstand van wapenen, binnen welcken tijd die van wederzyden haere dooden doorfoecken ende de laefte eere der begraffenisse aen doen. Venulus in den aenvangh des oorloghs van de Latynen voor Ambaffadeur nae Diomedes gefonden quam ten felven tyde wederom ende braght de tydinge dat hem de verfochte byftand was afgeslaegen. Latinus van die hoope verfteken zijnde roept den Ryx-raed by een om van gewichtige faecken ende het welvaert van den staet te handelen ende vindt goed Gefanten nae Eneas te fendten om de artykelen van vrede te beraemen, alwaer Drances en Turnus uyt een ouden wrock en haet tegen malkanderen heftigh met schelden uytvaeren. Eneas ondertuffchen fijne kryfchmacht in twee verdeelt hebbende fendt de lichte paerden over het vlack ende gebaende wegghen voor uyt nae de stad; hy selfs treckt met de reft van fijn heyrleger derwaerts aen door berghachtige ende bofchachtige wegen. Als men te Laurenten fulx vernam fcheyde de vergaedingh
ende

ende men maect die dingen vaerdigh die tot de bescherminge van de stad van noden waeren. Turnus door de gidsen en spions het voornemen van Eneas verstaen hebbende verdeylt oock sijne troepen in twee: geeft het bevel over de ruytery aen Messapus en Camilla ende stelt die tegen de ruyteren des vyands; selfs sijne wegh wat korter nemende begeeft hy zich in de enghte daer Eneas noodsaeckelijck passeren most om nae de stad te komen ende gaet daer leggen in embuscade ofte hinder-lage. Ondertusschen raecten de ruyters ten wederzyden aen malkanderen ende men vecht langh sonder voordeel van d' een of d' ander te kunnen zien. Hier wierd Camilla, nae dat sy langh vroomelijck gevochten ende veele vyanden had verslaegen, terwijl sy Chloreus een priester van Cybele, vlammeende op sijne schoone wapenen, te hitigh vervolght, van Aruns uyt sijne laghe met een spieffe doorschooten, welcke nederlaegh des gewyde Jonckvrou niet langh ongewroken bleef, also hy kortst daer nae van Opis, een staetdochter van Diane, met een pyle doorschooten wierd. De Rutulers dapper in de dood van Camille verslaegen nemen de vlucht. De Trojaenen maecten sich gereed om de stad te bestormen. Turnus de tydinge van dese schaede ende verlies verstaen hebbende uyt Acca, eene van Camillaes met gesellinnen breeckt op uyt de enghte die hy beset hiel ende quam in aller haest den zijnen te hulp. Eneas volgt mede derwaerts aen ende dewijl door het naderen van de nacht men tot geen veldslag komen kon so setten sich de legers ten wederzyden voor de stad neer.

HET ELFDE BOECK.

DE Zon rees middler tijd en quam ter zee uyt draeven.

Eneas (schoon hy om zijn dooden te begraven

Ten hoogften is besorgh en binnen in zijn hert

Ontroert om Pallas dood, die hem te dapper smert)

Begeeft zich, also haest het licht begon te stralen,

Om sijn beloften aen de Goden te betaelen,

Stelt op den heuvel een geknotten eyke-stam

Dien hy van alle kant zijn tacken eerst benam :

Treckt hem de wapenen en 't blinckend harnas van den

Tyrrheenschen Koningh aen (die hy met eygen handen

Had uyt geschudt) en tot een zeege-teycken zet

Den oorlogs-God ter eer: hy schickte den helmet

En pluymen, nat van bloed, de schichten halverwegen

Gebroocken, den pansier getroffen en doorreegen

Op twaelif plaetsen, bind den schild van koper aen

Sijn flincker arm en heeft zijn swaerd hem aengedaen

En hingh het om sijn hals in een yvore schede.

Toen heeft hy tot zijn maets gehouden dese rede :

(Want al de Vorsten en sijn officieren staen

Rondom sijn lijf) nu is het swaerste werck gedaen,

Vreest niet, O mannen, staect vry uw bekommeringen

Voor 't geen noch is te doen: dit zijn ons' eerstelingen,

Dit zijn de waepens die de trotse Coningh droegh,

Dit is Mezents, die 'k met mijn rechtet hand versloegh.

Nu moeten wy voort nae den Coningh en de wallen

Van de Latynsche stad, en die gaen overvallen:

Houdt u gereedt ten stryd' en twyfelt 'er niet aen,

Maer hoopt dat het weerom sal op een vechten gaen,

Op dat (wanneer de 1. Goon ons toestaen de standaer-

den

En onse vaendelen te trecken uytter aerde

1. De vendelen en standaerden wierden uyt der aerde niet getrocken voor dat men daer over het goed-vinden der Goden verstaen had.

En 't tijd is met het volck uyt het quartier te gaen)
 Wy op ons hoede zijn en onbetcutert staen
 En door de vrees van ons voornemen niet en wycken.
 Laet ons terwijl ons maets en onbegrave lycken
 Teraerde doen, dat in den Acheron beneen
 De grootste stacy is als men is overleen.
 Gaet, sey hy, en beschenckt voor 't lest die braeve zielen
 Die om dit vaderland te krygen voor ons vielen
 En kregen 't door haer bloed, versorgt ten eersten dat
 Men Pallas fende nae Evanders droeve stad,
 Die van de wrede dood geruckt is uyt het leven
 Niet sonder proeven van zijn dapperheyd te geven.
 Dus sprack hy weenend' en begaf sich daer van daen
 Nae binnen toe, daer 't lijck van Pallas stond, en aen
 Den oude Acetes was gegeven te bewaeren.
 Hy was een man, die in zijn tijd en jongher jaeren
 Evanders schild-knaep was, en met sijn voedsterlingh
 Nu tot geselschap, maer met erger uytkomst, gingh.
 Rondom hem waeren sijn hof-jonckeren en knechten,
 Trojaenen, vrouwen, die met los-gedaene vlechten
 Nae haer manier veel rouw en droef heyd rechten aen.
 Maer als Eneas quam ter poorten ingegaen
 So gingh het op een nieuw aen 't huylen en aen 't klaegen,
 Met vuyften hebben zy haer op de borst geslaegen
 So dat de weergalm floegh tot boven in de lucht
 En vulde 't gansche hof met jammer en gezucht.
 Als hy nu Pallas, wit als sneeuw, op 't stroom gelegen
 Engaepende quetsfuyr zagh, die hy had gekregen
 In sijn, noch gladde, borst van een Aufoonsche schicht
 Sprack hy aldus en had de traenen in 't geficht:
 Erbermlijck jonghelingh, heeft dan 't geluck uw leven
 My niet gegunt nu zy een blick begon te geven
 Van beter uytkomst, die zy my schein aen te bien,
 Dat ghy mijn Rijcken in Italien mocht zien
 En zeege-rijck nae 't hof van uwen vader vaeren,
 Dien ick van u dit niet als wy in 't scheidten waeren

Belooft

Beloofst heb als hy my had om den hals gelaen
 En porde nae dit groot en machtich Rijck te gaen
 En my waerschouwde met wat landferds met wat knechtē
 En dapper volck het was waer mee wy mosten vechten?
 En mooghlijck of hy nu vol ydle hoop en moed
 Niet veel beloften in de tempelen en doet,
 En offerhanden en geschencken aen de Goden
 Op haer autieren brengt terwijl dat wy den dooden
 (Die nu aen niemanden van haer yet schuldigh is)
 Wat ydel' eer aen doen en vol van droeffenis
 En rouw geleyden en het lijck geselschap houwen.
 Ramp-fael'ge vader, sult ghy dus uw zoon aenschouwen?
 Is dit ons wederkomst en het gelauwert hoofd
 Dat ghy verwachtē? is dit dat ick u heb beloofst?
 Is dit mijn trouw en 't woord 't geen ick u heb gegeven?
 Men sal nochtans niet zien dat hy is dood gebleven
 Oneerlijck, in de vlucht, en ghy, Evander, zult
 Niet wenschen om uw dood of hy met schand en schuld
 Sijn leven had geberght en liever was gaen loopen
 Als dat hy met zijn dood zijn eer had willen koopen.
 Ay my, Aufonien, en ghy mijn soon Askaen
 Wat hulp en bystand hebt ghy wel verlooren aen
 So braeven jonghelingh! Toen heeft hy last gegeven
 Als hy hem had beweent dat hy wierd opgeheven,
 Kiest duysend mannen uyt zijn heyr om mee te gaen
 Op dat hem d' uysterst' eer door haer wierd aengedaen
 En zy hem gingen nae zijns vaders huys geleyen
 Om daer mee by te zijn als hy hem souw beschreyen:
 Een kleyne trooft in so een groote droeffenis,
 Maer die men evenwel den vader schuldigh is.
 Daer zijn noch andre die een sachte dood-baer breyen
 Van rijs en horde-werck, die zy met groene meyen
 En loof besteecken en belommeren met blaen.
 Hier hebben zy toen voort den dooden opgelaen,
 Gelijck een blom, die, van een maegden hand te vooren
 Gepluckt, zijn glans en kleur noch niet en heeft velooren,
 Maer

Maer tuffchen fris en flaeuw half fwymt en neder zyght
Om dat hy van zijn 1. moer geen kracht noch voedfel
kryght.

Toen heeft Eneas hem twee purpre kleen doen geven
Van louter goud-draed ftyf, dat daer was doorgeweven
Van Didoos eygen hand, en 't een den dooden aen
Getrocken, en voort 't laetft dees' eer hem aengedaen,
En heeft hem 't hayr, dat men verbranden fouw, be-
wonden,

En daerenboven noch veel pryfen mee gefonden
Uyt den Laurentfchen flagh; belaste vorder dat
Men op een langhe ry den buyt, die hy daer had
Bekoomen, leyden zouw; voeght paerden, zaelen, too-
men,

En wapenen daer by, den vyand afgenoomen.
Oock waren der, die hy de handen binden dee
Op haeren rugg' en fond s' om daer de fchimmen mee
Te paeyen, met haer bloed voor het autaeer te plengen
En Pallas lijck-vyer en de vlammen te besprengen;
Belast selfs d' Overftens van 't leger hem ter eer
De zeege-ftammen, met der vyanden geweer
En plunderingh bekleedt, voor uyt ten toon te draegen,
En ftelt op elck de naem van die hy had verflaegen.
Men leydt den ouden en rampfaeligen Accet,
Die nu van droef heyd op fijn borft met vuyften smeet,
Nu op zijn aengeficht fijn nagels niet en spaerde,
Kraht fijne wangen op en ftorte neer ter aerde.
Men leydt oock waghens, daer het Rutelfch bloed aen
hingh;

Sijn lyf-paerd Ethon volgt, die sonder ciersel gingh
Al fchreyende, dat hem de traenen uyt zijn oogen
Met groote droppels langs zijn muyl en fchaeren vloog-
gen.

Een ander had fijn fpies en zijn helmet gelaen,
Want met de reft daer mee is Turnus deurgegaen.

1. De aerde.

Hier op so volgden de rouw-benden en Trojaenen,
 Oock volgden d' Overstens en Vorsten der Thuskaenen,
 So doen d' Arkaders oock met omgekeert geweer.
 Nae dat sy al te mael, die desen dooden heer
 Geleyden, nu een stuck voor uyt getreden waeren
 So bleef Encas staen, en zey voorts met een swaeren
 En diepe zucht: Ick werd geropen hier van daen
 Nae andre, die wy oock beweenen moeten gaen,
 Die mee door 't harde lot des oorlogs zijn gebleven
 En in den selven slagh geraeckt om lijf en leven:
 Ghy, braeve Pallas, blijf gegroet in eeuwigheyd,
 Vaer wel, vaer eeuwich wel. Meer heeft hy niet geseyt
 Maer nae sijn leger en de stad zijn wegh genoomen.
 En nu so waeren de gesanten aengekoomen
 Met tacken van olyv' uyt het Latynsche Hof
 Om hem nae vry geley te vraegen en verlof
 Dat zy haer dooden, die op 't veld verslaegen laghen,
 Afhaelen en van daer ter aerde mochten draegen,
 Dat met de doode luy niet meer te vechten viel,
 En baden hem dat hy doch in gedachten hiel
 Hoe wel dat hy aldaer onthaelt was van te vooren
 En spaeren wilde die hem tot een schoon-zoon kooren.
 De goede Eneas heeft ten eersten toegestaen
 Haer redelijck verfoeck, en dit daer by gedaen:
 Wat hebt ghy tegens ons het harnas aengetoogen,
 Latijnsche mannen, en wat heeft u doch bewoogen,
 Wat heyloos ongeluck, dat ghy u in so groot
 Een oorlogh hebt verwacht? dat ghy de luy verstoet
 Die uwe vrienden zijn? komt ghy om vrede vraegen
 Voor doode, en die door 't lot des oorloghs sijn verlaegē?
 Ick had den levenden die gaeren toegestaen,
 En ick en waer' oock niet gekoomen herwaerts aen
 Indien het Noodlot my dees plaets niet langh te vooren
 Om hier de stoel mijns Rijcks te planten had beschooren;
 En 't oorlogh, dat ick voer, is tegen 't land-volck niet,
 Ick heb geen twist met haer: de Koningh selfs verliet

Ons vriendschap, en hy heeft het liever willen houwen
 Met Turnus wapenen en zich op hem vertrouwen,
 Die beter had gedaen dat hy selfs tegen my
 Sijn leven had gewaeght: en, so 't zijn meyningh zy
 Een eynd aen dese krygh met zijne hand te geven:
 So hy niet rusten wil voor hy ons heeft verdreven
 En den Trojaen gejaeght uyt Latium van daen:
 So had hy tegens my behooren aen te gaen
 Met dese wapenen: hy mocht dan blijven leven
 Dien 't sijne rechterhand of God had willen geven.
 Gaet ghy nu heen en haelt uw dōon hier vry van daen
 En steeckt het lyck-vyer van uw' arme burghers aen.
 Encas had gefeyt: maer de Gefanten saghen
 Den een den andren aen; sy stonden heel verflaghen
 En swegen stil tot dat den ouden Drances, op
 Den Prince Turnus langh verspeeten in zijn krop
 En hem gewent altyds te haeten en te schelden,
 Dit antwoord gaf: O ghy Trojaenschen Held der helden,
 Vermaert en groot van naem, maer die noch metter daed
 In 't stuck van wapenen de Faem te boven gaet,
 Waer mee werd ghy van my ten hemel toe verheven
 Om u den lof, die ghy verdient, te mogen geven?
 Wat salick eerst in u verwonderen van tweek,
 Of uw rechtvaerdigheyd of al de swaerigheen
 En arbeyd die ghy in den oorlogh hebt gelēden?
 Wy sullen in ons stad met alle danckbaerheden
 Verhael doen hoe dat wy van u hier zijn ontmoet,
 En, so 't geluck de wegh ons daer toe open doet,
 Met onsen Coningh u gaen voegen en verbinden.
 Dat Turnus elders gae en soecke nieuwe vrinden,
 Daer hy zich mee verdraegh: jae't waer' een vroolickheyd
 Voor ons, de muiren, die u werden toegeleyt
 Door het beschick der Goon, te mooghen helpen bouwen
 En steenen voeren aen. Dit seggen van den ouwen
 Wierd van haer allen toe gestemt uyt eene mond,
 Waer op sy traden met malkandren in verbond

En maeckten een bestand den tijd van twaelf daghen.
Trojaen en Rutuler, dus wederzyds verdraegen
En onder een vermenght geduerende de vree,
Liep veyligh, sonder dat d' een d' ander hinder dee,
Door bosschen en geberght; sy leggen esch en eyken
En maffe-boomen neer die aen de sterren reycken;
De staele vel-byl klinckt; men laet niet af in 't woud
Te klooven esch en eyck en 't rieckend cedren-hout
Met wigg' en slegg', en voorts met wagens wegh te voe-
ren.

Het vliegende gerucht was al voorheen in roeren,
De voor-bodinne van so grooten rouw, en had
Evander en sijn Hof en de geheele stad
Hier mee vervult, die flus een beter maer dee loopen
En had Prins Pallas voor verwinner uytgeroopen.
D' Arkaders vliegen nae de poorten van de stad
En hadden nae gewoont' en 't oud gebruyck gevat
Lijck-toortsen in de hand: het veld en alle weggen
Sijn licht van 't fackel-vyer. De lijck-sleep komt haer
tegen;

De droeve benden der Trojaenen voegen haer
By dees', en maecken veel gekerm en rouw-gebaer:
De gansche stad onsteeckt door 't huylen van de vrouwe:
Maer daer is niemand die Evander weet te houwen.
Hy geeft zich midden in den drangh, daer men de baer
Had neer geset, en werpt zich op sijn zoon, alwaer
Hy hanghen bleef en heeft veel traenen uytgegooten
Al zuchtende: den rouw hiel hem de keel geslooten
Tot dat hy eyntelijck dus uyt te bersten quam:
O Pallas, als ick laetst van u mijn afscheyd nam,
Hebt ghy dit niet beloofd, maer dat ghy u soud draegen
Omsichtiger, en niet al te lichtvaerdigh waegen
In dese felle krygh. Ick was niet onbewust
Wat eer-zucht in het stuck van oorlogh en de lust
Om eer te haelen in den eersten tocht vermochten:
Maer, arme jonghelingh, wat is 'er nu bevochten?

Ellendigh proef-ftuck en beginfel , al te herd ,
 Van onfer buyren krygh , die zo ontgouden werd !
 O mijn beloften en gebeen , die geen van allen
 De Goden heeft verhoort en dus zijn uytgevallen !
 O trouwe bed-genoot ! die wel geluckigh zijt
 Dat u de dood niet heeft gefpaert tot defen tijd ,
 Daer ick in tegendeel mijn fterfdagh overleve
 En vader nae de zoon ben overigh gebleve.
 *t Had billicker geweest dat ick , die de party
 Van de Trojaenen koos en tot den oorlogh my
 Met haer verbonden had , in 't vechten was gebleven :
 Dat my de Rutuler berooft had van het leven
 En overvallen met zijn wapenen : fo fouw
 Men Pallas niet , maer my , met defen fleep van rouw
 T' huys brengen : niet dat ick de fchuld legh op de Fry-
 gen ,

Noch oock 't verbond noch oock de handen wil betygen
 Waer mee men dat alhier ten wederzyde floot
 Toen ick haer in mijn hof ter herbergh' had genoot :
 Dit lot en deel dat was mijn ouderdom befchooren ,
 En fo ick mijnen foon ontydigh heb verlooren ,
 So een onrype dood hy te verwachten had :
 So fal ick my hier mee noch kunnen troosten , dat
 Hy is gefnevelt als hy voerde de Trojaenen
 In Latium , nae dat 'er veel Italiaenen
 Met duyfenden voor heen gevallen zijn door 't fwaerd.
 Oock houd ick u , o zoon , geen andre lijck-eer waerd
 Als den godvruchtigen Eneas , de Trojaenen ,
 En d' Overftens en al het leger der Thuskaenen
 U hebben toegevoeght ; fy brengen herwaerts aen
 Een heerelijck bewijs van 't geen ghy hebt gedaen ,
 Veel zeege-boomen van die ghy hebt overwonnen
 En met uw hand gedoodt. Ghy Turne had oock wel
 kunnen

Een groote ftam by dees' in 't harnas ftanen ten toon
 En ftand' er oock gewis en pronckte , was mijn zoon

So oud alsghy geweest en mee in volle krachten.
 Maer ick rampfaelige wat doe ick dese wachten
 En houw de Teucren van haer wapenen van daen ?
 Gaet heen vry, en vergeet niet uwen Coninghaen
 Te dienen mijn bevel het geen ick u sal geven :
 Segt dat ick langer in dit haetelijcke leven
 Blijf tegen wil en danck nu Pallas is van kant,
 Dat doet de hoop die 'k heb op zijne rechterhand
 Die Turnus aen den zoon en vader heeft te geven :
 Dit's 't eenighe dat voor hem ovrigh is gebleven,
 Dit wacht ick noch van zijn verdiensten en geluck :
 Niet dat ick langer soeck te leven ('t waer' een stuck
 Dat my niet en betacmt in mijn bedroefde daghen)
 Maer om dat ick mijn zoon de tydingh mocht gaen drae-
 gen

Alwaer de schimmen zijn. Hier tusschen was de nacht
 Verloopen en Auroor' weerom in til, en bracht
 Den menschen 't voedsaem licht en haeren arbeyd mede
 Eneas was nu al, gelijk oock Tarchon dede,
 Aen 't stellen op het strand van groote staepelen houts,
 Daer elck nae zijn gewoont' en nae 't gebruyck van
 ouds

Sijn dooden brenghet nae toe; 't yyer dat s' er onder-
 floocken
 Gaet op met swarten roock, so dat men door het smooc-
 ken

Den hemel niet en ziet; drie maelen liepen zy
 Rondom 't onsteecken hout met het geweer op zy'
 En 't blinckend harnas aen: drie mael reën zy te paerde
 Om 't droevigh lyck-vyer met een groot gehuyt, en d'
 aerde

En wapens wierden met veel traenen nat gemaect :
 't Geschrey van 't volck, de klanck van de trompetten
 raeckt

Tot aen den hemel toe, veel werpen helmen, toomen,
 Haer roof en plunderingh den dooden afgenoomen,

Haer wagenen en râen en menigh schoon rapier
 En schild en schicht van de Latyners in het vyer.
 Men slacht 'er meenighte van offen by de lycken
 En menigh fwijn en schaep en vee uyt alle wycken
 En ackeren gehaelt. Doe saghen zy den brand
 Van haere mackers aen lanx het geheele strand
 En houden wacht ontrent de half verbrande lycken
 Daer zy by blyven en niet af en willen wycken
 Noch van te scheuren zijn tot dat de koele nacht
 Den hemel omkeert en 't gesternt te voorschijn bracht

Niet min sijn elders de Latyners aen het stellen
 Van lyck-houts stapelen die niet en zijn om tellen.
 Ten deelen stoppen zy haer dooden onder 't zand,
 Ten deelen voeren sy s' op het naebuyrigh land,
 Of senden s' in de stad om d' uytvaert daer te hou-
 wen :

De reste, die daer lagh ter aerde neergehouwen
 En onder een gemenght, werd sonder tal, of eer
 Haer aen te doen, verbrandt. de vyeren wijd en veer
 Verlichten 't woeste land dat zy alsins beschynen.
 De Son had driemael nu de duystere gordynen
 Geschoven van de lucht, en de verkleumde nacht
 Was driemael door het licht en warmte, die hy bracht,
 Ten hemel afgejaeght en wederom verdweenen,
 Wanneer zy heel bedroeft het overschot en beenen
 Van haere kammeraets gemengelt onder een
 Oproeyden uyt het vyer en voorts in kuylen deen,
 Die sy bedeckten met wat laeuwe zoon en aerden.
 Maer nu so was 'er in het hof van den bejaerden
 En den grootmachtigen Latinus en sijn Stad
 Meer roepens en gehuyl als ergens, en men had
 Daer noch den meesten rouw : daer moeders, dochters,
 snaaren,

Daer lieve susters, dien haer broers gebleven waeren,
 Daer arme weesen, van haer vaders nu onbloot,
 Den grouwelijcken krygh vervloecken totter dood,

En Turnus houwelijck en hem vermaeledyen,
 Begeeren dat hy selfs met lijf om lijf te ftryen
 De faeck vereffene, die 't al by hem verfmaedt
 En d'eerfte wesen wil en nae de Ryx-kroon staet.
 Den ouden Drances, die op Turnus was gebeeten,
 Verswaert dit seggen noch, en tuygde, wel te weeten
 Dat dit het selfde was het geen Eneas socht
 Dat hy sijn faeck alleen met Turnus rechten mocht.
 Daer zijn veel andere die zich hier tegens stellen
 En nae de zyde vanden Prince Turnus hellen:
 Hy werd beschaduw't van de gunst en groote naem
 Der Koninginne, en van sijn eygen lof en faem
 (Die hy door wapenen verdient had en gekregen)
 Gestyft en onderstut. Terwijl 't hier dus gelegen
 En alles is in roer, gevielt dat in de stad
 De mannen, die men daer van daen gefonden had
 Nae Diomedes toe, van haer befendingh quamen
 Die in haer wedervaert niet veel vernoegens namen
 En tydingh braghten dat 'er niet was uytgerecht
 Met al de kosten, die men daer aen had geleght,
 En dat men hem met goud noch giften noch gebeden
 (Hoe ernstig' en hoe groot') had kunnen overreden,
 Dat die van Latium wel elders mochten gaen
 En andre soecken om haer by te willen staen,
 Of den Trojaenschen Vorst om vrede moften spreken.
 Van groote droef heyd is Latynus selfs besweeken.
 Der Goden gramschap en de graven, die hy ziet
 Versch voor sijn ooghen, doen hem dencken dat dit niet
 By los geval gebeurt, en uyt so harde slaghen
 Blijckt dat Eneas van den hemel werd gedraegen.
 Derhalven geeft hy last dat men den grooten Raed
 En de voortreflyckste van sijne Kroon en Staet
 Te hoof vergadren doe. Sy hadden 't naeuw vernoomen
 Of sijn van stonden aen nae het Paleys gekoomen
 Met groote meenighte. Latinus van haer all'
 Den oudst' en d'eerfte zit in 't midden van 't getal

Van sijne Raeden, swaer van geeft en droef van weezen.
 Toen gaf hy laft aen fijn Ambaffadeurs, voor defen
 Van hem gefonden nae Etool' en daer van daen
 Nu weder t' huysgekeert, dat zy van vooren aen
 Verhaelden hoe dat zy aldaer bejegend waeren
 Van Diomedes, en geheel haer wedervaeren,
 En wat voor antwoord dat hy haer gegeven had.
 Toen fweegh het alles ftil wat in de kamer zat,
 En Venulus heeft dus fijn reden aengevangen
 Op 't konincklijck bevel, het geen hy had ontfangen:
 Wy hebben Diomeed, o borgeren, gezien
 En 't leger der Argyv' en Griecke oorlogs-lien:
 Wy raecten (onfe reys en wegh ten eynd gekoomen)
 De hand, daer Ilium de kracht van heeft vernoomen
 En die de hooge stad van Troje vallen dee:
 Hy ftichten op den boom van Yapigié
 De stad i. Argyripa, die hy fo dee vernaemen
 Nae 't volck fijos vaderlands. Nae dat wy binnen qua-
 men

En als men ons nu had vergunt en toegestaen
 Te fpreken, boden wy eerft ons gefchencken aen
 En feyden onfen naem, ons vaderland en fteden,
 Wie ons den oorlogh deen, en openden de reden
 Die ons nae Arpos trock. Als hy dit had verftaen
 Sprack hy ons minnelijck met defe woorden aen:
 Heyl-rijcke volckeren, die eertijds onderdaenen
 Geweest zijt van Saturn, aeloude Aufoniaenen,
 Wat misverftand ontrufft u, die in vrede zaet,
 Dat u tot oorlogh met dees vreemde volkren raedt?
 Wie 't land van Ilium met wapens heeft gefchonden
 (Ick fwygh van die het swaerd en oorlogh heeft verflon-
 den

1. Van Diomedes genoemt Argos Hippion, anders oock Arpos geheeten, ende hedendaegs Monte St. Angelo, in het quartier van Italien dat men La Puglia noemt, eertijds geheeten Japigia nae Japix, soon van Dedalus.

In de belegeringh door daegelijckse moord,
 En al wie Simois in zijnen boezem smoort)
 Die hebben veel al door de wereld swerven moeten
 En met een swaere straf haer schelmeryen boeten,
 So dat zich Priaem selfs had over ons erbermt.
 Minervaes droeve 1. toorts weet hoe der wierd gekermt
 Wanneer de schepen op d' Euboer klippen stieten
 En veele Griecken aen Cafareus 't leven lieten
 By storm en onweer door een valsche baeck verleydt.
 Meest zijn wy nae de krygh gedreven en verspreydt
 D' een hier en d' ander daer nae velerhande stranden.
 De 2. jongher Atreus zoon loopt ballingh langs de landen
 So ver als Proteus sijn pylaeren heeft geset :
 Ulysses raecte by d' Etneefche Reusen met
 Sijn scheeps-volck : wat sal ick van 3. Pyrrhus Rijk ge-
 waegen ,
 Of hoe 4. Idomeneus zich uyt sijn land sagh jaegen ,
 Of hoe de 5. Lokren zijn in Lybien geraeckt
 En hebben daer aen 't strand haer wooningen gemaect ?
 Quam Agamemnon selfs , de Veld-heer der Argyven ,
 Niet door de handen van sijn eerloos wijf te blyven

1. Nauplius vol wraeck-lust over de dood van sijn soon Palamedes heeft door Minervaes raed inder nacht een vier-haecten ontfcken, als eenige Griekse schepen door tempeest op de zee in nood waeren, als of daer een plaetse was om te kunnen havenen ende sich bergen, waer door sy schipbreuck tegen de klippen geleden hebben ende vergaen zijn.
2. Menelaus, door de wind gedreven aen de uiterste paelen van Egypten, daer Proteus regeerde.
3. Defen is van Orestes omgebracht.
4. Dese nae het verdelgen van Trojen weder keerende had een belofte gedaen, sijnde in perykel van te vergaen, dat hy den eersten die hem te gemoet quam soude opofferen, ende also defen eersten sijn soon was ende hy hem offerde of offeren wilde is van sijn onderdaenen uyt sijn rijk van Crete gejaeght.
5. De kammeraeds van Ajax, aen de kust van Africa door tempeest gedreven.

Eer dat hy noch zijn voet had binnens huys gefet ?
 Nu fit in fijn bezit de 6. fchender van zijn bed ,
 Van hem , die Afien met wapens had verwonnen.
 Of fegh ick dat de Goon my niet en wilden gonnen
 Dat ick mijn vaderland en echt-geuooot weer fagh
 En 't fchoone 7. Calydon befat gelijk ick plagh.
 Nu werd ick noch gevolgt van achtren op mijn hielen
 Van grouwlijck voorfpoock , en mijn maets (die my ont-
 vielen

En wierden 1. vogelen en raecten op de vlught)
 Begaven zich van d' aerd met vleugels nae lucht
 En fwerven gints en weer langs oeveren en froomen
 (O al te harden ftraf den mijnen overkoomen !)
 En vullen rots en klip met jammerlijck geluyt
 Ick had fulcks al behoort te vreesen fints den tyd
 Dat ick niet wel bedacht heb 2. goden derven wonden
 En Venus rechter hand met een quetsfuyr gefchonden.
 Ey lieve , port my niet tot fulck een vechten aen :
 Ick heb gheen oorlogh meer met eenigen Trojaen
 Sint Trojen is verdelght , en wil het quaed niet heugen
 Dat van haer is geleen , noch my daer in verheugen.
 De giften , die ghy uyt uw vaderland van daen
 Voor my hebt mee gebraght , biedt die Eneas aen.
 Ick weet wie dat hy is : wy hebben met malkandre
 Gevochten hand aen hand en d' eene tegen d' andre
 In 't harrenas geftaen : gelooft het feggen van
 Een die het heeft befocht wat hy een dapper man
 Is met het fwaerd en fchild , hoe fterck hy van gewrich-
 ten

En armen zy , met wat een fnelligheyd de fchichten

6. Egeftus.

7. Een ftad in Etolien , daer Diomedes Koningh was , ende hy van daen bleef om dat de foon van Sthenelus , den overspeelder van Egiala , Diomedes wijf , fich daer meester had gemaect.

1. Van Diomedes kameraets in vogelen verandert fchrijft Ovidius in 't vierthiende Boeck der Transformatie.

2. Mars en Venus. Homcr. 5. Iliad.

Van sijne handen gaen , met wat een drift en kracht.
 Had Ilium noch fo twee mannen voortgebraght
 So had het lot wel licht een andren keer genoomen
 En Troje selver ons den oorlogh aendoen koomen
 En Griecten fat en treurd' om sijnen onderganh.
 De hand van 3. Hector en 3. Eneas hiel so langh
 De winst van Trojen op en heeft voor haere muyre
 Thien heele jaeren de belegeringh doen duyren.
 Bey muntens' uyt in moed en meenigh dapper feyt
 Van oorlogh : dese won het in godvruchtigheyd.
 Wilt liever tsaemen vree en bond-genoodschap maecken
 So 't best geschieden kan , maer wacht u van te raecken
 In oorlogh tegens een. Dit is, Heer Coningh , dat
 Dien andre Coningh ons tot antwoord gaf , en wat
 Dat hy gevoelde van den oorlogh met de Frygen
 En dat hy niet en was gezint met haer te krygen.
 Sy hadden nauwelyx geeyndicht haer verhael
 Of de Vergaederingh begoft zich (altemael
 Hier in ontroert) die dus , die so , te laeten hooren
 Nae dat dees tydingh klonck in yder een sijn ooren ,
 En maeckten een geruyfch gelijk het water doet
 Als 't in de beecken , daer het zich door loozen moet ,
 Vindt steenē onderweegh die 't in sijn loop verhinderen.
 Als dese onsteltheyd nu begon wat te vermindren
 En yder stil sweegh , heeft de Coningh van sijn thron
 Dus aengevangen nae aenroepingh van de Goon :
 Ick hadde wel gewilt , O ghy Latynsche Heeren ,
 't Waer beter oock geweest , dat het nae mijn begeeren
 Had moghen gaen , en dat men van te vooren had
 De saecken overleyt en raed gehouden , wat
 Ten dienste van den Staet wy hadden te betrachten :
 En niet op sulcken tijd , als zich voor onse grachten
 En muiren van de stad de vyand heeft geset.
 Wy voeren , burghers , een ontydigh oorlogh met

3. 3. De dapperste der Trojaenen volgens Homer. II. 17.

Ἐκλογὴ Ἀτρείας θ' ἐπὶ Τροίαν ἱστοῦ ἀέριστο.

Onwinbre mannen en uyt godlijck zaed gekoomen,
Die gheen geweer onthien noch voor gheen vechten
schroomen :

Met so een volck, dat door gheen krygh werd afgemat,
En, schoon verwonnen, 't swaerd weer in sijn handen vat.
Hebt ghy noch hoop gehad en was 'er hulp te wachten
Van Diomedes, stelt dat nu uyt uw gedachten,
Elck zy sijn eygen hoop: maer hoe geringh en slecht
Die zy, dat weet ghy wel, en hoe hier alles leght
In 't wild en overhoop dat fiet ghy voor uw ooghen.
Van my werd niemand niet beschuldicht noch betoogen:
Al wat in sulcken tijd de dapperheyd vermagh
Is hier in 't werck gestelt: men heeft in desen slagh
Met al de macht des Rijcks ten uysterste gestreden:
Nu sal ick u in 't kort (let doch op mijne reden)
Gaen seggen hoe ick van gevoelen ben, en wat
My oorbaer dunckt gedaen. Ick heb een landschap, dat
Oud en niet verre van den Tyber is gelegen:
't En is niet breed, maer 't streckt zich in de lenghte
tegen

Het westen, tot voorby de grensen van het 1. land
Daer het Sicaensche volck zich eertijds had geplant:
't Werd van Aruncers en van Rutulers gebouwen
Die 't hard geheuvelte tot zaey en teel-land houwen
En breecken 't met de ploegh en 't rouwste weyen af:
Dat men dit heele land aen de Trojaenen gaf
En 't mast-bosch en 't geberght om zich daer meer te
zetten,

En maeckt' een vast verbond op redelijcke wetten
En riep haer in het Rijck als vrienden van den Staet:
Dat men haer hier, so sy begeeren, wonen laet
En hun vergunn' aldaer een stad te moogen bouwen:
Doch so haer meynigh is by ons haer niet te houwen

1. Het quartier van Latium, daer Rome nu is ende de Sicaensche volck-
keren sich eertijds hebben ter neer geset, *Gentes venere Sicana. lib. 18.*

Maer nae een ander land en volckeren te gaen
 En, is 't haer mooghelijck, te fcheyden hier van daen :
 So laet ons timmeren een vloot van twintigh fchepen
 Van inlandfch eycken hout met taeckel, touw en ree-
 pen,

Of meer, indien der meer van noden zijn om al
 Haer volck te låen. Het hout leyt vaerdigh aen de wal,
 Dat fy maer feggen hoe veel fchepen zy begeeren :
 Laet haer de groote en de fatfoenen ordineeren
 En ons de koften doen, van yfer haer verzien
 Van timmer-werven en van gôe fcheeps-timmerlien.
 Oock waer' het dienftigh dat wy een befendingh deden
 Uyt de Latynen, van de befte en eerfte leden,
 Tot honderd toe, die haer dit gingen doen verftaen,
 't Verbond bevestigden, ons vriendschap boden aen
 Met vrede-tacken in haer handen, en vereerden
 Haer met yvoir en goud en giften hoogh van weerden,
 En braghten hen de stoel en Konings-rock, die van
 Ons Rijck de mercken zijn; elck toone zich een man
 Van goeden raed te zijn, en wilt doch al te faemen
 Het beft' in defen nood tot mijne hulp beraemen.

Hier op rees Drances, die een haet op Turnus had,
 Vol fpijt en nijd in 't hert om d' eer, die dees bezat.
 Maer rijck en wel tertael, in oorlogh onbedreven
 En van geen handen, maer heel kloeck in raed te geven
 En by een ygelijck voor fulcken man geacht,
 Een groote meuyter en van fonderlinge kracht
 Om 't volck te ruyen op, trots op fijns moeders adel
 Maer voorts onfeker van de zijde van de zadel :
 Hy rees en heeft den haet met woorden dus verfwart :
 O Koningh, ghy die zijt van goedertieren aert,
 Vraeght ons om raed in 't geen geen duyfterheden fteec-
 ken

En daer 't onnodigh is dat wy een woord in fpreecken
 Als in een faeck, die klaer in yders ooghen is.
 Elck weet het wel waer in dat de behoudenis

Enwelvaert van uw Staet en onderdaenen leggen :
 Maer daer is niemand niet die het rechtuyt derft seggen.
 Hy laete een yder toe te seggen wat hy meent
 En legh sijn hooghmoed neer waer mee hy 't al verbeent ,
 Hy , door wiens quaed beleyd en averechte wegghen
 (Ick sal het seggen , schoon dat hy my met den degghen
 En met de dood verdreyght) wy voor ons oogghen zien
 Dat so veel Overstens en 't puyck van oorloghs-lien
 Gesneuvelt zijn , en dat de gansche stad in traenen
 In droefheyd zit terwijl hy 't leger der Trojaenen
 (Sich selfs verlaetend' op sijn vluchten) terghet , en met
 Sijnwapenen de Goon in angst en vreesse zet.
 O goede Coningh , voegh noch een geschenck beneven
 Al d' andre , die ghy wilt aen de Dardaners geven
 Met meenighte , noch laet door geenderley geweld
 U schricken afaen so een braef en waerdigh held
 De dochter , die ghy hebt , ten houwlijck te befteden ,
 En door een vast verbont te stercken dese vrede.
 Doch heeft men sulcke vrees voor Turnus , dat men dan
 Ootmoedigh by hem gae en met gebeden van
 Hem smeecke dat hy will ten dienst der onderfaeten
 't Recht , dat hem toebehoort , den Coningh volgen laeten
 En schelden dese schuld den vaderlande quyt.
 O ghy , die d' oorfaeck van dit quaed en onheyl zyt
 Dat Latium nu druckt , O Turnus , om wat reden
 Werpt ghy d' ellendighe gemeynte in swaerigheden
 So meenighmael , en jaeght s' in openbaer gevaer ?
 Daer 's by de krygh gheen heyl : wy roepen allegaer
 Om vrede , en eyschen die van u , en daer beneven
 Het pand dat ons alleen de vaste vree kan geven.
 Sie : ick , die by u schyn te wesen in den haet
 En die 't my niet en schroom te zijn oock inder daed ,
 Ben d' eerste die by u ootmoedigh koome kermen
 En bidden dat ghy u wilt over ons erbermen ;
 Leg uwe trotsheyd neer en wilt vry heenen gaen ,
 Ty weder op de vlucht gelijk ghy hebt gedaen :

Wy hebben nederlaegs genoegh alree geleden,
 Al d'oon genoegh gefien, van burgeren de fteden
 Van ackerluy het land al bloot genoegh gemaect.
 Of werd ghy zo geport door eertzucht, zo ghy haect
 Nae glory en een naem daer yder een van spreekte,
 Indien fo grooten moed in uwen boefem ftecke,
 En fo u't houlyx-goed fo feer ter herten gaet
 Dat te verwachten met des Conings dochter staet:
 So waeg de kans met hem, tree uwen vyand tegen
 Met onbefchroomde borft en zie hem voor den degen.
 Dat Turnus doch gebeur' een konincklijke vrouw
 En dat men ons in 't veld flac doot en nederhouw
 En leggen laete niet beweent noch met wat aerde
 Gedeckt, gelijk een volck van geen' of kleyne waerde,
 Als een geringen hoop die niet geacht en werdt.
 Gae ghy oock heen, en hebt ghy eenigh bloed of hert
 Of 's vaders deugd in 't lijf, die u heeft opgetoogen:
 Sie hem, die u beroept, eens felver onder d' oogen.

Hier door geraeckte 't bloed van Turnus in de vlam:
 Hy liet een zucht, die diep uyt zijnen boefem quam,
 En heeft met grammen moede aldus weerom gefproken:
 Aen woorden heeft het u, o Drances, noyt onbroken,
 Ghy hebt altijd vry veel te feggen, als den tijd
 Gheen woorden lyden kan maer handen eyfcht, en zijt
 De eerfte in 't Raedhuys als de vaders zijn onboden
 Om te vergaderen: maer 't is nu niet van noden
 Dat ghy het hof hier vult met woorden, die vry groot
 En hoogh u vlieden af van daer ghy buyten nood
 En vry en veyligh zit, terwijl de boefem-weeren
 En muynen van de ftad den vyand buyten keeren
 En dat de gracht noch niet loopt over van het bloed.
 Derhalven dondert vry, fo ghy gemeenlijck doet,
 Met uw welspreekentheyd en wilt my vry betygen
 Van bloodheyd als ghy fo een meenighte der Frygen
 Gevelt en ftapelen van lijcken hebt gefelt,
 En fo veel teykenen van zeege lanx het veld

Doen proncken hebt, als ick. Men kan hier licht be-
proeven

Wat dat de dapperheyd vermagh, en wy behoeven
De vyanden niet ver van hier te foecken gaen:
Wie zien haer overal rondom de muiren staen.
Gaen wy der tegen aen en willen wy 't eens waegen?
Wat sammelt ghy? of is 't u in de mond geslaegen,
En zult ghy eeuwigh met de tongh, vol ydle wind,
En vluchtig' hielen, daer ghy u verzet in vind,
Ten fryde gaen? ben ick oyt op de vlucht getegen,
Of is 'er yemand, die met recht van vluchtens wegen
My kan beschuldigen, ghy vuylick, die de vloed
Des Tybers noch sal zien geswollen van het bloed
Der Frygen, en geheel Evanders huys gevalle
Met stam en al ter aerd' en d' Arkadyns van alle
Haer wapenen onbloot? de dappre Bitias
De groote Pandarus beproefden wat ick was,
En souden anders van mijn wapenen gewaegen
En duysend meer, die ick op eenen dagh verslaegen
En nae der helle toe gefonden heb, wanneer
Ick binnen 's vyands wal beslooten was, en weer
My selven heb geredt uyt schichten en uyt klingen.
Is in de krygh geen heyl? wilt sulck een liedtje zinghen,
Uytfinnige, voor u, en 't hoeft van den Trojaen.
Derhalven laet niet met onrusten voort te gaen,
Vult al het land met schrick gelijk ghy hebt begonnen,
Verheft de macht van volck dat tweemaal is verwonnen,
Verkleynt in tegendeel de wapenen van ons.
Nu sijn oock d' Overstens der dappre Myrmidons
En 1. Tideus zoon in vrees, Achilles is aen 't schroomen
Voor die van Trojen, en met aerselende stroomen
Loopt 2. Aufidus te rugg'. Of als hy zich gelaet
En veynst vervaert te sijn, quansuys, voor mijnen haet

1. Diomedes.

2. Een rivier van Apulien, nu Lofanto, zich loozende in de Gofse van Venetien.

En met my in krackeel of in gekijf te treden
 Soeckt hy sijn schelmery met vreesse te bekleeden
 En so een yder te verbitteren tegens my,
 De slimme lincker! maer, ghy Drances, stelt u vry
 Geruft en vreesst niet dat ick oyt mijn wraeck sal toonen
 Aen so een snode ziel: zy moete by u woonen
 En blyven in die borst; ghy hebt van my geen nood:
 Ick sal mijn hand aen u niet schenden door uw dood.
 Nu wil ick my tot u, groot machtigh Coningh, keeren
 En 't geen waer in ghy soeckt den raed van dese heeren.
 So ghy geen vordre hoop in onse wapens zet,
 Sijn wy geheel en in de grond bedorven met
 Den eersten nederlaegh, en kan de kans niet keeren:
 So laet ons heenen gaen en ons voor hem verneeren
 En bidden dat hy ons wil geven peys en vree:
 Hoe wel ick (och, of 't gingh gelijk het eertijds dee
 En was 'er noch yet van de vroomigheyd der oude)
 Die boven andre braef en voorgeluckigh houde
 Die, om sulx niet te zien, gevallen is in 't veld
 En eens in d' aerde beet. Maer hebben wy noch geld
 En macht, en weten wy noch raed om versche knechten
 Behalven al wat niet gebleven is in 't vechten,
 Sijn in Itaelien veel volkeren en steen
 Noch overigh voor ons: is oock 't verlies niet klein
 Van de Trojaenen: staet de winst, daer zy op stoffen,
 Haer mee op machtigh bloed: sijn w' altemael getroffen
 Van 't selvig' onweer, en is oock aen haere zy
 Een meenighte van d'oon: hoe komt het dan dat wy
 De moed so schandigh in den eersten intree geven,
 En, eermen den trompet hoort blaesen, itaen en beven?
 Veel saecken loopen door den tijd ten besten af,
 Het wanckelbaer geluck bedroogh 'er veel, en gaf
 Weer stand aen sommige die al in 't voetsand laghen.
 Heeft Diomedes ons sijn bystand afgeslaghen
 En weygert Argyripp' aen ons de hand te bien;
 't Sal van Messapus en Tolumnius geschien

Oock fullen d' Oversten , tot onse hulp gesonden
 Van so veel volckeren die met ons sijn verbonden ,
 Ons bystand doen , en 't puyck van Latium en al
 Het uytgeleefe volck der Laurentynen sal
 Haest prijs en eer begaen ; Camill' is oock gekoomen
 Om ons te helpen , die haer oorspronck heeft genoomen
 Uyt het vermaerde volck der Volscen , en met haer
 Een gros van ruyters voert en meenigh bend' en schaer
 Van wacker paerde volck die koopre wapens draegen.
 Maer so de Teucren my alleen ten stryd' uyt daegen
 En so het u behaeght dat ick se waeg , en word
 Het algemeyne best so seer door my verkort :
 Dees rechter hand is niet so ongewoon te winnen
 Dat ick yets weygren souw of laeten te beginnen
 Daer sulcks te hoopen staet : ick gae der tegen aen
 Schoon dat hy was de groot' Achilles , en Vulkaen
 Sijn wapens had gesmeedt ; ick wil mijn lijf en leven
 Ten besten voor het land en voor den Coningh geven ,
 Ick Turnus segh ick , die in vroomheyd niemand wijck
 Van mijn voorouderen , maer stae met haer gelijk.
 Beroept Eneas my om teghens hem te vechten
 In een besondre kamp en ons gheschil te slechten ?
 Het zy so , bid ick , en dat Drances 't liever niet
 Ontgelde met de dood en hier den beck in schiet'
 Indien 't door gramschap van de Goon so af mocht loo-
 pen :

Of is het werck daer eer en roem is uyt te hoopen
 Hy my die niet beneem' en deurgae met den lof.

Terwijl zy onderlingh dus streden in het hof
 En met malkanderen raed hielden over saecken
 Die vol onsekerheyd en twijfelingen staecken
 So quam Eneas met sijn leger trecken aen.
 't Gerucht is strax door 't hof en heel de stad gegaen
 En vult het al met schrick , hoe de Trojaenen quamen
 Heel in slagh-ordre en de Thyrrheensche macht te sae-
 men

Marcheeren daer nae toe, en van den Tyber-kant
 Afsacken langhs het veld, en deckten 't heele land.
 Dit heeft terstond een groot' onsteltenis gegeven
 En het gemeyne volck een spoor in 't hert gedreven
 Tot moed en gramschap, dat om wapens roept verbaest,
 't Is wapen, waepen, daer het altemael van raest.
 De vaders staen bedroeft: sy klaegen aen haer ooghen
 En momplen binnens monds 't geen zy niet uytten
 mooghen.

Daer gaet een groot geluyt met veelërley geschil
 Van alle kanten op nae yder is van wil,
 Gelijk de vogels in de hooge boomen maecken
 Wanneer sy by geval in 't woud by een geraecken
 Met groote meenight', of de heesche swaenen aen
 Den oever van Paduys in 't snaetrich water slaen.
 Jae; seyde Turnus, die sijn tijd heeft waergenoomen,
 O borgers, doet den Raed vry by malkander koomen
 En prijst, al sittende, de vrede en hebt gelijk:
 Sy vallen middlerwijl met wapenen in 't Rijck.
 En sonder woorden meer of dat hy langer beyde
 Ruckt hy van daer en spoeyt zich uyt het hof. Ghy,
 seyde

Hy, Volufus gebied de Volscen in 't geweer
 Te koomen, strax, en voert de Rutulers: ghy, heer
 Messapus, ghy Catil en Coras, wilt niet beyden
 Maer sitten op en met de ruyters u verspreyden
 En storten over 't veld: een deel versorge dat
 Men wel besett' en fluyt den toegangh nae de stad:
 Een deel begeef zich op de toorens langs de wallen:
 De reste treck met my, waer dat het mooge vallen
 En doe den vyand aen daer ick 't gebieden sal.
 De stad raect op de been, 't loopt alles nae de wal.
 Den oude Koningh selfs laet de vergaeringh vaeren
 En stelt de faecken uyt, die daer begonnen waeren,
 Door den bedroefden tijd geheel onstelt, een geeft
 Zich selven groote schuld om dat hy niet en heeft

Eneas den Trojaen in sijne stad doen koomen
 En hem goedwilligh voor sijn schoon-zoon aengenoo-
 men.

Men delft de poorten af, voert steen' en paelen aen
 Tot de beschanffingh, de trompet en trommels gaen
 En gheven door de Stad het bloedigh oorloghs-teec-
 ken,

Waer door de vrouwen en de kinderen onsteecken
 Zich spoeyen nae de wal en boorden die in 't rond.
 De laetste nood, waer in zich yder een bevond,
 Roept alles daer nae toe. Oock ree de Koninginne
 Nae Pallas hooghe Slot en Tempel der Godinne;
 Sy had een groote sleep van vrouwen achter haer
 En braght een menighte van giften nae 't autaeer:
 De maegd Lavinia was nevens haer gezeten
 Dien al de swaerigheyd en 't jammer wierd geweeten
 Als of sy d' oorfaeck was van sulcken grooten quaed
 Die zeedigh voor haer neer haer eerbaere ooghen slaet.
 De moeders volgen en bewierooken den tempel
 En storten droevige gebeen ter hooger drempel:
 O dappre maegd, verbreeckt en morselt met uw hand
 De wapenen van den vry-buyter, die ons land
 (Uyt Frygien van daen) is koomen overvallen
 En velt hem, dat hy storte hier onder onse wallen
 En voor de poorten neer. Selfs Turnus als verwoedt
 En raesend rust zich toe tot stryden, heet van bloed.
 Hy had sijn kopere pansier nu aengeschooten,
 Sijn beenen waeren in geslaege goud geslooten,
 Sijn hoofd noch ongedeckt en sonder helm, zijn swaerd
 Had hy op zy gegort. Dus quam hy met een vaert
 Van 't hooge Conings-slot gelooopen nae beneden,
 Hy glinsterde van goud vol moed en lustigheden
 En taffe nu, so 't schein door hoop zijn vyand aen?
 Gelyck een paerd dat van de krebbe komt van daen
 Nae dat het eyntelijck sijn halfter trock in sticken
 En los en vry geraeckt en in de wilde wicken

Of nae de wey en nae de merryen toe rent
 Of loopt nae de rivier, daer het zich is gewent
 Te baden in het wedd', en steeckt zijn kop en ooren
 Al rinnickend' in de lucht en laet zich lustigh hooren,
 De maenen speelen om zijn hals en schoften heen.
 Camill' ontmoet' hem, so als hy quam aengereen,
 Ontrent de poort en sprong ten eersten van haer paerd af,
 Waer op haer ruytery zich mede met een vaert gaf
 Ter zael en beugel uyt en volght haer Coningin,
 Die dus tot Turnus sprack: O Vorst, indien het in
 De dappre luy voor geen verwaentheyd is te houwen
 Dat zy haer selven op haer vroomigheyd vertrouwen,
 En moogen s' eenighsins met reden daer op staen:
 So zegh ick dat ick heb het hert, gelijk ick aen
 U oock beloven derf; de benden der Trojaenen
 Het hoeft te bien, en al de ruyters der Tuskaenen
 Alleenigh in 't gemoet te trecken: staet my toe
 Dat ick op dese met mijn hand een proefftuck doe
 En 't eerste krijgs-gevaer verfoeck' op haere schaeren,
 Houw ghy u hier te voet en wilt de stad bewaeren.
 Hy sloegh zijn oogen op d' onselijcke maegd
 En sey, o Jonckvrouw, daer Itaelje roem op draeght,
 Wat danckbaerheyd sal ick met woorden u betoonen
 Of waer mee sal ick u nae uw verdiensten loonen?
 Maer laet ons (naedemael uw groot gemoed voor geen
 Gevaer en vreeft) dit werck nu deelen met ons tween.
 De loos' Eneas, nae 't gerucht ons doet geloven
 En nae de kondschap die wy hebben daerenboven
 Van onse spieden, heeft de lichte ruytery
 Voor uyt gefonden lanx de velden, selver hy
 Haest zich om nae de stad in aller yl te koomen
 Door 't hoogh en woest geberght: nu heb ick voorge-
 noomen
 Te leggen in het bosch een hinderlaegh, en met
 Mijn kryschvolck onderweegh den twee-sprongh dicht
 beset

Te houden in het eng : past ghy met uw standaerden
 Op zijne ruytery en de Tyrreensche paerden
 Om haer te slaen : den held Messapus sal zich by
 U voegen en al de Latynsche ruytery
 En troepen van Tiburt : wilt ghy de last aenvaerden
 Van 't opperste beleydt en over al de paerden
 En ruyters te gebien, Dus sprack hy en met een
 Port hy Messapus aen met even fulcke reën,
 Oock d' andere Overstens ; ten stryde , en is getegen
 Recht nae den vyand toe. Daer is een dal , gelegen
 Ontrent een krommen bocht en omtreck , daer het vry
 En veyligh is om zich te houden aen een zy
 En met een hinderlaegh een ander te belaegen ,
 Ten wederzyde dicht bezet met bosch en haegen ;
 Daer loopt een smalle wegh , een enghete , derwaerts aen
 En 't pad en deugt niet veel om daer nae toe te gaen ;
 Een vlackte leyt 'er op de kruyn der hooge bergen !
 Die niet bekend en is , daer men zich kan verbergen
 En veyl'ge plaetsen zijn en zynen vyand van
 De rechte en slinker hand met voordeel aendoen kan
 En hem beschieten van het hoog' of groote steenen
 Afwentlen nae beneen. Hier ruckt de Jonghman heenen
 Langs een bekende wegh , neemt dese plaetse met
 Sijn troepen in , en heeft zich naer in 't bosch gezet.

Hier tusschen laet Diaen haer in den hemel hooren
 Aen een der maegden die tot haeren staet behooren
 ('t Was Opis , rad te voet) en spreekt de jonckvrou' aen
 Met droeve woorden die uyt haere lippen gaen :
 O maegd , Camille die ick lief heb boven allen
 Rydt nae de wrede krygh , die bloedigh uyt sal vallen ,
 En heeft , maer te vergeefs , ons wapens omgedaen :
 't Is niet van heden noch van giffren dat Diaen
 Haer dese liefde draeght , en s' is niet ingenoomen
 Door foetigheyn die haer is schielijck voorgekoomen.
 Als Metabus door nijd van sijnen onderdaen ,
 Die tegens hem met moed en macht was opgestaen ,

Wierd

Wierd uyt ſijn koninckrijck verjaecht en weghgedreven
 En hy ſijn oude ſtad Priverne moſt begeven
 Nam hy het kind uyt het gevecht in 't vluchten mee
 Tot ſijn gefelſchap in ſijn ballingschap, en dee
 Het nae de moeder, die Caſmille wierd geheeten,
 Camille noemen met een letter te vergeeten.
 Hy had haer in ſijn ſlip geladen en begaf
 Sich nae het eenſaem boſch, en hooghten, en ver af-
 Geleegeberghen heen. De felle Volſcen zaeten
 Hem alſins achter her en vloogen met ſoldaeten
 Rondom hem allerweege, en zie, terwijl hy was
 In 't midden van ſijn vlucht gebeurde 't dat de plas
 Der Amafeener Stroom ſo hoogh was door den regen
 Die uyt de wolcken was geberſten, dat hy tegen
 Sijn oevers ſtond en ſchuymd'. Hier vond hy zich be-
 laen,

Want willende van daer met ſwemmen overgaen
 Wierd hy door liefde van het kleyntje opgehouden
 En vreesde 't lieve pack het water te vertrouwen.
 Maer als hy metter haeft had alles overleyt
 Wat het geraedſte was in dees gelegentheyd,
 Is hem ter naeuwer nood dit in de zin gekoomen:
 De kryſchman droegh een ſpies, die hy had mee genoo-
 men

En groot en wichtigh was, in ſijne hand, van oud
 En door den tijd verhardt en quaſtigh eyken-hout:
 Het kind, dat hy met kurck en baſten had omwonden,
 Heeft hy in 't midden van de lancy vaſt gebonden
 En ſijne ſtercke hand opheffende ſprack hy
 Dus nae den hemel toe: Diaene, ſtae my by,
 Die een beminſter zijt van boſſchen en waeranden,
 Ick, die de vader ben, geef dees' in uwe handen
 Dat zy uw dienſtmaegd zy: ick eygen' u dit kind
 Dat in uw wapenen zijn eerſten toevlucht vind
 En nedrigh ſchreyt tot u, om door de lucht te kunnen
 Des vyands hand ontvlien: godinne, wilt my gunnen

't Geen daer ick u om bid : ontfangh van my dit kind
 Gelijck als 't uw , dat nu de lichte lucht en wind
 Van my bevolen werd. Dus sprack hy , en met eenen
 Sendt hy met al fijn macht de spiefs' en 't kind daer hee-
 nen.

Het water gaf geluyt en 't ongeluckigh wicht
 Vliegt over de rivier al snorrend' aen een schicht.
 Maer Metabus , vermits een grooten hoop soldaeten
 Hem naederden en dicht op sijne hacken saeten ,
 Gaf zich te water en , geraeckt aen d' overkant ,
 Treckt uyt de groene . So de spieffe met zijn hand
 En het geschenck dat hy Diana had gegeven.
 Van dien tijd af is hy in d' open lucht gebleven ,
 Noyt quam hy onder 't dack van huizen , noyt betrad
 Hy zedert straet noch steegh van een bemuyrde stad
 En was te wild dat hem souw yemand hebben weeten
 Te temmen ; op 't gebergh heeft hy fijn tijd versleeten
 In eensaemheyd gelijk en herder , en gevoedt
 Sijn kind in struyck en hegg'en onder het verwoed
 Gedierte tusschen haer afgryffelijcke kuylen
 En holen , daer s' haer in gaen bergen en verschuylen ,
 Met wilde merry-melck , en heeft haer elders uyt
 Gemolcken in de mond van so een teere spruyt.
 Als nu dit dochterje so verre was gekoomen
 Dat het kon gaen , heeft hy een scherpe schicht genoomen ,
 Gaf haer die in de hand , hingh haer een kooker met
 Een booghjen op den rugg' en heeft s' op 't hoofd geset
 Een tygers huyd in plaets van 't hayr met goud te snoe-
 ren ,
 Die , in de stede van een tabbert , lanx haer schoeren
 En rugge nae beneen tot op der aerden hongh.
 Sy schoot al doe ter tijd , van jaeren noch so jongh ,
 Een kinderlijcke schicht , en wist met teere vingren
 Den slinger om haer hoofd geswind en swack te slingren
 En een Strymonse kraen te treffen in de vlucht
 Of witte swaenen te doen vallen uyt de lucht.

Veel moeders wenschten haer in de Tyrreheensche steden
Te hebben tot een Snaer, maer 't was om niet gebeden.
Sy, met Diaen alleen te vrêen, blyft altyd maeghd
En onbevleekt, en in de liefde, die sy draeght
Tot myne wapenen, houdt zy haer onbewoogen.
Ick wenschte wel dat zy niet op en was getoogen
Nae sulcken oorlogh toe, noch immer had bestaen
Te tergen tot de krygh den afkomst van Dardaen.
Het waer my lief geweest had s' haer daer uyt gehouwen
En sy waer' eene nu van myne staet-joffrouwen.
Maer Nymfe, naedemael zy werd geperst van 't straff'
En harde Noodlot, dael ghy van den hemel af
En spoeyt u metter haest nae de Latynsche landen,
Alwaer ter quaeder uyr een veldslag is voor handen
Die droevigh wesen sal. Neem dese wapens mee
En houd een felle pyl staegh op uw kooker ree
Om wraeck te neemen van (wie dat het mooge wesen,
Frygh of Italiaen) die 't lichaem, dat voor desen
My toegeheylight is, mocht schenden met een wond;
Straft also wel den een als d' andere terstond
En doetse met haer bloed aen my haer schuld betaelen:
Daer nae so sal ick in een holle wolck gaen haelen
Het doode lichaem van d' erbermelycke maegd,
Onuytgeschudt, met al de wapens die zy draegt,
En brengen 't in haer land om daer in 't graf te setten.
Dus sprack zy; maer de Nymf is, sonder te verletten,
Met een gedruys gedaelt van boven nae beneen:
Een doncker-bruyne wolck omvingh haer gansche lêen.
Maer ondertusfchen quam het Regiment Trojaenen
En Ruyter-overstens en troepen der Tuskaenen
En al het paerde-volck met benden trecken aen
En naederen de stad. De klepper kan niet gaen
Van dertelheyd en pruyft en rinnickt langs de wegen
En over 't vlacke veld, hy woelt en worfelt tegen
De stengen aen en keert zich nu ter slincker zijd'
En nu ter rechter we cr. Den acker ver en wijd

Staet fcherp en overeynd van fo veel yfre fpeeren,
 't Veld gloeyt van wapenen en blinckende geweeren,
 Hier tegens toonen haer Meffapus en Catil
 Met zijnen broeder; oock de vleugel van Camill'
 En al de troepen van de snelle Laurentynen,
 Die t' faemen in het veld tot tegenftand verfchynen
 En drillen al van verr' haer fpiessen met de hand.
 De moed der mannen, die van d' een en d' ander kant
 Malkandren naederen met bloedige ftandaerden,
 Werd heeter als voor heen, en 't brieffchen van de paerde
 Onfteect zich meer en meer: en nu hiel yder ftand
 En waeren binnens fchoots, als zy gelyckerhand
 Uytberften met een groot gefchrey ten wederzyde
 En beyde moedigen het hitfigh paerd ten ftryde.
 De fchichten vliegen door de lucht fo dick en dicht
 Van alle kanten of het sneeude, dat het licht
 Des hemels wierd als met een fchaduw overtrocken.
 Strax quam Tyrrenus en de felle Aconteus fchocken
 Malkandren op het lijf met de gevelde fpeer
 En ftorten d' eerfte met een groot gedreun ter neer
 En kraeckten tegens een de borften hunner paerden
 Met vollen ren: fo dat Aconteus langs der aerden
 Ter zael uyt ftroof gelijk een blixem, en verfpreyt
 Sijn aeffem in de lucht daer hy gevallen leyt,
 Waer door van ftonden aen de Laurentynfche benden
 Verlaegen werpen hun rondaffen op haer lenden
 En wenden 't nae de ftad en haere veften heen,
 Die de Trojaenen flux zijn achter her gereen.
 Afylas fat haer dicht in d' yfers met fijn fchaeren.
 Maer de Latyners, als z' ontrent de poorten waeren,
 Verheffen een gefchrey en wenden weer en doen
 De volgers vluchten, die fich strax te rugge spoen
 En laeten 't voortgaen, wat het magh, met volle toomen,
 Soo 't met de zee gaet, die by beurten fijne ftroomen
 Nu nae het land toe ftolpt en met een volle vloed
 Sijn fchuym tot over rots' en klippen ftuyven doet

En uyt zijn schoot bestort het uyerst zynen zanden :
 Nu haestigh wederom te rugge loopt, en stranden
 En oevers ruymt, en met den ebbe weder slorpt
 De steenen, die de vloed op strand en oevers worpt.
 Tweemaal heeft de Tuskaen den Rutuler gedreven
 Nae stad toe, tweemaal hem weerom den rug gegeven
 En zich van achteren gedeckt met zijn rondas :
 Maer als men wederom ten derden maele was
 Aen een geraeckt, als nu van alle bey de zyden
 Het ganfche heyr zich had gewickelt in het stryden
 En yder koos sijn man : toen gingh het kermen aen
 Van die daer sneuvelden en stirven onder 't slaen.
 Toen sagh men mannen met haer schilden, schichten,
 swaerden

Sich wentelen door 't bloed en haer half-dooede paerden,
 Daer ryft een hard gevecht. Dewijl Orfilochus
 Het herte niet en had om tegen Remulus.
 Van naeby aen te gaen heeft hy zijn paerd van verre
 Geschooten dat de spies bleef steeken in sijn sterre,
 Dat onverduldigh door de wonde, die het kreegh,
 En so een swaere slagh, met borst en beenen steegh
 En steygerd' in de lucht : hy tuymelde ter aerde
 Voor doot, Catillus werpt Iolas van den paerde
 En oock Hermijn, van hert, van lijf, van daeden groot ;
 Sijn hayr was geel als goud, sijn hooft en schouders bloot ;
 Geen vrees van wonden dee hem omme zien of fwichten :
 So ver gaf hy zich bloot en open voor de schichten.
 De lancy gingh hem door zijn breede schouder-blaen
 So dat zy trild' en heeft hem dubble pijn gedaen.
 Aen alle kanten werd het swarte bloed vergooten
 En meenigh man gevelt en van de meer geschooten,
 Het swaerd, de lans, de schicht maeckt veele vechters neer,
 Te sterven door een wond dat achten zy voor eer.
 Maer d' Amazoon Camil juycht midden onder 't moor-
 den

En in 't gekerm van die hier in hun bloed versmoorden,
 Met

Met d' eene borst ontbloot : nu schiet zy pyl op pyl
 En schicht op schicht , nu hact s' er onder met de byl,
 De gulde koker hanght en rammelt op haer lenden.
 Oock weet zy , als zy werd genoodsaect om te wenden,
 Met pylen overrugs te schieten even rad.
 De jonge jofferen , die sy gekoosen had
 Tot haeren staet om haer getrouwelijck te dienen
 In krygh en vrede , sijn rondom haer lijf , Larien en
 Tarpey' en Tulle , die in haere vuyft belluyt
 En voert een staele byl. Dees maegden waeren uyt
 Italien van daen. Gelijck alsd' Amazoonen
 Wanneer s' haer op den stroom van Thermodon ver-
 toonen

En met geverwt geweer en wapens gaen ten stryd',
 Of vechten dicht rondom het lijf van Hippolyt' :
 Of als Penthafilé keert weder met haer waegen ,
 En 't heyr der vrouwen die half-ronde schilden draegen
 Juycht met een groot gehuyl. O dappre maegd, wie schiet
 Ghy eerst wie leit van 't paerd ? wat mannen maect ghy
 niet

Met uwe hand ter neer ? Eumeen was onder allen
 Den eerste , die sy van de meer heeft af doen vallen
 (De soon van Clytijs) dien zy van vooren schoot
 Een langhe spies dwers door sijn borst, daer hy sich bloot
 Gegeven had , so dat hy tuymeld' en geraeckte
 Ter aerd' en wenteld' in den bloede , dat hy braeckte
 Met een gheele stroom al stervende uyt sijn krop.
 Doe ley s' er Pagafus en Lyris boven op.
 Sy storten bey gelijk van boven neer : den eenen
 In 't vatten nae den toom , als ruffchen zijne beenen
 Sijn paerd doorreegen was en wirp zijn meester af :
 Den anderen , terwijl hy zich nae hem toe gaf
 Om op te houwen en in 't vallen te verschoonen.
 Amaster leyt s' er by , een van Hippotas zoonen.
 Oock volght zy Tereus met een felle spies van ver :
 Sy zit Harpalikus en Chromis achter her ,

Dock moft Demoföon door haere handen vallen.
 Daer fy 't op heeft gemunt ontkomt het geen van allen.
 Sy treckt niet eene pyl en werpt noch spies noch fchicht
 Of een der Frygen werd daer mee van 't paerd gelicht.
 Van ver quam Orfitus, de jaeger, aengereden
 Op een Apulifch paerd met vreemde nieuwigheden
 Van wapenen, die om fijn breede fchoeren droegh
 Een jonghe ftieren huyd, die hy wel eer verfloegh.
 Hy had een wolfs muyl op zijn hoofd met witte tanden
 En ylijck opgespart, en voerd' in fijne handen
 Een kromme knodfe; zelfs rijdt hy in 't midden van
 Sijn troepen gints en her, en fteekt met kruyn en pan
 En met zijn gansche hoofd uyt al die by hem waeren.
 Dees neemt zy waer(want door het wendé van de fchaeré
 Was fulx niet fwaer om doen) fchiet hem door 't lichaem
 heen

En fnaeuwt hem vinnigh toe: O ydele Tyrreên,
 Dacht ghy het fchuwe wild in 't bosch door ruygt en
 heggen

Te jaegen? neen: den dagh, die fulx fal wederleggen
 Met vrouwe-wapenen, is voor de hand, en al
 Gekomen: denckt nochtans dat het u wesen zal
 Gheen kleyne lof, die ghy fult by de fchimmen draegen,
 Dat ghy door handen van Camille zijt verflaegen.
 Toengold het Butes en Orfilochus; een paer
 Trojaenen grof en groot: maer Butes wierd van haer
 Van vooren aengetaft en met een pyl gefchooten
 Daer fijn panfier en helm, niet altewel geflooten,
 En zy zijn hals fagh bloot fo hy te paerde zat
 En hy zijn arm en fchild wat laeten zacken had:
 Den andren, of zy haer had op de vlucht begeven
 En in een grooten ringh van hem rondom gedreven
 Verfchalckte zy, en maect' een korter binne-keer
 En volgt den volger zelfs; toen dreef z' hem eens en weer
 (Hoe dat hy smeect en bid) door wapenen door beenen
 Haer hooger heffende den fellen heyr-byl heenen,
 Waer

Waer mee z'hem op sijn kop zo swaere wonden gaf
 Dat hem het warme breyn droop van sijn aensicht af.
 De soon van Aunis, aen den Apemyn gebooren,
 Valt'schielijck, sonder dat hy 't merckte van te vooren,
 In haere handen: een van d'alderminste niet
 Der Liguren so langh als 't noodlot hem toeliet
 Met valsheyd om te gaen. Hy vond zich heel verleege
 En heeft van haer te zien, zo onverwacht, gekregen
 Een schrick op 't lijf so dat hy bleef beteutert staen,
 En merckende dat hy de strijd niet kon ontgaen
 Met wegh te loopen noch de Coninginne weeren
 Die op hem aendrongh, vind hy raedzaam zich te keeren
 Tot loosheyd en bedrogh, daer hy zich op verstaet:
 Wel, zey hy, is dit so een loffelijcke daed
 Is dat so braeven stuck daer veel valt af te praeten
 Dat haer een vrouw derft op een wacker paerd verlaten
 Daer sy mee vluchten kan? vertrouw u van naeby
 Hier op een effen grond te kampen tegens my
 En maeckt u ree om een gevecht te voet te waegen
 Ghy sult haest sien wie dat de prijs sal wegh gaen draegen.
 Hier over wierd s' als dul van spijt, en met een vaert
 Springht sy ter zadel uyt en geeft zich van het paerd
 Dats' overlant aen een van haere kammeraeden,
 Staet met gelijk geweer in 't minste niet belaeden
 Te voet, met maer een bloot rapier en haer rondas,
 Dat 1. wit en suyver en noch 2. onbeschildert was.
 De jonghman, meynende dat hy 't nu had gewonnen.
 Door sijn bedriegery, is haestigh deurgeronnen
 En vlucht wat dat hy magh, en sit het snelle paerd
 Met spooren in sijn lijf. O Ligur, licht van aert,
 Uw opgeblaesentheyd zal u niet kunnen baeten;
 Ghy hebt u te vergeefs op uw bedrogh verlaeten;

1. 2. Dewijl Camille doenmael eerst in den oorlogh haer begeven ende te voorens noch niet eenigh vroom feyt van wapenen gedaen had, dat sy op haer schild mocht voeren. Siet hier op't geene wy in 't negende boeck hier over hebben aengeteykent.

Het is voor niemendaſ dat ghy nu glippen gaet ;
 De treken van uw vaer beproeft ghy al te laet ;
 Den valſchē Aunus zult ghy dit niet gaen vertellen
 En uwe loosheyd fal u in geen vrydom ſtellen.
 Dus ſprack de jōnckvrouw en met vlugge voeten loopt
 Sy 't paerd voorby , vol vyer, hoe hy met ſpooren noopt ,
 Grijpt het van vooren met een ſnelheyd by den toom, en
 Toetredend' heeft s'haer wraeck van 's vyands bloed ge-
 noomen ,

So licht , gelijk een valck , die met een ſnelle vlucht
 Komt van de rotſen af , een duyf grijpt in de lucht
 En voert haer in zijn voet en met ſijn beck en klauwen
 Valt aen het aefen en aen 't plucken en aen 't knaeuwen
 Dat bloed en veeren uyt den hemel vallen neer.
 Maer Jupiter , der Goon en menſchen opper-heer ,
 Die 't ſpel vaſt aenſagh hoe zy vechten hoefe ſmeeten
 Daer hy op den Olymp ter neder was geſeten ,
 Hitſt Tarchon, de Tyrrheen, ten ſtrijde en drijft hem aen
 Met ſcherpe prickels , om , daer 't heeſt is, heen te gaen,
 Dies rijdt hy midden in het doodſlaen en de ſchaeren
 Die nu aen 't deynſen en al half aen 't vluchten waeren.
 Hy ſpreekt de vleugels met verſcheyde woorden aen ,
 Noemt yder by zijn naem , houdt de verbaefde ſtaen ,
 En ſpreekt s' een hert in 't lijf die ſchandlijck wilden hee-
 nen :

O altyds laffe en on-gevoelige Tyrrheenen
 Waer komt u deſe vrees en ſlappigheyd van daen ?
 Derft fulck een gros (foey!) voor een vrouw niet blijven
 ſtaen ?

Loopt ghy langs 't veld gelijk een deel verſtroyde ſchae-
 pen ,

En doet een wijf u dat ? waer toe draeght ghy het waepen?
 Waer toe voert ghy 't geweer in uwe rechterhand :
 't Is immers niet om niet dat ghy de boogen ſpant ,
 En ghy en valt niet leuy daer met , of om de hoeren
 In 't duyſter van de nacht een oorlogh is te voeren

Of (als u 't pijpje noodt aen Bacchus rey te gaen)
 Te passen op den disch daer volle bekers staen.
 Hier nae verlanght ghy, hier toe strecken all uw zinnen
 Tot dat de Wichelaer sijn offerhand van binnen
 Vol goede teyckens vindt en u het vette beeft
 Roept om in 't hooge woud te koomen op de feest.
 Nae dese redenen geeft hy zijn paerd de spooren
 En fet het midden in des vyands spits van vooren,
 Het sterven selfs getrooft, en in sijn hert onstelt
 Rijt recht op Venulus, die hy met groot geweld
 Van 't paerd af ruckr so hy hem in sijn middel vatte,
 Werpt hem voorts in sijn schoot voor op de zael en spatte
 Flux met de karel heen so veel het reken mocht.
 Een groot geroep rijft van beneden nae de locht:
 Al de Latyners slaen nae derwaerts heen haer oogen.
 De snelle Tarchon is langs 't vlacke veld gevloogen
 Met man en wapenen, en boven van sijn schicht.
 Het yser breeckende socht hy my met sijn gesicht
 Een open, daer hy hem een dood-steeck geven kondé.
 Den ander worstelde daer tegen, om de wonde
 Te keeren van sijn keel, en dee so langh sijn best
 Tot dat hy kracht door kracht ontgaen is op het lest.
 Gelijk een arend, die een slangh heeft opgegriepen
 En met sijn klauwen die hy vast heeft toegeneepen
 Sijn proy voert nae de lucht, maer het gewondt Serpent
 Maeckt meenigh bocht en krul en 't hooft steeckt over-
 end
 En sif en blaest en doet sijn schobben yflijck glimmen,
 De vogel evenwel niet laet om hoogh te klimmen
 En met sijn vleugels slaet de lucht van een, en dwinght
 Hem met den krommen beck hoe hy zich wendt en
 wringht :
 So voerde Tarchon uyt het spits der Tyburtijnen
 Sijn proy met vréugde wegh in 't aensien der Latynen,
 Daer de Tyrreeners, om te volgen 't goed begin
 En 't voorbeeld van haer Vorst, terstond op vallen in.

De veegen Aruns, dien 't van 't noodlot was beschooré
 Dat hy haest sterven most, gingh al een wijl te vooren
 De maegd Camil bespien van d'een' en d'andre kant
 En met een schicht, die hy gereedt hiel in sijn hand.
 Beloeren waer van daen 't hem best souw willen lucken.
 Waer hy de dulle maegd haer selven heen fiet rucken
 In 't midden van het heyr, waer dat zy rijdt en rendt
 Daer volght hy haer op 't spoor en houdt zich daer on-
 trent :

Waer hy haer uyt den slagh met winst ziet wederkoomen
 Daer set hy 't heymelijck nae toe met snelle toomen
 En foeckt dan hier dan daer een toegangh en zijn kans
 Rondom haer, allesins, met een gewisse lans.
 't Geburde by geval dat Chloreus (in voortijden
 Een heyligh Priester, die sy Cybelé toewijden)
 Van verre sat en blonck in Frygiaensch geweer.
 Hy ree een ros, dien 't schuym liep by de stengen neer:
 Een vel met schubben, die van goud en koper waeren
 En pluym gewijse van de hand der konstenaeren
 Gewrocht, bedeckte 't paerd gelijk een harrenas :
 Hy selver, die heel braef gekleedt in 't purper was
 En 't uytheemsch yser-roeft, schoot met 1. Cortijnse rie-
 ten

En hoorenen daer die van Lycien mee schieten.
 Den gouden boogh hingh hem en rammeld op zijn lijf :
 Sijn helm was mee van goud : de slippen, ruym en stijf
 En kraeckende van goud, der vloeyende gewaeden
 Die waeren met een snoer, bestrickt van goude draeden,
 Sijn rock en broosen met de naelde dicht bestickt.
 De Jaegerin, dien dit van verr' in d'ooghen blickt,
 't Zy dat sy vland' om in de kercken op te hanghen
 De Troische wapenen, of dat zy van verlangen,
 Onsteken was om haer te cieren en te kleen
 Met sulcken rijcken roof, kipt desen man alleen

1. Cortyna, een stad in Creta, was vermaert door kunst van wel te schieten.

Uyt al de vechters uyt, en dapper ingenoomen
 Van liefd' om deefen buyt en plundringh te bekoomen
 Volght hem te roeckeloos en sonder achterdocht:
 Als Aruns, die sijn uyr een wyl tijds had gefocht.
 Wirp eyntelijck sijn schicht van daer hy haer belaegde
 En storte dit gebed eer hy de schoot noch waegde:
 O groote God Apol, in wiens bewaerenis
 Het heylige gebergh van den Socrates is,
 Dien wy in sonderheyd en boven andere eeren:
 Voor wien wy door de vlam een stapel doen verteeren
 Van mast-boomen-hout, en, als in koolen leyt,
 Vast steunend' op de kracht van ons godvruchtigheyd
 Ons niet ontfien bloots-voets door 't gloeyend' vyer te
 treden:

O ghy, die 't al vermooght, gun my op mijn gebeden
 Dat ick dees schand-vleck magh verdelgen van der aerd.
 Ick soeck geen plunderingh van kleeren, schild of swaerd
 Van de verflaegde maegd of roof of buyt te haelen
 Om aen een zeege-boom met yet van haer te praelen:
 Het geen ick elders dee gedye my tot eer.
 Indien ick maer alleen dees snode peft ter neer
 Magh vellen met mijn hand sal ick nae huys toe keeren
 En smooren 't in mijn hert, noch lof daer ean begeeren.
 Apollo stond hem toe een deel van sijn gebed,
 Een deel ontfey hy hem: Dat hy Camille met
 Sijn hand neer vellen souw heeft hy niet afgelaegen,
 Maer dat sijn voeten hem nae huys toe souden draegen
 Dat sloegh hy in de wind. So drae dan als de schicht
 Gingh snorren, wenden al de Volscen hun gezicht
 Nae haere Coningin, die selver niet en lette
 Op het gesnor noch schicht, die 't recht nae haer toe
 zette,

Tot dat hy steecken bleef diep in haer slincker mam
 En dronck het maegdlijck bloed en 't leven haer benam:
 De Joffers schieten toe om haere Vrouw in 't vallen
 Te stutten: Aruns set het op de vlucht voor allen

Verbaest en vol van vrees en blijdschap onder een
Gemenght, en derft zich nu niet meer, gelijk voor-
heen,

Vertrouwen op zijn spies, noch wederom verwachten
De schichten van de maegd en proeven haere krachten.
Gelijk een wolf, als hy den herder heeft gevelt
Of een aenkomend rund, 't s'trax op een loopen stelt
Bewust van 't stoute stuck het geen hy heeft bedreven,
En, eer de boeren haer flux op de been begeven,
Wijckt van de weggen af en met de staert in 't gat
Gaet schuyven nae 't geberght en houd noch streck
noch pad

Om zich in 't wilde bosch en ruyghte te versteecken :
Also is Aruns vol verbaestheyd heen gestreecken
Uyt het gesicht eer dat hem yemand wierd gewaer,
En heeft, heel wel te vreen met vluchten het gevaer
Heels huyds onsnapt te zijn, zich onder 't heyr begeven.
De jonckvrouw stervende en ten eynde van haer leven
Soeckt met haer hand de schicht te trecken uyt de wond
Waer van het yser diep in haere ribbens stond.
Sy zyght ter aerde neer en het gesicht der oogen
Breeckt door de koude dood, de blös is deur gevloogen
Die van te vooren op haer kaecken stond en gloor.
Doe sprack sy als zy nu haer kracht en âem verloor
Tot Acka, een van haer getrouwste kammeraeden,
Met wien s' haer selven plagh in alles te beraeden :
O Acka, mijn vriendin, tot noch toe had ick macht
Maer dese s'waere wond beneemt my nu mijn kracht
En al wat dat hier is werd swart rondom mijn oogen :
Rijdt haestigh heen en doet uw uysterste vermoogen
Om Turnus mijn bevel voor 't laetst te doen verstaen :
Hy trêe in myne plaets en trecke daer van daen
En wille metter haest sich nae de stad toe keeren
Om de Trojaenen van de vesten af te weeren,
En vaer nu wel. Hier mee liet sy den teugel gaen
En zeegh ter aerde dat z' ongaeren heeft gedaen.

Toen wierd s' allengskens koud en fcheydend' nyt het
leven

Heeft zy den oorlogh en haer wapenen begeben
En ley haer hoofd ter neer; de geest, niet wel te vreen,
Vloogh met verfuchten by de fchimmen nae beneen.
Een grootgefchrey is tot de Ierden toe gerefen
En 't vechten gingh weer aen veel heeter als voordesen.
De Teucer, de Tyriheen, Evanders paerde-volck,
Die fetten 't al gelijk fo dicht gelijk een wolck
Op de Latyners aen nu fy is dootd' gefchooten.

Maer Opis, eene van Dianaes met-genooten,
Sat al een wyl voor heen op het gebergh en zagh
Van't hoogh af onvervaert den wreefelijcken flagh:
En als zy nu van veer' in het gefchreeu wen klaegen
Der mannen merckte dat Camille was verflaegen
En met een droeve doot gestraft, verzuchte zy
In sprack nyt 't binnenft van haer hert aldus: O ghy
Rampfel' gemagde, die de Trojaenen gingt beftryden
Ghy hebt daer voor een' al te harde straf te lyden
En 't heeft u niet gebaet dat ghy in eenfaemheyd
In bosch en wildernis uw leven hebt geleyt
Tendienste van Diiden, noch dat ghy om uw fchoeren
Gestaedigh onsen boogh en koker pleecht te voeren
Uw Goning in nochtans fal in den laeten nood
U niet vergeeten, en men fal van uwe doot
By alle volckeren met grooter leere fprecken
Men fal niet seggen dat ghy sonder die te wrecken
Gestorven zijt: want wie uw lichaem met een' fchoot
Of wonde fchendt die fal 't betaelen met de doot.

Daer was een grooten bergh gelegen hier ontreff,
en
Een graf daer onder van den Coningh der Laurenten
Dercemus, dat heel groot en hoogh van aerde was,
Bedeckt met fchaduwten van doncker hout-gewas,
Alwaer de fchoone Nymf zich eerst ter neder zette
En van den heuvel op het doen van Aruns lette.

So drae als sy hem zagh in 't blinckende geweer
 En opgeblaesen met een wind van ydele eer,
 Riep zy, kom doode man, waerom wijckt ghy ter zyden?
 Kom herwaerts, segh ick u, kom hier nae my toe ryden
 Om uw verdiende loon t' ontfangen van uw hand
 Dat ghy Camilla hebt geholpen aen een kant.
 Sult ghy oock door Diaens geweer om 't leven koomen?
 Dus sprack de Nymf en heeft een snelle pijl genoomen
 Ter gulde kooker uyt: sy spant en treckt haer boogh
 Dat zy de hoorenen tot aen malkandren toogh
 Tot dat het scherpe punt haer sliicker hand genaecte
 En dat de rechter met de pees haer tepel raeckte.
 So haest had Aruns niet vernoomen het gerucht
 En 't snuyven van de pijl van boven uyt de lucht
 Of zy was daer en gingh hem door sijn ribbens heenen.
 Hy gaf de geest, en op sijn alderlaetste steenen
 En was'er niemand van sijn mackers daer ontrent
 Die nae hem zagh: hy bleef daer leggen onbekent
 En Opis heeft zich nae den hemel toe begeben.

De vleugel van Camill', zo haest zy was gebleven,
 Was d' aldereerste die zich op de vlucht begaf.
 De Rutulers hier in verflaegen wycken af:
 De baris' Arinas vlucht en sijne troepen wenden:
 Ritmeesters, Overstens en de verlaete benden
 Die setten 't om haer lijf te bergen nae de stad,
 En daer was niemand niet die 't hert of krachten had
 Om de Trojaenen, die haer nae van achtren joegen
 En dapper in de staert der vluchtelingen sloegen,
 Te houden op, of zelfs in 't veld te blyven staen,
 Maer 't komt al stooten op een volle vier-voet aen
 Met slappe lendenen en ongespanne boogen.
 Het opgeworpe stof quam schielijck aengevlogen
 Dat zich om hoogh gelijk een dicke nevel gaf.
 De bange moeders sien het van de wallen af,
 Die op haer borsten slaen en groot misbaer bedryven.
 Tot aen den hemel toe gaet het geschreeuw der wyven.

Die d' eerste raeckten in de poorten van de stad
 Daer was de vyand mee vermengelt, die hare zat
 Dicht op de hielen dat z' (och armen!) niet en kosten
 De dood ontvluchten, maer haer leven laeten moften
 Voor in den ingangh, in haer vaderlycke stad,
 Sels in haere huysen, daer men 't anders veyligh had.
 Een deel was besigh om de poorten toe te sluyten
 Die niet en dorsten sels haer mackers, die daer buyten
 Geslooten baden dat men die weerom onfloodt,
 Onfangen om haer te bevryden van de dood.

Hier ghingh het deerlijck op een moorden en vernielen
 Van die met wapenen de poort gesloten hielen
 En van die met geweld daer tegen dringen aen.
 Een deel in het gefight der oudren, die vast staen
 En schreyen, werden in de steyle gracht gedwongen
 Te storten over hol en bol van die haer drongen
 Van achtren aen: een deel loopt blindlingh met de kop
 Der paerden met een ren en volle toomen op
 De poorten dat het klapt, en boft, gelijk de rammen,
 Op posten, hard van hout, op grendelen en krammen.
 De moeders werpen sels op 't voorbeeld van Camil
 (De min van 't vaderland geeft haer de macht en wil)
 Met schichten elck om strijd, en passen wat te raecken
 In plaets van wapenen met stocken en met staecken,
 Met houten, half verbrandt en uyt het vyer gevat,
 En zijn van d' eerste die haer leven voor de stad
 Opsetten derven om den vyand af te weeren.

De Faem quam middlerwijl op haer gefwinde veeren
 By Turnus in het bosch daer hy lagh op de wacht
 Die aen den jongelingh een harde tydingh braght,
 En Acka quam hem oock een quaede boodschap draegen,
 Hoe dat de ruytery der Volscen was geslaegen,
 Camille doodt, en de verwoede vyand aen
 Quam dringen met geweld, die niets liet blyven staen
 Maer alles voor-voets had vernielt en wegh genoomen,
 Dat nu de schrick tot in de stad toe was gekoomen:

Waerom

Waerom hy raefende zijn volck opbreecken dee
(Het wreede noodlot van de Goden brengt het mee)
En voorts de heuvelen en de besette wegen
Verlaetend' is hy flux 't boschaedjen uyt geteegen.
Hy was noch nauwelijx getrocken uyt het oogh
En op het ruym geraeckt wanneer Eneas toogh
Den heuvel over (die den ander met soldaeten
Te vooren had beset en even nu verlaeten)
Tot dat hy eyntelijck quam op de vlacke hey
Uyt het bedomde bosch. Dus spoeyen z' alle bey
Sich nae de stad met heel het gros van hunne schaeren
So dicht, dat zy van een maer weynigh schreden waeren.
So haest Eneas ver voor uyt het stof vernam,
Dat over 't veld gelijk een roock gedreven quam,
En sagh de Rutulers en Laurentynsche benden :
En Turnus wederom van zijne zijde kenden
Eneas wapenen en hem ter ooren quam
't Getrap der paerden en het, pruyssen hy vernam :
So waeren zy terstond geraeckt aen 't sfermutseeren
En hadden strax den strijd begonnen, en haer speeren
En schicht' en swaerden op malkanderen beproeft
Ten waere dat de Son niet langer had vertoeft,
Die zich in 't westen gingh verbergen onder d' aerden
Daer hy te water ree zijn afgemende paerden.
Dies slaen zy wederzijds haer leger voor de stad,
En elck beschanft zich wat daer hy 't begrepen had.

Eynde des elfde Boecks.

I N H O U D.

Des twaelfden Boecks.

ALs nu den Latynen de kans twee maels had tegen geloopen ende door ongeluckigh vechten haer moed wat befweken en haer krachten vry vermindert waeren, ende Turnus sagh dat al haer hoop op hem stondt, heeft hy voor-genomen in een bysonder gevecht met Eneas te treden, sonder dat Latinus hem dat ontraeden ende de Coningin met veele traenen sulx beletten kon, ende heeft het selve door yemand van de zijne, Idmon genaemt, Eneas doen aefseggen. Eneas neemt het aen ende daer werd een verbond ten weder syde plechtigh beswooren, het welck door Junoos ingeven van de Nymf Juturne, Turnus suster, in de gedaente van Camertes verandert zijnde, werd omgestooten, ende heeft de wichelaer Tolumnius door misduydinge der voorteycken, die hy sagh, den synen de victorie voor vast toeleggende, de eerste schicht geschooten ende een van Gylippus soonen ter neergeleyt. Eneas mede niet weetende de oorfaeck van desen schielijcken oploop ende met een pyl, sonder dat men wiste wie sulx dede, geschooten, wierd genoodfaeckt uyt den strijdt te vertrecken, het welck vernoomen hebbende ende meynende dat hem de beste gelegentheyd om yets uyt te rechten daer door gegeven wierd maect hy een groote nederlaegh onder de Trojaenen, Venus hebbende van uyt het gebergh het kruyd *dyptam* gekregen geneest ondertussen

fen haren zoon, die, nu weder versterckt ende tot zijn krachten gekoomen, sijn soon Askaen door sijn exempel tot de deugd en dapperheyd vermaent, ende voorts den sijnen te hulp gaet ende roept Turnus by sijnen naem om met hem lijf om lijf te koomen vechten; maer als hy daer toe niet geraecken kost (also sijn suster haer in de plaets van sijn koetsier Metiskus had gestelt ende de paerden gestaedigh aen de verkeerde zyde omhaelde) heeft hy beslooten de stadt te gaen bestormen, voert sijn macht daer nae toe, en werpt het vyer nae de naeste huysen en vecht-toorens. Amata de Coninginne meynende dat Turnus verslaegen was heeft door onverduldigheyd haer selven verhangen. Als Turnus dese tydingen van Sages verstond ende de saecken so gestelt sagh dat hy genoodsaecht was om tegen Eneas die kamp aen te gaen, ten waere dat hy de stad inder Trojaenen handen wilde sien koomen, so heeft hy selver Eneas volgens het verdragh tot een bysonder gevecht geroepen, in het welcke Eneas de overhand gekregen hebbende ende door het bidden van sijnen overwonnen vyand by nae tot bermherticheyd bewogen zijnde, quam hy schielijk te sien den draegband, die Turnus van den verslaegen Pallas genomen had, waer door hy met gramschap onsteken het swaerd hem in sijn borst druckte ende 't leven benam.

HET TWAELFDE BOECK.

PRins Turnus fiende de Latyners verflabacken
 En dat haer door 't verlies de moed begon te facken,
 Dat yder fagh op hem en eyfchte nu dat hy
 Te vooren had beloofte, ontftack van raezerny
 En fijn gemoet vloogh op van onverfoenb'ren tooren.
 Gelyck een Leeuw, die van de jaegers korts te vooren
 Wierd inde borft geraeckt en kreegh een fwaere wond,
 Eerft fijne wapens rept nae dat hy zich beyond
 Getroffen, en van luft fijn maenen om fijn ooren
 Om neck en fchoften fchudt en laet fijn brullen hooren
 Uyt een bebloede muyl terwijl hy onverfaeght
 De fchicht in ftucken breeckt die hy in't lichaem draeght:
 So wies en wackerde den grammen Turnus tooren.
 Doe liet hy heel onftelt zich aen den Coningh hooren
 Met defe woorden: 't Schort aen Turnus niet de man
 Is ree, en daer is niet dat ick bedencken kan
 Waerom d'Eneadyns haer fouden 't foecken maecken
 Of 't geen fy felfs met ons verdroegen willen wraecken.
 Ick trede nae den ftrijd: ghy Vader, maeck terftond
 Het offer vaerdigh en ontwerpt ons het verbond.
 Ick fal den Dardanier (uyt Afien verlopen)
 Met defe rechter hand fijn moedwil doen bekoopen
 En ftuyren nae de hel (laet de Latynen gaen
 Stil neder fitten en den kamp maer fchouwen aen)
 En d'algemeene fchuld weerleggen met den fwaerde,
 Of dat hy over haer het hoogh gebiedt aenvaerde
 Als een verwonne volck, en heb Lavinia
 Tot fijne bruyd en met de jonckvrouw ftrijcken gae.
 Waer op Latinus weer fprack met bedaerde zinnen:
 Grootmoedigh jongelinck, eer ghy dit fult beginnen
 Is 't billick dat ick my fo veel te meer berâe
 En met bekommeringh te naeuwer overflae
 Wat ongevallen dat hier uyt al ftaen te wachten,
 Als ghy meer uytmunt in kloeckmoedigheyd en krachtē.

Ghy

Ghy hebt het Coninckrijck uws vaders en noch veel
 Meer overwonne Stéen te krygen tot uw deel,
 Latinus heeft oock moed en middelen daer tegen.
 Oock sijn in Latium de faecken so gelegen
 Dat onder het gebied van de Laurentsche kroon
 Veel andre dochters zijn, noch ongehout en schoon
 Van treffelijcke huyz' en wel en hooghgebooren.
 Stae my doch toe, schoon dat het u wat swaer om hooren
 Mocht vallen, dat ick u de waerheyd openbaer,
 En laet al 't geen ick u oprechtelijck verklaer
 U wel ter herten gaen. Mijn dochter uyt te houwen
 Aen yemand die voorheen haer vryden om te trouwen
 Dat en vermocht ick niet, en 't wierd my van de Goon
 En van de menschen af-geraeden en verboon:
 Nochtans door liefde die 'k u altyds heb gedraegen,
 Door bloed-verwantschap, door het kermen en het klac-
 gen

Van mijn bedroefde vrouw en meen'gen sucht en traen
 Verwonnen heb ick al de banden losgedaen,
 Ick heb mijn schoon-zoon sijn beloofde bruyd ontnoo-
 men

En ben met hem in een godloofse krijgh gekoomen.
 O Turnus, ghy ziet selfs wat ongevallen my
 Sints overkoomen zijn, wat swaerigheyd ick ly
 En wat ghy selver meest in desen hebt te draegen.
 Wy sijn tot tweemaal toe met groot verlies gellaegen:
 Nu komt all' onse hoop op dese vestinghaen
 En weten niet of die 't sal kunnen tegenstaen.
 De Tyber is noch laeu van 't bloed der oorlogs-knechten
 En onser mannen, die gesneuveldt zijn in 't vechten,
 Het gansche veld leyt wit van het gebeent: waer heen
 Laet ick so dickmaels my vervoeren, en wat reën
 Of zinneloosheyd doen my van mijn opset wijcken?
 So ick van zin ben de Trojaenen in mijn Rijcken
 Te neemen als ghy zijt verflaegen: waerom legh
 Ick liever het geschil niet neer, en neem het wegh

Terwijl g' in 't leven zijt ? wat fullen mijn verwanten ,
 De Rutulers , en heel het land aen alle kanten
 Gaen feggen , fo ick u , die nae mijn dochter ftaet
 En haer ten houwelijck verfoeckt , door mijn verraed
 Help (dat den hemel wil verhoeden) om het leven ?
 Let op de dingen , die den oorlogh plagh te geven ,
 Hoe wanckelbaer zy zijn , hoe los , hoe ongewis :
 Heb met uw vaeder , den ftock-ouden , deerenis ,
 Die nu in Ardea vaft treurt verr' uyt uw' oogen.
 De ftracke Turnus werd hier door niet eens geboogen :
 Maer fijne heftighéyd gaet hooger noch , en 't quaed
 In plaets van beteren verergert door den raed.
 So haeft hem tijd van weer te fpreecken wierd gegeven ,
 Heeft hy fijn reden met dees woorden aengeheven :
 O goede Koningh , de bekommeringh die ghy
 Voor my betoont , bid ick , dat ghy zet aen een zy ,
 En laet my toe dat ick om eer mijn leven waege.
 Den degen , die ick voer , de wapens , die ick draege ,
 Sijn oock niet onberoemt : de fchichten , die ick fchiet
 Met mijne hand , zijn oock fo kleyn van krachten niet.
 Of koomen me hard aen ter plaetfe daer fy raecten :
 't Roo fweet volghet oock wel uyt de wonden die wy
 maecken.

Sijn moeder , de Godin , fal ver zijn van de hand
 Om hem wanneer hy vlucht en ruymt het veld met
 fchand

Te decken met een wolck en te verbergen binne
 Lyflooze fchimmen. Maer Amaet , de Coninginne ,
 Die om dit vreemd gevecht de dood had op het lijf ,
 Die niet als fchreyen , en 't erbarmelijcke wijf
 Hiel haeren fchoonfoon vaft (die dapper was onfteecken)
 En dee haer beft om hem met woorden te verfpreecken :
 Om defe traenen , om de eere van Amaet
 Indien die eenighfins u noch ter herten gaet
 (Ghy zijt doch al mijn hoop in defe hooge jaeren ,
 Mijn trooft alleen in al wat my magh wedervaeren ,

In u beftaet den roem van het Latynfch gebied,
 Op u fteunt al ons huys) fo bid ick anders niet
 O Turnus, als dat ghy u niet en wilt begeven
 Met den Trojaenfchen Vorft te kampen om het leven,
 Al wat in dat gevecht u te verwachten ftaet
 Hanght my oock over 't hooft: indien ghy 't leven laet
 Sal ick met een uyt dit verdrietigh licht gaen fcheyden.
 Ick fal Eneas tot een fwager niet verbeyden
 Noch fijn gevangen zijn. Lavinia ontfingh
 Dit feggen met een vloed van traenen, fo s' haer gingh
 Van haere wangen, die fo rood als een fcharlaecken
 Van maegdelijcke fchaemt' en eerbaerheyd onftaecken,
 Gelijck of yemand had het Indifch elpen-been
 Met vermiljoen befmet, of fo men onder een
 De witte lelyen gemengelt ziet met roofen:
 Niet anders fagh men haer ontvonckte kaecken bloozen,
 Hy, door de min onftelt, fiet haer geweldigh aen
 En nu te hitfiger om nae de ftrijd te gaen
 Spreeckt tot de Coningin aldus met korte reden:
 Ey Moeder, wilt my met uw traenen noch gebeden
 Noch ongeluckige voorfpoockfels volgen nae
 Die nae een hard gevecht my thans begeven gae:
 Want dit is Turnus nu niet mogelijk te ftaecken
 Schoon dat hy felver wift dat hy om hals fouw raecken,
 Gae heen, ghy Idmon, en breng dese boodfchap aen
 Den Vorft der Frygen, die hem niet wel aen fal ftaen,
 Dat, als het morgen vroegh beginnen fal te daegen,
 Hy niet en wille de Trojaenfche troepen jaegen
 Op de Latynfche: maer dat daer een ftill-ftand zy
 Van wapens tuffchen tween van d' een en d' andre zy,
 En dat wy met ons bloed den oorlogh fullen flechten.
 Hy heb Lavinia die 't veld behoudt met vechten.
 Dus fpreeckend' is hy ftrax nae binnen toe gegaen
 Daer hy fijn paerden eyfcht: fy koomen pruyffen aen
 Dat het voor hem een luft was om te fien en hooren,
 Die Orithya felfs uyt veelen had gekooren

En aen Pilumnus schonck : in witheyd fouden zy
 De sneeuw te boven gaen , de snelle wind voorby
 Als 't op een loopen quam. De stal-knechts en koetfieren
 Elck even gaeuw , die haer bestellen en bestieren ,
 Staen op en paffen : d' een kemt haer de maenen uyt ,
 Een ander geeft se moed en klopt haer op de huyd
 Zacht met een holle hand en doet se so bedaeren.
 Daer nae trock hy 't pansier , daer maelyen in waeren
 Van goud en orichalck in een gekloncken , aen ,
 En heeft met een sijn schild aen sijnen arm gedaen ,
 Pafst voort den helm op 't hooft , versien met roo plumage ,
 En 't swaerd op zy , dat selfs Vulkaen tot een schenkage
 Voor Daunus had gemaect , en wyl 't noch gloeyend was
 Gekoelt in 't water van den helfchen jammer-plas.
 Toen heeft hy in sijn hand een stercke spies genoomen
 Die noch van Actor den Arunker was gekoomen.
 Sy leunde tegen een geweldige pylaer
 In 't midden van de Zael : hy grypse flux van daer
 En roept al drillende so hy de spieffe velde :
 O mijn getrouwe , die my noyt te leur en stelde
 Als ick uw hulp verfocht : Nu is 't , nu is het tijd :
 Den grooten Actor droegh u eertijds nae den strijd ,
 Nu doet het Turnus : geef , dat ick magh nedervellen
 En fenden den Trojaen , dien halven man , ter hellen :
 Dat ick hem sijn pansier magh rucken van het lijf
 En scheuren 't dat 'er niet een stuck van heel en blijf :
 Dat ick sijn hayr , dat sy met heete priemen krullen
 En dat van myrrhe druypt , begruyfen magh en rollen
 En sollen door het stof ! Dus raest de Jongelingh ,
 't Was niet als vuyr en vonck dat uyt sijn oogen gingh ,
 Gelijk een boose stier die gaeren was aen 't vechten
 En niet en weet wat hy van boosheyd aen sal rechten
 Maer bulckt afgryffelijck en met sijn harde kop
 Stoot op een stomp en hitff zich met zijn hoorens op ,
 De winden tergh en 't zand doet door de lucht verspreyē
 Om door sulck voor-spel zich ten stryde te bereyen .

Eneas heel verblydt dat men den oorlogh neer
 Souw leggen by verdragh en moedigh op 't geweer
 En wapenen, die hem fijn moeder had gefchoncken,
 Scherpt zich niet min en doet fijn dapperheyd ontvoncken

Door nieuwe gramfchap : spreekt fijn cameraeden aen,
 Vertrooft hun in haer vrees, en oock de droev' Askaen,
 Doet haer bericht hoe't met het noodlot is gelegen,
 En geeft de mannen laft die hy van zijnentwegen
 Sendt nae den Coningh toe met vast befcheyd, om aen
 Te dienen op wat voet zy tot de vrede ftaen.

De Son was 's andren daegs noch naeulijx in den mer-
 gen

Gerefen en befcheen de toppen van de bergen
 Wanneer fijn paerden eerft opkoomen uyt de vloed
 En blaefen 't vroege licht nu verfch en vol van moed
 Ter neufen uyt : of de Trojaenen en te faemen
 De Rutulers fijn met malkandren aen 't beraemen
 Van een bequaeme plaets en maecken 't vecht-perck ree
 Dicht by de veften van de konincklijke Stêe.
 In 't midden fteilen fy autaeren voor de Goden
 Hun alle bey gemeyn van aerd' en groene zooden,
 En andre brengen vuur en levend water aen :
 Dees hadden kranffen van autaer-kruyd omgedaen
 En overtreckfelen van wit en fuyver linnen.
 't Aufonifch Regiment en al de macht van binnen
 Komt trecken aen en ftort ter poorten uyt, verzien
 Van fchicht' en spieffen : de Trojaenfche oorlogs-lien
 Aen d' andre kant en de Tyrreenen rucken tfaemen
 In aller haeft, die met haer ganschen leger quamen
 En allerhande flagh van wapen zetten aen
 Niet anders dan of 't weer fouw op een treffen gaen.
 De Vorften vliegen, die braef uytgestreken waeren
 Met goud en purper, door het midden van de fchaeren :
 Hier fagh men Mneftheus, uyt Affarakus geflacht
 Gesprooten, ginder was Afylas, groot van kracht,

En daer Meffapus, van Neptunus afgekoomen,
 Die alle paerden wift te temmen en te toomen,
 En also haest als de trompet het teyken gaf
 Stack men de spies in d' aerd' en ley de schilden af.
 Toen raecte 't al te been wat binnen was; de vrouwen,
 De mannen, oud en swack, sijn niet in huys te houwen,
 Noch 't ongewapent graeuw. Elck even yverigh
 En door nieuwigheyt gedreven zette zich
 Op toorens, boven op haer huysen, op de daecken,
 En andren weeten op de poorten te geraecken.

Maer op een bergh, die nu d' Albaensche werd genoemd
 (Doe had hy noch geen naem en was noch onberoemt)
 Sat Juno neer en sag hoe men van wederzyden
 Het veld bereyd' en stack een perck af om te sryden,
 En slaend' haer ooghen op de konincklijcke Stad
 En beyde legers, die den een en d' ander had,
 De Frygh en Laurentijn, sprack 's hemels Koninginne
 Strax Turnus suster, die een Nymf was en Godinne
 Van staende wateren en van rivieren, aen.
 De Coningh Jupiter had haer die eer gedaen
 Voor haere maegde-blom die hy haer had benoomen.
 O Nymfe, sey sy, die de roem zijt van de stroomen
 En die 'k van herten min: 't is u niet onbekent
 Hoe ghy tot aller tijd van my begunstight bent:
 Ghy weet dat ick van u alleen meer heb gehouwen
 Als van all' andere Latynsche jonghe-vrouwen
 Die het ondancckaer bed beklommen van mijn man
 Den grooten Jupiter: gelijk ick seggen kan
 Dat ick u willigh in den hemel heb genoomen:
 Let op de swaerigheyt die u sal overkoomen,
 Juturn', en geef aen my de schuld niet: 'k heb voorheen
 So langh als 't de Fortuyn en Schick-godinnen leen,
 Den Staet van Latium en Turnus en uw vesten
 Beschermt en voorgestaen: nu sie 'k ten langen lesten
 Den Jonghman treen in een gevaerelijck gevecht,
 Waer in hem het besluyt der Goden tegen leght;

En

En het rampfaeligh uyr, 't uyr, dat hem is beſchooren
 Van 't Noodlot, naeck, en is te naefte by gebooren,
 Sijn vyand by de hand. Dit vechten, dit verdragh
 Verklaer ick u dat ick niet zien noch lyden magh:
 Maer ghy, ſo ghy yet voor uw broeder kunt verſinnen,
 Derft ghy yet ſtouts beſtaen, ſo wilt het ſtrax beginnen:
 Vaert 'er mee voort: 't paſt u: miſſchien of by geval
 Voor den ellendigen yet beters volgen zal.

Sy had naeuw uyt, wanneer Juturne viel aen 't ſchreyen
 Met bittere traenen, die ſich langs haer wangen ſpreyen
 Tot op haer borſt, waer op ſy drie vier maelen ſlaet.

't Is, ſeyde Juno, nu geen ſchreyens tijd, maer gaet
 So ſpoedigh als ghy moocht, en kunt ghy yet bevroeden
 Om uwen broeder in het leven te behoeden,
 So loopt en ruckt hem uyt de klauwen van de dood.

Ofruyt het krijghſvolck op, ſmackt het in 't war, of ſtoot
 't Ontwerp om van 't verbond en ſfelt het weer in roeren:
 Ick ſal u ſchaffen hert en moet om uyt te voeren.

Dus ſtoockt's haer op, en packt ſich vorders daer van
 daen

En laet Juturne alleen en twijfelmoedigh ſtaen,

Onſeker, onberaen wat dat zy zal beginnen

En door de droeffenis onſtelt in haere zinnen.

Latinus middlerwijl komt rijden aen, en had

Een groot gevolgh ontrent de koets daer hy op ſat,

En wierd getrocken van een ſchoon geſpan van vieren,

Dien 1. ſes paer ſtraelen van ſijn goud het hoofd verciere

Tot een verbeeldingh van de Son, zijn grootevaer.

Hem volgte Turnus met twee paerden, wit van hayr,

Twee ſchichten drillende met breed' en yſre bladen

Beſlaegen, die hy in ſijn hande had gelaeden.

Van d'andre zijde komt Eneas, die de ſtam

En oorsprongh was daer het Romeynſche volck af quam.

1. Een kroon, hebbende 12 ſtraelen, byſbeeldende de twaelfteykenen van den Zodiactis, dienende om ſijn afkomst aen te wiſſen als vjnde een ſoon van Circe, dochter van de zon.

Sijn schild en wapenen ten hemel afgekoomen
 Die flickeren als vyer, en (van het groote Roomen
 De tweede hoop) zijn zoon Askaen was aen zijn zy.
 De Wichelaer in witt' en suyvere kleedy
 Die bragt een bigge met een lam tot offerhanden,
 En bragt se by 't, aut aer dat nu was aen het branden.
 Sy stroyen zout en meel en wenden 't aengesight
 Nae 't oosten toe en het herbooren Sonne-licht
 En mercken met een mes de ster der offer-dieren
 En gieten schaelen wijns in d' aengesteekte vyeren.
 Doe sey Eneas met den degen in de hand
 Die hy ter schie uyt trock: O Zon, en ghy ó land
 Van Latium, waerom ick so wel swaerigheden
 Te water en te land veel jaeren heb geleden,
 Weest mijn getuygen in het geen ick bid, en ghy
 Almachtige Jupijn, en Juno, tegens my
 Nu beter als voorheen, en ghy, die d' ooreloogen
 En alle krygh bestiert en hebt in uw vermoogen,
 O dappre vader Mars, en ghy Fonteynen en
 Rivieren, en wat in de hooge hemelen
 Of in de blauwe zee of Goden of Godinnen
 Van menschen wierd gedient: Soo 't Turnus komt te
 winnen

Sal 't overwonne volck gaen nae Evanders land,
 Askaen vertrecken hier van daen, en naderhand
 Sal niemand van de mijn' hem tegen 't Rijck weer stel-
 len

Noch dese landen me de wapens koomen quellen.
 Maer so ick Turnus door mijn handen vallen doe
 (Dat ick veel liever had en my den hemel toe
 Wil staen) so en sal ick noch den Italiaenen
 Doen bucken onder de regeeringh der Trojaenen,
 Noch eysch het Rijck voor my: maer ick verstaet dat bey
 D' onwinbre volckeren zich onder eenderley
 Gebied en wetten vry en willigh sullen geven,
 En door een vast verbond in vree en vriendschap leven.

Wat

Wat Goon en Godsdienst raeckt sal ick my trecken aen ,
 Latinus laeten met de wapenen begaen ,
 En , zo hy is gewoon , zijn land' en luyden richten :
 Een stad voor my sal ick de myne laeten stichten ,
 Die ick sal noemen nae de maegd Lavinia.
 Dus gaet Eneas voor , waer op Latinus , nae
 Den hemel heffende zijn rechterhand en oogen ,
 Met dese woorden volgt : Om dit verbond te moogen
 Volbrengen ben ick ree , en sweer het selfde mee
 Dat ghy gesworen hebt , by hemel , aerd' en zee ,
 By Janus , by de Son en Maen , by helfche machten
 En Plutoos heyligdom , die niet is om versachten.
 Dat vader Jupiter , die de verbonden door
 Sijn blixem-straelen sterckt , vry dese woorden hoor' .
 Ick raeck 't aut aer en roep het vuur en godlyckheden
 Tot mijn getuygen , dat de vrede , die op heden
 By ons getroffen werd , in geenerley geval
 Van mijne vólckeren gebroocken werden zal ,
 En geen geweld sal my van het verbond doen wijcken :
 Schoon dat de zee gejaecht wierd over duyn en dijcken
 En dat de hooge vloed gingh over 't aerdrijck heen :
 Schōon dat Neptuyn het al vermengelde onder een ,
 En toorens nederwirp en overliep de steden :
 Schoon dat den hemel quam van boven nae beneden
 En in den afgrond viel : gelijk als dese staf
 Die ick heb in mijn hand , noyt lof noch lommer gaf
 Noch geven sal nae dat hy eenmaels door het hacken
 Sijn moer verlaeten most en bladeren en tacken
 Liet vallen door de bijl , wel eer een groeyend hout
 En nu geslooten van de meesters hand in 't goud ,
 En aen de Coningen gegeven om te voeren
 In 't land van Latium. Dus maecten s'en beswoeren
 Te saemen het Verbond in tegenwoordigheyd
 Van alle d'Overstems. Toen heeft men 't vee ontweydt
 En ruckte 't ingewand der beesten onder 't slachten
 Al levend uyt het lijf , dat sy ten offer brachten

Met volle schootelen. Maer al een wijl voorheen
 Geviel den Rutulers dit vechten niet, en 't schein
 Haer niet gelijk te zijn: elck had het zijn daer tegen
 En meynde 't was een faeck voor Turnus ongelegen,
 En noch veel meer als zy noch naeder naemen acht
 Op het verschil van bey der campioenen kracht,
 En Turnus nedrigh en stilwygend treden sagen
 Naë het autæer toe met sijn ooghen neergeslagen,
 Met bleyke kaecken en geen blos, gelijk het plagh,
 In 't jeugdigh aengesicht. Als nu sijn suster zagh
 Hoe onder het gemeen dit mompelen vermeerde
 En haer slaeuw-hertigheyd in moedigheyd verkeerde
 Gaf zy van stonden aen zich onder 't volck, en nam
 Camertus wesen aen, die uyt een edle stam
 Van heel doorluchtige voorouders was gesprooten,
 En om de vroomheyd van sijn vader voerd' een grooten
 En loffelijcken naem, en selfs door dapperheyd
 Van eyghen wapenen veel eers had ingeleyt.
 Sy siende werwaerts dat het krijfchvolck wierd gedreven
 Heeft haer in 't midden van de Rutulers gegeven,
 Stroyt veel geruchten uyt en houd hun dese tael.
 Is 't niet een groote schand voor ons luy altemael
 Dat een man maer alleen sijn leven sal gaen stellen
 Voor so een menigte van kloecke krijfch-gefallen?
 Sijn wy niet also sterck van krachten en getal?
 Die ghy hier ziet dat sijn al de Trojaenen, al
 d' Arkaders, al de macht van de Tyrreensche mannen
 Die tegen Turnus sijn verhit en ingespannen:
 Wy sijn twee tegen een indien wy met haer slaen.
 En hy hier door vermaert sal nae de Goden gaen
 Aen wien hy voor 't autæer zich over heeft gegeven,
 En langh noch nae sijn dood in aller monden leven:
 En wy luy fullen nae 't verlies van 't vaderland
 Daer wy gemackelijck nu sitten, naderhand
 Ons moeten onder vreemd' en opgeblaese heeren
 Begeven en al doen wat zy van ons begeeren.

Door fulcke woorden wies dit mompelen meer aen
 En is van troep tot troep door 't leger voortgegaen.
 De Laurentyne selfs, selfs de Latynsche schaeren
 Verandren van zin, en die te voorens waeren
 Verblijdt en hoopten dat door fulck een lijf-gevecht
 Den Staet in rust te zien en alle krygh geslecht,
 Die zijn nu voor de krygh met yver ingenoomen.
 Sy wenschen weder aen de man te moghen koomen,
 't Verbond noch ongedaen, en hebben deerenis
 Met Turnus om de kans die niet gelijk en is.
 Jurne voeght hier by yet grooters noch, en dede
 Hun boven in de lucht een teyken sien, waer mede
 Sy 't kryfchvolck, dat nu was in twyfelmoe digheyd
 En aen het wagglen, voorts onstelt heeft en verleydt.
 Want ziet de vogel van Jupijn met roffe veeren
 Quam onder een getal van water-vogels scheeren
 En maecte jaght daer op, wanneer de slimme gaff
 Valt schielijk uyt de lucht nae 't water, en verrast
 Een uytgenoomte swaen en heeft hem opgegriepen
 Met kromme klauwen om hem nae om hoogh te slee-
 pen,
 Waer door de Rutulers haer hoofden staken op.
 Het heele water-heyr volghet hem dicht in een trop
 Met groot geschal, dat vreemd om zien was, en de veu-
 glen
 Verdonckeren de lucht met vederen en vleuglen
 En dringen dicht by een op haeren vyand aen,
 Tot dat hy door 't gewicht van 't geen hy had gelaen
 En door 't geweld van die hem allesins benaeuwen
 Verwonnen en te swack zijn proy wirp uyt zijn klauwen
 In de rivier, en gaf zich nae om hoogh, daer hy
 Geraeckt' uyt haer gezicht en in de wolcken vry.
 Dit voorspoock wierd terstond van de Latynsche troepen
 Met vreugd ontfangen en verwellekomt met roepen
 En vrolijk veld-geschrey: elck maect zich fix en klaer
 En vaerdigh tot den strijd, wanneer de Wichelaer

Tolumnus d' aldereerst' aldus heeft aengevangen
 Dit is het, dat: daer ick meermaelen met verlangen
 Heb om gewenscht: ick neem 't tot onsen voordeel aen
 En weet wel dat het van de Goden komt van daen:
 Grijpt op mijn seggen, grijpt de wapenen in handen
 Ghy Rutulers, die voor een man, uyt vreemde landen
 Gekoomen, als het swack gevogelt, schrickt en loopt
 Terwijl hy met geweld op uwe kusten stroopt.
 Ghy zult hem selver haest zien op de vlucht gedreven
 En zich met al zijn volck weer nae het diep begeven.
 Sluyt u gelijckerhand en vanght den strijd weer aen,
 Beschermt uw Coningh die ghy anders quyt sult gaen.
 Dus sprack de Wichelaer, en wat vooruyt gelooopen
 Dreef een kornoelje schicht met kracht in 's vyands hoo-
 pen

Recht tegen over hem. De speer gingh snuyven heen
 En snee de lucht met een gewisse streeck van een,
 Waer op een groot geroep zich door het veld liet hooren,
 Dat al de drommen en slaghordeningh quam stooren
 En de gemoederen ontfack te wederzy.

't Gebeurde by geval dat negen broeders by
 Malkandren stonden, schoon van leeft, en allegader
 In echt gewonnen van Gilippus den Arkader
 By een Tyrreensche vrouw, sijn trouwe gemaelin:
 Een deser negen kreegh het vinnigh yfer in
 En door sijn ribbens, daer de gesp van 't geborduyrde
 Draegh-hengsel hem den buyck en zijne zijde schuyrde.
 Hy valt en streckt zich uyt in 't zand so langh hy was,
 Een goelijck jongelingh in blinckend harrenas.
 Maer de gebroeders, die een heele bende maeckten
 En vol van moed en rouw in hitt' en gramschap raeck-
 ten,

Die rukten sommige de swaerden uyt, en weer
 Een deel vat nae een schicht en valt met het geweer
 Als blinde luyden toe, waer tegen de Latynen
 Haer troepen voeren aen. Trojaenen, Agyllynen

Van d' andre zijd' en 't volck dat uyt Arkaadje was
 En komt te velde met gefchildert harrenas ,
 Die quamen storten aen en stelden zich daer tegen
 Met groote meenighte. Dus waeren zy genegen
 Ten wederzyden om te slaen , en altemael
 Van eene zin , 't verschil te rechten met het stael.
 D' autieren plundert men : een swaere buy van schichten
 Verduyftert heel de lucht , die niet en weet van lichten ,
 En 't regent yfer dat het giet : sy loopen met
 De kelck' en koppen deur ; Latinus selver set
 Het op de vlucht en berghet de Goden , t' hans geschon-
 den

Door 't niet voltrecken der beswoore vree-verbonden.
 D' een spant de waghens in , den ander springht te paerd
 En maect sich by de werck met het getrocke swaerd.
 Messapus, graegh om dit verbond te helpen stooren ,
 Rijdt op Aulestes aen , en , so als hy van vooren
 Ontmoete den Tyrreën (hy was een Koningh met
 Een tulband om zijn hooft) kreegh dees' een schrick en
 zet

Sijn paerd te rugge , dat van achtren in d' autieren
 Geraeckende daer zy hem in de weege waeren ,
 Wirp sijnen meester af die over hals en kop
 Daer heenen tuymelde : Messapus volghet 'er op
 En met een grove spies ten eersten toegevloogen
 Gaf hem een swaere wond' (al sijn gebeden moogen
 Niet helpen) van om hoogh so hy te paerde sat ,
 En sey, dat heeft het wegh , dit is een offer dat
 Veel beter is om aen de Goden te vereeren.
 D' Aufoners schieten toe en rucken hem de kleeren
 En wapenen van 't lijf eer dat hy noch verkouwt.
 Chorijn vat van 't autier een brandend offer-hout
 En heeft het Ebusus in sijn gesicht gedreven
 Die hem ontmoet' en selfs sijn swaerd had opgeheven
 De groote baerd geraeckt' in brand en gaf een stanck.
 Hy volgt 'er op en grijpt zijn vyand by het lanck

En vloeyend hayr eer hy zich van de slagh bedaerde ,
 Set hem sijn knie op 't lijf en druckt hem tegen d' aerde
 Daer hy de styve klingh in sijne zyde joegh.
 Den herder Alfus viel voor in het spits en sloegh
 Dwers door de schichten heen en brack al wat hem tegen
 En in de weege stond : maer met den blooten deegen
 Vervolghet hem Podalier en was hem op de biel :
 Hy keert zich om en was eer het sijn beurt daer viel
 Selfs in de voorbaet , heeft zijn heyrbyl opgeheven
 En hem van vooren een so swaeren slagh gegeven
 Dat hy hem 't hooft tot aen de kin toe hieuw van een
 En hem het bloed en breyn vloogh over 't harnas heen.
 Een harde rust , een slaep van yser sloot zijn oogen ,
 Die wierden van de nacht voor eeuwich overtoogen.

Maer den godvruchtigen Eneas die hier stond
 Met blooten hoofde , so hy zich by 't auter vond ,
 Stack bey zijn handen uyt , die ongewapent waeren ,
 En riep dus tot sijn volck om haer te doen bedaeren :
 Wat is 'er gaende ? waer vliegt ghy so schielijck heen ?
 Wat twist , wat tweedraght helpt u al te mael te been :
 Ick bid u , mannen , wilt uw gramschap doch betoomen.
 Wy sijn de saecken eens en over een gekoomen :
 't Verbond is al gemaect : ick heb alleen het recht
 En 't komt my toe alleen te treden in 't gevecht.
 Laet my der mee begaen , wilt alle vrees vry staecken :
 Ick sal met dese hand 't verbond haest vast gaen maecten,
 Waer door wy t' saemen , ick en Turnus , sijn verplicht
 Dat tusschen onser tween de saecke zy gericht.
 Terwijl hy dus sijn volck met woorden soeckte te keeren
 Treft hem een snelle pijl , die met geswinde veeren
 Op hem quam snorren aen ; 't is een onseker dingh
 Wat hand haer schoot , of van wat booge dat zy gingh ,
 Wat dwarrelwind het was daer zy van wierd gedreven ,
 Wie dat de Rutulers had so veel eers gegeven ,
 Wat God of wat geval : men heeft het noyt gehoort ,
 Deroem van sulcken feyt is in de nacht versmoort ,

En niemand heeft zijn roem van dese wond gedraegen.

So haest als Turnus de Trojaenen sagh verslaegen,
Haer Overstens verbaest, Æneas uyt den strijd
Vertrecken, wierd hy strax onsteeken en verblijdt
Door't onvoor sien geval dat hem wat goeds dee hoo-
pen,

Eyscht sijne paerden, heeft om wapenen geroopen,
Springt op sijn wagen, daer hy zich ter neder zet
Vol opgeblaesentheyd en op den teugel let.

Hy vlieght nu gints nu her, en heeft om hals geholpen
Veel dappre mannen, of doen tuymelen en stolpen
Half-doodt ter aerde, of met sijn wagen overreen,
Ondoet de troepen, scheurt gelederen van een,
Of volgt en jaeght se nae die hem den rugh toe keeren
En sit haer achter her met afgenoomen speeren.

So de bebloede Mars aen Hebrus koele vloed
Door't klincken op zijn schild geeft sijne paerden moed
En dryft se voort als hy de volkren op gaet ruyen
Ten oorlogh, dat zy zelfs de winden van het zuyen
En't westen gaen voorby, daer zy geen hindernis
En vinden, maer het veld gebaent en open is:
Het uysterste gewest van Thracien door't klappen
Van haere hoeven loeyt: Vrees, Gramschap, Vyand-
schap, en

Bedrogh hem volgen waer hy met sijn waegen rijdt:
So dryft oock Turnus door het midden van den strijd
Sijn paerden wacker aen, en jaeght se dat sy sweeten
En roocken, houdt met die hy neder heeft geschooten
De spot ('t is deerelijck) en waer de snelle voet
Sich neer set, daer besprenght en kneedt zy't zand met
bloed.

Nu had hy Sthenelus en Thamyris om't leven
Geholpen van naeby, en oock de rest gegeven
Aen Folus, maer van ver: van ver aen Glaukus, en
Sijn broeder Lades, die in't land van Lycien

Van Ifmarus geteelt en opgetrocken waeren ,
 Bey afgerecht en in de wapenen ervaeren
 En van haer vader met gelijk geweer versien ,
 Of om te vechten , daer een veldflagh mocht geschien
 Of om te rennen met een paerd voorby de winden.
 Gins aen een ander oord laet zich Eumedes vinden ,
 Des ouden Dolons zoon , en komt in 't midden van
 De vechters setten aen : een dapper oorloghs-man ;
 Hy was zijn grootevaer gelijk van naem , zijn vader
 Van hert en handen , die om 't Grieksche leger naeder
 Te gaen bespieden dorst van Hector tot zijn loon
 De wagh en eysschen en 't gespan van Peleus soon ,
 Maer Diomedes op een andre wijs betaelde
 Dat hy noyt weder nae Achillis paerden taelde.
 Als Turnus desen sagh in 't vlacke veld, schoot hy
 Van verre nae hem toe een lichte schicht , en by
 Hem naeder koomende houdt syne paerden tegen ,
 Springht van de waegen af , en , so hy was gelegen
 Half doot ter aerde , treedt hem in den hals , en
 wringht

Uyt syne rechter hand den blooten deggen , dringht
 Hem die ten gorgel in en verwt z' in zijnen bloede ,
 Dees woorden voegende daer by met bittren moede :
 Sie hier het land daer ghy door krijgh nae hebt gestaen :
 Meet nu Italien al leggende , Trojaen ,
 Hoe groot uw deel is dat ghy daer in hebt gekreegen.
 Al wie zich tegen my derft stellen met den deegen
 En my den oorlogh doen , die geef ick fulcken loon ,
 Dus bouwen sy haer stad , dus komen s' hier ter woon.
 Hy heeft hem Butes tot gefelschap mee gegeven
 Nae dat hy hem een schicht had in het lijf gedreven :
 Oock Chloreus , Sybaris , Therfilochus , Thymet ,
 Die van zijn paerd viel dat hem uyt de zadel smet ,
 En voegt 'er Dares by. Gelijk als uyt de berghen
 D'Edoonsche noorde-wind 't Egeesche diep komt ter-
 gen

En

En buldert op de zee , de golven volgen , daer
Hy haer nae 't strand toe jaeght , de lucht werd licht en
klaer

En al de wolcken van den hemel heen gaen strijcken :
So ruymt het Turnus op , doet alle troepen wijcken
En schueren waer hy komt , breeckt haer slagh-ordre , dat
Sy raecten in de vlucht en overhoop , en spat
Al voort met grooter vaert , dat hem de pluymen vloogen
Nae achtren toe , so hem de paerden voorwaerts toogen.
Maer Flegcus lee dit niet dat Turnus dus verwoedt
Daer onder hact en so veel karels vallen doet ,
En hebbende zich dwers geworpen voor de waegen
Ruckt flux de paerden om , soo hy die aen quam jaegen.
Terwijl sy voortgaen en hy nae sleept en vast aen
De tuyghen hangen blijft en die niet los laet gaen ,
Volght hem een spieffe die hem achterhaelt en raecte
(So hy sich bloot gaf) door sijn dick pansier , maer maecte
Gheen groote wond' en gingh maer even door de huyd :
Hy keert zich evenwel en met de schild voor uyt
Gaet op sijn vyand aen , en hebbende gekregen
Syn swaerd ter scheeden uyt focht bystand aen den dee-
gen :

Maer 't snelle wiel en sterck-gedreve waegen-as
Liep hem op 't lyf en stort' hem vierkant in het gras.
Hier op schiet Turnus toe en houwt hem tusschen 't wae-
pen

En den helmet , daer hy se wat van een sagh , gaepen ,
't Hooft van sijn schoeren af en laet den romp in 't zand.

Terwijl dat Turnus dus zeeghaftigh met de hand
Te werck gaet en van hem veel volcks wierd neergehou-
wen ,

So hebben Mnestheus met Askaen en den getrouwen
Achaet Eneas nae het leger toe gebroght

Die dapper bloed' en op een spies wat steunfel foght

Om het gequetste been om d'andre tree te stijven.

Vol spijt en gramschap dat hy uyt den strijd moet blijven.

Tracht

Tracht hy het riet geheel te trecken uyt de wond
 En wenscht wel dat men doch het naeſte middel vond ,
 Begeert dat men het gat van de quetsfuyr verwijde
 En t'eenemael de pijl uyt haeren ſchuyt-hoeck ſnijde
 En hy weer nae de ſtryd hoe eer hoe liever gingh.
 Nu was Jäpis hier , een dapper gunſtelingh
 Van Phebus die wleer met zyne min bezeeten
 Hem de genees-kunſt en de kruyden had doen weeten
 En de geheymenis van 't wichelen geleert
 En ſnelle pylen en ſijn cyter had vereert.
 Hy had veel liever om 't verlengen van het leven]
 Sjins ſwacke vaders , die bynae was opgegeven ,
 Sich op 't geneſen en de krachten te verſtaen
 Die in de kruyden zijn , en daer mee om te gaen
 Al zouw hy onvermaert en als vergeeten blijven.
 Eneas , leunend' op ſijn ſpies om ſich te ſtijven ,
 Knarſt op ſijn tanden en blijft overeynde ſtaen ,
 Niet eens ontſet noch in de traenen van Askaen
 Noch door den toeloop van ſoo veel die hem beklaegen.
 Den oude Jäpis met den rock voor opgeſlaegen
 En wat geſchort nae het Peoniſche gebruyck
 Stelt te vergeefs te werck zijn wetenſchap en 't puyck
 Der kruyden van Apol , en vat , om 't uyt te rucken ,
 Het yſer met de tangh , maer 't wil hem niet gelucken :
 Apollo helpt hem niet , en hoe het langer lijd
 Hoe dat de ſchrick in 't veld werd grooter metter tijd
 En 't quaed meer naedert. Nu fiet men de lucht betroc-
 ken
 Van 't ſtof, en ruyters op een draf aen koomen ſchocken:
 De ſchichten vliegen dick en dicht : Het ſchreeuwen
 van
 De ſtrijders , het gekerm van meenigh dapper man ,
 Die in dit hard gevecht geraecken om het leven ,
 Werd van der aerde tot den hemel toe geheven.
 Sijn moeder Venus om dees onverdiende ſmert
 Van haeren zoon geraeckt tot binnen in haer hert

Spoeyt

Spoeyt zich nae Creten toe en gaet uyt Idaes daelen
 Het wolligh Dyptam met fijn purpre blompjes haelen.
 Den wilden geyten is 't niet onbekent, die dit
 Gaen foecken als de pijl haer in de zijde zit.
 Sy weet het aenfight met een duyftre wolck te decken,
 Brenght heymelick dit kruyd, dat sy in 't blinckend be-
 ken

Menght onder 't waeter, en doet daer van Ambrozy
 Het heelfaem sap en geur van Panacëe by.
 Den oude Jäpis stooft de wonde met dit water
 Hier van niet wetende: van stonden aen so gaet 'er
 De pijn geheel door wegh, en 't bloeden van de wond
 Houd schielijck op en stelpt: het yser, dat terstond
 Niet volgen wou en scheen noch hand noch tangh te
 achten,

Valt nu van selfs daer uyt: hy kryght syn oude krachten.
 Strax riep Jäpis, fa fa, mannen, mannen fa,
 Brenght hem syn wapenen dat hy ten stryde gae,
 Wat staet g' en sammelt? en was d'eerste die haer tegen
 Den vyand hitsten op. Ick vind 't hier so gelegen
 O Vorst Eneas, sey hy vorders, dat dit niet
 Door menschelijcke macht of door de kunst geschiedt:
 Mijn hand geneest u niet: 't zijn Goden die dit klaeren,
 En om yet grooters u in 't leven noch bewaeren.
 Eneas, heel verhit om weer nae 't veld te gaen,
 Had nu alrede zijn scheen-stucken aen gedaen
 En bey zijn beenen in het goud rondom geslooten,
 Dien dit vertoeven al een wijltijds had verdrooten.
 Hy drilt zijn spies, die hy gévat had in de vuyft,
 En hebbende den schild aen zijnen arm gejuyst,
 Het harnas op den rugh, het swaerd om sijne lenden
 Op zy gegort, gingh hy zich nae Askaen toe wenden
 Die hy omhelfde so als hy gewaepent stond;
 En kuste door 't helmet den jonghen voor zijn mond
 Met dese woorden: Soon, wilt van uw vader leeren
 De deugden dapperheyd: maer hoe 't geluck kan keeren
 En

En wenden leert dat van een ander. Dese hand
 Gaet u verdedigen en setten hier in 't land,
 En sal de wegh van eer voor u nu opgaen klaeren:
 Pas maer alleen dat ghy by 't rijpen uwer jaeren
 Dit in gedachten houdt, en in het overlaen
 Der dingen, die by uw voorouders sijn gedaen,
 So moet' uw vader en oom Hector u verstrecken
 En sijn een voorbeeld om tot deugd u op te wecken.
 Dus sprekende teegh hy ter poorten uyt en had
 Een vreesfelijcke spies in syne hand gevat.
 Met een quam Mnestheus en Antæus en met hoopen
 Al wat in 't leger was nae buyten toe geloopen.
 Toen stoof het dat men uyt sijn oogen niet kon zien
 En d'aerde dreunde van 't getrap der oorloghs-lien.
 Prins Turnus sagh haer strax van tegen-over koomen,
 Oock hebben haer die van Aufonien vernoomen:
 Een schrick, so koud als ys, gingh over al haer leen
 Tot in het binnenste van haer gebeenten heen.
 Van de Latynsche was 't Juturne, die 't geruchte
 Eerst hoord' en kennend wierd en van vervaertheyd
 vluchte.

Eneas vlieght en ruckt zijn volck by een nae 't vlack
 Dat in een wolck van stof tot over d'ooren stack.
 Gelijck als 't uytter zee een storm op 't land sal waeyen
 De boeren schricken en voorheen van onweer krayen,
 Den armen landman siet zijn schade voor de hand
 Of in sijn boom-gewas, of op 't bezaeyde land
 Sijn kooren over 't veld ter neer en uyt geslaegen,
 De winden koomen het gedruyfsch nae 't strand toejae-
 gen:

Soo komt de Veldheer der Trojaenen stooten aen
 En doet sijn troepen dicht in een geslooten gaen
 Die met een drie-kant spits haer vyand trecken tegen.
 Thymbræus matst de groov' Ofiris met den degen:
 De dappre Mnestheus leyt Archefius op stroo,
 En Gyas Ufens, en Achates Epulo:

Selfs

Selves is Tolumnius de Wichelaer gevallen
 Die op den vyand dee den eerften schoot van allen.
 Daer rijft een veld-gefchrey tot boven in de lucht.
 Het heyr der Rutulers raect nu weer op de vlucht
 En laet den ruggen sien door 't ftof langs d'open velden.
 Eneas acht fe die het op een loopen ftelden
 Niet waerdigh doodt te flaen, en magh de moeyte niet
 (Wie hem te voet ontmoet of wie dat nae hem fchiet)
 Van ftand te houden of haer 't hoofd of punt te bieden:
 Soeckt niet als Turnus door de nevel te verfpieden:
 Hem fpoort hy nae door 't'ftof, hem eyfcht hy maer alleen
 Om met hem in een kamp van lyf om lyf te treen.
 De veegh Juturna hier niet weynigh in verflaegen
 Werpt de koetfier Metisk van Turnus oorlogs-waegen
 Los uyt het krat, dat hy den diffelboom verloor
 En ftuyr en teugel quyt bleef leggen in het fpoor.
 Sy fet haer in fijn plaets en neemt den toom in handen,
 Bootft voorts de wapenen en fpraeck en 't weefen van den
 Koetfier Metiskus nae, en even eens gelijk
 De fwerte fwaluw door de huysingh van een rijck
 En machtigh huysman vlieght daer 't ruym is allerwegen
 En, om het kostje voor fijn jonghetjes verleegen,
 Doorfnuffelt boes en schuyr en gints en weder fwiert
 En onder 't hooge dack foeckt aes voor 't kleyn gediert
 (Dat noch het neft bewaert) en altijds is aen 't woelen
 En fnaetert door het huys en langs de fttaande poelen:
 So rijdt Juturne met de paerden midden door
 Den vyand heen: nu is fy achter, nu weer voor,
 En vlieght vast gints en weer op de gefwinde wielen,
 Vertoont nu hier, dan daer, haer broeder (op 't vernielen
 Van fo veel karels trots) en lijdt niet dat hy kom
 Aen 't vechten hand aen hand, maer voert hem buyté om.
 Eneas dee niet min zijn beft om hem te koomen
 In het gemoet en heeft een korter wegh genoomen,
 En foeckt en roept de man fo luyd als hy wel magh
 Door het verftroyde heyr. So dick als hy hem fagh

En haefte fich en liep of by hem kon bejaegen,
 So meenighmaelen wendt Juturna met de waegen
 En ruckt de paerden om. Helaes! wat gaet hem aen?
 Hoe dat hy't overleyt 't wil nae zijn wil niet gaen
 En 't is al te vergeefs wat hy soeckt te beginnen.
 Nu wil hy dus nu so, en sijn onfekre zinnen
 Verrucken hem dat hy niet weete wat hy zal.
 Messapus, wel bereen en rap, had by geval
 In sijne slincker hand twee schichten, scherp beslaegen,
 En meynd' Eneas een van die in 't lijf te jaegen
 En nam sijn schoot gewis eer sy gingh uyt sijn hand.
 Eneas deekt sich met sijn schild, en hiel hier stand,
 Die op sijn knie, om die t' onduycken, nederhuckte.
 De schicht gingh niet te min haer gangh recht uyt, en
 ruckte

Den top af van sijn helm en wirp de pluym in 't gras.
 Als hy nu sagh hoe dat hy uytgestreecken was,
 Hoe dat hem Turnus staegh ontvoert wierd met de
 waegen

En hem onmooglijck was zijn vyand te bejaegen,
 Onflack zijn bloed: hy roept meermaelen aen Jupijn
 En bid hem sijn getuyg' hier in te willen zijn
 Dat hy geen oorfaeck was van het verbond te stooren,
 Dat men ten wederzijd' aen 't auter had beswooren.
 Doe viel hy midden op des vyands troepen aen
 Daer hy zich vreeslijck toond' in 't moorden en verflaen,
 En, gevende den toom aen sijne gramschap, maeckte
 Hy sonder onderscheyd al neer wat hy genaecte:

Wat God, wat Rijn-godin sal my ontvouwen al
 De nederlaegen, al het bitter en den val
 Van so veel Overstems, die langs de vlacke velden
 Nu den Trojaenschen held, nu Turnus nedervelden.
 O Jupiter! braght dan uw wel-behaeghen mee
 Dat dese volckeren, die naederhand in vree
 En liefd' en eenigheyd te saemen fouden leven,
 Nu moften onder haer so grooten neerlaegh geven?

Enecas,

Eneas, sonder zich langh te bedencken, braght
 Den Rutler Sucro (die eerst stand hiel, en de macht
 Der Frygen stuyt) een steeck in een van zijne zyden
 En dee hem 't bloedigh swaerd door borst en ribbens
 glyden

Daer d' aldernaefte wegh ter dood gelegen was.
 Gints tuymelt Amykus van 't paerd af in het gras,
 Die Turnus en sijn broer Diorees heeft doorreegen
 Te voet, d' een met een schicht en d' ander met den
 deegen,

Houwt bey haer hoofden af, die druypende van bloed
 Hy aen sijn waegen hanght. De Vorst Eneas doet
 Cethegus, Tanais en Talos, drie te saemen
 Neervallen so zy op hem aengedrongen quaemen,
 En voegt Onytes den swaermoedigen daer by,
 Van afkomst een Thebaen en soon van Peridy.
 Gints matste Turnus de gebroeders, uyt de landen
 Van Lycien (alwaer Apolloos auters branden)
 Gefonden herwaerts aen, en oock den jongelingh
 Menetes, een Arkaed, die noo ten oorlogh gingh,
 Maer te vergeefs. Hy plagh voorheen ontrent de meeren
 Van 't vischrijck Lerna zich met visschen te geneeren
 Daer hy een arme hut tot sijne woonstee had,
 Een knecht, die noyt het hof der machtigen betrad:
 Sijn vader boude maer gehuyrde landeryen.
 Gelyck een vyer, dat men onsteeckt aen alle zyen
 In bosch en heysteren, een groot geklaeter maect
 Wanneer het drooge lof en lauwer staet en blaect
 En kraect: of even als, wanneer de snelle stroomen
 Van 't hoogh geberghte nae het vlack afftorten koomen,
 Het schuymend waeter bruyft en ruyfcht en met een
 veegh

Al mee sleept en vernielt wat het vind onderweegh:
 So vliegen Turnus en de Veldheer van de Frygen
 Door 't midden van de slag. Nu, nu is 't bloed aen 't
 stygen.

Gheen fo onwinbaer hert dat niet gebroken word,
 En 't bloed wierd wederzijds met alle macht gefort.
 Eneas smeet Murraen; die op zijn afkomst ftofte
 En konincklijke bloed, dat hy ter aerde plofte
 Door het gewicht van een vervaerelycke fteen.
 De paerden gingen met haer man en meefter heen
 Niet eens gedachtigh dat hy haer had onderhouwen,
 En traptten hem, fo hy verwart was in de touwen,
 Teberfte. Turnus nae Ilus met een fchicht
 Die op hem aenquam met een yffelijcke geficht
 En vreeslijck bruld' als of hy hem de gal fouw breecken.
 De fchicht gingh deur en bleef hem in zijn herffens
 fteecken,

En uwe rechterhand ghy alderkloeckfte Grieck
 O Cretens, kon u niet bewaeren voor fijn pieck.
 Oock wierd Cupentus van fijn Goden niet genoomen
 In haer befchermingh als Eneas is gekoomen:
 Hy gingh hem tegen, maer helaes! fijn bruyn rondas
 Quam den rampaeligen niet al te wel te pas.
 En kon hem voor het punt van 't yfer weynich baeten.
 O Æolus, ghy moft hier oock het leven laeten
 En 't Laurentynfche veld met uwen rugh beflaen,
 Ghy, die de wapenen der Griecken waert ontgaen
 En door Achilles felfs, die de Trojaenfche wallen
 En 't Ryck van Priamus verdelght heeft, niet koft val-
 len

Valt hier ter aerde. Dit was 't uyr van uwe dood:
 Hier was uw perck gefelt: ghy hadt een hoogh en groot
 Huys te Lyrneffus, en een aen 't geberght van Iden,
 En nu moet ghy u met een kleyne grafitee lijden
 Op den Latynfchen bôom. Dus waeren onder een
 Al de Latyners al de Frygen hands gemeen,
 De dappere Sereft en Mneftheus en den vroomen
 Afylas en Meffaep, die paerden wift te toomen
 En temmen: al die men mee uyt Tuskaenen nam
 En al het paerde-volck dat van Évander quam.

Elck toont zich hoofd voor hoofd een man in 't veld te wesen

En daer is wederzyds een fel gevecht geresen.

De schoone moeder van Eneas braght hem toeri
 In syne gedachten van zich nae de stad te spoen
 En met sijn gansche macht te trecken voor de wallen
 Om die van binnen on-voorsiens op 't lijf te vallen
 En door die schielijckheyd te stellen hof en Stad
 In roeren eer men 't weet. Eneas, die op 't pad
 Van Turnus volght en soeckt hem onder alle benden,
 So hy sijn oogen gints en herwaerts komt te zenden
 Siet middlertyd hoe in so vreeselijcken slagh
 De stad geruift en als in vrede ledigh lagh
 En sonder straf of smert te lyden over 't breecken
 Van het verbond: dies wierd hy in sijn hert onsteecken
 Tot noch yet grooters, roept sijn Overstens, Sergeft
 En Mnestheus by hem en den dapperen Serest
 En neemt een heuvel in, alwaer met groote hoopen
 De rest der Frygen elck om 't zeerst nae toe quam loopen
 En daer was niemand niet die schild of schicht begaf.
 Hy staend' in 't midden sprack dus van de hooghten af:
 Men doe van stonden aen 't geen ick heb voor genoo-
 men,

Jupijn is met ons en sal ons te hulpe koomen,
 En niemand voer mijn last te traeger uyt om dat
 Dit schielijck opkomt. Ick sal heden dese stad
 (Des oorloghs oorsaeck) en Latinus erv' en landen
 En rycken roeyen uyt, vernielen en verbranden
 De hooge daken en doen slechten tot de grond,
 Indien sy myn gebit niet neemen in de mond
 En onder myn gebiedt haer weygeren te geven
 Alse een verwonne volck, en nae myn wet te lever
 En die gehoorfaem zijn. Ick sal, quanfuys, den tijd
 Verbeyden moeten tot dat Turnus wil' en lijd'
 En 't hem juyft wel geval dat ick hem kom bestrijden
 Ick sal van hem, die 'k heb verwonnen, moeten lijden

Dat hy my weerom kom bevechten als 't hem lust:
 Dit is 't, ô burghers, dit, daer 't heele spel op rust:
 Hier komt dees krijgh op uyt, dit doet het onheyl duyren.
 Sa, toortfen by de werck, en spoeyt u nae de muiren,
 Hereyscht te vyer te swaerd 't voldoen van het verbond
 Dat van haer is vertreen. Dus sprack hy, en terstond
 So gingen fy in goe slagh-ordre, dicht geslooten
 En even hitfigh, nae Latinus stad toe stooten,
 Daer men de ladders en het vyer wel haest vernam
 Waer mee men onvoorsiens voor haere muiren quam.
 Een deel loopt nae de poort, daer fy de sentinellen
 En eerste schildwacht met een vaert ter neder vellen:
 Een deel schiet spiefs' en speer' en pylen, dat de locht
 Daer door verduyftert werd. Eneas, in den tocht
 Eén van de voorste, streckt sijn hand uyt nae de vesten,
 Beschuldight overluyd Latinus, roept ten lesten
 Den hemel tot getuyg' hoe tegen wil en hert
 Hy tot den oorlogh en hier toe gedwongen werd:
 Hoe hy tot tweemaels toe aen haer luy heeft bevonden
 Dat zy hem vyand zijn en breekers van Verbonden.
 Hier door rijst onder de verbaefde burghery
 Een groot' oneenigheyd: een deel verstaen, en zy
 Gebien 't, dat men de stad en poorten sal onsluyten
 Voor de Trojaenen en ten eersten die van buyten
 In laeten: trecken selfs den Coningh nae de wal:
 Een deel verstaen dat men de stad' beschermen sal,
 Die met haer wapenen voorts nae de vest toe tyen
 Om tegen-weer te doen. Gelijck benaeude byen
 Die van een herder zijn gevonden in een holl'
 En uytgebarnde rots, wanneer hy 't binnen vol
 Van bittren roock jaeght, gins en weder loopen swerven
 Door haer gebouw van wafch in nood van daer te ster-
 ven,
 Haer gramfchap scherpen met een groot gefnor, de
 smoock
 En vuyle stanck vlieght door haer huyfingen, de roock
 Treckt

Treect op nae d'ydle lucht, de holle rotfen brommen.

By al dit quaed is noch een ongeluck gekommen
 Voorde Latinters, door veel rampen afgemat:
 Een droevigh ongeluck, dat de geheele stad
 Van rouw dee daveren. Als uyt de hooge daken
 De Koningin Amaet den vyand fagh genaecten,
 Dat men de stad beklom 't vyer nae de huysen vloogh,
 Daer tegens nergens 't heyr der Rutulers in 't oogh:
 Geloofde d'arme vrouw dat Turnus was verflaegen
 In het gevecht dat hy alleen had willen waegen,
 En, in haer herffenen ontfelt door ongeduld
 En fulcken overval, riep dat men haer de schuld
 Van al het quaed van al den onheyl had te geven,
 En nae dat zy door rouw en raeferny gedreven
 Veel dingen (niet wel by haer zinnen) had gefeyt,
 Scheurt zy met haere hand, tot fterven nu bereydt,
 Haer purple klederen, en heeft een ftrick genoomen,
 Maeckt s' aen de balcken vast en is fo omgekoomen.
 Als dit den vrouwen in de stad ter ooren quam
 En Vrou Lavinia, haer dochter, fulx vernam
 So was zy d'eerfte die haer geluw hayr met handen
 Trock uyt haer hooft: zy maeckt haer aengeficht te fchan-
 den

En krabt met nagels haer roos-roode wangen op:
 All' andere volgen haer: 't gekerm ryft tot den top
 Van 't Koninclijske Hof, fo dat de hooge daecken
 Weergalmen van 't misbaer en droefheyt diefe maecken.
 't Rampfaclige gerucht loopt daedlijk voorwaerts aen
 Door heel de stad, en doet der burgren moed vergaen.
 Latinus, grouwelijk in dese dood bewoogen
 En zionde nu den val van fyne stad voor oogen,
 Scheurt sijne klederen, bestroyt van ongeduld
 Sijn gryfe hooft met stof, en geeft zich selfs de schuld
 Dat hy Eneas niet had inde stad doen koomen
 En hem goedwilligh voor syn fchoonzoon aengenoo-
 men.

Prins Turnus middlerwyl, nu traeger als voorheen
 En door 't omvoeren van sijn paerden min te vreen,
 Vervolght noch weynige die strooms gewyfe dwaelen
 En swerven over 't veld, en soeckt se t'achterhaelen,
 Als hem ter ooren quam van uyt de stad van daen
 Een naer en droef geroep, dat daer was opgestaen
 En door de lucht voor winds wierd nae hem toe gedrae-
 gen.

Ay my, wat is 'er gants, riep hy hier in verflaegen:
 Wat grooter droeftheyt of de stad in roeren stelt?
 Wat of 't geroep beduydt dat ick hier hoor in 't veld
 En van de muiren af komt herwaerts aengevlogen?
 Hy vat de leyts' en heeft de paerden om getoogen
 En houdt de wagen staen. Sijn fuster, die voor heen
 Was inde plaetse van sijn waegenacr getreen
 En die gedaente van Metisk had aengenoomen,
 De waegen mend' en 't stuyr in hand had van de too-
 men,

Bejegent hem hier op met dese woorden: O
 Prins Turnus, laet ons de Trojaenen volgen, zo
 Wy doen, langs dese wegh, en nergens elders loopen
 Als daer ons d'eerste winst so ruymen baen doet open:
 Daer is wel ander volck en meenigh dapper man
 Die ginder met de hand de stad beschermen kan.
 Sit de Trojaensche Vorst vast achter d'Itaeljanen,
 Bevecht hy haer: laet ons maer wacker den Trojae-
 nen

De broeck opnefelen, en vellen met geweld.
 Ghy sult met minder eer niet keeren uyt het veld:
 De meenichte van doon en het getal der lijcken
 Van die ghy neder maect sal mee voor 't haer niet wijc-
 ken.

Waer op haer Turnus dit weerom tot antwoord gaf:
 O Suster, 'k heb 't al langh gemerckt: van die tijd af
 Dat ghy eerst het verbond door averrechtse streecken
 Veritooren quaemt en u in desen oorlogh steecken.

Oock

Oock is het te vergeefs, Godinne, dat ghy nu
 My weer bedriegen wilt. Maer segh eens wie dat u
 Heeft nae beneden van den hemel afgesonden,
 Of waerom hebt g' u so veel moeytens onderwonden?
 Was 't u te doen om hier dijns armen broeders val
 En wreede dood te zien? want seg my wat ick zal
 Beginnen, of wat troost of uytkomst ghy kunt geven
 Om my rampfaelige te houden in het leven?
 Wat luck weet ghy dat ons de stad versékren sal?
 Ick heb Murraen, dien ick beminde boven al
 En die my riep om hulp, sien vallen voor mijn ooghen,
 Een dapper man en door een dappre hand verslogen.
 Den armen Ufens is gesneuvelt om dat hy
 Mijn oneer niet souw zien. Sijn lijf, zijn plundery,
 Sijn wapens, sijn geweer sijn in der Frygen handen:
 En sal ick boven dien noch lyden het verbranden
 (Dit schort 'er maer alleen) der huysen, en de Stad
 Sien roeyen uyt? sal ick, die leelijck ben bekladt
 Van Drances, met mijn hand sijn onbeschofte kaecken
 Niet gaen besnoeren en hem leugenachtigh maecken?
 Sal ick dan vluchten en mijn rug den vyand bien?
 Sal immermeer dit land Prins Turnus loopen zien?
 Is 't sterven dan een faeck so deerlijck en te vreesen?
 O onder-aerdsche Goon, wilt my goedgunstigh wesen
 Dewijl zy tegens my daer boven zijn gekant!
 Ick sal een zuivre ziel en vry van fulcke schand
 Tot u neer daelen, noyt onwaerdigh van de vroomen
 En fulcke grootevaers te weesen afgekoomen.
 Hy had dit naeuw geseyt of Sages, met een pijl
 In 't aengesicht gewondt, spoeyt zich in aller ijl
 Nae Turnus toe en vlieght dwers door des vyands troe-
 pen
 Met zijn beschuymde paerd en valt van verr' aen 't roe-
 pen:

O Turne, op u alleen werd alle hoop geset:
 Heb deernis met uw volck. Eneas blixemt met

Sijn wapenen, en dreyght en heeft het vast beslooten
 De Stad te roeyen uyt en al haer hooghe Slooten
 Te werpen tegen d'aerd: de sackels vlieden nu
 Al nae de daken toe, elck heeft het oogh op u:
 De Koningh selver mort en is niet wel te vreden,
 Weet niet aen wien hy best zijn dochter sal besteden,
 Met wien van beyden hy sal treden in verdragh.
 Oock heeft de Coningin, die u te draegen plagh,
 Zich met haer eygen hand geholpen om het leven
 En het gehaete licht door groote schrick begeven.
 Alleen Messapus en Atynas houden voor
 De poort den vyand op, dat hy niet in en boor',
 En de Trojaenen, die haer wederzyds omringen
 Met spieffen, schichten en getrocke staele klingen,
 Staen rondom haer, so dicht gelijk de halmen staen
 Als zy ontrent den oegst met kooren zijn gelaen:
 Enghy wendt gins en weer hier in het gras uw waegen
 Ver van den vyand af. Prins Turnus stond verslaegen
 Door al dees tydingh, en bedwelmt in sijn gemoed
 Sprack niet een enckel woord; het binnenst van sijn bloed
 Geraeckt van groote schaemt' aen 't borrelen en koken,
 Daer liefde, raeserny en droefheyd onderstooken
 En kennis die hy van sijn eyge vroomheyd had.
 Als nu die nevel wat verdweenen was, en dat
 De Son van het verstand sweerom begon te schijnen,
 Draeyt hy zijn oogen nae de muynen der Latijnen
 Geheel onstelt, en slaet sijn brandende gesicht
 Van verre nae de Stad, dat groot en swaer gesticht,
 Van daer hy sat om hoogh op synen oorlogs-waegen.
 Maer zie, de vlam in 't hout en folderingh geslaegen
 Gingh wellen nae de lucht en had een toorn gevat
 Die Turnus selver op de wal doen bouwen had
 Met dicke balcken dicht gebonden aen malkandren,
 En, om van d'eene plaets te voeren nae den andren,
 Op rollen had geset, en boven-op beleyt,
 Met hooge bruggens. Nu, nu heeft het sijn bescheydt

O Suster, dat ghy staect het geen ghy hebt begonnen :
 Nu zien wy dat wy van het nood-lot zijn verwonnen :
 Laet ons dan volghen daer ons God en 't hard geval
 Nae toe roept. 't Staet by my nu vast : ick wil en zal
 My nae Eneas toe begeben om te strijden :
 Ick ben getroost de dood, de bittere dood, te lijden.
 Ghy zult my langer niet in dese schande zien.
 Ick bid u laet my toe hem 't hoeft te moghen bien.
 Dus sprack hy, en met een ter waegen afgesprongen
 Is nae den vyand door de schichten ingedrongen,
 En laetende vol drucks sijn suster staen alleen
 Breeckt door het midden der Trojaensche troepen heen;
 En even als een steen, die door 't geweld der winden
 Werd van een rots geruckt, al wat hy komt te vinden
 In 't nederstorten velt, 't zy dat hy door de vloed
 Eens stercken reghens werd gesleept; en vallen moet,
 Of los geworden is door meenighte van jaeren,
 En sonder mensch of vee of boom of bos te spaeren
 Komt nederrollen met een onbesuyfde vaert
 Dat hy weer opstuyt en verheft zich van der aerd' :
 Alsoo quam Turnus nae de muiren toe geloopt
 Door 's vyands spitsen heen, die hy had doen onfloopen
 En opgeruyt. Hy nam sijn wegh, daer hy het gras
 Sagh aldernatst van 't bloed dat daer vergooten was
 En daer de schichten hem dicht snorden om zijn ooren.

Hy wenckte met sijn hand en heeft zich dus doen hoo-
 ren :

Houdt op, ô Rutulers, en ghy Latynen laet
 Uw schieten staen : al wat alhier te wachten staet
 Is voor mijn reeckeningh : 't is meer als recht en reden
 Dat ick alleen voor u de schuld om 't overtreden
 Van het verbond betael en met den swaerde stry.
 Hier op sijn s'altemaal geweeken aen een zy
 En hebben plaets gemaect in 't midden voor de helden.
 Eneas hoorde naeuw de naem van Turnus melden

Of hy verlaet de stad en laet van stonden aen
 Het stormen op de muyr en hooge toorens staen
 En soeckt al wat hem mocht verhindren af te breecken,
 Stelt alles aen een zy, laet alle wercken steeken,
 Springht op van blijdschap, en geeft met sijn harrenas
 Een grouwelijck gedruys, so groot of 't Athos was
 Of Eryx, of so groot selfs Apennyn kan geven
 Wanneer de winden doen sijn eycke kroonen beven
 Die vrolijk nae de lucht heft sijn besneeude top.
 Nu steeckt de Rutuler en Fryg de hoofden op,
 En al wie boven van de wal de stad verweeren
 En wie se met den Ram beneen bestormen, keeren
 Haer ooghen derwaerts aen en werpen metter haest
 De wapens neder; selfs Latinus staet verbaest
 En weet niet hoe hy 't heeft: het komt hem vreemd te
 voeren

Twee dappre mannen, ver en wijd van een gebooren
 Elck in een ander deel des werelts hier te zien
 Malkanderen de punt van swaerd en spieffen bin
 En vechten lijf om lijf. 't Veld was so ras niet open
 En 't vecht-perck opgeruyt, of bey de helden loopen
 D'een tegen d'ander aen; beginnen eerst van veer
 Met schicht en speer en gaen malkanderen te keer
 Wat naeder komende met haer metaele schilden
 Dat lucht en aerde van het klinckend harnas gilden.
 Toen ruckten zy terstond de swaerden uyt de scheen
 En brengen houw op houw. Hier menght zich onder
 een

't Geluck en dapperheyd. Gelijk twee boose varren

Op Sila of Taburn met omgekeerde starren
 Malkandren tasten aen en loopen tegens een
 Met kopp' en hoorenen, de herders wijcken heen,
 Al 't vee staet stom van angst en weet niet wie van beyden

Sal heerschen over haer en al de kudde leyden:

Sy middler wijl gaen voort en ftooten reys op reys
 Elck even helligh d'een den anderen nae 't vleys,
 En dringen tegens een en ftaen gelijk als muyren
 En krygen wederzyds veel wonden en quetsuyren,
 Langs hals en fchoften loopt een meenighte van bloed,
 Het ganfche woud loeyt van 't gebulck : met fulcken
 moed

Komt Turnus en de Vorft van de Trojaenen tegen
 Malkandren fchocken aen met beuckelaer en degen
 Dat heel den hemel kraeckte van 't yffelijck gebaer.
 Jupijn houdt felver in fijn hand een evenaer
 En leyte het noodlot van hun beyden in twee fchaelen
 Op dat hy sien mocht wie dat ryfen fouw of daelen.
 Hier meynde Turnus dat het luck hem dienen fouw :
 Hy heft zijn fwaerd, en brengt den anderen een houw
 Met alle macht : daer werdt een groote fchreeuw gege-
 ven,

De Laurentyners en Trojaenen ftaen en beven
 En wenden even fcherp haer ooghen derwaerts aen
 Om toe te zien hoe dat dit houwen fouw vergaen.
 Maer het ontrouwe fwaerd hoogh in de lucht geheven
 Heeft in het midden van de flagh den held begeben
 En brack in ftucken dat het vloogh van het geveft.
 't Was hier geen blyvens tyd, maer 't vluchten was hem
 beft

En dat hy van hem fagh waer dat hy beft belende,
 Wanneer hy 't vreemd geveft het geen hy niet en kende
 Sagh in fijn hand, en die van haer geweer onbloot
 Men feyt dat Turnus als hy fchielijck henen fchoot
 En eerft ter wagen fprongh, wijl hy zich haeft, den de-
 gen

Van fijn koetfier Metisk in handen had gekregen
 En 't fwaerd liet leggen dat hy van zijn vader had.
 Aen dit geweer, dat hy dus haeftigh had gevat,
 Had hy geweers genoegh fo langh de Frygen vloten
 En fwirven lanx het veld en hem den ruggeboden :

Maer als hy naemaels aen de wapens was vergaert
 Die God Vulkanus had gemaect, sprongh 't sterflijck
 swaerd

Als glas in stucken dat s' op d'aerde leggen bleven.
 Dies heeft hy buyten raed, zich op de vlucht begeven
 Langs 't vlacke veld, nu gints nu weder, ongewis
 Waer hy 't best henen set tot sijn behoudenis.
 Want hy werd overal gestuyt van de Trojaenen
 Die met een dichte kringh in een gellooten staen, en
 Aen d'een zy leyt een groot moeras, de hooge stad
 Aen d'andere. De Vorst Eneas, hoewel dat
 Sijn knien hem door de wond' in 't loopen wat beletten
 Laet daerom echter niet sijn vyand nae te setten,
 Maer sit hem op de hiel, die thans verbystert is:
 Gelijck een jaght-hond door het vlack en wildernis
 Een vluchtigh hert vervolght (dat binnen groote stroo-

men

Beset is, en de schrick heeft voor de lijn genoomen
 Die op den uyt-wegh staet met veelerhande kleur
 Van veeren toegemaect) en dryft het op sijn speur
 En 'tjolckt en deurslaet; maer uyt vreesse voor de lae-

gen

En steylen oever 't wild zich gints en weer laet jaegen
 En loopt wel duysend mael nu 't een nu 't ander pad:
 De wackren Umber hanght hem dicht op 't lijf, en vat
 Al hygende nae 't wild en meynt nu in het het happen
 Dat hy 't gevangen heeft, men hoort sijn tanden klap-

pen

Als of hy 't had gevat, schoon hy bedrogen is.
 Doe rees 'er een geschrey dat meyr en wildernis
 En oevers daer ontrent hier op weer antwoord geven
 En lucht en hemel van 't geraes en roepen beven.
 Terwijl dat Turnus vlucht en dus werd naegejaeght
 Besnaeuwt hy onderweegh de Rutulers en vraeght
 Haer om 't bekende swaerd en eyscht sijn eygen degen,
 Noemt yder by zijn naem. Eneas daerentegen

Die dreyghtſe met de dood en dat hy haer gewis
 Den beck ſal breecken ſo daer yemand van haer is
 Die hem genaecken derft, en maect ſe die vaſt beven
 Noch bangher, ſweerende ſo s'hem ſijn degen geven
 Dat hy de veſtingh ſal verdelgen tot de grond,
 En ſit hem achter her ſo als hy was gewondt.
 Vyf keeren deden zy door 't vecht-peck om, en deden
 Vijf keeren wederom: want hier wierd niet geſtreden
 Om 't jock en dingen van geringe prys en ſlecht:
 Maer 't is om Turnus bloed en leven dat m'er vecht.

Hier had een boom geſtaen, die onder wrange blaeden
 En Faunus toegewijdt olyven plagh te laeden,
 Wel eer godſdienſtelijck van 't vaerend volck ge-eert,
 Waer aen zy, uytter zee behouden t'huys gekeert,
 Haer giften voor de Goon der Laurentynen hechten
 En de beloofde klêen aen op te hangen plechten:
 Maer dees gewijde ſtam was ſonder onderscheyd
 Van de Trojaenen met de vel-bijl omgeleyt
 Om aen de kampioens geen hindernis te geven.
 Hier ſtak Eneas ſpies, dus ver was zy gedreven
 Door het geweld, en ſtond daer in de wortel vaſt:
 Hy heeft ſe dadelijck met yver aengetaſt
 En ſocht 'er met de hand het yſer uyt te trecken,
 Om, dien hy niet vermocht met loopen in te recken,
 Te volgen met een ſchicht: als Turnus, nu op 't end
 Van raed en zinnen, zich tot bidden heeft gewent.
 O Faunus, ſey hy, wilt u over my erbermen,
 En ghy, gôe aerde, houw (om Turnus te beſchermen)
 De ſpieſſe vaſt, indien ick in voorleden tyd
 U altijd heb gedient, die nu ontheylight ſijt
 En door den oorlogh van de Dardaniers geſchonden.
 Dus ſprack en bad den held: hy heeft gehoor gevonden
 En om der Goden hulp niet te vergeefs gebeen.
 Want als Eneas langh gewreekt had om beneen
 Uyt deſen taeyen ſtronck de ſpieſſe los te maecten
 Kon hy door geen geweld tot ſyne meyningh raecten

Noch

Noch openen de klem van defen harden ftam ,
 En wyl hy befigh was met uyt te trecken quam
 Jurne loopen aen en had weerom het weefen
 Van den koetfier Metisk genoomen als voor deefen
 En braght haer broer fijn fwaerd: maer Venus, om het
 geen

De ftoute Nymf beftond niet al te wel te vreen ,
 Trad toe en heeft de fpies ter wortel uyt getoogen.
 Sy gaen malkandren weer te keer foo veel zy moogen ,
 Nu op een nieuw voorfien van wapenen en moed.
 Den een betrouwt zijn fwaerd, den ander treedt een voet
 Te hooger op fijn fpies. Jupyn sprack middler tyden
 Aen Juno, die haer in een roffe wolck ter zyden
 Gefet had om te fien, en hiel haer defe tael:
 Wat end fal hier van zijn? wat fchort 'er noch, gemael?
 Ghy weet het felfs wel en j'onkent het niet te wee-
 ten

Hoe dat Eneas doch ten laetft een ingezeeten
 Des hemels werden moet, en dat 'er is verftaen
 By't noodlot dat hy nae de fterren toe fal gaen:
 Wat hebt ghy nu weer voor; of wat is uw verlangen?
 Wat hoop doet u hier in de koude wolcken hangen?
 Is't wel behoorlijk dat een fterfelijcke hand
 Een van de Goden quets', en ghy aen Turnns (want
 Wat fou doch fonder u Jurn' uyt kunnen rechten!)
 Een ander fwaerd beftelt, en moedight weer tot vechten
 Die al verwonnen zijn? houw eenmael op, en laet
 Door mijn gebeden u bewegen, en den haet,
 Die ghy verhoolen draeght, uw hert niet langer knaegen,
 Segt het aen my wanneer ghy reden hebt te klaegen,
 En doet uw ongenught my al te met eens door
 Uw foete mond verftaen. Men is nu recht te voor
 Gekoomen op het hooght' en heeft in u verdraegen
 De Frygen op het land en in de zee te plaegen,
 Een groufaem oorlogs-vyer t'onfteken, en het hof
 En konincklijckē huys te ftoreen, daer ghy ftof

Van droefheyd gaeft in plaets van 't houwelyck te binden :

Maer nu verbie ick u yet verder t'onderwinden.
 Aldus begon Jupijn, waer op fy weer met neer-
 Geflaegen ooghen sprack: O mijn Gemael en Heer,
 Om dat ick wist hoe dat dees dingen by u lagen
 En dat my was bekent uw wil en wel-behaegen
 Verliet ick Turnus en het aerdrijck tegens wil
 En danck; oock foud ghy my alhier nu niet fo ftif
 Zien zitten in een wolck, alleenigh en verlaegen,
 En al wat waerdigh en onwaerdigh is verdraegen:
 Maer ick fouw voor in 't fpits van de flaghorden ftanen
 Met vyer gewaepent, en den afkomt van Dardaen
 Selfs tot een wreed gevecht beroepen en beftryden.
 Juturn' heb ick geraen (dit wil ick wel belyden)
 Haer armen broeder in fijn nood te helpen gaen,
 En voor zijn leven noch yet grooters te beftanen
 Heb ick oock toegestemt: maer dat fy dat fouw reken
 Tot fchichten of geweer of boogh of pyl te trecken
 Was myne meeningh niet, gelijk als ick u fweer
 By d'onverfoenbre Styx, aen wien alleen die eer
 De Goden doen dat zy den eed, by die gefwooren,
 Te breecken zich ontfien: nu geef ick het verlooren,
 Ick fchey der uyt en haet en laet het vechten ftanen.
 Een dingh alleen moet ick u bidden (dat doch aen
 Gheen noodlot vast en is) voor de Latynfche landen,
 Voor d'eer der Coningen, dat, almen nu door ban-
 den

(Ick fie het aen) van een geluckigh houwelyck
 Sal treden in verbond en maecten vree in 't Rijck
 En wetten geven en den volckeren voor fal fchryven,
 Den ingebooren by zijn oude naem magh blyven:
 Dat ghy hem niet belaft' een Frygh te moeten zijn
 En heeten een Trojaen in plaets van een Latyn,
 En dat hy noch van fpraeck noch kleedingh en verandre.
 't Zy Latium, laet het veel eeuwen nae den andre

Albaensche Coningen, laet het Romeynen zijn:
 Gedoogh maer dat de naem van Troje ganfch verdwijm
 Gelijk het felver leyt in as en puyn begraeven,
 En dat men die niet meer hoor door de wereld draeven.
 Waerop Jupyn haer half toe-lachende begint
 Weer dus: O zuster en Saturnus twede kind,
 Sijt ghy met sulcken haet en gramfchap ingenoomen?
 Maer nu wel aen, en wilt uw driften wat betoomen:
 Staect defe dulligheyd en laet dit woelen nae
 Dat ghy vergeefs begoft: uyt goeder herten ftae
 Ick uw begeeren toe en wil daer om niet kijven.
 D' Aufoners fullen by haer fpraeck en zeden blijven:
 Men fal haer noemen fo men tegenwoordigh doet:
 Alleen zal de Trojaen gemenght met heur luy bloed
 Zich houden onder haer; den godf-dienft fal mer plegen
 Nae het Trojaensfch gebruyck. Ick ben daer toe gene-

gen

En fal z' er voeren in, en maecken 't al te mael
 Tot een en 't felve volck van eenerhande tael.
 Men fal een naegeflacht uyt dees vermengingh krygen
 Dat boven alles in godvruchtigheyd fal ftygen,
 En daer en fal geen volck ter wereld onder al
 De volckren zijn dat u meer eers betoonen fal.
 Dit bolde Juno wel, die 't met geneygde hoofde
 Heeft toegestaen en zich hier over wel beloofde,
 Dies zy veranderde van zinnen, wel te vreen
 En vrolijck en verlaet de wolcken en gaet heen.

Als dit verricht was ley Jupyn in fijn gedachten
 Wat anders over, dat hem voorts ftond te betrachten:
 Hoe hy Juturne beft mocht fenden daer van daen
 En uyt het leger van haer broeder wegh doen gaen.
 Daer fijn twee peften, die zy noemen Vloeck-goddin-

nen,

En met Megera, een der boofe duyvelinnen
 Die in der helle zijn, gebooren t' eender draght.
 Haer aller moeder was de naare Middernacht.

Die dese dochters met serpente op dee hullen
 Op eene wyze met veel kronckelen en krullen,
 En holle vlercken gaf. Dees paffen op, ontrent
 Den Throon van Jupiter, die haer nae d'aerde sendt
 Alshy den armen mensch een schrick op 't lijf wil jaegen

En in sijn toorn met sterft' en swaere sieckten plaegen,
 Of land' en steden dreyght met wel-verdiende straf
 Van oorlogh. Defer een sendt hy van boven af
 En geeft haer last zich aen Juturne te vertoogen
 En als een voorspoock te verschijnen in haer ooggen.
 Op dit bevel vlieght zy nae d'aerde van om hoogh
 Niet anders als een pijl, die van een Parthers boogh
 Bestreecken met vergift gaet sonder mercken snuyven
 Door lucht en wolcken en voor by sijn schaduw stuyven.

Als zy de legers zagh ten weder zyde staen
 Nam zy strax 't wesen van een kleyne vogel aen
 Die 's nachts by onty zit en roept op ouwe schuyren,
 Opgraven van de doon of op vervalte muiren.
 In dees gedaente vlieght z'om Turnus, af en aen:
 Nu komt zy nae hem toe, nu wijckt z' er weer van daen,
 En slaet somwijlen met haer wiecken in het nadren
 Op sijn rondas: een schrick gaet door sijn hert en adren,
 Die hem de moed beneemt; sijn hayr ryft overend,
 Sijn stem en gaet niet meer so als zy was gewent,
 Maer blijft nu in de keel en onderwegen smooren.
 So haest Juturn van ver dit snuyven quam te hooren
 En van de vloeck-godin de wiecken wierd gewaer,
 Treckt zy 't hayr uyt haer hooft en maect een groot
 misbaer

Met vuysten op haer borst met naegels op haer kaeccken.

O Turnus, sey se, wat kan nu dyn suster maecten?
 Wat is hier overigh waer mee z' u dienst kan doen?
 Wat middel vind ick om u 't leven te behoen?

Kan ick my tegen so een grouwlijck monfter stellen?
 Ick pack my flux van hier, wilt my niet langer quellen
 Heyllooze vogelen, jaeght my geen schrick meer aen:
 Ick heb dat klappen van die vleuglen al verstaen,
 En ken dat veegh geluyt. Oock is my niet verhoolen
 Wat de grootmoedige Jupijn u heeft bevoolen:
 Wat trots bevel hy gaf. Is dit het loon dat hy
 My voor mijn maeghdom geeft? en waer toe dient het
 my

't Geen hy my schonck, dat ick in eeuwigheyd souw le-
 ven?

Was 't my niet beter dat ick sterflijck waer gebleven?
 Waerom heeft hy my doch onslaegen van de dood?
 Ick had ten minsten nu in desen grooten nood
 Aen alle droefenis een eynde kunnen geven
 En met my broeder by de bleecke schimmen sweven
 En den rampsaeligen geselschap houden gaen.
 Ick ben onsterffelijck: maer my sal nu voortaan,
 O broeder, sonder u geen dingh vermaecken kunnen.
 Och, wat voor aerde al my dese bée vergunnen
 Dat sy voor my soo diep haer selven open doe
 Dat een godinne dael tot in den afgrond toe.
 Nae dese woorden doet sy om haer hoeft en ermen
 Een blaauwe sluyer en met veel gesuchts en kermen
 Begeeft haer in de stroom en duyckelt nae het diep.

Maer Vorst Eneas drilt sijn groote spies en riep
 Met een verstoort gemoed: wat valt 'er nu te draelen?
 Wat deynst ghy, Turnus? hier en is geen prijs te haelen
 Met lopen: neen. Men moet 'er vechten van naeby
 Met felle wapenen. Verandert u nu vry
 In allerley gedaent': Ick magh het wel gedoogen
 Dat ghy in 't werck stelt nae uw uysterste vermoogen.
 Wat moed en gaeuwigheyd u 't saemen kunnen raen.
 Wenscht vry met vleugelen te vliegen hier van daen
 Tot aen de sterren toe, of in de diepe kuylen
 Der aerd' u selven op te sluyten en verschuylen.

Hy fchudde 't hooft : O ghy hoogmoedige, 't en zijn
Uw bitfe woorden niet die 'k vreefe, maer Jupijn
(Mijn vyand) en de Goon die zijn 't die my doen fchroomen.

Meer zey hy niet, en heeft een groote fteen genoomen,
Een oude fwaere fteen, die eertyds daer in 't veld
Tot een affcheydingh van de landen was gefelt.

Twee mael fes mannen, fo als nu de menfchen vallen,
En fchorten hem niet op haer fchoudren met hun allen.

Hy vat s' en heft fijn arm om hoogh en metter haeft
Toeloopende werpt hy verbyftert en verbaeft

Haer nae Eneas toe, maer fonder te bezeffen

Waer dat hy loopt of gaet of wat hy op kan heffen,

Of hoe ver dat hy fo een vreefelijck gewicht

Doen vliegen kan: fijn knien befwijcken in 't gewricht,

Het bloed ftremt in fijn lijf, als of het was bevrooren,

En onderwegen had de fteen haer kracht verlooren

So dat fy niet fo ver kon koomen, als fy moft,

Noch eyndigen haer vlucht gelijk zy die begoft.

Soo men fomwylen in een diepen droom gelegen

Des nachts tracht te vergeefs fijn beenen te bewegen

En die te reken om te loopen met geweld,

Maer in het midden van den drift befwijckt in 't veld

Vermoeyt en ademloos, de ftem blyft onderwegen,

De krachten van het lijf zijn niet gelijk fe plegen:

So is 't met Turnus oock. Waer hy door dapperheyd

Sich felven wendt of keert de Vloeck-goddinne leyt

Hem alfins over dwers, en 't wil hem niet gelucken

Wat uytkomt dat hy foeckt, en boven dien verrucken

Hem veel gedachten hoe het hem hier fal vergaen.

Hy fiet de Rutulers, hy ziet de ftad vaft aen

En weet niet wat hy zal: verbaeftheyd doet hem drae-

len.

Nu vreeft hy dat de fchicht hem haeft fal achterhaelen

En ziet geen kans hoe dat hy defen dans onfpring'

Of hoe hy met geweld op fijnen vyand dring'.

H h

Hy

Hy fiet zijn waegen niet noch fuster die se mende.
 Terwijl hy sammelt en zich gints en herwaerts wende.
 So drijt Eneas de vervaerelycke speer
 Die 't noodlot tot zijn dood geschickt had, en van veer
 Afziende met het oogh waer kans was om te raecken
 Werpt haer met alle macht. Geen steene kogels maecken
 So een gehuyt wanneer sy vliegen over 't veld
 Daer men een stad bestormt en muiren nedervelt :
 Geen blixem maeckt so een geklaeter door de daken.
 Gelijk een swaere buy, die struyck en stam doet krae-
 ken,
 So snort de spies, die met de dood gelaeden was
 En door den rand van sijn wel seven-dick rondas
 En 't uysterf van 't pansier sijn dyc door midden spoude.
 De groote Turnus valt gequetst ter aerd' en voude
 Sijn eene knie : een luy gekerm ryft in de lucht
 Van sijne Rutulers, dat van het naar gezucht
 De bergen loeyen en de bosschen antwoord geven,
 Als hy ootmoedigh en nu in gevaer van 't leven
 Sijn hand uyt stack en zey al biddend', ick beken
 Dat ick het heb verdient en u dit schuldigh ben :
 Ick bid de dood niet af : de kans, op my gekregen,
 Gebruyckt die vryelijck, ick heb 'er niet veel tegen :
 Maer so de liefde van mijn vader Daunus wat
 Op u vermagh (ghy hebt oock sulcken een gehad)
 So bid ick u dat ghy hebt deernis met den armen
 Stock-ouden man en wilt u over hem ontfarmen
 En geeft my levendigh den mynen weer, of doodt
 So ghy my liever eerf van 't leven fiet onbloot.
 Ick ben verwonnen en d'Italiaenen zaghen
 My om genae met uyt-gestreckte handen vraegen,
 De Bruyd is u : laet doch den haet niet verder gaen.
 Eneas siende zijn verwonnen vyand aen
 Stond moedigh in 't geweer, als die het had gewon-
 nen,
 En hiel zijn rechterhand noch op. En nu begonnen

Hem dese woorden te vermurwen meer en meer
En setten hem, terwijl hy toefde, wat ter neer,
Als Pallas draegh-band in sijn oogen is gekoomen
En hy 't bekennt beslagh en doppen heeft vernoomen,
Die Turnus van hem nam wanneer hy hem versloegh,
En sedert als een buyt van zijnen vyand droegh.
Dit braght hem in de zin de smert, die hy te vooren
Daerom geleden had, en raefende van tooren
Meynt ghy my, sey hy, met een praetje so t'ontgaen
Die met de plunderingh der myne zijt gelaen?
't Is Pallas, Pallas is 't, die u met dese wonde
Opoffert; Pallas, dien ghy 't leven niet en gonde.
En die door dese hand in uw misdædigh bloed
Nu wraeck komt neemen en u 't zijn betaelen doet.
Zo sprack hy, en met een heeft hy hem onder 't spreken
Het lemmer in de borst van gramschap ingesteken.
Het lijf werd koudt, de geeft niet al te wel te vreen
En diep versuchtende vlucht nae de schimmen heen.

Eynde van

P. VIRGILIUS MAROOS
ÆNEIS.

917973

Druck-fauten.

Pag. 15, reg. 5. voor een leeft en. 17. 19. ick sal. l. maer sal. 21. 17. zeylen. l. zuylen. 21. 32. hym. l. thym. 44. 22. gewonne. l. gewoone. 45. 3. vaer l. voer. 56. 18. verrucken. l. vertucken. 61. 4. als l. al. 67. 5. dyck. l. cyck. 74. 10. Crenf. l. Crëuf. 81. 6. om. l. op. 81. 16. waft. l. was. 82. 17. sucklens. l. suckelens. 93. 21. wift. men. l. wift en. 85. 4. stincken. l. sticken. 85. 16. by de l. van de. 92. 33. gooden. l. goeden. 95. 10. en vuylen. l. een vuylen. 101. 3. en bey. l. die bey. 124. 2. autær. l. auter. 124. 22. Turcer. l. Teucer. 125. 23. hevel. l. kegel. 128. 36. en. l. in't. 131. 10. hen. l. hem. 135. 1. in Griecke. l. met Griecke. 144. 1. ick. l. die. 159. 5. Makea. l. Malea. 160. 10. voorfelde. l. worfelde. 163. 12. Arcaanje. l. Acarnje. 166. 20. tegen macker. l. tegen-macker. 169. 13. wal. l. val. 170. 11. wins. l. wiens. 178. 3. haere. l. zy haer. 185. 31. schoon dat. l. schoon van. 199. 35. deer. l. deeder. 204. 34. oever-kant. l. ovekant. 237. 14. kan. l. van. 245. 14. noch aen. l. of aen. 244. 11. Die Circe. l. Dat Circe. 255. 18. stam. l. stem. 257. 29. Coryt. l. Co-cyt. 259. 29. voederen. l. vorderen. 280. 2. veel. l. wel. 313. 8. en. l. een 319. 4. doen. l. doen en. 327. 15. getuygt. l. getuycht. 333. 16. steden. l. stelden. 346. 23. den. l. en. 355. 26. blijf. l. te. 361. 15. werden. l. voerden. 391. 13. hand. l. had. 329. 23. biet. l. liet. 297. 3. voor met wat landfers met wat knechten. l. wat voorlandfers wat voor knechten. 410. 27. meer. l. neer 412. 10. in traenen. l. en traenen. 420. 24. naer. l. neer. 430. 18. hy my met. l. hy met. 432. 8. Socrates. l. Sotades. Veg. 13. als in. l. als s'in. r. 23. can. l. wan. 433. 24. vernoomen. l. Turnus vernoomen. 442. 30. dieniet. l. dee niet. 443. 10. so s'haer l. die haer. 451. 6. te zien. l. souw zijn. 464. 9. nae l. loopt nae. 565. 11. zenden. l. wenden. 475. 7. 't vech-peck. l. 't vech-perck.

De vordere fouten in de distinctien en letter-setten be-
gaen of over 't hoeft gesien gelieve de goede en verstandi-
ge leser selfs te verbeteren.